

Secțiunea 1

„Cultura scrisă în județul Bacău”

Eveniment

Anul Alecsandri,
în Anul Centenar

Sunt multiple coordonate care ilustrează personalitatea lui Vasile Alecsandri, între care și aceea de partizan al școlii românești în ceea ce are aceasta ca datorie morală pentru toate generațiile: trecute, prezente și îndeosebi viitoare. Un simplu fapt este revelatoriu pentru afirmația de mai sus: de când există manuale de limba și literatura română pentru ciclul primar (și sunt chiar secole de atunci), poezia patriotică, lirică, epică a bardului de la Mircești nu a lipsit niciodată. La acestea se adaugă creațiile populare (cu vestita „Miorița”, cu „Monastirea Argeșului” ori cu „Soarele și Luna”) din celebra culegere de folclor cu care Vasile Alecsandri ne-a scos în lume într-o perioadă de înflorire romantică. Mai mult decât atât: el ne-a lăsat o adevărată odă închinată fraternității – „Hora Unirii” –, făcându-ne să fim mândri că autorul ei este băcăuan.

Dacă până acum aproape s-a fixat în conștiința publică informația că poetul s-a născut în anul 1821, undeva spre Târgu-Ocna, unde părinții săi se refugiau de frica Eteriei (idee acreditată de George Călinescu, în a sa „Istorie...”), anul 2018 a făcut lumină. Din relatările următoare se va desprinde adevărul definitiv, pentru că se sprijină pe document.

În anul 2017, băcăuanii pronunțau tot mai des numele lui Vasile Alecsandri. Era vorba, desigur, de eternul subiect *Casa „Vasile Alecsandri”*, dar și de perspectiva sărbătoririi a 200 de ani de la nașterea sa. Consiliul Județean, Primăria municipiului Bacău, filiala locală a Uniunii Scriitorilor, cadrele didactice, studenții și masteranzii din universitatea care îi poartă numele au proiectat un program pus sub semnul celor 199 de ani, dar cu țintă spre bicentenarul din 2018: Reuniunile Culturale „Alecsandriada” (Ediția I, Bacău, 7 - 10 iunie), cu puncte în program menite să pună în evidență semnele marca *Alecsandri* și să stimuleze creația originală. În anul 2018 s-au petrecut trei evenimente în același context.

I. Între 23 și 26 mai 2018 a fost ediția a II-a a manifestării **Reuniunile Culturale „Alecsandriada”**, cu acțiuni tematice: prelegerea „*A-ul și B-ul literaturii române, ivite în Bacău*” (Vasile Alecsandri și George Bacovia au fost portretizați, în Sala de conferințe a Bibliotecii Universității „Vasile Alecsandri” din Bacău, de criticul literar Grigore Codrescu); lansări de carte: „*Casa din cuvinte... – pro Alecsandri*” (documentar, antologie și interviuri de Ioan Dănilă), respectiv antologia poeziilor și dramaturgilor debutanți; cronicari: Daniel Nicolescu și Dumitru Brăneanu; un panoramic editorial și publicistic (cărți și reviste din țară și din ținuturile locuite de români); dezbateră „Dramaturgia românească contemporană, încotro?” O plăcută întâlnire cu scriitorii s-a petrecut la Colegiul Național „Vasile Alecsandri” din Bacău, urmată de un recital la statuia poetului, din Piața Tricolorului („Voci de *AED* pentru *AlEcsanDrI*”), momente care au anticipat două spectacole: „*De la Miorița, la Andrii Popa*” (cu elevi băcăuani de la Colegiul Național „Vasile Alecsandri”, Palatul Copiilor, „Școala steluțelor”, însoțiți de colegii de la Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri” Chișinău și de profesorul-rapsod Gheorghe-Jan Iscu). Seara s-a încheiat cu prestația actorilor de la Teatrul Municipal „Bacovia”, cu piesa lui Vasile Alecsandri „*Piatra din casă*”.

II. În ziua de 14 iunie 2018, am fost moral obligați să celebrăm venirea pe lume, în urbea Bacăului, a viitorului poet național al românilor de până la ivirea lui Mihai Eminescu: **Bicentenarul nașterii lui Vasile Alecsandri**. La pupitru s-a aflat Universitatea „Vasile Alecsandri”, prin Societatea Cultural-Științifică „Vasile Alecsandri” Bacău, cu sprijinul eficient al Primăriei municipiului Bacău, al filialei locale a Uniunii Scriitorilor, al Centrului de Cultură „George Apostu” ș.a. Florin Cîntic, directorul Serviciului Județean Iași al Arhivelor Naționale, a prezentat publicului adunat în Amfiteatrul „Dumitru Alistar” al Facultății de Litere mitrica de naștere descoperită și publicată de Gheorghe Ungureanu, ilustru director al instituției ieșene (cf. Gh. Ungureanu, „Câteva date inedite despre familia și viața poetului Vasile Alecsandri”, în „Cetatea Moldovei”, Iași, anul IV, vol. IX, nr. 5, mai 1943, pp. 254-268). Varianta în alfabet chirilic se află, din 14 iunie 2018, în fața Aulei „Vasile Alecsandri”, din Corpul D al Universității „Vasile Alecsandri” din Bacău.

Mărturie de mitrică

Prin care se face știut duhovniceasca Decasterie a Mitropoliei Moldovii că după încredințarea ce s’au luat prin sprafcă, s’au aflat pentru dumnealui Vasile Alexandri că la anul 1818 luna Iunie 14 s’au născut în târgul Bacăului, din pravoslavnicii legiuții săi părinți, dumnealui spatarul Vasile Alecsandri cu soția sa Elena născută Cozoni, căruia atunci prunc, lucrările sfântului botez în drept slăvitoarea noastră credință, după așezământurile sfintei și marea biserică a răsăritului, i s’au săvârșit de preotul Ioan dela Biserica Precista din arătatul târg, la 22 a aceleiași luni Iunie, iar nași i-au fost moșul său, dumnealui Mihalachi Cozoni. Drept

aceea, spre încredințarea nașterii și a botezului în pravoslavie a numitului Vasile Alecsandri, fiind mai sus pomeniților săi părinți, i s'au dat această mitrică deasupra cu iscălitura Înalt Prea Sfințitului Mitropolit al Moldovii și cavalier I. I. Veniamin, iar gios adeverită cu punerea peceteii și cu iscăliturile cilenurilor acestii Dicasterii. 1835. Iulie 12, No. 333" (apud Gh. Ungureanu, *Ibidem*, p. 262). „Pe dosul acestei hârtii – continuă prezentarea Gheorghe Ungureanu – este scris de tatăl său: «Vasilică este născut la 14 Iunie 1818 în târgul Bacăului, botezat în lege pravoslavnică de preotul Ioan dela biserica numită Precista din Bacău; iar nănaș i-au fost moșul său Mihalache Cozoni. Părinți: Spatarul Vasile Alecsandri, mama spătăreasa Elenco Alecsandri, născută Cozoni»“ (*Ibidem*).

Cele petrecute în ziua de 14 iunie 2018 au valoarea unui eveniment istoric: dintre cei cinci ani vehiculați în legătură cu data și locul nașterii lui Alecsandri (1818,1819,1820,1821,1822), numai anul 1818 dispune de document.

În programul zilei de 14 iunie 2018 au mai fost înscrise: inaugurarea bustului scriitorului (în holul Facultății de Litere; sculptor, Mihai Bejanariu), în prezența acad. Eugen Simion și a secretarului de stat în Ministerul Culturii și Identității Naționale, Gheorghe Popa; colocviul științific „Alecsandri, băcăuanul” (Amfiteatrul „Dimitrie Alistar”), cu participarea celor doi invitați și a unor specialiști de la Serviciul Județean Iași al Arhivelor Naționale, de la Muzeul Național al Literaturii Române Iași și de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” Iași; comunicarea „Casa Alecsandri din Bacău, spre o certitudine” (Direcția Județeană pentru Cultură Bacău, despre Programul „2018 – Anul European al Patrimoniului Cultural”) și expoziția de carte și documente în care apare mențiunea „Vasile Alecsandri, n. 14 iunie 1818, Bacău”. Celor doi invitați de onoare li s-a înmănat, de către rectorul Universității „Vasile Alecsandri” din Bacău, prof. univ. dr. ing. Carol Schnakovszky, diplome de excelență, iar Dumitru Brăneanu, președintele filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor din România, a acordat academicianul Eugen Simion, la aniversare, o cupă omagială.

III. În ziua de 22 iunie 2018, când s-au împlinit 200 de ani de la încreștinarea lui Vasile Alecsandri, am celebrat **Bicentenarul botezului**. Motivarea se află în aceeași mărturie de mitrică: „Vasilică este născut la 14 iunie 1818 în târgul Bacăului, botezat în lege pravoslavnică de preotul Ioan de la biserica numită Precista din Bacău; iar nănaș i-au fost moșul său Mihalache Cozoni. Părinți: spatarul Vasile Alecsandri, mama spătăreasa Elenco Alecsandri, născută Cozoni”. (Însemnare olografă a lui Vasile Alecsandri – tatăl poetului – pe versoul *Mărturie de mitrică* eliberate de Mitropolia Moldovei, la 12 iulie 1835; apud Gheorghe Ungureanu, *Ibidem*, p. 262. Notația este rezumatul mărturiei de mitrică, în care se precizează că botezul lui Vasilică „s'au săvârșit de preotul Ioan de la biserica *Precista* din arătatul târg, la 22 a aceleiași luni Iunie” – *Ibidem*.)

Așadar, la Biserica „Precista”, în ziua de 22 iunie 2018, s-a petrecut un eveniment cultural-religios la care au colaborat Arhiepiscopia Romanului și Bacăului, Protopopiatul Bacău, Parohia „Precista” Bacău, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, Primăria municipiului Bacău, filiala locală a Uniunii Scriitorilor din România, serviciile județene Neamț și Bacău ale Arhivelor Naționale, Societatea Cultural-Științifică „Vasile Alecsandri” Bacău (inițiativa ambelor evenimente: din 14 și 22 iunie 2018) ș.a. Preotul paroh, Mihail Tomozei, a găsit în patrimoniul „Precistei” cărți religioase din secolul al XIX-lea și obiecte de cult din aceeași perioadă (inclusiv o cristelniță), expuse într-o imagine ad-hoc.

Cele petrecute în mai - iunie 2018, parte din calendarul Centenarului Marii Uniri, au pecetluit tema locului și datei ivirii pe lume a lui Vasile Alecsandri. Dacă cineva ar dori să susțină variantă/variante ale acestui subiect, nu o poate face decât prezentând dovezi indubitabile.

Conf. univ. dr. Ioan Dănilă

Bacău – Blaj, 23 noiembrie 1918, Zborul Marii Uniri

Vilică MUNTEANU

Episodul Zborului Marii Uniri va rămâne unul emblematic atât pentru istoria aeronauticii cât și pentru istoria Bacăului și reprezintă un moment important pentru momentul înfăptuirii Marii Uniri din 1918. În acest sens, este important de reamintit contextul în care se afla Bacăul la acea dată. Județul Bacău a dispus de condiții topografice și logistice adecvate pentru organizarea de aerodromuri de campanie în Primul Război Mondial, fapt ce a influențat decisiv evoluția ulterioară a aeronauticii în zonă (vezi AEROSTAR, fostă Întreprinderea de Avioane, a Bazei Aeriene, a Școlii de Pilotaj). În Primul Război Mondial, în zona orașului Bacău, pe linia de intersectare a axei Gherăiești – Hemeiș - Mărgineni se afla un aerodrom, care era folosit pentru apărarea zonei, misiuni de observare aeriană și misiuni de legătură, ținând cont și de faptul că, la acea dată,

Bacăul era și sediul Statului Major Central, condus de generalul Alexandru Averescu, care comanda fronturile de la Oituz.

În toamna anului 1918, activitățile premergătoare actului de la 1 Decembrie erau din ce în ce mai intense, în întreaga Transilvanie, cu preponderență în Arad, Blaj și Alba Iulia, existând, în același timp, și comunicări cu Guvernul Român, aflat încă la Iași. Din cauza asprei ierni timpurii și a zăpezii abundente, legăturile dintre Consiliul Național Român Central și Guvernul României nu se puteau efectua decât pe calea aerului. Pentru a transporta de urgență documente deosebit de importante la Blaj, Marele Cartier General Român a ordonat trimiterea unui avion. Un număr important de aviatori s-au oferit să îndeplinească această misiune. A fost ales locotenentul Vasile Niculescu, întrucât cunoștea traseul de zbor încă din campania din vara anului 1917, când trecuse cu avionul Carpații și lansase manifeste în Transilvania, însoțit de căpitanul Victor Precup, delegat al Marelui Cartier General, care „a adus de la Iași toate lămuririle necesare asupra misiunii ce trebuia îndeplinită”¹. Au fost redactate scrisori cu titlu de recomandare pentru viitoarele mișcări ale unioniștilor din interiorul arcului carpatic însă expedierea lor rapidă era o sarcină greu de realizat, din cauza drumurilor blocate de zăpada viscolită. S-a luat hotărârea ca geanta cu prețioasele documente să fie expediată cu avionul, fiind ales Blajul ca punct final al zborului. A fost aleasă această destinație întrucât arhidieceza de aici era considerată una dintre cele mai puternice din Transilvania, ceea ce făcea ca mesajul din Regat să aibă o cât mai largă răspândire².

Farman-ul 40 nr. 3240 cu carlingă deschisă, având montat încă un rezervor pentru combustibil, a decolat de la Bacău în ziua de 23 noiembrie, după care a trecut munții la 2600 m, echipajul având costume de piele îmblănită și fețele protejate cu un strat gros de parafină, pentru a rezista la o temperatură de -40° C. Pe lângă faptul că la avion carlinga era deschisă, cei doi ofițeri nu dispuneau nici de parașute și nici de armament pentru a putea riposta în eventualitatea vreunui atac inamic, așa încât zborul a fost unul de mare risc. La bord se afla un sac cu manifeste și o geantă militară sigilată. Manifestele urmau să fie lansate din avion deasupra Blajului și a altor așezări transilvănene. Geanta sigilată conținea trei documente extrem de importante (printre care și scrisoarea prim-ministrului Ion I.C. Brătianu către Consiliul Național Român Central). Au trecut pe lângă mai multe locuri și localități: Moinești, muntele Ceahlău, bazinul Bârsei, Târnave, Odorhei, Sighișoara, Mediaș și apoi Blaj. Au văzut, de sus, Câmpia Libertății, situată între Târnava Mare și calea ferată. Pe o culme mai înaltă străjuia statuia lui Avram Iancu. Au făcut câteva viraje peste oraș și au aruncat teancuri de manifeste, după care au aterizat. „Peste puțin timp, avionul din care încă nu mă coborâsem, era înconjurat de o mare mulțime de blăjeni și țărani din satele apropiate, trecuți îmbrăcați prin apa Târnavelor. Am rămas mut și fără simțire la entuziasmul acestor oameni când au văzut tricolorul de pe avionul sosit din Regat, aducându-le știri ce le umplea sufletul de bucurie. (...) Prima solie a mântuirii din Regat le-a sosit. Fiecare blăjean și țăran a căutat să dea mâna cu noi, să ia fiecare un lucru cât de neînsemnat al nostru, ca să ni-l ducă acolo unde trebuia să ne odihnim peste noapte”, avea să noteze mai târziu aviatorul³.

Zborul s-a desfășurat în condiții normale și echipajul Niculescu-Precup a aterizat la ora 13 în apropierea Câmpiei Libertății din Blaj. Avionul românesc a fost înconjurat de numeroși oameni veniți în fugă să-i primească pe cei doi zburători. Iată relatarea elevului sergent Eugen Radeș, unul din cei care au asigurat paza avionului pilotat de locotenentul Vasile Niculescu: „În întâmpinarea celor doi aviatori au sosit dr. Victor Macovei și Gavrila Precup de la Mitropolie, care prin cuvinte întrerupte de emoția și de strigătele „Să trăiască!” ale mulțimii, aceștia i-au asigurat pe oaspeții că sunt la adăpost... Între timp, sosește și dl. căpitan Virgil Pop și la întrebarea locotenentului pilot Vasile Niculescu cum rămâne cu avionul, dl. căpitan Pop îi spune că va asigura paza avionului punând o gardă puternică întărită cu o mitralieră, iar echipajul să meargă la Palatul Mitropolitan. Căpitanul Virgil Pop a desemnat opt soldați din Garda Națională, care, împreună cu sergentul Sandu, au venit cu mitraliera pentru paza avionului. Căpitanul Virgil Pop ne-a atras atenția să nu lăsăm pe nimeni să se apropie de avion și a dat ordin să ni se aducă de mâncare și lemne pentru foc, deoarece stăteam în frig, în aer liber, pe un ger cumplit de -30 grade C. Ni s-au trimis de la Mitropolie lemne, mâncare și zece litri de vin. După ce am curățat locul de zăpada din jurul avionului, am făcut focul și garda se schimba din oră în oră”⁴.

Însemnătatea acestui zbor reiese și din scrisoarea dr. Ionel Pop înmănată locotenentului Vasile Niculescu, în care se scria: „Dragă domnule Niculescu, trecând Carpații în zbor, împreună cu comandantul dumitale – căpitanul transilvănean Victor Precup, – ca primă solie a mântuirii noastre, ai aterizat ieri, 23 noiembrie, pe Câmpia Libertății. Du, te rog, fraților noștri dragi toată căldura sufletului nostru, du-le chemarea noastră! Dumneata ne vei fi pururi neuitat și, ca să-ți aduci din când în când aminte de aceia pe care sosirea dumitale i-a făcut fericiți, primește de la noi o bucată de piatră. Este o întruchipare a luptelor noastre seculare și a suferințelor noastre. E o bucată de piatră, vechea piatră a Libertății, ridicată în 1848 pe câmpia de lângă Blaj, unde ați aterizat dumneavoastră împreună cu românul transilvănean Precup. Piatra a fost, între timp, aruncată în aer cu dinamită de către ocupanți, pentru ca nici

¹ George-Paul Sandachi, *Zborul Marii Uniri de la Bacău la Blaj*, Ed. Rovimed Publishers, 2008, p. 39.

² Iulian Bunilă, *Locotententul care a transportat în zbor documentele Marii Uniri: „Am rămas mut la entuziasmul oamenilor când am văzut tricolorul de pe avion”*, în „Orașul tău”, Buzău, 8 septembrie 2015.

³ *Ibidem*.

⁴ *Liniile Aeriene Române – Album aviatic*, <1996>, nepaginat.

acest modest semn al dorinței de libertate să nu-l avem. Din trupul ei este bucata care îți va aminti de noi. Cu frățescă dragoste! Doctor Ionel Pop”.

La ora 18.00 s-a ținut ședința festivă în localul „Patria”. Dr. Vasile Suciu, președintele Consiliului Național Român din Blaj, a informat participanții despre zborul locotenentului Vasile Niculescu și despre conținutul documentelor transportate pe calea aerului. S-a comunicat faptul că echipajul Niculescu-Precup se va întoarce la Bacău pentru a transmite hotărârea românilor transilvăneni de a se uni cu Țara, fără nicio rezervă.

În ședința care s-a ținut la Palatul Mitropolitan, Consiliul Național Român a hotărât convocarea unei Marii Adunări Naționale la Alba Iulia pe 1 Decembrie 1918, unde se va proclama în mod oficial Unirea cu România. A doua zi, la plecare, echipajul a fost înconjurat de sute de oameni care și-au pus iscălitura pe pânza avionului. Era mesajul românilor din Blaj, către Guvernul Român din Iași, prin care aceștia își puneau semnătura pe actul Marii Uniri. După o noapte petrecută la Bacău, pe 25 noiembrie, pilotul Vasile Niculescu decolează cu Farmanul său cu destinația Iași, pentru a preda Marelui Cartier General documentele primite de la Vasile Suciu și a raporta, împreună cu căpitanul Victor Precup, ceea ce au văzut și auzit la Blaj⁵.

Pilotul Vasile Niculescu s-a născut la 21 noiembrie 1891, în Fălticeni⁶. Părinții au insistat să urmeze cursurile Seminarului Teologic. Visul lui, însă, era să zboare. Și până la urma l-a realizat. La 24 ianuarie 1915 s-a înrolat în armată și a urmat cursurile școlii de pilotaj de la Băneasa. „M-a fascinat zborul de mic copil și am văzut pentru prima oară aeroplanele la manevrele militare din toamna anului 1911, care se desfășurau în zona noastră – își amintea el mai târziu. În Școala de Pilotaj l-am avut conducător pe George Valentin Bibescu – un adevărat prinț al zborului”⁷. A obținut brevetul de pilot militar cu nr. 61, la 15 august 1915. Prin Ordinul ministrului de Război, la 10 iulie 1916 a fost avansat plutonier și repartizat la Corpul de Aviație⁸.

După intrarea României în război, tânărul sublocotenent (fusesse avansat la 1 octombrie 1916) a funcționat o vreme ca instructor în cadrul Școlii de Pilotaj de la Bârlad. A fost mutat, la cerere, pe front, la Escadrila de recunoaștere și bombardament ușor F4. În ziua de 7 iulie 1917, se afla într-o misiune de recunoaștere aeriană deasupra liniei frontului. Avionul a fost prins în tirul artileriei germane și mai multe schije au lovit aripile aparatului. A apărut și un avion german, care a deschis focul. Coechipierul lui Vasile Niculescu, plutonierul Constantin Pârvolescu, a ripostat, obligând aparatul inamic să se retragă. În registrul de zboruri al Escadrilei F4 sunt consemnate multe asemenea acțiuni pline de curaj⁹.

La începutul anului 1918, s-a deplasat cu unitatea în Basarabia și a executat misiuni împotriva trupelor bolșevice, care intraseră acolo. A făcut zboruri de recunoaștere pe Nistru, a bombardat pozițiile inamice de la Moghilev. Pentru fapta sa, era firesc ca locotenentul Vasile Niculescu să fie decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a. Dar n-a fost așa. Aviatorul Vasile Niculescu a continuat să-și îndeplinească misiunile primite. În ziua de 23 iunie 1919, în timpul unei recunoașteri executate în Transnistria, din cauza unei defecțiuni tehnice, avionul său a aterizat în liniile bolșevice. Locotenentul a stat în captivitate, la Odessa, timp de o lună de zile, după care i s-a dat drumul. Între anii 1920 - 1923 a fost pilot în cadrul Grupului 1 Aeronautic. Prin Înaltul Decret Regal nr. 5.634 din 24 octombrie 1923 a fost înaintat la gradul de căpitan. A fost transferat la 1 octombrie 1924 la Comandamentul Școlii de Aeronautică. În perioada 1 martie – 1 septembrie 1925 a executat un stagiu de pregătire în aviația cehoslovacă, fiind apreciat pentru tehnica pilotajului, pe care o stapânea la perfecție.

Cariera lui aviatică s-a oprit în 1926, la cererea sa, după ce a fost transferat la Centrul de Recrutare din Rădăuți prin Ordinul 37.368/1926, emis de ministrul de Război. Câțiva ani mai târziu, fostul aviator ajunsese în Regimentul 96 Infanterie. Din 1918 până în 1937, aviatorul a lucrat la Comandamentul Școlii de Aeronautică (1924-1925), după ce devenise căpitan în anul 1923¹⁰.

După ce a părăsit haina militară, Vasile Niculescu a trăit până la aproape de 90 ani, practicând meseria de ceasornicar. Într-o scrisoare din 1 noiembrie 1967, dr. Ionel Pop – membru al Consiliului Național Român Central – îi scria pilotului Vasile Niculescu: „Sunt cu sufletul înălțat de amintirea glorioaselor zile din iarna anului 1918 și nu mi lipsesc câteva lacrimi din ochii oboșiți. Da, mult stimate domnule locotenent aviator, sunt același Ionel Pop, care, la 23 noiembrie 1918, a alergat într-un suflet să vă primească și să vă îmbrățișeze pe Câmpia Libertății din Blaj unde ați aterizat. Nu se uităarele fapte ale unui zburător - erou. Îl uită numai politicienii; cei care au luptat pentru România Mare nu pot să facă așa ceva. Iar dumneavoastră ați contribuit din plin la Marea Unire. Și asta nu se uită!”¹¹

Pentru a creiona profilul pilotului Vasile Niculescu, vom prezenta câteva extrase din foile calitative ale acestuia aflate în dosarul său personal.

⁵ George-Paul Sandachi, *op.cit.*, p. 44/49.

⁶ Arhivele Naționale Suceava, Colecția Registre de stare civilă – Fălticeni, d. 44/1891, născuți, act nr. 302.

⁷ Valeriu Avram, *Locotenentul Vasile Niculescu pilotul Marii Uniri*, Editura Universitară, 2008, p. 34.

⁸ Arhivele Naționale Militare, Memoriile bătrâni, litera N, cpt. 194, f. 39 v.

⁹ Valeriu Avram, *op. cit.*, passim.

¹⁰ Arhivele Naționale Militare, fond și lit. cit., f. 44-58.

¹¹ Valeriu Avram, *op.cit.*, passim.

„Escadrila F4. Sublocotenent activ Nicolescu (sic.) Vasile, pilot. 7 ianuarie – 20 martie 1918: Robust, a putut îndura cu multă ușurință greutățile actualului război, destul de inteligent, are și o educație militărească tot atât de aleasă. Cu multă dragoste pentru cariera militară, încă înainte de a se activa a dat probe de un bun și conștiincios militar. Aplicat din fire spre aviație, a învățat repede pilotajul, îndeplinind, cu multă pricepere, această sarcină atât de grea. Venit pe front, a fost un mijloc de a-și arăta calitățile sale, dând, ori de câte ori nevoia a cerut, probe de multă îndrăzneală. A zburat zilnic cu ocazia luptelor de la Mărășești, executând numeroase bombardamente asupra rezervelor inamice. A avut mai multe lupte aeriene, dintre care una cu ocazia luptelor de la Mărășești, după care s-a întors cu aparatul găurit de gloanțe și cu câteva sârme rupte. Pentru faptele sale de curaj, cât și pentru serviciile aduse, a fost propus a fi decorat cu „Steaua României” în gradul de Cavaler. În timpul când escadrila F4 a fost atașată pe lângă Divizia a 11-a a îndeplinit, tot cu aceeași sârguință, toate misiunile ce i-au fost încredințate. Comandantul Escadrilei, Căpitan aviator Olănescu”. „Mă unesc în totul cu notele date acestui ofițer de către comandantul Escadrilei. Ofițer de viitor, merită a înainta excepțional la gradul de locotenent. Mențin propunerea de decorare. Șeful de Stat Major, Lt. Colonel Rădulescu, 20/III/1918”. „Mențin elogiioasele aprecieri, precum și propunerile de înaintare excepțional și aceea de a fi decorat cu „Steaua României” cu spade, cl V. Comandantul Diviziei 11, General <ss. indescifrabil>”¹². „Grupul I Aeronautic, locot. activ Nicolescu Vasile. 15 august 1916 – 31 martie 1918. Destul de sănătos și robust, a suportat ușor campania. Fizic foarte plăcut, se prezintă foarte bine. Foarte inteligent, cu o cultură civică aleasă. Deși ofițer de rezervă, a reușit ușor, prin puterea sa de muncă și prin bunăvoința sa, să-și apropie foarte bine cunoștințele militare, precum și pe cele speciale ale aviației, având o deosebită aplicație pentru chestiunile tehnice. Foarte conștiincios, modest, a reușit întotdeauna să-și atragă simpatia șefilor și camarazilor. A cerut și i s-a aprobat activarea.

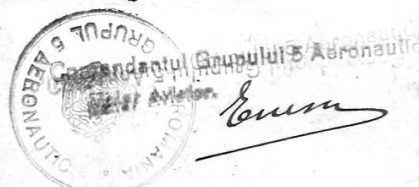
„Venit în aviație la mobilizare, a fost repartizat, după terminarea pilotajului de școală, la Esc. F4. Pilot excelent, conștient de tehnica zborului, a luat parte la luptele de la Mărășești, executând zboruri foarte riscante și de lungă durată și din care adesea a venit cu aparatul ciuruit de gloanțe. A luat, de asemenea, parte la luptele de la Cireșoia, Runcu etc., zburând tot cu același avânt, curaj și devotament. În Basarabia, de asemenea, a executat zboruri de lungă durată, aducând știri prețioase.

*În ziua de 10 Noiembrie 1918
a executat pe un F.40 cu
rezervor suplimentar, o
misiune specială - de la
Bacău la Blaj și înapoi
ducând pe Capitanul ardelen
Păcur.*

*Deși în ziua plicării era
un ger groaznic și timpul
acoperit cu un strat de
20. cm. de zapadă, atât la
Bacău cât și la Blaj,
zborul a fost executat
în condiții excelente.*

*Cu aceasta a probat adesea
mai mult că este un pilot
incercat, pe care se poate
conta în orice împrejurare.*

*Merita a înainta în
mod excepțional.*

¹² Arhivele Naționale Militare, fond și lit. cit., f. 44.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Este un ofițer serios și de valoare și un pilot, cu adevărat de războiu, încercat. Decorat cu „Coroana României” cl. V. Merită a înainta la alegere. Comandantul Grupului 1 Aviațiune, Maior aviator, Enescu”¹³.

„**Grupul I Aeronautic**, locot. Nicolescu Vasile. 1 aprilie – 31 octombrie 1918. Mențin în totul aprecierile din Foia calificativă de campanie asupra însușirilor sale fizice și morale. Ca pilot, și-a menținut tot timpul antrenamentul, profitând de orice ocazie pentru a zbura. În ziua de 10 noiembrie 1918 (stil vechi – n.n.) a executat, pe un F 40 cu rezervor suplimentar, o misiune specială de la Bacău la Blaj și înapoi, ducând pe căpitanul ardelean Precup. Deși în ziua plecării era un ger groaznic și terenul acoperit cu un strat de 20 cm de zăpadă, atât la Bacău cât și la Blaj, zborul a fost executat în condițiuni excelente. Cu aceasta a probat, odată mai mult, că este un pilot încercat, pe care se poate conta în orice împrejurare. Merită a înainta în mod excepțional. Comandantul Grupului 5 Aeronautic, Maior aviator, Enescu”¹⁴.

„**Grupul I Aeronautică**, locot. Nicolescu Vasile. 1 noiembrie 1918 – 31 octombrie 1919. Fizic plăcut și rezistent. A suportat ușor greutățile campaniei. Educație militară distinsă. Aptitudini militare frumoase. Educație civică aleasă. Posedă frumoase cunoștințe generale. A luat parte la luptele contra bolșevicilor, zburând mult și executând frumoase recunoașteri de lungă durată. În una din aceste recunoașteri, a căzut prizonier, împreună cu observatorul său, locot. Gheorghiu Ermil și numai grație prezenței de spirit a putut scăpa cu viață și s-a reîntors, prin schimb de prizonieri, aducând știri prețioase. În prezent este comandantul Parcului No. 1, unitate pe care o conduce cu multă pricepere. Comandantul Grupului 1 Aviație, Maior aviator, Protopopescu”¹⁵.

„**Grupul I Recunoaștere**, Esc. II Rec., locotenent Nicolescu Vasile. 18 februarie 1923 – 31 octombrie 1923. Sănătos. Rezistent. Suportă campanii. Capabil. Muncitor. Frumoasă cultură generală și de specialitate. Caracter sincer. Multă voință. Om îndeajuns de energic. Spirit de inițiativă. Educație militară aleasă. Foarte disciplinat. Respectuos. Execută fără șovăire ordinele ce le primește. Cu multă dragoste de zbor și foarte bun pilot din cei mai vechi. A zburat fără întrerupere în toate campaniile după 1914. Ori de câte ori este de executat vreo misiune de încredere, i se poate încredința cu cele mai mari șanse de a fi dusă la bun sfârșit. Element foarte serios, foarte modest, foarte corect și cinstit. Niciodată nu și-a reclamat imediat drepturile, din care cauză – datorită modestiei sale – a fost trecut cu vederea chiar după merite mari. Citez, astfel, zborul făcut în Ardeal în iarnă anului 1918, primul zbor de legătură națională, când nicio altă legătură nu era posibilă. Expus la sacrificii mari și riscuri de a se pierde în munți, rezultatul aceluia zbor a fost din cele mai reușite și publicat în toate ziarele. Modestul pilot, încă până azi nu a fost recompensat. Este comandant al Escadrilei a II-a Recunoaștere și în cursul verii, după 15 mai până la 15 octombrie, a fost și șef de pistă. Foarte bun comandant de unitate, foarte gospodar. Cu grijă de material și personal. S-a ocupat mai puțin de instrucția trupeii în escadrilă. În intervalul ianuarie-mai, a avut, însă, instrucția unei companii de recruți, la care a dat frumoase rezultate. Ca șef de pistă, s-a ocupat de continuarea antrenamentului piloților, păstrând ordinea în timpul zborurilor și cerând de multe ori pedepsirea acelor care prescripțiunile, păstrând măsura dreaptă. În rezumat, este un element de valoare și de multă nădejde. Promoția sa a fost avansată, însă, nefiind în întregime, nu l-a ajuns rândul și a avut mare lovitură mortală. Totuși, stăpân pe sine, a continuat a munci stăruitor, alături de colegii săi căpitani, fără a se plânge sau descuraja. Fiind propozabil, îl caracterizez că merită a înainta <<la excepțional>>. Comandantul Grupului I Aviație de Recunoaștere, Lt. Comandor, (ss. Indescifrabil)”. „Mențin notele. Merită a înainta la excepțional. (ss. Indescifrabil)”¹⁶.

Pe 24 noiembrie 1923, prin Înaltul Decret Regal nr. 5.634/1923 și Ordinul de Zi nr. 869/1923, locotenentul Vasile Nicolescu a fost înaintat la gradul de căpitan¹⁷. O avansare destul de târzie, care, probabil, a contribuit la demisia sa din Armată.

Maiorul (r) aviator Vasile Nicolescu s-a stins din viață la 24 aprilie 1980, într-un trist anonimat.

Ultimele două decenii de viață, în plină Epocă de Aur, le-a trăit într-un București cu puține urme de normalitate. Doar în 1961, în decembrie, a primit, se pare, o scrisoare de la Andrei Popovici, fostul comandant al Grupului 2 Aeronautic Tecuci, care amintea celebrul și extraordinarul episod pe care i-l datorează istoria românilor. În rest, uitare...

Un personaj uitat din istoria românilor își doarme somnul de veci într-un mormânt din Rădăuți, pe a cărui cruce scrie Vasile Nicolescu. Anonim, erou și apoi din nou anonim, trecut pentru totdeauna în uitare. O viață ca un scenariu de film.

În cimitirul din Rădăuți, singurul din țară traversat de o cale ferată, se află, din primăvara lui 1981, un mormânt pe a cărui cruce stă scris numele de Vasile Nicolescu, un bătrân ceasornicar care s-a stins discret, ba chiar în anonimat, la 90 de ani. Povestea lui se leagă însă puternic de unul dintre cele mai importante momente din istoria românilor. Ziua de 1 Decembrie 1918, când Vasile Nicolescu era pilot... Două vieți a trăit de fapt Vasile Nicolescu, două vieți diferite, ca două romane care se întâlnesc într-un punct crucial.

¹³ Ibidem, f. 45.

¹⁴ Ibidem, f. 46.

¹⁵ Ibidem, f. 47.

¹⁶ Ibidem, f. 54.

¹⁷ Ibidem, f. 40.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

La inițiativa Consiliului Județean Bacău, în colaborare cu Consiliul Județean Suceava și Primăria municipiului Rădăuți, pe 24 aprilie 2018, la Rădăuți s-a desfășurat un simpozion omagial dedicat comemorării celui care, la manșa avionului său a scris o frumoasă pagină de istorie, la care au participat aviatori din mai multe unități de aviație din țară, militari, cercetători, muzeografi, arhiviști, profesori, reprezentanți ai unor instituții din administrația locală, preoți etc. După simpozion, la cimitirul în care pilotul Vasile Niculescu își află odihna veșnică, s-a desfășurat un ceremonial militar-religios, în timpul căruia o formație de trei avioane cu reacție de la Unitatea de Aviație din Bacău au survolat zona, dând onorul.

Pentru a marca însemnătatea zborului Bacău – Blaj din 23 noiembrie 1918, băcăuanii au bătut trei medalii. Prima, din tombac, Ø 60 mm, bătută la Monetăria Statului în anul 1993, are pe avers un avion în zbor, în stânga căruia sunt înscrise anii 1953 și 1991, sub el 40 ANI și două ramuri de stejar, iar circular textul AEROSTAR BACĂU • PATRU DECENII DE ACTIVITATE. Pe revers este conturul României Mari, în interiorul căruia sunt marcate orașele Bacău și Blaj, unite printr-o linie punctată, deasupra textul ZBORUL MÎNTUIIRII NOASTRE 23.11.1918 – 1993. Sub contur, 75 ANI AEROMFILA '93/BACĂU. Circular, textul EXPOZIȚIA FILATELICĂ INTERNAȚIONALĂ • BACĂU 27.11.1993 – 2.12.1993.

Cea de-a doua medalie, realizată la Arad, din cupru, Ø 60 mm, pe avers are reprezentat conturul României Mari, în care sunt marcate orașele București, Iași, Alba Iulia, Bacău și Blaj, ultimele două legate cu două săgeți curbe simbolizând zborul dus-întors, traversat de un avion Farman 40 și deasupra conturului chipul aviatorului locotenent Vasile Niculescu Popa. Circular textul 85 DE ANI DE LA RAIDUL AERIAN BACĂU – BLAJ – BACĂU • 1918 – 2003. Pe revers este stema județului Bacău, deasupra căreia este înscris PREFECTURA JUDEȚULUI BACĂU, iar dedesubt sigla A.R.P.I.A. Circular, CONSILIUL JUDEȚEAN BACĂU • A.R.P.I.A. FILIALA JUDEȚEANĂ BACĂU.

A treia medalie a fost bătută la Monetăria Statului în tombac, Ø 60 mm, la aniversarea a nouă decenii de la zbor, prilej cu care acesta a fost reeditat. Și pe aversul acesteia este conturul României Mari, pe care sunt marcate orașele Bacău și Blaj, legate cu două săgeți curbe simbolizând zborul dus-întors, traversat de un avion Farman 40 circular textul 90 DE ANI DE LA ZBORUL MARII UNIRI • 1918 – 23 NOIEMBRIE – 2008. Pe revers, central sigla A.R.P.I.A., deasupra căreia este scris Lt. Aviator/V. NICULESCU/RAIDUL AERIAN/BACĂU – BLAJ –

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

BACĂU, iar dedesupt 1918-23 NOV-2008/90 ANI. Circular, A.R.P.I.A. – FILIALA BACĂU/PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BACĂU.

În acest an, pe 20 noiembrie, se va reedita încă odată zborul Bacău – Blaj, prilej cu care se va lansa o medalie și o insignă, dedicate centenarului istoricului zbor.

Modestia unui geniu

*Profesor învățământ primar Acăr Marcela
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău*

La prima vedere, alăturarea de cuvinte „modestie” și „geniu”, regăsite în titlu, par cel puțin nepotrivite. După DEX, geniu înseamnă „cea mai înaltă treaptă de înzestrare spirituală a omului, caracterizată printr-o activitate creatoare, ale cărei rezultate au o mare însemnătate”. Tot potrivit DEX, modestie înseamnă „care este lipsit de îngâmfare, moderat, cumpătat în purtare, în pretenții.” Și totuși, aceste cuvinte aparent antagonice îl pot defini pe regretatul academician profesor Gheorghe Vrînceanu.

Să ne întoarcem în timp cu mai bine de 100 de ani. Era o vară domoală, soarele lumina blând sătucul sărac, dar pitoresc, străjuit de culmile rotunjite ale dealurilor și vegheat de secole de pădurea Voiosu. Este vorba de satul Valea Hogeii, comună Lipova, fostul județ Vaslui. În ultima zi al lui cireșar, 30 iunie 1900, se naște într-o familie de oameni simpli, dar gospodari și curați la suflet, primul copil, băiat, pe care l-au botezat Gheorghe și l-au alintat Ghiță. Era cel care va deveni marele savant al lumii, „demiurgul spațiilor neolonomice” profesorul Gheorghe Vrînceanu.

La vremea cuvenită a mers la școala primară din satul natal, unde s-a dovedit un elev eminent. Cu toate acestea, nu era scutit de muncile agricole sau păzirea vitelor pe imaș. Deși prietenos, când mergea cu vacile la păscut, stătea numai cu „nasul în cărți” așa cum spuneau prietenii. Tanti Finică a lui nenea Viorel Dadalică (născută Rotaru, hogoancă și ea) povestește că bunica ei, Casandra Ciocan (născută Vrînceanu) a fost unul dintre prietenii cu care marele matematician a copilărit. „Nu se îndura să se despartă de cărțile lui”, povestește Casandra. „Spre toamnă, noi copiii, făceam focuri și coceam bostan turcesc și porumb, iar Ghiță se ruga de mine: - Tu, Casandră, coace-mi și mie un păpușoi! Nu era fudul, dimpotrivă”. Când numele său depășise cu mult granițele țării, revenea cu drag în satul natal, se întâlnea cu vechii prieteni din copilărie, le aducea mici atenții, dădea noroc cu toată lumea, ba chiar accepta o invitație la prânz și mânca mămăliga de pe masa rotundă cu trei picioare, chiar cu mâna. Pe fața lui din a doua căsătorie, a botezat-o Ilinca, după numele moașei sale: „M-a moșit să fiu deștept” glumea marele matematician.

Absolvind clasele primare în Valea Hogeii, la insistențele învățătorului, familia l-a dat la liceu la Vaslui, și de aici drumul marelui savant a cunoscut cele mai înalte piscuri, culminând cu descoperirea spațiilor neolonomice, cea mai importantă dintre realizările sale științifice. La un moment dat, îl bătea gândul să emigreze în Statele Unite, dar părinții săi i-au spus că „trebuie să faci ceva pentru țara lui și că nicăieri nu e mai bine ca acasă”, povestește tanti Finică Dadalică. Și a rămas să ducă în lume numele țării, simplitatea în genialitate, spiritul creator al poporului român. În școală nouă din satul Valea Hogeii care-i poartă numele, există un mic muzeu unde se împletesc dorurile și visurile marelui creator cu simplitatea locurilor și cu șoptele frunzelor din arborii seculari ai pădurii Voiosu. Și dacă modestia și genialitatea ar purta un nume, acesta ar fi „Gheorghe Vrînceanu”

Somn lin în spațiile astrale, maestre!

Bibliografie:

DEX, ediția a II-a, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998.

Istoria unui început...

*Profesor învățământ primar Adam Isabela-Elena
Colegiul Național Pedagogic „Ștefan cel Mare” Bacău*

E minunat să ai o identitate, să aparții unui spațiu, unei comunități, să ai tradiții și valori. Toate acestea sunt condimentele care dau gust persoanei care ești. Fără ele nu ai fi tu, cel de acum.

La un pas de sărbătorirea a 100 de ani de la Marea Unire, îmi apare tot mai des ideea că „Cine nu are trecut, nu are prezent.” (Nicolae Dabija) și nici viitor. Așa că, am luat trecutul la analizat. Și nu orice trecut. Trecutul acestei profesii pe care o fac cu drag de ceva timp. Gândul meu se îndreaptă admirativ și cu mândrie nu doar înspre o sută, ci înspre sute de locuri minunate ale universului românesc care m-au făcut să devin ceea ce sunt. Aș începe cu un număr...99. Vecin al lui 100. Cu o școală: Colegiul Național Pedagogic „Ștefan cel Mare” Bacău. Acesta e locul despre care aș vrea să vorbesc. Despre istoria unei școli înființată acum 99 de ani, în luna noiembrie a anului 1919 când se deschid cursurile primei Școli Normale din Bacău.

Printre profesorii care au predat primilor viitori învățători se numără personalități remarcabile ale culturii naționale: prof. Ion Luca (religie), prof. Grigore Tabacaru (pedagogie), prof. Nicu Enea (desen), prof. Agatha Grigorescu Bacovia (limba română). Monografiile colegiului scrise de N. St. Vangelovici, I.V. Abramiuc - 1969, prof. Relu Leoveanu (2000), Eugen Șendrea (2009) subliniază importanța înființării acestei școli în acele vremuri.

Înainte de 1838 nu era nicio școală în oraș. În 1839 se înființează „Școala Domnească” a profesorului Constantin Platon. Dorința băcăuanilor de a-și vedea copii la școală face ca în anul 1854 să se deschidă încă două școli particulare. Pentru mai multă carte copiii mergeau la Iași la „Academia Mihăileană”. La 11 noiembrie 1859 apare cea de-a doua școală de băieți care are un mare succes. Până în anul 1904 absolvă cursurile acestei școli 950 de elevi. Nevoia de cadre didactice este acută. În 1912, un învățător revenea la 130 de elevi. Mobilizarea pentru front a multor învățători a scăzut dramatic numărul lor. La nivelul orașului apar și alte școli, atât de fete cât și de băieți. La sfârșitul războiului, situația era deosebit de grea. Cele mai multe aveau clădirile avariate și mobilierul distrus. Singura școală funcțională rămâne „Școala nr. 2 de băieți”, care după evacuarea Spitalului, la 2 mai 1918 poate începe cursurile.

Școala Normală de Băieși din Bacău a luat ființă la 1 octombrie 1919, prin contopirea celor trei școli pregătitoare de la Gârleni, Hemeiș și Onești. În ziua de 23 noiembrie, se deschid cursurile Școlii Normale de învățători din Bacău. Selecția candidaților s-a realizat printr-un concurs de admitere. Condițiile de selecție au fost următoarele: vârsta candidaților să fie între 13 și 16 ani, să fie sănătoși, să treacă de probe orale și scrise la disciplinele: muzică, română și matematică (scris și oral), geografie și istorie (oral).

De atunci au trecut 99 de ani de evoluție, de educație a unor oameni valoroși.

Educația înseamnă evoluție. Educația înseamnă valori. Educația înseamnă speranță. În Anul Centenarului Marii Uniri, un an cu o însemnătate puternică pentru ceea ce înseamnă construcția statului modern, educația trebuie să urce pe podiumul priorităților. În acest an ar trebui să ne amintim cât mai des rădăcinile, să ne căutăm lucrurile și oamenii care ne-au ridicat și format.

Stă în puterea noastră să construim și noi un prezent care va deveni un trecut de care copiii noștri vor fi mândri.

Costache Radu – personalitate băcăuană memorabilă a Bacăului

*Profesor învățământ primar Albu Adina-Corina
Colegiul Național de Artă „George Apostu” Bacău
Profesor învățământ primar Lăzărică Ramona-Mirela
Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Lespezi,*

Cultura scrisă a unei comunități include și monografiile care prezintă trecutul acelei localități. Astfel, Radu Costache (1832 - 1908) publică în 1906 lucrarea „Bacăul de la 1850 – 1900” care are o remarcabilă valoare documentară pentru istoria acestei comunități.

Costache Radu a fost considerat de către Eugen Budău în dicționarul său literar „primul cronicar modern” al Bacăului, iar monografia sa a fost reeditată în 2005 de către Lucian Șerban. Costache Radu a fost o personalitate băcăuană complexă care și-a desfășurat activitatea în a doua jumătate a secolului al XIX-lea în calitate de gazetar, dramaturg, avocat și om politic.

Informații biografice despre Costache Radu sunt puține, fiind furnizate de el însuși în „Bacăul între 1850 - 1900”. A studiat la „Școala Domnească” cu Constantin Platon, o altă personalitate a Bacăului, a făcut studiile de drept la Iași, apoi s-a întors ca avocat la Bacău. Aici, a desfășurat o activitate de cărturar, jurnalist, avocat și om politic. A fost primar al Bacăului (1889 - 1890, 1894 - 1895), perioadă în care a înființat Școala de Băieți Nr. 1

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

(astăzi Colegiul Național „Ferdinand I” Bacău), Școala de Fete Nr. 1 (astăzi Colegiul Național „Vasile Alecsandri” din Bacău), Serviciul de Salubritate, a finalizat Bulevardul Carol (astăzi Bulevard Unirii), a construit trotuare cu bazalt, aducțiunea de apă potabilă, fiind astfel unul dintre cei care a modernizat orașul.

A contribuit la dezvoltarea jurnalismului băcăuan, fiind redactor, editor sau colaborator la publicațiile: „Zorile” (primul ziar băcăuan care a apărut în 1867), „Rusaliile” (editat chiar de el, 1868 - 1869), „Curierul de Bacău” (1878), „Gazeta de Bacău” (1870 - 1890), „Mica revistă” (1886).

Deoarece a susținut funcționarea unui teatru băcăuan, s-a afirmat și ca dramaturg. Dintre piesele de teatru pe care le-a scris menționăm: „Senatorul somnoros”, „Băile de la Slănic”, „Doctoria soacrelor”. A făcut impresariat artistic și fost director al teatrului care era găzduit de N. Drăgoianu în hotelul cu același nume.

Ca om politic, a fost un progresist care a participat la toate marile evenimente care s-au desfășurat în perioada în care a trăit. A dorit ca națiunea să se modernizeze și să progreseze. A militat „pentru respectarea drepturilor celor lăsați în voia sorții de autorități” atât în Parlamentul României, cât și în presă, atacând oficialitățile pentru „indiferența dovedită față de acești oameni”.

Studiile despre orașul Bacău și lucrările monografice îl menționează pe Costache Radu care a rămas în istoriografie prin lucrarea „Bacăul de la 1850 - 1900”. Reprezintă o lucrare de referință (alături de cele ale lui Grigore Grigorovici și Grigore Tabacaru) care furnizează informații despre viața culturală, socială și politică a Bacăului din secolul XIX. A apărut inițial sub forma unor articole publicate în revista „În ore libere”, care vor fi apoi tipărite sub numele „Bacăul de la 1850 - 1900”, la Tipografia Margulius în 1906. Lucrarea are caracter monografic, în cadrul acesteia se prezintă evoluția Bacăului de la „stadiul de așezare cvasiurbană, întunecată și glodoasă, până la cel de oraș prosper, cu străzi lungi și drepte, cu trotuare de bazalt și plantate, curat și luminat cu electricitate, cu case mari, bune și grădini frumoase”.

Costache Radu reconstituie destul de fidel „frământările unei comunități” supusă unei perioade de modernizare. Monografia prezintă informații despre: limitele teritoriului administrativ, instituții publice, aspecte edilitar-urbanistice, sistemul sanitar, comerț, industrie, viața culturală.

Ultimul capitol descrie viața socială și politică, subliniind participarea băcăuană la momentele importante ale istoriei naționale, respectiv la Unirea Principatelor, la războiul de independență, domnia lui Carol I.

Prin intermediul lui Costache Radu aflăm că „orașul Bacău nu număra multe sute de ani de la înființarea lui, căci (...) pe la 1820 chiar, de la locul unde se află astăzi piața veche, pe toată partea stângă în jos spre Bistrița, era pustiu; un fel de hugiag și biserica Precista era în câmp, astfel că oamenii riscuau a merge în ierni grele la biserică, de teama lupilor. În partea de nord erau așezate pe câmpul zis al Poștei mahalalele calicimei (...). Cât trebuie să fi fost populația orașului, dacă între anii 1848 - 1850 nu erau decât șase sau șapte mii de suflete?”

Citind biografia lui Costache Radu, îl putem defini ca un spirit care a contribuit la modernizarea vieții băcăuane din perioada sa, fiind o personalitate memorabilă a istoriei Bacăului.

Bibliografie:

Costache Radu - *Bacăul între 1850 – 1900* – Ediția a 2-a, revizuită – Bacău: Grafitec, 2005;

Lucian Șerban – *Costache Radu și recuperarea trecutului solidificat*, introducere la Costache Radu - *Bacăul între 1850 – 1900* – Ediția a 2-a, Grafitec, 2005, pp. 2 – 4.

Petru Baciuc – poetul răstignirilor ascunse

Profesor Andrei Ioana

Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Bacău

Mulțumescu-ți, Doamne, Ție,

Că mi-ai dat o viață vie.

Mi-ai dat fulgerul din foame.

Plânsul lumii, ce nu doarme.

Mi-ai dat arșița-Ți din cruce

Și oțetul ce nu-i dulce.

.....

Mi-ai dat clipa deznădejdiei,

Mi-ai dat ruga în primejdii

Și iertarea chinului

Din cupa potirului.

Doamne, Sfânta Ta zidire

Poartă-n ea marea-Ți iubire.

(Petru Baciuc, *Mulțumescu-ți, Doamne*)

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Petru Baciuc s-a născut la 12 iulie 1922, în Bacău în vremea unei generații de luptători pentru credință și neam. A fost al cincilea copil din cei șapte pe care i-a avut familia Constantin și Agurița Baciuc. De la părinți a învățat munca și rugăciunea, cinstea și omenia, repere ce i-au influențat destinul în zile de mari dureri sufletești.

Împreună cu frații săi a învățat la Școala Nr. 2 Băieți din Bacău, apoi a absolvit Liceul Comercial din același oraș.

Datorită viziunii sale naționalist-creștine, a fost arestat și deținut, în perioada 1941 - 1942 la Siguranța Statului din București și în temnițele de la Galați și Văcărești.

A participat la eliberarea Ardealului de Nord, iar după terminarea războiului, s-a înscris la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București. Evenimentele din acea perioadă nu l-au lăsat să-și continue studiile.

Este condamnat la 10 ani temniță grea și pus în libertate abia după 13 ani, în 1961.

La 10 octombrie 1975 a fost arestat din nou și condamnat la șase ani de închisoare pentru propagandă împotriva orânduirii socialiste.

Petru Baciuc a executat peste 15 ani de temniță pentru „vina” de a fi bun român și un apărător al credinței creștine.

În anii detenției a trecut prin închisorile Văcărești, Galați, Suceava, Rahova, Iași, Bacău, Pitești, Craiova, Jilava, Aiud, Poarta Albă, Peninsula, Capul Midia, Grindu, Periprava, Borzești, Constanța, Onești.

În clipele de cugetare creștină, Petru Baciuc a depus mărturie în scris pentru răstignirile ascunse ale neamului românesc în operele sale: două volume de poezii *Cine* și *Inimi zăvorâte* precum și *Răstigniri ascunse* – 2 volume, *Sunt strigătul din urmă, Lacrimi și morminte, Veșnic osândiți*.

A plecat la Domnul în ziua de 24 august 2017, faptele lui, rămânând mărturii de nepătruns și de neînțeles de mintea omului de azi.

El nu e tributary marilor noștri poeți. Poezia lui poartă marca originalității, apărând ca o revărsare a preaplinului vieții sale interioare. Poezia lui e o poezie de luptă, o poezie eroică, trăită, ieșită din adâncuri, mărturie a unor simțiri ce cer cuvânt.

El e conștient că suferința lui și a tuturor va rodi: „Din încleștări ce-adânc destramă/Măreț și sfânt destin răsare/Cu moartea noastră – acuma mamă/Aprindem veacuri viitoare./O lacrimă de astăzi doare/Un strop de sânge tencuială/Pe lespezi ce-or zidi spre soare/Din jertfa noastră noua țară”. („*Cine*”)

Poetul protestează prin vers împotriva răului personificat, de care nu se lasă învins, și cântă înfinita lumină a iubirii creștine. Unele poezii trimit la Taina Împărtășaniei („Pâinea”, „Vinul”), altele sunt episoadele unui imitatio Christi („Sărutul lui Iuda”, „În fiecare noapte”).

În plin coșmar, poetul nu - și uită țara pe care o iubește și pentru care și-a riscat libertatea și viața. „Peste fruntea țării mele/Doamne, cerne mângâieri;/Și în cartea Ta cu stele/Scrie-I veșnici primăveri. („*Rugă*”).

Acceași dragoste le oferă camarazilor poetului fire îngerească: „S-a stins o stea, alt înger plecat-a dintre noi/Mereu veștile negre mă-nvăluie-n tristețe....” („*In memoriam*”)

În contrast cu aceste imagini idealizate, apar stările de slăbiciune omenească: „Mi-I pântecul besmet, ca o jivină,/Mă rod guzani, mă sfredelesc săgeți/De foame, scrum, mă fulgeră lumină/Și-n oase parcă-mi furnică scaieți”. („*Foamea*”)

Poezia lui Petru Baciuc este o rană deschisă, care, sub forța credinței în Hristos și în Neamul Românesc, naște flori lirice.

Dumnezeu a binecuvântat suferința împletind-o din tăria faptelor mărete, mistice, deosebite, într-o Scară a biruinței spirituale rezemată cu capătul de cer, ipostază harică ilustrată în poezia de răsunet patriotic *Noi*:

„Suntem pământul roditor al unui dacic neam/Profeții marilor căderi de azi/Cuvânt pustiit ce am rostit când sângeram/și ne-ngropam martirii camarazi./Noi suntem oseminte risipite mii/Și glas de clopot ce-am vestit furtuni/Când tulnicile sunau jale pe câmpii/Noi desteptam chemarea din străbuni”.

Poezia lui Petru Baciuc este o chemare la demnitate, o cinstire a memoriei străbunilor, un îndemn la alegerea unei elite spiritual-creștine, călăuzitoare a multor generații spre un destin asumat mântuirii, un apel la conștiința harică ce se întrupează misiunii de mărturisitor și vocației de martir.

Bibliografie:

Petru C. Baciuc, *Răstigniri ascunse*, vol. I, II, Editura Fundației Culturale „Buna Vestire”, București, 2004/2009;

Petru C. Baciuc, *Cine*, Editura Fundației Culturale „Buna Vestire”, București, 2002.

Radu Beligan

*Profesor învățământ primar Andronache Georgeta-Irina
Școala Gimnazială „Ghiță Mocanu” Onești*

Radu Beligan s-a născut la 14 decembrie 1918, în Galbeni, Filipești, Bacău, și este un actor român, cu o bogată activitate în teatru, film, televiziune și radio.

Pe linie maternă este grec de origine, pe linie paternă, fiind urmaș al unuia dintre frații lui Ion Creangă, potrivit unui interviu. A fost ales membru de onoare al Academiei Române în 2004. În data de 27 martie 2011 a primit o stea pe Walk of Fame București. Pe 15 decembrie 2013 a fost inclus în Cartea Recordurilor ca fiind cel mai longeviv actor încă în activitate pe scena unui teatru.

Radu Beligan a interpretat - în peste șapte decenii - roluri celebre, cum ar fi caractere ale dramaturgilor literaturii române: Ion Luca Caragiale, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Cămil Petrescu, Tudor Mușatescu, Mircea Ștefănescu, Victor Ion Popă, Victor Eftimiu, Mihail Sebastian, Aurel Baranga, Alexandru Mirodan și universale: William Shakespeare, Carlo Goldoni, Nicolai Vasilievici Gogol, Anton Cehov, George Bernard Shaw, Maxim Gorki, Albert Camus, Jules Romain, Eugen Ionescu, Jean Anouilh, Friedrich Dürrenmatt, Edward Albee, Peter Shaffer, Patrick Süskind, Neil Simon, Umberto Eco.

A fost unul dintre discipolii actriței Lucia Sturdza Bulandra și al scriitorului Eugen Ionescu. Beligan este privit în general ca unul dintre numele majore ale teatrului românesc, cu un repertoriu complex, clasic și modern. A jucat alături de actori importanți, cu reprezentații atât în țară cât și în străinătate.

Radu Beligan a fost director al Teatrului de Comedie din București, între anii 1961 și 1969, și director al Teatrului Național București, între 1969 și 1990. Totodată, a fost profesor la Institutul de Teatru și Film, între 1950 și 1965, și a fost ales membru de onoare al Academiei Române în 2004, în semn de recunoaștere a activității sale în domeniul artei.

A fost decorat, printre altele, cu Ordinul „Serviciul Credincios” în grad de Mare Ofițer, Ordinul Drapelul Iugoslav cu steaua de aur și colan și Ordinul Național al Legiunii de Onoare în grad de Ofițer, din partea Franței. Este Doctor Honoris Causa al Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale” din București.

Radu Beligan s-a stins din viață în vara lui 2016, la 97 de ani, și a fost înmormântat la Cimitirul Bellu din capitală.

George Bacovia, poet simbolist

*Profesor învățământ primar Antohe Cristina
Colegiul Național „Ferdinand I” Bacău*

George Bacovia, al cărui nume adevărat a fost Gheorghe Vasiliu, s-a născut în anul 1881, ca fiu al lui Dimitrie Vasiliu și al Zoitei, în orașul Bacău, căruia prin lirica să, îi va construi o imagine depreciaivă și derizorie. Este un copil bolnăvicios, care se remarcă prin talentul la desen și muzică, pasiuni ce îi vor influența puternic opera. În timpul cursurilor liceale de la Bacău citește multă poezie, mai ales din simboțiștii francezi, ale căror idei vor fi preluate în lirica proprie. Duce o existență retrasă, suferind de nevroză și alcoolism. Viața sa - săracă în evenimente - e marcată de inițiative publicistice, renunțări la slujbe, internări, dar și colaborări la reviste simboliste ca „Literatorul”, „Viață nouă”, publicând volume de versuri și obținând premii literare (în 1925 pentru ediția a doua din „Plumb” și în 1934 pentru volumul antologic „Poezii”).

Bacovia este în primul rând un simbolist. Găsim în operă lui George Bacovia influențe din Edgar Allan Poe și din simbolismul francez: Rollinat, Laforgue, Baudelaire, Verlaine – prin atmosfera de nevroză, gustul pentru satanic, ideea morții, cromatica și predilecția pentru muzică.

Bacovia este un inadapdat în societate ca și Eminescu și, la fel ca acesta, manifestă o aversiune puternică față de orice orânduire, își deplânge soarta care-l obligă să trăiască într-o societate clădită pe neechitate.

De acesu universul său îl vor forma: copiii și fecioarele tuberculoase, palidele muncitoare, poetul însuși răătăcind fără sens prin parcuri solitare, ascultând somnul, plânsul, golul, frigul, tristețea, umezeala, răceala, nevroză.

Universul poeziei sale este inclus în volumele „Plumb” (1916), „Scânței galbene” (1926), „Comedii în fond” (1936), „Stanțe burgheze” (1946), „Poezii” (1956). Urmărind opera lui Bacovia vom constata că avem de-a face cu o operă autentică și originală.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Din literatura română Bacovia este prevestit de Ion Păun Pincio și Alexandru Macedonski prin motivul ploilor, al nopților, al corbilor, prin folosirea instrumentelor muzicale și preferința pentru imagini muzicale. În poezia lui domină cerul de plumb apăsător, orizontul închis străbătut de corbi, abatoare, ospicii, toamna galbenă.

Temele liricii bacoviene denotă aceeași idee de lume stinsă, creând poezii în care descrie meticolos derizoriul.

Ca o primă temă care își are rădăcinile în sentimentele provocate de orașul natal, se remarcă lumea orașului de provincie, a târgului sufocant, care ilustrează o lume bolnavă, degradată fizic și psihic. Mahalaua este populată de o lume fizică, aflată în descompunere lentă, sub acțiunea intemperiilor: ploaia, zăpada, vântul, frigul, ceața și arșița, în nopți halucinate de toamna sau iarnă („Sonet”). Orașul este în ruină și în el coexistă cadavrele în descompunere cu fastul burghez, iar poetul alungat din propria sa locuință, este bântuit de obsesii, spaima și nevroze. Orașul înspăimântător este văzut ca un muzeu al figurilor de ceară („Panoramă”).

Bacovia este, în esență, un poet controversat, care a avut de la apariție admiratori, dar și critici rezervate sau chiar iritate, i s-au reproșat mai ales manierismul, monotonia, efectele facile, dar și stridențele de limbaj. Cea mai evidentă divergență în interpretarea poeziei lui a reprezentat-o înțelegerea ei ca expresie a sincerității sau ca artificiu. Unii critici au considerat că versurile lui Bacovia sunt de o extremă simplitate, elementaritate, expresie directă a stării lirice. După alții, esența poeziei este artificialitatea și teatralismul.

Opinia lui Nicolae Davidescu în „Aspecte și direcții literare” apare ca o idee împotriva curentului: „Bacovia e, înainte, sincer. Poezia lui nu țintește niciodată un anumit efect literar; totdeauna însă, ea aduce cu sine, fără să-și dea socoteală, unul.[...] Bacovia se mulțumește să se analizeze și să-și noteze scurt, precis, cu nervii strânși, într-o înăscută încordare, impresiile.”

Casa memorială George Bacovia

Casa memorială George Bacovia este punctul de început al oricărui itinerar cultural băcăuan. În imediata vecinătate a monumentalei statui a lui Ștefan cel Mare, pe fosta stradă a Liceului, actualmente strada George Bacovia, la nr. 13, bătrâna casă își îmbracă ferestrele în reflexele calde ale trandafirilor. Poet simbolist, redescoperit de exegeți în multiple ipostaze stilistice, de bibliografi ca prețios subiect de studiu, ca și de simplii iubitori de poezie, Gheorghe Vasiliu – George Bacovia, deși dispărut dintre noi de aproape o jumătate de secol, face parte din viața noastră.

Volumele sale de versuri, ce au cunoscut multiple ediții, au fost traduse în numeroase limbi. A desfășurat și o intensă activitate de promotor al culturii, fiind unul dintre întemeietorii revistei *Ateneu*. Drept recunoaștere a valorii creației sale, Liceul în care a studiat, Teatrul din Bacău, Universitatea George Bacovia, Școala generală nr. 27 Bacău și Biblioteca din Buhuși au primit numele său și, începând din anul 1971, se desfășoară la Bacău Festivalul George Bacovia, manifestare ce atrage în urbea noastră personalități marcante ale culturii române.

Spirit meditativ, profund, fapt atestat și de volumele valoroase ce se păstrează încă în bibliotecă din casă, de o gingășie sufletească excepțională – după cum ni-l prezintă soția sa, Agatha Grigorescu-Bacovia, într-unul din volumele dedicate poetului -, Bacovia și-a distilat destinul, transformându-l în poezie. El ne-a făcut cunoscut că materia plânge, că mugurul alb și roz și pur este vis de-albastru și azur, ca plumbul e o materie sensibilă.

Apariția unui poet talentat în târgul de negustori care era Bacăul sfârșitului de secol XIX pare neverosimilă. Și totuși, datorită cu o sensibilitate artistică specială, moștenită de la mama sa, Zoita Vasiliu, îl găsim pe adolescentul Bacovia preocupat de formarea sa spirituală, abonat la reviste de literatură franțuzești, la curent cu noile dezvoltări în sociologie, psihologie, artă.

La 19 ani era deja un poet matur. Scrisese, printre altele, majoritatea poeziilor ce vor alcătui volumul de debut *Plumb*.

În Casa din strada Liceului Nr. 7, astăzi strada George Bacovia, părinții poetului s-au mutat în anul 1906, în primăvară. Student fiind atunci la București, la Facultatea de Drept, și venind acasă în vacanța de Paște, poetul a scris una din cele mai gingașe ode închinat primăverii din literatura română, „Note de primăvară”.

Casa memorială a fost deschisă publicului în anul 1971.

În această clădire, ce datează din ultimul deceniu al secolului XIX, sunt păstrate numeroase obiecte de uz personal și piese de mobilier ce au aparținut poetului. În toate cele cinci încăperi destinate vizitării sunt expuse mărturii reprezentative, manuscrise originale, documente și piese de patrimoniu.

În salonul casei, impresionează simplitatea și bunul gust al mobilierului. Aici se afla pianul, vioara și portretele părinților – Zoe și Dimitrie Vasiliu – atât de dragi poetului.

Casa memorială deține un documentar pe caseta video în care e surprins poetul în timpul vieții și o înregistrare pe caseta audio cu vocea poetului recitând din versurile sale.

În grădina casei memoriale, sculpturi ambientale aparținând artiștilor contemporani invită la meditație și reflecție. Și pentru ca meditația să fie rodnică, ea trebuie nutrită cu informații adecvate: vă invităm la Biblioteca Județeană Bacău pentru a consulta volumele ce cuprind operele poetului, bibliografiile și volumele de critică ce i-au fost dedicate.

Radu Beligan - personalitate marcantă a culturii românești

*Profesor învățământ primar Anton Roxana-Mihaela
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău*

„Eu sunt născut o dată cu România Mare și sunt ombilical legat de ea. Nu pot să plec. În trei rânduri am avut șansa să plec. Niciodată nu m-am gândit că aș putea să plec din România vreodată. Eu îmi iubesc țara și nu am să plec niciodată din ea, orice aș păși aici”, mărturisea maestrul Beligan, într-un interviu.

Seniorul teatrului românesc, maestrul Radu Beligan, s-a născut la 14 decembrie 1918, la Galbeni, în apropiere de orașul Roman.

A studiat Dreptul și Filosofia, în perioada 1937 - 1938, folosind bursa oferită de facultate pentru a-și plăti taxele la Conservator, dar și Academia Regală de Muzică și Artă Dramatică, unde a avut-o profesoară pe Lucia Sturdza Bulandra.

Debutul pe scenă a fost în spectacolul „Crimă și pedeapsă”, după Dostoievski. În primii ani ai carierei de actor a jucat la Teatrul „Regina Maria” (1937 - 1938), la „Uranus” (1938 - 1939), la Teatrul din Sărindar, la Grădina „C.A. Rosetti”, la Teatrul „Tudor Mușatescu”, la Majestic, la Savoy, la Teatrul „Comedia”, la Municipal. La sfârșitul anilor '40, a existat chiar și Compania „Radu Beligan”. La Teatrul Național din București a venit pentru prima dată în 1945.

Mai târziu, în 1961, a înființat Teatrul de Comedie, fiind directorul acestuia timp de opt ani (1961 - 1969). La 5 ianuarie 1961 a fost prezentat publicului primul spectacol al acestui teatru — „Celebru 702” de Alexandru Mirodan, regia Moni Gheleter, cu Radu Beligan în rolul principal. Pe această scenă, actorul a mai interpretat roluri în spectacolele „Șeful sectorului suflute” de Alexandru Mirodan (1963), „Rinocerii” de Eugene Ionesco (1964), „Capul de rățoi” de George Ciprian (1966), „Opinia Publică” de Aurel Baranga (1967), „Uciagaș fără simbrie” de Eugene Ionesco (1968).

Din 1969 până în 1990, Radu Beligan a fost directorul Teatrului Național București. De-a lungul carierei, a realizat peste 80 de roluri în teatru și 30 în filme.

A avut o activitate bogată și la radio și la televiziune. Primul său rol în film a fost Rică Venturiano din „O noapte furtunoasă”, în regia lui Jean Georgescu (1943), iar ultimul în „După-amiaza unui torționar”, în regia lui Lucian Pintilie (2001).

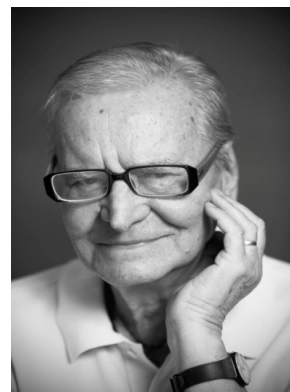
Și-a intersectat drumul cu alte nume extraordinare ale scenei românești: Aura Buzescu, Nicolae Bălățeanu, Lucia Sturdza Bulandra, Toma Caragiu, Grigore Vasiliu-Birlic, George Vrăca, Victor Ion Popa, Gheorghe Timică. A întruchipat roluri mari în unele dintre cele mai dificile partituri din dramaturgia română și universală, de la Romeo la Richard al III-lea sau Robespierre, în piese semnate de Ion Luca Caragiale, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Camil Petrescu, Tudor Mușatescu, Mircea Ștefănescu, Victor Ion Popa, Victor Eftimiu, Mihail Sebastian, Aurel Baranga, Alexandru Mirodan, William Shakespeare, Carlo Goldoni, Nicolai Vasilievici, Gogol, Anton Cehov, George Bernard Shaw, Maxim Gorki, Albert Camus, Jules Romain, Eugen Ionesco, Jean Anouilh, Friedrich Dürrenmatt, Edward Albee, Peter Shaffer, Patrick Süskind, Neil Simon, Umberto Eco.

„Talentul regizoral al lui Radu Beligan a strălucit în „Egoistul” de Jean Anouilh, „De partea cui ești?” de Ronald Harwood, „O scrisoare pierdută” de I.L. Caragiale, „Poveste din Irkutsk” de Aleksei Arbuzov, „Sălbaticii” de Serghei Mihailovici Mihalkov, „Doctor fără voce” de Moliere (co-regie cu Sică Alexandrescu), „Străini în noapte” de Eric Assous.

Este autorul celebrelor eseuri „Pretexte și subtexte” (1968), „Luni, Marți, Miercuri...” (1978), „Note de insomniac” (2001), dar și autor a nenumărate traduceri și adaptări din dramaturgia franceză, engleză și italiană.

Cartea sa de vizită este impresionantă la capitolul premii și distincții: Artist Emerit (1953), Artist al Poporului (1962), Ordinul Meritul Cultural clasa I (1967), Premiul Academiei „Le Muse” din Florența (1980), Doctor Honoris Causa al Academiei de Arte „George Enescu” din Iași (1994), Premiul Galei UNITER — Trofeul Dionysos (1995 - 1996), Premiul Academiei Române (1997), Prix 14 Juillet al Ministerului de Externe al Franței (1998), Trofeul „Eugene Ionesco” (1999), Premiul Revistei „Flacăra” (2000), Marele Premiu acordat de Guvernul României, în cadrul Premiilor Naționale de Teatru (2002), Doctor Honoris Causa al Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” (2003), Ordinul Drapelul Iugoslav cu steaua de aur și colan, Ordinul Serviciul Credincios „Mare Ofițer” (2004). La 5 aprilie 2002, președintele Franței, Jacques Chirac, a semnat Decretul prin care Radu Beligan era numit în grad de Ofițer al Ordinului Național al Legiunii de Onoare franceze, fiind primul actor român căruia i s-a acordat această prestigioasă distincție.

La fel de bogată a fost și activitatea sa didactică, profesională și academică: profesor la Institutul de Teatru și Film (1950 - 1965), co-președinte, cu Yehudi Menuhin, al Festivalurilor Internaționale de Teatru și Muzică

organizate de UNESCO (1971 - 1978), președinte activ (1971) și apoi președinte de onoare pe viață (1977) al Institutului Internațional de Teatru, membru al Cartelului Internațional de Teatru (1967), membru în Consiliul Superior al Teatrului Națiunilor, sub președinția lui Pierre Moinet, membru al Academiei „Le Muse” din Florența, semnatar al Apelului Artiștilor pentru Securitate și Cooperare în Europa, Helsinki (1985), membru de Onoare al Academiei Române, drept recunoaștere a activității în domeniul artei (2004), Societar de onoare al Teatrului Național „I. L. Caragiale”. În 2013, de ziua sa, maestrul Radu Beligan și primarul Capitalei de la acea vreme, Sorin Opreșcu, au inaugurat, pe Aleea Celebrităților din Piața Timpului din Capitală, „Gongul Thaliei”, un simbol al teatrului ce semnifică longevitatea și evoluția spirituală a slujitorilor scenei, marcând astfel 200 de ani de istorie a teatrului în București. Actorul Radu Beligan a primit în 2011 o stea pe Aleea Celebrităților. Tot atunci, maestrul a primit titlul de cel mai longeviv actor încă în activitate pe scena unui teatru, din partea Guinness World Records.

Maestrul Radu Beligan a fost unul din cele mai mari nume ale scenei românești, personalitate de marcă a lumii culturale din țara noastră.

În martie 2012, a primit titlul de Cetățean de Onoare al municipiului Bacău. Teatrul de Vară din Bacău îi poartă numele.

Vasile Pârvan și rădăcinile spiritualității românești

*Profesor învățământ primar Barcan Carmen-Mihaela
Școala Gimnazială Nr. 10 Bacău*

Unul dintre cei mai importanți istorici români, arheolog și academician, Vasile Pârvan s-a născut la 28 septembrie 1882, în comuna Huruiеști din județul Bacău, într-o familie modestă de cărturari rurali, în care tatăl fusese învățător. A studiat istoria la Universitatea din București, unde l-a avut ca profesor pe marele istoric Nicolae Iorga, după care, în urma câștigării unei burse din partea Universității, și-a continuat studiile în Germania, unde s-a specializat în domeniul istoriei antice, a deprins rigoarea cercetării, a învățat să privească istoria în ansamblu și să integreze istoria românilor, a strămoșilor noștri, în cadrul istoriei universale.

Întors în țară, a început o carieră strălucită și polivalentă. Din 1913 a devenit profesor titular la catedra de istorie veche, epigrafie și antichități greco-romane a Universității din București. De asemenea, a fost vicepreședinte al Academiei Române și membru al mai multor academii și societăți științifice din străinătate.

În calitate de director, a condus Muzeul Național de Antichități și a organizat Școala Română din Roma, instituție în care a îndrumat formarea și specializarea unei întregi generații de arheologi români.

Preocupat îndeosebi de arheologie, preistorie și istoria civilizației greco-romane, a organizat numeroase șantiere arheologice și a publicat numeroase studii, rapoarte arheologice și monografii, realizând astfel un material documentar vast, valoros și util. Considerat „părintele școlii arheologice românești”, lui i se datorează primul plan de efectuare a unor cercetări organizate la nivel național și aplicarea acestuia, prin efectuarea de săpături, în mai multe sit-uri arheologice din Dobrogea și Muntenia. A coordonat șantierele de la Histria, Callatis, complexul dacic din Munții Orăștiei sau din cadrul unor așezări neolitice și dacice din Câmpia Dunării, în scopul descoperirii a cât mai multor informații despre istoria Daciei.

Pe baza rezultatelor parțiale ale acestor săpături, în anul 1926 a scris cea mai importantă lucrare a sa „Getica”, o protoistorie a Daciei în mileniul I, în care prezintă istoria geto-dacilor sub aspectele politic, economic, cultural și religios. Lucrarea a fost gândită ca parte a unei trilogii pe care marele savant nu a mai reușit să o termine, datorită bolii care i-a adus sfârșitul. Dăruit trup și suflet numeroaselor sale activități, pasionat de cercetările sale până la sacrificiul de sine, lucrarea „Getica” ar fi trebuit să fie urmată de lucrările „Dacia romană” și „Protoistoria slavilor”.

Obiectivul fundamental al trilogiei a fost analiza procesului de formare a poporului român, iar teza sa susținea faptul că românii au prins rădăcini prin ocupațiile agricole și au format o comunitate puternică, pe care venirea altor neamuri nu a putut să o disloce. Acest obiectiv a fost nu doar unul istoric, ci și politic, întrucât, de aproape două sute de ani, numeroși istorici străini (austrieci, maghiari, bulgari) susțineau versiuni imigraționiste ale etnogenezei poporului român. Sprijinit temeinic pe descoperirile arheologice care documentau continuitatea dacoromană la nord de Dunăre după cucerirea Daciei de către împăratul Traian și solidar cu argumentele continuității avansate de alți istorici români (Xenopol, Nicolae Iorga), pentru Vasile Pârvan, prezența românilor în acea perioadă și în acel loc era o certitudine. „Priviți – scria Vasile Pârvan în lucrarea *Memoriale* (an 1923) – pe alba columnă din Roma povestea cea tristă a căderii Daciei. Sunt chipuri cioplite, în marmoră rece, a marelui foc care a topit două popoare într-unul.”

Cărțile lui Vasile Pârvan au influențat benefic cercetarea istorică românească și au stârnit interesul multor tineri care i-au devenit discipoli, nu numai prin erudiția și bogăția informațiilor inedite, ci și prin metoda critică

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

riguroasă de interpretare a faptelor, prin concepția sa idealistă asupra istoriei: „Deosebirea esențială între istorie și celelalte atitudini creatoare ale omului stă în însuși izvorul de inspirație și materialul de prelucrare al ei. În vreme ce pentru artă ori știință *natura* e obiectul și ținta supremă a prelucrării creatoare, pentru istorie *cultura* e singurul obiect posibil. Căci numai unde începe cultura, (...), numai acolo începe istoria.”

Bibliografie:

http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Vasile_Parvan;

https://ro.wikipedia.org/wiki/Vasile_Parvan;

<http://ziarul lumina.ro/vasile-parvan-si-radacinile-spiritualitatii-romanesti-21820.html>;

<https://paginiromanesti.ca/2015/07/09/vasile-parvan-fondatorul-arheologiei-romanesti>;

Educația și cerințele secolului XXI

Bocancea Aurelia

Școala Gimnazială „Constantin Platon” Bacău

Trăim într-o epocă în care schimbările în toate domeniile de activitate se produc într-un ritm alert.

Cerințele societății moderne sunt foarte diferite față de cele clasice, astfel încât școala este într-un fel constrânsă să se plieze acestora printr-o schimbare și o adaptare la lucrurile noi care se produc.

În acest articol am schițat câteva gânduri despre cum ar trebui format elevul secolului XXI și care ar trebui să fie abilitățile individului format în școala secolului XXI.

Provocările perioadei în care trăim, dezinteresul pentru școală al elevilor, transformarea permanentă a lumii, ne obligă să ne reorientăm mereu și să ne restructurăm modul de abordare a educației, în primul rând readaptându-ne noi înșine.

Să vorbim despre educație!

Din cele mai vechi timpuri, oamenii au avut parte mai mult sau mai puțin de educație, importanța acesteia sporind o dată cu trecerea timpului.

Educația reprezintă fundamentul vieții oricărui om, cu ajutorul căreia se dezvoltă percepția despre lume, gândirea, stilul de viață, conservarea valorilor sociale, dar și spiritual.

Astfel educația este cea care transformă și dezvoltă personalitatea indivizilor.

Procesul este influențat însă de foarte mulți factori, precum factorii genetici, de mediile în care individul se află la un moment dat, de posibilitățile material etc.

Educația de azi?

Dintotdeauna educația a presupus existența a două persoane: una care își dorește să împărtășească ceea ce știe și una care își dorește să primească darul de preț – știința celui alt.

- ◆ Contează oare în ce epocă se întâmplă acest lucru?
- ◆ Contează vârsta celui care învață?
- ◆ Contează instrumentele de lucru?
- ◆ Sunt foarte importante regulile impuse de un anumit sistem?

Sunt întrebări la care se poate răspunde plecând de la faptul că de-a lungul timpului, educația a suferit numeroase transformări și modificări.

De la educația clasică la educația modern, bazată pe tehnologie în secolului XXI, a fost o cale destul de anevoioasă și greu de străbătut.

Aș putea continua, dar parcă vorbeam despre educație.

Ce învață copiii zilelor noastre?

Ne dorim să-i pregătim pentru viață, să-i lăsăm să aleagă să facă ce îi pasionează și ce îi atrage de fapt, să selecteze informațiile care îi asaltează din toate părțile, dar totodată le impunem să facă ceea ce noi vrem noi.

Și uităm totuși un lucru care este esențial, acela că copiii sunt totuși copii!

Este foarte adevărat că ei învață foarte repede, sunt obișnuiți cu tehnologia de mici, însă nu au răbdare, nu știu încă foarte bine să își ordonează dorințele, nu au timp să se mai și joace și sunt mereu nemulțumiți.

Creștem astfel copii independenți, care știu să spună „Nu vreau!”, dar care nu știu ce este mila, generozitatea, ajutorul sau prietenia.

Descoperirea unui drum spre învățarea caracteristică secolului XXI, se bazează pe un set de obiective pentru toți elevii:

- ◆ învățarea pe tot parcursul vieții;
- ◆ dobândirea abilităților necesare pentru a reuși într-o lume modernă și globalizată;
- ◆ alegerea tipului de educație personalizată, care le va permite atingerea scopului propus în viață;
- ◆ relaționarea cu comunitățile lor, personal și digital și interacțiunea cu oameni din culturi diferite.

Atingerea acestor obiective necesită un plan de acțiune, de integrare și de colaborare.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Acesta va fi facilitat de către profesori de excepție și susținut de metode noi, modern, care să transmită cunoștințe, să permită elevilor să creeze și să se adapteze.

Astfel, spre exemplu elevii pot primi sarcini în cadrul unor proiecte interdisciplinare, sarcini prin care este promovată inovarea și colaborarea intercultural.

Totodată vor fi puși în situația de a aplica cunoștințele și de a-și valorifica creativitatea în rezolvarea problemele din lumea reală.

Astfel, cu toate că viziunea este globală, drumul spre educația secolului XXI trebuie făcut de fiecare țară în parte, scopul final fiind acela de a îmbunătăți sistematic calitatea actului educațional și accesul la educație în întreaga lume.

Calitatea educației constituie poate cel mai important punct.

Elevii se schimbă!

Apare astfel o întrebare simplă: Elevul va mai fi capabil să folosească metodele tradiționale de predare din clasă, în cazul în care viața din afara clasei s-a schimbat atât de drastic?

Se poate adapta educația?

Educația 1.0 se referă la secolului XX. În acea perioadă accentual era pus pe cantitatea de informație furnizată și memorată, nu pe calitatea acestora.

Educația 2.0. a adus un element de noutate: conceperea unor reforme ale sistemului pe baza unor standarde de performanță.

Însă educația 3.0, sau educația secolului XXI pune accent mai ales pe dezvoltarea calităților de comunicare, colaborare, a celor creative, a spontaneității, rezolvării de probleme în context diferite, gândirii interdisciplinare etc., de utilizare a noilor tehnologii și pe adaptarea la mediu.

Realizarea unei astfel de viziuni necesită o transformare fundamentală în:

- ◆ reordonarea și reorganizarea abilităților secolului XXI, care regăsesc în programele școlare;
- ◆ pedagogia secolului XXI și anume formarea acestor abilități în mod eficient;
- ◆ valorificarea tehnologiei integrând în procesul de predare-învățare-evaluare acele instrumente și aplicații mai eficiente decât în educația tradițională;
- ◆ reforma secolului XXI, trebuie să urmărească pentru obținerea unor rezultate de calitate: formarea profesorilor, modificarea programelor școlare, planuri excelente de studiu și responsabilitate pentru rezultate.

Deja multe dintre programe abordează deja problema secolului XXI și au ca scop ca fiecare elev să obțină următoarele capacități: rezolvare a problemelor și luarea deciziilor; formarea unei gândiri creative și critice; colaborarea, comunicarea și negocierea; curiozitate intelectuală și abilitatea de a căuta, selecta, structura și evalua informațiile.

De asemenea, succesul necesită o creștere de performanță la următoarele discipline precum: știință, tehnologie, inginerie și matematică. Abilitățile formate reprezintă o sursă de inovare și creștere la nivel mondial.

Multe țări au realizat o schimbare semnificativă în sistemele lor educaționale, dar până în prezent nu s-au atins obiectivele secolului XXI așa cum se propune în „programul” Educație 3.0.

Bibliografie:

1. Cerghit, Ioan, Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii, București: Editura Aramis, 2002;
2. Marta Lopez-Jurado Educacion para el siglo XXI (Educația secolului XXI): Editura Descende de brower 2011;
3. Howard Gardner, Adevărul, Frumosul și Binele. Noi valențe în educația secolului XXI, Editura Sigma, 2016;
4. Oprea, Crenguța-L., Strategii didactice interactive, București, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., ed. a IV-a, 2009.

Ioan Dragalina, un nume cu renume în istoria României

*Profesor învățământ primar Botezatu Cristina
Școala Gimnazială Nr. 10 Bacău*

Istoria poporului român s-a scris adesea cu prețul sacrificiului suprem al celor care au militat neobosit pentru înfăptuirea idealurilor naționale. În galeria eroilor neamului românesc din Primul Război Mondial, se înscriu și iluștri comandanți militari precum generalii: Alexandru Averescu, Constantin Prezan, Eremia Grigorescu și, nu în ultimul rând, Ioan Dragalina.

Ioan Dragalina s-a născut pe 16 decembrie 1860 la Caransebeș, a crescut într-o familie de grăniceri și a moștenit patriotismul, dârzenia, cinstea și spiritul combativ de la tatăl său, Alexandru Dragalina, fost ofițer al armatei

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

austriece în cadrul regimentului românesc de grăniceri din Banat. Ioan Dragalina a urmat școala primară din orașul natal și școala de cadeți din Timișoara. Și-a continuat studiile militare la Academia Militară de la Viena (1884), a fost încadrat în armata austro-ungară și, în paralel, a absolvit Școala de ingineri geodezi. În 1887, demisionează din armata austro-ungară deoarece, constată că avansările în cariera militară se făceau cu ușurință doar în cazul ofițerilor de origine austriacă și maghiară, adesea în detrimentul ofițerilor de origine română.

Astfel, va trece granița în România și va fi încadrat în Armata Regală Română cu gradul de sublocotenent. Grație principiilor după care se călăuzește și calităților militare de excepție, îl regăsim în anul 1908, avansat la gradul de locotenent-colonel, apoi numit la comanda Școlii Militare de Infanterie din București, post pe care îl va deține până în anul 1911.

La izbucnirea Primului Război Mondial, Ioan Dragalina avea deja gradul de general și se afla la șefia Comandamentului 3 Teritorial. În scurtă vreme va prelua postul de comandant al Diviziei I de Infanterie care se afla la Drobeta Turnu Severin. În octombrie 1916, în clipe grele pentru țară, el a fost numit la comanda Armatei I cu speranța că acțiunea curajoasă și geniul său militar vor răsturna situația de pe front în favoarea armatei române, aflată în dificila confruntare cu Puterile Centrale. Erau momente cruciale în care generalul Ioan Dragalina, oferind exemplul personal, și-a încurajat cu iscusință armata să lupte pentru o cauză dreaptă.

În ordinul de zi din 11 octombrie 1916, el va face apel la curajul și onoarea de român a fiecărui soldat: *„Ofițeri și soldați ai Armatei I-a române, din acest moment am luat comanda armatei și cer imperios la toți, de la General la soldat: în primul rând apărarea cu viața a sfântului pământ al țării noastre, apărarea vetrei strămoșești, a ogorului și a cinstei numelui de român”*.

Din nefericire, viața urma să-i fie curmată prematur. Generalul Ioan Dragalina va pleca personal în Valea Jiului unde se concentra ofensiva austro-germană, pentru a vorbi cu alți comandanți aflați în primele linii. Va trece podul din apropierea Mănăstirii Lainici unde, de altfel, se va spovedi, iar la întoarcere, pe pod, va fi prins într-un schimb necruțător de focuri.

Pe Valea Jiului, dispozitivele conduse de Dragalina erau pregătite începând cu 10 octombrie 1916 să reziste masivului asalt al trupelor dușmane. Dragalina, împreună cu șoferul și doi ofițeri s-au deplasat în Valea Jiului, pentru a se întâlni cu comandanții aflați în primele linii. La întoarcere, mașina în care se afla generalul a fost surprinsă într-un schimb de focuri, iar două gloanțe l-au atins în braț și omoplat. Ofițerul a fost transportat de urgență la postul sanitar, pentru bandajarea răniilor, iar ulterior dus la spital, la Târgu Jiu și Craiova, unde medicii au găsit ca soluție amputarea brațului. Pentru că medicii au ezitat în efectuarea operației, generalul a fost urcat în tren și transportat la Spitalul Militar de la Palatul Regal din București, unde ajunge pe 13 octombrie. Prea târziu însă, când trenul sanitar a ajuns la destinație, rana sa era deja infectată.

Aflat încă în viață, pe patul de spital, generalul a fost vizitat de Regele Ferdinand I al României, care i-a conferit cea mai înaltă distincție de război, „Ordinul Mihai Viteazul” clasa a III-a, pentru activitatea desfășurată neobosit timp de trei decenii în slujba armatei române și pentru iscusința strategică, probată în conducerea ostilităților din acele zile amare de război din toamna anului 1916.

Rănit la mână și la umăr, generalul Dragalina a trebuit să sufere operația amputării brațului, operație făcută de dr. Toma Ionescu și doamna dr. Reiner. Starea bolnavului mergea spre bine, domniile doctori îl vedeau și îl îngrijeau în fiecare zi, dar cu toate îngrijirile devotate ce i s-au dat, generalul Dragalina a încetat din viață. Soția sa, fiul și fiicele sale care nu se mai dezlipeau de lângă patul soțului și tatălui lor au asistat împietriți de durere la ultimele lui momente, în vreme ce Regele aștepta palid lângă ușă, în noaptea de 24 spre 25 octombrie 1916.

Corpul i-a fost așezat pe un catafalc improvizat până ce a fost transportat la Biserica Albă, potrivit presei vremii.

Generalul Ioan Dragalina a fost înmormântat în Cimitirul Eroilor (Bellu Militar) cu funeralii naționale, în prezența regelui Ferdinand I Întregitorul, a principelui Carol (viitorul rege Carol al II-lea) și a numeroși oameni politici precum: Ionel I. C. Brătianu (prim-ministrul României), Vintilă I. C. Brătianu (ministrul de război), Barbu Ștefănescu-Delavrancea, Mihail Cantacuzino (ministrul justiției), Take Ionescu (ministrul de externe), generali și atașați militari străini în România.

Generalul Dragalina rămâne unul din șefii glorioși ai rezistenței în Carpați. De mintea, iscusința și bravura sa s-au zdrobit legiunile teutone pe Valea Jiului. Pe patul spitalului, în durerile ranei, el a mai continuat comanda victoriei, urmărind pe inamicul învins.

Testamentul lui va fi executat: ***dușmanul nu va trece Carpații.***

Pentru a cinste eroismul său, i s-au înălțat mai multe monumente:

- un monument în formă de cruce - amplasat în Valea Jiului, pe locul unde a fost rănit generalul Dragalina,
- statuie din bronz - amplasată în fața Cazarmei grănicerești din Parcul „Gen. Ioan Dragalina” din municipiul Caransebeș,
- un bust de bronz - amplasat în municipiul Lugoj,
- un bust din bronz pe un soclu din marmura - amplasat pe platoul din fața Mausoleului de la Mărășești.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Cine l-a cunoscut în viață a rămas puternic impresionat de puterea personalității sale. Era de o statură înaltă și avea o înfățișare frumoasă, înfățișarea clasică a bănățeanului voinic. Ochii lui mari și negri păreau a căuta mai întâi ce e mai bun și mai nobil în ființa omenească, de aceea s-a și putut apropia sufletește de cei pe care-i conducea.

Cu acest prilej, marele istoric și savant român, Nicolae Iorga, spunea: „*Astăzi, Bucureștii văd trecând convoiul aceluia care, era unul din muncitorii cei mai harnici și mai bucuroși pentru binele patriei și izbăvirea neamului. Cu pietate, fiecare va privi ultimul lui drum... Măine, când Banatul lui părintesc va fi carne din trupul României biruitoare, când departe, în Caransebeș, va flutura steagul sub care și-a vărsat sângele, vor ridica pe locul unde el a fost dăruit neamului statuie de bronz, întru pomenirea curatei figuri de erou*”.

**Ioan Dragalina,
Brav, icusit,
Conducând, apărând, sacrificând,
Scrie file de istorie,
Luptând.**

Bibliografie:

Virgil Alexandru Dragalina – „*Viața tatălui meu, generalul Ioan Dragalina*” (Ed. Militară, București, 2009);
Constantin Kirițescu – „*Istoria războiului pentru întregirea României: 1916 – 1919*” (1922).

Cunoaște-l pe George Enescu!

*Profesor învățământ primar Botezatu Maria
Școala Gimnazială „George Enescu” Moinești
Profesor învățământ primar Tăbăcaru Elena-Loredana
Școala Gimnazială „Ștefan Luchian” Moinești*

La sfârșitul anilor 1800, lumea era în plină preschimbare: se descoperise curentul electric, trăsurile cu cai aveau să fie curând înlocuite de primele automobile, iar Timișoara devenea primul oraș european iluminat electric.

În Liveni însă, un sătuc din nordul Botoșanilor, progresul industrial încă nu ajunsese. Într-o căsuță sărăcăcioasă, cu lut pe jos în loc de podele, în 1881 se naștea George Enescu. Venirea lui pe lume a fost o minune pentru părinții care pierduseră deja șapte copii din cauza bolilor pe atunci fără leac. Înainte să-l aducă pe lume, mama lui, Maria, visase că fiul ei va deveni faimos dacă se va naște pe cuptorul din casă și dacă va fi botezat de doi veri. Superstițioasă a făcut întocmai.

Poate vă închipuiți că, fiind atât de dorit, George a fost un copil alintat de părinți, căruia i s-au îndeplinit toate dorințele. Vă înșelați: de teamă că ar putea să i se întâmple ceva, mama lui l-a protejat atât de mult, încât nu avea voie nici măcar să iasă la joacă alături de alți copii.

„Nu am fost un copil răsfățat, ci un copil adorat până la exces, până la sufocare. Când mă gândesc la copilărie, simt încă în jurul meu vigilența înspăimântată în care am crescut”, avea să povestească peste ani compozitorul.

Fiindcă își dorea să-i ofere fiului său cea mai bună educație, iar pentru asta avea nevoie de bani, Costache Enescu s-a făcut fermier. A luat în arendă o moșie din satul vecin și s-a mutat cu familia la Cracalia. Aici a început aventura muzicală a micuțului George.

COPILUL MINUNE

Se povestește că George, căruia de mic îi plăcea să imite trilarurile păsărilor și cântecele pe care le auzea la petrecerile date de părinții săi, a încercat o dată să-și facă singur o vioară pe când avea trei ani. A luat o scândurică de brad, de care a legat niște sârme subțiri. Firește, instrumentul năstrușnic nu scotea sunete dorite, așa că părinții au hotărât să-i dăruiască o vioară de jucărie. Tatăl său i-a cumpărat una dintr-o librărie de la oraș, dar George a aruncat-o repede în foc, fiindcă „nu avea sunet”. Abia atunci au înțeles cu adevărat părinții lui pasiunea micuțului pentru muzică, așa că a primit o vioară adevărată, adusă tocmai de la Iași.

Pe lângă talentul muzical, George Enescu era un adevărat copil-minune. La numai patru ani știa să scrie, să citească și să socotească. La cinci ani cunoștea notele muzicale și putea să citească partituri. Îi plăcea să picteze și, așa cum va povesti mai târziu, la șase ani făcea portrete și peisaje.

Un alt moment hotărâtor pentru viitoarea carieră a micuțului a fost acela când în casa familiei sale a fost adus vechiul pian al bunicii. Pianul a devenit noua lui iubire, deschizându-i poarta spre cariera de compozitor. „Îndată ce am avut acel pian, am început să compun”, spunea Enescu.

ȘCOALA DE ACASĂ

Uimit de talentul muzical al fiului lor, părinții l-au dus la Conservatorul din Iași, la profesorul Eduard Caudella. Caudella, un renumit violonist și compozitor, a fost cel care a înființat prima orchestră simfonocă din Iași. Când l-a cunoscut pe George Enescu, a rămas uimit de talentul băiețelului de numai cinci ani, dar, fiindcă micuțul nu știa încă notele, i-a spus să se întoarcă după ce va fi învățat mai mult.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

În loc să-l trimită la școală, părinții lui i-au adus o guvernantă franceză, pe Lydie Cedre. Ea l-a învățat pe George să citească partituri, să joace golf și să picteze. Îl alinta Jurjac și, cu ajutorul ei, George a învățat franceza, engleza și germana. Ea l-a dus la concerte și la muzee și i-a fost alături și în primii ani petrecuți la Viena.

LA ACADEMIA DE MUZICĂ DIN VIENA

În toamna anului 1888, George Enescu a ajuns la Viena, însoțit de părinți și de guvernanta lui. Avea șapte ani, iar cariera lui muzicală începea la vârsta la care alți copii abia învață literele alfabetului. Când a debutat ca violonist, la doar 8 ani, presa din Viena, uimită că un copil poate cânta atât de bine, a scris că micul Enescu este „un Mozart român”.

ÎNTÂLNIREA CU JOHANNES BRAHMS

La Viena, Enescu l-a cunoscut pe unul dintre cei mai faimoși compozitori romantici, Johannes Brahms, numit unul dintre cei trei B – alături de Bach și Beethoven –, fusese și el un copil – minune. Cântase la pian încă de mic, iar la șase ani își crease propria metodă de scriere a notelor muzicale.

La 12 ani, Enescu a terminat Conservatorul din Viena cu medalia de argint. Jumătate de an mai târziu, după primul său concert, presa austriacă îl numea pe George Enescu un „copil-minune” al muzicii clasice.

PRIMA SIMFONIE

După ce și-a terminat studiile la Viena, Enescu a plecat la Paris, cu ajutorul Reginei Elisabeta a României, care i-a oferit o bursă.

Deși studia vioara, dorința lui cea mai mare era să compună. Prima lui suită simfonică, *Poema Română Op. 1 pentru orchestră și cor bărbătesc*, a fost gata înainte să împlinească 16 ani. Simfonia a avut un succes uriaș nu doar la public, ci și în presă. Ziarul *Le Parisien de Paris* nota că „*Poema Română* este compusă de un flăcău de șaisprezece ani, pentru care a scrie muzică este floare la ureche”.

„RAPSDIILE ROMÂNE” ȘI SUCCESUL

După absolvirea Conservatorului din Paris, cariera lui George Enescu a luat avânt. La 20 de ani, terminase faimoasele sale *Rapsodii Române*. Au urmat sute de concerte și zeci de compoziții. Pe toate scenele lumii, interpretările sale stârneau ropote de aplauze.

Și totuși, deși era considerat un violonist de excepție, el iubea cel mai mult să compună. „Vioara e un instrument gingaș, încântător, mi-e drag, însă ce vrei să mă fac eu cu patru coarde și-un arcuș pe una, două sau cel mult trei voci? Sunt strâns, n-am libertate. Vioara mă reține, mă împiedică”, povestea el. „Cel mai mult prețuiesc darul de a compune muzica și niciun muritor nu poate poseda o fericire mai mare.”

PRINȚESA CAPRICIOASĂ

Maria Rosetti-Tescanu, o tânără inteligentă și frumoasă, dintr-o veche familie boierească, s-a căsătorit la 19 ani cu Mihail Cantacuzino și a primit titlul nobiliar de prințesă. Dragostea a lipsit însă din căsnicia prințesei, pe care oamenii, deși o admirau, o considerau o ființă excentrică, cu o fire capricioasă. Când l-a cunoscut pe Enescu, Maria, alintată Maruca, era la Sinaia. A fost dragoste la prima vedere!

După acea primă întâlnire magică, Enescu a plecat din țară și au trecut aproape opt ani până când cei doi s-au reîntâlnit. Îndrăgostiți nebunește unul de altul, George și Maruca nu au fost, însă, fericiți. Maruca nu a divorțat niciodată de soțul ei. După douăzeci de ani de la prima întâlnire cu Enescu, a rămas văduvă. Compozitorul spera că dragostea lor să se împlinească acum, însă Maruca s-a îndrăgostit de un filozof, Nae Ionescu, și abia după ce acesta s-a despărțit de ea s-a întors la Enescu.

Cei doi s-au căsătorit târziu, după treizeci de ani de la întâlnirea care le schimbase viața. George Enescu nu încetase nicio clipă să o iubească pe prințesă: „pentru mine, a iubi este grav și, mai ales, este definitiv” spunea el. Dorința muzicianului avea să se împlinească până la urmă: Maruca i-a fost alături până la sfârșitul vieții. Ei i-a dedicat Enescu singura sa operă, *Oedip*, pe care a compus-o în zece ani lungi.

EXILUL

În toamna anului 1946, George Enescu și Maruca au plecat definitiv din România. Conducerea țării o luaseră comuniștii, iar noul regim nu era prielnic artiștilor.

După aproape zece ani, în care a continuat să compună, să dirijeze, să predea și să susțină concerte, George Enescu s-a stins din viață la Paris, pe 4 mai 1955. Trei ani mai târziu în memoria lui, la București avea loc prima ediție a Festivalului care îi poartă numele și care aduce an de an în România unii dintre cei mai buni muzicieni din lume.

George Enescu a rămas în isorie drept cel mai bun compozitor român și unul dintre cei mai talentați violoniști din lume.

Opera pe care a lăsat-o în urmă dovedește că nu doar venirea pe lume a micului George a fost un mireacol, ci și întreaga lui viață: un miracol al dragostei pentru muzică, al talentului uriaș și al dăruirii.

Bibliografie:

Colecția „Români celebri”, vol.10.

Mihai Drăgan - critic și istoric literar, eminescolog, editor și publicist

*Profesor învățământ primar Botezatu Luminița
Școala Gimnazială Plopu-Dărmănești*

Mihai Drăgan s-a născut la 6 decembrie 1937, în satul Vișoara, comuna Târgu-Troțuș fiul lui Neculai Dragan și al Elenei (n. Stoian) într-o familie de agricultori. A urmat școala primară în satul natal, gimnaziul la Școala „Costache Negri” din Târgu Ocna (absolvit în 1955) și Facultatea de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași (licența în 1960).

Și-a început cariera universitară la Facultatea de Filologie din Iași fiind pe rând șef de cabinet la Catedra de literatură română, asistent suplinitor, asistent titular provizoriu, profesor în cadrul Catedrei de literatură română, la disciplina „Istoria literaturii române. Epoca marilor clasici”. Și-a susținut doctoratul în filologie în 1972, cu teza „Bogdan Petriceicu Hașdeu” (studiu monografic) iar în anul 1975 a ajuns conf. univ. la Univ. „Al. I. Cuza” din Iași. A parcurs toate treptele ierarhice universitare la Iași. A fost membru al Uniunii Scriitorilor din România

Și-a făcut debutul literar cu recenzii și cronici concomitent, în ziarul băcăuan „Steagul roșu” și în „Iașul literar”, a colaborat constant la „Ateneu”, „Luceafarul”, „Tribuna”, „Cronica”, „AUI”, „România literară”, „Limba română” (Chișinău). A fost redactor al revistei „Alma Mater” și „Analele Universității din Iași, seria Literatură”; membru în Consiliul de redacție al revistei „Limba română” din Chișinău; membru fondator al Fundației Culturale „Mihai Eminescu”, cu sediul la Chișinău.

Opera: Aproximații critice, Iași, 1970; G. Ibrăileanu (monografie), București, 1971; B. P. Hașdeu (monografie), Iași, 1972; Reacții critice, Iași, 1973; Istoria literaturii române. Epoca marilor clasici, Iași, 1976; Lecturi posibile, Iași, 1976; Mihai Eminescu. Interpretări, Iași, I(1982), II (1986); Clasici și moderni, București, 1987; Eminescu tânăr sau „a doua mea ființă”, Iași, 1999.

Domeniul preferat al lui Mihai Drăgan îl constituie critica criticii și a istoriei literare, discipline considerate, în tradiție călinesciană, inseparabile. Astfel este autor a opt cărți de critică și monografii istorico-literare, despre G. Ibrăileanu, Maiorescu, Hașdeu, îngrijitor al mai multor ediții de clasici, coordonator al colecției „Eminesciana”, numerele 1 - 52 (1974 - 1990). A tipărit aproape 1000 de studii, articole, cronici literare, recenzii, interviuri în publicații de specialitate, volume colective și reviste culturale. Între 1974 și 1990 apare, sub îngrijirea sa, colecția EMINESCIANA (la Editura „Junimea” din Iași și tipărită, integral, la Tipografia „Bacovia” din Bacău), fiind cea mai cuprinzătoare operă de recuperare critică și de istorie literară eminesciană, concretizată în 52 de volume. A scris studii în volume colective, ediții îngrijite, cu prefețe, note, bibliografie și indice de nume.

A obținut premii literare ale unor reviste și asociații profesionale între anii 1964 - 1989: la 15 ianuarie 1989 i se acorda Premiul „Mihai Eminescu” al Uniunii Scriitorilor din România, „pentru activitatea de exeget al operei lui Eminescu”; Premiul pentru critică literară al revistei „Luceafarul”, Diploma revistei „Ateneu” pentru volumul de debut; Premiul pentru critică și istorie literară al Uniunii Scriitorilor, Premiul A.S. din Iași, Premiul revistei „Argeș” (Pitești) pentru ediția Vladimir Streinu, „Eminescu”.

Domnul profesor de limba și literatura română, Eugen Budău, devotat dascăl al „școlii sale dragi”, propune colectivului de cadre didactice de la Școala Nr. 11 Bacău, ca „patronul spiritual” al școlii să fie MIHAI DRĂGAN. Școala Nr. 11 Bacău îi va purta numele, din anul 1995, în prezent numindu-se Școala Gimnazială „Mihai Drăgan” Bacău, de asemenea, Școala din satul natal, Vișoara, îi poartă numele din decembrie 2002.

Bibliografie:

https://ro.wikipedia.org/wiki/Mihai_Drăgan;

<https://crispedia.ro/mihai-dragan/>.

Ion Simionescu

*Profesor Bucuță Florinela-Ramona
Școala Gimnazială „Grigore Tabacaru” Hemeiș, Bacău*

După ani de carieră didactică m-am întors cu mult drag pe meleagurile Hemeișului pentru a împărtăși elevilor comunei din tainele cunoașterii. Drag îmi este și acum să privesc spre locurile care mă incită la cunoaștere. În fața școlii gimnaziale „Ion Simionescu” se află un parc Dendrologic. Oare aceasta să fie o coincidență sau cineva din stele a făcut ca imaginea de poveste din parc să fie aievea cu ceea ce a încercat pe parcursul anilor să o facă Ion Simionescu?

Ion Th. Simionescu (n. 10 iulie 1873, Fântânele (Bacău) - d. 7 ianuarie 1944, București) a fost un geolog, geograf, pedagog, paleontolog, membru titular și președinte al Academiei Române.

Studiile secundare le-a efectuat la liceul „Laurian” din Botoșani, între anii 1883 - 1890. Apoi a urmat cursurile Facultății din științe, din cadrul Universității din Iași, iar în perioada 1890 - 1894 Școala normală superioară „Vasile Lupu” din Iași. Între anii 1895 - 1898 urmează cursuri postuniversitare de specializare la Viena, în domeniul

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

geologiei și paleontologiei. Aici, în 1898, a primit titlu de doctor în științe, în urma susținerii tezei de doctorat cu titlul *Über die Geologie des Quellengebietes der Dîmbovicioara*. În 1899 a urmat alte cursuri de specializare în Franța, la Grenoble.

Întors în țară, în perioada 1900 - 1905, a activat ca preparator, profesor suplinitor, profesor titular în cadrul catedrei de geologie și paleontologie a Facultății de științe, Iași. Între 1911 - 1919 a predat în cadrul catedrei de geografie. Din 1907 a devenit membru corespondent al Academiei Române, din 1910 a fost decan al Facultății de științe, iar din 1911 a fost numit membru titular al Academiei Române. A deținut și funcția de rector al Universității din Iași, în perioada 1912 - 1914 și în 1923.

Începând cu 1929 a fost profesor de paleontologie la Universitatea din București. În 1930 a fost președinte al Societății Române de Științe, iar în 1941 a fost numit președinte al Academiei Române.

ACTIVITATEA ȘTIINȚIFICĂ

De-a lungul carierei sale științifice și didactice, Ion Simionescu a publicat peste 1.600 de lucrări, în principal pe teme de geologie, geografie și paleontologie. Prin lucrările sale, Ion Simionescu a contribuit la dezvoltarea geografiei, geologiei și paleontologiei, prin introducerea unor noi puncte de vedere, în cele peste 100 de studii asupra Carpaților, Podișului Moldovei, Dobrogei și a altor regiuni ale României. Prin activitatea științifică desfășurată s-a dovedit a fi un deschizător de drumuri, fiind recunoscut și pe plan internațional, în mod deosebit ca specialist în fauna neocomianului.

A descris pentru prima dată mai multe specii de amoniți, a avut o contribuție originală în analizarea originii conglomeratelor verzi din Carpații Orientali - provenite din șisturile verzi ale catenei chimice din Dobrogea-, în lucrarea *Sur l'origine des conglomérats verts du tertiaire Carpathique*, 1910. A redactat și publicat în 1927 primul tratat de geologie în limba română. A descris prin cele mai noi metode ale vremii geologia și paleontologia mezozoicului Dobrogei de nord, geologia Moldovei dintre Siret și Prut, cercetări clasice de mare importanță pentru școala românească de profil. Prin cercetările sale a descoperit mai multe specii noi, pe baza cărora a întocmit valoroase generalizări paleoclimatice.

În centrul activității științifice a lui Ion Simionescu se regăsesc și o serie de lucrări elaborate în vederea popularizării științei, adresate în special tinerilor. Mai multe opere ale autorului prezintă viața în toate laturile ei, importante atât ca descriere a locurilor din România, cât și ca descriere a poporului român.

O constantă a lucrărilor sale este perspectiva evoluționistă de prezentare a cauzelor și mecanismelor care determină desfășurarea proceselor din natură. O serie de rezultate urmate din cercetările practice asupra structurilor stratigrafice și fosilelor din diferite sectoare montane au fost confirmate de cercetări ulterioare, toate acestea demonstrând valabilitatea și competența studiilor efectuate de Ion Simionescu.

Bibliografie:

Ilie Turculeț, *Geologi și Destine*, pp. 26 – 40;

Lucrările Seminarului Geologic „Gr. Cobălcescu”, extras;

Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași, extras.

Paul Anghel

*Profesor învățământ primar Buduroi Elena-Loredana
Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău*

Paul Anghel s-a născut la 8 august 1931, sat Recea, comuna Horgești, județul Bacău și a decedat pe 19 mai 1995, București. A fost prozator, dramaturg, publicist, traducător, scenarist, reporter politic, critic de artă. A fost fiul lui Vasile și al Anei Anghel, ambii învățători. A absolvit Liceul „Ferdinand” din Bacău și Școala de Literatură „Mihai Eminescu”.

În 1947 a debutat cu un poem în „România liberă”. Debut editorial a fost în 1961 cu romanul „Șapte inși într-o căruță”. Tot în 1961 a scris „Povestire dintr-o toamnă bogată”, urmat de reportajele monografice „Victoria de la Oltina”(1961) și „Arpegii la Siret”, Itinerar moldav (1964), Arhiva sentimentală (1968). Debutează ca dramaturg la Cluj, în 1968 cu drama istorică „Săptămâna patimilor”, dedicată lui Ștefan cel Mare. A desfășurat o vastă - și foarte remarcată, în epocă, în contextul confruntării unor poziții diferite în materie de ideologie culturală - activitate publicistică (la „Scânteia”, „Contemporanul”, „Lucefărul”, „România literară”, „Steaua” și alte publicații).

Om cultivat, inteligent, nu lipsit de rafinament, de talent literar și, mai ales, de talent publicistic, cu ușurința formulării pregnante, cu o scriitură deseori atractivă sau antrenantă, frizând pe alocuri kitschul, dar vădind întotdeauna resurse să-l evite de fapt, a manifestat o deosebită disponibilitate de a practica, cu dezinvoltură, diferite genuri (poezie, reportaj, eseu, proză, teatru). Un artizan al scrisului, mai degrabă decât un scriitor preocupat de viziunea artistică (literarul e, la el, întotdeauna subordonat ideologicului), dar un artizan înzestrat, plin de vervă și spirit.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Paul Anghel a fost redactor la „Contemporanul” și apoi redactor-șef la „Tribuna României” (1972 - 1974). Colaborează la *Gazeta literară*, *România literară*, *Luceafărul*, *Viața Românească*, *Teatrul*, *România liberă*, *Steaua* etc.

Cărți care l-au făcut cunoscut: „Alfabet sonor”, „Teatrul”, „O clipă în China”. Alte scrieri: „Zăpezile de acum un veac”, „Scrisoare de la Rahova”(1977), „Te Deum la Grivița” (1978), „Noaptea otomană” (1979), „Fluviile” (1980), „Ieșire din iarnă” (1981), „Noroaiete” (1982).

A fost membru al Uniunii Scriitorilor din România. În 1969 a primit premiul Uniunii Scriitorilor pentru dramaturgie. În 1972 a primit premiul „I. L. Caragiale” al Academiei RSR pentru volumul „Teatrul” și în 1984 a primit Premiul „Bacovia” al revistei „Ateneu”.

În teatru, Anghel a dat „drame de idei”, cu subiecte din istoria românilor, focalizate pe mari personalități politice (domnitorii Ștefan cel Mare și Minai Viteazul). Documentarea minuțioasă se îmbină cu înclinația, motivată ideologic, a scriitorului pentru raportarea trecutului la prezent (și invers), spre a degaja permanențe, cauzalități, repere valabile în contemporaneitate, pe plan moral și civic.

Paul Anghel a fost un prozator și dramaturg cu care ne mândrim din punct de vedere cultural.

Eugen Șendrea, autorul frumoaselor istorii necunoscute ale Bacăului

*Profesor învățământ primar Butnaru Carmen-Elena
Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău*

S-a născut pe 25 februarie 1951 în mahalaua evreiască a orașului Bacău, în cartierul Leca, acum strada Alexandru cel Bun, într-o familie de intelectuali, a urmat cursurile Liceului nr. 4, actualul Colegiul Național „Gheorghe Vrinceanu” și, apoi, ale Facultății de Istorie-Filosofie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1970 - 1974). De mic a fost atras de lectură, în special de poveștile spuse de bătrâni. *„Poate tocmai de aceea în anii de școală generală și liceu nu am fost depășit de nimeni la română și istorie”,* a spus Șendrea. În studenție a obținut o bursă excepțională de studiu, iar după absolvire a fost repartizat la Rădăuți. De la Rădăuți a ajuns la Muzeul „Ion Irimescu” din Fălticeni, iar de aici, a urmat și Școala Militară din Infanterie după care s-a angajat la Oficiul Județean de Patrimoniu.

Approape 30 de ani, istoricul a fost în mijlocul siturilor arheologice, în preajma obiectelor vechi, a monumentelor, tablourilor, a monezilor cu o valoare inestimabilă. A cutreierat județul Bacău în lung și lat, scotocind fiecare colțisor istoric și inventariind toate monumentele istorice ale județului. A avut de-a face cu nenumarate comori, de la diamante și rubine, până la cărți rare și tablouri de mare valoare, unul dintre acestea, fiind și cel aparținând pictorului Jan van Eyck, estimat la peste 60 de milioane de dolari. Prin activitatea sa a reușit să salveze de la distrugere și uitare mai multe monumente istorice și de cult, dar și a nenumărate obiective de patrimoniu, printre care bisericile de la Tescani, Biimac sau Glăvănești sau diferite conace boierești din județul Bacău. *„Uneori munceam șapte zile din șapte. După trei decenii am ajuns să cunosc toate așezările, să știu unde sunt valorile județului”,* afirmă Șendrea.

Moștenind de la tatăl său talentul pentru scris, Eugen Șendrea începe colaborarea cu ziarele și revistele locale, publicând mii de articole inspirate din munca de istoric și cercetător prin arhivele locale și zonale. Pasiunea pentru cercetarea istoriei locale, experiența din activitatea de păstrare și valorificare a patrimoniului nostru istoric și cultural s-au materializat în peste 25 de volume, ale căror subiecte, mai puțin cunoscute publicului larg, l-au adus în prim planul cititorilor, mai ales a celor tineri: „Istoria comorilor din Bacău”, „Jafuri și crime din istoria Bacăului”, „Istorisiri ciudate”, „Iubiri vestite”, „Pe urmele lui Ștefan cel Mare în Bucovina și în Țara Moldovei”, „Istoria municipiului Bacău”, „Povestea lui Gavril Buzatu - ultimul călău din Moldova” sau „Istoria necunoscută a Bacăului”, trei volume, „Istoria pe placul tuturor”, „Monografia Municipiului Bacău”, „Istoria Universității Bacău” a Colegiului „Ștefan cel Mare”.

Prin lucrarea „Istoria pe placul tuturor”, a dorit ca istoria să fie mult mai accesibilă și plăcută la lectură, drept urmare, a căutat să încondeieze fapte reale din istorie într-un stil romanțat și, crede el, pe placul tuturor. Lecturând această carte am putut afla despre istoria pixului, a cafelei, a cartofului, a furculiței, dar și neobișnuita poveste a șampaniei românești, despre bombă care a zguduit lumea „minijupă”, despre serviciile secrete străine contra lui Eminescu, cum s-a scris „Hora Unirii”, istoria zilei de 1 Mai, minunată poveste a lui Moș Crăciun etc.

În lucrarea „Istoria necunoscută a Bacăului”, prezintă județul ca fiind un loc fascinant cu adevărate comori arheologice, istorice, arhitectonice care *„zac sub colbul gros al uitării sau sub cel al scaieților și trosotului. O avere inestimabilă ce se distruge zi de zi sub ochii noștri! Bacăul turistic? Nu veți găsi nicăieri. Și totuși ne mândrim cu cel mai mare megalit din Carpați, cu sute de biserici din lemn, nestemate ale meșterilor din trecut, cu palate și conace, cu fapte și personalități care au schimbat istoria românească.”*

Ca semn de recunoaștere a contribuției sale la cunoașterea istoriei, la valorificarea patrimoniului local, Eugen Șendrea a fost recompensat cu numeroase distincții și diplome de merit, iar din 2008 este cetățean de onoare al municipiului Bacău.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Istoricul a declarat într-un interviu pentru ziarul „Adevărul” că îi plac oamenii cinstiți, care își respectă cuvântul dat, borșul de fasole cu ardei iute, fasolea cu ciolan și toate mâncărurile tradiționale românești.

Viorel Cucu, cu care a fost prieten cea mai mare parte a vieții, până în ultimul moment a afirmat: „*A murit domnul Eugen Șendrea, pe 30 iulie, când vara dădea în sfârșitul înfloririi. A murit un băcăuan adevărat. Cu el am început activitatea de editor. Prima carte, Istoria pe placul tuturor, a fost o piatră de încercare a editurii.*”

Bibliografie:

Șendrea, Eugen, (2006), *Istoria pe placul tuturor*, Editura Vicovia, Bacău;

Șendrea, Eugen, (2009), *Istoria necunoscută a Bacăului*, Editura Vicovia, Bacău;

https://ro.wikipedia.org/wiki/Eugen_%C8%98endrea;

[https://adevarul.ro/locale/bacau/dubla-lansare-carte-istoricului-eugen-Sendrea;](https://adevarul.ro/locale/bacau/dubla-lansare-carte-istoricului-eugen-Sendrea;_1_524f15fec7b855ff56fdb42a/index.html)

[1_524f15fec7b855ff56fdb42a/index.html;](https://adevarul.ro/locale/bacau/eugen-Sendrea-gasit-comori-milioane-dolari-casele-bacauanilor-1_50ad91da7c42d5a6639778e8/index.html)

[https://adevarul.ro/locale/bacau/eugen-Sendrea-gasit-comori-milioane-dolari-casele-bacauanilor-1_50ad91da7c42d5a6639778e8/index.html.](https://adevarul.ro/locale/bacau/eugen-Sendrea-gasit-comori-milioane-dolari-casele-bacauanilor-1_50ad91da7c42d5a6639778e8/index.html)

„Pădurea spânzuraților”... de la Palanca

Profesor învățământ primar Ciotloș Simona

Scoala Gimnazială Palanca

Lupta dintre datorie și conștiință e minunat zugrăvită de Liviu Rebreanu în romanul „**Pădurea Spânzuraților**”, însă în spatele personajului Apostol Bologa a existat un model adevărat. Pentru jertfa lui stă mărturie monumentul ridicat în inima pasului **Ghimeș-Palanca**: „*Sublocotenent Emil Rebreanu, spânzurat de unguri la 14 mai 1917, pentru că a vrut să treacă în rândul armatei române să lupte pentru întregirea neamului. Patria recunoscătoare nu l-a uitat*”. Natura a pus în el toată seva poporului român pe care nu l-a trădat nici cu prețul vieții sale. Fratele cunoscutului romancier este o dovadă reală a conștiinței naționale și, mai mult decât atât, este dovadă de iubire.

S-a născut în satul Maieru, azi în județul Bistrița-Năsăud, la 17 decembrie 1891. Fratele său, Liviu, a ajuns unul dintre cei mai cunoscuți scriitori români. În total au fost 14 frați, Emil a fost al cincilea dintre ei. A absolvit liceul în anul 1913, după care s-a înscris la Facultatea de Drept din Cluj. La izbucnirea primului război

mondial, Emil Rebreanu este obligat să își întrerupă studiile universitare și a fost înrolat în armata austro-ungară. A fost trimis pe front în Galiția, Rusia și Italia, fiind rănit de mai multe ori în luptă. În anul 1915 este avansat sublocotenent și repartizat la regimentul de artilerie „Maria Luiza”. Ca ofițer s-a remarcat față de subordonați prin purtarea sa corectă, iar pe câmpul de luptă s-a distins prin faptele sale de arme, motiv pentru care a primit în semn de recunoaștere decorația austro-ungară „Medalia de aur pentru vitejie”. În primăvara anului 1917, regimentul său a fost trimis să lupte pe frontul românesc, moment în care începe marea dramă a lui Emil Rebreanu, aceeași ca pentru toți românii din Ardeal, și anume aceea de a lupta împotriva fraților lor din Vechiul Regat.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Emil Rebreanu ia decizia să nu lupte împotriva fraților săi români, astfel încât dezertează din armata austro-ungară pe frontul de la Ghimeș. Mai avea de parcurs doar o mică distanță până când ar fi ajuns în liniile românești când este prins de austro-ungari. Acestea s-au întâmplat în noaptea de 10 spre 11 mai 1917. Pentru fapta sa i se intențiază imediat proces și este condamnat la moarte prin spânzurătoare. Deși a fost sfătuit de colegii săi să declare că nu a dezertat, ci că s-a rătăcit, Emil a refuzat să mintă și a afirmat cu tărie că scopul său era să se alăture fraților români care luptau pentru eliberarea Ardealului. Execuția a avut loc la data de 14 mai 1917, foarte aproape de granița Austro-Ungariei cu România. Sublocotenentul Emil Rebreanu a cerut să fie înmormântat dincolo de graniță, pe pământ românesc, dar dorința i-a fost refuzată. Înainte de a fi executat, sublocotenentul Rebreanu a strigat cu putere „Trăiască România!” în fața militarilor adunați cu forța pentru a lua aminte la pedeapsa celui care a refuzat să lupte pentru cauza străină a monarhiei austro - ungare. După război, la 2 octombrie 1921, fratele său, Liviu Rebreanu, reușește să îi îndeplinească ultima dorință, aceea de a fi îngropat în pământul scumpei sale Românii. Sicriul lui Emil Rebreanu, purtat de ofițeri ai armatei române, va fi înmormântat, în cadrul unui ceremonial solemn, în localitatea Palanca, județul Bacău, pe pământ românesc.

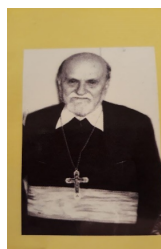
Locul morții lui Apostol Bologa din „Pădurea spânzuraților”, respectiv Emil Rebreanu, există cu adevărat. Din 1985, de la centenarul nașterii lui Emil, puțin mai jos de locul care păstrează încă ruinele fostei granițe, se săvârșesc slujbe pentru pomenirea eroului. Mormântul a fost identificat în anul 1920 de căpitanul Procopiu Strat, membru al familiei Rebreanu. La data de 7 septembrie 1921, Liviu Rebreanu face o adresă către Societatea Monumentelor eroilor cazuți în război, cerând exhumarea fratelui său, eroul martir Emil Rebreanu. Societatea trimite adresa la garnizoana militară și Prefectura din Bacău pentru organizarea onorurilor cuvenite. Ceremonia reînhumării eroului are loc pe 2 octombrie 1921, fiind urmată de înălțarea monumentului comemorativ, finalizat în anul 1922 prin grija aceleiași societăți. Noul monument, ridicat în memoria acestuia, a fost inaugurat în data de 10 noiembrie 2012. Slujba de sfințire a fost oficiată de Înalt Preasfințitul Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei și de PS Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului.

Drama lui Emil l-a determinat pe Liviu Rebreanu să modifice substanțial subiectul romanului său „Pădurea spânzuraților”, eroul principal al romanului fiind inspirat din realitatea vieții eroului-sublocotenent Emil Rebreanu. Din anul 1991 sunt organizate anual acțiuni de comemorare a sacrificiului sublocotenentului Emil Rebreanu, cu sprijinul autorităților statului, în localitatea unde acesta își doarme somnul de veci.

Pe urmele pașilor unui înțelept cărturar: preot Ioan Goagă

*Profesor învățământ primar Codreanu Florina
Școala Gimnazială Berești – Tazlău*

Personalitate complexă a comunității bereștene și adevărat reper de moralitate și culturalitate, părintele Ioan Goagă dăinuie peste timp în amintirea noastră, impresionându-ne nu numai printr-o existență desăvârșită, dar, mai ales, prin forța artistică a poeziilor create, din miezul cărora izvorăște și un mesaj tainic, străbătut de accente profetice.

Născut în 17 august 1896 în satul Răcăuți, comuna Onești, județul Bacău, a absolvit Seminarul Teologic „Nifon Mitropolitul” din București în 1916, fiind hirotonit preot în biserica „Sfinții Voievozi” din orașul Roman și

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

slujind ca preot între anii 1920 – 1923 în parohia Verșești, județul Bacău, iar din 1923 până la pensionare (1974) și moarte (1991) slujind în parohia Berești-Tazlău.

În anul 1931 absolvă cursurile Facultății de Teologie din București, trecând printr-o perioadă foarte grea cauzată de îmbolnăvirea cu un TBC osos la picior, având de purtat, în același timp și povara unei familii numeroase de 8 copii.

Își va da licența în Teologie în anul 1964, prezentând tema cu titlul „Rugăciunea pentru pace în principalele cărți de cult ale Bisericii Ortodoxe”.

Din cauza bolii petrece mult timp într-un pelerinaj la Maglavit la ciobanul Petrache Lupu, de unde se întoarce vindecat în mod miraculos și întărit în credință, devenind renumit în toată zona. Astfel, mii de credincioși apelează la slujbele binefăcătoare și pline de folos duhovnicesc și trupesc pe care părintele le săvârșea respectând cu sfințenie canoanele și rânduiala bisericească.

Părintele Ioan Goagă a desfășurat în special în perioada interbelică o intensă activitate culturală, contribuind în 1924 la înființarea *Asociației Culturale „Mihai Eminescu”* din Tescani, asociație care își propunea înființarea unor biblioteci școlare și populare, case de sfat și de citire, cămine culturale, muzee, scoaterea unei reviste literare și de folclor sau organizarea de șezători, excursii și serbări. În calitatea sa de președinte al asociației a donat 1000 de volume bibliotecii, volume care aveau un scop bine definit, atât instructiv cât și educativ, contribuind la formarea unei culturi intelectuale multiple care să servească din plin membrilor și poporului.

A debutat ca scriitor în „Curentul” lui Pamfil Șeicaru între anii 1922 - 1924, devenind și colaborator constant al primei serii a revistei „Ateneul literar /cultural”, această colaborare fiind amintită de însuși George Bacovia, care-l numește prieten și colaborator alături de nume cunoscute ca: D. Botez, I. Stoican, Agatha Grigorescu, N. Anghel, N. Tintă etc.

Din nefericire, în timpul inundațiilor din anul 1991 s-au pierdut toate manuscrisele și corespondența cu Gala Galaction, George Enescu, Grigore Tabacaru, George Bacovia, I. I. Stoican, etc., clipa fatidică surprinzându-l în timp ce lucra la un roman istoric cu temă din viața țărănilor răzeși din Berești-Tazlău, având ca intrigă pământul.

Personal, cunoscându-i sfârșitul și gustând la rândul meu din nefericirea acelei nopți care a marcat viața întregii noastre comunități prin revărsarea furtunoasă a apelor necontrolate, nu pot să nu mă înclin în fața acestui OM duhovnicesc, veșnic aflat în căutarea adevărului, frumosului și sublimului, cutremurându-mă în fața versurilor care, printr-un mesaj tainic au menirea de a decela, cu zeci de ani înainte, profeția destinului tragic al poetului Ioan Goagă și al familiei acestuia: „Pierdut în vâltoarea-nspumată/De fulgere-n noapte brăzdată,/Tovarăș cu-un ciob de catarg,/Pe valuri să trecem spre larg... Și-n muget de valuri, în zbor de furtună,/Plutind ca năluca pe neagra genună,/Să gust măreția în clocot de valuri/Departe de lume... departe de maluri...”

În amintirea părintelui, cu toată prețuirea, admirația și dragostea pentru tot ceea ce a însemnat pentru noi, îndrăznesc să-i dedic aceste nostalgice versuri:

Te vom păstra, părinte,
Cu dor nespus în suflet
Vom strânge ca-ntr-un sipet
Aducerile-amine.

Din vremuri asfințite
Cu drag ne străjuiești
Povețele-ți sfințite
Și azi le dăruiești...

Ni le trimiți prin slove
Pătrunse de mister:
Un testament în strofe
Și-un legământ din cer.

Minunea lui Petrache
Cel sfânt din Maglavit
Ți-a înzecit talantul
Și te-a desăvârșit.
Cu har sporit și darul
De a-i iubi pe oameni
Le-ai ușurat amarul
Prin pace între semeni.

Măiastra-ți cugetare-ntocmită-n poezii
Sporit-a prin divina vedere - „a ce va fi”...
Căci ai știut, părinte,
Sfârșitul să-ți prevezi
Prin versuri făurite
Ce au un singur crez:
CREDINȚA!

Pe urmele lui Vasile Alecsandri...
Personalitate istorică și culturală locală

Profesor Crăciun Anca-Ștefania
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău

Elementele de istorie, geografie și cultură locală își găsesc astăzi un loc sporadic și, din păcate, încă redus în volumul imens de cunoștințe, pe care elevul le descoperă și le însușește în școală.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Contextul actual al globalizării și tehnologia informației au apropiat oameni și distanțe. Într-un spațiu virtual, călătorim la mii de kilometri distanță. În această fascinantă călătorie nu ar trebui să uităm însă de personalitățile „care ne sunt aproape” și care abia așteaptă să fie descoperite.

Plecând de la aceste considerații, am conceput un proiect ca metodă de evaluare alternativă, menită să faciliteze apropierea elevilor de o personalitate a Bacăului, personalitate polivalentă a istoriei și culturii române, adevărat deschizător de drumuri, Vasile Alecsandri.

Am aplicat în derularea acestui proiect principiul multidisciplinarității, al parteneriatului între discipline distincte: istorie, geografie, literatură, desen, cu scopul de a lărgi orizontul de cunoaștere al elevilor și de accentua complexitatea subiectului supus evaluării.

Proiectul s-a desfășurat pe o perioadă delimitată de timp (durata semestrului al II-lea), a început în clasă, prin precizarea temei, definirea și înțelegerea sarcinilor de lucru, a continuat și în afara școlii, prin vizite și excursii la diferite obiective cultural-istorice. El s-a finalizat în clasă, prin realizarea a cinci produse finale de către cinci grupe de elevi.

Valențele formative ale acestui tip de evaluare sunt evidente, atât ca practică de succes pentru evaluare, cât și ca metodă de realizare a învățării. Proiectul a stimulat implicarea activă în sarcină a elevilor, aceștia fiind mai conștienți de responsabilitatea pe care și-o asumă, dar și mai atrași de sarcina de lucru.

Scopul proiectului este de a familiariza elevii cu elemente din biografia și activitatea lui Vasile Alecsandri, prin activități care nu se desfășoară în cadrul tradițional al sălii de clasă, folosind metode interactive, extracurriculare.

Obiective ale proiectului:

- Familiarizarea cu aspecte din viața și activitatea lui Vasile Alecsandri, legate de spațiul geografic al județului Bacău și al județului Iași;
- Îmbogățirea cunoștințelor de istorie și geografie locală;
- Stimularea interesului pentru viața unor personalități ale județului;
- Sensibilizarea elevilor față de soarta unor monumente de cultură lăsate în uitare și paragină;
- Evidențierea personalității unui scriitor printr-o abordare multidisciplinară, prin activități diverse și atractive pentru elevi, viața lui Vasile Alecsandri fiind de fapt un pretext pentru a descoperi istoria și geografia locală;
- Familiarizarea cu noțiuni empirice de genealogie;

Activități preconizate:

- Realizarea unor deplasări tematice punctuale, pe baza unui itinerar care să includă locuri din județul Bacău, care s-au bucurat de prezența lui Vasile Alecsandri;
- Excursie la Mircești- leagănul copilăriei sale;
- Conceperea unei scrisori menite să sensibilizeze opinia publică a orașului și factorii de decizie față de situația în care se află Casa Alecsandri, susținând astfel efortul unor personalități culturale locale de a transforma această clădire în muzeu;
- Realizarea unei fresce cronologice care să cuprindă „viața băcăuană” a lui Vasile Alecsandri, marcându-se momentele în care poetul s-a aflat la Bacău;
- Vizionări de spectacole de teatru pe baza operei dramaturgice a lui Vasile Alecsandri, în măsura în care ele vor fi incluse în repertoriul Teatrului „George. Bacovia”.
- Pregătirea și susținerea cu elevii unei dramatizări Chirița în provincie;
- Produse:

- ✓ Elevii vor fi împărțiți în cinci grupe, fiecare grupă având de rezolvat următoarele sarcini, care se vor concretiza în produsele acestui proiect:
- ✓ Panou La Mircești;
- ✓ Arborele genealogic al lui Vasile Alecsandri;
- ✓ Fresca, realizată sub formă de panou, cuprinzând desene, imagini, fotografii, colaje, fragmente din opera literară, scurte explicații;
- ✓ Scrisoarea;
- ✓ Album de fotografii;

Repere biografice - prezentarea activităților de învățare vizate, în corelație cu fiecare element biografic:

- Vasile Alecsandri avea să recunoască, într-o notă biografică autografă înaintată în 1878 Academiei Române, originea sa exclusiv băcăuană; mama, Elena Cozoni, fiica pitarului Dumitrache de la Târgu-Ocna - familiarizarea elevilor cu noțiunea de arbore genealogic, întocmirea arborelui genealogic al lui Vasile Alecsandri ;
- tatăl său cumpărase casă la Bacău, situată în perimetrul central al orașului- descoperirea casei în perimetrul orașului, analiza aspectului său exterior, informare privind situația acestui imobil, descoperirea de către elevi a surselor de informare și a modalităților prin care se pot adresa factorilor de decizie locali ;

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

- botezat la Biserica Precista din Bacău - vizită la Biserica Precista, sublinierea importanței acestui obiectiv – ctitorită de Alexandru Vodă, fiul lui Ștefan cel Mare, în anul 1491, are trei încăperi naos, pronaos și altar, în colțul de sud-est al curții bisericii sunt urme de zidărie de la vechea curte domnească;
- înainte de 1831, tatăl său cumpără moșia de la Mircești, copilăria și-o petrece alternativ la Iași și Mircești - excursie la Mircești;
- 1857 - deputat de Bacău în Divanul ad-hoc - eventual vizită la cabinetul parlamentar al unui deputat băcăuan pentru familiarizarea elevilor cu activitățile și rolul unui deputat;
- Dese reveniri la Bacău, la Târgu-Ocna, la buncii dinspre mamă apoi la Costache Negri, ori la prietenii de la Tescani (Costache Rosetti Tețcanu, Al.I.Cuza, Mihail Kogălniceanu) unde se constituie un grup de unioniști - vizită la Tescani, descoperirea altor personalități, de ex. George Enescu;
- La Târgu-Ocna scrie una din cele mai frumoase balade, Andrii Popa, în 1843 - citirea baladei.
- La moartea prietenului său, Costache Negri, se află din nou la Târgu-Ocna, îndurerat suflătește - vizită la Tg.Ocna unde se află mormântul lui Costache Negri;
- După 1850 se joacă la Bacău, cu mare afinență la public, piesele lui Vasile Alecsandri Păcală și Tândală, Cinel-cinel, Iorgu de la Sadagura, Piatra din casă, Coana Chirița etc), mai întâi de trupe și companii teatrale din Iași, apoi din București, devenind, până astăzi, element obligatoriu într-un repertoriu național- vizită la Teatrul Bacovia, vizionarea unor spectacole;
- 1866 - se află la Borzești cu afaceri, unde avea una din moșii - excursie la Borzești, biserica din Borzești zidită de Ștefan cel Mare;
- Un moment important în relațiile cu Bacăul s-a înregistrat în 1877, când Vasile Alecsandri fusese invitat, în mai multe orașe din Moldova, să conferențieze, plata publicului participant urmând să mărească fondurile destinate îngrijirii răniților. Între 13 și 21 octombrie ține conferințe la Piatra, Bacău și Bârlad. La Bacău este întâmpinat cu „ovații ca-n timpurile vechi”, iar în cadrul unui spectacol, recită cu patos, pe scena teatrului, poemul Dan, căpitan de plai, scris cu câțiva ani înainte. Un an mai târziu, gazeta Provincialul (28 mai 1878) anunțase marele succes al poetului la Montpellier, încoronat drept „poetul latinității”, pentru care corpul profesoral al gimnaziului din Bacău îi adresează felicitări printr-o telegramă.
- În 2003 s-a vernisat, în centrul Bacăului, nu departe de Casa Alecsandri, o impozantă statuie înfățișându-l pe poetul Vasile Alecsandri, operă a sculptorului Mircea Spătaru.
- Primul bust al poetului realizat în 1893 este opera sculptorului român W.C.Hegel. Turnat în bronz la Paris, bustul a stat zeci de ani în grădina publică a Bacăului, astăzi fiind postat în fața colegiului ce-i poartă numele - vizită la Colegiul „Vasile Alecsandri”.
- 186 locuitori au înființat în 1878 satul Alexandri (azi Ciuturești, din comuna Secuieni, județul Bacău), nume dat în onoarea sa - identificarea satului pe harta județului.
- Litigiul nerezolvat cu actualii proprietari ai clădirii aparținând până în 1900 vornicului Vasile Alecsandri a dus la târăgănarea înființării unui muzeu Alecsandri în orașul natal al poetului;

Bibliografie:

1. Cucu, Vasile; Ștefan Marian, Ghid atlas al monumentelor istorice, Editura Științifică, București, 1970;
2. Ghițulescu, Emil, Vasile Alecsandri, 1979;
3. Rusu, Dorina, Membrii Academiei Române, 1866 - 1999, Editura Academiei Române, București, 1999.

Trecut istoric, patrie, patriotism

*Profesor învățământ primar Dodan Cornelia-Agnes
Școala Gimnazială Luizi-Călugăra, Măgura*

După cum fiecare vrea să știe cine au fost înaintașii și strămoșii lui, tot astfel și popoarele se străduiesc să-și cunoască trecutul. Din aceste năzuințe s-a născut studiul istoriei, al cărei scop este de a face cunoscută și de a explica urmașilor originea înaintașilor, felul lor de viață din trecut, faptele lor vrednice de amintire, precum și vremurile de cumpănă ori momentele înălțătoare străbătute.

Pe temeiul unor mărturii de netăgăduit, istoria patriei ne arată continuitatea neîntreruptă a poporului român, statornicia lui din cele mai îndepărtate timpuri pe aceste meleaguri.

Istoria ne învață cum au muncit oamenii de pe teritoriul țării noastre și ce legături s-au stabilit între ei în procesul muncii, cum au luptat ei pentru libertate, pentru desființarea exploatării și pentru o viață nouă, liberă.

Totodată, din studiul istoriei patriei aflăm și rolul pe care l-au avut diferiți conducători, personalități de seamă ieșite din sânul poporului român.

Și mai aflăm ceva: faptul că în sufletul fiecăruia dintre noi există sentimentul de dragoste față de patrie, față de locurile natale, față de țărâna în care se odihnesc strămoșii noștri.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Locuitorii aceleiași patrii sunt solidari unii cu alții, se simt puternic legați de aceasta și de trecutul ei. Legăturile de solidaritate dintre o persoană și patria sa poartă numele de *patriotism*. *Patriotismul* este un sentiment care are ca univers de referință patria. La început, patria este identificată cu locul natal. Trăirile și impresiile din prima copilărie pot urmări persoana într-o formă sau alta, de-a lungul întregii ei existențe. Treptat sentimentul de patriotism se dezvoltă prin: extinderea spațiului de existență proprie; dobândirea de cunoștințe; formarea identității persoanei.

Se pot pune în evidență câteva semnificații ale conceptului „patrie”: mediu politic, social și cultural în care trăiește un popor; țară în care s-a născut o persoană și al cărui cetățean este; țară în care se stabilește o persoană, fără să-i aparțină ca origine, dar având calitatea de cetățean al ei.

Patriotismul se manifestă, astfel prin: crearea de valori, fidelitatea față de țară, prețuirea acordată patriei, istoriei ei, tradițiilor, obiceiurilor, valorilor naționale, apărarea țării.

Patria este înălăuntrul nostru și o ducem cu noi peste țări și mări și, numai când suntem în singurătate ne trec fiori amintindu-ne de unde ne-am rupt și nu găsim mângâiere decât în răstiriște și în lacrimi. Patria nu e pământul pe care trăim din întâmplare, ci e pământul plămădit cu sângele și întărit cu oasele înaintașilor noștri. Când pomenim de Călugăreni, Rovine sau Valea-Albă, ne cutremurăm, uităm de noi și nu trăim decât în aceia care au fost odinioară ostași, căpitani și voievozi.

Cele mai mari personalități ale lumii au afirmat că iubirea de patrie, de popor este unul din sentimentele sfinte care îi dă omului cel mai mare preț. A te sacrifica pentru libertatea patriei, pentru binele poporului în mijlocul căruia trăiești este prima datorie pentru fiecare om. Această temă se întâlnește foarte des și în creația poezilor și scriitorilor români.

Știm că B. P. Hașdeu a fost o personalitate cu un talent multilateral, un om de o rară erudiție și cultură, istoric, folclorist, lingvist, etnograf. Crezul poetului a fost mereu acesta: „De timpuri, din tot sufletul, sufletul poporului am îndrăgit.”

Despre patrie, Alexandru Hăjdeu spunea cu dragoste și mândrie:

„Da, eu cânt un singur cânt, –
Mie patria mea sfântă
Îmi insuflă nou avânt
Și statornic simțământ
Ce nu-i pot uita nicicând,
Oricât viața mă frământă,
Și de aceea eu tot cânt
Patria-mi iubită, sfântă!”

Idealul nemuritor al poporului simplu, chinuit de lupte și asuprit a fost lupta de veacuri pentru libertate și independență. Poemul „Dan căpitan de plai” de Vasile Alecsandri este una din cele mai importante opere în care poetul evocă o pagină de glorie din trecutul istoric legendar al poporului nostru, al țării noastre.

Personajele principale sunt însuflețite de o puternică dragoste de țară, pe care ei o apără cu prețul vieții. Bătrânul Dan este un erou popular, oștean de-al lui Ștefan cel Mare care trăiește singuratic în munți, amintindu-și de vremurile eroice ale tinereții sale când stătea cu mândrie de strajă la hotarele țării.

Deși bătrân, când natura, păsările îi comunică despre năvălirea tătarilor, Dan prinde la putere și pornește spre Ursan, vechiul său prieten, pentru ca să le stea în calea *jăfuitorilor*. Cu multă măiestrie e descrisă bătălia dintre cei doi eroi și întreaga armată a tătarilor. Dan și Ursan fac minuni de vitejie, ca în tinerețe, dar Ursan este rănit și Dan, apărându-și prietenul, cade în robie la tătari.

Fulga, fiica lui Ursan, curajoasă, pătrunde ca fulgerul în mijlocul dușmanilor și-și salvează tatăl. În acest moment sosesc arcașii din Orhei și-i alungă pe cotropitori peste hotarele țării. Ghirai, însă, îl are prizonier pe Dan, pe care încearcă să-l înjosească, cerându-i să se dezică de credința străbună în schimbul vieții. Dan refuză cu demnitate: „Nu-mi trebuie a ta milă, nu vreau a tale daruri”, preferând moartea. Pe el nu-l înspăimântă greutățile, nu acceptă compromisurile umiltoare. Este exemplul de demnitate, credință și onestitate, înțelepciune, vitejie și dragoste de patrie. Aceste calități îl impresionează chiar și pe dușman, care îl numește „...tată”. După ce își ia rămas bun de la plaiul lui cel sfânt, Dan moare, trezind admirația hanului:

„O, Dan viteaz, ferice ca tine care pierde,
Avînd o viață verde în timpul tinereții
Și albă ca zăpada în iarna bătrîneții!...”

Exemplul lui Dan, căpitan de plai, continuă să impresioneze generații de cititori.

Iubirea de patrie era considerată și de Mihai Eminescu un sentiment de cea mai înaltă probă pentru fiecare om. Adevărata dragoste de patrie nu se declară prin cuvinte, ci se adevărește prin fapte. Acest model de comportament moral și sentiment profund este zugrăvit în „Scrisoarea III” prin chipul lui Mircea cel Bătrîn. Poetul vorbește în cuprinsul poeziei despre sentimentul fundamental – patriotismul și despre idealurile de libertate și progres ale poporului român. Acest fapt s-a relevat evident în titlul inițial al operei, care a fost „Patria și patriotii”.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Pentru a pune în lumină imaginea adevăraților patrioți, Mihai Eminescu reînvie un tablou istoric ce redă fapte glorioase și sacrificiul strămoșilor în numele libertății țării.

Autorul demonstrează cum se poate trăi cu demnitate, fie că ești tânăr sau matur (feciorul domnitorului este prezent pe câmpul bătăliei alături de tatăl său, Mircea cel Bătrîn). Domnitorul este un simbol al demnității, al iubirii de patrie, - „un zid care nu se înfiorează” de faima goală a sultanului Baiazid. Prin intenția de a cotopti o altă țară, de a înrobi un popor liber, prin vorbirea plină de dispreț, prin umilirea la care îl supune pe Mircea cel Bătrîn, Baiazid întruhidează orgoliul, îngâmfarea stăpânilor lumii.

Domnitorul Țării Românești dă dovadă de mare înțelepciune, căutând, în răspunsul său, să propună sultanului pacea care ar preîntîmpina războiul. Mircea reprezintă cele mai nobile calități ale poporului: ospitalitatea, demnitatea, simplitatea, înțelepciunea, curajul și eroismul cu care își apără țara. Toate acestea sunt calitățile unui puternic sentiment: „iubirea de moșie e un zid”. Fapta glorioasă a lui Mircea și a ostașilor simpli, prin caracterul de simbol, este ilustrativă nu numai pentru contemporanii lui Mihai Eminescu, dar și pentru cititorii de azi. „Scrisoarea III” este un adevărat poem patriotic.

Școlarii fac cunoștință cu personalități și evenimente istorice de pe meleagurile natale încă din clasa I, prin intermediul textelor literare și mai apoi prin studiul istoriei la clasa a IV-a. Statornicia poporului român pe pământul strămoșilor săi, spiritul de jertfă al poporului nostru care a apărut acest pământ, generozitatea cu care a luptat trezesc în conștiința elevilor un sentiment de mândrie națională, bucuria de a fi urmașii atâtor generații de eroi, pe care ajung să-i îndrăgească și chiar să își dorească să le urmeze pilda.

„A fi patriot nu e un merit, e o datorie. Numai cine nu consideră iubirea de țară o datorie, e în stare să se laude cu ea”, avea să afirme George Topîrceanu.

În ceea ce mă privește, consider că la acest început de mileniu, patriotismul românilor trebuie să fie unul constructiv, în sensul că sentimentul patriotic trebuie nu doar vorbit sau contrapus celui al altor etnii trăitoare în zona noastră geografică, ci dimpotrivă, trebuie să fie susținut de fapte, de acțiuni care să dovedească atașamentul și dragostea față de patria noastră – România.

Bibliografie:

Simona Grigore, Irina Burlan – „Istoria românilor – clasa a IV-a – Ghidul învățătorului”, Ed. Sigma Primex, București, 1998;

Miron Constantinescu, Constantin Daicoviciu, Hadrian Daicoviciu – „Istoria României”, E.D.P., București, 1978;

Aglaia C. Buduroi – „Istoria românilor”, Ed. Euristică, Iași, 2002;

Voicu Bugariu – „Patria și cuvântul poetic”, Editura Albatros, București, 1977.

Ion Roșu - poet, istoric literar și gazetar

*Profesor învățământ primar Durac Elena
Școala Gimnazială „Ioniță Sandu Sturdza” Săucești*

*Profesor Durac Ionel-Ciprian
Liceul Tehnologic „Dumitru Mangeron” Bacău*

S-a născut la 15 februarie 1945 în satul Siretu, comuna Săucești, județul Bacău. Viitorul scriitor își începuse studiile la Școala Generală Cățălești (1952 - 1959), din satul natal. Prin clasa a VI-a este remarcat de profesorul Vasile Sporic, filosoful și criticul, care constată că are în față un elev strălucit la toate materiile, cu o inteligență vie, ce citea cărți peste puterea lui de înțelegere.

La aceeași concluzie avea să ajungă și profesorul său de germană Mișu Sachter (poetul Mihail Sabin), care l-au avut elev la Liceul „George Bacovia” din Bacău (1959 - 1963), unde s-a evidențiat, de asemenea, prin rezultatele la învățătură și preocupările literare. Acestea, ca și setea lui continuă de cunoaștere a valorilor literaturii române și universale i-au călăuzit pașii spre Facultatea de Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, unde a avut prilejul să intre în cercul tinerilor literați Calistrat Costin, Gheorghe Drăgan, Ioanid Romanescu, Cristian Simionescu, Nicolae Turtureanu, Eugen Uricaru și să trăiască din plin viața culturală a orașului Iași.

Repartizat, la absolvire, ca profesor la Liceul de Muzică și Arte Plastice din Bacău, a trecut apoi prin redacțiile revistei „Ateneu” și ziarului „Steagul roșu”, iar în perioada 1971 - 1974 și prin cea a ziarului „Milcovul” din Focșani, unde a lucrat ca redactor. Pentru alți trei ani s-a întors în Bacău fiind încadrat ca bibliotecar la Biblioteca Județeană, loc ideal pentru studiu și inițierea în tainele documentării, căreia avea să-i consacre apoi peste două decenii.

Deși scria încă din timpul liceului, a debutat abia în 1965 în revista „Amfiteatrul”, colaborând apoi la „Cronica”, „Ateneu”, „România literară”, „Flacăra”, „Milcovul”, „Luceafărul”, „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, în paginile cărora a publicat eseuri și poezii, articole critice și de istorie literară.

În 1976 se transferă la București ca redactor al revistei „Flacăra”, iar în anul 1977 ca redactor principal la Biblioteca Centrală de Stat. Aici își definitivează manuscrisul volumului „*Pasărea nopții și alte poeme*”, cu care va debuta editorial în 1978 la Editura Cartea Românească și scoate primele fișe legate de ceea ce avea să devină cartea

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

vieții sale, „*Legendă și adevăr în biografia lui M. Eminescu*”. Cercetând cu mîgală întreaga istoriografie legată de biografia poetului, s-a adâncit și mai mult în arhive, scoțând la iveală lucruri noi și lămurind pas cu pas destule momente legate de viața și opera lui Eminescu. Fiind un cercetător pătimaș nu și-a neglijat creația proprie. După succesul înregistrat cu prima carte distinsă cu *Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor*, va încredința tiparului alte trei cărți de versuri:

- „*Fericitele acvarii*” (Editura Eminescu, București, 1979);
- „*Colina cu statui*” (Editura Cartea Românească, București, 1980);
- „*Lumină de lună*” (Editura Eminescu, București, 1981).

Astfel, în 1982 a fost inclus în Antologia poezilor tineri. Poet deplin format încă de la debutul editorial, a fost comparat când cu Mircea Dinescu, când cu poeții din linia lui Al. A. Philippide, dar cert este că în toate n-a fost decât el, mînuind cu îndemănare de profesionist versul, șlefuiindu-l cu mîgala clasicilor ori dându-i sonorități moderne, semn că tensiunile sale lirice s-au lăsat modelate după voia celui ce, preluând sintagma eminesciană, avea să se consacre până în ultima clipă edificării incitantei biografii. Din păcate, „*Legendă și adevăr în biografia lui M. Eminescu*”, „I. Originile” (Editura Cartea Românească, București, 1989) avea să rămână și ultimul din proiectata serie de cinci volume, spre regretul eminescologilor și al cititorilor dornici să afle ce este legendă și ce este adevăr în tot ce se scrisese până atunci despre Eminescu.

Conștiințiozitatea cu care scotocise arhivele și documentele, reușise să-l conducă spre răsturnarea proporțiilor și spre emiterea unor noi ipoteze mult mai credibile, salutate ca atare de majoritatea criticii literare, dar și blamată în „*Săptămîna*” și „*Luceafărul*”, reviste ce nu i-au oferit măcar posibilitatea unei replici. Apărută în preajma comemorării Centenarului trecerii în neființă a Poetului, această primă contribuție a surprinzătorului eminescolog nu l-a mulțumit pe deplin, dorința sa exprimată adesea fiind aceea de a republica volumul așa cum îl găsisse, fără croșetele impuse de cenzură, dar și cu noi pagini ivite între timp. Asta că împotriva timpului risipit cu noua sa funcție de la Ministerul Culturii și cu lungile colocvii postfestivaliere unde era chemat special pentru umorul debordant cu care povestea întâmplări din viața scriitorilor, imitându-i pe cei mai mulți, el a continuat să se adâncească în lumea aproape de nepătruns a personajelor ce le tot descoperea, până când acestea l-au răpit definitiv în ziua de 24 iunie 1996.

A lăsat în urmă o arhivă impresionantă care la rîndul ei avea să aibă un destin la fel de tragic, pentru că, încredințată de fiul poetului, matematicianul Ioanid Roșu, criticului și istoricului literar Petru Creția, timpul nu a avut răbdare nici cu destinul eminescolog, prin dispariția sutelor de fișe rămânând să fie ordonate de altă mînă. Cine se va încumeta să le cerceteze e greu de spus, dar din inedite publicate de revista „*Manuscriptum*” am putut deduce că multe episoade ale noilor volume erau deja conturate, fiind adevărate revelații documentare. Până atunci consătenii i-au consacrat un punct muzeistic în școala unde a deprins tainele limbii române, au dat numele său Bibliotecii comunale, dar pentru perpetuarea memoriei scriitorului sunt încă multe de făcut.

Bibliografie:

Ioan Ungureanu, Elena Ungureanu, „*Monografia comunei Săucești de pe Siretul Mijlociu*”, Editura Magic Print, Onești, 2017.

Memoria Oituzului

*Profesor învățământ primar Fonoca Aglaia
Școala Gimnazială „Emil Racoviță” Onești*

Sunt onorată pentru faptul că m-am născut și copilarit în pace, pe valea Oituzului, în Grozești (azi Oituz), în acest colț de pământ românesc, dăruit de natură cu armonii și culori, cu liniște și echilibru, așa cum este astăzi, dar pe care străbunii a trebuit să-l apere cu eroism.

„La umbra fagilor bătrâni
ce stau de strajă pe coline

Oituzu-și poartă unduios
a sale ape cristaline.

El curge astăzi liniștit,
dând sunet blând ca de cimpoi;

O, de-ar vorbi, câte ne-ar spune,
din anii-aceia de război?”

(„*Odă eroilor de pe Valea Oituzului*”, de IPS Arhiepiscop Ioachim)

Pe valea Oituzului, cultul eroilor arde ca o flacără puternică. În memoria EROILOR NEAMULUI s-au ridicat, aici, Cimitirele Eroilor din Oituz și Poiana Sărată și Monumentul Cavaleriștilor Români.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

În fiecare an, la 15 august, odată cu sărbătoarea religioasă de Sfânta Maria, are loc una din cele mai mari și mai frumoase manifestări din județul Bacău: „Memoria Oituzului”. Este o manifestare care are rolul de a marca momentul intrării României în Primul Război Mondial (14 - 15 august 1916) și de a aduce un omagiu eroilor neamului căzuți în cele două războaie mondiale. Evenimentul debutează de fiecare dată la Cimitirul Eroilor din Oituz, în prezența oficialităților, unde se desfășoară manifestări militare, religioase dar și artistice, după cum urmează:

- ✓ Marșul de întâmpinare și onorul muzicii militare. Imnul de Stat;
- ✓ Cuvântul primarului comunei;
- ✓ Imnul eroilor cu depuneri de coroane și jerbe de flori;
- ✓ Ceremonial religios;
- ✓ Alocuțiuni;
- ✓ Program artistic omagial, susținut de Corul Mixt Țărănesc al Căminului Cultural Oituz, sub bagheta profesorului Gheorghe Oprea și de grupuri de elevi din școlile comunei.

Ceremonialul militar și religios de la Cimitirul Eroilor din Oituz se încheie cu defilarea gărzii de onoare în acompaniamentul muzicii militare.

După încheierea acestor momente de la Cimitirul Eroilor din Oituz, un program similar cu acesta se desfășoară și la Cimitirul Eroilor din Poiana Sărată.

Centenarul bătăliilor din Primul Război Mondial a fost marcat în zilele de 18 - 19 august 2017, la Oituz, unde își dorm somnul de veci 18613 ostași români căzuți în luptele din Valea Oituzului

În acest an, manifestarea a avut rolul de a marca sărbătorirea Centenarului Marii Uniri de la 1918, eveniment strâns legat de victoriile armatei române de la Mărăști, Mărășești și Oituz din vara anului 1917.

Nu voi uita niciodată „Memoria Oituzului” și voi merge în anii ce vor urma la această sărbătoare, pentru că aceasta trebuie să rămână veșnică!

Fișă pentru un posibil dicționar de personalități ale orașului Buhuși - Mihail Andrei

*Profesor învățământ primar Gheorghiță Cezarina
Școala Gimnazială „Mihail Andrei” Buhuși*

„Un dialog cu el era o încântare, o tonică digresiune din cotidian, un plonjon în sfera culturii, artei, literaturii, istoriei. Avea mare capacitate de asociere, era logic, convingător, concis și la obiect. Tip hașdeian ca erudiție și patos explicativ”(V. TRAIAN)

Este vorba despre marele OM și PROFESOR, MIHAIL ANDREI. La 1 decembrie 1923 se naște în Raionul Bălți (U.R.S.S.). În anul 1930 se stabilește cu familia în Bacău, pe strada Tudor Vladimirescu - cartierul C.F.R. Absolvă în 1942 Liceul Ferdinand și este trimis în Germania, la o școală de ofițeri. Pleacă pe front, doi ani mai târziu, de unde se întoarce cu grad de căpitan. În anul 1957 absolvă Institutul Pedagogic „Maxim Gorki”, iar după 7 ani termină Facultatea de Limba Română la București.

A lucrat ca profesor în următoarele școli: Școala de 7 Ani Nr. 1 Bacău (1957 - 1959), Școala Medie „Letea” Bacău (1959 - 1962), Școala Medie Nr. 2

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Bacău (1962 - 1965), Liceul Pedagogic Bacău (1965 - 1985). A obținut toate gradele didactice. A intenționat să-și dea doctoratul, dar a fost respins de organele comuniste, pentru că nu era membru de partid.

În anul 1971 publică împreună cu profesorul Iulian Ghiță „Culegere de exerciții lexicale, fonetice, gramaticale și stilistice”. În 1983, împreună cu același colaborator, semnează cartea intitulată „Fonetică. Lexicologie. Gramatică. Stil și compoziție. Exerciții.”

În 1996 apare ediția revizuită a culegerii din 1983; numele profesorului MIHAIL ANDREI este trecut în chenar negru.

Lucrarea „LIMBA ROMÂNĂ”, autori - Mihail Andrei, Iulian Ghiță, este apărută la Editura Didactică și Pedagogică, București în 1983. Aceasta își propune să îmbrățișeze întregul domeniu al limbii române contemporane din perspectiva nevoilor didactice ale școlii.

Cartea poate fi un manual suplimentar, neidentificându-se cu manualele școlare sau cursurile universitare. Ea respectă, în general, lucrările oficiale, fundamentale, dar aduce și unele interpretări noi, în acord cu cercetările lingvistice recente.

Exemplele ilustrative pentru problemele teoretice și pentru exerciții au fost alese din operele scriitorilor noștri clasici și contemporani, dar și din celelalte stiluri funcționale, precum și din tezaurul limbii populare, din imensul rezervor de zicale și proverbe românești...

Pentru merite deosebite a obținut: Medalia Victoriei în anul 1946, Medalia Eliberării în 1949, Meritul Militar clasa I în anul 1954, Ordinul „Steaua R.P.R.” clasa I în 1955.

În data de 3 iulie 1990 se stinge din viață și este înmormântat în Cimitirul C.F.R. din Bacău.

Înainte de a ne părăsi, și-a dorit ca volumele din impresionanta dumnealui bibliotecă să fie transformate în daruri, dorință împlinită prin bunătatea omului ce i-a fost alături, doamna ingineră Valerica Andrei.

Au fost astfel donate: 5000 de volume Liceului „Vasile Alecsandri” din Bacău, 500 de volume Liceului Pedagogic din Bacău, 150 de volume Școlii Nr. 1 Buhuși, 1200 de volume unor școli din Basarabia.

Alte cărți au fost oferite celor ce l-au cunoscut, spre aducere-aminte.

A lăsat în sufletele multora imaginea unui om care nu s-a oprit niciodată din învățat și care a dăruit cu mărinimie din tot ce știa și era.

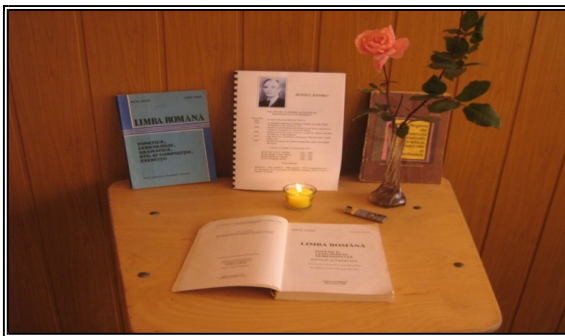
Am înțeles că Mihail Andrei era un specialist exigent, pentru care nevoia de a ști era o sete mereu nepotolită. Părea a-și fi clădit o casă din cărți. Nu-i plăcea nici să vorbească și nici să se vorbească despre sine. Din ceea ce agonisise, era însă bucuros să împartă, fie de la catedră, fie acasă unde împrumuta cărți doritorilor, nu însă înainte de a-i cântări, pentru a vedea dacă aceștia intuiesc măcar valoarea lucrurilor pe care aveau să le primească.

De atunci, în fiecare an, toamna, la Sfinții Mihail și Gavril, toată școala este în sărbătoare. Ne adunăm emoționați în holul mare unde stăm asemenea unor școlari intimidăți de personalitatea profesorului care urmează să sosească. Acesta „sosește” și stă o vreme cu noi prin intermediul celor care l-au cunoscut și ale căror amintiri încep să se cearnă tremurat din suflete, încăpând greu în cuvinte.

Peste toți și peste toate plutește în fiecare an, pe 8 noiembrie, imaginea impresionantă a unui om integru care a strâns o viață averi de cuvinte, de suflet și omenie.

Școala care îi poartă numele, trecută binișor de 50 de ani își deapănă an de an amintirile, prin cei care își leagă viața de ea, pe data de 8 noiembrie. Ne simțim copleșiți de dărnicia timpului ce și-a încetinit pasul atât cât să putem noi să ne privim în suflet și să punem speranțelor noastre numele de OM.

La ferestrelor claselor primitoare, încărcate de miresmele dulci – amărui ale gutuiilor, apar chipuri bucălate și vesele de copii care ne fac să uităm de toate greutățile vieții și să ne îndeplinim cu succes meseria de dascăl.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Mihail Văgăonescu, inițiatorul Cimitirelor Eroilor din Bacău

*Profesor învățământ primar Grozavu Elena
Școala Gimnazială „George Bacovia” Bacău*

Dintre miile de eroi pe care Bacăul i-a dat țării, s-a făcut remarcant chipul lui Mihail Văgăonescu, care a luptat cu neștirbit curaj în prima linie, fiind grav rănit. A supraviețuit, contribuind ulterior activ la dezvoltarea țării și a urbei băcăuane ca avocat, om politic, primar al orașului și devotat păstrător al memoriei camarazilor căzuți.

Erou distins pe câmpurile de bătălie ale campaniilor din anii 1916 - 1917, Mihail Văgăonescu, a devenit apoi președinte al Societății Mutilaților de Război din România, El este cel care a amenajat două cimitire ale eroilor din Primul Război Mondial în orașul Bacău, dar și alte puncte importante ale municipiului, precum stadionul, Parcul Gherăiești și hala centrală.

Cimitirul Eroilor din Municipiul Bacău are o suprafață de peste 2 hectare, și este cel mai mare de acest gen din țară, adăpostind în 219 gropi comune, osemintele a 5513 ostași români, a aproximativ 5000 ostași ruși și a 117 militari germani. În centrul complexului se află o capelă comemorativă realizată în 1933 de Primăria Bacău.

Din memoriile sale „Viața în război: însemnări zilnice de pe front 1916 - 1918 cu nume proprii și localități din lungul și latul țării” s-a constatat că a fost un martor valoros al evenimentelor evocate. Faptele sale de arme din timpul apărării defileului Bicazului, când a condus contraatacul de pe muntele Chipcheș (7 octombrie 1916) i-au adus conferirea Ordinului Militar „Mihai Viteazul” clasa a III-a (prin Înalt Decret Regal din 19 martie 1918).

În Arhivele Naționale Prahova (Fond Primăria orașului Bușteni, dosar 13/1919, f.275) s-a găsit o Scrisoare adresată de avocatul Mihail I. Văgăonescu din Bacău Comitetului Monumentului din Bușteni prin care solicita ca o delegație să depună o coroană de flori la mormântul eroului caporal Mușat situat în satul Bahna, comuna Bogdănești, jud. Bacău.

„Bacău, 11 septembrie 1928, Comitet al monumentului din Bușteni, jud. Prahova,

Luând cunoștință de inaugurarea frumosului monument din pitoreasca Dv. localitate și felicitându-vă cordial pentru frumoasa idee ce ați avut de a simboliza și acolo pe legendarul grănicer Mușat, îmi permit a vă aduce la cunoștință următoarea știre, care poate fi de prisos pentru unii și anume: Osămintele grănicerului Mușat însemnate printr-o modestă cruce se găsesc pe fostul front al Oituzului și anume pe teritoriul satului Bahna din comuna Bogdănești, jud. Bacău unde ar fi nimerit cred – să i se așeze o coroană de admiratorii săi din Bușteni și ocaziunea ar fi binevenită la 23 septembrie curent când se inaugurează marele monument de la Târgu-Ocna, Măgura și când cred că se va face un pelerinaj la mormântul acestui brav între bravi.

Cu toată stima,

Văgăonescu, maior invalid de război cavalier al Ordinului Mihai Viteazul Președinte al Soc. Invalizii de război și al Soc. Cultul Patriei.”

În anul 1926 Mihail I. Văgăonescu a publicat volumul *Viața în război. Însemnări zilnice de pe front. 1916-1918*. Din aceste cuvântări, sunt de reținut câteva pasaje. Astfel, I. Zelea Codreanu respinge alegațiile unor ieșeni ce-și exprimaseră nemulțumirea față de refugiați și voiau să-i vadă mai repede plecați, dar totodată și pozițiile de felul celei a lui D.D. Patrașcanu. „Știu sigur – spune el – că sufletul acelor români de acolo [din teritoriul ocupat] mereu este îndreptat aici, unde falfăia steagul libertății românești. Și noi, aici, în Moldova, tot mai bine ne-am simțit sub umbrirea steagului slobod pe pământul României libere și totdeauna eram gata să zicem: cât mai mulți, fraților, veniți să împărtășiți sărăcia noastră. Oricât de săraci, de necăjiți, numai să fim liberi, sub steagul românesc și sub ocrotirea oștirii românești”. Și Mihail Văgăonescu combate, nu chiar direct, dar destul de limpede, teza orientării greșite în momentul intrării în război. „Știți cu toții – perorează el – că după 1877, fiecare am învățat în școală despre Ardeal, despre Basarabia, despre Bucovina, despre toate ținuturile care erau locuite de români și de atunci, de la 1877, nu există cred român care să nu spună că a cântat „Deșteaptă-te române!”, care să nu fi auzit pe stradă trompetele sau soldații și în cele din urmă „La arme” și nu v-a tresărit inima și nu v-a durut, că nu sunteți odată sub arme. Și atunci când, de la 1877, aceasta este educațiunea care am primit-o noi toți, rezultat al războiului pentru faptele de bravură este educațiunea care am avut-o, efectul politice, această educațiune privește partidele care s-au succedat până acum la cârma țării...” Același vorbitor, releva greșelile și vinovăția liberalilor, cărora li se datorează nepregătirea armatei (de la lipsa mitralierelor până la aceea a încălțămintei și a hranei ostașilor), în paralel cu vinovăția conservatorilor, dintre care „unii au rămas în București de vorbă cu dușmanul, pentru că au zis acestea sunt motive politice, parcă în materie de doliu național, când țara e în prăpastie, îți mai poți închipui altă politică decât aceea să urmezi drapelul țării!” În sfârșit, nu se sfia să afirme cu voce tare ceea ce, probabil, gândea mult mai mulți: „Partida războiului nu este închisă, tratatul de pace dureros, așa cum se face, cred că, dacă Dumnezeu ne ajută, va fi spre salvarea noastră, căci acest tratat umilitor va fi citit în ultimele tranșee de pe frontul occidental, care, la vederea nedreptății ce ni se face, va avea consecința că și ultimul soldat de acolo să nu dorească niciodată să rămână în puterea dușmanilor.”

Deși a fost autor al unui jurnal de război, inițiator al cimitirelor eroilor din oraș și al multor altor fapte, care ar fi trebuit să îl facă una dintre cele mai prețuite figuri ale istoriei interbelice locale, acest român a căzut aproape cu

totul în uitare, sub apăsarea negurii comuniste și a straturilor groase de dezinteres din perioada ce a urmat. Alături de el, alte asemenea chipuri stau ascunse în pagini prea puțin cunoscute de publicul larg.

Bibliografie:

<http://exprescultural.ro/wp-content/uploads/2018/06/Expres-cultural-nr.-18.pdf>;

<https://gazetaph.ro/monumentul-din-busteni-simbol-al-eroismului-ostasului-roman-din-primul-razboi-mondial/>;

<http://wikimapia.org/27003317/ro/Cimitirul-Eroilor>;

<https://gazetaph.ro/monumentul-din-busteni-simbol-al-eroismului-ostasului-roman-din-primul-razboi-mondial/>.

Unirea din 1918: Bacău - Blaj, un zbor istoric, un pilot uitat

Prof. inv. primar Ignat Maria-Daniela

Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău

La 23 noiembrie 1918, de pe un aerodrom din Bacău decola un avion, pilotat de locotenent aviator Vasile Niculescu și căpitanul Victor Precup. Avionul ducea românii adunați pe Câmpia Libertății de la Blaj mesajul moldovenilor de pe ambele maluri ale Prutului referitor la unire. Peste ani, zborul a fost numit „zborul Marii Uniri”. Numai că, în ciuda faptului că mesajul adus de la Bacău a contribuit decisiv la convocarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, de pe 1 decembrie 1918, pilotul Vasile Niculescu va rămâne un anonim, țara neștiind să-l răsplătească.

Din cauza iernii aspre și a zăpezii abundente, legăturile dintre Consiliul Național Român Central și Guvernul României de la Iași nu se puteau menține decât pe calea aerului. Pentru a transporta de urgență documente deosebit de importante la Blaj, Marele Cartier General Român a ordonat trimiterea unui avion. Un număr important de aviatori s-au oferit să îndeplinească această misiune. A fost ales locotenentul Vasile Niculescu, întrucât cunoștea traseul de zbor. În campania din vara anului 1917 trecuse cu avionul Carpații și lansase manifeste în Transilvania.

Avionul Farman 40 nr. 3 240 a trecut munții la 2 600 m, echipajul având fețele protejate cu un strat gros de parafină, pentru a rezista la o temperatura de -40 grade C. Carlinga era deschisă, iar cei doi ofițeri nu dispuneau nici de parașute și nici de armament. La bord se afla un sac cu manifeste și o geantă militară sigilată. Manifestele urma să fie lansate din avion deasupra Blajului și a altor așezări transilvănene. Geanta sigilată conținea trei documente extrem de importante (printre care și scrisoarea primului ministru Ion I. C. Brătianu către Consiliul Național Român Central).

O datorie

Zborul s-a desfășurat în condiții normale și echipajul Niculescu-Precup a aterizat în apropierea Câmpiei Libertății din Blaj. Avionul românesc a fost înconjurat de numeroși oameni veniți în fugă să-i primească pe cei doi zburători. Elevul sergent Eugen Radeș, unul din cei care au asigurat paza avionului pilotat de locotenentul Vasile Niculescu, povestește: „În întâmpinarea celor doi aviatori au sosit dr. Victor Macovei și Gavrilă Precup de la Mitropolie, care prin cuvinte întrerupte de emoția și de strigătele «Să trăiască!» ale mulțimii, aceștia i-au asigurat pe oaspeți că sunt la adăpost... între timp, sosește și dl. căpitan Virgil Pop și la întrebarea locotenentului pilot Vasile Niculescu cum rămâne cu avionul, dl. căpitan Pop îi spune că va asigura paza avionului punând o gardă puternică întărită cu o mitralieră, iar echipajul să meargă la Palatul Mitropolitan. Capitanul Virgil Pop a desemnat opt soldați din Garda Națională, care, împreună cu sergentul Sandu, au venit cu mitraliera pentru paza avionului. Căpitanul Virgil Pop ne-a atras atenția să nu lăsăm pe nimeni să se apropie de avion și a dat ordin să ni se aducă de mâncare și lemne pentru foc, deoarece stăteam în frig, în aer liber, pe un ger cumplit de -30 grade C. Ni s-au trimis de la Mitropolie lemne, mâncare și zece litri de vin. După ce am curățat locul de zăpadă din jurul avionului, am făcut focul și garda se schimba din oră în oră”. La ora 18,00 s-a ținut ședința festivă în localul *Patria*. Dr. Vasile Suci, președintele Consiliului Național Român din Blaj, a informat participanții despre zborul locotenentului Vasile Niculescu și despre conținutul documentelor transportate pe calea aerului. S-a comunicat faptul că echipajul Niculescu-Precup se va întoarce la Bacău pentru a transmite hotărârea românilor transilvăneni de a se uni cu țara, fără nicio rezervă.

În ședința care s-a ținut la Palatul Mitropolitan, Consiliul Național Român a hotărât convocarea unei mari adunări naționale la Alba Iulia pe 1 decembrie 1918, unde se va proclama în mod oficial unirea cu România. A doua zi, la plecare, echipajul a fost înconjurat de sute de oameni care și-au pus iscălitura pe pânza avionului. Era mesajul românilor din Blaj, către Guvernul Român din Iași, prin care aceștia își puneau semnătura pe Actul Marii Uniri.

După ce a părăsit haina militară, Vasile Niculescu a trăit până aproape de 90 ani, practicând meseria de ceasornicar. [...] Maiorul (r) aviator Vasile Niculescu s-a stins din viață la 24 aprilie 1981, într-un trist anonim.

O personalitate pluridimensională, Vasile Pârvan

Profesor învățământ primar Iosub Lenuța
Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău

„Destinul lui Pârvan a fost, oricum, să intrige mereu. Acceptat cu entuziasm de unii, respins cu putere de alții, el n-a lăsat pe nimeni impasibil și s-a impus posterității ca un factor incitant, a cărui forță de iradiere nu și-a istovit încă resursele.” (academicianul Alexandru Zub)

S-au împlinit anul acesta 136 de ani de la nașterea lui Vasile Pîrvan, renumit arheolog, istoric (în special al antichității) și filozof al istoriei. S-a născut în anul 1882, în satul Perchin, comuna Huruiști, județul Bacău într-o familie de oameni simpli (tatăl, Andrei Pârvan – învățător, mama, Aristița Pârvan – casnică).

A studiat la Universitatea din București (avându-i pe profesori pe Nicolae Iorga, Ioan Bogdan și Titu Maiorescu) unde s-a specializat în istoria antică. Își continuă studiile în Germania unde în 1908 își obține doctoratul în filozofie. La vârsta de 29 de ani, în urma raportului întocmit de fostul său profesor, Ion Bogdan, este ales membru corespondent al Academiei Române (1911), o cinste cu care foarte puțini se pot mândri. Călătorind prin Dobrogea, deschide șantierul arheologic de la Ulmetum.

Pune bazele Institutului de studii sud-est europene, dar nu asistă, la începutul lui 1914, la inaugurare pentru că era în călătorie în Italia. În anii 1914 – 1916 se efectuează, sub conducerea sa, săpături în Mangalia și Histria (s-au descoperit ruinele cetății Histria). Patriot iluminat, Vasile Pârvan, activează cu pasiune în multe domenii tangente, ctitorește instituții științifice și fondează publicații istorice. În 1919 este numit profesor de istorie antică a Universității din Cluj, rostind prelegerea inaugurală „Datoria vieții noastre”. Împreună cu Nicolae Iorga participă, ca delegat ales, la Uniunea Academică Internațională (1920). Tot acum e numit director al Școlii Române din Roma, apoi ales pentru un an (1921 – 1922) vicepreședinte al Academiei Române și reales pentru anul următor. Participă la congrese științifice, continuă săpăturile arheologice pe șantierele deschise, ține conferințe, călătorește în străinătate, publică volume, este ales secretar al Clubului poeților, eseistilor și nuveliștilor în 1923, ține prelegeri la Londra, Cambridge, Paris și cursuri universitare la București.

Pasionat de munca lui pe șantier, Vasile Pârvan ignoră apendicita de care suferea. Ajunge într-un final pe masa de operație, însă este mult prea târziu pentru a-i salva viața. a avut o moarte extrem de regretabilă și regretată, firul vieții sale fiind brusc întrerupt, la 26 ianuarie 1927, la doar 45 de ani, în plină putere creatoare, într-un sanatoriu din București.

În 1902 scrie, la îndemnul lui Ion Bogdan, în „Convorbiri literare”, articole cu caracter istorico-cultural, după care se orientează spre o publicistică istorică în revistele „Luceafărul”, „Tribuna poporului”, „Sămănătorul”, „Viața românească”, „Gazeta generală a învățământului”, „Junimea literară”, „Transilvania”.

Face parte din redacția „Luceafărul” (1903) și scoate, în colaborare cu V. Arion și G. Bogdan – Duică, revista „Românismului” (1913).

Cunoscător al limbilor clasice (greacă, latină), Vasile Pârvan scrie curent în limbile franceză, germană, engleză și italiană.

Vasile Pârvan a lăsat în urma sa un număr mare de proiecte, de lucrări istoriografice și culturale.

În domeniul istoriei, Vasile Pârvan lasă o operă de vastă erudiție în care valorifică temele substratului în „Getica”, sinteză istorico-culturală a poporului român ce relevă rolul politic și cultural, civilizația și istoria geto-dacilor, locul și rolul lor în spațiul carpato-danubiano-pontic, realizare monumentală a culturii române, și neterminata „Dacia”. Întreaga demonstrație istorică pleacă de la ideea fundamentală a naturii obiectului istoriei, care este cultura: acolo începe cultura (reformatoare în planul uman, integrat mediului natural cosmic), acolo începe istoria.

Chiar dacă unii români (pentru anumite motive) nu îi cunosc opera istorică, ar merita să fie cunoscută opera sa de filozofie a istoriei ce ne lasă să întrezărim o personalitate de un înalt umanism, un creștin și un român adevărat. Fiind un gânditor „idealist” nu i s-a recunoscut pe deplin meritele sale „în anii puterii populare”. Vasile Pârvan a fost un academician riguros ce pune accent pe metodă și detaliu, cu o intuiție extraordinară, un gânditor profund și foarte modest. Dacă nu pentru „Getica”, ar trebui să ni-l amintim ca pe un apostol al neamului; aceasta că Pârvan este mereu „contemporan”.

Cărțile lui Vasile Pârvan au avut o influență benefică asupra cercetării istorice românești și au trezit interesul multor tineri care i-au devenit discipoli, nu numai prin erudiția și bogăția informației inedite pe care o aduceau la lumina zilei, ci și prin metoda critică riguroasă de interpretare a faptelor, prin concepția idealistă asupra istoriei: „Deosebirea esențială între istorie și celelalte atitudini creatoare ale omului – spunea el, în 1919 – stă în însuși izvorul de inspirație și materialul de prelucrare al ei. În vreme ce pentru artă ori știință *natura* e obiectul și ținta supremă a prelucrării creatoare, pentru istorie *cultura* e singurul obiect posibil. Căci numai unde începe cultura, adică manifestarea reformatoare umană în mediul natural cosmic, numai acolo începe istoria.”

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Din 1999, statuia lui Vasile Pârvan (realizată de Alex. Gheorghiu) străjuiește clădirea Muzeului de Istorie „Iulian Antonescu” din Bacău care, printre numeroasele sale activități științifice, organizează anual Simpozionul Național „Vasile Pârvan”.

Bibliografie:

Eugen Budău, *Bacăul literar*, Editura Universitas XXI, 2004, pp. 144 – 149;

Alexandru Barnea, *Întâlnire cu Vasile Pârvan*, în Ziarul financiar;

Gheorghe Bogdan, *O reamintire și un îndemn*, în revista Atheneum.

100 de ani de educație românească - retrospectivă

Profesor învățământ primar Istrate-Ștefănescu Adriana

Colegiul Național „Ferdinand I” Bacău

Educația între 1918 - 1944

Două probleme trebuiau să fie depășite după Unirea din 1918 - în primul rând, integrarea a nu mai puțin de patru sisteme de învățământ diferite datorită unirii a celor patru provincii istorice Bucovina, Transilvania și Basarabia, și în al doilea rând, nevoia de industrializare și modernizare pe care societatea o întâmpină.

Ministrul Constantin Angelescu a avut un rol esențial în modelarea sistemului de învățământ din România. Modelul lui Spiru Haret a fost păstrat, iar modelele sistemelor austriac și maghiar răspândite în Transilvania și Bucovina au fost eliminate.

Până în 1941, au existat diferențe între tipul de educație primită de către copii de vârstă școlară în zonele rurale și urbane - fiecare au fost adaptate la nevoia de forță de muncă din zona respectivă. Diferențele puteau fi foarte mari, elevii din școlile rurale care se transferau în școlile urbane trebuiau să repete anumiți ani, pentru a se putea adapta sistemului educativ. Liceele de asemenea, au fost modernizate - învățământul clasic a fost simplificat într-o măsură (limbile moderne și limbile clasice au fost comasate în ceea ce a devenit programa de studii sociale), iar învățământul tehnic s-a îmbunătățit semnificativ pentru a furniza tehnicieni și muncitori pentru fabricile care au fost construite în toată țara.

Dictatura legionar-fascistă și al doilea război mondial au marcat sistemul educațional, mulți profesori universitari fiind uciși sau forțați să se pensioneze. Cu toate acestea, ocupația sovietică, a schimbat fundamental sistemul de învățământ românesc, rotind-o de la un sistem liberal, de inspirație franceză, la un sistem educațional de tip stalinist.

Educația între 1945 - 1990

Această perioadă poate fi împărțită în trei perioade mai mici, bazate pe cele trei reforme ale învățământului.

- a. prima dintre ele a fost reforma din 1948 - 1949, care în esență a instalat un sistem copie a sistemului educațional din URSS
- b. cea de-a doua a fost de reforma din 1958, care a liberalizat mai multe segmente ale sistemului de învățământ, precum
- c. cea de-a treia din 1972, care din nou restricționa sistemul și readucea ideologia național-stalinistă în sistemul educațional. Această reformă urma modelul schimbărilor din societatea românească, după vizita lui Nicolae Ceaușescu din China și Coreea de Nord.

Prin decretul nr. 175 din 3 august 1948, în școlile din România a fost impus sistemul manualului unic.

Sarcina întocmirii cărților de școală nu a revenit însă Ministerului Învățământului, ci Comisiei de Învățământ a Direcției de Agitație și Propagandă a Comitetului Central al P.M.R., condusă de Mihail Roller, care a elaborat manualele pentru ciclul elementar, cu durata de șapte ani. În prima fază, acestea au fost traduceri ale manualelor sovietice. Ulterior, s-a trecut la întocmirea lor în țară, păstrând spiritul celor dintâi.¹

În perioada 1949 - 1958 întregul sistem educațional a fost sub controlul Partidului Comunist Român, sprijinit de Uniunea Sovietică. Educația a fost considerată de către guvernul comunist, ca un instrument important de a controla oamenii și de a crea „omul nou”.

Reformele din 1949 au fost esențiale în distrugerea sistemului vechi și crearea unei noi versiuni. În primul rând, un număr mare de educatori și profesori au fost arestați sau uciși, iar cei mai puțini calificați, dar cadre ascultătoare de partid le-au luat locul.

Clasică divizare între liceele tehnice, clasice și școlile profesionale au fost eliminate complet - școlile au fost segmentate pe trei niveluri (grupuri școlare, școli și universități de mijloc), care ofereau o educație identice la toată lumea.

Cele mai multe universități au fost retrogradate la nivelul de institute tehnice.

Toate școlile private și religioase au fost închise și au fost preluate de către stat (care le-au limitat sever). Noi materii au fost introduse - rusa a devenit obligatorie la toate nivelurile, iar franceza a fost eliminată. Ateismul științific a luat locul religiei, iar materia despre studiul sovietic a devenit foarte răspândită. Cele mai multe științe sociale au fost suprimate complet, sau comasate - sociologia a fost aproape interzisă, psihologia, dreptul și filozofia

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

au fost reformate pe baza dogmei staliniste. *Cenzura* a devenit foarte răspândită - mulți autori clasici fiind interziși pe loc, iar proletariatul și realismul socialist au devenit normă în artă, știință și educație.

Școala obligatorie a crescut la 7 ani. Partidul Comunist Român s-a implicat în procesul educațional prin crearea de organizații în interiorul școlilor (ca de exemplu Pionierii și Uniunea de Muncă pentru Tineret). Cu toate acestea, au existat unele realizări - unul, tipic pentru regimurile totalitare, alfabetizarea în masă, fiind realizate campanii de educație pentru adulți (alfabetizarea a sărit la peste 90% în această perioadă) precum și apariția (reintroducerea) educației în limbile minorităților (în special în limba maghiară). În ultimi ani ai comunismului, s-a introdus sistemul de treapta, între clasele a X-a și a XI-a, treapta care reprezenta un examen la materiile de bază din clasele a IX-a și a X-a. Odată cu aceasta treaptă, s-a introdus și obligativitatea celor 12 clase, obligativitate care a fost anulată odată cu revoluția din 1989.

Educația după 1990

Încă de la revoluția din 1989, sistemul de învățământ românesc a fost într-un continuu proces de reorganizare care a fost atât lăudat cât și criticat. În conformitate cu legea Legea Educației Naționale nr.1/2011, sistemul educativ românesc este reglementat de către Ministerul Educației, Cercetării și Inovării (MECI).

Fiecare nivel are propria sa formă de organizare și este subiectul legislației în vigoare. Grădinița este opțională între 3 și 6 ani. Școlarizarea începe la vârsta de 6 ani, cu clasa pregătitoare și este obligatorie până în clasa a X-a (de obicei, care corespunde cu vârsta de 16 sau 17).

Învățământul primar și secundar este împărțit în 12 sau 13 clase. Învățământul superior se conformează legislației europene privitoare la învățământul superior.

Sistemul oferă următoarele diplome: de absolvire (absolvirea școlii generale, fără examen), Bacalaureat (absolvirea liceului, după examenul de Bacalaureat), licență (absolvirea a Universității, după un examen și/sau predarea tezei de licență), Master (predarea dizertației și, în unele cazuri, susținerea unui examen), Doctorat (doctor, în urma predării unei teze).

Primii cinci ani sunt predați de către un singur profesor (învățător), pentru majoritatea elevilor. Alte cadre didactice sunt folosite numai pentru câteva discipline de specialitate (de limbi Străine, informatică, etc.). Cursurile sunt reconfigurate la sfârșitul clasei a parta.

Începând cu clasa a V-a, elevii au profesori diferiți și specializați pentru fiecare materie. În plus, fiecare clasă are un profesor desemnat pentru a fi îndrumătorul clasei (diriginte). Studiile liceale sunt de patru ani, doi obligatorii (a IX-a și a X-a), doi neobligatorii (a XI-a și a XII-a). Nu există examene între clasa a X-a și a XI-a.

Sistemul național de învățământ superior este structurat pe trei niveluri de studii universitare: studii universitare de licență, de masterat și doctorat.

Bibliografie:

- Gidó, Attila (2011). School Market and the Educational Institutions in Transylvania, Partium and Banat between 1919 and 1948. Working Paper, nr. 39, Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca. [2];
- Hoivik, Tord (1974). Dezvoltarea României: Grup de Studiu, Journal of Peace Research, Vol. 11, Nr. 4. (1974), pp. 281-296. Disponibil la:[3];
- Korka M. (2000). Strategia de acțiune în cadrul reformei în educația din România, Paideia, București;
- Marga, A. (1998). Reforma educației în 1999, Agenția Națională Socrates, Alternativ, București;
- Marga, A. (2000). Educația în Tranziție, Programul Universitar Phare, Paideia, București;
- Ministerul Educației, Cercetării și Inovării – www.edu.ro;
- Nicolescu, L. (2001). Contribuția educației pentru o tranziție spre o economie de piață: Cazul român. în ed. Kari;
- Novak, C., Jigau M., Brancoveanu R., Iosifescu, S și Badescu M. (1998). Cartea albă a educației din România;
- Ministerul Educației, București. OECD, (2000). Review-uri pe politicile naționale pentru educație, România;
- Claus Offe (1997). Tipuri de tranziție. Europa de Est și experiența est-germană, Cambridge: MIT Press;
- Pascu, Ștefan, coordonator, Istoria învățământului din România, București, 1983.

Ștefan cel Mare

*Profesor învățământ primar Leureanu Adina
Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău*

Ștefan al III-lea (n. 1438 - 1439, Borzești - d. 2 iulie 1504, Suceava), supranumit **Ștefan cel Mare** sau, după canonizarea sa de către Biserica Ortodoxă Română, **Ștefan cel Mare și Sfânt**, a fost domnul Moldovei între anii 1457 și 1504. A fost fiul lui Bogdan al II-lea, domnind timp de 47 de ani, cea mai lungă domnie din epoca medievală din Țările Române. Ștefan cel Mare este considerat o personalitate marcantă a istoriei României, înzestrată cu mari calități de om de stat, diplomat și conducător militar. Aceste calități i-au permis să treacă cu bine peste momentele de criză majoră, generate fie de intervențiile militare ale statelor vecine fie de încercări, din interior

sau sprijinite din exteriorul țării, de îndepărtare a sa de la domnie. În timpul domniei sale Moldova atinge apogeul dezvoltării sale statale, cunoscând o perioadă îndelungată de stabilitate internă, prosperitate economică și liniște socială.

Pe plan intern și-a bazat regimul pe o nouă clasă conducătoare formată din oameni proveniți preponderent din mica boierime, ridicați la demnități pe baza meritelor militare, loialității față de domn sau a înrudirii apropiate cu acesta. De asemenea a sprijinit foarte mult dezvoltarea răzeșimii prin împroprietări colective ale obștilor de răzeși, în special în urma războaielor și bătăliilor purtate, fapt care i-a asigurat loialitatea acestei clase, liniștea socială în țară și forța umană pentru a avea o armată de masă „oastea cea mare”.

Pe plan extern a reușit să ducă o politică realistă având două mari linii directoare: impunerea sau susținerea unor conducători favorabili în țările vecine mici – Țara Românească și Hanatul Crimeii – și o politică de alianțe care să nu permită nici uneia din marile țări vecine – Imperiul Otoman, Regatul Poloniei și Regatul Ungariei să obțină o poziție hegemonică față de Moldova. A încercat, fără succes, realizarea unui sistem de alianțe internaționale împotriva turcilor, trimițând soli la Papa de la Roma, Veneția, Ungaria, Polonia, Cehia și Persia.

În plan militar a urmărit două direcții majore de acțiune. Prima a fost crearea unui sistem de fortificații permanent la granițele țării - în timpul său construindu-se sau dezvoltându-se rețeaua de cetăți ce cuprindea cetățile de la Suceava, Neamț, Crăciuna, Chilia, Cetatea Albă, Tighina, Orhei, Lăpușna și Hotin. Cea de-a doua direcție majoră a fost crearea unei armate moderne cu o componentă permanentă, profesionistă și semiprofesionistă și o componentă de masă, formată din corpuri de răzeși înarmați, mobilizați în cazul marilor campanii militare.

Pe parcursul domniei a dus peste 40 de războaie sau bătălii, marea lor majoritate victorioase, cele mai semnificative fiind victoria de la Baia asupra lui Matei Corvin în 1467, victoria de la Lipnic împotriva tătarilor, în 1469 sau victoria de la Bătălia de la Codrîi Cosminului asupra regelui Poloniei Ioan Albert, în 1497. Cel mai mare succes militar l-a reprezentat victoria zdrobitoare din Bătălia de la Vaslui împotriva unei puternice armate otomane conduse de Soliman-Pașa - beilerbeii Rumeliei, la 10 ianuarie 1475. În urma pierderii acestei bătălii, în anul următor sultanul Mehmed al II-lea va conduce în persoană o expediție în Moldova încheiată cu înfrângerea armatei Moldovei, în bătălia de la Valea Albă-Războieni.

După 1476, Ștefan a fost nevoit să accepte suzeranitatea Imperiului Otoman, dar a obținut obținând condiții foarte bune pentru Moldova. În schimbul unui tribut anual modic, țara își conserva intacte instituțiile și autonomia politică internă.

A fost căsătorit de trei ori, cu Evdochia - fiica marelui cneaz de Kiev, Maria din Mangop - din familia imperială bizantină și Maria Voichița - fiica lui Radu cel Frumos, căsătorii în care s-au născut șapte copii. Începând cu 1497 l-a asociat la domnie pe fiul său Bogdan al III-lea, care-i va succede la tron. A murit la 2 iulie 1504 fiind înmormântat la Mănăstirea Putna.

Ștefan cel Mare a fost un mare sprijinitor al culturii și al bisericii, ctitorind un număr mare de mănăstiri și biserici atât în Moldova, cât și în Țara Românească, Transilvania sau la Muntele Athos. Pentru aceste merite a fost canonizat de Biserica Ortodoxă Română, cu numele de *Ștefan cel Mare și Sfânt*, la 20 iunie 1992.

Bibliografie:

Giurescu, Constantin C.; Giurescu, Dinu C., *Istoria Românilor*. Volumul II (1352 - 1606), Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976;
Papacostea, Șerban, *Ștefan cel Mare domn al Moldovei (1457 - 1504)*, Editura Enciclopedică, București, 1990;
Eșanu, Valentina, *Marii demnitari ai Țării Moldovei în domnia lui Ștefan cel Mare (1457 - 1504)*, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Istorie, Chișinău, 2015.

Vasile Th. Cancicov, martor al unor momente istorice

*Profesor învățământ primar Măgirescu Ionela
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău*

Dar cine a fost Vasile Th. Cancicov?

Vasile Th. Cancicov, memorialist și om politic din perioada interbelică, s-a născut la Bacău (16 octombrie 1873) și a fost al doilea copil din cei șase ai familiei.

După studii primare la Bacău și Iași, Vasile Cancicov se înscrie în 1892 la Facultatea de Drept a Universității București. S-a implicat activ în mișcările studențești de protest din vara anului 1894, declanșate de procesul intentat, la Cluj, liderilor mișcării memorandiste a românilor transilvăneni. În 1896 obține diploma de licențiat în drept și se înscrie în Baroul București.

Activează în cadrul *Ligii pentru Unitatea Culturală a tuturor Românilor*. Intră în politică și se înscrie în Partidul Conservator în 1898. Un an mai târziu, la nici 26 de ani împliniți, este ales, în deputat de Bacău. În alegerile din februarie 1905 obține un nou mandat de deputat. În 1908 părăsește rândurile Partidului Conservator și decide să-l urmeze pe Take Ionescu în nou creatul Partid Conservator-Democrat. În această perioadă devine director

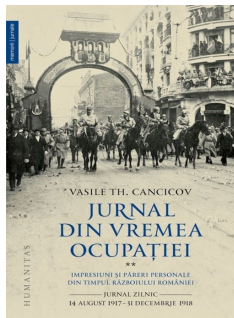
al cotidianului *Ordinea*, „organ conservator-democrat”. În noiembrie 1912 obține un al treilea (ultimul) mandat de deputat. În 1914 se retrage de pe scena politică și, până la sfârșitul vieții, se va ocupa, cu destul succes, doar cu avocatura. Unele dintre pledoariile sale sunt publicate sub forma câtorva broșuri, apărute între 1915 și 1928.

Deși activitatea sa nu este la fel de cunoscută ca a fratelui său mai mic, omul politic liberal Mircea Th. Cancicov (în mai multe rânduri ministru la sfârșitul anilor 1930), ne atrage atenția prin prezentarea stării de spirit a populației și a acțiunilor desfășurate de armatele române la începutul campaniei din 1916. În documentele acelor vremuri, Vasile Cancicov afirma că „Soldații sunt entuziasmați, îmbrăcați în flori, cântă în cor, împreună cu publicul de pe peron „La arme!”.

După ce România intră în Primul Război Mondial de parte Aliatilor, decide să rămână în București, aflat sub ocupația Puterilor Centrale. Din cauza trecutului său politic, este reținut și privat de libertate timp de 20 de luni. Jurnalul ținut în toată această perioadă va fi publicat în 1921, sub titlul „**Impresiuni și păreri personale din timpul războiului României**”; „Ce film de cinematograf am trăit în acești doi ani de zile! Cu câte lacrimi amare am asistat la desfășurarea lui, cu ce frecături de nervi, cu ce deznădejde uneori, cu ce nădejde înspre sfârșit! Numai doi ani, zicem azi; o eternitate, credeam atunci. Doi ani, din ruină și cenușă – **România Mare!** Și ce mărire nevisată și nebănuită!”

„Deseori citate, însă niciodată reeditate, *Impresiunile și părerile personale* ale lui Vasile Th. Cancicov au reprezentat, până astăzi, mai degrabă o raritate bibliografică. Spre deosebire de alte însemnări asemănătoare, acestea au reușit să treacă testul timpului. Nu doar prin dimensiunile sale impresionante, ci mai ales prin calitatea informațiilor conținute, jurnalul lui Cancicov ne dezvăluie felul în care a luat naștere România Mare. Totul este relatat cu franchețe, fără cosmetizări, cu adevăruri dureroase și rostite până la capăt.” (Daniel Cain)

A fost decorat atât de regele Carol I, cu Ordinul Coroana României, în grad de comandor (1913), cât și de regele Ferdinand, cu Ordinul Steaua României, în grad de ofițer (1921). S-a stins din viață la 27 mai 1931, la București.

Bibliografie:

- www.humanitas.ro;
- www.wikipedia.ro.

Zborul uitat: Bacău – Blaj – Bacău

*Profesor învățământ primar Mareș Alina
Școala Gimnazială Nr.10 Bacău*

Marea Unire de la Alba Iulia din 1918 reprezintă, pentru istoria noastră națională, cel mai important eveniment și semnifică împlinirea idealului românesc de a trăi liber într-un singur stat național unitar. Acest desiderat al românilor a fost împlinit în urma participării României la primul război mondial, participare care a avut tot sprijinul opiniei publice românești.

România întregită s-a realizat ca urmare a voinței populare din Transilvania, Banat, Bucovina și Basarabia. Aceasta cu atât mai mult cu cât aceste provincii românești se aflau în stăpânirea a două imperii (austro-ungar și rusec) din care unul era aliat al României în război, iar celălalt inamic.

În sprijinul Marii Uniri de la **1 decembrie 1918**, Aeronautica română a executat mai multe misiuni de mare importanță. Misiunea cea mai măreață a fost realizată în după-amiaza zilei de 23 noiembrie 1918, când de pe aerodromul din Bacău, a decolat un avion condus de echipajul V. Niculescu – V. Precup. Locotenentul aviator Vasile Niculescu și căpitanul Victor Precup au efectuat un zbor de o însemnată uriașă, pentru România. Deși vremea era extrem de geroasă, pentru deplasarea de la Bacău la Blaj n-a fost disponibil decât un avion cu carlingă deschisă. Echipajul nu a beneficiat de indicații de ghidare de la sol, iar piloții s-au orientat folosind mijloacele modeste avute la dispoziție, în avion: o hartă militară și o busolă. Zborul s-a efectuat la doar 2600 de metri cu un avion fragil, Farman 40 nr. 3240. Cei doi membri ai echipajului au avut chipul protejat de un strat gros de parafină, singura

soluție pentru a supraviețui la - 40 de grade Celsius. Carlinga avionului a fost deschisă pe tot parcursul zborului, iar piloții nu au avut nici parașute, nici armament.

Avionul a decolat de la Bacău spre Blaj, mai exact spre Câmpia Libertății, pentru a duce mesajul despre Unire al moldovenilor de pe ambele maluri ale Prutului, hotărâtor pentru convocarea Marii Adunări de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1918, deoarece guvernul român, aflat la Iași, și Consiliul Național Român Central nu puteau comunica decât par avion, din cauza iernii aspre.

În avionul care a aterizat pe Câmpia Libertății, aducând mesaj de pace, s-au aflat un sac plin cu manifeste și o geantă sigilată, în care se găsea, printre alte documente, scrisoarea primului-ministru Ion I. C. Brătianu pentru Consiliul Național Român Central.

Cei doi au fost primiți cu urale și apoi au mers la Palatul Mitropolitan, iar avionul a fost păzit de opt soldați din Garda Națională, care se schimbau din oră în oră și se încălzeau la un foc aprins cu lemne.

eveniment din istoria românilor, care și-au exprimat dorința și sub o formă neconvențională: punându-și semnăturile pe pânza avionului.

După acest moment ce a schimbat prezentul și viitorul unei țări, toată lumea s-a așteptat ca locotenentul Vasile Niculescu să primească Ordinul Mihai Viteazul, clasa a III-a. Ceea ce nu s-a întâmplat. Iar eroul s-a retras încet-încet, a schimbat mai multe orașe, s-a bucurat și s-a întristat de anonimatul său. Doar decembrie 1961, a primit, se pare, o scrisoare de la Andrei Popovici, fostul comandant al Grupului 2 Aeronautic Tecuci, care amintea celebrul și extraordinarul episod pe care i-l datorează istoria românilor „Nu este prilej de sărbătoare creștinească și națională, care să nu trezească în mine amintirea zborului Domniei tale – Bacău – Blaj - Bacău, atunci, la începutul iernii, în anul 1918. Zborul acesta rămâne înscris în istoria și în analele întregirii neamului românesc”.

Literatura de aviație îl mai ține minte. Manualele de istorie, mai puțin.

Bibliografie:

<https://adevarul.ro> > [Orașul tău > Buzău](#) Iulian Bunilă - 8 septembrie 2015,

<https://elevenmil.files.wordpress.com/2014/12/zborul-marii-uniri.pdf>;

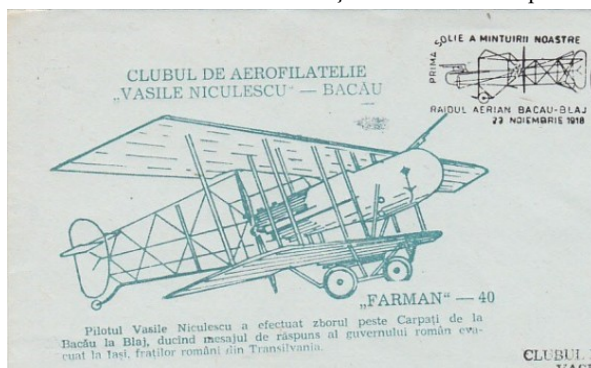
<https://www.historia.ro/.../povestea-aviatorului-mort-in-anonimat-care-a-zburat-la-40>;

[Mesagerul de Covasna](#) - 30 noiembrie, 2017 în: [File de istorie](#)

3 mai 2017 by [Tomi Tohaneanu](#) in [Cunoaște România](#), [Istorie](#) // 1 Comment.

Seara a avut loc o ședință festivă, iar Vasile Suciu, președintele Consiliului Național Român din Blaj, a anunțat hotărârea ca echipajul Niculescu-Precup să revină la Bacău și să dea vestea că românii din Transilvania se vor uni cu țara. De asemenea, la Palatul Mitropolitan s-a hotărât să se țină o Mare Adunare Națională la Alba Iulia, pe 1 decembrie.

Echipajul a plecat a doua zi, la 11,25, din Blaj, iar după un zbor de două ore și 35 de minute, a aterizat la Bacău, la ora 14,00. La plecare spre Bacău, avionul ducea un document oficial a cărui consecință a fost cel mai important

Nicu Enea – un destin aparte

*Prof. învățământ primar Marin Ana-Maria
Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău*

Pictorul Nicu Enea, poate cel mai cunoscut pictor băcăuan, a văzut lumina zilei la 29 mai 1897 în satul Valea Arinilor, din comuna Măgîrești, județul Bacău. După cum aflăm dintr-o autobiografie, aflată în colecția de

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

documente de la Casa Memorială, era fiul lui Vasile și al Ecaterinei (Catinca) Enea, țărani mijlocași, care „nu au făcut politică”. Din cei patru copii ai familiei Enea au supraviețuit doar Nicolae și fratele său mai mare, Vasile.

Clasele primare le urmează între anii 1904 - 1908 la școala primară din comuna Lucăcești. Tatăl sau ar fi vrut ca el să urmeze cariera militară, după cum avea să-i mărturisească, într-o scrisoare târzie, pictorului Nicolae Tonitza. Abia în anul 1911 devine elev al Școlii Normale de învățători din Piatra Neamț, pe care o urmează cu intermitență și o absolvă în anul 1918. După terminarea Școlii Normale funcționează ca învățător la Goioasa și Ciugheș – Palanca, localități din județul Bacău. Pasiunea pentru desen se manifestă din copilărie. Atunci a luat contact pentru prima oară cu picturile unchiului său Zaharia Enea, pictor bisericesc. Tatăl nu-i încurajează aceste înclinații și, precum avea el însuși să mărturisească într-o epistolă adresată lui Niocolae Tonitza, „...nici eu nu eram așa de sigur că plăcerea mea de a desena nu era alta decât o joacă de care aveam să mă depărtez fără regret cu trecerea anilor”

În 1938 începe să picteze o biserică, nou construită, în orașul Bacău. Este vorba de biserica Sfinții Voievozi Mihail și Gavril din Cartierul C.F.R. Construcția bisericii fusese posibilă cu sprijinul ministrului de finanțe Mircea Căncicov. O parte din desenele care le-a făcut pentru acest lăcaș de cult se află în colecțiile Muzeului de artă din Bacău. Pictura a fost realizată în tehnica numită encaustică din care cauză tonurile folosite erau pastelate. Din păcate în prezent nu se mai păstrează pictura originală, tonurile calde, pastelate, care diferențiau altă dată această biserică de altele din oraș au fost înlocuite cu tonuri puternice și reci la renovarea care s-a făcut în anul 1978.

Între anii 1944 - 1946 pictorul locuiește la Brăiești, județul Buzău, la niște rude din partea soției. A fost un fel de exil autoimpus dar a fost și o perioadă prolifică în planul creației sale artistice. Mergea ades la peisaj și acum a pictat frumoase priveliști din satele zonei: Goidești, Ruginoasa, Brăiești. Anii care au urmat, au fost cu siguranță anii cei mai grei din viața sa, căci a trebuit să facă compromisuri cu arta sa, dar mai ales cu propria conștiință, în încercarea disperată de a supraviețui. Lucrează planșe cu animale pentru laboratoarele școlare. Acum lucrează și machete pentru gazetele de perete din întreprinderile orașului Bacău.

În anii 1955 - 1956 el pictează plafonul Teatrului din Bacău, lucrare de mari dimensiuni, care poate fi admirată și în prezent.

În anul 1958 participă, alături de alți pictori și sculptori născuți în regiunea Bacău, la o expoziție de grup organizată la Bacău. Acum Enea expune creații de dată recentă: *Fabrica de relon Săvinești*, *Colonia chimiștilor de la Săvinești*, dar și portretul *Mama*. Presa locală are undă verde pentru a-i reda locul cuvenit în circuitul artei contemporane. Pentru pictor este însă prea târziu. Anii mulți și grei în care a suferit umilințe de toate felurile, anii de lipsuri materiale în care a trebuit să facă compromisuri cu arta sa numai pentru a supraviețui, și-au spus din păcate cuvântul. Are deja un neoplasm pulmonar care îl va ține internat prin spitale și îl va țintui la pat în ultimele luni de viață. În 16 septembrie inima sa încetează să mai bată. Moare la Spitalul Bernat Andrei din București și este înmormântat câteva zile mai târziu la Bacău în cimitirul Eternitatea. Din acest moment de destinul său postum se va ocupa cu multă dăruire timp de aproape un sfert de secol soția sa, pictorița Elvira Enea, decedată la Bacău în iarna anului 1988.

Bibliografie:

Grigore V. Coban, *Nicu Enea*, Muzeul Județean de Istorie și Artă Bacău, 1979;
Doru Kalmuski, *Nicu Enea – Radiografia unui destin artistic*, Bacău, 1997;
Tudor Octavian, *Pictori români uitați*, NOI Media Print, 2003.

Efficientizarea demersului didactic prin recurgerea la poveștile digitale

*Profesor Melincianu Gabriela
Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr. 1 Bacău*

Societatea modernă, caracterizată printr-un progres semnificativ în toate domeniile, are ca scop să integreze în structurile sale toate categoriile de persoane, potrivit principiului nondiscriminării și egalității de șanse pentru toți. În această direcție, se înscriu și inițiativele privind problematica persoanelor cu dizabilități care, de multe ori, se „lovesc” de etichetare sau marginalizare. A devenit o necesitate, o prioritate modificarea reprezentărilor și atitudinilor în ceea ce privește persoanele cu C.E.S., adoptându-se politici sociale și educaționale care să le permită participarea totală și activă în viața comunității, să faciliteze accesul la o educație și o profesionalizare corespunzătoare, în acord cu propriile disponibilități. În acest sens, sistemul de învățământ românesc s-a aliniat tendințelor și cerințelor internaționale și comunitare, susținând integrarea și incluziunea școlară a acestora, includerea în școlile de masă și în activitățile formale și/sau nonformale, adaptarea curriculumului și resurselor umane și materiale existente la nivelul instituției școlare spre a răspunde nevoilor de formare a acestor copii.

Sintagma *cerințe educaționale speciale* desemnează o abordare educativă diferențiată și specializată a elevilor cu deficiențe mentale, dizabilități fizice, afecțiuni somatice, etc. Studiile din domeniu au relevat influența pozitivă asupra calității actului educativ pe care o are aplicarea metodelor și procedeele didactice interactive, având ca rezultat creșterea motivației pentru învățare, formarea de deprinderi/abilități de viață, dezvoltarea autonomiei

personale, facilitarea învățării în ritm propriu, încurajarea cooperării între elevi pentru rezolvarea unor sarcini, ceea ce conduce la cunoaștere și acceptare reciprocă, respectarea opiniilor, înțelegerea realității. Mai mult, specialiștii în domeniu stipulează rolul metodelor de învățare care promovează cooperarea/colaborarea eficientă și în cazul copiilor cu cerințe educative speciale. Aceștia precizează faptul că există o multitudine de metode și tehnici care favorizează învățarea prin interacțiunea cu ceilalți colegi, aceste metode pot fi selectate, (re)formulate și chiar îmbogățite cu alte variante în funcție de tipul disciplinei, de vârsta și nivelul de dezvoltare a elevului (Alois Gherguț, *Sinteze de psihopedagogie specială*).

Pentru optimizarea intervențiilor în rândul elevilor cu dizabilități, nu trebuie neglijată nici utilitatea mijloacelor și materialelor didactice variate și personalizate. Totodată, un rol important în recuperarea și integrarea acestor elevi îl au și activitățile de terapie educațională (terapia ocupațională, meloterapia, formarea autonomiei personale, socializarea, stimularea cognitivă, ludoterapia), scopul fiind acela de a forma deprinderi de viață cotidiană (asigurarea îngrijirii propriului corp și a locuinței, folosirea serviciilor din comunitate), cultivarea capacităților și aptitudinilor pentru muncă, învățarea și realizarea de activități productive care îi pot ajuta ulterior în găsirea unui loc de muncă, educarea abilităților pentru petrecerea timpului liber.

Procesul instructiv-educativ și compensator-recuperator în educația specială se subordonează principiilor didacticei generale, cu recurgerea la flexibilitate și adaptare la particularitățile aptitudinale ale elevilor. În proiectarea și desfășurarea lecțiilor, cadrele didactice pot valorifica cele mai potrivite metode/tehnici/procedee de lucru, de la strategiile didactice tradiționale la cele moderne, utilizând și tehnici terapeutice, obiectivul fiind acela de a crea competențe/abilități de viață care vor asigura autonomia personală și integrarea socio-profesională a viitorului elev/tânăr. Așadar, scenariile didactice care cuprind metode și tehnici interactive sunt eficiente, mai ales în cazul elevilor cu C.E.S., alături de colegi cu o dezvoltare tipică, întrucât încurajează socializarea, spiritual de toleranță și suport. Experiența ne demonstrează utilitatea pe care o are *jocul didactic* în procesul instructiv-educativ al elevilor cu C.E.S., făcând atractive conținuturile învățării care nu mai sunt văzute ca un efort mare de concentrare, având în vedere disponibilitatea scăzută în sensul acesta. Jocul poate stimula copilul pe mai multe planuri: senzoriomotor, intelectual, social, creativ, al conștiinței de sine, terapeutic.

Pomind de la caracteristicile societății contemporane marcate de adevărate (r)evoluții tehnologice, *jocurile pe calculator* reprezintă un fenomen cultural major al zilelor noastre. Realizările înregistrate în acest domeniu lasă impresia că cei aproximativ patruzeci de ani de la apariția primului joc video sunt de fapt măsurati în ani-lumină, dacă îi raportăm la distanța parcursă de la un simplu pixel mișcător, la lumi virtuale ce concurează cu succes realitatea. Beneficiind de teoreticieni proprii, de filme documentare, până și inserția în programa preuniversitară și academică a cursurilor de digital-media a devenit o realitate de necontestat, *domeniul jocurilor pe calculator* fiind unul care sugerează imediat paralelisme posibile cu literatura, istoria, tehnica, cultura în general, ale cărei strategii narative au inspirat, de la începuturi și până azi, întrucât *jocurile „cu fir epic”* structurează și transmit narațiunea, tuturor, într-un mod variat și accesibil. A scrie/a prezenta o poveste de viață/eveniment istoric, cultural - o *POVESTIRE DIGITALĂ* trăită, scrisă și împărtășită cu ceilalți, invită la cunoaștere, învățare și emoție.

Ce este povestea digitală? Simplu: istorie/întâmplare/experiență trăită/eveniment etc. Dacă ar fi să definim povestea digitală, am formula simplu – o narațiune spusă cu și prin imagini, însoțită de muzică, menită să provoace interes.

Ce reprezintă povestea digitală? Un mod de a socializa.

Care este sfera de utilizare a poveștilor digitale? Utilizare diversă: învățământ, sănătate publică, servicii sociale, muzee, biblioteci etc.

Care este contribuția poveștilor digitale? Contribuție la: conservarea memoriei locale a comunităților; arhivarea istoriei orale din perspectiva publicului; relatarea evenimentelor istorice; perpetuarea amintirilor; mediatizarea unor experiențe de viață.

Cum am decodifica povestea digitală? Digital storytellingul este o producție media ce încorporează audio, video, fotografii, muzică. Din toate aceste elemente se creează un colaj digital de câteva minute prin care creatorul materialului își spune istoria/povestea. La realizarea poveștii digitale sunt combinate mai multe programe speciale, precum Microsoft PhotoStory, Movie Maker, Audacity.

Care este procesul poveștii digitale? Procesul de realizare a unei povești digitale cuprinde: identificarea ideii, explorarea temei, scrierea scenariului, crearea unui plan/storyboard, crearea sau colectarea de imagini, audio și video, îmbinarea/sudarea elementelor adunate și editarea poveștii digitale. Urmează partajarea/promovarea poveștii pe rețele de socializare și primirea de feedback.

De ce am recurge la povestea digitală ca metodă inovatoare de lucru? Pentru că toată lumea are multe de spus, povestea îi face pe oameni mai empatici, povestea e cel mai lesne mod de a comunica/de a informa, povestea este o metodă simplă de lucru, povestea este un instrument eficient de promovare a imaginii personale dar și a istoriei/culturii poporului.

Așadar, povestirea digitală este o metodă simplă de lucru, un instrument de învățare foarte eficient deoarece pune accent pe poveștile personale și produce rezultate în intervale scurte de timp, implicând un număr redus de echipamente și resurse. Prin utilizarea acestei metode, cei prezenți vor avea ocazia să-și spună propriile povești, să

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

dobândească abilități în utilizarea tehnologiei digitale și, nu în ultimul rând, să-și îmbunătățească încrederea și respectul de sine, dar și diversificarea activității bibliotecii sau a fiecărui demers didactic prin integrarea TIC. A spune povești este una dintre cele mai firești activități ale oamenilor. Conștienți sau nu, construim, ascultăm și narăm povești în fiecare zi. Astfel, metoda povestirii a devenit una dintre metodele preferate de comunicare, pentru simplul fapt că este eficientă. Această metodă se poate aplica la lecții, în bibliotecă prin povești digitale, în rândul elevilor cu C.E.S. și adulților.

În concluzie, pentru integrarea și recuperarea elevilor cu cerințe educative speciale este necesară derularea demersului instructiv-educativ într-o manieră interactivă astfel încât aceștia să cunoască, să înțeleagă lumea în care trăiesc și să aplice ceea ce au învățat în diferite situații de viață.

Bibliografie:

Gherguț, Alois, 2013, *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Editura Polirom, Iași;

Seach Diana, 2011, *Jocul interactive pentru copii cu autism*, Editura Fides, Iași;

Neamțu, Cristina, Gherguț, Alois, 2000, *Psihopedagogie specială. Ghid practic pentru învățământul deschis la distanță*, Editura Polirom, Iași;

Cucoș, Constantin, 2001, *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași.

Parintele Galeriu

*Profesor învățământ primar Moisă Carmen-Lucia
Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău*

Părintele Constantin Galeriu este unul dintre cei mari de seamă duhovnici și predicatori pe care i-a dat Bisericii lui Hristos pământul românesc. Născut în ziua de 21 noiembrie 1918, într-o localitate din județul Bacău, și trecut la cele veșnice în ziua de 10 august 2003, părintele Galeriu a rămas în amintirea tuturor drept părintele de la Biserica Sfântul Silvestru, din București.

Ca un testament, părintele Constantin Galeriu ne-a lăsat următorul cuvânt cu putere multă: „Problema capitală nu este nici suferința, nici chiar moartea, ci a nu fi despărțit de El, Cel care a biruit și suferința și moartea, prin cruce și Înviere; cu Tine, Doamne!”

După ce absolvă Facultatea de Teologie, tânărul teolog se căsătorește și este hirotonit preot. Împreună cu soția sa, părintele va primi de la Dumnezeu patru copii. Astfel, între anii 1943 - 1947, părintele slujește ca preot paroh în localitatea Podu Văleni, județul Prahova, iar mai apoi, între anii 1947 - 1973, ca preot la parohia Sfântul Vasile cel Mare, în Ploiești.

După ce își dă examenul de doctorat, în anul 1973, părintele Galeriu este transferat la Facultatea de Teologie din București, unde îndeplinește mai multe slujiri, după cum urmează: duhovnic (1973 - 1974), lector la catedră de Teologie Fundamentală și Istoria religiilor (1974 - 1977), profesor titular la catedra de Omiletică și Catehetică (1977 - 1991) și îndrumător de doctorat (începând cu anul 1992).

Odată ajuns în București, în anul 1974, părintele Constantin Galeriu este rânduit preot paroh în Biserica Sfântul Silvestru. Mai târziu, începând cu 1 ianuarie 1990, părintele Galeriu este ales vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Pentru predicile sale pline de mărturisiri curajoase, într-o vreme în care libertatea cuvântului era aspru pedepsită, părintele Galeriu a fost aruncat în închisoare de două ori. Astfel, pentru convingerile sale religioase și umanitare, părintele a fost închis între 7 august și 7 septembrie 1950, precum și între 16 august 1952 și 26 octombrie 1953; în cea de-a doua condamnare, părintele a fost deținut politic la Canalul Dunăre - Marea Neagră.

În noaptea zilei de 8 iulie 1989, părintele Galeriu este atacat, legat și bătut până în zorii următoarei zile. Mimând un furt ocazional, regimul comunist a urmărit însă aflarea de dovezi incriminatorii privind aversiunea părintelui față de conducerea vremii. Deoarece cuvântările părintelui priveau mai mult spiritualitatea ortodoxă, acestea neavând un accent politico-social, presupușii hoți nu au putut găsi nimic satisfăcător.

Părintele Galeriu a fost președinte de onoare al Ligii Culturale a Românilor de Pretutindeni, membru în Comisia Națională UNESCO, membru fondator și președinte de onoare al Asociației medical-creștine Christiana, președinte al Editurii Harisma, președinte al Asociației Sfântul Stelian - copiii străzii, a Fundației Elena Doamna, membru de onoare al Fundației Memoria și președinte executiv al Frăției Ortodoxe Române.

De asemenea, părintele a fost distins cu premiul Senatului Universității din București (1942), cu premiul revistei „Flacăra” (1990), a fost numit „Doctor Honoris Causa” de către Universitatea Ecologică din București (1992) ai a primit diploma de onoare a Societății Academice „Titu Maiorescu” (octombrie 1993).

Părintele Constantin Galeriu este autorul mai multor lucrări și cărți bisericești, dintre care le menționăm pe următoarele: „Razboi morale” (1945); „Iubirea Dumnezeiască și judecată din urmă” (1959); „Sensul creștin al pocăinței” (1967); „Jertfă și Răscumpărare” (1973); „Preoția ca slujire a cuvântului” (1979); „Maica Domnului

povăuitoare” (1982); „Paștele în viziunea ortodoxă” (1989); „Meditații la Tatăl nostru și la Fericiri” (1990); „Chipul Mântuitorului în gândirea lui Eminescu” (1991).

Se spune despre părintele Galeriu că adesea venea desculț acasă, după ce își dăruia încălțăminte săracilor pe care îi întâlnea pe drum. Pentru aceasta, el spunea adesea: „Jertfa e neplăcută numai din pricina căderii noastre, altminteri jertfa e dăruire, nu renunțare!” Părintele a adormit în Domnul în ziua de 10 august 2003, în București, fiind înmormântat în curtea Bisericii Sfântul Silvestru, unde a slujit atâția ani.

Prin tot ceea ce făcea cu ființa lui, părintele Galeriu reușea să-și exprime cât mai plastic ideile pentru toți ascultătorii și să fie convingător. Au existat mari oratori creștini din timpuri străvechi: Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile cel Mare, și toți aveau obiceiul să-și întărească prin gest cuvintele. De aici și expresia „degetul omiletic”, degetul care punctează ideea.

Părintele vorbea cu toată ființa. La el nu vorbea numai gura și nu elabora numai creierul, ci părintele vorbea și cu ochii, și cu barba, și cu mâinile, și cu întreg trupul. Îl vedeai la un moment dat când avea tetrapodul cu cărțile pe el, cu documentarea lui, sărind ca o zvârlugă și vorbind puternic, gesticulând cu mâinile, accentuând ideile, încât toată lumea era uimită de felul cum vorbea. Un pictor, Nelu Grădeanu, care a fost impresionat de felul cum predica părintele, a venit de mai multe ori să-l audă, să-l vadă și a creionat el anumite feluri de a gesticula ale părintelui. Au ieșit 17 tablouri care alcătuiesc o serie numită „Gestica mâinilor părintelui Galeriu”. Și deși chipul părintelui apare în penumbră, mâinile aflate în diferite poziții sunt cele care ies în relief. Despre pictorul Grădeanu spunea părintele că „ne dezvăluie acest tâlc și acest har al icoanei și de aceea am o prețuire sacră și o dragoste întru Hristos pentru dânsul!”.

Părintele Galeriu avea darul acesta, al cuvântării, de la Dumnezeu și nu putem spune că el este rezultatul unei pregătiri. Deși a fost ucenic al unui mare vorbitor, părintele Toma Chiricuță, în ajutorul căruia părintele Galeriu a fost ca student și redactor la revista Ortodoxia pe care o tipărea predicatorul de la Biserica Zlătari, totuși discipolul și-a întrecut cu mult maestrul. Părintele Toma Chiricuță a fost un mare orator bisericesc, cu toate acestea, nu a fost de talia părintelui Galeriu în ceea ce expunea. La Zlătari veneau o mână de oameni să-l asculte pe predicatorul slujitor acolo, dar la Sfântul Silvestru, unde a predicat părintele Galeriu vreme de peste 20 de ani când îi venea rândul la predică, aici era un auditoriu mult mai select decât ce era la Zlătari, chiar dacă ultima biserică se afla situată în centrul Bucureștiului.

Era atâta varietate în cuvântările părintelui încât în cadrul aceleiași predici care pornea de la o pericopă evanghelică te știa purta fără să te obosească prin toate ramurile științelor care aveau oarecare tangență cu tema dezvoltată. Și mai era ceva. Venea totdeauna însoțit de documentație. Pe analogul așezat la predică pe solee erau mereu trei sau patru cărți și nu știai de unde își începea discursul, cu ce argument.

Cele mai multe amintiri legate de o persoană le poți afla de la cei lângă care a stat mai mult. Un portret spiritual al părintelui Galeriu nu-l putea schița mai bine decât un alt slujitor al altarului de la Sfântul Silvestru, alături de care a ostenit mai bine de 20 de ani, părintele Nicolae Bordașiu. Cuvintele lui ne pun înaintea un om identificat deplin cu misiunea sa, aceea de a fi chip al smerenicii și iubirii lui Hristos pentru lume, de a asculta neputințele ei și a dăruirii vindecare celor doborâți de patimi și nevoi.

Părintele Galeriu a avut în viața sa o sănătate destul de robustă. Așa a reușit să învingă cerbicia comuniștilor când l-au dus la Canal și când i-au făcut atâtea rele după aceea. Cu toate astea, el nu i-a urât niciodată, îndurând suferința în tăcere. Acestea sunt suferințele neștiute, nespuse ale lui.

Când suferi cu trupul, mai scapi un oftat, câte o vorbă, nu poți rămâne neobservat și cel de lângă tine te va întreba: „Ce te doare?” Dar când ai ceva pe suflet, atunci destul de greu te va descoperi cineva. Din pricina aceasta, părintele Galeriu suferea mult. Suferea în tăcere. Suferea cu cei săraci pentru că nu putea să aline atâta durere câtă vedea la cei necăjiți, mai ales când mergea în vizite pastorale sau ajungeau la dânsul diferiți sărmani. Suferea de nedescris când avea de lucru cu tinerii care se drogau. Încerca să-i convingă pe cei aduși fie de părinți, fie veniți din proprie inițiativă. Și nu erau puțini cei care-l vizitau, știindu-l un mare duhovnic. Stătea uneori de vorbă ceasuri întregi cu câte un tânăr din acesta pierdut și când constata că mesajul nu a avut ecou în sufletul lui, fiindcă cel aflat în fața lui fie se revolta sau nu primea ceea ce i se oferea, atunci suferința părintelui era nemărginită.

Cărturari și oameni politici locali

*Profesor învățământ primar Oprișan Oana-Mirela
Școala Gimnazială „Emil Brăescu” Măgura*

Nume importante ale vieții politice și culturale sunt legate de aceste locuri și cultivarea memoriei lor s-a constituit ca o nobilă datorie.

Vasile Alecsandri (1818 - 1890), unul dintre marii poeți ai neamului nostru, născut în orașul Bacău, a participat la toate evenimentele politice de la mijlocul și din a doua jumătate a secolului al XIX-lea: revoluția română de la 1848, Unirea principatelor și războiul pentru independență. În îndelungata sa activitate literară a îmbogățit

tezaurul literaturii române cu neuritoare poezii patriotice, pasteluri, proză și teatru, fiind un adevărat deschizător de drumuri și contribuind mult la dezvoltarea limbii române literare.

Participă la revoluția de la 1848 din Moldova, colaborând la redactarea programului politic al revoluției: „Printipiile noastre pentru reformarea patriei”. Este susținător al Unirii, este ministru de externe a lui Cuza, îndeplinind misiuni diplomatice pentru recunoașterea statului nostru național, obținând sprijinul împăratului Napoleon al III-lea al Franței, a guvernului de la Londra și a regelui Piemontului, Victor Emanuel al III-lea.

Războiul de Independență îi inspiră frumoasele poezii din ciclul „Ostașii noștri”; după independență sprijină înființarea regatului, compunând și un „Imn regal”, fiind prieten literar al reginei poete Carmen Sylva.

Încă din 1893, băcăuanii hotărâseră să realizeze un bust al acestui ilustru fiu al orașului. Bustul din bronz, operă a sculptorului V.G.Hegel, a fost așezat în Grădina publică de atunci, în 1897. Astăzi, pe un soclu de piatră în formă de trunchi de piramidă, acest bust se află în curtea liceului „Vasile Alecsandri”, din Bacău.

La 24 ianuarie 2003, cu ocazia aniversării Unirii Moldovei și Țării Românești din 1859, a fost dezvelită statuia lui Vasile Alecsandri, amplasată în fața Casei de Cultură din Bacău, edificiu construit pe locul unde exista cândva casa în care s-a născut marele poet.¹⁸

George Bacovia (1881-1957), născut în Bacău, și-a desfășurat o parte a activității în orașul natal, fiind unul dintre animatorii presei literare băcăuane. Astfel, în anul 1915, a editat Revista „Orizonturi noi”, iar în 1925, împreună cu pedagogul Grigore Tăbăcaru, Revista „Ateneul Cultural”.

Poeziile lui George Bacovia au fost publicate în volumele „Plumb” (1916), „Scânței galbene” (1926), „Cu voi” (1930), „Comedii în fond” (1936) ș.a. După al doilea război mondial i s-a tipărit opera în mai multe ediții. Creațiile lui literare se bucură de o apreciere și o recunoaștere unanimă atât în țară cât și în străinătate. Volumul său de debut „Plumb” este premiat de Ministerul Artelor în 1923. În 1925 devine directorul „Ateneului Comercial” și obține Premiul Societății Scriitorilor.

În anul 1925, a fost dezvelită statuia lui George Bacovia, amplasată lângă Biblioteca Județeană, operă a sculptorului Constantin Popovici. Pe strada Bacovia, nr. 13, se află clădirea în care a locuit poetul între anii 1906 - 1928, transformată în Casă Memorială în 1971. Aici se găsesc circa o sută de manuscrise rămase de la George Bacovia precum și toate edițiile operei sale.

Pe peretele de nord al clădirii s-a fixat o placă memorială cu următorul text: „În această casă, a locuit între anii 1906 și 1928 și a creat cea mai valoroasă parte a operei sale, plină de tragism și speranțe, George Bacovia: 4 septembrie 1881 - 22 mai 1957, geniu înnoitor al liricii românești.”¹⁹

Gheorghe Buzdugan este descendentul unei vechi familii de boieri moldoveni. În 1892 este numit prim-președinte al Înaltei Curți de Casație. Este unul dintre membrii Regenței, instituită în 1927, după abdicarea lui Carol al II-lea. A decedat în 1929.²⁰

Generalul Dimitrie G. Lecca s-a născut în 1832 la Bacău și a decedat în 1888. A studiat la Școala Militară de la Metz. În calitate de comandant al batalionului de vânători, ia parte la răsturnarea lui Alexandru Ioan Cuza. Este numit ministru de război în Locotenența Domnească de la 1866. Demisionează din armată și intră în politică. Guvernul liberal îi încredințează o comandă în divizia a-IV-a în timpul războiului de independență din 1877 - 1878 și cucerește Nazâr Mahala, fiind avansat general. Este ministru de război în 1880 și președinte al Camerei între 1883 - 1888.²¹

Costache Radu s-a născut la Bacău în 1832. În 1866 colaborează la apariția ziarului „Zorile” - primul ziar apărut la Bacău; peste doi ani editează publicația umoristică „Rusaliile”. În colaborare cu I. Negură, G. Lecca, D. Holban, scoate „Gazeta din Bacău”. Scrie și comedie: „Senatorul somnoros”, „Doctoria soacrelor”, „Băile de la Slănic”. Lui i se datorează și apariția unei monografii a orașului „Bacăul de la 1850 - 1900”, tipărită în 1906.

A fost ales deputat și primar al Bacăului între 1889 - 1890, 1894 - 1895.

Ion Borcea s-a născut la 13 ianuarie 1879 în com. Blăgești, satul Valea lui Ion, jud. Bacău și a decedat în 1936. Animator al vieții culturale și științifice din România interbelică, fost membru fondator al Academiei de Științe, director al Muzeului de Istorie Naturală din Iași.

Este fondatorul **oceanografiei** românești; a fost membru consultant al Academiei Române (1919), membru al Societății zoologice din Franța (1904), președintele de onoare al acesteia (1932), membru consultant al Muzeului de Istorie Naturală din Paris (1909), membru al Muzeului de Științe Naturale din New York (1935), doctor Honoris Causa al Universității din Grenoble (1935). Ca ministru al Instrucțiunii Publice (1919), a promovat o politică de încurajare a inițiativelor românești.²²

¹⁸ Ion Văduvașcolectivul, *Enciclopedia marilor personalități din istoria, știință și cultură românească de-a lungul timpului*, vol. I, Editura Geneze, București, 2001, p. 26

¹⁹ Informații de la Casa Memorială „George Bacovia”, Bacău

²⁰ Gr. Grigorovici, *op. cit.*, p. 183

²¹ *Ibidem*, p. 184

²² Ion Văduvașcolectivul, *op. cit.* vol. III, p. 106

Alexandru Piru s-a născut în 1917, la Mărgineni, Bacău; a fost critic, istoric literar și romancier. A urmat cursurile Liceului „Ferdinand” și apoi Facultatea de Litere și Filozofie din Iași. A debutat în 1935 la Revista „Năzuinți”, a Liceului „Ferdinand” din Bacău, împreună cu un alt viitor critic literar Alecu Viorel, cu un studiu intitulat „Fragmente din ideologia eminesciană”.

Vasile Pârvan s-a născut în 1882 la Bacău, a absolvit Universitatea din București (1904) și apoi s-a specializat în Germania în istorie antică. Prin activitatea arheologică de mare valoare, prin folosirea unor metode noi de cecetare, prin rezultatele obținute, Vasile Pârvan pune bazele **școlii românești de arheologie și istorie veche**. Lucrarea sa fundamentală „Getica” este o sinteză istorico-arheologică, privind proto-istoria Daciei, iar cea de-a doua lucrare fundamentală, „Dacia”, este o schiță a vechilor civilizații din țările carpato-danubiene.²³

Ion Luca – personalitate marcantă a culturii băcăuane

*Profesor învățământ primar Scutaru Andra
Colegiul Național Pedagogic „Ștefan cel Mare”*

Întreaga operă a teologului, filosofului, profesorului, poetului și talentatului dramaturg care a fost Ion Luca, îl așază în galeria oamenilor de cultură și înaltă spiritualitate a neamului românesc.

Tudor Argezi, într-un articol apărut în „Adevărul de duminică” Nr. 16737 din 8 decembrie 1946, observă cum „până să nu scrie de-a joaca, de-a licheaua și de-a succesul facil”, „condeiul lui trădează o vocație de suferință”.

Ion Luca este una dintre acele personalități, care reușesc să schimbe domeniile de activitate în care se implică, argumentând că „viața are rațiuni pe care rațiunea nu le cunoaște”.

Cele trei licențe, încununute cu tot atâtea doctorate, finalizate „Magna cum laude” în filosofie, teologie (1920) și științe juridice (1921) i-au oferit acea măiestrie a penelului de care avea nevoie la vârsta de 40 de ani, pentru a crea adevărate opere dramatice, ce îl vor așeza în linia dramaturgilor de seamă a literaturii noastre.

Școala Normală de Învățători „Ștefan cel Mare” a avut șansa de a-l avea ca profesor și director începând cu 1 septembrie 1921. Vorbind despre Ion Luca un elev de-al său își amintește cu deosebită recunoștință „avea o ținută demnă, pedantă chiar, urca la catedră și, cu o privire pătrunzătoare, acoperea întreaga clasă, întotdeauna bine pregătit, stăpân pe disciplina pe care o predă.”

Din 1922 îl vor avea ca profesor și elevele de la Școala Normală de Învățătoare din Bacău. Aici își face și debutul scenic, cu piesa „Icarii de pe Argeș”, interpretată de elevele liceului, una dintre capodoperele creației sale.

Până în 1930, principala activitate a lui Ion Luca a fost cea didactică, din când în când adăugând-o și pe cea de avocat. Colegii îl considerau „un spirit subtil și rațional”, apreciindu-i activitatea.

Se dedică teatrului cu o forță și o tenacitate dată parcă de divinitate. Ceea ce face creația sa unică este diversitatea modalităților artistice abordate și vastitatea domeniilor ilustrate. Conferința sa „Jertfa care crează”, îl definește cel mai bine. Aprofundând filosofia raționalistă se apropie mai mult de raționalism, dar pe plan estetic el va fi mai mult eclectic. La baza întregii sale creații stă filozofia populară pe care o consideră net superioară față de „înțelepciunea tuturor filozofilor”.

Lecturând întreaga sa creație, se observă preocuparea pentru mit și istorie. Însuși dramaturgul afirma că nu dorește să fie „un crainic de inutilități”, ci un interpret al „cugetării ieșite din profunzimea vieții”, și al „frământării spirituale a poporului”. A scris atât drame etice („Amon-Ra”, „Iuda”, „Icarii de pe Argeș”), cât și drame istorice cu implicații psihologice („Femeia Cezarului”, „Năframa Iubitei”), drame istorice cu implicații polemice („Cele patru Marii”, „Chiajna”, „Alb și negru”, „Rachierita”, „Dumitra”, „Cuza-Vodă”), drame cu implicații politice („Pelina”, „Apele-n jug”), drame cu implicații satirice („Morișca”, „Femeia, fiica bărbatului”).

Fiind hirotonisit diacon la Biserica Sf. Nicolae din Bacău, acesta a inițiat un cor mixt, organizând diferite concerte corale sub egida Ateneului din Bacău. Acest cor devine în 1923 „Corul cadrelor didactice”, cu care întreprinde turnee prin Moldova și Ardeal, sprijinind unitatea spirituală a românilor.

„Jertfa care crează” dovedește că Ion Luca este nu numai un slujitor credincios al Bisericii Ortodoxe, ci și un mare patriot care afirmă că România Mare este „plămădită în sângele și durerile unui neam întreg, ca o altă minune din basme, creată prin jertfa ființei celei mai scumpe artistului, care nu cunoaște decât dorul creației desăvârșite.”

Ion Luca aprofundează filozofia raționalistă pornind de la filozofia populară, fiind convins că „acest popor simplu... care n-a citit altceva decât scrisul pe brazda plugului... a ajuns la înțelegerea tainelor vieții” mai mult decât „înțelepciunea tuturor filozofilor”.

Deși nu a fost apreciat la adevărata sa valoare, fiind toată viața sărac din punct de vedere material (cum însuși mărturisește) „spiritual el depășește spațiul și timpul, marcând profund existența celor care îi citesc opera cu evlavie și recunoștință”.

Bibliografie:

²³ *Ibidem*, p.63

Triada școală, familie, comunitate

Profesor Gabriel STAN,

director - adjunct,

Colegiul Economic „Ion Ghica” Bacău

Motto: „Fiecare copil pe care îl instruim este un OM dăruit societății”

Nicolae IORGA

Într-o lume straniu de mișcătoare, se înmulțesc motivele de neliniște individuală, motive amplificate de teama de nou, iar pentru elev, alături de părinți, cadrul didactic trebuie să constituie sprijinul de care are nevoie, factorul principal de formare treptată a viitorului adult.

În momentele de răscruce ale vieții dorim să dialogăm cu acele personalități care ne-au fost modele în conturarea și atingerea idealului profesional și de viață, a căror operă și activitate ne-au servit drept criterii de reflecție și referință.

Având în vedere faptul că elevul, viitorul adult, trebuie educat și format în așa fel încât să se poată adapta la schimbările rapide și la noutatea permanentă a vieții în care va fi obligat să trăiască, să gândească, să simtă și să muncească, este nevoie de o deplină armonie între toți factorii care participă direct sau indirect la actul educațional: familie, școală, societate.

O problemă stringentă pentru România o reprezintă responsabilitatea locală pentru calitatea educației și succesul școlar, care reclamă căi diferite de stabilire a relațiilor de colaborare între școli, familii și comunități.

Avem în vedere că școlile de toate gradele sunt organizații responsabile pentru educația formală a copiilor și adolescenților.

În relația școală - familie - comunitate trebuie să existe relații de respect, de acceptare reciprocă, de simpatie și admirație, nu de suspiciune, nedumerire sau iritare și provocare. Relațiile dintre școală, elevi, familiile acestora și comunitate trebuie să fie bazate pe contact și colaborare, pe transmitere de informații și prezentare a unor stări de lucruri, de influențe pozitive asupra comportamentelor elevilor, pe trăiri afective și emoționale reciproce în diferite forme de manifestare.

Pentru atingerea unui nivel de calitate ridicat în eficientizarea relației școală - elev - familie - comunitate, este necesar de abordat un stil empatic de comunicare între părți ce trebuie transpus în psihologia mentală a elevului astfel încât să se producă o apropiere între părți, păstrând însă o neutralitate necesară și un echilibru constant și permisiv.

Au existat întotdeauna educatori excelenți și părinți iubitori, care nu și-au pus probabil atâtea probleme și totuși au reușit foarte bine; dar poate că acest lucru era mai ușor într-o lume foarte statornică, în care tradiția avea ultimul cuvânt.

Modificarea pe care au suferit-o, în curs de o generație sau două, relațiile dintre părinți și copii, dintre adulți și tineri, apare mai vădită în considerația pentru copil ce „are semnificația de recunoaștere intimă și profundă a valorii persoanei copilului și de încredere în potențialul lui de dezvoltare” (Osterrieth, P., 1973, p. 70).

Motivul principal pentru crearea unor astfel de parteneriate este dorința de a ajuta elevii să aibă succes la școală și mai târziu, în viață.

Atunci când părinții, elevii și ceilalți membri ai comunității se consideră unii pe alții parteneri în educație, se creează în jurul elevilor o comunitate de suport care începe să funcționeze.

Parteneriatele trebuie văzute ca o componentă esențială în organizarea școlii și a clasei de elevi. Ele nu mai sunt de mult considerate doar o simplă activitate cu caracter opțional sau o problemă de natură relațiilor publice.

În țările dezvoltate, cu deosebire pe continentul nord - american, parteneriatele școală - familie - comunitate sunt esențiale în procesul de educație a elevilor și în succesul lor la școală.

În acest sens, școala poate participa și interacționa dezinteresată cu familiile elevilor, poate iniția activități utile în școală sau în afara acesteia, sprijină actorii implicați pentru a se cunoaște pe sine și pentru a înțelege normele moral - civice, poate îmbunătăți calitatea vieții și performanțele elevilor, poate forma abilități de gândire independentă și critică etc.

Familia reprezintă elementul cheie în socializarea copilului cu ceilalți copii din clasă, fiind consultată cu privire la activitățile educative (extracurriculare) și cu privire la activitățile opționale pe care doresc să le desfășoare elevii.

Alături de școală, care asigură maxima comunicare între generații, familia și comunitatea au o deosebită valoare în formarea personalității copilului.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Fiecare om vine pe lume cu o anumită zestre nativă, apoi grație climatului afectiv din familie, copilul cunoaște lumea din jur printr-un permanent dialog cu cei mari, învață și poate să iubească, comunice, se ghidează după anumite modele, imită diferite acțiuni până își formează propriile valori, propriile principii despre lume, despre viață.

În cadrul abordărilor contemporane ale fenomenului educațional se impune tot mai mult implicarea cadrelor didactice în relații de cooperare cu părinții copiilor și cu alți factori sociali interesați de educație.

Rolul cadrelor didactice nu se reduce astfel doar la educația la catedră sau în clasă, ci presupune o astfel de activitate în fiecare relație cu elevii și familiile acestora, desfășurând o muncă de dezvoltare, de conducere și de îndrumare.

O relație eficientă cadru didactic – părinte presupune, printre altele, o ascultare activă, implicarea familiei în acțiunile extrașcolare ale copilului, cultivarea și practicarea toleranței față de un punct de vedere diferit.

Cooperarea activă a școlii și a învățătorilor cu ceilalți factori educaționali – familia, comunitatea locală, mass-media, biserica, organizații nonguvernamentale, trebuie să conducă la realizarea unor parteneriate viabile, de natură să permită o abordare pozitivă a problemelor diverse ale tinerilor elevi. Succesul parteneriatului școală – comunitate locală este bazat pe legătura permanentă, constantă între agenții comunitari și reprezentanții școlii.

Se realizează astfel un echilibru între schimbare și continuitate, între specific și global, între împlinirea individuală și exigențele de ordinsocial.

Școala ca organizație, pentru a-și atinge obiectivele, are nevoie de un sistem managerial adecvat definit prin funcții specifice: proiectare, decizie, organizare, coordonare, evaluare etc.

Managementul școlii trebuie să asigure funcționarea și dezvoltarea acesteia ca sistem deschis, aflat în relație permanentă cu mediul său exterior, cu comunitatea în care funcționează și nu numai.

Pentru a-și realiza obiectivele propuse școala este nevoită să atragă, aloc, folosească o gamă diversă de resurse: materiale, financiare, umane, informaționale și de timp.

Partenerii reali ai școlii, din comunitate, sunt: familia, instituțiile autorităților locale, instituții de cultură, poliția, unitățile sanitare, biserica, ONG-uri, etc.

În ceea ce privește relația dintre familie și școală cele mai frecvente forme de organizare a acestei relații sunt: ședințele cu părinții, discuții individuale între cadrele didactice și părinți, organizarea unor întâlniri cu părinții, implicarea părinților în manifestări culturale ale școlii și activități recreative, voluntariatul, asociațiile de părinți.

Parteneriatul școală – familie poate lua forma unor servicii dezvoltate de către școală și de care familiile elevilor să beneficieze. Acestea pot fi organizate exclusiv de către școală sau în parteneriat cu alte organizații/instituții.

Aceste servicii pot fi: centre de consiliere, centre de sănătate, de practicare a diverselor sporturi, centre pentru supravegherea copiilor la teme după orele de curs (after-school). Oferta de servicii pentru familii prin intermediul școlii reprezintă o strategie de întărire a relațiilor școală familie. Colaborarea dintre școală și familie conduce la optimizarea relației dintre elevi, elevi- profesor, copii-părinți.

Elevii vor fi mai deschiși și sinceri, obiectivi și exigenți, vor manifesta receptivitate și interes, se vor implica mai mult în activitățile organizate pentru a crește prestigiul școlii, vor respecta regulamentul școlar, vor fi prietenoși, vor fi să asculte opiniile celorlalți, vor conștientiza faptul că învățarea este o strădanie constantă, își vor organiza cât mai bine timpul liber.

Autoritățile locale au în administrare și trebuie să stabilească legături cu mai multe școli.

Inițiativa parteneriatului, deschiderea unor canale de comunicare între reprezentanții școlii și ai autorităților locale sunt de cele mai multe ori abordate de către școli.

În comunitate, poliția reprezintă o instituție de referință pentru locuitorii săi. Rolurile Poliției în domeniul educațional pot fi împărțite în două mari categorii: de prevenție și de intervenție în situații speciale. Parteneriatul dintre școală și poliție are la bază îndeplinirea obiectivelor comune.

În comunități, întâlnim practici ale parteneriatului diferite de la o școală la alta în următoarele domenii: asigurarea integrității personale a elevilor, cadrelor didactice, a locuitorilor comunității în general; prevenirea delincvenței juvenile și a criminalității, a violenței în familie, stradale, în cadrul școlii, a consumului, a traficului de droguri, a traficului de persoane, a exploatării prin muncă a copiilor, a cerșetoriei; educația rutieră; promovarea respectului față de lege, a drepturilor omului, a unui comportament civilizat în societate; promovarea imaginii pozitive a poliției în comunitate și creșterea încrederii în instituție; menținerea ordinii și liniștii publice în unitățile de învățământ, în afara acestora (perimetrul școlii, traseul de la școală – acasă al elevilor), în comunitate; realizarea/proiectarea unor programe/proiecte de parteneriat; recrutarea viitoarelor cadre ale instituției.

Parteneriatul școală – unități sanitare poate fi analizat din prisma responsabilităților comunitare pe care unitățile sanitare le au. Rolul unităților sanitare este în principal acela de a asigura sănătatea populației.

Una dintre instituțiile cu un mare rol comunitar este biserica. Biserica a avut un rol important în constituirea instituțiilor destinate învățământului, dar și în promovarea educației de tip moral – religios.

În cazul parteneriatului dintre școală și agenții economici plecăm de la premisa că implicarea comunității

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

largi (părinții, elevii, patronate, syndicate, autorități publice locale, sectorul non - profit, asociațiile profesionale) în mecanismele decizionale și de consultare ale școlii vor conduce la democratizarea sistemului educațional.

Implicarea cât mai multor factori aduce inovația și diversificarea ofertei educaționale și responsabilizarea celor implicați.

În ce privește parteneriatul școală – agenți economici, acesta are efecte pe termen lung, în funcție de forma pe care o îmbracă, astfel: o mai bună corelație dintre oferta și cererea pe piața muncii (corelarea rețelei școlare: structurată pe filiere, profiluri, specializări și calificări profesionale în funcție de nevoile educaționale locale și naționale), integrarea socială prin diferențiere a absolvenților, în funcție de competențe și opțiuni, transmiterea unor valori precum responsabilitatea, respectul pentru muncă și valorile produse de către aceasta.

Concret, școala și agenții economici pot colabora prin: asigurarea de spații și dotări necesare efectuării practicii în cadrul unităților economice, acest lucru ducând la formarea deprinderilor profesionale ale elevilor; angajarea absolvenților; sunt agenți economici care, selectează absolvenți în vederea angajării, unii chiar acordând burse elevilor cu rezultate bune condiționând acordarea bursei de angajarea la agentul economic respectiv după terminarea studiilor; organizarea de stagii de învățare, de întâlniri cu persoane din structura de management a companiilor, modele de succes profesional; organizarea și desfășurarea de programe de formare continuă pentru angajați în școli sau pentru cadre didactice în unități economice; realizarea, în parteneriat, a unor planuri de dezvoltare a resurselor umane; organizarea unor târguri ale firmelor de exercițiu, târguri de locuri de muncă pentru absolvenți; furnizarea unor servicii de informare, orientare și consiliere pentru carieră elevilor.

Școala este o instituție care funcționează într-o comunitate, la intersecția dintre o multitudine de alte organizații. Influențele acestora pot fi unele directe sau indirecte asupra școlii.

Unele dintre organizațiile care-și manifestă cel mai activ influența asupra școlilor sunt organizațiile neguvernamentale.

Parteneriatul dintre instituțiile de învățământ și organizațiile neguvernamentale poate fi analizat pe axa public – privat în oferirea de servicii sociale. Educația poate fi considerat un serviciu social de interes general, la fel cum școala poate fi considerată o organizație publică.

Influența organizațiilor neguvernamentale asupra școlilor se manifestă pe mai multe planuri: inițierea unor noi forme de organizare a activităților educative: centre de zi pentru copiii cu dizabilități cu servicii integrate (educație, socializare, recuperare), centre after - school (pentru copiii ai căror părinți sunt la muncă, provin din familii sărace etc.). Aici sunt organizate activități educative, sportive și de recreere, clase integrate (copii fără dizabilități împreună cu copii cu dizabilități) etc.; influențe asupra curriculumului; profesionalizarea și/sau perfecționarea cadrelor didactice; implicarea cadrelor didactice/elevilor/părinților/reprezentanților organizațiilor neguvernamentale în diverse activități; realizarea unor studii, asimilarea rezultatelor în practicile/politicile educaționale; influențe asupra politicilor educaționale; contribuții la îmbunătățirea condițiilor din școli; promovarea unor modele de activități/proiecte/programe educaționale inovatoare.

Școala trebuie să găsească formele optime prin care cei implicați în acest proces de educare să poată gestiona resursele umane, să aibă cunoștințe de psihologie și pedagogie, să se poată adapta rapid la managementul schimbărilor din societatea actuală.

Totuși, rolul important, cel puțin acum, îl are școala, cadrele didactice, educatorul, care, prin activitățile elaborate, pot dezvolta la elevi norme și conduite sociomorale, pot dezvolta abilități și conduite morale și civice, în contextul european actual.

Pentru consolidarea unui set de valori stabil și coerent care sprijină școala în formarea la copii a conduitei favorabile, a unui stil de viață sănătos mintal, emoțional, fizic și socio - moral se urmărește implicarea familiei și a comunității printr-un parteneriat permanent cu școala.

Valoarea educației crește într-o lume în care schimbările s-au accelerat simțitor, într-o societate a opțiunilor individuale și sociale multiple, marcată de o multitudine de tranziții, de naturi diferite.

Educația este nevoită să răspundă provocărilor unei lumi a societăților și indivizilor în derută, o lume în care s-au pierdut și se pierd repere, sisteme de referință, iar sistemele etice se află în criză.

Ea trebuie să construiască drumuri noi pentru speranță, prin formarea unor cadre cât mai flexibile, a unor capacități și comportamente capabile să facă față schimbării permanente și să adapteze elevul la incertitudine și complexitate.

Astfel, școala este chemată alături de familie și comunitate, să contribuie decisiv la reconstrucția spirituală, la redefinirea unor noi sisteme de valori.

În prezent România cunoaște o încercare de redefinire a rolului social al educației, în contextul unui „parteneriat pentru educație”, un dialog deschis, lucid, responsabil, între toți factorii educaționali (familie, Biserică, școală, comunitate locală).

În acest context școala se deschide spre mediul comunitar, oferind propuneri de realizare a osmozei școală - comunitate (școala în comunitate și comunitatea în școală), în perspectiva înțelegerii școlii ca un centru cultural și civic, centru complex de învățare la îndemâna tuturor, tineri și mai puțin tineri.

Bibliografie generală:

- Agabrian, Mircea - *Parteneriate familie – școală - comunitate*, Ed. Institutul European, Iași, 2005
 Anghel, P. - *Stiluri și metode de comunicare*, Ed. Aramis, București, 2003;
 Baran Pescaru, Adina - *Parteneriat în educație: școală - familie - comunitate*, Ed. Aramis, București, 2004;
 Binet, Alfred – *Idei moderne despre copii*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975;
 Chiru, Mihaela - *Cu părinții la școală – ghid pentru profesori*, Ed. Humanitas Educațional, București, 2003;
 Claff, G. - *Parteneriat școală – familie - comunitate. Ghidul cadrului didactic. Program PHARE Acces la educație pentru grupuri dezavantajate*, București, 2006;
 Iosifescu, Șerban (coord.) - *Management educațional pentru instituțiile de învățământ*. București: ISE - MEC, 2001;
 Oprea, Olga – *Tehnologia instruirii*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1979;
 Osterrieth, Paul - *Copilul și familia*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975
 Rădulescu, Mihaela – *Pedagogia Freinet*, Ed. Polirom, Iași, 1999;
 Tomșa, Gh. - *Consilierea și orientarea în școală*. București, Casa de Editură Viața Românească, 1999;
 Velea, Luciana Simona (coord.) - *Participarea elevilor în școală și comunitate, Ghid pentru profesori și elevi*, Ed. Agata, Botoșani, 2006;
 Vlăsceanu L. (coord.) - *Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în curriculumul învățământului obligatoriu, studiu de impact*, Ed. Polirom, Iași, 2002;
 Vrășmaș, Ecaterina Adina - *Consilierea și educația preșcolară*. București, Ed. Aramis, 2002.

Bibliografie web:

- <https://iteach.ro/experientedidactice/scoala-familie-comunitate-formarea-personalitatii-elevilor>
<https://iteach.ro/experientedidactice/dezvoltarea-parteneriatului-scoala-familie-prin-proiecte-europene>

Dumitru Dan

14 iulie 1889, Bacău - 4 decembrie 1976, Buzău

*Profesor învățământ primar Tănase Ioana
 Școala Gimnazială Gura Văii, structură a Școlii Gimnaziale „Ion Borcea” Racova*

Povestea călătoriei celor patru români care au plecat în 1910 să străbată 100000 de km pe jos.

Paul Pîrnu, Alexandru Pascu, Gheorghe Negreanu și **Dumitru Dan** au uimit lumea acum 100 de ani cu voința lor incredibilă. În 1910, aceștia au pornit să ocolească pe jos Pământul. O istorie incredibilă se leagă de numele unor români, la începutul veacului douăzeci. Atleți, temerari, aventurieri sau toate la un loc, patru studenți în costum popular pleacă în 1910 pe drumul unei performanțe sportive și umane unice în istorie: ocolul Pământului la picior, fără ajutor financiar. Mărturiile acestui film neverosimil se recompun greoi, aidoma unor diapozitive culese din ploaie, în ritmul în care lumea se grăbește acum.

Provocarea secolului

Vara lui 1908. În vestul Europei, globetrotterii fascinează, iar expedițiile sunt la modă. Touring Club de France, agenție de sport și turism din Paris, lansează o provocare nemai întâlnită: cine parcurge 100000 de kilometri pe jos, ocolind Pământul cu mijloace materiale proprii, va primi 100000 de franci francezi.

Adică aproape jumătate de milion de euro astăzi! Dumitru Dan și Paul Pîrnu sunt studenți la geografie în capitala Franței, Gheorghe Negreanu și Alexandru Pascu, la Conservatorul parizian. Anunțul îi pune pe gânduri: munceau cu ziua să se întrețină iar banii de studii îi câștigau din spectacole de dansuri, cântece și teatru popular. Toți cei patru au 19 ani.

100000 km, în șase ani!

Dumitru Dan, născut pe 14 iulie 1889 și plecat din Buhuși, atunci un satuc la douăzeci de kilometri mai sus de Bacău își convinge camarazii să se înscrie în cursă și află detaliile: itinierariu la alegere, dar aprobat de Touring Club, certificările vamale și ale autorităților locale probează parcursul, plecare din capitala țării de origine iar toate

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

costurile vor fi suportate de participanți. În câteva luni, peste 200 de vizatori se înscriu. Dintre toate itinerariile, cel al românilor e singurul acceptat. Dumitru Dan, liderul grupului, pune o singură condiție: doi ani să fie lăsați să se pregătească în țară. Nebunia ocularii globului pământesc, de la expediția lui Magellan în 1521, se împlinise în mai toate felurile, mai puțin pe jos. Recordul vremii aparținea italianului Armando Louy, care străbătuse 50000 km într-un deceniu. Doar că cei patru români își propun dublul distanței, în doar șase ani!

Ocolul Pământului în opinci

Întorși în România, cei patru se specializează în cartografie, meteorologie și etnografie. Fac studii geografice și deprind cunoștințe de medicină. Vorbeau franceză și germană, așa că fiecare se apucă de învățat o altă limbă. Merg zilnic 45 de km pe jos, în zone de câmpie, deal și munte, în toate anotimpurile. Exersează diferite feluri de mers și mărșăluit și alocă două ore pe zi exercițiilor de forță și gimnasticii.

Singurul impediment rămâne susținerea materială. Așa că învață sute de cântece și dansuri populare românești și se experimentează în cântatul la flaut și acordeon: „Dacă sîntem români și vom cunoaște lumea, atunci cînd să cunoască lumea românii, dacă nu atunci cînd aceștia le vin la poartă? Vom purta tot timpul opinci și costum popular”, propune Dan. Bani pentru hrană, transport și taxe aveau să-i obțină susținând mii de spectacole folclorice, de la Teheran la Capetown și din satele eschimoșilor până la Casa Albă!

Pe 1 aprilie 1910 începe călătoria impresionantă a celor patru. Din documente, mărturii și din însemnările de drum ale lui Dumitru Dan, s-a putut reface traseul incredibil al celor patru români.

„Cerule acoperit și plouă mărunț. Toți patru în costume naționale și opinci ieșim din Capitală”. Sunt primele cuvinte din jurnalul de călătorie al lui Dumitru Dan, pe 1 aprilie 1910. Însoțiți de Harap, câinele care-i va urma aproape tot timpul, cu bagaje în spate care nu depășesc opt kilograme, studenții se îndreaptă spre Brașov. În cei șase ani, aveau să găsească în orașele în care ajungeau costume și opinci trimise prin poștă de rude, după un calendar strict.

După doar trei zile de la pornire, Dan, Pascu, Negreanu și Pârnu ajung la Budapesta. De aici până la Viena nu planificaseră nici o oprire, așa că parcurg distanța în „mers voinicesc”, după cum consemnează Dan. Prima impresie puternică o lasă capitala Imperiului Austro-Ungar, din care și Transilvania făcea parte atunci, o zi și-o noapte la Viena sunt uimiți de „cerșetorii orbi care vînd chibrituri lângă vitrinele luxoase de pe Ring”, tramvaiele aglomerate și „funcționarii care beau permanent capușiner (cafea cu lapte)”. Aici dau prima reprezentație, într-un teatru de cartier, și câștigă primii bani. Urmează Berlinul, unde poarta Brandenburg, carul cu patru cai al zeiței Victoria și reușita unui al doilea spectacol alungă primele gânduri de deznădejde. La granița cu Danemarca apare și primul obstacol major: un vameș „refractor la ideea de turism internațional” îi arestează și îi expediază în Flensburg, considerându-i spioni! „Ne-am lămurit cu superiorii și apoi ne-am reîntîlnit cu bietul la vamă”, notează ironic Dumitru Dan.

În mai 1911, la doar un an de la începutul itinerariului lor, cei patru români se află în Australia, după ce au traversat Europa, au trecut prin Asia și pe coasta de Vest a Africii.

Compensând vitregiile acestei aventuri cu fascinația descoperirii de oameni și locuri noi, Pascu, Pârnu, Negreanu și Dan își continuă senini itinerariul la capătul căruia, în 1916, ar trebui să completeze 100000 de km parcurși pe jos. Însă în decursul a doar câteva luni, moartea are să înjumătățească echipajul temerar.

India îi lasă doar 3

„Jurasem să ne ferim de tot ce e străin obiceiurilor noastre. Pascu s-a dezmeticit puțin și a început să se scuze, ba că masa a fost copioasă, ba că nu a putut refuza. În timp ce explica, s-a prăbușit”, notează Dan cu amărăciune. Colegii i-au „fricționat brațele și tâmplele”, dar rajahul i-a liniștit, spunând că un somn de o oră-două îl va face ca nou. Pascu nu s-a mai trezit niciodată, iar medicul palatului a constatat decesul: intoxicare cu opium. Pe 17 iulie 1911, rămăneau doar trei călători și câinele lor, Harap.

Doar doi, după doi ani de drum

Din lumea niponă, românii intră în China prin Hong Kong, trecând prin Canton (astăzi Guangzhou) și stabilind ca destinație finală a acestei etape de traseu orașul Pekin, capitala Beijing de azi. Itinerariul presupune traversarea munților Nau Lin, pe poteci înguste, sub care se deschideau prăpăstii fioroase. Cei trei merg în șir indian, sprijinindu-se în bastoane de lemn, ascuțite. Un strigăt șuierător îi încremenește. Din față, Dan întoarce privirea spre Pârnu: Negreanu se rostogolea lovindu-se de stâncile ude și se prăbușe într-un pârâu.

Cei doi colegi îl trag cu frânghiile și îl întind, dar Negreanu „părea să aibă fracturi și leziuni interne, era tot însângerat”, ducând la decesul acestuia.

Drumul crâncen prin Siberia și Alaska

Din zona Pekinului, capitala Beijing de astăzi, românii pleacă îndurerați către portul siberian Nikolaevsk și apoi în peninsula Kamceatka, la sfârșitul toamnei lui 1912.

Ajunși în Jacksonville, Florida, Pârnu se prăbușește: „Era la capătul puterilor, picioarele aveau răni groaznice, iar cei patru medici care l-au consultat mi-au spus că e grav și trebuie să se oprească”, notează Dan. Două săptămîni petrec împreună cei doi prieteni, fără să știe că nu se vor mai vedea niciodată. Pârnu îl roagă pe Dan să i-l lase alături pe Harap, credinciosul câine care îi urmărea încă din prima zi de drum, pe 1 aprilie 1910, și îi transmite un mesaj răscolitor camaradului: „Măi frățioare, am făcut mai bine de 90000 de km. Am fost patru, apoi trei și, iată, doi.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Acum mă pierd și eu. Nu trebuie să se spună că românii au abandonat, copleșiți de greutate! Știam că vor fi, dar nu le-am prevăzut așa de groaznice. Speram să revedem cu toții pământul patriei, dar n-a fost cu puțință. Trebuie să lupt singur, să mergi neșovăielnic mai departe!'. Peste câteva luni, în mai 1915, Pârnu avea să moară cu ambele picioare amputate. Dumitru Dan își continuă drumul, singur și zguduit. Ajuns singur în Havana, la 18 ianuarie 1915, după șase luni de periplu american, Dan e primit cu mare fast, întâlnind cea mai călduroasă atmosferă. O lună de zile i-a trebuit călătorului să se refacă după ultimul șoc, cel al singurătății.

După o escală în Malta, Dumitru Dan e arestat la Salonic de un ofițer britanic care îl consideră spion, după ce i-a găsit în bagaje reviste din toate colțurile lumii. Europa se afla în plin război, iar românul este expedit la Londra, pentru anchetă, unde ministrul plenipotențiar al României și cluburile sportive britanice fac presiuni și e, în cele din urmă, eliberat și retrimis la Salonic. De aici însă, Dan e obligat de mersul războiului să întrerupă traseul stabilit și se întoarce în țară, când mai avea doar 4000 de km de parcurs din cei 100000! Abia în vara lui 1923, când Touring Club de France îi stabilește un itinerariu pentru parcurgerea distanței rămase, Dan pleacă din București, pe ruta Belgrad-Skopje-Tirana-Zagreb, traversând nordul Italiei și Elveția. Sosește la Paris pe 14 iulie 1923, ziua națională a Franței și cea în care călătorul temerar împlinește 34 de ani. Află că fusese monitorizat în permanență de diplomații ambasadelor franceze și de organizații sportive din toată lumea. După ce prezintă raportul călătoriei, e primit cu fast și i se înmânează cei 100000 de franci devalorizați, împreună cu titlul de campion mondial (facsimil).

Tragediile unei victorii îngropate

În concluzie, marele român Dumitru Dan a traversat 7 mări și 3 oceane, de patru ori cel Atlantic, de două ori cel Indian și o dată Pacificul. 497 perechi de opinci și 28 de costume populare a rupt acesta în cei șase ani de călătorie. Mormântul temerarului român Dumitru Dan e străjuit de o cruce de metal, fără nume, într-un cimitir din Buzău, devenind cetățean de onoare al Buzăului în 2015.

Bibliografie:

Val Tebeica, Strbătând lumea, Ed. Științifică, 1962;

Revista Atheneum, Revistă de Cultură a Românilor din Canada.

Ion Th. Simionescu

*Învățătoare Tebeică Ana-Loredana
Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău*

Viața culturală și spirituală își are rădăcini adânci în diferite obiceiuri care s-au transmis din generație în generație, fie educarea copiilor, fie practicarea unor meserii casnice, cum ar fi țesutul, prelucrarea ceramicii, fabricarea țuicii, a vinului și altele. Rolul principal în educarea copiilor l-a avut biserica, prin slujitorii ei.

În comuna Hemeiș, jud. Bacău s-au născut multe dintre personalități ai neamului românesc.

Un fiu al satului, cu care comuna se mândrește, este Ion Simionescu. El este născut la 10 iulie 1873, în satul Hemeiș (Fântânele), în actuala locuință a domnului Dumitriu Ion, fiul lui Toader Gheorghiu fiind asistat la naștere de batrâna Habet.

Peste casa țărănească, destul de puțin îndestulată, a trecut însă prea repede secera morții. Mama lui Ion și a lui Gheorghe moare în anul 1875, când Ion avea 2 ani, iar tatăl moare cu un an mai târziu.

Rămași orfani de ambii părinți, Ion de 3 ani și Gheorghe de 5 ani, trec sub îngrijirea bunicii, pe nume Simionescu, care locuia în mahalaua Sfântului Ion din Botoșani, casă ce se află și astăzi pe fostul bulevard V. I. Lenin nr. 106.

La Școala Primară Nr.1 din Botoșani au frecventat cursurile sub numele de Ion Simionescu. Urmează cursurile liceului „A. T. C. Dumitrescu, Ovid Densușianu și Gheorghe Velea”.

După bacalaureat, în septembrie 1890, tânărul Ion Simionescu, în vârstă de 17 ani, se înscrie la Facultatea de Științe din Iași, secția Științe Naturale. În aceeași toamnă, prin concurs, devine bursier al Școlii Normale „N. Lupu,” avându-i ca profesori pe Grigore Cobălcescu și Petre Poni.

Lucrează ca profesor la liceul „A. T. Laurian” din Botoșani, de unde devine bursier al Academiei Române, dă doctoratul la Viena în 1898, devenind profesor prin concurs în 1905.

În timpul celor 30 de ani cât a funcționat ca profesor la Iași, este ales membru al Academiei Române în 1905, iar în 1911 devine membru titular al Academiei. În 1929 devine titularul catedrei de Paleontologiei la Universitatea din București până în 1941, când pleacă ca președinte al Academiei Române până în anul 1944, anul morții marelui savant, în urma unui infarct miocardic.

„Matematica s-o fi scriind cu cifre/dar poezia nu se scrie cu cuvinte./Cucurigu!”, astfel se încheie poezia „Matematica poetică” scrisă de Nichita Stănescu și dedicată lui Solomon Marcus.

Solomon Marcus s-a născut la data de 1 martie 1925, în orașul Bacău. Părinții săi, Sima și Alter Gherșin Marcus, au fost croitori. Încă de mic a fost nevoit să conviețuiască cu diferitele dictaturi, războiul, restricții de exprimare și gândire. De la vârsta de 16 – 17 ani a început să ofere meditații elevilor mai mici pentru a-și sprijini familia. La examenul de bacalaureat reușește primul din cei 156 de concurenți. Din toamna anului 1944, începe cursurile Facultății de Matematică din cadrul Universității București.

A fost matematician român de etnie evreiască, membru titular al Academiei Române (2001). A obținut diploma de merit în matematică la Universitatea din București, unde a parcurs o lungă carieră didactică și științifică. Deși, domeniul principal al cercetărilor sale a fost analiza matematică, matematica și lingvistica computațională, a publicat numeroase cărți și articole pe diferite subiecte culturale, din poetică, lingvistică, semiotică, filozofie și istoria științei și a educației. Lucrările sale au fost traduse în multe țări ale lumii, existând versiuni în limbile franceză, engleză, rusă, germană, spaniolă, italiană, cehă, maghiară, sârbă, greacă.

Profesorul Solomon Marcus renunță, după 42 de ani, la obligațiile universitare de la Facultatea de matematică – informatică a Universității din București și este prezent la manifestări diverse, militând astfel pentru schimbarea învățământului românesc, prin trecerea de la forma pasivă, de memorare, la una activă, în care elevul sau studentul să își pună și să pună întrebări. Militează totodată pentru adaptarea programelor și manualelor școlare la timpurile noastre.

Înainte de 1989 a primit doar premiile Academiei pentru lucrările sale (Premiul „Timotei Cipariu” – 1964, Premiul „Gheorghe Lazăr” – 1967), iar după această dată a primit mai multe premii și a fost declarat cetățean de onoare al municipiilor Iași, Botoșani și Bacău. A fost încununat cu titlul de Doctor Honoris Causa la universități din Craiova, Bacău, Petroșani, Constanța, Iași, Oradea, membru al elitistului și influentului Club de la Roma și a participat la lucrările Federației Mondiale pentru Studiul Viitorului.

Din anul 2014 se desfășoară, la Bacău, două concursuri care îi poartă numele: unul interdisciplinar (literatură și matematică) și altul de literatura română.

Profesorul Solomon Marcus a propus, în complementaritate cu cele Zece Porunci biblice, un număr de „**Zece nevoi umane**” pentru că, mai mult decât oricând, crede în bine și în frumusețea aparte a vieții. Solomon Marcus începe cu prima dintre nevoi, și-anume, nevoia de a da un sens vieții, la nivel elementar: să descoperi farmecul celor mai simple acte ale vieții, faptul de a respira, de a privi cerul, copiii și animalele. Dar, cea mai importantă dintre toate nevoile, spune Solomon Marcus, este nevoia de omenie. „**Această nevoie organică de a fi mereu împreună cu alții. Oricât de mare ar fi fost satisfacția pe care mi-o dădea un lucru, dacă nu ajungeam să împărtășesc această satisfacție cu alții, simțeam că rămânea o acțiune neîmplinită, nedusă la capăt**”, spunea profesorul.

Solomon Marcus și-a propus ca până în ultima clipă să continue să-i învețe pe cei din jurul lui să se bucure de fiecare moment. Energia lui este molipsitoare, iar determinarea lui va schimba, în continuare, generații întregi.

Profesorul Solomon Marcus a murit pe 17 martie 2016, la Spitalul Fundeni din București.

După 1918, cultura s-a dezvoltat în cadrul național întregit, s-a îmbogățit prin aportul noilor provincii și a contribuit la consolidarea statului național unitar; între cele două războaie mondiale se desfășoară și în sfera culturii, lupta între forțele progresiste și cele retrograde. În cursul acestei confruntări se afirmă un șir de personalități științifice, literare și artistice ale căror opere depășesc prin valoarea lor cadrul culturii naționale.

ÎNVĂȚĂMÂNTUL

Desăvârșirea statului național român unitar, democratizarea vieții publice și necesitățile sporite ale administrației au impus unificarea legislației școlare, modernizarea învățământului și lărgirea accesului în școlile de toate gradele. Numărul învățătorilor a crescut de la 13600 în anul școlar 1918 - 1919 la 17914 în anul școlar 1937 - 1938. Numărul școlilor secundare teoretice și tehnice a crescut de la 186, câte funcționau în 1919, la 825 în 1938.

Învățământul superior s-a dezvoltat neconținut. Universităților de la București, Iași, Cluj, li s-au adăugat Academia de arhitectură și Politehnică din Timișoara, Politehnica din București, Academia de drept din Oradea. În anul 1918 erau 12000 de studenți, iar în 1933 erau 36000 de studenți.

ȘTIINȚELE

Desăvârșirea unității statului, viața științifică intră într-o fază superioară, rezultatele savanților români care aduc importante contribuții la dezvoltarea științei sunt mai numeroase decât în trecut și ele se bucură de recunoaștere internațională.

Printre personalitățile care s-au ocupat cu dezvoltarea științelor se numără Gh. Țițeica - unul din creatorii geometriei diferențiale, alături de Al. Myller. Al. Pantozi - studiul geometriei diferențiale proiective. Teoria probabilității și statistici matematice - O. Onicescu și Gh. Mihoc. Gr. Moisil și M. Nicolescu - funcții poliarmonice, teoria ecuațiilor cu derivate parțiale. N. Teodorescu și H. Hulubei - în domeniul razelor X. În aerodinamică - H. Coanda. În chimie - C.D. Nenițescu. În studiul geografiei - S. Mehedinți. În biologie - Gr. Antipa, E. Racoviță. Și în alte științe - T. Vuia, Gr. Constantin, T. Negrescu. Istorie - Nicolae Iorga, Vasile Pârvan.

LITERATURA

După desăvârșirea statului național român, literatura cunoaște o puternică afirmare. Una din publicațiile literare de mare prestigiu, care după primul război mondial își revizuieste orientarea, abandonând poporanismul este „Viața Românească” revista care până la suprimarea ei, în 1941, de către cenzura fascistă, a fost tribuna democratismului burghez radical, de pe care și-au spus cuvântul personalități dintre cele mai prestigioase ale culturii românești. Sumarul ei includea numele aproape ale tuturor scriitorilor români: Mihail Sadoveanu, Al. Teodorescu, Ionel Teodorescu, Cezar Petrescu, Damian Stănoiu, G. Topârceanu, Al. Philippide, Demostene Botez, Otilia Cazimir.

La conducerea revistei s-a aflat o vreme George Călinescu. Toate sectoarele literaturii cunosc o deosebită dezvoltare. O puternică dezvoltare constituie curentele derivate din simbolism, modernismul domina întreg domeniul liric. Teoreticianul acestei orientări este Eugen Lovinescu a cărui revistă - „Sburătorul” - și mai cu seamă cenaclul cu același nume, devin centrul mișcării de înnoire a literaturii. Orientarea numită modernism și-a avut reprezentanți pe unii dintre cei mai mari scriitori ai timpului Tudor Arghezi, Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu.

Dascălii școlii băcăuane

*Profesor învățământ primar Vespan Mihaela
Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău*

Stăruie în mintea și inimile noastre figurile acelor care s-au străduit să ne pregătească. Ca elevi, am apreciat în mod deosebit valoarea profesională, morală și socială a dascălilor noștri. Cu cât cercetăm trecutul și activitatea lor în cele mai diverse domenii, cu atât ne convingem mai mult asupra valorii lor spirituale.

Nu se poate cuprinde întreaga galerie din vremuri străvechi din lipsa materialului informațional. Prezentând câteva personalități ale școlii băcăuane, încerc să scot în evidență profilul adevărat al acestora, rolul lor în viața și activitatea comunității.

Stăpâni pe pregătirea lor profesională, cunoscători ai culturii universale, oameni cu idei înaintate, luptători înflăcărați pentru realizarea idealului nostru național, patrioți adevărați, aceștia au sădit în inimile copiilor tot ce au avut mai bun. Dovada cea mai înaltă a dăruirii lor o reprezintă cealaltă galerie de personalități ale vieții științifice ori cultural-artistice din țara noastră, adică foștii elevi ai școlilor din orașul Bacău.

Cadre didactice ale școlilor băcăuane:

Constantin Platon

Sava Arion

Grigore Haralamb Granda

D.D.Pătrășcanu

Garabet Ibrăileanu

Eugeniu Revent

Constantin Platon

A fost primul dascăl al școlii publice (Schola Domnească) care a luat ființă la Bacău în anul 1839 și unde a lucrat timp de 25 de ani, înfruntând greutățile și lipsurile inerente oricărui început.

Absolvent al Academiei Mihailene, cunosător al limbilor clasice (slavonă, latină, greacă) ca și a limbilor moderne (franceză, germană), C. Platon s-a afirmat ca un intelectual de înaltă ținută, participând la toate acțiunile ce se hotărau în ținutul Bacăului, nu numai în calitate de cadru didactic, ci și de membru în Consiliul comunal și al ținutului, iar mai apoi ca deputat sau gazetar, colaborând la ziare și reviste precum: „Gazeta de Bacău”, „Bacăul”, „Renașterea Bacăului” sau „Mica Revistă”.

În calitate de publicist colaborează și la reviste din Iași, cum ar fi: „Buciumul român”, „Albina românească”, „Steaua Dunării”, precum și din Transilvania, întreținând o strânsă corespondență cu intelectualul ardelean George Barițiu, în timpul Revoluției de la 1848 - 1849 sau în vremea Unirii Principatelor Române de la 1859.

În domeniul învățământului, Constantin Platon a înființat alte două școli în Bacău și aproximativ 170 în ținuturile Bacău, Roman și Vaslui, a organizat și condus Școala Preparandă din Bacău, unde timp de doi ani a pregătit peste 40 de învățători pentru școlile satelor băcăuane. A fost revizor școlar între anii 1864 - 1866 și a realizat un Manual de gramatică românească care a circulat în toate școlile din Moldova.

Pentru întreaga sa activitate a primit titlul de slugeriu din partea Eforiei Învățătorești, a fost decorat cu medalia Bene-Merenti (1878) și i s-a acordat Coroana României în 1889.

Sava Ariton

După terminarea Seminarului „Veniamin Costache” din Iași (1888) este numit institutor și director la Școala de Băieți Nr. 3 din Bacău (actuala Școală „Spiru Haret”). În 1899 este transferat ca director, la Școala de Băieți Nr. 2 (actuala Școală Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza”) unde își va desfășura activitatea până la pensionare, în 1931.

În timpul lui Sava Ariton, Școala de Băieți Nr. 2 se bucura de un prestigiu așa de mare, încât părinții elevilor se simțeau mândri de a avea copiii la această școală, care se confunda cu persoana sa. Nimeni nu mai spunea ca-și dă copilul la Școala de Băieți Nr. 2, ci la „Școala lui Sava Ariton”. Încă din anul 1905, elevii acestei școli căpătau cunoștințe practice de mare actualitate și trebuință pentru ei și economia națională.

Tot acum activitatea acestei unități de învățământ s-a extins prin înființarea Școlii de Adulți care cuprindea cursuri de alfabetizare pentru neștiutorii de carte, cei cu învățământul primar neterminat precum și o secție comercială.

S-a menținut ca director o perioadă așa de îndelungată prin meritele sale personale, fiind respectat de întreaga obște băcăuană. I s-a oferit postul de revizor școlar, dar nu l-a primit, rămânând mai departe la catedra sa, căreia i s-a dăruit cu tot sufletul. Pe drept cuvânt, revizorul școlar P. Volănescu aprecia: „...după informațiile de la ceilalți colegi, dl Ariton este un foarte activ institutor și poate cel mai cult dintre dânsii. Școala, sub toate raporturile este foarte bine, ceea ce denotă că e un excelent director”.

Grigore Haralamb Granda

Medic militar și profesor de științele naturii, ajutor de redactor la „Monitorul Oficial”, bibliotecar, revizor școlar, publicist, poet, romancier, autor de manuale, Grigore Haralamb Granda se retrage la Bacău, pe la 1888 sau 1889, fiind numit ca profesor suplinitor de limba franceză la Gimnaziul

„Principele Ferdinand” unde va funcționa până în 1897.

Aici manifestă exigență în pregătirea elevilor săi, bucurându-se de respectul școlarilor, fapt evidențiat de colegii săi, în consiliile profesionale. Începând cu anul școlar 1894 - 1895, Granda îl are ca elev pe Gheorghe Vasiliu, viitorul George Bacovia. Gimnaziului din Bacău i-a donat și o bogată bibliotecă, având în vitrinele sale operele unor scriitori clasici francezi ca: Voltaire, Chateaubriand, Racine, Corneille etc.

Caietele cu manuscrisele lui Grigore Haralamb Granda, aflate în depozitele Direcției Județene a Arhivelor Naționale din Bacău, dau posibilitate cercetătorului să cunoască aspectele inedite ale unui scriitor „ilustru odată, astăzi cu totul uitat” cum îl aprecia George Călinescu.

Lucrări publicate: *Preludele* (1862), *Poezii* (1865), *La Meuse* (1867), *Fulga* (1872), *Nostalgii* (1885).

D.D.Pătrășcanu

Profesor de istorie și filosofie la Liceul „Principele Ferdinand” din Bacău, între 1898 - 1907.

În 1904 este al doilea director al Școlii de Adulți din Bacău (după Sava Ariton). Profesorul D. D. Pătrășcanu completează riguros condica de prezență, notând cu grijă temele lecțiilor sale la care au asistat, ca elevi, printre alții, George Bacovia, Eugen Ciuchi, I. I. Stoican, Maximilian Costin.

„Intelectual vioi, întreprinzător, preocupat în acei ani de perfecționarea sa profesională”, D. D. Pătrășcanu a debutat în revista băcăuană „Crainicul” (1904) dar adevăratul debut literar are loc în revista „Viața Românească” în

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

anul 1907. Face parte din grupul scriitorilor formați în jurul revistei „Viața Românească” fiind considerat cel mai bun umorist al acestei reviste, dinainte de război”.

Alături de alți reprezentanți ai genului scurt (I. A. Bassarabescu, I. Al. Brătescu-Voinești) D. D. Pătrășcanu prezintă în schițele și nuvelele sale împesărită lume băcăuană care i-a oferit destule „modele”: tipologii de provinciali, oameni cu existență dominată de ticuri și obsesii, cu rude apropiate în lumea eroilor lui Caragiale sau Delavrancea. Deopotrivă pentru învățământul băcăuan, dar și pentru istoria literară, momentul D. D. Pătrășcanu se înscrie într-o tradiție locală ce trebuie valorificată cu generozitate de cei de azi.

Lucrări: *Schițe și amintiri* (1909), *Candidat fără noroc și alte povestiri folositoare* (1916), *Domnul Nae. Scene din viața ocupației* (1921), *Un prânz de gala* (1928).

Garabet Ibrăileanu

Puține individualități literare au exercitat asupra intelectualilor moldoveni o influență atât de considerabilă, decisivă și directă precum Garabet Ibrăileanu.

Personalitatea sa iradia o adevărată vrajă și generații întregi de scriitori l-au venerat până la idolatrie.

Din viață, Garabet Ibrăileanu intra în legendă. Ionel Teodoreanu îl lua, în „La Medeleni”, mentorul spiritual al lui Dănuț Deleanu; elevii Liceului „Principele Ferdinand” din Bacău care l-au avut profesor de literatură, studenții care i-au ascultat prelegerile aproape două decenii au rămas fascinați de prezența spirituală a profesorului.

Fără excepție, numele lui Garabet Ibrăileanu este așezat alături de „Viața Românească”, care prin apariția ei pune în mișcare energiile latente ale viitorului critic. Împrejurările au făcut din Garabet Ibrăileanu teoreticianul poporanismului literar.

Deși restrânsă cantitativ, beletristica lui G. Ibrăileanu ocupă în ansamblul operei sale un loc distinct, romanul *Adela* situând pe autorul său printre principalii reprezentanți ai prozei analitice românești. După luarea licenței în științe istorico-filosofice, în anul 1896, este numit profesor suplinitor la Gimnaziul de Băieți din Bacău (tot la Bacău își începe școala primară, în septembrie 1878, probabil la Școala de Băieți Nr. 1 sau Școala de Băieți Nr. 2), dar nu se prezintă la post. Rămâne la Iași și lucrează sub conducerea lui Al. Philippide, la „Dicționarul limbii române”.

Va funcționa ca profesor de literatură română la Liceul „Principele Ferdinand” între anii 1899 - 1900, aici apropiindu-se de D. D. Pătrășcanu viitor coleg de redacție la „Viața Românească” și avându-l coleg pe Gr. H. Granda, profesorul de limba franceză.

Avocatul și scriitorul I. I. Stoican nota în 1936: „Mi-aduc aminte că, la începutul acestui veac, Ibrăileanu a fost profesor de limba română la liceul nostru din Bacău”.

Eugeniu Revent

După terminarea Facultății de Istorie- Filosofie din Iași, în 1906, face parte din corpul profesoral al Liceului „Principele Ferdinand” din Bacău, unde va preda istoria și filosofia până în 1912.

În perioada 1912 - 1913 editează revista „Chemarea”. Participă, cu grad de sublocotenent în rezervă la al Doilea Război Balcanic, în 1913, în cadrul Regimentului „Ștefan cel Mare” Nr. 13 Iași în timpul căruia este grav rănit. Pentru meritele de pe front este decorat cu medalia „Avântul Țării”. Reîntors în Bacău, încearcă să revină la catedră dar rana căpătată în război i se agravează cauzându-i moartea în 1918.

Referindu-se la înmormântarea poetului și profesorului Eugeniu Revent, un martor ocular menționa: „Am realizat atunci, pentru prima oară, cât de însemnat trebuie să fie un poet pentru ca o școală întreagă să asiste cu capul descoperit, la trecerea cortegiului său funerar”.

Lucrări: *Din povestea vieții* (1910), *Cântecul neamului* (1913).

Bibliografie:

Grigorovici Grigore, *Bacăul din trecut și de azi*, Tipografia Primăriei Municipiului Bacău, 1933;

Radu Costache, *Bacăul de la 1850 - 1900*, Ediția a 2-a, revăzută, Editura Grafic, Bacău, 2005;

Șendrea Eugen, *Monografia municipiului Bacău*, Editura Vicovia, Bacău, 2005;

Ion Simionescu

*Profesor Vrabie Mihaela-Gabriela
Școala Gimnazială „Grigore Tabacaru” Hemeiș, Bacău*

Ion Simionescu, a fost un geolog, geograf, pedagog, paleontolog, membru titular și președinte al Academiei Române, s-a născut la 10 iulie 1873 s-a născut la 10 iulie 1873, în satul Fântânele, com. Hemeiș, jud. Bacău. Rămas orfan de mic copil, a fost crescut de bunica din partea mamei, la Botoșani. Cursurile școlii primare și ale liceului le-a urmat în orașul Botoșani. După absolvirea liceului, a studiat la Facultatea de Științe Naturale a Universității din Iași, unde a fost elevul chimistului Petru Poni și a geologului Grigore Cobălcescu. La vârsta de numai 27 de ani, în 1900, devine profesor la Universitatea din Iași. După 29 de ani de activitate la această Universitate, a fost chemat la Universitatea din București, pentru a succeda la catedra de geologie a profesorului Sabba Ștefănescu.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Ca intelectual de înaltă ținută, Ion Simionescu a îmbinat munca de cercetare din domeniul Geologiei, Biologiei sau a Geografiei cu o intensă activitate culturală și de popularizare a științei. Numeroase scrieri sunt dedicate frumuseților patriei și poporului român: „prinos merit către prea scumpa țară, cu frumuseți atât de mândre, cu neam vrednic dar așa de greu și de des încercat”. A călătorit mult prin țară, a ținut sute de conferințe, pe teme foarte variate și în locuri foarte diferite, de la Ateneul Român din București până la Șenăriceni-Dorohoi, de fiecare dată transpunând auditoriul în mijlocul evenimentelor relatate.

Dacă ar fi să-i așezăm pe frontispiciul operei sale un dicton care să-l cuprindă în totalitate și să ne califice asupra resurselor care au constituit suportul realizărilor sale demne de cei mai iluștri înaintași ai științei și culturii românești și poate chiar universale, atunci gândul ne duce spre ceea ce el singur admira: crezul care l-a înscris pe marele Pasteur în Pantheonul geniului uman „în ziua în care nu lucrez nimic, îmi pare că săvârșesc un furt.”

În opera sa profesorul Ion Simionescu apare ca geolog de înaltă concepție, ca paleontolog care cercetează cu pasiune și răbdare cele mai variate resturi de animale, păstrate în pământul românesc, ca geograf care se dăruiește cu toată ființa sa, pentru ca să încălzească cu sufletul său acele numeroase lucrări în care redă limpede mediul geografic în care s-a zămislit și s-a modelat sufletul românesc. Lui Ion Simionescu i se datorează prima încercare de alcătui a bibliografie referitoare la Geografia României.

Complexa personalitate culturală a profesorului Simionescu, încrederea sa neclintită în resursele poporului, dar mai ales în această nestăpânită dorință de a folosi tot ce a visat și cunoscut pentru înflorirea patriei, îl consacră nu numai ca unul din cei mai mari iubitori ai acestei țări, dar și ca un adevărat profesor al neamului și îndrumător al tineretului.

Recunoașterea meritelor excepționale ale lui Simionescu în paleontologia și stratigrafia Mezozoicului european reiese deosebit de clar din faptul că lucrările sale au fost și sunt folosite în elaborarea celor mai mari tratate și monografii publicate de-a lungul timpului.

Bibliografie:

Personalități românești ale științelor naturii și tehnicii. Ed. Științifică și enciclopedică, București, 1982.

Izabela Sadoveanu-Ivan – o militantă feministă

*Profesor învățământ primar Vranciu Cristina
Școala Gimnazială Nr. 10 Bacău*

Tema propusă anul acesta m-a incitat și m-a determinat să dau un search pe Google. O pleiadă întreagă de personalități din diferite domenii care s-au născut sau au avut măcar tangențial legătură cu orașul Bacău au apărut. Am preferat să șterg colbul uitării de pe un nume de care nu auzisem, care nu era prezent în mentalul colectiv.

M-a atras o scriitoare, mai precis „o militantă feministă”, Izabela Sadoveanu Ivan. Născută în 1870 în Săucești, s-a remarcat ca jurnalistă, critică literară, poetă, profesoară, activistă.

În fața mea s-a deschis o revistă de 40 de pagini, cu iz vechi, deși în format PDF, „Societatea de mâine”. Până să ajung la articolul care mă interesa în mod direct, am descoperit alte articole interesante și foarte actuale. Citind „O nouă legiferare a învățământului primar”, am zămbit amar citind pasaje precum „Statul având mereu sub privegherea și îngrijirea sa pe cei mai buni elevi, meniți să constituie *elita conducătoare de mâine*” și am avut senzația de deja-vu citind că „Învățământul nostru primar a suferit în genere de faptul că a avut un caracter prea teoretic și depărtat de viață pe deoparte, iar pe de altă cunoștințele pe care elevii trebuie să le dobândească în școală s-au predat elevilor în așa fel încât ele nu alcătuiau un tot armonios, sintetic”.

Articolul aparținând scriitoarei de origine băcăuană, „Scurt istoric despre asociațiile femeilor române”, prezintă o trecere în revistă a femeilor care au luptat pentru re poziționarea lor în viața socială și politică. Încă din secolul al XIX-lea, au existat voci care au afirmat că, pentru regenerarea României, este necesară emanciparea femeii, prin crearea de școli și instituții de educație pentru femei.

Se prezintă un traseu care a generat statului femeii în societate, care „cu avutul ei părintesc cu tot, a devenit proprietatea soțului său”. S-a conștientizat faptul că problema majoră a femeii este starea ei economică. Drept urmare, în 1895 se înființează prima Ligă feministă, care să lupte pentru drepturile femeii în politică, și se deschide prima Școală profesională pentru femei. În articol, Izabela Sadoveanu dovedește rigurozitate, capacitate de sinteză și o bună documentare.

Dar latura feministă se dezvoltă ulterior.

Inițial, debutează în 1890 cu poezii în Școala nouă din Roman, iscăind Izabela Andrei. La București, urmează Facultatea de Filosofie și Pedagogie, apoi e numită prof. la Brăila. Aici activează în mișcarea socialistă, organizând muncitorimea portului.

Este delegată la al II-lea Congres al P.S.D.M.R. (1894). Membră a cercului socialist condus de A. Bacalbasa și a grupării „Casa poporului” a fraților Proca. Se căsătorește cu Alexandru, fratele mai mare al lui Mihail Sadoveanu

și se mută la Externatul de Fete din Focșani, apoi la Școala Centrală de Fete din București. Începând cu 1912, studiază la Univ. și Institutul Pedagogic din Geneva, luându-și licența în științe sociale și pedagogice (1915). Directoare a Institutului Pedagogic de Fete din Iași și a Școlii Normale „Elena Doamna” din capitală, organizează Școala de Puericultură și Educatoare, colaborează cu Iorga la Univ. Libera de la Valenii de Munte. În 1938 se pensionează din învățământ. Temperament de militantă, activează în mișcarea feministă: pune bazele „Asociația pentru emanciparea civilă și politică a femeii” (1918), devenind vicepreședintă a „Asociația Universitare” și a „Asociația scriitoarelor române”, redactează pagina femeii din săptămânalul „Dimineața”. Delegată a României la Soc. Națiunilor, în Biroul Internațional al Muncii etc, unde susține necesitatea legiferării drepturilor egale pentru femei. Militează în Liga împotriva Prejudecăților (organizație de masă a PCR) pentru democratizarea școlii, împotriva analfabetismului, a șovinismului etc. Colaborează la: „Adevărul”, „Adevărul literar și artistic”, „Noua revistă română”, „Viața Românească” (în comitetul de redacție), „Voința națională” (unde semnează Evan). Carțile și broșurile cu subiect pedagogic sunt semnate Izabela Sadoveanu. E autoarea unui volum de Impresii literare (1908), cartea sa de debut. A tradus din Grazia Deledda și Giovanni Verga și a lăsat memorii, publicate postum (Amintiri, 1980).

Cu o certă vocație de pedagog, Sadoveanu Evan Izabela propaga, alături de VI. Ghidionescu, Bogdan-Duica s.a., principiile noi ale școlii active și ale pedagogiei experimentale. Metoda Mariei Montessori, întemeiată pe educația liberă, este prospectată la Școala Normală de fete „Elena Doamna” și la Școala de Puericultură, în vederea modernizării învățământului pentru fete.

Publică, în colaborare cu C. Angelescu, primul manual de Psihologia copilului. Liber cugetătoare, inteligentă și instruită, Sadoveanu Evan Izabela scrie foiletoane și cronici la „Voința națională” (1906 - 1907), adunate în volumul „Impresii literare” (1908). Mare admiratoare a lui Sadoveanu, Sadoveanu-Ivan Izabela îi relevă originalitatea (pe urmele lui Ibrăileanu), prin sublinierea atmosferei și descripției naturii moldovenești.

Grigore Tabacaru și jocurile tradiționale în educația nonformală a elevului

*Profesor Zaharia Otilia
Școala Gimnazială „Grigore Tabacaru” Hemeiș*

Introducere

Această lucrare prezintă o introducere în preocupări pe care le-a avut pedagogul Grigore Tabacaru, originar din comuna Hemeiș, în perioada sa de debut ca și învățător cu privire la studiul inițiat de domnia sa în aplicarea conceptului de educație activă prin implementarea jocurilor tradiționale românești în educarea elevilor din ciclul de învățământ primar. Deoarece pedagogul Grigore Tabacaru își începe studiul în pedagogia experimentală la Zorleni, în perioada 1901 - 1903, autorul acestei lucrări își propune să inițieze o promovare a jocurilor tradiționale românești la nivelul învățământului primar din România. Bibliografia redă o listă cu lucrările pedagogului Grigore Tabacaru din perioada de debut în activitatea la catedră. Scrierile pedagogice ale lui Grigore Tabacaru evidențiază cum jocuri tradiționale au un rol de complementaritate în educația nonformală a elevului în învățământul primar. Conceptele de educație activă și pedagogie experimentală prin care Grigore Tabacaru este cunoscut ca pionier, sunt de asemenea amintite în această lucrare.

Note biografice Grigore Tabacaru: debutul pedagogic

Grigore Tabacaru s-a născut la 14 martie 1883, în comuna Hemeiș, județul Bacău, într-o familie de preot cu 14 copii. Urmează cursurile gimnaziale la Școala Gimnazială „Principele Ferdinand” din Bacău, după care urmează Școala Normală de Institutori București, școală care se mută din 1900 în Zorleni, lângă Bârlad în județul Vaslui. În perioada când studiază în Zorleni, mai precis în perioada dintre 1901 - 1903, Grigore Tabacaru se împrietenește cu cei patru învățători și folcloriști ai Școlii Primare Orfelinat Zorleni. De acești patru învățători chiar pedagogul însuși amintește „m-am împrietenit cu admiratorii lui Creangă din Zorleni” și de care spune că dau „o direcție națională școlii și activității culturale”. Debutează în anul 1903, ca profesor de pedagogie la Școala Normală din Bacău. Iar mai apoi ca învățător, își începe studiile de cercetare științifică în pedagogia experimentală prin implementarea practică la clasa de elevi din învățământul primar a unor jocuri tradiționale locale românești. În cariera sa didactică și pedagogică, Grigore Tabacaru publică 25 volume, peste 100 articole științifice, și este editor a zece reviste cu profil pedagogic, și fondator de instituții pedagogice.

Educația nonformală a elevului prin jocuri tradiționale

Așa cum s-a menționat în numeroasele note biografice, pedagogii timpului din perioada de după Primul război mondial, erau și folcloriști, deci culegători de jocuri tradiționale și în același timp educatori ai acestor jocuri aplicate la clasa de elevi din învățământul primar. În timpurile moderne, cluburile și palatele școlare, casele culturale comunale și municipale au preluat această practică mai mult ca o alternativă de educație, decât ca o complementaritate în comunitatea școlară propriu-zisă. Personal cuget că mediul școlar ar trebui să revină la rolul său de complementaritate și de integrare a jocurilor tradiționale atât pentru fete cât și pentru băieți.

În cadrul preocupărilor sale de pedagogie experimentală, pedagogul Grigore Tabacaru a studiat problematica jocului și a practicat la clasa de elevi concepte din domeniul pedagogiei jocului tradițional. În studiile

publicate în revista *Pedagogia Experimentală*, apar numeroase idei cu caracter călăuzitor privind trebuința de joc, ca o nevoie puternică de activitate fizică și motrică a elevului din ciclul primar de învățământ. Citez aici pe Grigore Tabacaru din una din lucrările publicate în revista *Pedagogia Experimentală*: „Cel mai minunat mijloc de formarea personalității este joaca”.

Lucrarea cea mai relevantă pe care a realizat-o pedagogul Grigore Tabacaru în domeniul educativ este culegerea sa de jocuri intitulată „Jocuri românești pentru copiii școalelor primare”, apărută la Tipografia Regală, București, în anul 1906. În acest volum, Grigore Tabacaru citează, cu deplină probitate, atât în introducere cât și, la subsolurile paginilor, lucrările lui Petre Ispirescu din 1885, Petre Haneș, Tudor Pamfile și alți predecesori folcloriști culegători de jocuri tradiționale românești cu scopul de valorificare a potențialului culturii populare. Elementul novator al colecției de jocuri a lui Grigore Tabacaru constă în finalitatea pedagogică și afirmarea adevărului că jocul, potrivit creației tradiționale românești de-a lungul generațiilor permite realizarea de experiențe de învățare.

Conceptul de educație activă prin jocuri tradiționale

Deși fără rol inovativ, pedagogia experimentală din timpul lui Grigore Tabacaru și conceptul de educație activă este relevantă în zilele noastre. Punând pe primul plan caracterul național al educației prin jocuri tradiționale, Grigore Tabacaru arată în studiile sale importanța rolului de complementaritate a jocului în educația psihomotrică și intelectuală, morală și artistică. Folosind criterii pedagogice, pedagogul Grigore Tabacaru a sistematizat tipurile de jocuri după efectele educative și după vârsta elevilor. Pentru elevii din ciclul primar de învățământ, pedagogul a recomandat jocurile de ochit și de țintit, prin care se educă personalitatea și caracterul de perseverență, dăruenie și prin care se dezvoltă atenția, autostăpânirea și voința personală a elevului. Un joc educativ tradițional este și carul, cunoscut și sub numele de țințar, care folosește funcția de cunoaștere a mediului înconjurător și orientarea într-un spațiu necunoscut.

Bibliografie:

Dumitru Muster și Constantin Moscu. *Grigore Tabacaru. Scrieri pedagogice*. București, Editura Didactică și Pedagogică, 1977, pp. 3 - 30;
Grigore Tabacaru în Prefață la *Ion Creangă. Opera*, Tecuci, 1927;
Grigore Tabacaru în Prefață la revista *Ateneul Cultural*, Bacău, nr. 15, 1927, p. 8;
Grigore Tabacaru. *Scrieri pedagogice*. București. Editura Didactică și Pedagogică, 1974;
Grigore Tabacaru. *Jocuri românești pentru copiii școalelor primare*. București. Tipografia Regală, 1906;
***Grigore Tabacaru – *O viață închinată școlii și culturii românești*, Bacău, Editura Casei Corpului Didactic Bacău, 1973. pp. 185 - 190.

Grigore Tăbăcaru – personalitate băcăuană marcantă

*Profesor învățământ primar Zaharia Costina-Iuliana
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău*

În urmă cu 135 de ani, pe 14 martie 1883, se naștea în satul Hemeiuiș (aparținând, pe atunci, comunei băcăuane Fântânele) fiul preotului Alexandru Tabacaru și al presbiteriei Eugenia, viitorul mare pedagog, supranumit, la apogeul carierei sale, un „Pestalozzi român”. Își începe studiile la Școala Domnească (Școala Nr. 1 de Băieți) din Bacău (1890 - 1894), unde îl are coleg pe George Bacovia, și le continuă la Gimnaziul „Principele Ferdinand”, din aceeași localitate. În 1898, după absolvire, este admis ca bursier la Școala Normală de Institutori din București. Aici va învăța cu pasiune psihologia și pedagogia, fiind atras în aceeași măsură de filosofie și istoria pedagogiei, printre studiile fundamentale care i-au marcat personalitatea numărându-se „Psihologie fiziologică” de G. Sergi și pedagogia experimentală a lui N. Vaschide. În paralel, va cunoaște, de asemenea, mișcarea culturală a zonei, anticipând rolul de animator pe care îl va juca în următorii ani.

În 1903 obține diploma de institutor și este numit, după efectuarea stagiului militar, învățător la Școala Germană din comuna natală. La 20 de ani publică prima sa lucrare de pedagogie experimentală, „Caracterul”, propunând îmbunătățirea programelor aplicate în școlile românești și militând pentru creșterea rolului social al învățătorului la sate, iar după ce a înființat, în 1905, revista „Școala”, pentru o pedagogie românească, bazată pe etnopsihologia poporului. Detașat la Ministerul Instrucțiunii, îndeplinește funcția de secretar al Comisiei de anchetă asupra învățământului primar. Tot în 1905, ca urmare a intensei activități de cercetare științifică și de aplicații în câmp didactic ce le făcuse la Școala Normală din Bârlad, a fost invitat la cel de-al II-lea Congres al Învățătorilor, care a avut loc la Galați. Anul 1906 îl găsește institutor în comuna Scorțeni, județul Bacău, unde își continuă activitatea publicistică (tipărește, între altele, *Jocurile românești pentru copiii școlilor primare*) și munca de cercetare, fiind preocupat în special de limba și literatura română. Din 1907 conduce, până în 1915, revista „Vulturul”, o „foaie de educație națională” dedicată îndeosebi sătenilor, în paginile căreia publică, între altele, povestirile „Pe malul Bistriței” și „Spre Poiana Măraștilor”.

În 1908 e transferat la Școala „Enăchiță Văcărescu” din București, editând la 20 ianuarie, sub direcția lui C. Rădulescu-Motru, primul număr al revistei „Pedagogia experimentală”, și publicând lucrarea „Înțelegerea operei lui

J. H. Pestalozzi”. Un an mai târziu obține echivalarea diplomei de insitutor cu cea de bacalaureat și pune bazele Societății pentru Studiul Psihologic și Pedagogic al Copilului, editând un „Buletin pedagogic” al acesteia. Tot în 1909 e chemat să lucreze în Ministerul Instrucțiunii Publice, în 1910 înscriindu-se la Facultatea de Filosofie și Litere din București, unde, după numai trei ani, obține diploma de licență cu magna cum laude. Împreună cu Vl. Ghidionescu, Ana Conta-Kembach și Margareta Miller-Verghi e delegat, în 1911, de Ministerul Instrucțiunii să ne reprezinte țara la Congresul Internațional de Pedagogie de la Bruxelles. Doi ani mai târziu obține o bursă de stat pentru străinătate, continuându-și studiile superioare la Leipzig, Paris și München. Revenit în țară, editează „Revista filosofică”, în cele patru numere apărute publicând studii de psihologie și logică, își reia activitatea redacțională la *Vulturul* și înființează *Asociația de absolvenți pe țară*. Nu scapă de mobilizare, însă chiar și în condițiile grele generate de prima conflagrație mondială își vede în paralel de preocupările sale, redactându-și lucrarea de docență. Examenul îl susține în 1918, la Universitatea din Iași, comisia alcătuită din I. Petrovici, G. Ibrăileanu, T. Bratu, I. Bărbulescu și D. Gusti apreciindu-i lucrarea cu tema „Personalitatea psihologică, logică și socială”, precum și „lăudabila tendință de a înjgheba o pedagogie națională”.

Între 1918 și 1919 suplinește cursul de pedagogie și didactică experimentală în cadrul Catedrei de Pedagogie Socială a Facultății de Filosofie și Litere din Iași, conducând totodată și Seminarul Pedagogic Universitar. Nicolae Iorga îl invită, în 1921, la Universitatea Populară de la Vălenii de Munte, unde susține zece conferințe despre „Psihologia gândirii și pedagogia socială”, în acest an mai activând ca profesor de pedagogie la Școala Normală „Vasile Lupu” din Iași, suplinind în paralel cursul de pedagogie socială și legislație școlară la Seminarul Pedagogic Universitar și susținând, gratuit, cursuri de psihologie și pedagogie la Școala de Arte Frumoase și la Conservatorul din Iași. Urmând modelul marelui istoric, în vara anilor 1924 și 1925 organizează el însuși o Universitate liberă la Ghimeș, urmărind să întrețină în rândul cadrelor didactice și elevilor o continuitate a vieții culturale în timpul vacanței. În aceeași perioadă publică încă 8 numere din „Buletinul pedagogic” și colaborează, cu studii și articole, la revistele „Învățătorul român”, „Școala Basarabiei”, „Arhiva pentru Reforma” și „Știința Socială”, fondată de Dimitrie Gusti, Vasile Pârvan și Virgil Madgearu.

Un an mai târziu se decide să revină la Bacău, unde va rămâne până la sfârșitul vieții, scriind și dând tiparului cea mai mare parte a valoroasei sale opere științifice. La Tecuci va reveni pentru scurte perioade, ocupându-se de tipărirea unui volum selectat, adnotat și îngrijit de el din creația poetului Ștefan Petică (1925) și de editarea și prefatarea volumului I de „Opere complete” de Ion Creangă (1927). Profesor titular de pedagogie la Școala Normală de Învățători din Bacău până la pensionarea fortuită din 1936, el își va lega numele de numeroase inițiative culturale, devenind unul din animatorii vieții spirituale a zonei.

La 25 ianuarie 1925 fondează Societatea Ateneul Cultural, în calitatea sa de prim președinte militând pentru culturalizarea prin conferințe atât a orașenilor, cât și a sătenilor, înființarea unor biblioteci și muzee, organizarea de expoziții etc. Din inițiativa lui, la 16 februarie are loc prima șezătoare literară a societății, consacrată poetului George Bacovia, cu care, în octombrie același an, va scoate prima ediție a revistei „Ateneul literar”, denumire ce va fi schimbată ulterior în „Ateneul cultural” și „Ateneul - revistă culturală”. În 1926 - 1927 are o nouă tentativă de a accede în învățământul superior, dar Universitatea din Cernăuți îi ignoră nu numai consistenta activitate editorială și publicistică, ci și titlurile științifice. Cu această amărăciune în suflet continuă să dea totul „celor mulți din întuneric”, publicând an de an noi lucrări: *Introducere în psihologia experimentală* (1924); *Introducere în filosofie* (1924); *Principiile școlii active* (patru ediții între 1924 și 1929); *Ștefan Petică*. Note biografice, amintiri, scrieri, valoarea operei poetice (1925); *Problema pedagogiei sociale* (1925); *Problema personalității* (1926); *Pedagogia* (1928-1929); *Noțiuni de pedagogie* (1928); *Didactica* (1928); *Psihologia* (1929); *Psihologia pedagogică* (1929); *Istoria pedagogiei românești* (1929, în colaborare cu C. Moscu); *Bacăul de altădată* (1930); *Bisericile Bacăului* (1932); *Didactica experimentală* (1935); *Protecția copiilor* (1936).

În perioada 1928-1939 conduce Asociația Învățătorilor din județul Bacău, editează *Revista învățătorilor* (1928 - 1930), noua serie a Pedagogiei experimentale (1932 - 1938) și pregătește temeinic mai multe generații de învățători, inițiindu-i în tainele cercetării științifice din domeniul psihologiei și pedagogiei, ca și în cele ale activismului cultural. Ministerul Educației Naționale îl solicită să experimenteze, în anul școlar 1933 - 1934, noua programă pentru ciclul primar, care avea la bază principiile regionalismului educativ și al centrelor de interes în deprinderea citit-scrisului, în perioada 1933 - 1935 colaborând și cu Liceul „Principele Ferdinand” din Bacău, unde predă filosofia.

Refăcut într-o oarecare măsură după boala ce i-a adus pensionarea la doar 53 de ani, revine în arena socială la solicitarea lui Dimitrie Gusti, care îl numește, în 1937, inspector la Fundația Culturală, cu menirea de a propaga noile orientări în sociologia educației și a învățământului. Ca un autentic apostol peregrinează prin țară, susține numeroase conferințe, culege date pentru noi cercetări, dar la 9 martie 1939 o congestie pulmonară îl răpește definitiv dintre colaboratorii pentru care a fost și a rămas modelul absolut.

Deși prin contribuția sa e considerat unul din fondatorii școlii active și ai pedagogiei experimentale în România, posteritatea nu l-a răsfățat, abia în 1971 organizându-se un prim simpozion național dedicat personalității sale. La 90 de ani de la naștere, la Hemeiuiș, unde a fost înmormântat, s-a inaugurat Casa Memorială „Grigore

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Tabacaru”, iar Casa Corpului Didactic Bacău, ce-i va purta numele din 1993, a editat lucrarea „Grigore Tabacaru - o viață închinată școlii și culturii românești”.

Secțiunea 2

„Obiceiuri și tradiții strămoșești băcăuane”

Obiceiuri din ciclul vieții în satul Luncani, comuna Mărgineni, județul Bacău

Profesor învățământ primar Ababei Camelia

Școala Gimnazială Luncani, structură a Școlii Gimnaziale „Alexandru Piru” Mărgineni

Fiecare localitate are o istorie a sa, oameni care au marcat istoria dar și oameni care sunt protagoniștii evenimentelor actuale și trebuie să rămână în memoria urmașilor.

Botezul

Vineri seara nașii îmbrăcau cu haine noi, nou-născutul și împreună cu părinții și bunicii mergeau la biserică pentru a fi botezat. Baia era pregătită în cristelniță, iar pe o masă alăturată nașa pregătea crișma în care să-l înfășoare și trusoul de nou-născut.

Sâmbătă avea loc cumetria, adică nașii scot copilul din crișmă și îl scaldă acasă într-o cădiță în care sunt adăugate diferite obiecte: pene, petale de trandafiri, zahăr, busuioc, etc. După baie, copilul era îmbrăcat în haine noi. Această apă era aruncată la rădăcina unui pom fructifer.

Participantele la petrecere, o puneau în încurcătură pe nașă ascunzându-i unele haine sau papuceii și se făcea mare haz. Urma petrecerea și oferirea darurilor.

Nunta

Pe vremuri nunțile se făceau după obiceiul locului cu bucate gătitе în casă și cu lăutari. Întâi se făcea logodna, apoi nunta. În perioada dintre cele două evenimente, mirii locuiau separat, fiecare la casa părinților săi. Părinții aveau un rol major în apropierea căsătoriei și în stabilirea zestre. Mireasa trebuia să dețină o bucată de teren și obiecte de strictă necesitate pentru noul cămin, iar mirele avea obligația de a avea casă, destul teren arabil și pășuni pentru întreținerea viitoarei familii.

Nunta se făcea la casa mirelui. Soacra mare chema cu trei zile înainte cele mai harnice vecine și rude, care pregăteau pâine la cuptor, mălai, sarmale și borș. Bucatele se fierbeau în oale mari de lut pe jăratec.

În dimineața nunții, mirele pornea cu ceata de flăcăi spre casa nașilor, apoi împreună cu ei lua mireasa și mai întâi mergeau la cununia civilă după la biserică pentru cea religioasă.

La nuntă mirele și mireasa purtau costume populare, țesute în casă, iar zestre miresei, cadourile nașilor, nuntașilor erau lucrate la războiul de țesut din lână și cânepă cultivată și prelucrată manual.

Nașul și nașa cumpărau floarea mirelui, voalul miresei și lumânările care se împodobeau cu flori și panglici. Nașa îmbrăca mireasa cu prietenile ei care se numeau druști.

Druștele și cavalerii de onoare aveau atribuții bine stabilite, precum și vătăjelul, cel care conducea nunta.

Când se oferea darul de nuntă se închinau “păhăruțe dulci”(pahare cu vin de la nași), se striga numele gospodarului și valoarea cadoului.

La sfârșitul nunții mirii împreună cu socrii mari și mici duceau nașii acasă.

La o săptămână după nuntă, proaspeții miri mergeau cu cadouri la părinții miresei. Această vizită se numea “calea primară”. În schimb, primeau lucruri pentru casă.

Înmormântarea

La înmormântare sicriul era așezat într-un car, confecționat de tâmplarul satului, tras de boi. Carul era împodobit cu covoare de lână și prosoape din fire de cânepă țesute în casă.

Bibliografie:

Dănuț Doboș, Petronel Zahariuc, Daniela Butnaru, Anton Coșa, *Mărgineni un sat la porțile Bacăului*, Editura Sapiientia, Iași, 2009.

Tradiții și obiceiuri populare băcăuane

Profesor învățământ preșcolar Adam Oana

Școala Gimnazială „Ion Creangă Bacău

Grădinița cu Program Prelungit „Lizuca” Bacău

În nici o altă parte a țării repertoriul sărbătorilor de iarnă nu cunoaște o atât de mare varietate și bogăție de manifestări folclorice ca în zona Moldovei.

În această zonă a țării, putem spune că în fiecare grădiniță de copii, sărbătorile de iarnă sunt întâmpinate cu atmosferă mirifică în care se derulează programe cu datini și obiceiuri specifice momentului Nașterii Domnului sau Anului Nou. De Crăciun se practică: „Colindul”, „Jianul”, „Steaua”. De Anul Nou se practică: Jocul caprei, Jocul ursului, Jocul mascaților, Uratul. Fiecare obicei are farmecul și frumusețea sa, dar din toate, „Jocul ursului” se

bucură de cea mai largă răspândire, fauna locurilor explicând amploarea acestuia. Se știe că ursul trăiește în zona de munte, zona noastră se bucură din belșug de prezența acestuia. În trecut ursul cobora până aproape de gospodăriile localnicilor producând pagube, lucrul acesta reieșind din strigăturile specifice jocului.

Jocul ursului reprezintă piesa de bază a fondului cinegetic, o mândrie pe plan local, iar locuitorii au dat libertate imaginației și au creat această tradiție înfrumusețând-o permanent. Acest joc presupune existența unui grup mare de persoane alcătuind „ceata” condusă de un căpitan. Ceata este compusă din urși, ursari, irozii, mascați și toboșari. Toboșarii încep repetițiile de la Sfântul Andrei, au tobele legate de trunchi cu cingători numite bete la care bat cu două ciocănele diferite ritmuri. Ei au o mare importanță deoarece dau tonul jocului. Sunt îmbrăcați în bluze roșii, au pe cap o șapcă specială prevăzută de jur împrejur cu oglinzi și mărgele, obrații sunt vopsiți cu roșu, pantalonii sunt negri, iar pe partea laterală de sus în jos au pamblici tricolore.

Ursarii sunt persoane care conduc urșii impunând acestora mișcările ce trebuie să le facă prin comenzile care le dau. Sunt îmbrăcați cu cămăși albe având la mijloc brăie late numite cingători, pe cap pălării negre prevăzute de jur împrejur cu pene, iar în mâini au ciomege sau cleaiele la capătul cărora pornesc lanțuri ce se prind de capul fiecărui urs. Se spune că ursul execută mișcările impuse de ursari numai dacă acesta este legat cu lanțul de cearlăulursarului. Urșii sunt persoane îmbrăcate în piei de urs, la cap au doi canafi mari din lână roșie.

Irozii, îmbrăcați în haine femeiești (cămăși albe, cingători sau bete așezate în diagonală pe piept și spate, catrințe roșii prevăzute cu batiste cusute și coifuri pe cap din hârtie de diferite culori, fluier și săbii în mâini). Jocul lor oferă un spectacol inegalabil de lumină și culoare ce se desfășoară în sunetul țicnalelor care dialoghează pe două tonuri diferite pe fondul răpăitului de tobe. Tinerii se ducelează în mod simbolic.

Mascații au măști confecționate ce reprezintă chipuri ale oamenilor în diferite etape ale vieții, dar mai cu seamă bătrânețea. În multe cazuri personajele nu se desprind încă de măștile care le poartă și le acoperă fața. Ele sunt confecționate în așa fel încât stârnesc hazul, iar persoanele care le poartă răspândesc voia bună.

Jocul caprei, care simbolizează fertilitate pentru anul următor este integrat în mod armonios în programele artistice realizate cu preșcolarii. Costumul caprei l-am confecționat din bucăți de macat sau covoare aduse de bunici cu părinți pe care copii au aplicat cu grijă multe panglici colorate din hârtie sau pânză, iar capul sculptat din lemn îl împodobim cu ghirlande având maxilarul inferior mobil.

Versurile pe care noi le-am învățat cu copii le prezentăm mai jos:

„Asta-i capra din Moldova/Ascultați-va slova/ta, ta, ta, căpriță, ta!/Numai zahăr eu ți-oi da./Am adus-o acum la Iași/La copii drăgălași/ta, ta, ta, căpriță, ta!/Numai zahăr eu ți-oi da./Hai căpriță să jucăm/Și la toți să le urăm/ta, ta, ta, căpriță, ta!/Numai zahăr eu ți-oi da. Sănătate, bucurie/În anul care-o să vie/ta, ta, ta, căpriță, ta!/Numai zahăr eu ți-oi da./Foaie verde, foaie lată/Hai căpriță sari odată/ta, ta, ta, căpriță, ta!/Numai zahăr eu ți-oi da!”

Putem spune că ne-am ambiționat și am adus în mijlocul copiilor muzica și costumația pentru jocul căiuților, un joc care trezește buna dispoziție în sufletul tuturor.

După zile de pregătire a pașilor de dans în galop și a costumului popular echipat cu canafi și clopoței, copii au jucat grațios exprimând legătura sacră dintre om și animalul care îi stă aproape și-l slujește.

Pentru că jocul ursului se practică în majoritatea satelor din Moldova și noi l-am preluat la oraș și adaptat la nivelul copiilor preșcolari din grădinițele noastre. Este un joc agreat, spectaculos. „Ursuleții” sunt conduși de un „ursar”, care îndeamnă „animalele” la dans în ritmul tobelor. Noi am realizat costumele ursuleților cu ajutorul părinților din bucăți de blană, am împodobit togiurile și tobele. Cu multă plăcere, copii îmbrăcați în ursuleți, fac mișcări ritmice la bătaia din tobe, iar cei prezenți sunt plini de entuziasm.

Toate aceste obiceiuri amintite mai sus, pe care noi ne străduim să le pregătim an de an, culminează cu „Plugușorul” și „Sorcova”. Pentru acest moment, noi am confecționat și un buhai dintr-o putinica de lemn cu coada și şuviță din păr de cal, care dacă o udăm cu borș, prin tragere scoate un muget ca de bou stârnind astfel momentul senzțional și am confecționat bice din ram de corn și iușca de mătase împletită sau cânepă.

Copiii care rostesc „Plugușorul”, folosesc aceste elemente tradiționale care întăresc și trezesc și trezesc și mai mult sentimentele de dragoste pentru acestea.

Plugușorul celor mici: „Moș Vasile, Moș Vasile/Ce mai faci cu-atâta pâine/?Dă-mi și mie un colăcel,/Nu mă vezi că-s mititel/?Dă-mi și vin,/Dă-mi și parale/Ca să cresc, să mă fac mare/La anul să-ți fac altă urare/La ureche perciuni creți/La mai mânați măi băieți!/Hăi! Hăi!/N-am o de hârtie să vă scriu pe-o farfurie/Și-un condei de busuioac/Dumnezeu v-a da noroc/La vite și la bucate/La mulți ani cu sănătate!/Opriți plugul măi băieți!/Aho, aho!”

Cu „**Sorcova**” încheiem de fiecare dată suita obiceiurilor la cumpăna dintre ani. Copiii adunați în grupuri, în fața spectatorilor, cu sorcove confecționate de ei din ramuri de brad împodobite cu flori din hârtie colorată creponată rostesc după încredințarea gazdei cuvintele: „Sorcova,/Vesela,/Să trăiți/Să-nfloriți/Ca un măr,/Ca un păr,/Ca un fir de trandafir,/Tare ca piatra,/Iute ca săgeata,/Tare ca fierul,/Iute ca oțelul,/La anul și la mulți ani!”

Copii, la finalul programului acestor sărbători sunt răsplătiți cu colaci, mere, nuci, bani din partea gazdelor, a părinților.

Obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viața poporului, cântecele, dansurile și strigăturile nelipsite de la aceste întâlniri, datinile specifice sărbătorilor religioase, costumele minunate pe care le poartă oamenii în aceste împrejurări sunt tot atâtea ocazii de a transmite copiilor tradițiile populare românești. neamului nostru.

Sărbătorile de iarnă sunt marcate de cele mai frumoase tradiții românești. Iarna se țin obiceiuri și datini populare, care provin din trecut, dar se urmează cu sfințenie chiar și în ziua de azi. La sate, în Ajunul Crăciunului, cete de copii se strâng pentru a-i colinda pe săteni. În sate, copiii se maschează în diferite personaje, precum ursul, capra, ursarii. În Moldova, bărbații proaspăt însurați merg cu plugul.

Un simbol mult prea cunoscut este bradul de Crăciun. Acesta există în tradițiile românești cu mult înainte de era creștină. Bradul este cel mai important arbore din obiceiurile românești. Bradul este prezent la cele mai importante evenimente din viața unui om: botezul, căsătoria și înmormântarea; bradul se consideră că aduce noroc, viață lungă, prosperitate și fertilitate, motiv pentru care oamenii își împodobesc casa cu crengi de brad.

Un alt obicei cunoscut de toți este colindatul. Acesta începe în data de 24 decembrie și poate să continue timp de 2 sau 3 zile; colindatul se face de obicei în grupuri, de copii, oameni maturi, bătrâni, doar fete, doar băieți, tineri căsătoriți, în funcție de zona etnografică.

În ziua de azi, toată lumea abia așteaptă să împodobească bradul. Acest obicei are loc în ajunul Crăciunului sau în noaptea de Crăciun, când Moș Crăciun aduce pe lângă cadouri și bradul frumos împodobit cu globuri și beteață.

În zona Moldovei, Crăciunul este o sărbătoare importantă. Toate activitățile ce au loc în ziua ajunului sunt de fapt un ritual spre protecția animalelor, a livezilor și a gospodăriei. Femeile curăță toată casa și fac colaci, iar bărbații au grijă să înapoieze orice lucru luat cu împrumut. Tot în această zi, femeile coc un colac în formă de cifra 8, care în primăvară urmează să fie afumat și pus între coarnele boilor ce arau pământul. În ajun femeile pregătesc masa de Crăciun, care trebuie să conțină multe feluri de mâncare, multe dintre acestea fiind din carne de porc, sacrificat cu câteva zile mai înainte. Nimeni nu mănâncă până când preotul nu vine să sfințească bucatele.

Tot în ziua ajunului încep și colindătorii să meargă pe la casele oamenilor; de dimineață colindă copiii cei mai mici, spre după masă școlarii iar spre seară colindă tinerii.

În Moldova se crede că toate colindele sunt rostite pentru ca diavolii să dispară iar satul să fie curat în noaptea de Crăciun. De asemenea, se spune că este un mare păcat dacă o gospodărie are ușa închisă în ajunul Crăciunului și nu poate să-i primească pe colindători.

Un alt obicei care în timp și-a pierdut semnificația este mersul cu steaua. Acest obicei avea menirea de a informa oamenii de nașterea lui Hristos. Copiii care mergeau cu steaua se deghizau în magi și vesteau marea minune.

De Anul Nou tinerii merg cu „Plugușorul”, iar flăcăii merg la colindat la fetele nemăritate; dar în acest caz colindele nu mai sunt urări de bine, ci sunt satire ironice și au menirea de a atrage atenția asupra unor năravuri ale gazdelor. Tot în această zi, are loc și „jocul caprei” sau „jocul cerbului” – un ritual bine regizat, cu măști și personaje mitice.

Plugușorul este un obicei general, practicat de români cu prilejul Anului Nou. Obicei agrar, cu adânci rădăcini în spiritualitatea românească, plugușorul este o colindă; o colindă agrară declamată, cu elemente teatrale, având ca subiect munca depusă pentru obținerea pâinii. Plugul, ornat cu hârtie colorată, panglici, șervete, flori, pe care se pune, eventual, și un brad, era o prezență nelipsită în cadrul acestei colinde. Acum este, mai mult, o prezență simbolică, în cadrul urărilor care li se adresează oficialităților.

Plugușorul se recita din casă-n casă în Ajunul Anului Nou, seara, sau până în dimineața Anului Nou. Era practicat de copii sau adolescenți, ca și acum. Dar se spune că, mai demult, îl practicau numai bărbații în puterea vârstei. Izolat (în județele Botoșani și Galați) este consemnată și prezența femeilor în ceată. În general, se practica în cete mici, de 2-3 inși. Mai demult, se ura și în cete mai mari, care își alegeau un vătaf. Recitarea textului este însoțită de sunetul clopoțelilor, al buhaiului și de pocnetul bicelor. În scenariile mai complexe ale obiceiului apar și instrumente muzicale (fluier, cimpoi, tobă, cobză, vioară), dar și pocnitori și pușcoace, care amplifică atmosfera zgomotoasă în care se desfășoară obiceiul.

În zona Sănduleni, copiii mai mici merg cu „Plugul mic” de lemn, pe care-l trag prin zăpada din curte, ca și cum ar ara, în timp ce alți membri din ceată se adună lângă fereastră, sună din clopoței și pocnesc din bice, urându-le gazdelor, belșug și sănătate. Altă ceată, formată din copii mai mari și flăcăi, merg cu „Plugul mare”. Ei duc un buhai, format dintr-o doniță din lemn, fără fund, care este acoperită cu o piele argăsită, în mijlocul căreia se află un smoc lung din păr de cal, ce imită mugetul buhaiului, când e tras prin mâini.

Alții, din același grup, poartă clopote și bice, uneori și un fluieraș sau o zongoră, în sunetul cărora rostesc urături lungi despre bădica Traian: „Dimineată s-a sculat/Pe ochi negri s-a spălat/La icoană s-a închinat/Pe cal alb a-ncălecat/Și cu plugul a plecat/La arat și semănat...” În continuare, se vorbește despre arat și semănatul „grâului de vară”, secerat cu: „Seceri mari/Pentru secerători tari/Și altele mai mititele/Pentru fete ocheșele...”

Azi, chiar dacă sensurile lor inițiale, în mare parte, s-au pierdut, chiar dacă originea lor a devenit obscură, chiar dacă unele elemente s-au modernizat, aceste obiceiuri supraviețuiesc totuși. Iar persistența lor arată clar un lucru: că oamenii au încă nevoie de ele.

Bibliografie:

Mică enciclopedie de tradiții românești, Ion Ghinoiu, Ed. Enciclopedică, 2001;
Sărbători și obiceiuri, C. Brăiloiu, Ed. Enciclopedică, 2002.

Tradițiile locale - comori ale neamului românesc

*Profesor învățământ primar Alexa Viorica
Școala Gimnazială „Liviu Rebreanu” Comănești*

Zona Moldovei este recunoscută pentru tradițiile de iarnă. În orașul Dărmănești se păstrează tradițiile, cu precădere cele de Crăciun și de Anul Nou.

Manifestările cele mai gălăgioase, de mare amploare, care se practica în Dărmănești, în ajunul Anului Nou, în prima și a doua zi a Anului Nou, URSUL, CAPRA, NUNTA, MOCĂNAȘII, JIANUL aparțin teatrului folcloric. Jocul Ursului este cel mai popular obicei de iarnă de pe Valea Trotușului.

Sărbătoarea începe din prima zi de Crăciun, când sunt întâmpinate cetele de Jian. Tradiția este împământenită de ani buni la Dărmănești. Tinerii de aici se organizează din timp în cete și intră pe scenă în ritmul tobelor. Haiducii sunt frumos echipați și pregătesc un spectacol deosebit pentru turiștii veniți din toată țara. Cetele dau reprezentații minuțios pregătite, cu zeci de ursari și dansatori îmbrăcați în blănuri de urs împodobite cu câte doi canafi mari, roșii, jucând în ritm asurzitor de dobe. Urșii sunt „îmblânziți” de amenințarea „cealăului”, un toiag frumos sculptat și dăruit de bătrânii satului: „Nu te da, nu te muia,/Că pun mâna pe nuia,/Și nuiaua-i de răchită, Hai, Martine, la pământ,/Și ascultă-mă ce-ți cânt!”

Semnificația veche a Jocului Ursului este de a celebra forța animalului care învinge iarna, regenerarea naturii (ursul este „bătut” și „moare”, după care „reînvie”), curgerea anotimpurilor. Este posibil ca unele elemente ale obiceiului să provină și din tradiția ȋiganilor ursari care colindau satele pentru a-i „tămădui” cu „puterea” sau cu greutatea ursului, pe cei cu dureri de șale.

Toate cetele sunt însoțite de mulțimea măștilor frumoase (moșnegi, babe, Anul Nou, Anul Vechi, medici, preoți, vânători, miri, mirese, negustori, turci, ciobani, etc) simbolizând profesii, vârste, origine etnică, etc.

Unii cetățeni își confecționează o mască și o ținută secretă, își modifică vocea, făcându-și un punct forte din a nu fi recunoscuți. Maska lor improvizează un dialog cu gazda, cu conținut hazliu, satiric, spontan, creativ, pe tema gospodăriei, agriculturii, creșterii vitelor, geloziei, critica unor meserii de profesori, doctori, preoți, silvicultori, ciobani, ironizând și criticând relele din societate. După demascare urmează urările de bine, belșug și sănătate, gazdele oferind vin, gustări și dulciuri măștilor.

Aceste obiceiuri sunt foarte vechi, vin de la sărbătoarea tracilor numită „Brumalia” - cu infiltrații din datinile lui Dionis când se mascau bărbații în femei și vice-versa.

Cetele mari sunt însoțite și de măști urâte. Măștile constituie creații populare care spun indirect multe și care evoluează de la o perioadă la alta. O parte din măști continuă să evoce trecutul glorios al poporului român în lupta pentru independență, libertate și dreptate. Alte măști reprezintă oameni și fapte care au influențat sau influențau în rău sau în bine viața obștii.

Fiecare cartier are ceata lui, formată din ursari îmbrăcați după modelul dresorilor de urși, urși, toboșari, irozi și mascați. Urșii sunt flăcăi îmbrăcați în piei originale de urs, frumos decorate la cap, cu butoane aurii, canafi roșii și pânglicute colorate, flăcăii mormăind ca urșii. Ursarii poartă într-o mână un băț mare, bine înflorat, pecetluit cu metal, de care ursul știe bine să asculte, iar în cealaltă mână o sită mare. Aceasta este frumos decorată cu butoane aurii pe care sunt așezate tăblițele care scot un zornăit anume prin mănuierea ei de către ursar și cu care stabilește ritmul jocului. Toboșarii au tobe mari, sunt costumați asemănător, cu costume naționale, mănuși albe, iar după modelul arnăuților, poartă pe cap chipiu și o cămașă roșie, toate ornate cu mărgelile colorate. Irozii, băieți și fete, frumos costumați național, poartă o fustă plisată, lungă, cu dungi roșii, albe și negre, iar pe cap poartă niște căciuli înalte și acoperite cu pânglicute din hârtie colorată. Fiecare poartă în mână o sabie, singurul simbol al semnificației istorice al tăierii copiilor sub 2 ani de către Irod Împărat, pentru a-l găsi și ucide pe Hristos.

Autoritățile au făcut demersuri pentru a înscrie această datină în patrimoniul UNESCO, alături de doina și ritualul călușului.

Bibliografie:

Alexa Vasile, „Monografii Dărmăneștene, Editura Grapho, 2015

Numărul locuitorilor din comuna Dofteana este de peste 12000, dintre aceștia un număr considerabil reprezintă pe cei plecați la muncă în Italia sau Spania, dar totdeauna de sărbătorile Crăciunului se întorc „acasă”. Aici, „acasă” de Crăciun și Anul Nou sunt cele mai frumoase obiceiuri de pe Pământ. De la copil la om în vârstă, se știu, se păstrează, se practică, iar noi învățătorii le transmitem din generație în generație, le scoatem în evidență farmecul și importanța lor, și-i determinăm pe copii să nu le uite și să le ducă mai departe. De Crăciun se practică: „Colindul”, „Jianul”, „Steaua”. De Anul Nou se practică: Jocul caprei, Jocul ursului, Jocul mascaților, Uratul. Fiecare obicei are farmecul și frumusețea sa, dar din toate, „JOCUL URSULUI” se bucură de cea mai largă răspândire, fauna locurilor explicând amplexarea acestuia. Se știe că ursul trăiește în zona de munte, zona noastră se bucură din belșug de prezența acestuia. În trecut ursul cobora până aproape de gospodăriile localnicilor producând pagube, lucrul acesta reieșind din strigăturile specifice jocului.

Jocul ursului reprezintă piesa de bază a fondului cinegetic, o mândrie pe plan local, iar locuitorii au dat libertate imaginației și au creat această tradiție înfrumusețând-o permanent. Acest joc presupune existența unui grup mare de persoane alcătuind „ceata” condusă de un căpitan. Ceata este compusă din urși, ursari, irozii, mascați și toboșari. Toboșarii încep repetițiile de la Sfântul Andrei, au tobele legate de trunchi cu cingători numite bete la care bat cu două ciocănele diferite ritmuri. Ei au o mare importanță deoarece dau tonul jocului. Sunt îmbrăcați în bluze roșii, au pe cap o șapcă specială prevăzută de jur împrejur cu oglinzi și mărgelă, obrații sunt vopsiți cu roșu, pantalonii sunt negri, iar pe partea laterală de sus în jos au pamblici tricolore.

Ursarii sunt persoane care conduc urșii impunând acestora mișcările ce trebuie să le facă prin comenzile care le dau. Sunt îmbrăcați cu cămăși albe având la mijloc braie late numite cingători, pe cap pălării negre prevăzute de jur împrejur cu pene, iar în mâini au ciomege sau cearlăie la capătul cărora pornesc lanțuri ce se prind de capul fiecărui urs. Se spune că ursul execută mișcările impuse de ursari numai dacă acesta este legat cu lanțul de cearlăul ursarului.

Urșii sunt persoane îmbrăcate în piei de urs, la cap au doi canafi mari din lână roșie.

Irozii, îmbrăcați în haine femeiești (cămăși albe, cingători sau bete așezate în diagonală pe piept și spate, catrințe roșii prevăzute cu batiste cusute și coifuri pe cap din hârtie de diferite culori, fluiere și săbii în mâini). Jocul lor oferă un spectacol inegalabil de lumină și culoare ce se desfășoară în sunetul țicnalelor care dialoghează pe două tonuri diferite pe fondul răpăitului de tobe. Tinerii se duelează în mod simbolic.

Mascații au măști confecționate ce reprezintă chipuri ale oamenilor în diferite etape ale vieții, dar mai cu seamă bătrânețea. În multe cazuri personajele nu se desprind încă de măștile care le poartă și le acoperă fața. Ele sunt confecționate în așa fel încât stârnesc hazul, iar persoanele care le poartă răspândesc voia bună.

În ajunul Anului Nou în centrul comunei are loc un spectacol de o frumusețe rară. Aici se întâlnesc cetele de urși din cele șapte sate ale comunei având loc o întrecere în felul în care joacă și sunt alcătuite și costumate. Toată suflarea satelor se adună la acest spectacol care îți umple inima de bucurie și mândrie că ești locuitor al acestei zone. Toate privirile sunt îndreptate spre scena unde urcă fiecare ceată în următoarea ordine: urșii, ursarii, toboșarii, irozii, mascații. Aici suntem prezenți și noi cadrele didactice, deoarece noi prezentăm cu elevii cu o săptămână înainte în cadrul Festivalului de datini și obiceiuri aceste obiceiuri unde obținem premii după cum ni se cuvin.

Sunt sigură că obiceiurile comunei Dofteana nu vor muri niciodată, ele vor exista atâta timp cât neamul românesc va exista pe acest pământ, pentru că aproape toate cadrele didactice sunt localnice, sunt mari iubitori ai acestor locuri și a păstra tradițiile înseamnă a ne iubi țara, neamul și graiul dulce românesc. Trebuie să găsim calea de a redefini cuvântul „patriotism” într-o formă în care mai ales elevii să înțeleagă că a fi patriot înseamnă dragoste pentru seamănul tău. Tradiția trebuie să existe în construcția unui om, ea nu trebuie să moară. Ea ne ajută să ne autodefinim, numai cunoscând-o, știm cine suntem, de unde venim, ce e cu noi, ne cunoaștem adevărata valoare.

Bibliografie: <http://www.dofteana.ro/jocul-ursului.php>, accesat 10.10.2018.

Tradițiile – oglinda vie a existenței poporului român

*Profesor învățământ primar Antonie Carmen-Elena
Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Bacău*

Motto: „...datinile, proverbele, muzica și poezia sunt arhivele popoarelor, iar cu ele se poate constitui trecutul lor îndepărtat. Căci nu există bucurii mai de preț ca averea de cuget și simțire inclusă și păstrată cu sfântă grijă de-a lungul vremurilor în adâncul sufletului românesc, al moșilor și strămoșilor noștri.” *Alexandru Vlahuță*

Existența tradițiilor în societate este obiectiv necesară, întrucât nici o societate nu se poate lipsi de ele. Este de neînchipuit o societate fără norme de comportament, mai ales în acest timp al tranzițiilor care se înscrie în

procese mai ample de diferențiere și de integrare care au loc în viața și în cunoașterea socială de la sfârșitul sec. XX și începutul sec. XXI. În existența socială, omenirea își modifică modurile de organizare a vieții, rămânând însă o mare parte din ea legată de tradiții ancestrale care, se pare, dacă ar fi lichidate ar sărăci-o și mai mult.

Prin urmare, timpul în care trăim ne obligă să revenim la fundamentele tradiționale ale existenței omenirii pe care le-am pierdut în această perioadă de criză profundă ce o traversează civilizația pentru a rezolva problemele începând de la cele ce țin de guvernanta globală sau ocrotirea mediului înconjurător și până la cele vizând comportamentul față de semenii.

Totodată, perioada de tranziție prin care trece țara noastră a devenit o sursă puternică de schimbare și dezorientare normativă, de răsturnare a vechii „ordini sociale”, care nu poate să nu afecteze în mod profund semnificațiile contextului normativ, împiedicând, o îndelungată perioadă de timp, pe indivizi să se orienteze în acțiunile și conduitele lor după repere certe. Starea de anomie duce la suspendarea temporară a funcționalității vechilor reglementări și pune în evidență tendințele antinormative, de negare a oricărui gen de normativitate în favoarea unei acțiuni care nu mai cunoaște limite și pentru care orice normă este o constrângere. Din această cauză, în prezent, o mare semnificație în viața noastră trebuie să o aibă **tradițiile, obiceiurile și sărbătorile**. Potențialul lor e colosal, dacă e utilizat și orientat spre făgașul constructiv - al dragostei față de patrie și neam. Sub influența tradițiilor se pot cristaliza facultățile civice ale individului, ele contribuind și la cultivarea calităților morale, umane ale personalității.

Situația în cauză e determinată de faptul că în sec. al XXI-lea în domeniul culturii în general, și în viața spirituală a societății, în special, au loc progrese mărețe ce duc spre ruinarea valorilor culturale acumulate de secole, spre uitarea izvoarelor ce au favorizat nașterea acestor valori. Dacă acest proces se înfăptuiește în mod conștient, cum a avut loc în istoria poporului nostru aproape jumătate de secol, e cu mult mai dureros. Nu de puține ori avem senzația că ne este impusă mentalitatea potrivit căreia trebuie să gândim și să acționăm în perspectivă, să ne orientăm în mod unilateral spre viitor în detrimentul tradițiilor naționale, spre novații în defavoarea memoriei istorice a neamului românesc.

În aceste condiții s-a demonstrat că fără un echipament spiritual, fără un sistem de credințe și tradiții care să le orienteze experiența, societățile se pot dezintegra. Tradițiile și credințele asigură supraviețuirea și funcționalitatea grupului uman, ceea ce este o condiție necesară de supraviețuire a individului. Trebuie să ținem cont de faptul că numai în cadrul unei tradiții se poate constitui și are sens novația, în afara ei, creația ar fi de neconceput, istoria s-ar frânge și umanitatea nu s-ar putea constitui.

Tradițiile naționale ale poporului român s-au constituit pe următoarele căi:

- ✓ prin legătura cu tradițiile străvechi ale cultelor soarelui-focului, apei, plantelor, ce existau încă de la tracogeto-daci (de aici și caracterul lor magico-agrar);
- ✓ reflectarea într-un mod artistic specific a muncii, traiului, moravurilor, a luptei poporului împotriva diferiților dușmani pentru libertate, viață mai bună;
- ✓ acumularea unor elemente religioase, mai ales după ce strămoșii noștri au adoptat creștinismul.

Este imperios necesar să scoatem din anonimat aceste comori strămoșești cu scopul de a le utiliza la socializarea individului, la asigurarea procesului continuității generațiilor în spațiul nostru etnic care este astăzi într-un mare pericol. Folclorul cu tradițiile, obiceiurile și portul popular reprezintă comori inestimabile care definesc identitatea unui popor, făcându-l unic, statnic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului. Toate elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații. Imensul tezaur folcloric cu toate elementele aparținătoare reprezintă reale documente grăitoare privind istoria și cultura unui popor, constituind o componentă valoroasă, o moștenire neprețuită pentru noi. Această moștenire strămoșească trebuie dusă mai departe prin orice mijloace, deoarece, un popor trebuie să trăiască prin ceea ce lasă fiilor săi.

Protejarea patrimoniului cultural, rural, tradițional trebuie să cuprindă o componentă fundamentală, cea a obiceiurilor, datinilor, a cântecelor și jocurilor populare, a portului și graiului, a folclorului popular. Educația în spiritul prețuirii culturii locale, a dragostei și respectului pentru creația înaintașilor, pentru civilizația materială a familiei și satului trebuie să devină parte constitutivă a procesului de socializare realizat în școală și familie.

În calitate de dascăli suntem obligați să facem din creația noastră populară o carte de vizită cu care să batem la porțile cunoașterii și cu care vom fi primiți și apreciați fără îndoială, oriunde în lume. În furtunile veacurilor obiceiurile și tradițiile strămoșești au rămas neclintite păstrând nealterate valorile autentice ale culturii populare. Începând cu obiceiurile prilejuite de fiecare moment important din viața omului (naștere, căsătorie, moarte), continuând cu obiceiurile de sărbători, cu cântecele, dansurile și strigăturile nelipsite de la aceste evenimente și terminând cu frumoasele costume populare îmbrăcate în aceste împrejurări, izvorul lor este nesecat pentru cel care vrea să le cunoască și să le adune în mănunchi pentru a le dărui mai departe.

Copiii, se lasă îndrumați și pot fi modelați în așa fel încât pe fondul lor afectiv să se așeze elementele cunoașterii. Valorificând aceste tradiții populare oferim copiilor posibilitatea de a cunoaște frumusețea, bogăția și diversitatea folclorului, înțelepciunea populară, armonia limbii.

În activitățile de la clasă facem cunsocute copiilor tradițiile strămoșești prin intermediul lecturilor după imagini, convorbiri, dar și prin serbările pe care le desfășurăm cu prilejul diferitelor sărbători (Crăciun, Paște).

Șezătorile constituie un mijloc complex de educație, deoarece îi familiarizează pe copii cu unele elemente de folclor, contribuind astfel la dezvoltarea dragostei pentru tradițiile populare, le dezvoltă dragostea pentru frumos, pentru armonie, le cultivă răbdarea, stăpânirea de sine, spiritul de echipă. Datinile și obiceiurile populare ne reprezintă și constituie o adevărată avere a țării noastre, apreciată în lume, fapt care determină dorința de a cunoaște frumusețea și naturalețea obiceiurilor, a folclorului autentic, a portului popular și a graiului local. De asemenea, au rolul de a-i ajuta pe copii să cunoască specificul zonei și a frumuseților din jur.

Să-i învățăm pe copii să prețuiască și să respecte obiceiurile și tradițiile cu care s-au născut, să-i învățăm să iubească meleagurile natale, portul românesc și pe români! Să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identității neamului românesc fără de care nu am putea ști de unde venim și cine suntem, de fapt noi românii pe acest pământ!

Bibliografie:

Dicționar de istorie veche a României. București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1976;
Marinescu, C.; Tănase, Al. *Conștiința națională și valorile Patriei*. Iași: Ed. Junimea, 1982;
Rădulescu-Motru, C. *Psihologia poporului român*. București, 1937;
Vetișanu, V. *Deschideri filosofice în cultura tradițională*. București: Ed. Eminescu, 1989.

Rolul tradițiilor populare în educația elevilor

*Învățător Aparaschivei Irina
Școala Gimnazială „Emil Brăescu” Măgura, Bacău*

„Pe-un picior de plai, pe-o gură de rai” ne-am născut și trăim, și datoria noastră este de a păstra și a arăta atât semenilor noștri din acest spațiu, cât și altora, frumusețea datinilor și obiceiurilor noastre.

Tradițiile românești constituie una dintre valorile inimaginabile și incontestabile ale poporului nostru și nu trebuie să lăsăm timpul și evenimentele lumii moderne să ne facă să le uităm.

Alături de literatură, care constituie un factor cu eficiență deosebită în educație, arta populară are și ea o contribuție de seamă. În primul rând, elevii încep să înțeleagă specificul poporului din care fac parte, aspirațiile lui, idealurile de ieri și de azi, care sunt oglindite în obiceiurile locurilor și creațiile meșteșugarilor; în al doilea rând, punându-i pe copii, încă de la vârsta preșcolară în contact direct cu creația populară, le insuflăm respectul pentru tradițiile noastre și dorința de a duce mai departe tot ceea ce ne reprezintă ca națiune.

Elevul simte admirația față de creațiile populare încă de când își ascultă bunica cum deapănă firul unui basm sau a unei legende, în care eroii sunt înzestrați cu calitățile țăranului român, îl simte din cântecul duios de leagăn al mamei, din proverbul și zicătorii, din ghicitori din doinele cântate îndelung de moșii și strămoșii noștri.

Exprimată în cele mai diverse forme, creația populară românească este caracterizată de autenticitate și ingeniozitate, o trăsătură aparte fiind puternica ei unitate, care nu exclude însă o mare varietate de manifestări în arhitectura populară, port, țesut, olărit, prelucrarea lemnului, a metalului și nu în ultimul rând pictura icoanelor pe sticlă.

Costumul popular românesc reflectă suprapus influențe date de tradițiile locale, așezare geografică, posibilități economice zonale, starea socială sau ocazia cu care este purtat.

Toate acestea, precum și faptul că se observă o îndepărtare a tinerilor de la tradițiile populare ne face să insistăm pe cunoașterea de la cea mai fragedă vârstă a tradițiilor populare, pe educarea copiilor în spiritul respectului și păstrării acestora.

Dezvoltarea dragostei pentru arta populară poate fi realizată prin activități de observare a costumului popular, prin dansuri, șezători, serbări, colinde, realizarea unor obiecte de artă populară, proverbe, ghicitori.

În activitățile de observare a costumului popular începem prin menționarea regiunii din care fac parte, iar la prezentarea costumelor ținem seama de elementele componente, începând cu podoaba capului și terminând cu încălțăminte.

Copiii pot cunoaște mai bine elementele componente ale costumului popular prin îmbrăcarea lor cu ocazia serbărilor sau a diferitelor manifestări dedicate unor evenimente locale.

Totodată copiii au făcut cunoștință cu produse artizanale reușite care pot fi apreciate ca artă propriu-zisă. În legătură cu obiectele de artizanat existente la colțul de artă populară amenajat în interiorul școlii, nu ne-am mărginit să prezentăm obiectele doar ca valoare intrinsecă, ci am căutat să atragem atenția elevilor și în ce privește munca depusă de către creatori, arătându-le în același timp că această muncă constituie o veche tradiție a poporului nostru: cioplitul în lemn, olăritul, țesutul, cusutul pe fir, confecționarea unor obiecte din materiale din natură.

La activitățile de arte vizuale și abilități practice, elevii au realizat obiecte artizanale cu care am îmbogățit colțul de artă din școală. În felul acesta au avut satisfacția unei munci finalizate, cât și satisfacții de ordin estetic. În legătură cu formarea sentimentelor de prețuire a obiceiurilor populare legate de începutul Anului nou există tradiția ca în fiecare an să organizăm serbarea pomului de iarnă.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Împodobirea bradului este un prilej de mare bucurie pentru copii dacă acesta este împodobit cu podoabe realizate de ei. Cu acest prilej elevii află că bradul simbolizează viața lungă, veșnic tânără, iar podoabele lui dorința omului pentru bunăstare și frumusețe.

Prin textele colindelor, elevii transmit urările de bine în legătură cu unele străvechi îndeletniciri ale poporului nostru legate de muncile agricole ca: aratul, semănatul și păstoritul.

O ocazie în care se valorifică tradițiile populare cu care copiii au făcut cunoștință în diverse situații este **șezătoarea**. În acest cadru copiii lucrează și în același timp petrec degajați spunând povești, glume, proverbe, ghicitori, cântă și dansează.

Prin lucrul manual al copiilor desfășurat în cadrul șezătorilor se urmărește capacitatea lor de a realiza lucrări originale, valorificând experiența acumulată, iar prin materialele pe care le punem la dispoziția copiilor le stimulăm creativitatea. Am urmărit ca aceste materiale să fie cât mai bogate și mai diverse. Fetițele și-au ales după preferință cusături naționale pe etamină, înșirări de mărgelă, iar băieții țesături la gherghef și pe carton, împletituri din pânuri de porumb.

În cadrul șezătorilor, folosirea zicătorilor, proverbelor, ghicitorilor, dă naștere unei atmosfere recreative și antrenante.

Zicătorile și proverbele au fost întotdeauna prețuite de poporul nostru pentru conținutul valoros și pentru realizarea lor artistică. Ele au fost păstrate ca tradiții populare și sunt o dovadă a înțelepciunii poporului, având o latură morală, satirizând lenea, lăcomia, urâtenia și laudând frumusețea, hărnicia și bunătatea omului.

Jocurile populare românești, prin frumusețea costumelor și a melodiei, prin suplețea și expresivitatea mișcărilor, prin vioiciunea pe care o dă copiilor, contribuie în mare măsură la realizarea educației estetice a elevilor.

Dansurile sunt însoțite de obicei de strigături, adecvate tematicii și integrate în raport cu conținutul dansului și a ritmului. De obicei, strigăturile au un caracter satiric, legat de începutul jocului, de obiceiurile locului, de evenimentele comunității sau sărbători specifice zonei. Dacă la acestea se adaugă și chiuțituri atunci dansul popular devine mai dinamic, mai antrenant, plin de elan și de invitație la joc.

Folclorul este o carte a vieții, un îndrumător pentru demnitate, muncă, cinste, omenie. Educând copiii în spiritul valorilor morale ale poporului nostru aducem folclorul ca izvor nesecat de valori culturale și naționale.

Bibliografie:

MECT, CNFP „Managementul proiectului – Ghid practic pentru formatori și cadre didactice”, București, 2001;
MECT, Institutul de Științe al educației „Managementul Educațional pentru Instituțiile de Învățământ”, „Managementul educațional”, București 2001;
Revista Învățământul Preșcolar nr. 1 - 2, 2009.

Valea Cașinului – microzonă etnografică băcăuană

*Profesor învățământ primar Apreotesei Maria-Diana
Școala Gimnazială „Regina Maria” Mănăstirea Cașin*

Portul popular

Creativitatea locuitorilor de pe Valea Cașinului s-a manifestat și în portul popular, păstrat de veacuri de la strămoșii lor. Microzona Cașin face parte din zona etnografică Troțuș, care se încadrează din punct de vedere structural și morfologic portului moldovenesc, dar se află la contactul unor mari zone etnografice (Neamț, Bacău, Vrancea) și la granița celor două provincii istorice (Moldova și Transilvania).

Etnografic, microzona Cașin reprezintă o unitate distinctă în ceea ce privește modul în care locuitorii își confecționau vestimentația și se îmbrăcau, hainele lor diferențiindu-se în funcție de condițiile climatice (vară - iarnă), costumul de sărbătoare și cel de muncă zilnică, sex, vârstă, momentele principale ale vieții, starea socială, economică și culturală.

„Portul tradițional al locuitorilor de pe Valea Cașinului reprezintă o realitate vie, ceva specific și de rară frumusețe, care solicită atenția iubitorilor de frumos și de originalitate.” [Gheorghe I. Simion, 2003, pag. 137] Se spune că și în vreme de război ostașii cășineni au purtat cu mândrie străvechiul costum dacic, iar „cele mai statornice în menținerea portului popular sunt cășinencile.” [Dorinel Ichim, 1983, pag. 116] Căutând pe la bătrânii satului și studiind exponatele de la Muzeul Văii Cașinului am observat câteva aspecte caracteristice:

Bărbații purtau dintotdeauna pe cap căciula țuguiață sau retezată iarna, iar vara, toamna și primăvara, pălăria. Corpul era îmbrăcat cu cămașă albă, închisă la gât sau răsfrântă, mai rar împodobită; cojocul fără mâneci și încheiat pe o latură, numit pieptar; pe deasupra sumanul, cojocul mare sau renumita sarică de Cașin; în loc de pantaloni se foloseau ȋtarii albi și cămașa răsfrântă peste ei, încingându-se cu un brâu sau chimir; vara îmbrăcau o vestă sau o haină mai ușoară de culoare neagră. Drept încălțăminte se foloseau opincile iar mai târziu ghetetele (bocancii).

Locuitorii veniți de la Rucăr-Dragoslavele au adus modificări în costumația băștinașilor: costumul muntenesc, cămașa înflorată cu mâneci largi, ȋtarii albi și largi și vesta neagră închisă la gât. Nu putem trece cu

vederea descrierea portului bărbătesc realizată de Nicolae Iorga, cu ocazia călătoriei sale pe Valea Cașinului: „Bărbații poartă pălării rotunde cu margini mici, sumane cafenii, cojocel, adeseori cusute în arnici, și ȋțari strîmți” [Nicolae Iorga, 1916, pag. 66]

Costumul femeilor prezintă multă originalitate în model și croială. Fetele tinere, necăsătorite, umblau vara cu capul descoperit, ȋși pieptănau părul cu cărare, ȋmpietindu-l la spate sau cu două cozi adunate pe creștetul capului sub formă de coroniță. Femeile căsătorite ȋși acopereau capul cu **basmale**. Pe parcursul anului femeile foloseau în condiții festive **broboadele** de borangic, în sau lână, iarna. Începînd din seara nunții, „femeile de pe Valea Cașinului purtau pe cap **căiță (fes)** cu două ciocuri, cu fruntar, peste care se puneau ștergarul de borangic, asemenea celor din zonele Muncel și Bran”. [Simion P. Radianu, 1889, pag. 208]

Piesa cea mai importantă a fost dintotdeauna **cămașa**, denumită și „ie”, confecționată din pânză de borangic, în sau bumbac, cu gulerul pieptii și mânecile ȋmpodobite cu cusături cu motive florale, mâneca largă, „slobodă” sau străsău pe manșete sau volane. Ornamental, mâneca putea fi cu **altiță și rări** *prepuse* (se coseau separat și se atașau pe cămașa gata lucrată) cu rînduri dispuse orizontal, monocromă, cusută cu arnici negru, pentru femeile în vîrstă, cu mărgelile și fir metalic, romburi sau ajur, divers colorate, pentru fetele și femeile tinere. Specifică numai satelor de pe Valea Cașinului este **cămașa cu chiruști** sau **cămașa cu larg**, care se purta în exclusivitate la sărbători și la ceremonii. „Chiruștile” erau altițe de formă triunghiulară, din catifea sau mătase înflorată, avînd marginile brodate cu fir metalic și cu dantelă. Cămășile se deosebeau în funcție de priceperea și talentul celor ce le creau, folosind modele de la Muscel, din Transilvania și din Vrancea, adică de unde proveneau locuitorii adunați aici. Negrul, vișiniul, maroul, au fost culorile preferate, iar combinarea lor dădea naștere la adevărate lucrări de artă vestimentară.

Costumul era completat de **fota aleasă** sau **catrința**, în formă dreptunghiulară, dungată orizontal și vertical, fiind o piesă de mare originalitate. „O variantă care a evoluat de la tipul predominant cu vrăste grenă și dungulițe din lînică este **catrința mănăstireancă**, care avea și dungi din fir metalic.” [Dorinel Ichim, 1983, pag. 122] Femeile în vîrstă purtau fota neagră confecționată casnic din lână vopsită cu ajutorul cojii de arin.

Costumul femeiesc a fost și este încă, completat cu **pieptărașul** și **marama** cusute și înflorate cu aceleași culori în ton cu cămașa și fota, astfel căpătînd armonia dorită. „Femeile din microzona Cașin purtau iarna **sarică** din lână țurcană, țesută la fel ca cerga și dată la dărstă.” [Pislaru Nicolae, 1938]

Din cele mai îndepărtate timpuri, femeile și bărbații au folosit **opincile**, **obiilele** și ciorapii de lână, piese confecționate casnic, situație care a continuat pînă în perioada interbelică, cînd au fost ȋnlocuite cu ȋncălțăminte din piele sau cauciuc. **Opincile** specifice erau cele de tip *carpatic*, confecționate din piele de porc, vită sau cal și se legau de picior cu ațe sau curele.

Salbele alcătuite din galbeni și ȋrmilici reprezentau o mîndrie și o bogăție aparte pentru fetele din familiile ȋnstărite și erau oferite la nuntă miresei.

Anumite piese de port – cingătoarele, sumăiașele, batistele de mână (năframe), opincile și obiiele – constituie o categorie aparte, fiind purtate deopotrivă de femei și de bărbați. Dacă din punct de vedere cromatic și ornamental apar mici diferențieri, din punct de vedere morfologic aceste piese de port nu se deosebesc.

Cingătoarele late de forma brăielor și cele ȋnguste, de forma betelor (bărnețe) erau folosite atît la costumele de lucru cît și la cele de sărbătoare. La femei, brăul se ȋncepea pe sub catrință și apoi se lega cu bete iar la bărbați, brăul se puneau peste cămașă, peste care se adăuga chimirul din piele.

Din suman de casă dat la piuă se confecționau **sumanul** și **sumăieșul** care erau largi, cu clini, guler drept, fiind ornamentate cu sarad și aparținînd tipului moldovenesc.

La costumul de sărbătoare era nelipsită **batista de mână**, prinsă la șold sau sub chimir. Aceasta se mai folosea la nuntă, fiind oferită mirelui de către mireasă.

Se remarcă faptul că unele dintre aceste piese de port se ȋntîlnesc și în zonele ȋnvecinate, ceea ce demonstrează legăturile pe care populația de aici le-a avut cu Muntenia (catrințele alese cu fir), Transilvania (chimirele) și Țara Vrancei (ștergarele de cap), precum și cu celelalte zone etnografice moldovenești.

ȋmbrăcămîntea ce aparținea microzonei etnografice a Văii Cașinului avea un pitoresc aparte și oferea o imagine interesantă. Păstrători de datini și de obiceiuri, mănăstirenii au ȋnțut și ȋn la loc de cînte costumul popular, femeile ȋmbrăcându-se și astăzi cu el la nunți. Portul lor exprimă continuitatea neȋntreruptă pe aceste plaiuri carpatine alături de ceilalți români transilvăneni, vrânceni, moldoveni.

Jocurile strămoșești

Toată viața țărănească, de la bucuriile și veseliea nunții pînă la durerea morții, se desfășura ȋntr-un cadru impresionant. Aceste momente erau ȋnsoțite de niște manifestări ale vieții lăuntrice, a stării sufletești ȋntime. Bucuria și veseliea au luat o formă concretă, în care mișcărilor trupului se ȋmpletesc cu armonia cîntecului și astfel s-a născut jocul (dansul).

Jocurile (dansurile populare) cultivate în aceste subzone folclorice Cașinul și Mănăstirea Cașinului sunt: **hora** cu variantele sale: hora mare hora bătută, hora miresei caracteristică nunții, hora lui Căciulă, hora lui Anghene, hora străbunească (repede), hora lui Chiru (liniștită), hora cimpoiască (iute și cu bătăi) etc. Aceste nume au fost probabil ale lăutarilor care le-au compus și ȋmpămîntenit.

Brăul, sârba și corăghesca urmează după horă și sunt jucate mai ritmic, cadențat, exprimând o notă de veselie și de energie mocănească specifică cășinenilor din acest colț de țară. Brăul are mai multe variante, dintre care unele sunt cu specific și nume de la Cașin ca: boitânește (după numele unui cetățean Boitan), munteneste (care a fost adus de la Rucăr-Dragoslavele și are specific muscelan). Un alt dans încetățenit în această zonă este „*De - doi*”, ce se aseamănă cu dansul „Ca la Breaza”.

Gama jocurilor populare se completează cu: „Trei săltate”, „Alunelul”, iar pe la nunți și petrecerile oamenilor mai în vârstă se joacă cu mult haz „Hora batistei”. Aproape toate aceste jocuri populare sunt însoțite de o comandă, acțiune întreprinsă de cei mai energici dintre tinerii din horă, precum și de strigături, care au un conținut educativ, uneori ironic-satiric, adresat unora care participă la dans, deci oarecum nominalizat.

Mă opresc puțin pentru a descrie două jocuri naționale vechi caracteristice satelor surori Cașin și Mănăstirea Cașin: „*De doi*” și „*Brăul*”.

Jocul **De doi** se deschide printr-o horă. Se prindeau întâi numai flăcăii, formând un cerc timp de câteva minute după care începeau să intre și fetele, una câte una, începând cu cele mai vechi în joc și apoi cele de curând intrate. Cele dintâi, se prindeau în dreapta flăcăilor ce le conveneau, care erau obligați să le joace, iar cele mai tinere, fiind mai rușinoase nu se alăturau flăcăilor ci fetelor. După ce se încheia hora, se făcea o mică pauză și apoi se începea jocul în doi: fiecare flăcău își lua fata care a jucat în dreapta lui la horă. Unii luau și câte două fete la joc. Perechea din fruntea coloanei conducea dansul jucând cu toată inima, băiatul ținând mâna stângă în sold iar cu dreapta ținea mâna stângă a fetei, ridicată în sus. Apoi făceau trei pași sălțați pe loc, față în față apoi trei pași săriți spre stânga și iar sălțați și apoi sărind, băiatul răsucea din când în când fata și la dreapta și la stânga. Celelalte perechi ce formau coloana jucau mai domol în pas mărunt, cadențat, urmându-i pe cei din frunte. După ce se făceau câteva ture, flăcăul din urmă (coada coloanei) trecea la conducere, vestindu-l pe cel din fruntea coloanei cu vorbele „Hăisa măi cutare” (după cum îl chema pe flăcău), apoi începea jocul dând ordin lăutarilor să schimbe cântecul cu altă variantă pe placul său. Tot așa se continuă până când fiecare pereche a trecut în fruntea coloanei, după care jocul se termină.

Brăul, când se joacă mai domol, mai așezat, adună fetele lângă flăcăi, formând un șir în linie dreaptă sau în semicerc, prinzându-se cu mâinile de umeri sau de mijloc. Când se jucau alte variante de brău, mai iuți, fetele nu se prindeau în joc. Flăcăul care conducea acest brău, trebuia să fie rezistent, jucăuș și un bun comandant pentru că după ce jocul se înțețea el striga: „I-auzi una” (fiecare jucător bate odată cu piciorul drept, cadențat, oprindu-se în loc tot jocul timp de o secundă). După o mică pauză: „I-auzi una, i-auzi două/Dați cu dreptu’ tot așa/Și cu stângu’ iar așa”, din nou pauză și apoi: „I-auzi una, i-auzi două/I-auzi trei, să-i dăm bătăi/C-așa-i brăul pe la noi”. Se continua așa până la 55 de bătăi cu picioarele în podea și 45 de bătăi cu genunchii. Cei mai slabi renunțau la a zecea bătaie, dar cei mai mulți o scoteau la capăt cu bine.

Există și jocuri introduse recent: rața, florica, mărunțica, ațica, ciobănașul, ceardașul (maghiar-împrumutat), precum și cele care se dansează astăzi: brașoveanca, sârba studenților, zdrăbuleanca etc. Localnica Maria Duhu, mare iubitoare de folclor (dansuri populare), și-a amintit câteva strigături ale jocului „ațica”, care este un joc cu schimb de fete: „Foaie verde baraboi/Schimbați fetele flăcăi!/Foaie verde mărăcine/Nici de asta nu-mi convine/Tu te duci și alta vine./Foaie verde și-o lalea/Nici asta nu-i mândra mea!”

În calitate de educatori suntem obligați să facem din creația noastră populară o carte de vizită cu care să batem la porțile cunoașterii și cu care vom fi primiți și apreciați fără îndoială oriunde în lume. În furtunile veacului obiceiurile și tradițiile strămoșești au rămas neclintite păstrând valori autentice ale culturii populare tradiționale. Copiii se lasă îndrumați și pot fi modelați în așa fel încât pe fondul lor afectiv să se așeze elementele cunoașterii artistice care vor imprima gândirii lor anumite nuanțe, ce vor îmbogăți substanța viitoarei activități individuale și sociale. Începând cu obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viața poporului, continuând cu frumoasele costume pe care le îmbracă în aceste împrejurări și terminând cu cântecele, dansurile și strigăturile nelipsite de la aceste datini, izvorul lor este nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască și să le adune în mănunchi pentru a le dăruia din nou.

Valorificând frumusețea tradițiilor și obiceiurilor populare în cadrul serbărilor cu elevii reușim să înfrumusețăm viața copiilor, îi ajutam să cunoască tradițiile românești și rolul important pe care-l au în viața oamenilor din cele mai vechi timpuri, modul cum aceste tradiții au dăinuit peste timp. Noi încercăm să transmitem din generație în generație, portul, graiul, obiceiurile și datinile așa cum le-am moștenit de la străbuni. Ele sunt un izvor de bucurii și satisfacții care creează copiilor o stare de bună dispoziție favorabilă atât dezvoltării psihice, fizice cât și estetice. Când privim o serbare cu obiceiuri străvechi ale românilor, cu cântece și dansuri populare, ne gândim că privim un moment, oglinda și sufletul acestui popor ce a considerat păstrarea tradiției o datorie și o onoare.

Bibliografie:

- Ichim, Dorinel, *Zona etnografică Trotuș*, București, Ed. Sport-Turism, 1983;
Iorga, Nicolae, *Sate și Mănăstiri din România*, București, Ed. Librăriei Pavel Suru, 1916;
Pislaru, Nicolae, *Monografia Comunei Cașin*, 1938;
Radianu, P. Simion, *Județul Bacău. Studiu Agricol și economic*, București, 1889;
Simion, I. Gheorghe, *Monografia Cașinului și Mănăstirii Cașinului*, Onești, Ed. Magic Print, 2003.

Motto: „Când nu vom mai avea tradiții, obiceiuri, port popular, vom pieri ca națiune și popor și vom deveni ca o privighetoare fără glas.”(Nicolae Iorga)

După terminarea muncilor agricole, când lumea satelor intră într-o perioadă de repaus relativ, dar mai ales după Lăsatul Secului de Crăciun (15 noiembrie), începeau sezonul șezătorilor. Șezătorile erau întâlniri comunitare cu caracter lucrativ, dar și distractiv, lumea satelor îmbinând în mod plăcut lucrul cu distracția. Se învățau deprinderi practice, dar se derulau și numeroase obiceiuri.

Șezătorile puteau fi organizate ad-hoc, în zilele lucrătoare, la una sau mai multe case și erau de mai multe feluri. Ele puteau să aibă un caracter de întraajutorare, când mai multe femei sau tinere participau la torsul cânepii sau a lânii unei gospodine, operația repetându-se apoi la casa fiecărei participante sau puteau să fie întâlniri în cadrul cărora fiecare participantă își torcea propriul material.

Șezătorile aveau loc în serile tuturor zilelor lucrătoare, locul de desfășurare fiind anunțat din timp. Gospodina în casa căreia avea loc întrunirea se pregătea cu băutura și mâncare și anunța flăcăii, în cazul în care aceștia nu se informau singuri de mersul șezătorilor. Casa era dereticată și se pregăteau mai multe lavițe sau scaune necesare torcătoarelor.

Odată cu lăsarea întinericului, femeile porneau cu furca de tors către casa în care avea loc șezătoarea. În cazul în care șezătoarea avea drept scop întraajutorarea, după sosirea tuturor invitatelor, acestora li se distribuia în mod egal cantitatea pe care o aveau de tors în acea noapte. Când șezătoarea era doar un simplu prilej de întrunire comunitară, fiecare își aducea de acasă ceea ce avea de lucru.

Apoi se rosteau ghicitori, zicale, proverbe, se cânta sau se rosteau balade, nestemate folclorice, ce s-au păstrat până în zilele noastre transmise în modul cel mai lesnicios pe această cale. În șezătorile ce aveau loc înaintea Crăciunului și a Anului Nou, se învățau și se repetau colindele și urăturile și se discuta în amănunt despre buna pregătire a acestor sărbători.

La un moment dat, lucrul înceta, participantele fiind servite cu diferite preparate de către gazdă, în funcție de starea sa socială sau de posibilitățile sale materiale. Flăcăii, știind din timp locul de desfășurare al șezătorilor, cutreierau în grupuri însoțite de muzicanți pe la toate casele unde aveau loc astfel de întruniri. De multe ori, ei se organizau de cu seara, repartizându-se pe case, în așa fel încât către sfârșitul șezătorii, ei să apară cu muzica pentru a înveseli atmosfera.

Datoria noastră morală este de a cultiva încă de la vârste fragede dragostea pentru tradițiile și obiceiurile populare, alături de sentimente de respect față de eroii neamului românesc, de moșii și strămoșii noștri.

Copiii îmbracă cu drag costumul popular și învață să prețuiască și să respecte obiceiurile și tradițiile în care s-au născut, învață să iubească meleagurile natale, portul românesc și pe români.

Bibliografie:

Brăiloiu, C., *Sărbători și obiceiuri*, Editura Enciclopedică, 2002;
Pop, M., *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Editura Minerva, 1976;
Văcărașu, I., *Valea Troțușului*, Editura Sport-Turism, București, 1980.

Obiceiurile calendaristice ale locuitorilor catolici și ortodocși din Mărgineni ni se relevă și astăzi ca fiind deosebit de interesante, conservând pe alocuri, în forme evident alterate o serie de practici cu semnificații magico-rituale. Satul Mărgineni este o localitate mixtă, unde se întâlnesc obiceiuri răspândite în rândul catolicilor dar și al ortodocșilor.

Un obicei specific zonei consta în existența „calendarului de ceapă” menit a afla cum va fi vremea din fiecare lună. Această practică se realiza în felul următor: o ceapă mare era tăiată în două părți egale, apoi din fiecare jumătate se alegeau câte șase găoci, care trebuiau să fie întregi și aproximativ apropiate ca mărime. Găocile pline cu sare se așezau în ordinea lunilor anului, fiind puse pe o scândură. A doua zi se verifica fiecare găoacă și, în funcție de cantitatea de apă rezultată din topirea sării se aprecia care luni vor fi ploioase și care secetoase.

La Mărgineni colindele cântate se practica în Ajunul Crăciunului, de către copii. Aceștia mergeau din casă în casă și intonau cântece bisericești, primind colaci, nuci, mere. La fel și copiii de religie ortodoxă mergeau la colindat din casă în casă cu globul făcut dintr-o sită, cu hârtie creponată și o lumânare.

Cetele micilor colindători erau organizate întâmplător, criteriile de asociere fiind cele de vecinătate, vârstă sau prietenie, indiferent de apartenența confesională.

Un alt obicei arhaic specific satelor catolice din Moldova este întâlnit și în Mărgineni numit colindul copiilor de Prunci Nevinovați. Acesta avea loc pe 28 decembrie. Se colinda numai în casă, fiind loviți ușor cu o nuia de către colindători, spunând „Opru Sântac, Sânt David” urmat de o urare de prosperitate, belșug, noroc, sănătate și fericire în anul care urma să vină. În final copiii erau răsplătiți cu colăcei, covrigi, nuci.

În dimineața Anului Nou copiii catolici și ortodocși mergeau în grupuri mici „cu semănatul”, aruncând în fața gazdelor boabe de grâu, porumb sau orez. Acesta simboliza prosperitatea și bogăția casei.

La începutul anului nou, primul vizitator care călca pragul unei gospodării trebuia să fie înzestrat cu însușirile cele mai alese. Astfel, copiii care umblau cu „semănatul”, îndeosebi băieții, erau cei mai așteptați și mai îndrăgiți vestitori ai noului, ai bucuriei și speranței. În același timp, unii dintre copiii ortodocși mergeau „cu Steaua”.

În ziua de Florii localnicii sfințeau la biserică ramuri de salcie pe care le păstrau cu mare griă, pe tot parcursul anului, întrucât se considera că sunt investite cu puteri de-a dreptul miraculoase. După ce se întorceau de la biserică, oamenii loveau ușor cu nuielușele toate bunurile din gospodărie, dorind să transfere asupra lor puterile binefăcătoare.

La Paști se adunau rudele și făceau ouă scrise sau înflorate având modele cu foi de trifoi, pătrunjel, etc. Culoarea roșie simbolizând sângele lui Isus.

În zilele Paștelui se organiza horă, prilej de etalare a straielor de sărbătoare pregătite cu mare grijă în Postul Mare. De Paști, fiecare trebuia să aibă o cămașă nouă cusută.

Tinerii din Mărgineni practica datina „suroratului și înfrățirii” în Duminica Albă, la o săptămână după Înviere, schimbând între ei ouă roșii, cozonac și pască, devenind un fel de „cumețrie sau măcutițe”.

Obținerea unei recolte bune era în strânsă legătură cu îndeplinirea de către agricultor a unor practici cu conotații magice menite a acroți lanurile, livezile, viile în fața manifestărilor atmosferice negative. Pe lângă obișnuitele rugăciuni și practici religioase, localnicii din Mărgineni făceau procesiuni pentru ploaie, mergând pe dealuri, desculți, cu steaguri, spunând rugăciuni și cântând. Descălțatul participanților semnificând un act de penitență, dar și mărirea comuniunii cu pământul ars de soare.

Bibliografie:

Atudorei, I., (2015), *Comunitățile catolice din Moldova*, Editura Presa Bună, Iași;

Doboș, D., Zahariuc, P., Butnaru, D., Coșa, A., (2009), *Mărgineni un sat la porțile Bacăului*, Editura Sapienia, Iași.

Tradiții populare – trecut și prezent. Costumul popular din zona Bacău

Profesor învățământ primar Blănaru Petronela

Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău

Vestigiile culturale existente pe teritoriul României atestă firea statornică și fermă a străbunilor noștri care au creat cultura populară, au păstrat-o nealterată și au transmis-o prin tradiție, din generație în generație, până în prezent.

Cultura populară românească este renumită prin originalitatea, frumusețea și bogăția sa. Ea are un caracter unitar, ceea ce nu exclude însă o diversitate de forme și variante determinate de factorii istorici, economici și geografici din diferite regiuni ale țării. Prin valoarea, frumusețea și particularitățile sale, cultura populară a adus o contribuție deosebită tezaurului cultural românesc.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Încă de când a fost creat, costumul popular, pare a fi o minune de înflorări cusute pe pânză, într-un joc coloristic făurit de imaginația de basm a sătencelor noastre. Țărâtimea noastră este înzestrată din fire cu atâta gust și atâta pricepere încât provoacă și admirația străinilor. Bărbatul caută să împodobească cu fel de fel de ornamente încrestate sau cioplite case, mobile, unelte de lucru. Covoarele și brăiele țesute pe stative și îndeosebi cămășile și ștergarele oferă femeilor familiei prilejul binevenit de a-și manifesta talentul, de a-și arăta gustul, brodându-le cu motive bogate în cele mai vii culori. Se poate spune că femeia de la țară transformă acul în pensulă, firul de ață în acuarelă pentru realizarea unor cusături de înaltă valoare artistică.

Costumele populare sunt specifice regiunilor din care provin, condițiilor geografice și climatice, îndeletnicirilor și artei populare locale și obiceiurilor și ceremoniilor strămoșești. Deși costumele, atât bărbătești, cât și femeiești sunt caracterizate de fondul alb cu broderii colorate și mâneci largi, există deosebiri între acestea. Piesele folosite în timpul muncilor sunt mai simple, mai puțin ornamentate decât costumul ce se îmbracă la horă sau mai ales la nunți, care are ornamentele cele mai frumoase și bogate în fir metalic, mărgel, paiete (fluturi) prinse pe cămașă cu o mărghiță.

Caracteristica principală a portului tradițional din Moldova o constituie păstrarea unui număr mare de elemente străvechi. În comparație cu celelalte zone ale țării, aici formele arhaice de port s-au conservat foarte bine. La acestea au contribuit izolarea geografică, puținele căi de comunicație, înapoierea economică în care au fost ținute unele sate, dar și existența unui patriotism local dezvoltat, manifestat de oamenii acestor locuri.

Costumul național femeiesc are o structură unitară, fiind constituit în toate satele din aceleași elemente: cămașa (ia), poalele, catrința, brăul și bărneța, pieptarul sau bundița, opincile, hainele groase, traista, baticul înflorat și podoabele.

Cămașa este încrețită și are mâneca croită din gât. Căutând să-și împodobească într-un mod cât mai deosebit și personal cămașa, femeile au creat un impresionant număr de modele, dar respectând totodată repartitia acestora pe cămașă: pe mâneci, la gura cămășii, pe piept. Poala este o continuitate a cămășii. Ea este albă, iar în partea de jos, de jur împrejur are un ornament asemănător celui de pe cămașă. Catrința este una din cele mai simple piese de port, formată dintr-o țesătură dreaptă, dreptunghiulară, de culoare închisă, cu care femeia își înfășoară trupul de la brâu în jos, suprapunând capetele din față. Și catrința are variante locale: catrința neagră, catrința pestriță, catrința cu vrăste, catrința cu flori. Brăul în zona Moldovei este țesut având o lungime de circa 2 metri, cu o lățime de 8 - 12 centimetri, care se înfășoară de 2 - 3 ori pe după mijloc și este folosit la fixarea cămășilor și bărnețelor, pentru susținerea catrințelor. Bărnețele sunt mai lungi de 3 m și mai înguste de 3 - 5 cm și au un pronunțat rol decorativ. Încălțăminte caracteristică costumului popular din zona Moldovei este opinca. Podoabele; mai este și astăzi valabilă o credință în legătură cu aceste podoabe: „Cine nu poartă mărgel, pe lumea cealaltă poartă șerpi, iar cine nu poartă cercei, poartă broaște. Inel purtăm la mână, că dacă blestemi, să cadă pe inel blestemele, nu pe copii.” (anonim popular) Pe lângă cercei, mărgel și inele, în Moldova se mai poartă ca podoabă de sărbători flori și panglici în păr. Bonda înflorată este făcută din două piei de miel, încheiată cu „bunghi” într-o parte sau pe umăr. Motivele ornamentale cusute pe cojoacele de sărbătoare sunt foarte variate. Cele mai vechi sunt motivele abstracte: linia dreaptă, linia subțire (șănătau) și cea groasă (găitan) erau folosite la conturarea registrelor ornamentale, semicercul, numit potcoavă, romb, etc. Legate de cultul Soarelui sunt motivele solare foarte răspândite pe pieptarele vechi din aceastră zonă. Cel mai mult au fost cusute pe pieptare motive ca: ruja (floarea, înscrisă în cerc cu șapte sau zece petale; ea este însoțită de crenguțe cu frunze, ilustrând străvechiul motiv al pomului vieții), bobocul (cu forme diferite de la cel închis până la floare), panseaua, frunza (motiv prezent pe toate piesele cojocărești de sărbătoare, înconjurând florile sau fiind individualizate la colțurile de pe piepți), strugurelul. Prin armonia și bogăția ornamentală și cromatică, dar și prin măiestria execuției, bondițele înflorate reprezintă cele mai prețioase piese de podoabă ale costumului popular.

Traista, deși nu este o componentă propriu-zisă a costumului popular, este totuși socotită piesă de port, întrebuințată atât de femei, cât și de bărbați. Are formă de sac de dimensiuni variabile, cu baieră pentru agățat. Traista se face dintr-o țesătură de lână, care se îndoaie la mijloc și se coase pe laturi. Ea are diferite culori și modele în țesătură.

Costumul național bărbătesc este mai sobru decât cel femeiesc. Caracteristica principală constă în păstrarea formelor străvechi pentru toate componentele sale.

Cămașa bărbătească este de două tipuri: cămeșoiul sau cămașa cu fustă.

Cămeșoiul este lung până la genunchi și folosit mai mult de bătrâni. El este despicat la gât, are guler și este foarte puțin decorat în negru și roșu.

Cămașa cu fustă este mai scurtă, iar fusta este separată și foarte creată. Ca și la cămășile femeiești, decorul este dispus în registre, pe zone riguros stabilite și compus din sisteme ornamentale, între care motivele abstracte sunt dominante, fiind executate cu multă pricepere într-o cromatică sobră: negru, negru cu galben, maro cu verde, albastru cu galben și cu mărgel închise la culoare.

Itari reprezintă îmbrăcăminte specifică pentru bărbați, de o mare simplitate. Ei sunt lucrați din postav și au diferite lungimi. Sunt încrețiți pe picior. În brâu sunt strânși cu o sfoară.

Cingătorile specifice costumului popular bărbătesc, sunt brăiele, bărnețele și curelele.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Brăiele sunt mai late (10 – 30 centimetri) și mai lungi (peste 2 metri) decât cele femeiești și au diferite culori. Ele se poartă peste cămașă și se fixează cu bărnețe sau curele. Cingătorile de lungimea taliei se lucrează din piele de vită cu ornamente ștanțate, țesute cu fâșii din piele, diferit colorate sau cu ținte originale.

Sumanul este lung sau scurt. El se lucrează cu cline la poale, cu o pavă mare sub braț și guler îngust sau mai lat. Acestea sunt realizate din pânură cafenie, cusute cu sarad negru, dispus în benzi în formă de „zgărđițe”, repartizate pe liniile de îmbinare a părților, pe margini și guler.

Opincile, traista și bondița sunt asemănătoare cu cele din portul femeiesc.

Costumul din zona Bacău este bine conservat din punctul de vedere al părților sale caracteristice. Cel din partea muntoasă este caracterizat prin decorația și cromatica aplicată pe broderia iei, în care apare foarte frecvent culoarea verde, iar fota decorată numai prin vârguțe foarte înguste, în general executate tot cu această culoare. În partea de jos a zonei, la câmpie, culoarea dominantă în executarea broderiei și în decorul vârgilor de pe fotă, este roșul precum și broderia de pe ie și a betelor. Pieptarele cu croială mai largă, iar cromatica este în roșu, roșu-portocaliu sau cărămiziu. Tot în această zonă a Bacăului se poartă fota neagră, fără ornamentație și care este de fapt fota folosită la muncă. Pe cap se poartă casanca, o broboadă neagră cu ciucuri, provenită din comerț, pe când marama este folosită mai rar.

Dacă în trecut costumul popular era piesă de îmbrăcăminte, în prezent costumul popular este purtat în diferite momente ale anului (sărbătorile religioase, culesul, secerișul – sunt sărbătorite cu mare bucurie prin festivaluri și petreceri, Ziua României, Unirea de la 24 Ianuarie).

Folclorul românesc este cel mai bine conservat din lume. Portul național e ca o uniformă după care ni se cunoaște neamul, e un steag al națiunii române. Portul nostru e cel mai artistic și cel mai distins dintre toate porturile populare.

Note:

https://www.traditii.pancarpatica.ro/ari2_1860-costumul_popular_femeiesc_din_zona_bacau.html.

Serbările elevilor - mozaic al tradițiilor și obiceiurilor românești

*Profesor învățământ primar Bulai Norina-Daniela
Școala Gimnazială „Nicolae Iorga” Bacău*

Să-i învățăm pe copii să prețuiască și să respecte obiceiurile și tradițiile în care s-au născut, să-i învățăm să iubească meleagurile natale, portul românesc și pe români. Să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identității neamului românesc fără de care nu am mai putea ști de unde venim și cine suntem de fapt, noi, românii, pe acest pământ. Să-i ajutăm pe copii să înțeleagă imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă cu cea mai mare intensitate frumusețea României, istoria și mai ales sufletul neamului.

În calitate de educatori suntem obligați să facem din creația noastră populară o carte de vizită cu care să batem la porțile cunoașterii și cu care vom fi primiți și apreciați, fără îndoială, oriunde în lume. În furtunile veacului, obiceiurile și tradițiile strămoșești au rămas neclintite, păstrând valori autentice ale culturii populare tradiționale. Copiii se lasă îndrumați și pot fi modelați în așa fel încât pe fondul lor afectiv să se așeze elementele cunoașterii artistice care vor imprima gândirii lor anumite nuanțe, ce vor îmbogăți substanța viitoarei activități individuale și sociale. Începând cu obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viața poporului, continuând cu frumoasele costume pe care le îmbracă în aceste împrejurări și terminând cu cântecele, dansurile și strigăturile nelipsite de la aceste datini, izvorul lor este nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască și să le adune în mănunchi pentru a le dărui din nou.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Valorificând frumusețea tradițiilor și obiceiurilor populare în cadrul serbărilor cu școlarii reușim să înfrumusețăm viața copiilor, îi ajutăm să cunoască tradițiile românești și rolul important pe care-l au în viața oamenilor din cele mai vechi timpuri, modul cum aceste tradiții au dăinuit peste timp. Prin conținutul serbărilor îi ajutăm pe copii să înțeleagă mesajul și conținutul acestor obiceiuri populare, adaptându-le particularităților de vârstă și aptitudinilor artistice individuale.

Cu acest prilej introducem copiii într-o lume frumoasă a cântecului, dansului, poeziei, poveștilor, glumelor, proverbelor, zicătorilor și strigăturilor a unor evenimente tradiționale – **Crăciunul, Paștele, Moș Nicolae**, etc. – elevii având posibilitatea să cunoască frumusețea și bogăția folclorului, diversitatea tradițiilor și obiceiurilor românești, armonia limbii române. Textele cântecelor și poeziilor, ale colindelor, plugușorului, sorcovei, transmit urările de bine în legătură cu unele îndeletniciri străvechi ale românilor: aratul, semănatul, păstoritul. Cu aceste ocazii, copiii își îmbogățesc vocabularul cu expresii populare, proverbe, zicători, strigături, pătrund în tainele limbii materne și în comorile înțelepciunii populare.

La vârsta școlară mică sunt greu de înțeles evenimentele petrecute de Crăciun, Boboteaza, Paști. Noi, învățătorii, încercăm să transmitem din generație în generație portul, graiul, obiceiurile și datinile așa cum le-am moștenit de la străbuni. O ocazie eficientă de valorificare a tradițiilor populare și a obiceiurilor românești o constituie **serbările**. Ele sunt izvor de bucurii și satisfacții care creează copiilor o stare de bună dispoziție favorabilă atât dezvoltării psihice, fizice, cât și estetice. Copiii trebuie să interpreteze diferite roluri: cântăreț, dansator, povestitor, creator de obiecte artizanale, formându-și sau perfecționându-și o serie de abilități artistice.

Serbările au importanță deosebită în educarea copiilor în primul rând prin conținutul lor, transmit un anumit mesaj, apoi elevii se pregătesc împreună și depun eforturi susținute pentru realizarea unui scop comun, reușita serbării. Încordarea gradată din momentul pregătirii serbărilor culminează în ziua desfășurării ei, când tensiunea afectivă a clasei ajunge la maxim. Astfel, pregătirea și participarea la serbări este acțiunea în care copilul se obișnuiește să trăiască în colectiv, să se debaraseze de timiditate.

Serbările aduc lumina în sufletele copiilor, dau aripi imaginației, creează o atmosferă plină de plăcere, bucurie. În transmiterea obiceiurilor și tradițiilor în serbările școlare am pornit de la ideea că nu există un alt element artistic care să poată fi aplicat multilateral în ansamblul procesului educațional ca serbările școlare. Pentru copii, ele reprezintă o distracție veselă, plăcută, iar pentru educator constituie prilejul de a le oferi mănunchiul bucuriei de-a lungul unui șir întreg de repetiții. Invitând copiii să desfășoare **„Serbarea pomului de iarnă”**, îi implicăm în interpretarea unor roluri pe care le joacă cu plăcere: capra, ursul, sorcova, uratul, colindatul, Jienii.

Prin interpretarea rolurilor și pregătirea decorurilor pentru diversele „spectacole” urmărim atât un efect artistic, cât și pedagogic, căutând un imbold pentru a trezi la copii dorința de a cunoaște și păstra tradițiile și obiceiurile strămoșești.

Pentru a avea o influență pozitivă asupra copilului serbările trebuie să fie înțelese de acesta și să-l afecteze psihologic. Sensul unui spectacol va depinde de: calitatea lui, de folosirea adecvată a costumaților și decorurilor, de participarea afectivă a copilului.

Cântecele populare întâlnite la toate serbările antrenează, tonifică și energizează gândirea, memoria, atenția, imaginația, creativitatea, spiritul de disciplină, prietenia. Dacă jocul și cântecul nu este trăit, nu poate pune în rezonanță corzile sufletești ale ființei umane.

Când privești o serbare cu obiceiuri străvechi ale românilor, cu cântece și dansuri populare, gândești-vă că privești un moment spiritual, credința și sufletul acestui popor ce a considerat păstrarea tradiției o datorie și o onoare.

Bibliografie:

Carp, Paula, Amzulescu, Al. „*Cântece și jocuri din Muscel*”, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R. P. R., București, 1964;
Rujan, A, Alexandrescu, C. (coordonatori): „*Colinde și obiceiuri de iarnă din Argeș-Muscel*”, Editura Paralela 45, Pitești, 1998;
Revista „*Învățământul primar*”, nr. 4/2004, nr. 3 – 4/2005.

Obiceiuri și tradiții locale în județul Bacău

*Profesor învățământ primar Bunduchi Mirela
Școala Gimnazială Solonț*

Trăim într-o epocă în care adevăratele valori culturale, tradițiile și obiceiurile populare se pierd treptat, iar noi dascălii avem datoria de a transmite generațiilor viitoare portul și folclorul, tradiția valorilor autentice ale istoriei românești.

O țară fără istorie nu poate dăinui peste veacuri. Autori ca Alecsandri, Eminescu, George Coșbuc, Ion Creangă, M. Sadoveanu au scris despre neamul nostru românesc și ne-au îmbogățit spiritual, dăinuind peste generațiile viitoare în mintea urmașilor.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Tradițiile sunt tezaurul sufletului românesc și avem obligația să le păstrăm și să le ducem mai departe fiindcă doar așa vom fi demni să viețuim pe plaiurile unde s-a zămislit neasemuita alcătuire de cuvinte românești... „pe-un picior de plai, pe-o gură de rai”. Sărbătorile de iarnă reprezintă bucurie, armonie, spiritualitate, bunătate și generozitate față de semenii noștri, colinde și cântece populare, obiceiuri, cadouri, Moș Nicolae, Moș Crăciun, Anul Nou și gânduri bune pentru toți.

În anul școlar trecut elevii Școlii Gimnaziale Solonț au fost implicați într-un Parteneriat educațional „Lăsați copiii să vină la mine” parteneriat în colaborare cu reprezentanții bisericii. În cadrul parteneriatului am realizat activități prin vizite la biserică, program artistic dedicat Nașterii Domnului Iisus Hristos.

Copii au primit daruri, și-au dezvoltat sentimentul de dragoste față de Dumnezeu, de Creatorul nostru și de respect față de slujitorii bisericii. Ei cultivă un comportament moral religios, iubirea de aproape, împlinirea de fapte bune, respectarea părinților, dascălilor, bătrânilor. Copiii au descoperit minunate aspecte din viața sfinților noștri și cultivarea dorinței de a le urma exemplul de jertfă pentru Hristos în vederea mântuirii, idealul suprem al creștinului ortodox.

Cu ocazia Sărbătoririi Nașterii Domnului școlarii împreună cu cadrele didactice au colindat. Copiii au primit daruri, au învățat ce înseamnă respectul față de biserică și slujitorii acestora. Sărbătorile de iarnă reprezintă pentru copii bucurie, serbări, clopoței, zurgălăi, cadouri, Moș Nicolae, Moș Crăciun. Cu multă pricepere, dar și cu multă pasiune, putem inocula copiilor dragostea și respectul pentru tradițiile, obiceiurile și folclorul românesc. Când Dumnezeu a hotărât să izbăvească lumea de păcat, a trimis pe îngerul Gavriil în cetatea Nazaret, la Fecioara Maria, spunându-i că a fost aleasă să nască pe fiul Iisus, Fiul Său. Maria a zis „Fie mie după cuvântul Tău. Atunci Duhul s-a pogorât peste ea, iar Fecioara Maria a zămislit. Când a sosit vremea Nașterii Domnului, Fecioara Maria și bătrânul Iosif au plecat spre Betleem, după porunca împăratului, să se înscrie. La Betleem casele erau pline de oameni, de aceea ei s-au adăpostit într-o peșteră de la marginea orașului, căci se înnoptase. În acea noapte, când toată lumea dormea, Fecioara Maria L-a născut pe fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos.”

O lumină puternică a coborât din cer și un înger s-a apropiat de păstorii care păzeau turmele de oi și le-a vestit despre Nașterea Domnului. Atunci s-a arătat o oaste îngerească laudând pe Dumnezeu. „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoie”. Era cel dintâi colind. Pe cer s-a arătat o stea mare și luminoasă. Păstorii s-au închinat Lui și I-au adus daruri. Văzând pe cer steaua minunată, trei magi au plecat într-o colo, să caute pe noul Împărat. După o cale lungă, au ajuns în Ierusalim, unde stăpâna regele Irod care se temea ca nu cumva noul Împărat să-i ia tronul. Steaua i-a condus până la peștera unde era Pruncul împreună cu mama Sa. Ei au căzut la pământ și s-au închinat Lui. I-au adus daruri aur, smirnă și tămâie. Vestea Nașterii Domnului a ajuns apoi și la alte popoare. Astfel a ajuns și la noi. Copii așteaptă cu bucurie seara de Crăciun, bradul este împodobit și Moșul vine cu dulciuri și jucării la copii cuminți. Părinții la bloc lasă ușa deschisă pentru ca Moșul să intre în casa, iar la țară Moșul vine pe horn. Aceste povești sunt spuse de când e lumea, le știm și noi părinții care eram copii de altădată, dar astăzi vremurile s-au schimbat. Copii parcă și-au pierdut din tradiții și obiceiurile populare, mersul cu steaua, plugușorul, sorcova. Noi cadrele didactice suntem cei care cultivăm dragostea copiilor pentru cultură și tradiții locale. Acestea diferă de la o zonă la alta prin dansuri, portul popular, cântece și obiceiuri de urat și colindat.

Nașterea după trup a lui Iisus s-a petrecut în orașul Beetelem din Iudeea, în timpul regelui Irod și a împăratului roman Octavian Augustus, ea a fost însoțită de nenumăratele minuni, una dintre ele fiind călăuzirea magilor de către o stea până la ieslea în care se născuse Pruncul. Bucuria venirii lui D-zeu pe pământ pentru mântuirea neamului omenesc este așteptată de creștini cu post de 40 de zile. Tăierea împrejur a Domnului a avut loc a opta zi după naștere, adică pe 1 ianuarie. Atunci Mântuitorul, pentru a arăta supunere față de Legile iudaice, a fost tăiat împrejur și a primit numele de Iisus care înseamnă „mântuitor”. În această zi se face Liturghia Sfântului Vasile, pomenit tot pe 1 ianuarie și se citesc Moliftele de alungare a vrăjmașilor întocmite de acest sfânt.

Poporul român are multe tradiții și obiceiuri legate de Crăciun „Steaua”, „Viflaimul”, Colindele.

Satul nostru este în sărbătoare cu ocazia sărbătorilor de iarnă, îmbodolit cu stelute argintii, beteală, lumini multicolore, instalații amenajate în brazi și pomi. În centrul satului se amenajează un brad falnic care luminează zi și noapte, are globuri și pachete de cadouri mari. Copiii așteaptă venirea lui Moș Crăciun, iar veselia și exuberanța lor se exprimă prin sentimente, gânduri bune, bucurii, dorințe, credința într-o copilărie fericită, spirit, pace sufletească, armonie, cânt și voie bună.

Noi avem datoria morală de a cultiva la copii dragostea pentru tradiții și obiceiuri populare, sentimente de respect față de eroii neamului românesc, de moșii și strămoșii noștri. Cadrele didactice sunt cele care promovează dialogul și comunicarea între copii de diferite vârste, atrag copiii în organizarea unor activități cu caracter extracurricular. Copiii învață să cunoască istoria românească la nivel național și local, promovând tradițiile locale prin activități desfășurate cu ocazia diferitelor evenimente din viața comunității locale.

Am învățat din implicarea noastră că doar promovându-ne experiența și menținându-se tradiția, specificul și identitatea, putem să-i ajutăm pe copii să înțeleagă imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă cu cea mai mare intensitate frumusețea României, istoria și mai ales sufletul neamului.

Șase veacuri înseamnă foarte mult în viața unei comunități a cărei identitate cunoaște, în acest răstimp, momente de pregnantă alternând cu zone umbrite, sugerând că așezarea există cu mult înaintea ca documentele să-i certifice existența.

Cum a prins contur în acest timp această identitate și cum se manifestă astăzi, sunt două segmente din călătoria pe care o vom face.

Unele fapte se cunosc destul de bine, altele, așteaptă să fie limpezite și aduse în lumină mai atent.

În anul 2009, comunitatea din Luizi-Călugăra a celebrat șase secole de atestare documentară, prilej în care s-a rememorat istoria localității, a momentelor care i-au marcat devenirea spre ceea ce este astăzi. În arealul comunei Luizi-Călugăra, monumentele nu-și dispută între ele credința și eroismul. Dimpotrivă, le apropie, le ajută să conviețuiască. Ostași întru Hristos, credincioșii au apărut și credința și țara. Toți eroii căzuți în cele trei războaie din epoca modernă a României sunt, în primul rând, mărturisitori ai credinței creștine. Capelele așezate pe culmile dealurilor orientează privirile spre înalțuri, dar nu-i mai puțin adevărat că ele cresc din trupul țării, sunt așezate pe temeliile eroismului românesc. Orice pelerinaj la morminte este o pomenire a vitejiei și o rugă de iertare și de primire a vitejilor în odihna cea fără de sfârșit.

Localitatea este situată la poalele nord-estice ale Culmii Pietricica, pe cursul râului Bahna, afluent pe dreapta Siretului, la o distanță de 8 km. spre vest de municipiul Bacău. Locuitorii acestei localități sunt majoritari ceangăi, de religie catolică, proveniți din Transilvania.

A ne cunoaște originile înseamnă că ne interesează cine suntem, de unde venim și încotro ne îndreptăm, pretuind astfel tot ce Dumnezeu ne-a dat. Vom rămâne impresionați și surprinși, nu numai de trecutul curajos al comunității de ceangăi călugărene, dar și de frumusețea realităților prezente care o alcătuiesc. Aici putem întâlni numeroase tradiții, obiceiuri și datini, ca o reflectare a spiritului uman și religios care o reprezintă.

Satul Luizi-Călugăra s-a format pe moșia Călugăra, prin așezarea aici a unui grup de unguri, sau ungureni (erau desemnate de către localnicii moldoveni, persoanele care făceau parte din populația venită din Transilvania, țară stăpânită de unguri, indiferent dacă vorbeau sau nu ungurește), care aveau statutul de „liuzi” (colonist străin). Acest lucru reiese și din documente istorice care vorbesc de preocuparea lui Radu Racoviță, de popularea moșiei sale cu oameni aduși din Transilvania.

Limba română în graiul „ceangăilor” bilingvi din Moldova este un punct de plecare pentru istoricii străini care la rândul lor pleacă de la constatarea clericilor maghiari, că este o limbă diferită din Moldova, cândva aflată în contact cu limba maghiară, pe care au fost obligați să o învețe în Transilvania, de unde au venit.

Comuna Luizi-Călugăra este una din cele mai mari localități „ceangăiești” din Moldova, așa cum este prezentată în „Enciclopedia județului Bacău”. Dacă în trecut exista și o comunitate ortodoxă, treptat ea a dispărut, devenind o comunitate catolică.

Ca particularitate lingvistică „aduc cam pe ungurește”, așa cum se regăsește în „Atlasul lingvistic român”. Deși limba oficială este limba română, întâlnim și un dialect „siflant”. Studiul lingvistic realizat pe baza limbii vorbite de locuitorii comunei Luizi-Călugăra a evidențiat particularitățile graiului ceangăiesc din această localitate. Bilingvismul româno-ceangăiesc deține o vizibilă amprentă a componentei românești, resimțită ca instrument de comunicare cel mai eficient în comunitate și în afara ei. Cele câteva particularități fonetice (regimul vocalelor centrale â și î, îndeosebi) sau gramaticale (deruta în stabilirea genului sau a numărului) nu sunt de natură să altereze productivitatea comunicării în limba română.

Portul popular al localnicilor din zilele noastre din Luizi-Călugăra ne oferă o imagine într-o bună măsură diferită de vremurile de odinioară, când costumul tradițional era de regulă purtat deopotrivă, atât de cei mai în vârstă, cât și de cei tineri. Costumul tradițional femeiesc din Luizi-Călugăra se compunea din cămașă, catrință, brâu, bârmeț, bundiță, suman, cojoc, maramă, batic. Cămășile de sărbătoare erau făcute de regulă din pânză de bumbac sau de in, iar cele de purtat erau țesute din pânză de cânepă sau in.

Cămășile de sărbătoare se remarcă prin modele mai vii, mai colorate. Culorile preferate sunt: roșu, roz, mov, alb și liliachiu, verde, albastru.

Catrința reprezintă o altă componentă importantă a costumului tradițional femeiesc, ornamentată cu „vrăste”. Vara se purta o catrință mai subțire, numită „peștiman”, care era ornată cu franjuri de mătase și borangic și cu ornamente așezate în poziție orizontală.

Nu lipsește nici cingătoarea numită brâu sau „bârmeț”. Mai purtau de asemenea și „cheptare” sau „bondiță” înflorată.

Prezența pieselor vestimentare tradiționale o aflăm azi doar ocazional, la anumite evenimente cu rezonanță în viața comunității locale, cum ar fi hramul, vizita episcopului diecezan, sfințirea unui preot din sat ori vreo manifestare laică organizată de școală.

Bibliografie:

Antonel-Aurel Ilieș, Ioan Dănilă, *Monografia comunei Luizi-Călugăra*, Ed. Serafica, Roman, 2009;
Ion Ilieș, *Dulcea povară a identității*, Ed. PIM, Iași, 2005.

Portul românesc

*Profesor învățământ preșcolar Bută Daniela-Elena
Colegiul Național Pedagogic „Ștefan cel Mare” Bacău*

Portul bărbătesc

Portul popular pentru fiecare dintre noi reprezintă o parte din viața noastră, cultura, sentimentele, spiritualitatea care ne-a conturat personalitatea sub oblăduirea sa. Noi trebuie să ne mândrim că suntem fiii acestor meleaguri, pentru că fără elementele pe care le conțin costumele populare noi nu am reuși să ne menținem vigoarea și să ne hrănim din valoarea lor inestimabilă.

„Costumul popular tradițional bărbătesc și cel femeiesc din zona etnografică Trotuș se încadrează din punct de vedere structural și morfologic portului moldovenesc. Situaarea zonei etnografice Trotuș la contactul unor mari zone etnografice (Neamț, Bacău, Vrancea) și la granița celor două provincii istorice (Moldova și Transilvania) a dat naștere la mai multe variante de costume, care se diferențiază din punct de vedere cromatic și ornamental.”²⁴

Costumul bărbătesc din zona etnografică Trotuș este sobru, singurele piese colorate și înflorate fiind chimirul și pieptarul. Iată portretul unui țăran înstărit, făcut de Radu Rosseti, valabil pentru a doua jumătate a secolului al XIX-lea: „Era îmbrăcat cum sunt îmbrăcați și astăzi țăranii chiaburi de pe valea Trotușului: bondă de aba albastră, căptușită cu roșu, cămășă de in fără nicio cusătură, ițari de lână subțire, brâu roșu cu chimir lat de piele, cusut cu flori și iminei negri, pălărie de păsă neagră și un băț puternic de corn, săpat cu izvoade frumoase.”²⁵ O detaliată descriere a portului bărbătesc ne-a fost lăsată și de Nicolae Iorga, cu ocazia călătoriei sale prin satele de pe valea Trotușului: „Bărbații poartă pălării rotunde cu margini mici, sumane cafenii, cojoccele, adeseori cusute în arnici, și ițari strâmți.”²⁶

Costumul de vară, la tineri și la bătrâni, impresionează prin albul imaculat al cămășilor și izmenelor, completate de „cheptarele înflorate, pălăria neagră, chimirul și opincile de tip carpatic.”²⁷ În satele dintre Palanca și Comănești se poartă încă pălării rotunde, cu boruri de mărime mijlocie, cu cordică, în timp ce la Ghimeș se poartă pălăria cu boruri mici, împodobită cu flori și pene de pân. În celelalte sate din zonă se poartă pălării cu boruri mari, cu fundul clopotului turtit înăuntru, făcute la Târgu-Ocna. La costumul de lucru, vara, se poartă pălăria din paie de grâu, specifică satelor unde predomină cultivarea păioaselor.

Cămășile bărbătești din zona etnografică Trotuș aparțin celor două tipuri specifice moldovenești. Cămășă cu fustă este compusă din două piese, ornamentate identic, care se assemblează la îmbrăcare. Acest tip este răspândit în întreaga arie subcarpatică, în Câmpia Română, până departe în Balcani. Celălalt tip este reprezentat de cămășă bătrânească dintr-o singură bucată, lungă și largă. Pânza țesută din in, cânepă sau bumbac se croia cu mult meșteșug.

O atenție deosebită se acordă cămășii de ceremonial care are o ornamentație bogată și este lucrată dintr-o pânză de foarte bună calitate. Cămășile vechi erau ornamentate cu motive geometrizate („scărlionți”, „coarnele berbecului”), iar cele noi cu motive florale (vrejul, creanga, garoafe și trandafiri). Tehnica de broderie și de încheiere a părților componente la cămășile bărbătești este aceeași ca la cămășile femeiești.

²⁴ Dorinel Ichim, *Op. cit.*, p. 116

²⁵ Radu Rosetti, *Păcatele sulgerului*, p. 3

²⁶ Nicolae Iorga, *Sate și mănăstiri din România*, p. 66

²⁷ Dorinel Ichim, *Portul popular românesc de pe valea Cașinului*, p. 241-252; *Evoluția portului popular din zona Trotușului de munte*, p. 357-374

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Peste cămașă se pune un cheptar din piele, înflorat. O altă piesă care se poartă peste cămașă este chetărica, cunoscută în două variante, ambele fără mâneci. Cheptărica bătrânească, făcută din suman negru sau maron, lungă până la șezut, este ornamentată cu fâșii de catifea. Cheptărica mai nouă, făcută din pânză de ițari, este ornamentată cu găitan din șnur negru.

Bărbații mai utilizează ițari din lână, țesuți în patru ițe și dați la puiă. Vara, ei poartă izmene strânse pe picior, din cânepă sau in, în patru sau cinci ițe, cu modelul „în ozoare”, realizat din țesătură. Ițarii și izmenele fac parte din categoria celor „cu tur” și se confecționează din patru coți și jumătate de pânză. Croiul acestora se caracterizează prin așezarea asimetrică a clinilor, ce dă naștere tipului de „ițari fără față”, specific păstorilor și lucrătorilor la pădure. În ceea ce privește lărgimea lor, la Ghimeș se poartă strâmți pe picior, la Balcani și Pârjol au creți, iar în restul zonei sunt ceva mai largi. Ițarii de vară au urzeala din bumbac și băteala din lână țigăie și nu se dau la puiă.

Chimirile din piele se poartă peste brăiele din lână care sunt țesute în patru ițe (roșii, în carouri, cu capetele înflorate). Chimirele lucrate la Moinești, Comănești și Oituz au garnituri de capse metalice, fiind ornamentate cu motive imprimate prin presare sau prin ștanțare. La costumul de sărbătoare, flăcăii își pun chimire înflorate, aduse din Ardeal.

Costumul de iarnă are în alcătuirea sa, pe lângă unele piese ce se poartă la costumul de vară, sumanul, mânecarii, cojocul, căciula și cioarecii sau ițarii. Cojoacele lungi, până la pământ, confecționate din 6 - 8 piei de oaie, garnisite cu blană neagră, constituie îmbrăcămintea principală pentru cărauși.

Căciula tuguiață, rotundă sau mocănească, este confecționată din piele de miel.

Cioarecii sau ițarii au același croi ca la costumul de vară, numai că erau mai groși, din suman dat la puiă. Celelalte piese ale costumului de iarnă, fiind piese comune, folosite și la costumele femeiești, le voi prezenta în subcapitolul următor.

Creșterea oilor a prilejuit adaptarea și confecționarea unor piese de port specifice păstoritului, întâlnite la ciobanii de pe ambii versanți ai Carpaților Orientali, de Curbură și Meridionali: gluga ciobănească, cojocul și plocada. Gluga este confecționată dintr-o țesătură de lână dată la puiă. Aceasta are o vârstă neagră sau maron la poale și „frânghiile” care atârnă în josul poalelor, pentru scurgerea apei. Motivele ornamentale (cârliche, cruci, cărcei) din sarad negru sau maron reprezintă vechi semne apotropaice. Gluga servește ciobanului pentru protecția împotriva ploii și a vântului sau pentru ținutul mâncării. Pe timp răcoros se poartă cojocul ciobănesc, lung până la pământ, care servește și pentru învelitul pe timpul nopții, la „coșar”. Tot în același scop se folosește plocada, o țesătură din lână dată la vâltoare.

În unele sate din comunele Ștefan cel Mare și Căiuți, costumul de lucru se confecționează din „pânză mânjită”, țesută din urzeală de bumbac și băteală din cânepă. O astfel de pânză devine mai rezistentă în urma tratării cu tărâțe de grâu opărite.

Piese comune portului femeiesc și bărbătesc

O serie de piese de port, cingătoarele, mânecarii, sumăieșele, batistele de mână și opincile constituie o categorie aparte, fiind purtate deopotrivă de femei și de bărbați. Dacă din punct de vedere cromatic și ornamental apar mici diferențieri, din punct de vedere morfologic aceste piese de port nu se deosebesc. Prezența lor poate fi considerată ca o reminiscență din vremurile comunei primitive, când diferențierea portului pe sexe nu exista.

Cingătoarele late, de forma brăielor, și cele înguste, de forma betelor sunt folosite atât la costumele de lucru, cât și la cele de sărbătoare. La femei, brăul se încinge pe sub catrință și apoi se leagă cu bete. La bărbați, brăul se pune peste cămașă, servind ca suport pentru chimirul din piele de care se atârnă de obicei cuțitul și punga din piele.

Betele sunt și ele variate ca dimensiuni și sistem de ornamentare, în funcție de microzona din care fac parte, cât și de influențele zonelor de contact.

Ca piesă complementară la bundiță și la cheptar, ghimeșenii își pun mânecari. Compuși din două mâneci din suman și legați cu două „hamuri”, mânecarii se poartă pe timp răcoros, fiind foarte practici, deoarece dau o mare mobilitate în mișcări. Tot din suman din casă dat la puiă se confecționau sumanul și sumăieșul. Acestea erau largi, cu clini, guler drept, fiind ornamentate cu sarad și aparținând tipului moldovenesc.

Opincile au constituit din vremuri străvechi încălțăminte de bază pentru populația autohtonă de pe întregul teritoriu românesc. Pentru zona etnografică Troțuș sunt specifice opincile de tip carpatic, confecționate din piele de porc, vită sau cal. Acestea se „îngurza” numai la partea din față și se legau de picior cu curele sau ațe.

La costumul de sărbătoare este nelipsită batista de mână, prinsă la șold sau sub chimir. Aceasta se mai folosea la nuntă, fiind oferită mirelui de către mireasă.

După ce am prezentat principalele aspecte legate de portul popular din zonă, remarcăm faptul că o serie dintre aceste piese de port se întâlnesc și în zonele învecinate, având structura morfologică identică, iar croiul, motivele ornamentale și cromatica asemănătoare. Legăturile pe care populația de aici le-a avut cu Muntenia, Transilvania și Țara Vrancei, precum și cu celelalte zone etnografice moldovenești, sunt marcate de prezența unor piese de port ca ștergarele de cap brețcănști, chimirele ardelenști, catrințele alese cu fir, pe care populația troțușană le-a asimilat în decursul vremii.

Culoarea și punctul, cu mare exactitate realizat, înseamnă expresie sensibilă în arta nealterată, puțința de a transfera prin culoare în formă vizibilă nuanțele secrete ale vieții afective. „Culoarea este plantată adânc în memoria retinei umane și inseparabil legată de fuziunea ancestrală a omului cu natura. Aceste amintiri secrete ale sufletului explică parțial puternica emoție stârnită de culoare.”²⁸

În evoluția portului popular din zona etnografică Troțuș s-au putut remarca mai multe momente legate de introducerea unor materiale cum sunt bumbacul, borangicul, mătasea. De asemenea, asimilarea materialelor auxiliare (fluturi metalici, fir metalic, mărgelă, beteală) a conferit costumelor de sărbătoare o strălucire aparte, fapt sesizat și consemnat și de Nicolae Iorga în scrierile sale.

În zilele de sărbătoare, la nunți și la târguri se mai văd bătrâni ce poartă vechiul costum popular.

Păstrători de datini și de obiceiuri, troțușenii au ținut și țin la loc de cinste costumul popular. Portul lor exprimă continuitatea neîntreruptă pe aceste plaiuri carpatine, alături de ceilalți români transilvăneni, vrânceni și moldoveni. Păstrarea tradiției subliniază sentimentul zădărniceii timpului trăit pe pământ: „Cheia acestei atitudini a românului, spunea Mircea Vulcănescu, vine din faptul că purtarea lui e totdeauna onorată de veșnicie. Este îmbucurător să constatăm că la nivelul mentalității, există în aceste așezări un cult al tradiției și al neamului, al păstrării valorilor moștenite din bătrâni, în ciuda neajunsurilor cu care oamenii s-au confruntat.”

Bibliografie:

Iorga, Nicolae, *Ce este vechea noastră artă?*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor istorice, 1943;

Iorga, Nicolae, *Portul popular românesc*, Vălenii de Munte, p.14, op.cit., p. 355;

Ichim, Dorinel, *Portul popular românesc de pe valea Cașinului*, pp. 241 - 252; *Evoluția portului popular din zona Troțușului de munte*, pp. 357 - 374;

Rosetti, Radu, *Amintiri din copilărie*, București, 1925;

Iorga, Nicolae *Sate și mănăstiri din România*, p. 66;

T. Bănățeanu, *Prolegomene...*, 1985.

Obiceiuri și tradiții strămoșești

*Educatoare Cadaru Adina-Cristina
Grădinita Roza Venerini Bacău*

Pentru noi toți, iarna nu este numai anotimpul zăpezii și al frigului, ci și acela al bucuriilor prilejuite de atâtea datini și obiceiuri legate de sărbătorirea Nașterii Domnului.

Obiceiurile legate de sărbători fac parte din cultura tradițională a neamului nostru. Este o mare bucurie că încă se mai păstrează în unele zone ale țării aceste datini care ne ajută să înțelegem sărbătoarea respectivă precum și să ne bucurăm împreună de Marele Praznic. Păstrarea acestor datini este o mărturie vie a faptului că avem o conștiință a neamului din care facem parte.

Obiceiurile țin de conștiința poporului român pentru că exprimă înțelepciunea populară a acestui neam, sunt esențe ale bogăției noastre spirituale. Cele mai răspândite și mai fastuoase s-au dovedit a fi cele legate de marele Praznic al Crăciunului și de sărbătorirea Anului Nou. Repertoriul tradițional al obiceiurilor și tradițiilor românești cuprinde pe lângă colindele propriu-zise - cântece de stea, vifleemul, plugușorul, sorcova, vasilica, jocuri cu măști (țurca, cerbul, brezaia), teatrul popular, dansuri (căluții, călușerii) - și o seamă de datini, practici, superstiții, ziceri, sfaturi cu originea în credințe și mituri străvechi sau creștine.

Se spune că în seara de Ajun se deschid cerurile și cei evlavioși pot auzi glasurile îngerilor.

Sărbătorile de iarnă la români încep odată cu prinderea Postului Crăciunului (15 noiembrie) și țin până la Sfântul Ioan (7 ianuarie). Este o perioadă bogată în obiceiuri, diferite de la o zonă la alta, având în centru marile sărbători creștine prăznuite în această perioadă. Reperele mai importante sunt: Postul Crăciunului, Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza și Sfântul Ioan. În funcție de acestea, grupele de tradiții și obiceiuri diferă.

Sărbătorile și obiceiurile populare, grupate în preajma solstițiului de iarnă (20 decembrie - 7 ianuarie), poartă numele generic de sărbători de iarnă. Perioada este deschisă și închisă de sărbători prefațate de ajunuri, atât Crăciunul, cât și Boboteaza, și intersectate la mijloc de noaptea Anului Nou. Principalele sărbători ale ciclului de iarnă - Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza - au funcționat de-a lungul vremii ca momente independente de înnoire a timpului și de început de an.

Un obicei foarte cunoscut este „tăierea porcului”. În unele zone ale țării, porcul se taie de Ignat, adică în 20 decembrie. Se zice că porcul care n-a fost tăiat în această zi nu se mai îngrașă, căci și-a văzut cuțitul. Sângele scurs din porc după ce a fost înjunghiat se pune la uscat, apoi se macină și se afumă cu el, peste an, copiii ca să le treacă de guturai, de spaimă și de alte boli.

Ignatul este divinitatea solară care a preluat numele și data de celebrare a Sf. Ignatie Teofanul (20 decembrie) din calendarul ortodox, sinonim cu Ignatul Porcilor - în zorii zilei de Ignat se taie porcul de Crăciun - și

²⁸ T. Bănățeanu, *Prolegomene...*, 1985, p. 271

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

cu Inatoarea. Potrivit calendarului popular, Inatoarea, reprezentare mitică a panteonului românesc, pedepsește femeile care sunt surprinse lucrând (torc sau țes) în ziua de Ignat. Animalul sacrificat în această zi este substituit al zeului care moare și renaște, împreună cu timpul, la solstițiul de iarnă. În antichitate, porcul a fost simbol al vegetației, primavara, apoi sacrificiul lui s-a transferat în iarnă.

În acea zi se pregătesc bucatele tradiționale pentru Crăciun: cârnați, caltaboși, jumări, sângete, slănină sau suncă, etc. Tot atunci se toacă și carnea pentru sarmale, iar pulpele se tranșează pentru friptură. Unele dintre preparate se pun la afumat (cârnații, slămina, pieptul ardelenească, etc.). Imediat după sacrificare, gospodarul face „pomana porcului”: oferă celor care l-au ajutat la tăiat (uneori și vecinilor) șorici, carne proaspăt prăjită și un pahar de vin (sau țuică fiartă în anumite zone). În puținele zile rămase până la Crăciun, gospodinele fac piftie (răcitură), sarmale, cozonaci cu nucă, mac și rahat (sau brânză și stafide), plăcintă și prăjituri diverse. În același timp, începe curățenia în casă și în curte, împodobirea locuinței și pregătirea hainelor pentru Sărbători.

Odată finalizate toate pregătirile, gospodinele pun din fiecare fel de mâncare câte ceva într-un coș de nuiele și o sticlă cu vin și duc acest coș la biserică, în seara de ajun, pentru sfințire.

Un obicei foarte cunoscut este împodobirea pomului de Crăciun, a bradului. Bradul care este veșnic verde simbolizează viața, făcându-se astfel analogie cu viața care intră în lume o dată cu Nașterea Fiului lui Dumnezeu, Căci Cel Ce este Viața Se naște pentru ca noi să dobândim viața veșnică. Datina împodobirii bradului de Crăciun pare a fi de obârșie germană, așa cum este și cântecul „O, brad frumos!”. În Germania, această sărbătoare este cunoscută sub numele de Cristbaum.

Pomul de Crăciun este un brad împodobit, substituit al zeului adorat în ipostaza fitoformă, care moare și renaște la sfârșit de an, în preajma solstițiului de iarnă, sinonim cu Butucul de Crăciun. Împodobirea bradului și așteptarea de către copii a „Moșului”, numit, în sud-estul Europei, Crăciun, care vine cu daruri multe, este un obicei occidental care a pătruns de la oraș la sat, începând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Pomul de Crăciun s-a suprapus peste un mai vechi obicei al incinerării Butucului (zeul mort) în noaptea de Crăciun, simbolizând moartea și renașterea divinității și a anului la solstițiul de iarnă. Obiceiul a fost atestat la români, aromâni, letoni și sârbo-croați.

Primele semne ale Sărbătorii Nașterii Domnului le dau grupurile de colindători, care pornesc din casă în casă, cu o traistă încăpătoare pe umăr, pentru a le ura gazdelor fericire, sănătate și prosperitate. Aceste colinde sunt creații populare cu text și melodie, care conțin mesaje speciale (religioase sau satirice la adresa celor urați). Colindătorii vestesc nașterea Domnului, urează gazdelor sănătate și bucurii, primind pentru aceste urări cozonac, prăjiturile, covrigi, nuci, mere și chiar colăcei - pe care gospodinele care respectă tradiția le-au pregătit cu mult timp înainte. Diferind doar destul de puțin, colindele religioase sunt foarte asemănătoare în toate zonele țării, cele mai cunoscute și apreciate fiind: „O, ce veste minunată”, „Steaua”, „Trei păstori”, „La Vifleim colo-n jos”, „Cântec de Crăciun”, „Aseară pe înserate”.

Începând cu noaptea de 23 spre 24 Decembrie, de la miezul nopții și până la revărsatul zorilor ulițele satelor răsunau de glasul micilor colindători. În orașe întâlnim colindători odată cu lăsarea serii și până în miez de noapte.

În unele locuri în noaptea Crăciunului putem întâlni și cântarea religioasă cunoscută sub numele de Vicleimul sau Irozii, la care participă copiii. Această dramă religioasă ne înfățișează misterul Nașterii Domnului în toate fazele sale. Personajele dramei sunt Irod și ceata sa de Vicleim, un ofițer și soldați îmbrăcați în portul ostașilor români, trei crai sau magi: Melchior, Baltazar și Gaspar, un cioban, un prunc și în unele părți o paiață.

Vicleimul apare la noi pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Originea lui este apuseană și se leagă de misterul celor trei magi ai evului mediu. Introdus de timpuriu în Germania și Ungaria, a pătruns la noi prin sașii din Transilvania. Din prima formă a Vicleimului, prezentarea magilor și dialogul lor, s-au dezvoltat pe rând, prin activitatea micilor cânturari, trei tipuri principale, în cele trei mari ținuturi: Muntenia, Moldova și Ardeal.

Obiceiuri și tradiții băcăuane

*Profesor Camanaru Cătălina
Școala Gimnazială „Emil Brăescu” Măgura*

Se spune că un neam este recunoscut pentru istoria sa, pentru personalitățile sale, pentru frumusețile locurilor și pentru tradițiile care înfrumusețează fiecare motiv de sărbătoare. Neamul românesc este unul care se remarcă prin datinile și obiceiurile din fiecare zonă în parte. Obiceiurile și datinile străbune românești reprezintă un tezaur inestimabil de înțelepciune ale cărui valori și sensuri nu se sting niciodată. Asemenea lui Vasile Alecsandri care spunea: „Poți să cutreieri lumea toată și să te minunezi de rezultatele civilizației, dar nimic nu-i mai fermecător decât colțul de pământ pe care te-ai născut”, și noi trebuie să ne mândrim că suntem români, să ne bucurăm de comorile pe care ni le-au lasat strămoșii noștri și să le transmitem mai departe urmașilor noștri.

Tradițiile românilor sunt comori ce nu ar trebui uitate sau părăsite și nici schimbate cu alte obiceiuri importate din alte țări. Ele sunt ale noastre, ne caracterizează, ne definesc și prin ele ne simțim mai bogați, mai aleși, mai altfel decât alții. Tradițiile românilor sunt diferite de la o zonă la alta, însă tocmai acest lucru ne face mai

frumoși, mai atrăgători și mai originali. Sunt zone în țara noastră frumoasă unde tradițiile din moși strămoși nu și-au pierdut practica nici în zilele noastre, fremătătoare, moderne, mereu în schimbare.

Tradițiile și obiceiurile din zona de Nord-Est a României, zona Moldovei, sunt unele dintre cele mai frumoase și emoționante obiceiuri cu care se mândrește țara noastră. Datinile respectate cu sfințenie la Crăciun, Paște, Anul Nou, Mărțișor, nuntă ori la oricare eveniment important de peste an reprezintă moștenirile lăsate de strămoșii nostri spre a fi transmise din generație în generație. Moldova este una dintre puținele regiuni din România care se mai poate lăuda în secolul XXI cu păstrarea și perpetuarea valorilor tradiționale.

Venite din adâncul istoriei, obiceiurile de iarnă alcătuiesc o lume miraculoasă în care românii și, implicit, locuitorii zonei de nord-est a țării, cu mic cu mare, se regăsesc în zilele de Crăciun, la puține zile după cea mai scurtă zi din Anul Vechi, întâmpinându-l pe cel Nou, sărbătorind reînvierea presimțită a firii. Păstrate cu grijă de oameni minunați, obiceiurile de iarnă colorează într-un chip aparte și trăirea comunităților din județul Bacău și nobila lor spiritualitate. Tradițiile de sărbători sunt, de asemenea, însoțite de obiceiuri și ritualuri la care nu dorim să renunțăm, pentru că ne umplu sufletul de bucurie și atunci simțim că vine sărbătoarea cu adevărat.

Sărbătoarea Crăciunului este praznicul încununat cu cele mai multe tradiții și rituri populare. Pentru sătenii moldoveni nu exista Crăciun fără post – care începe odată cu Lăsarea Secului – colinde ori bucate tradiționale din porc (tobă, caltaboși, cârnați, piftie, sărmăluțe, poale-n brâu, dar și plăcinte moldovenești sau cozonac). Moldova, o regiune bogată în tradiții, este recunoscută pentru acelea păstrate cu sfințenie, mai ales în zonele rurale. În Ajunul Crăciunului, plăcinta cu semințe de cânepă (julfă) este elementul principal al zilei. În ziua de Crăciun, mesele sătenilor trebuie să fie pline cu preparate tradiționale pe care gospodinele le pregătesc cu mare sfințenie și hărnicie în Ajun. N-aș putea să îmi imaginez însă Crăciunul fără bradul împodobit, fără cadouri și fără bucuria zăpezii. Tradiția Ignatului, a porcului tăiat în ogradă, cu savurarea pomenii porcului se păstrează de demult, iar copii ce s-au mutat la oraș, revin la părinți, la țară pentru a continua acest obicei. Tradiția spune că în Ajunul Crăciunului nu se dă gunoiul afară din casă și nici nu se împrumută lucruri. Fetele nemăritate au șansa să își vadă urșiții în vis dacă pun noaptea la fereastră bucațele mici din toate bunătățile pregătite pentru sărbătoare.

Repertoriul tradițional al obiceiurilor și tradițiilor românești cuprinde pe lângă colindele propriu-zise, cântece de stea, plugușorul, sorcova, jocuri cu măști (Ursul, Capra), și o seamă de datini, practici, superstiții, ziceri și mituri străvechi sau creștine. Ele exprimă înțelepciunea populară, realul sau fantasticul, esențe ale bogăției noastre spirituale. În seara premergătoare Crăciunului se merge cu Steaua. De asemenea, cu Steaua se colindă și în noaptea Ajunului Crăciunului de către grupuri de băieți. Numele obiceiului vine de la steaua care are douăsprezece colțuri, acestea reprezentând cele 12 luni ale anului. Jocurile cu măști este un obicei răspândit pe întreg teritoriul României, dar în regiunea Moldovei a căpătat o rezonanță aparte. La originea sa se află mentalitatea arhaică, precreștină, de sorginte geto-dacă, care presupune existența unor cumpene în viața oamenilor ori în curgerea timpului, determinată de lupta dintre bine și rău din univers. Pentru a te proteja de spiritele malefice, singura soluție ar reprezenta-o folosirea măștilor. Pline de farmec aparte, dar și de o ușoară spaimă, sunt jocuri cu măști din localitățile băcăuane Rachitoasa Dărmănești, Dofteana, Bijghir, Scorței, Roșiori, Vultureni, Berești-Tazlău, Zemeș, Lipova, Balcani, Livezi.

Umblatul cu Ursul, spre deosebire de Capra, e întâlnită doar în Moldova, de Anul Nou. S-a avansat chiar ipoteza că la originea ei s-ar afla un cult traco-getic. Acest cult era răspândit în comunitățile geto-dace, numele zeului suprem, Zalmolxis, fiind legat de blana acestui animal. Jocul Ursului din Dărmănești este cel mai popular obicei de iarnă de pe Valea Troțușului. Jocul Ursului este punctul central de atracție al sărbătorilor din Bacău, Comănești, Dărmănești, Slănic și din cele mai multe sate de pe Valea Troțușului în ajunul Anului Nou.

Mirosul de pască, drob de miel, ouăle înroșite care se ciocnesc de Sfânta sărbătoare a Paștelui rostind „Hristos a înviat!” și „Adevărat a înviat!” ne fac să intrăm în spiritul sărbătorii și să ne bucurăm cu adevărat de învierea Domnului, după ce am postit până în Vinerea Patimilor. Un element central al tradițiilor de Paște la moldoveni îl constituie pasca. Aceasta este făcută cu multă sfințenie de gospodinele care se pregătesc în prealabil printr-un ritual de curățire și rugăciune. Ea este preparată numai cu ingrediente alese și „curate”. Pasca se sfințește la biserică în noaptea de Înviere – la care participă toți sătenii – și este mâncată prima la trezire, în loc de anafură.

Mucenicii făcuți în casă de 9 martie sunt, de asemenea, un obicei, care diferă de la o zonă la alta, în Moldova mucenicii se fac fără zeamă, din aluat de cozonac și copti la cuptor cu nucă, miere și scorțișoară, însă în partea de sud a țării ei se fac altfel. Oricum ar fi, găsim un nou prilej de bucurie și desfătare, iar bărbații se laudă că pot să bea cele 44 de pahare de vin, chiar dacă se consumă mult mai puțin de fapt...

Unul dintre obiceiurile stravechi de nunta, care se mai practica și astăzi în multe zone ale Moldovei, este „chemarea la nuntă”. Tradiția spune că în ziua nunții, familiile mirilor – în frunte cu aceștia – merg din poartă în poartă, cu ținută sau vin, să cheme sătenii la festin. Printre alte tradiții autentice se mai numără și jucatul găinii, împodobitul bradului sau dusul miresei la apă.

Studiul tradițiilor populare, cunoașterea și conservarea valorilor identitare, stimularea interesului tinerilor pentru aceste valori, cultivarea aptitudinilor lor artistice sau meșteșugărești ar putea contribui mult la dezvoltarea personalității umane, la spiritualizarea și socializarea tinerilor, la găsirea unui sens al vieții, a unei motivații existențiale, de care adeseori sunt lipsiți. Într-un cuvânt, putem spune că patrimoniul valorilor identitare românești

poate constitui, pentru societatea actuală, o alternativă educațională, artistică, economică, cu un potențial deloc neglijabil, o alternativă și o soluție a unora dintre dilemele, căutările și neîmplinirile contemporane. Izvorâte din experiență și înțelepciune de viață, din bucurie sau durere, din năzuințele și dorurile românului, din setea de liniște sau din dragostea pentru frumos, elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații. Tradițiile, obiceiurile, portul popular și folclorul sunt comori inestimabile, care definesc un popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor.

A păstra tradițiile înseamnă a ne iubi țara, neamul și graiul dulce românesc. Trebuie să găsim calea de a redefini cuvântul „patriotism” într-o formă în care mai ales elevii să înțeleagă că a fi patriot înseamnă dragoste pentru seamănu-l tău. Tradiția trebuie să existe în construcția unui om, ea nu trebuie să moară. Ea ne ajută să ne autodefinim, numai cunoscându-o, știm cine suntem, de unde venim, ce e cu noi, ne cunoaștem adevărata valoare.

Bibliografie:

Constantin Eretescu, Folclorul literar al românilor , Editura Compania 2007;
Ion Ghinoiu, Mica Enciclopedie de tradiții românești - Sărbători, Obiceiuri, Credințe, Editura Agora, 2008;
Narcisa Alexandra Știucă, Sărbătoarea noastră cea de toate zilele - sărbători în cinstea iernii, Editura Cartea de buzunar, 2005;
Ion Ghinoiu, Mica enciclopedie de tradiții românești, Ed. Enciclopedica, 2001;
Valori și tradiții românești, Editura Pim, Iași, 2006;
Vasile Băncilă, Duhul sărbătorii, Editura Anastasia, București, 1996.

Tradiții și obiceiuri din satul natal

*Profesor învățământ primar Cernat Carmen
Școala Gimnazială Huruiești*

Paștele este cea mai importantă sărbătoare anuală creștină. Ea comemorează evenimentul fundamental al creștinismului, Învierea lui Iisus Hristos , fiul lui Dumnezeu, în cea de-a treia zi după răstignirea Sa pe cruce, în Vinerea Mare, dar și biruința omenirii, triumful asupra suferinței și spălarea păcatelor. Obiectul acestei sărbători creștine este amintirea vie a patimii, a morții și a învierii lui Iisus Hristos.

Din cele mai vechi timpuri religia s-a împletit cu tradiția, datina și obiceiurile, pe care omul le-a respectat și le-a transmis ulterior prin viu grai din generație în generație, astfel înțelepciunea și experiența celor mai vechi strămoși ajunge la noi sub forma obiceiurilor din viața celor de la țară, fiind purtătoarele unor informații, a unei experiențe și înțelepciuni vechi.

În secolul IX-XX tradițiile au început din păcate să dispară încetul cu încetul, reușind să se păstreze cu precădere în lumea satului, acestea fiind adevărate centre de cultură de originalitate, în care ne regăsim rădăcinile și autenticitatea.

Ca și alte sărbători creștine, Paștele este însoțit de numeroase obiceiuri populare care își au originea în tradițiile străvechi (considerate azi de mulți a fi păgâne) și de credințe și superstiții legate de ciclul anotimpurilor și treburilor gospodărești.

Sărbătorile pascale, atât de așteptate de creștini aduc, împreună cu bunătățile, lumina și voia bună, și câteva tradiții care trebuie respectate, ca rânduielile casei să meargă așa cum ne dorim.

Sărbătoarea Paștelui își are obiceiurile specifice în funcție de zonele țării în care tradiția Paștelui este respectată conform datinilor.

Satele hurieștene au rămas din fericire tributare tradiției străvechi, un exemplu în acest sens fiind obiceiurile legate de Sfânta Sărbătoare a Învierii Domnului din săptămâna premergătoare Sfintelor Paști. Ultima duminică din Postul mare semnifică Intrarea Domnului Iisus Hristos în cetatea Ierusalimului. De Florii, cum sunt denumite în popor, se face dezlegare la pește, se fac pomeniri, se sapă mormintele și se decorează porțile și casele cu ramuri de salcie, pe care credincioșii le aduc dar la biserică.

În Joia Mare se vopsesc ouăle, deoarece se spune ca dacă se înroșesc în această zi, acestea se vor păstra fără a se strica tot anul. Pentru a prinde culoare, ouăle sunt fierte într-un amestec de apă, oțet și coji de ceapă roșie. Se folosesc și metode noi de decorare: ouă pictate, decorate în relief, încondeiate cu frunze de plante, împodobite cu mărgel. Semnificația oului roșu este legată atât de învierea lui Iisus cât și de regenerarea și renașterea naturii.

Ultima vineri din Postul Mare este numită Vinerea Paștilor, Vinerea Patimilor, Vinerea Neagră, Vinerea Seacă sau Vinerea Mare. Conform tradiției creștine, este ziua în care Iisus a fost răstignit și a murit pe cruce pentru răscumpărarea neamului omenesc de sub jugul păcatului strămoșesc. Din această cauză Vinerea Mare este zi de post negru.

În Vinerea Mare este interzis a se face copturi. Există credința că dacă cineva se încumetă a coace în această zi face mare păcat iar coptura nu este mâncată nici măcar de pești.

În Sfânta și Marea Vineri, în Biserica Ortodoxă se săvârșesc Ceasurile Împărătești, în cadrul cărora se citesc textele evanghelice legate de patimile Domnului Iisus Hristos. Tot în Sfânta și Marea Vineri, după ceasurile

împăratești se săvârșește slujba Vecerniei Mari, în cadrul căreia se scoate în mijlocul bisericii Sfântul Epitaf, pe care este reprezentată punerea în mormânt a Mântuitorului. Sfântul Epitaf rămâne în mijlocul bisericii până la sfârșitul slujbei Deniei Prohodului Domnului de vineri seară, când este dus de preoți în Sfântul Altar după ce a fost purtat în procesiune în jurul bisericii.

Sâmbăta Mare este ultima zi de pregătire a Paștilor, când femeile trebuie să pregătească marea majoritate a mâncărilor și să facă ultimele retușuri la hainele noi pe care urmează să le îmbrace în zilele de Paști. De obicei, în Sâmbăta Mare are loc și sacrificiul mielului, din carnea căruia se pregătesc mâncăruri tradiționale: drobul și friptura de miel. Spre deosebire de Crăciun, pentru Paști nu se pregătesc prea multe feluri de mâncare. Principala grijă a oamenilor, înaintea Paștilor, este aceea de a-și curăța sufletul de păcate prin Sf. Taină a Spovedaniei și de a-și primumi hainele, fiecare gospodină trebuind să aibă o cămașă nouă, cusută în mod special, iar bărbații măcar o pălărie nouă.

Sâmbăta seara fiecare gospodină își pregătește cu grijă coșul ce urmează a fi dus la biserică, pentru sfințire. În el așterne un ștergar curat și așează ouă roșii, cozonac, drob și alte bucate gustoase. Totul se acoperă cu cel mai frumos ștergar pe care îl are gospodina, semn de prețuire a sărbătorii pascale dar și de mândrie personală.

La miezul nopții toaca din curtea bisericii, cu sunetul ei pătrunzător și ritmat, cheamă întreaga suflare creștinească la biserică pentru a asista la slujba de Învierea Domnului, pentru a lua lumina și pentru a lua tradiționalele *Sfinte Paști* făcute din prescură și vin sfințit.

Lumânarea din noaptea de Paște (sâmbătă spre duminică) reprezintă „Lumina Învierii Domnului”, a biruinței luminii lui Iisus asupra întunericului iadului, a binelui asupra răului și a vieții asupra morții. Preotul aduce lumânarea aprinsă de la altar, iar creștinii se apropie și aprind lumânările. Cei mai mulți duc “lumina” în casele lor și păstrează lumânările pentru a le aprinde în zilele în care sunt supărați sau au necazuri. Aprinderea lumânării de Paști este legată de cultul focului și al soarelui. Este legată de lumina sacrificiului Mântuitorului. Sacrificiul lui Iisus nu a fost posibil decât cu lumină. Lumânarea pe care o aprinzi la biserică în noaptea de Înviere se pune între pânze de busuioac și apoi este așezată la o icoană, iar în momente de furtună ori alte fenomene ale naturii aceasta se aprinde. Crucea este simbolul iubirii lui Dumnezeu pentru oameni, simbolul jertfei lui Iisus Hristos pentru salvarea omenirii. Crucea a fost declarată ca simbol al creștinătății de către împăratul Constantin, în cadrul Consiliului de la Niceea, în anul 325 după Hristos.

Bătrânii ziceau demult că Diavolul este legat cu un lanț și îl roade tot anul, iar dacă îl termină de Paști atunci se va sfârși lumea. Dar copiii care umblă cu ouă roșii îi distrag acestuia atenția, iar lanțul se îngroașă la loc. Așa scapă lumea de urgie. Dacă nu ar exista ouăle roșii, atunci și lumea s-ar prăpădi. Ouăle vopsite – un simbol important al Sărbătorilor Pascale. Ouăle reprezintă simbolistic mormântul purtător de viață al lui Iisus Hristos, care s-a deschis la Învierea Sa. Culoarea roșie cu care sunt vopsite ouăle simbolizează sângele lui Iisus vărsat pe cruce pentru iertarea păcatelor și mântuirea oamenilor. Există numeroase legende legate de vopsirea ouălelor de Paști, dar cea mai cunoscută dintre ele este cea conform căreia Fecioara Maria a adus un coș cu ouă la picioarele lui Iisus, sub cruce, pentru a-i îmbuna pe soldați, iar pe acestea se scurge sângele Domnului răstignit pe cruce.

Mielul îl simbolizează chiar pe Iisus Hristos, care s-a jertfit pentru păcatele lumii și a murit pe cruce ca un miel nevinovat. Mielul este simbolul lui Iisus în întreaga tradiție creștină. Rugăciunile pentru binecuvântarea mieilor datează din secolul al VII-lea. Ulterior, mielul fript a devenit un fel principal pe masa de Paște a tuturor creștinilor.

Gospodinele coc, o singură dată pe an, de Sfintele Paști, pasca. Aceasta are o formă rotundă, pentru că se crede că scutecele lui Hristos au fost rotunde. Având la mijloc o cruce, pasca este împodobită pe margini cu aluat împletit.

Dintre tradițiile si obiceiurile pascale cele mai importante pentru satele noastre sunt:

- aducerea la biserică a unui coș în care fiecare familie pune: preparate din carne, brânză, pască, cozonac, ouă roșii și închistrite. Câte un ou roșu dă fiecare la biserică când primește Paștele, iar din cele închistrite (încondeiate) dau preotului atunci când le sfințește coșul.
- la Învierea a doua, se păstrează obiceiul, chiar și printre cei mai mici, de a se îmbrăca în portul popular tradițional. La miruit, fiecare dă câte un ou roșu, ce vor fi împărțite de către preot corului bisericii;
- tot în această zi copiii înainte de a veni la biserică, merg prin sat după ouă roșii;
- în a doua zi de Paște, un obicei care se pierde este de a merge cu udatul. Tinerii necăsătoriți colindă casele fetelor pe care le simpatizează, parfumându-le și primind în schimb câte un pahar de vin.

Cu siguranță că tradițiile legate de această sărbătoare și în general legate de toate sărbătorile sunt mult mai numeroase și diferite în funcție de zona geografică dar toate au un punct comun în ceea ce privește raportarea lor la religie și legătura specială a acestora cu credința.

Bibliografie:

- Crăciun B., Sfintele Paști în datini și obiceiuri, Editura Porțile Orientului, Iași, 1994;
 Ghinoiu I., Sărbători și obiceiuri românești, Editura Elion, București, 2003;
 Gorovei A., Credințe și superstiții ale poporului român, Editura Grai și suflet - Cultura Națională, București, 2003;
 Marian S. Fl., Sărbătorile la români, vol. 1, Editura Grai și suflet- Cultura Națională., București, 2001;
 Nicolau I., Credințe și superstiții românești, Editura Humanitas, București, 2000;

Obiceiuri și tradiții strămoșești, băcăuane

*Educatoare Chelmuș Corina-Elena
Grădinita Roza Venerini Bacău*

Tradițiile românilor sunt comori ce nu ar trebui uitate sau părăsite și nici schimbate prin troc cu alte obiceiuri importate din alte țări. Ele sunt ale noastre, ne caracterizează, ne definesc și prin ele ne simțim mai bogați, mai aleși, mai altfel decât alții. Aceste tradiții ne fac mai „exotici” în ochii europenilor și altor nații, putem fi subiect de discuții și de laudă, de aprecieri cu semnul mirării.

Tradițiile românilor sunt diferite de la o zonă la alta, după cum spune vorba „câte bordeie, atâtea obiceiuri”, însă tocmai acest lucru ne face mai frumoși, mai atrăgători și mai originali.

Poporul român a fost întotdeauna un popor credincios, în majoritate ortodox, iar majoritatea tradițiilor și obiceiurilor relaționează cu sărbătorile religioase. Varietatea tradițiilor și obiceiurilor se datorează trecutului zbuciumat pe care l-a avut poporul nostru, cotropitorii ce au venit în țara noastră s-au îndrăgostit atât de mult de ea, încât s-au stabilit aici, și-au întemeiat familii, au adus cu ei datini și obiceiuri și au împrumutat de la noi, rezultând mozaicul de tradiții și obiceiuri.

Sunt zone în țara noastră frumoasă unde tradițiile din moși strămoși nu și-au pierdut practica nici în zilele noastre, fremătătoare, moderne, mereu în schimbare, și aici mă refer la zona Maramureșului, spre sursa râului Iza, unde este singurul loc din Europa în care se mai produce ceramica roșie nesmălțuită. Vasele de diferite forme și mărimi, pictate apoi în verde viu, roșu sau albastru sunt realizate prin aceeași tehnologie neschimbată: frământarea lutului cu picioarele, pisarea cu ciocane din lemn, prepararea pigmenților din pietre abrazive, forma cuptorului. Crescătorii de animale se preocupă de prelucrarea lânii oilor (de la toarcerea cu furca, țesutul și îndesarea lânii în vârtje, până la realizarea de covorașe, pături, țoale cu razboiul de țesut). Bisericele din lemn existente în acea zonă dezvăluie utilizarea și prelucrarea lemnului în construcții, sculpturi și unelte în gospodărie. Costumele tradiționale populare sunt realizate cu migală, pricepere și răbdare, iar tradiția portului maramureșean constituie o viziune spectaculoasă, mai ales la festivaluri, spectacole cu specific folcloric și port popular.

Această zonă este dată drept exemplu, întrucât aici s-au păstrat tradițiile parcă mai abtite ca în orice altă zonă, unde oamenii și-au păstrat vorba, portul, obiceiurile gastronomice și preocupările lor, dar mai ales ospitalitatea prin care ne-am câpătat faima noi, românii.

Tradițiile de sărbători sunt, de asemenea, însoțite de obiceiuri și ritualuri la care nu dorim să renunțăm, pentru că ne umplu sufletul de bucurie și atunci simțim că vine sărbătoarea cu adevărat.

În Ardeal se păstrează încă un ritual al fertilității ce dăinuie din Evul Mediu, stropitul fetelor cu parfum, iar udătorii sunt răsplătiți cu ouă înroșite și vin.

Mirosul cozonacilor, al cărnaților afumați, a tobei și a sarmalelor de Crăciun ne vestește sărbătoarea și ne putem bucura de ea mai bine. N-aș putea să îmi imaginez însă Crăciunul fără bradul împodobit, fără cadouri și fără bucuria zăpezii. Tradiția Ignatului, a porcului tăiat în ogradă cu savurarea pomenii porcului se păstrează de demult, iar copii ce s-au mutat la oraș, revin la părinți la țară pentru a continua acest obicei.

Mirosul de pască, drob de miel, ouăle înroșite care se ciocnesc de Sfânta sărbătoare a Paștelui rostind „Hristos a înviat!” și „Adevărat a înviat!” ne fac să intrăm în spiritul sărbătorii și să ne bucurăm cu adevărat de învierea Domnului, după ce am am postit până în Vinerea Patimilor.

Mucenicii făcuți în casă de 9 martie sunt, de asemenea, un obicei, care diferă de la o zonă la alta, în Moldova mucenicii se fac fără zeamă, din aluat de cozonac și copti la cuptor cu nucă, miere și scorțișoară, însă în partea de sud a țării ei se fac din apă cu sare, se fierb în apă și se sevesc cu zahăr, nucă și scorțișoară. Oricum ar fi, găsim un nou prilej de bucurie și desfătare, iar bărbații se laudă că pot să bea cele 44 de pahare de vin, chiar dacă se consumă mult mai puțin de fapt...

Am enumerat doar câteva tradiții și datini care îmi vin în minte, însă ele sunt mult mai multe, unele dintre ele au fost uitate sau părăsite din lipsă de urmași sau doritori.

Am avut ocazia să vizitez și să văd locuri extraordinare de frumoase din țara noastră, să gust mâncăruri savuroase, sănătoase, cu ingrediente naturale, cu legume din grădină, brânză făcută în casă și carne de animale crescute în ogradă, să văd sculpturi, vase ceramice și oameni simpli, să aud cântece populare românești cum nu mai auzi în niciun alt colț al lumii și pot spune că nu aș vrea să renunț sau să nu mai am ocazia să re trăiesc aceste momente, la fel cum nu aș vrea să mint și să spun că nu sunt româncă.

Românul se definește prin tradițiile, obiceiurile și datinile sale. Ia-le pe acestea și nu va mai rămâne un român adevărat! Prin urmare, nu vreau să renunț la nicio tradiție, niciun obicei pe care-l practic și îmi doresc ca niciun alt român să nu renunțe, atâta timp cât îi stă în putere.

Bibliografie:

<https://www.daciccool.ro/romania-mea/articole-despre-romania-mea/1214-despre-traditii-si-obiceiuri>, accesat la data de 17.10.2018

Tradiții si obiceiuri populare în serbările din grădiniță

*Profesor învățământ preșcolar Chirica Raluca-Iuliana
Școala Gimnazială Asău*

„Nimic nu-i mai frumos, mai nobil, decât meseria de educator, de grădinar de suflete umane, de călăuză a celor mai curate și mai pline de energie mlădițe” (D. Almaș).

Serbările școlare reprezintă pentru fiecare cadru didactic o importantă modalitate de dezvoltare a simțului estetic al copiilor săi, asigurând, totodată și un important mijloc de evaluare, atât a procesului instructiv-educativ, pe care-l organizează și îl desfășoară, cât și al performanțelor atinse de copii în cadrul acestui proces.

Serbările școlare au un caracter stimulator asupra preșcolarilor. Ele îmbogățesc și nuanțează viața lor afectivă, generând apariția unor sentimente neîncercate sau le dezvoltă pe cele mai slab manifestate anterior, izvorâte din sursa inepuizabilă de emoții variate și trainice pe care le reprezintă. Activitățile artistice contribuie la acumularea cunoștințelor și la lărgirea orizontului de cunoaștere al copiilor. De asemenea, munca laolaltă contribuie la dezvoltarea simțului de răspundere al fiecărui copil și al întregului colectiv prin dorințe comune de a obține rezultate bune, favorizează stabilirea unei discipline conștiente pe parcursul repetițiilor și în cadrul desfășurării lor.

Contactul cu un public prezent în număr mare sau mai mic la serbările din grădiniță, trezește în copii energia latentă, exigența în fiecare de a învinge greutățile ivite, de a-și stăpâni timiditatea, le cultivă spiritul de inițiativă, de independență în acțiune, iar pregătirea din timpul repetițiilor contribuie la stimularea interesului pentru muncă și a disciplinei muncii îndeplinite cu conștiinciozitate. Reprezentările artistice reprezintă un prilej de evaluare a activităților ce le-au pregătit. Prin poeziile recitate, copiii dovedesc că sunt obișnuiți să vorbească corect, nuanțat, expresiv, folosind o mimică și un ton cât mai adecvat, prin mișcările prezentate se va vedea stadiul coordonării cu ritmul muzicii, prin cântece se constată armonizarea cu ceilalți, starea empatică.

Serbările reprezintă un necesar izvor de satisfacții, oferă bună dispoziție, favorizează dezvoltarea copiilor din punct de vedere fizic și psihic.

Când la porțile sufletului bat Sfintele Sărbători, ne bucurăm împreună cu copiii de frumusețea datinilor strămoșești și scoatem din comoara inimii și din lada de zestre a neamului, tezaurul folcloric românesc: cântecul, jocul și costumele populare specifice sărbătorilor. Pentru a realiza o serbare reușită, care să respecte tradițiile și obiceiurile de Crăciun, este necesară o adaptare și prelucrare a repertoriului specific vârstei preșcolare, ce cuprinde în forme tradiționale poezii și cântece specifice Crăciunului. Costumele populare, ia și catrința, opincile, cămașa și ȧarii sunt pregătite pentru spectacolul mult așteptat. Atmosfera de sărbătoare din sala de festivități prin omarea și decorarea cu elemente specifice sărbătorilor constituie un alt prilej de bucurie pentru copii, ei descoperind tradițiile și obiceiurile practicate în timpul sărbătorilor de iarnă, simt și prețuiesc frumusețea lor și a tradițiilor de Crăciun. În atmosfera spirituală a Crăciunului, interpretarea unor dansuri populare dă posibilitatea de a cunoaște sufletul ȧăranului român, raritatea portului și cântecului popular. Dansurile populare prin frumusețea costumelor, a melodiilor sunt îndrăgite de copii și interpretate cu multă pasiune aproape la toate serbările. Astfel, pentru sărbătoarea „Învierea Domnului” alături de dansuri populare, copiii au mai pregătit colinde specifice Floriilor, rugăciuni, au încondeiat ouă pe care le-au oferit invitaților la serbare. Importanța lor educativă rezidă în conținutul artistic prezentat precum și în atmosfera sărbătorească ce se instalează cu acest prilej. De asemenea, nu trebuie uitat caracterul colectiv al acestui gen de activități care conduce la sudarea colectivului de copii, îi învață să trăiască în grup, să se încadreze într-o disciplină fermă. Prin organizarea serbărilor dezvoltăm copiii dragostea pentru artă, gustul pentru frumos, dezvoltarea în plan moral.

Serbările din grădiniță, activitățile artistice în general sunt un altfel de joacă, o joacă a „micilor actori”, o joacă în care copilul respiră, se simte altfel, satisfacția ce se citește pe fața lor cu ocazia interpretării unor roluri sau cu prilejul recitărilor. Fiecare serbare este un prilej de bucurie, încântare, evidențiere a talentului și a muncii în echipă. În același timp, e o provocare și o ocazie de a ne transforma în regizori, noi, cadrele didactice, în actori, ei, copiii și în publicul spectator, dumnealor, părinții, un public foarte subiectiv, emoționat și generos cu aplauzele. La sfârșit, se trage cortina, aplauzele binemeritate confirmă reușita serbării și se scrie astfel o nouă pagină în cartea amintirilor din viața de preșcolar.

Orice serbare școlară este o sărbătoare, atât pentru copii cât și pentru dascălii lor și, nu în ultimul rând, pentru părinții copiilor.

Bibliografie:

Ion Apostol Popescu: „Studiu de folclor și arta populară”;

Revista „Învățământul preșcolar”.

Obiceiuri și tradiții strămoșești din zona Moinești

*Profesor învățământ primar Cîmpoșu Gabriela
Școala Gimnazială „George Călinescu” Onești*

Poporul român, un popor cu o istorie bogată, nu poate trăi fără cultură, fără obiceiuri și tradiții. Unde să căutăm tradițiile și obiceiurile, dacă nu la sat, acolo unde românul își găsește rădăcinile, legăturile sale cu strămoșii. Satul este viu. El trăiește prin cultură, prin obiceiuri și datini moștenite și păstrate cu sfințenie, nealterate, de la moșii și strămoșii noștri, de către tinerii din ziua de azi care le păstrează și le duc cu sfințenie mai departe.

Ce sunt aceste tradiții și obiceiuri? Nu doar portul popular specific zonei ci simboluri ale momentelor cruciale din viața oamenilor reprezentate de cântec, strigături, măști, urși, capre, căluți, cerbi, irozi, dans, culoare și urări închinare sărbătorii Nașterii Domnului și trecerii către noul an. Toate acestea reprezintă identitatea poporului român, cu bucurii și necazuri, popor ce își duce traiul pe aceste meleaguri.

Oamenii acestor locuri, au existat și datorită zestrei dusă mai departe din tată în fiu, din mamă în fiică, de meșterii populari care, fără prea multă carte ca oamenii din ziua de azi, au știut totuși ce sunt și care sunt valorile sacre, adevărate, și așa cum le-au simțit le-au transmis de la o generație la alta, spre amintirea legăturii noastre cu adevăratul Dumnezeu, Creatorul Iubirii și Păcii în Univers. Talentul și dragostea acestor oameni meștesugari, au scris pagini de istorie care nu trebuie nici negate, nici uitate. Mesajele transmise de arta lor, parcă venită de peste vremi, te face să vibrezi la tot ce înseamnă trecut autentic. În cadrul proiectului de promovare a potențialului turistic al Moineștiului s-au organizat expoziții ale artiștilor și meștesugarilor locali: măști, icoane (pictură naivă), costume populare, olărit și alte obiecte meșteșugărești, care reprezintă mândria locuitorilor acestor așezări rurale și urbane, cu preocuparea de a conserva și transmite mai departe taine străvechi impregnate în chiar tehnica de realizare a respectivelor obiecte artizanale.

Moineștiul se află într-o zonă cu un evident potențial etnografic, legat de tradiții ancestrale și de folclorul viu. În aceste zone au loc cele mai frumoase obiceiuri populare care au încântat localnicii an de an : Plugul, Irozii, Mascății, Jocul Ursului, Jocul Caprei etc. Spectaculoase sunt jocurile cu măști, cel mai interesant și inedit fiind „Jocul Ursului”. La originea acestui obicei stă lupta ancestrală dintre om și fiarele naturii, îndosebi ursul care cobora în gospodărie cauzând pagube și uneori atacând omul. În cadrul proiectului de promovare a potențialului turistic al Moineștiului s-a organizat festivalul de datini și colinde la care au participat formații cunoscute, continuatoare ale tradițiilor strămoșești. În același timp s-a organizat și o expoziție fotografică în cadrul căreia au fost prezentate în imagini tradițiile și obiceiurile de iarnă din Moinești.

Ca în fiecare an, în preajma încheierii Anului Vechi și întâmpinării Anului Nou, de peste 50 de ani, Ansamblul Profesionist „Busuiocul” aduce în Moinești într-un strălucitor și bogat spectacol, zeci de formații, cete, ansambluri, păstrătoare a unor străvechi obiceiuri din județul Bacău, dar și din județe limitrofe: Iași, Vrancea, Botoșani, Vaslui.

De o atenție aparte s-au bucurat cetele de urșiacompaniate de irozi și vestiți dubași, care au adus cu ei dansul ursului, venit din străfundurile istoriei acestui neam. Peste 80 de bătrâni, tineri și copii, îmbrăcați în piei originale de urs încântă publicul an de an.

Jocul ursului este cel mai vechi obicei de pe Valea Troțușului. La început, dansul era jucat chiar de urși vii, așa a început, un obicei păgân, ursul era trecut peste cărbuni aprinși și, nevoit, el juca.

Cu timpul, acest obicei a evoluat, determinat și de dragul spectacolului, însă nu și-a pierdut din frumusețe. Pieile de urs sunt lăsate moștenire din tată în fiu, fiind adevărate comori la casa omului.

Păcat că oamenii nu mai au aceeași dragoste față de aceste tradiții și în timp, fără acestea poporul poate să își piardă identitatea culturală lăsată din moși strămoși.

Tradiții, obiceiuri, legende și superstiții

*Profesor învățământ primar Cioineag Ionela
Școala Gimnazială „George Enescu” Moinești*

Obiceiurile de viață și de muncă se desfășoară și astăzi ca și în timpurile de mult apuse, cu un farmec și un pitoresc aparte. Se menține încă până la noi ecoul unui bogat și străvechi fond de spiritualitate, codificat în versuri, în

mimică și gesturi, în cântece și dansuri, în costumație și recuzită. Locuitorii din spațiul Văii Tazlăului au păstrat și încă mai sunt păstrătorii unor tradiții străvechi de mare frumusețe și interes.

Portul popular reprezintă desemenă un element tipic satelor de pe valea Tazlăului, costumele populare fiind folosite atât la muncă cât și în zilele de sărbătoare, deosebindu-se doar prin calitatea pânzei din care erau confecționate.

Repertoriul folclorului muzical cuprinde cântece păstorești executate mai ales la fluier²⁹, iar cântatul la cobză, acordeon și trompetă a reprezentat mult timp îndeletnicirea principală a țișanilor *lăutari* de la Balcani, ocupație încă de actualitate. De notorietate sunt ansamblurile de dans popular „Florile din Cucuieți” și „Floricea de la munte”, din Tazlău.

Tradițiile și obiceiurile s-au transmis peste timp generație după generație, menținând viu trecutul celor care au trăit pe aceste meleaguri. Obiceiurile de peste an se combină cu calendarul sărbătorilor religioase, multe dintre acestea constituindu-se într-un adevărat îndrumar al vieții. Dintre acestea amintim obiceiurile de iarnă din perioada „Anului Nou” care se mai practică încă în satele de pe valea Tazlăului, la care se adugă cele de Moș Nicolae, Ignatul, Crăciunul și Boboteaza. Copiii mai umblă prin sate cu *colindul* sau cu *sorcova*, colindele fiind transmise pe cale orală și păstrate de la bunici și părinți. Printre cele mai frumoase și amuzante obiceiuri de Anul Nou se enumeră: *Irozii*, *Capra*, *Ursul* și *Căldărarii/Mascații*, când grupuri de tineri se adună și cutreieră satele, îmbrăcați în haine frumoase, mascați și nemascați, prezentând adevărate piese de teatru și jucând fără oprire. Uneori sunt însoțiți și de țișani lăutari, care îi acompaniază la trompetă, acordeon și cobză. După fiecare joc, tinerii sunt răsplătiți cu vin, prăjituri, cozonaci, colaci și bani. Renumite în toată regiunea sunt și acum: jocul *Irozilor* și *Banda lui Jianu* de la Tazlău, jocul *Caprei* de la Băhnașeni și Câmpeni-Pirjol, *Frumoșii* de la Balcani, *Capra* de la Berești-Tazlău, jocul *Căușilor* de la Câmpeni, jocul *Urșilor* de la Pirjol ș.a.

Toate aceste obiceiuri trebuie păstrate cu grijă, cei tineri având datoria de a perpetua tradițiile folclorice, fiind unul din temeiurile care ne leagă unii de alții, de-a lungul istoriei. Se adaugă obiceiurilor familiale legate de naștere, nuntă și înmormântare, deasemenea cu elemente de originalitate.

Impresionant este ceremonialul înmormântării, ultima etapă a obiceiurilor familiale din viața oricărui om, cu numeroase amănunte rituale, unde se mai țineau până nu demult tradițiile și obiceiurile străvechi, transmise până la noi peste epoci. Într-un articol scris de Gr. T. Popa și intitulat *La Tazlău* se descrie înmormântarea bunului său prieten, doctor și scriitor I. I. Mironescu, care a decedat în anul 1939. De aici aflăm că, după vrerea lui Mironescu, „sicriul era dus până la mormânt în care trase de boi, boii având colaci în coarne dar și năframe albe și negre, iar la colțurile catafalcului erau așezate un fel de pirostii de mesteacăn și străchini în care smirna și tămâia trebuiau să ardă mereu. Pe lângă sicriu a cerut să meargă cei zece copilași de care se îngrijea cu ulcele împodobite cu cetină verde în care să ardă tămâia”. Acest ritual face parte din obiceiurile străvechi transmise până la noi și te înfioară parcă gândul că vin din străfundul unor vremuri atât de îndepărtate. Gr. T. Popa trage concluzia că obiceiul de înmormântare al țișanilor are similitudini cu cel al vechilor egipteni, lucru care ne pune pe gânduri și ne înfioară în același timp.

Un element original din lungul șir al tradițiilor și obiceiurilor este și *călcatul ursului*, o practică cu scop terapeutic care consta în masarea spatelui bărbaților prin călcarea lor de urs la începutul Anului Pastoral (aprilie-mai). Această practică era specifică țișanilor *ursari*, care l-au preluat de la români, transformându-l în sursă de câștig mergând prin sate cu ursul legat în lanț și botniță, căutând să tămăduiască persoanele aflate în suferință.

Dintre manifestările culturale organizate de-a lungul anilor, amintim câteva mai importante: *Festivalul de datini și obiceiuri de iarnă* (Tazlău), *Ziua comunei și hramul mănăstirii Tazlău*, *Ziua tineretului de la Frumoasa* (Balcani), *Zilele Scorțeniului* (Scorțeni), *Zilele „George Enescu”*, *Balul strugurilor* (Pustiana), *Festivalul județean „Nedeia” de la Pădurăreni - Solonț*, *Serbarea câmpenească* de la Cucuieți. La Tescani se desfășoară de asemenea Tabăra de coregrafie „*Terpsichore*”, iar la Tazlău are loc în fiecare vară Tabăra de arte plastice și creație literară cu titlul *Tazlău – izvor de inspirație*, unde se reunesc o serie de artiști plastici ale căror creații sunt donate comunității.

Legende sunt nenumărate și cu puternic ecou până în prezent, confundându-se de multe ori cu realitatea.

Astfel, elementele de etnografie și folclor, prin tradițiile, obiceiurile, legende și superstițiile amintite, constituie elemente de originalitate și specificitate care creionează un tablou cultural regional, ridicând prin aportul lor potențialul turistic al Văii Tazlăului Mare.

În concluzie, Valea Tazlăului devine o realitate culturală incontestabilă, o dovadă că numai omul sfințește locul. Este o zonă proprie drumețiilor, iar turiștii care vor veni pe aceste meleaguri se vor putea bucura din plin de ele.

Pentru locuitorii Văii Tazlăului Mare prinsul peștelui cu mână reprezintă în prezent mai mult o activitate de recreere în zilele de sărbătoare, devenind un fel de sport local. Prin mișcări dibace ale degetelor peștele este capturat, fiecare partidă de pescuit devenind o adevărată delectare pentru pescari, un joc de-a v-ați ascunselea între pradă și prădător, sfârșit de cele mai multe ori cu victoria celui din urmă. Felul acesta de a pescui este însă pe cât de pasionant, pe atât de complex, necesitând răbdare, curaj, abilitate și fair-play. Astfel, dacă la undiță peștele este

²⁹ Amintim pe I. Dogaru, renumit *fluieraș* al Tazlăului.

păcălit, iar la voloc șansele acestuia de a scăpa sunt aproape nule, pescuitul cu mâna este prin excelență cât se poate de nobil. Între pește și pescar se duce o luptă crâncenă dar dreaptă, câștigând de obicei cel care e mai iute. Peștele are avantajul mediului său natural și își folosește toate atributele cu care natura l-a înzestrat. Omul în schimb, trebuie să dea dovadă de răbdare și rezistență fizică, căci efortul depus nu este unul modic. Pescarul trebuie să petreacă timp îndelungat în apă, aplecat asupra pietrelor, sau ascuns pe jumătate sub un mal, cu mușchii încordați la maxim, concentrat asupra prăzii.

Regula esențială care se cere a fi respectată este „Prinde și eliberează”. Trebuie să înțelegem ca a elibera peștele capturat nu este doar un gest de profundă moralitate al pescarului modern, dar și unicul care ne poate asigura că peștii ne vor deveni parteneri tăcuți ai aventurii pescuitului.

Prinsul peștelui cu crâșnicul/vălogul. Nu trebuie să fii pescar cu experiență pentru a prinde pește cu crâșnicul sau volocul/vălogul. Crâșnicul (numit și voloc sau vălog în partea de nord a văii Tazlăului) este o unealtă ciudată de pescuit, confecționată dintr-o plasă țesută sau împletită în ochiuri (în formă de sac), legată la colțuri de capetele curbate și încrucișate două nuiile prinse de o prăjină lungă.

Prinsul peștelui cu leasa. Leasa este o unealtă de prins pește confecționată prin împletirea de nuiile, de forma unei opinci.

Pescuitul la ostie. Ostia este o altă unealtă de pescuit de forma unei furci cu mai multe brațe ascuțite, care se înfige în corpul peștilor.

Troițele se adaugă bisericilor ca locuri dedicate închinăciunii, unde creștinul aduce slavă lui Dumnezeu. Prin arhitectură și simbolică, unele dintre aceste troițe pot fi considerate adevărate *monumente de artă plastică*.

În satele de pe Valea Tazlăului Mare pot fi întâlnite nenumărate troițe de natură creștină (de incintă, cruciforme, iconiforme). Majoritatea apar sub forma crucilor de lemn sau de piatră, la care se adaugă cele închise într-o mică construcție prevăzută cu o ușă de vizitare. Sunt și troițe compuse, formate dintr-o cruce principală (care sugerează răstignirea Mântuitorului) și încă două cruci (pe care apar chipuri ale unor sfinți), formând cunoscutul *triptic*. Unele troițe sunt adevărate forme de artă țărănească, fiind amplasate de obicei la intersecție de drumuri (aici oamenii consideră că sunt locuri rele, bânuite de spirite malefice), cu scopul sfințirii locului.

Troițele de lemn sunt rare dar sunt și cele care poartă amprenta spirituală cea mai adâncă, care duc tradiția și istoria locului mai departe, ca martori tăcuți ai civilizațiilor străvechi. Sunt decorate cu motive geometrice încadrate în chenare iar unele sunt foarte frumos sculptate de către meșteri locali în arta lemnului. Crucea are un rol esențial în civilizația rurală, fapt care ne este confirmat de prezența numeroaselor izvoare din satele de pe Valea Solonțului și Cucuieștilui, ivirile apei la suprafață fiind „încăstrate” de cele mai multe ori în cruci de piatră sau de ciment. Nu lipsesc adăpătoarele de tip „covată” sau „uluc” pentru animale situate în prelungirea captărilor izvoarelor, ceea ce asigură că ocupația de bază a localnicilor a fost dintotdeauna creșterea animalelor, între om și animalul domestic cu care acesta interacționează fiind clădită o relație de lungă durată, sugerată și de aceste mici monumente, ca semn de mulțumire. Se adaugă troițele de piatră și cele realizate din fier, care însă de multe ori pierd din valoare, nesubliniind în nici un fel natura religioasă de origine și încadrându-se cu ușurință în categoria „chici” sau „kitsch”³⁰.

„Arsul Caprei” la Oituz

*Educatoare Constantin Ana-Maria
Grădinița Roza Venerini Bacău*

Tinerii din comuna Oituz vor să ducă mai departe tradiția și în fiecare an participă la un obicei local numit „Arsul caprei” sau „Spargerea caprelor”. Este un obicei local, vechi de mai bine de 100 de ani.

Costumați în diverse personaje, aceștia se împart în șapte cete, care pornesc la colindat prin sat, la rude sau prieteni, dar supravegheați și de jandarmi. Umblă pe străzi timp de trei zile, de pe 31 decembrie până în seara zilei de 2 ianuarie, când aprind făclii mari și unii dintre ei ies pe drumul național 11, unde cântă și dansează.

Este seara în care cetele rivale ar trebui să se întâlnească și să aibă loc o confruntare cu bâte, așa cum se întâmpla în trecut, dar acest lucru nu mai este permis, după ce, în urmă cu opt ani, un jandarm a ajuns în stare critică la spital, fiind lovit cu un par în cap, în timpul unei încăierări între colindători.

Sătenii ies și ei în stradă să vadă jocul tinerilor cu făcliile aprinse și sunt mulțumiți că forțele de ordine sunt prezente în localitate.

Înainte, în trecut, nu erai primit în grup dacă nu aveai armata făcută. Toți știu de el de la tații lor. Înainte se întâlneau cetele, dar acum nu mai au voie. Se spune că prin „Arsul caprei” și zgomotul pe care îl fac este alungat ghinionul și se face loc noului an, care să fie cu mai mult noroc pentru oamenii din localitate.

An de an trebuie să fim acolo. Din tată în fiu le rămâne această tradiție și trebuie să o ducă mai departe.

Ieșirea din haos si vechiul an se face prin arderea mastilor

³⁰ Chici (kitsch): termen ce desemnează un obiect decorativ de prost gust, care nu păstrează originalul, autenticul și care sugerează un real diletantism artistic.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Entologii și cunoscătorii obiceiului recunosc particularitățile „Arsului Caprei”, dar văd și unele similitudini cu obiceiul „Dezbrăcatului Plugului” de la Căbești, comuna Podul Turcului sau Ruginoasa, județul Iași.

Etnologii consideră că măștile, care au slujit un an de zile, sunt arse, deoarece nu mai corespund noului an. Și timpul e învechit. Arsul caprei, obicei pe care nu l-am mai întâlnit în această formă, semnifică intrarea în noua lume, în noul an.

La Căbești, Podul Turcului, toate personajele (arnăutul, turcul, moșneagul, țigani, lăutarii ș.a.) participă la „dezbrăcatul plugului” și la arderea cosumelor. Nu e bine dacă se întâlnesc plugurile, pot ieși altercații, spun etnologii. Obiceiul „Arsului Caprei” este explicat și de unii profesori din Oituz. „Din ce am aflat de la bătrâni, acest obicei este adus din Transilvania, de peste o sută de ani. Colindătorii au capre, urși, flăcăi cu mireasa, „frumoși” și „urâți”, adică mascați. Arsul caprei nu are conotații etnice. În comună sunt ortodocși și catolici, dar nu pe acest principiu se fac cetele. Doar că în unele sate, predomină unii sau alții”.

Bibliografie:

<http://www.ziaruldegarda.ro/arsul-caprei-oituz-torte-bate/>, accesat 10.10.2018;

<https://www.deșteptarea.ro/spatul-caprelor-la-oituz/>, accesat 10.10.2018.

Bogăția noastră cea neprețuită: tradițiile și obiceiurile

*Profesor învățământ primar Constantinescu Mariana
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău*

Motto: „...datinile, proverbele, muzica și poezia sunt arhivele popoarelor, iar cu ele se poate constitui trecutul lor îndepărtat. Căci nu există bucurii mai de preț ca averea de cuget și simțire inclusă și păstrată cu sfântă grijă de-a lungul vremurilor în adâncul sufletului românesc, al moșilor și strămoșilor noștri.”

ALEXANDRU VLAHUȚĂ

În ansamblul culturii populare tradiționale, obiceiurile formează un capitol important, fiindcă întreaga viață a omului, munca lui din timpul anului și diferitele lui ocupații, relațiile cu semenii lui și cu întruhipările mitologice erau, în trecut, întreținute de obiceiuri.

În folclorul nostru, unele obiceiuri au păstrat până astăzi forme ample de desfășurare, în care vechile rituri se îmbină cu acte ceremoniale, cu manifestări spectaculoase. Ele sunt adevărate sărbători populare bogate în cântece, dansuri, poezie și acte mimice și dramatice.

La aceste sărbători contribuie toate domeniile folclorului și chiar unele domenii ale artelor populare plastice, de pildă costumul și diferitele obiecte de recuzită. Obiceiurile populare sunt, în mare parte, transmise prin tradiție. Folcloristica a grupat obiceiurile calendaristice în patru cicluri care corespund celor patru anotimpuri: obiceiuri de primăvară, de vară, de toamnă și de iarnă. Dintre obiceiurile de iarnă, acelea care fac parte din ciclul Anului Nou, sunt deosebit de ample și pline de semnificație pentru cultura noastră populară.

Județul Bacău este renumit pentru dănuirea obiceiurilor de iarnă, conservate admirabil mai ales pe Valea Troțușului, de la izvoarele din Munții Ciucului până la Comănești, Dărmănești, Dofteana și Onești.

Dansul ursului, cel mai renumit în zona etnografică a Troțușului, evocă regenerarea naturii, trecerea anotimpurilor. În dans, desfășurat în ropotele tobelor, ursul moare, apoi reînvie - o evocare a puterii acestui animal, a capacității sale de a trece peste iarna grea, pentru a anunța primăvara. Cele mai vestite cete de Urși sunt în Dărmănești, Asău și Dofteana.

Jocul Căiușilor evocă tinerețea și fertilitatea. În vechime, calul era considerat o pavăză contra duhurilor rele, apărător al gospodăriilor și bisericilor. În zilele noastre dansul impresionează prin agilitatea interpreților.

Jocul caprei, la origine un dans al fertilității, astăzi binedispune publicul. Turma caprelor (ele joacă de multe ori gârbovite, în cerc) este mânătată de un cioban, care are urări pline de haz, însoțite de cântecul fluierașilor.

Valea Troțușului este o zonă bogată în tradiții, în această zonă au loc cele mai frumoase obiceiuri populare care au încântat localnicii an de an, din cele mai vechi timpuri: Plugul, Irozii, Jianul, Mascații, Jocul Ursului, Jocul Caprei etc.

Dintre toate aceste datini, cele mai spectaculoase sunt jocurile cu măști, cel mai interesant și inedit fiind „Jocul Ursului”. La originea acestui obicei stă lupta ancestrală dintre om și fiarele naturii, îndeosebi ursul care cobora în gospodării cauzând pagube și, uneori, atacând omul. De aici se trag unele strigături ale jocului. Un alt filon al „Jocului Ursului” este reprezentat de ursarii care colindau satele cu urșii „tămăduitori” care îi călcau pe cei ce sufereau de dureri de spate și astfel îi vindeau.

În timp, Jocul Urșilor din Dofteana, Dărmănești, Asău a evoluat de la un simplu obicei la un spectacol de mari proporții, reprezentând o mândrie pe plan local. Ceata urșilor este condusă de un căpitan fiind compusă din: urși, ursari, irozii, mascați și toboșari. Urșii sunt jucați de persoane îmbrăcate în blană de urs împodobită cu ținte, curele și canafi mari roșii. Ursarii sunt cei care conduc ursii printr-un lanț legat de capătul ciomegilor ce se prinde

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

apoi de capul ursului. Toboșarii dau ritmul jocului prin tobele gigantice prinse de trunchi pe care le bat cu doua bețe de lemn.

În orașul Dărmănești se păstrează tradițiile, cu precădere cele de Crăciun și de Anul Nou. Manifestările cele mai gălăgioase, de mare amploare, care se practicau în Dărmănești, în ajunul Anului Nou, în prima și a doua zi a Anului Nou, URSUL, CAPRA, NUNTA, MOCĂNAȘII, JIANUL aparțin teatrului folcloric.

Jocul Ursului din Dărmănești este cel mai popular obicei de iarnă de pe Valea Troțușului. Jocul Ursului este punctul central de atracție al sărbătorilor din Bacău, Comănești, Dărmănești, Slănic-Moldova și din cele mai multe sate de pe Valea Troțușului în ajunul Anului Nou.

Semnificația veche a Jocului Ursului este de a celebra forța animalului care învinge iarna, regenerarea naturii (ursul este „bătut” și „moare”, după care „reînvie”), curgerea anotimpurilor. Toate cetele au fost și sunt însoțite de multimea măștilor frumoase (mosnegi, babe, anul nou, anul vechi, medici, preoți, vânători, miri, mirese, negustori, turci, ciobani, etc), simbolizând profesii, vârste, origine etnică, etc. Unii cetățeni își confecționau o mască și o ținută secretă, necunoscută, își modificau vocea, făcându-și un punct forte din a nu fi recunoscuți. Masca lor improvizează un dialog cu gazda, cu conținut hazliu, satiric, spontan, creativ pe tema gospodăriei, agriculturii, creșterii vitelor, geloziei, critica unor meserii de profesori, doctori, preoți, silvicultori, ciobani, ironizând și criticând relele din societate. După demascare urmează urările de bine, belșug și sănătate, gazele oferind vin, gustări și dulciuri măștilor.

Aceste obiceiuri sunt foarte vechi, vin de la sărbătoarea tracilor numită „Brumalia” - cu infiltrații din datinile lui Dionis când se mascau bărbatii în femei și vice-versa. De Saturnalia se făcea mare veselie cu oșpețe, cu jocuri și vizite reciproce, iar de Calende se petrecea cu chefuri și oșpețe care țineau o noapte întreagă sărbătorind începutul Anului Nou și Solstițiu. Cetele mari sunt însoțite și de măști urâte! Măștile constituie o creație populară care spun indirect multe și care evoluează de la o perioadă la alta. O parte din măști continuă să evoce trecutul glorios al poporului român în lupta pentru independență, libertate și dreptate. Alte măști reprezintă oameni și fapte care au influențat sau influențează în rău sau în bine viața obștii.

Jocul cu măști capra cunoaște o largă răspândire în zonă, fiind cunoscute mai multe variante ale acestuia. Dintre acestea menționăm „capra în picioare” de la Berzunți, o parodie după nunta țărănească. Alaiul se compune din mai multe personaje, dintre care atrag atenția în mod deosebit „bădăranii” conduși de „caraulea” care, pe lângă clopote și tălânci uriașe, poartă pe cap măști lucrate cu multă pricepere și gust artistic. În satele Albele și Poiana, comuna Bărsănești, alaiul caprei ajunge până la 30 de personaje. Fiind tot o parodie după nunta țărănească, alaiul se compune din „frumoși” (mireasa, capra, căpitanul, arnăutul, doctorul) și „urâți”, care poartă pe cap măști zoomorfe. La Oituz, alaiul caprei este compus din 40 - 50 de mascați și are în frunte un flăcău care mănuieste capra.

În câteva sate din zonă a pătruns și obiceiul denumit cerbul, fiind o variantă a caprei.

În Dărmănești și Solonț, dar și în satele limitrofe se întâlnește un obicei numit *încontrarea irozilor*, la care iau parte flăcăi îmbrăcați în costume femeiești. Chiar dacă este de inspirație biblică, obiceiul irozilor nu cuprinde nimic religios. Acest obicei ne oferă, ca toate celelalte anterior prezentate, un inegalabil spectacol de sunet, mișcare ritmică și culoare.

Căiuții reprezintă un obicei care se practică în satele din partea de sud-est a zonei Troțușului.

Obiceiurile populare transmise din generație în generație sunt, fapte culturale complexe, menite, înainte de toate, să organizeze viața oamenilor, să marcheze momentele importante ale trecerii lor prin lume. Ele merită atenția omului contemporan pentru că ele trebuie cunoscute și valorificate. Cunoașterea lor trebuie făcută în profunzime pentru ca valorizarea să nu rămână numai la nivelul spectaculosului și al pitorescului, ci să scoată în evidență cât mai multe valențe adânc umane pe care manifestările tradiționale le încifrează.

Bibliografie:

- Bîrlea, Ovidiu, *Folclor românesc I*, București, 1981;
Ichim, Dorinel, *Zona etnografică Troțuș*, Editura Sport-Turism, București, 1983;
Mihai, Pop, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, 1976;
Roșu, Georgeta, *Costumul tradițional în România*, București, 2011;
Secoșan, Elena; Petrescu, Paul, *Portul popular de sărbătoare din România*, București, 1984;
Tudor Pamfile, *Sărbătorile de iarnă*, Editura Saeculum I.O., București, 1997.

Oamenii locului, făuritori de istorie

Profesor învățământ primar Cozma Maria-Georgeta

Profesor învățământ primar Frigură Cristina-Maria

Școala Gimnazială „Ștefan cel Mare” Buhuși

Drumuri naturale, dealuri, văi fertile, izvoare, pământuri întinse. Un minunat tablou geografic al depresiunii Cracău – Bistrița, a cărei parte sud-estică ne aparține nouă buhușenilor, un loc prielnic așezărilor omenești din vremuri memorabile. Lupta pentru independență și unitate națională i-a prins în vâltoarea ei și pe buhușeni. Pe front

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

sau în spatele frontului, contribuția și sacrificiile lor au fost importante. Cu alimente, bani, care, dar și în calitate de combatanți pe frontul din Balcani, s-au implicat locuitorii târgului în Războiul pentru Independența României (1877 - 1878). Au intrat în dotarea armatei române 21 de care cu doi boi, iar la inițiativa unui comitet condus de primarul Gheorghe Doroftei bisericile din târg și mănăstirile Runc și Orbic au adunat bani și obiecte necesare ostașilor de pe front.

Primul Război Mondial pentru România a fost Războiul Întregirii Naționale, realizarea României Mari fiind țelul spre care aspiraseră românii și a cărui împlinire a cerut prețul unor mari jertfe. Buhușul a plătit propriul tribut de sânge în acest război, numele celor căzuți fiind inscripționate pe plăcuțele aflate pe soclul monumentului dedicat lor, din centrul orașului. În 2004, a fost montată o nouă plăcuță cu următorul conținut: „Locuitorii orașului Buhuși aduc un pios omagiu eroilor căzuți la datorie în cele două războaie”.

Monumentul eroilor (străjuț de două tunuri de artilerie) „format dintr-un postament în trepte, un soclu de 4,4 m și statuia din bronz a unui ostaș care ține în mâna dreaptă o pușcă, iar în mâna stângă un drapel tricolor desfășurat” are aplicate pe laturile sale câteva plăci inscripționate din bronz. Astfel, pe cele patru laturi ale monumentului, în partea inferioară, a fost aplicată câte o placă din bronz, având fiecare câte o inscripție (în ghirlandă de frunze de laur și de stejar, legate cu o panglică și surmontate de o stea cu cinci raze): „Mărășești”, „Mărăști”, „Oituz”, „Cireșoaia”. Deasupra acestora se află alte plăci: una cu „Eroii morți pentru întregirea neamului în anii 1916 - 1918” (59 de nume dintre care 4 sunt eroii „morți în campania anului 1913”), două cu scene de luptă.

„Asociația Învățătorilor” din Neamț, care în 2017 a împlinit 105 ani de la înființare, a fost și este recunoscută pentru implicarea activă în viața culturală a județului, dar și pentru respectul manifestat față de valorile și față de trecutul acestui popor.

Au oferit, de nenumărate ori, adevărate lecții de demnitate și de profundă implicare în acțiuni a căror scop era scoaterea la lumină a oamenilor și a faptelor lor, pierdute undeva, între paginile îngălbenite ale dosarelor din arhive.

O vibrantă lecție de istorie au scris membrii asociației în condițiile participării unora dintre ei la cele două războaie mondiale. La războiul pentru făurirea României Mari au participat 89 de învățători, între care și domnul Clement Podoleanu din Buhuși (atunci orașul făcea parte din județul Neamț), primar al orașului în perioada interbelică. Pentru fapte de eroism, el a fost decorat cu ordinul „Coroana României” în grad de cavaler.

Oamenii au considerat aceste locuri prielnice practicării unor ocupații care să le asigure cele necesare traiului. Au străbătut veacurile, construind cu mîgălă și răbdare bucățica lor de istorie

Bibliografie:

„Monografia orașului Buhuși” - coordonator Ion Fercu, Editura Junimea, Iași, 2018;

„Buhuși, din istoricul fabricii și localității” - C. Botez, D. Berlescu, I. Saizu, Bacău, 1971.

Obiceiuri și tradiții pe plaiuri băcăuane

*Profesor învățământ primar Creangă Liliana
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău*

„Un popor fără tradiții este un popor fără viitor”

Lumea din care face poporul român a fost dintotdeauna foarte bogată în tradiții și obiceiuri. Acestea ascund înțelesuri profunde, despre relațiile interumane și despre relațiile oamenilor cu natura.

Obiceiurile tradiționale românești marchează momentele importante ale trecerii oamenilor prin lume, modelându-le comportamentul și au ca și modalități de exprimare: muzica, coregrafia, gestică sau mimica. Sunt fapte culturale complexe, menite înainte de toate, să organizeze viața oamenilor.

Există două mari categorii de obiceiuri și tradiții românești: cele care marchează diferite evenimente ce se desfășoară de-a lungul anului. Sunt sărbători religioase, cele legale, de muncă agricolă, de factori de mediu. Acestea

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

vizau viața colectivă a satului, având un caracter public și ciclic. Un loc special între obiceiurile religioase îl au cele specifice celor două mari sărbători Crăciunul și Paștele. A doua mare categorie se referă la obiceiurile care atestă diferite momente importante din viața omului. Desfășurarea lor era legată de momente bine determinate, care nu se repetă de-a lungul vieții.

În România, fiecare regiune are propriile sale tradiții strămoșești de Crăciun. Sărbătorile de iarnă reprezintă momentul perfect pentru reînvierea obiceiurilor și tradițiilor populare. Crăciunul este o sărbătoare a luminii, a compasiunii față de semenii; o vreme de voieșie, bucate alese și clipe de neuitat petrecute cu familia. Această sărbătoare este ținută pe tot Globul. În județul Bacău se desfășoară an de an, cele mai frumoase obiceiuri populare: Plugul, Mascații, Jocul Ursului, Jocul Caprei, etc.

Cu o largă răspândire, Jocul caprei este un obicei străvechi, exponent peste veacuri al spiritualității românești. Capra a fost considerată de către români animalul care dă semne dacă vremea va fi bună sau rea. Obiceiul este definit de costumul de „Capră”, dar și de celelalte elemente specifice: obiecte de recuzită, texte literare și muzicale, cât și de stilul de dans. Jocul „caprei” (omorârea, bocirea, înmormântarea, învierea) la origine a fost, desigur, un ceremonial grav, un element de cult. În cadrul sărbătorilor agrare jocul a devenit un ritual menit să aducă rodnicie anului care urmează, spor de animale în turmele păstorilor, succesul recoltelor - invocat și evocat de boabele care se aruncau de gazda peste cortegiul „caprei”. Jocul „caprei”, generalizat în toată țara la sfârșitul secolului al XIX-lea și fiind socotit un joc păgân, mulți slujbași ai bisericii au refuzat să-l primească pe la casele lor. În zilele noastre, jocul a rămas un pretext pentru una dintre tradiționalele manifestări artistice, un prilej de etalare a unor frumoase cusături și țesături populare românești, reprezentate prin covoare, ștergere. Corpul este alcătuit dintr-o pânză groasă sau un covor, pe care sunt cusute, în rânduri, fâșii de hârtie colorată. Capul poate fi împodobit cu oglinzi, fâșii de panglică colorată sau beteală. Capul caprei este confecționat din lemn de mesteacăn cioplit în forma cea mai apropiată de reprezentarea naturală, partea de jos a botului fiind lucrată într-un lemn aparte prins cu un cui, astfel încât trăgându-se de sfoara cu care este prins, botul caprei să poată clămpăni. În partea de sus a capului se fixează coarnele (căpriorii), altele simple imitații de lemn. Realizate în culori vii, uneori chiar stridente, au drept scop învelirea gospodariilor.

Ca desfășurare, obiceiul cunoaște unele particularități de la o zonă la alta determinate de numărul și funcțiile ceremoniale ale celor care alcătuiesc ceata. În zona Moineștiului, ceata este formată din căpriță, moșneagul, baba, negustorul, doctorul și vânătorul. Căprița joacă mereu în ritm vioi. Când este împușcată de vânător, aceasta cade la pământ și rămâne nemișcată. În timp ce moșneagul și baba își plâng necazul, apare negustorul care se oferă să o cumpere. Acesta cheamă doctorul care constată că nu-i moartă, ci leșinată. O îmbie mai întâi cu bomboane, dar capra nu se trezește. Când doctorul vrea să o împace aducându-i un țap, aceasta sare în picioare și joacă vioaie („Ța, ță, ță, căpriță, ță/Joacă și nu te muia/Nu te-ana de podele/Că rămâi fără cordele.”)

În această componentă cetele colindă din casă în casă, Capra fiind jucată pentru a aduce noroc și belșug (De Anul Nou cu noroc/Și vin mult în poloboc/Iar la Anul când venim/Mai bogați să vă găsim/La anul și la mulți ani).

Jocul caprei a fost și rămâne unul dintre cele mai fascinante obiceiuri. Vechile datini românești ne ajută în fiecare an să simțim și să trăim atmosfera plină de căldură și veselie a sărbătorilor de iarnă. De aceea, frumusețea lor trebuie cunoscută, simțită, prețuită și de generațiile noastre de elevi, iar această sarcină revine într-o mare măsură, școlii și dascălilor. Sufletul copilului așteaptă să fie modelat, iar cei implicați în educație au obligația de a transmite moștenirea pe care ne-au lăsat-o înaintașii.

Jocul caprei și al urșilor la „Alaiul datinilor și obiceiurilor”

*Profesor învățământ primar Cutur Costel
Școala Gimnazială „Spiru Haret” Bacău*

Bacăul s-a evidențiat dintotdeauna ca păstrător al tradițiilor și obiceiurilor, valorificând experiența înaintașilor și ducând-o mai departe, dragostea de folclor fiind preluată și dusă mai departe de fiecare generație. Astfel, în fiecare an, cu ocazia sărbătorilor de iarnă, *Alaiul datinilor și obiceiurilor* reunește păstrători ai tradițiilor din Dărmănești, Bîjghir, Bărsănești, Odobești și alte localități ale județului nostru, în anul 2017 ajungând la cea de-a 52-a ediție.

De-a lungul zecilor de ani, acest festival a adunat an de an pe toți cei pasionați și entuziasmați de a fi parte a acestei frumoase manifestări. În pofida trecerii timpului, obiceiurile și tradițiile nu numai că nu au fost date uitării, ci redescoperite și aduse în atenția marelui public, aducând cu ele voia bună, atât în rândul privitorilor, cât și în rândul participanților, într-un spectacol la care până și cei care îl văd doar în fotografii privesc admirativ.

Evenimentul aduce în atenția publicului o serie de ritualuri în strânsă legătură cu credințele populare privind belșugul și bunăstarea în noul an, păstrand vie atenția și curiozitatea privitorilor asupra obiceiurilor frumoase din partea locului, practicate de secole. Un prim obicei prezentat în cadrul acestui *Alai al datinilor și al obiceiurilor* este *jocul caprei*. Acest joc este un simbol al renașterii, al regenerării, pe parcursul lui existând: episodul jocului propriu-zis, în care participanții, îmbrăcați în straie specifice, aplaudă, intră și ei în joc, totul desfășurându-se în

acompaniament de tobe, fluiere și trompete. Acest joc este urmat de episodul morții, în care muzica, veselia și dansul încetează, alaiul se adună în jurul capriței, și, în funcție de zonă se cântă versuri precum *Văleu, capra noastră a murit! / Ța, Ța, Ța, căpriță Ța/Te-o lovit vreo boala grea/Sau pe unde-i colindat/Veste rea tu ai aflat*. Această moarte este un simbol pentru moartea tuturor lucrurilor rele care au fost în vechiul an, evidențiindu-se spiritul optimist și încrezător într-un viitor mai bun. Strămoșii noștri credeau cu tărie acest lucru, ei fiind o dovadă a tăriei interioare, a voinței de a face față tuturor greutăților în viață, învingând prin spirit ludic și creativ vicisitudinile traiului lor de zi cu zi. Finalul acestui ritual este unul fericit: fie capra își revine după ce este stropită cu apă vie, fie unul dintre participanți observă că ea nu este moartă, ci doar se simte rău. În acele momente muzica, tobele și trompetele reînvie, întreaga scenă este animată din nou, finalul fiind unul în care gazdelor li se urează un an nou mai bun și mai îmbelșugat, fie le sunt ceruți bani pentru acest joc, fie martorii sunt anunțați că un alt joc al caprei va fi pus în scenă, într-un alt cadru. Cei ce vor să urmeze alaiul sunt invitați, astfel că ieșirea din „scenă” se face într-un mod plin de fast, sărbătorește, animat de aplauzele spectatorilor mulțumiți de întregul moment tradițional și înveseliți atât auditiv, cât și vizual, de muzica veselă, dar și de panglicile colorate ce alcătuiesc costumația caprei și accesoriiile muzicanților.

Spiritul optimist este păstrat și în *jocul ursilor*, când ursarii din Dărmănești, Brătești, Comănești, Asău, Ghimeș, Slanic Moldova, dar și din alte sate componente ale județului se adună în centrul orașului pentru a încânta publicul cu numeroase dansuri și momente specifice. De data aceasta, ceea ce impresionează vizual, sunt blănille de urs, care de care mai frumoase, mai bine îngrijite și mai mari. Cei mai puternici dintre dansatori, poartă blănuri de urs împodobite cu ciucuri roșii, panglici și elemente cât mai colorate. Însă, nu de puține ori, publicului spectator îi este dat să vadă câte un copil de câțiva anișori care, cu multă voință, forță și îmbujorare, duce cu sine și dansează în ritmul muzicii alterte o blană de pui de urs mai mare decât el. Astfel de „ursuleți” sunt cei care fac deliciul publicului, toată atenția fiind îndreptată spre eforturile celui mic de a duce la bun sfârșit ritualul la care participă cu atata entuziasm și determinare. Ursul era considerat a fi un animal sacru de către geto-daci. În jocul ursului (integrând momente precum: dansul în funcție de porunca stăpânului, bătaia simbolică a ursului, moartea și învierea acestuia) este reflectată trecerea celor patru anotimpuri, animalul moare și învie asemenea naturii și cosmosului. Jocul ursului este dirijat de un căpitan, în jurul căruia dansează în ritmuri de tobă și fluiere alți ursari și mascați. Astfel de jocuri cu măști sunt obiceiuri arhaice, pastorale, care zugrăvesc în mod idilic viața locuitorilor de la sate cu mii de ani în urmă. Referitor la aceste tradiții care, din fericire, sunt păstrate și duse mai departe și în județul Bacău, Mircea Eliade afirmă că: *asemenea ceremonii sunt încă populare în Balcani, în România mai ales, în timpul celor 12 zile din Ajunul Crăciunului, până la Bobotează. La origine, acestea erau ceremonii în legătură cu întoarcerea periodică a morților și comportau tot felul de măști animale – cal, capră, urs (...)*³¹.

Bacăul se află printre zonele în care tradiția este respectată și adusă la rang de festival. Tinerii, adulții dar și bătrânii satelor din județ împărtășesc noilor generații astfel de momente deosebite, încărcate de semnificație, cu o simbolistică aparte, în a căror organizare este nevoie de o bună colaborare între toți participanții. Prin toate aceste lucruri se poate vedea sîntalitatea băcăuanilor, atenția acestora pentru menținerea în timp a acestor tradiții și obiceiuri, dar și buna colaborare dintre oameni, aceasta dând naștere la evenimente de amploare, în cadrul cărora sunt mobilizați locuitori din toate colțurile județului.

Bibliografie:

Academia Română, Institutul de Etnografie și folclor „Constantin Brăiloiu”, „Sărbători și obiceiuri – Moldova”, Editura Enciclopedică, București, 2004;

Ghinoiu, Ion, „Mică enciclopedie de tradiții românești”, Agora, București, 2008;

Hucai, Alina, „Carte de Crăciun”, Sedcom Libris, Iași, 2006;

<https://www.desteptarea.ro/>;

<https://foaienationala.ro/jocul-ursului.html>.

Portul românesc

*Profesor învățământ primar Diumea (Bută) Andreea-Roxana
Școala Gimnazială „Alec Russo” Bacău*

Portul femeiesc

Obiectul de artă populară este oglinda talentului creator al omului, căci toate elementele acestei arte sunt manifestări ale vieții și culturii, devin bunuri de civilizație. Obiectul de artă determină totodată una dintre cele mai importante valori: este dovadă a autohtoniei neamului nostru, a apartenenței sale la glie, dovadă a unei continuități și unități pregnante.

³¹ <https://foaienationala.ro/jocul-ursului.html>, accesat în septembrie 2018.

„Arta noastră populară pornea de la anumite obiceiuri milenare în materie de frumos, este de origine preistorică tracică, abstractă, geometrică; așa cum se vede pe ii, pe covoare, în sculpturile de lemn ale ciobanilor noștri. E o artă care numără mai multe mii de ani și se păstrează până astăzi”³².

„Și dacii și geții și ceilalți locuitori ai peninsulei Balcanice ne-au lăsat portul lor poporal în liniile lor generale. Noi l-au lăsat și în elementele de înfrumusețare, ni l-au lăsat în cromatica lui, în culorile pe care le întrebuițăm mai des și în legăturile lui obișnuite dintre culori”³³.

Portul popular pentru fiecare dintre noi reprezintă o parte din viața noastră, cultura, sentimentele, spiritualitatea care ne-a conturat personalitatea sub oblăduirea sa. Noi trebuie să ne mândrim că suntem fiii acestor meleaguri, pentru că fără elementele pe care le conțin costumele populare noi nu am reuși să ne menținem vigoarea și să ne hrănim din valoarea lor inestimabilă.

Mărturie a preocupării omului de a-și întregi și pune în valoare farmecul și însușirile pe care i le-a hărăzit natura, costumul a ocupat întotdeauna un loc aparte în viața cotidiană. „Poporul român este fără îndoială îndrăgostit de adâncul său spre pitoresc și oricâtă înfrânare și-ar impune sufletul românesc în pasiunea acestuia, această înclinare ține incontestabil de anatomia sa, iar duhul pitorescului poate fi întâlnit și ca generator al portului românesc”³⁴. Deosebindu-se de la o zonă la alta, ceea ce-l face și mai prețuit, portul semnifică din vremurile de odinioară mândria țăranului român. Ideea de frumos, de bun gust este prezentă în opera filozofică a lui Blaga. Acesta, încercând să creeze cititorului o imagine vizuală cât mai clară asupra artei populare sătești, indiferent de zona folclorică, zice: „Avem în fața noastră o colecție bogată de păpuși etnografice; parcă ar ieși dintr-o biserică acest mic popor, atât e de vioi și de sărbătoresc. Iată o țăranăcuță din Gorj cu zigzaguri galbene cu ia de culoarea zăpezii; grănicerul din Banat e aici cu pălăria țuguată, cu cămașa simplu împodobită cu ornamente pătrate. Nu lipsește nici primarul de la Chizătau cu pieptarul cu borduri negre de fină ornamentație. Ciobănașul cu tundra cafenie vine din Muscel. Alături e țăranul monumental în costum de o mare linie clasică din Dolj. Îndreaptă-ți privirile spre bucovineanca cea baroc încărcată de culoare și de flori. Pădureanca purtând pe mâneci podoabă masivă, cu mărgel; te izbește costumul țăranăcii de la Pitești”³⁵.

Costumul țăranesc reprezintă unul dintre cele mai vaste și în același timp mai complexe domenii ale artei populare românești. În cazul lui, nu este vorba de un singur „gen” de artă, folosind o anume materie primă prelucrată în una sau mai multe tehnici specifice, ci ne aflăm în fața unui ansamblu artistic la alcătuirea căruia participă materii prime diferite și bineînțeles tehnici distincte. Costumul tradițional este asamblat dintr-o multitudine de piese, după reguli moștenite din vechime de colectivitatea care îl poartă. De aici decurge specificitatea națională, provincială, regională, zonală sau chiar comunală (locală) a costumului popular. Adaptat condițiilor de mediu, determinat de împrejurările istorice și de cele sociale, portul popular românesc este de o remarcabilă unitate în ceea ce privește elementele sale fundamentale. Unitatea de fond apare ca fiind esențială atât pentru orice cercetător ca și pentru privitorul obișnuit, atunci când ne referim la structura ansamblului, materiile prime folosite, cât și la croitul pieselor de bază, cum este de pildă „cămașa”. Dar, în același timp există și o diversitate reală a portului nostru tradițional care manifestă multiple variante locale, exprimate prin cromatica pieselor sale componente.³⁶ Integrată categoriilor de elemente ale culturii materiale, îmbrăcămintea constituie unul din importanțele capitole ale etnografiei. Dar, în măsura în care îmbrăcămintea capătă și un rol ornamental, decorativ, „analiza valorii sale estetice se încadrează culturii spirituale”³⁷.

Atât prin componența, prin structura morfologică, prin caracterele diferite și specifice de folosință, cât și prin elementele de formă, elementele ornamentale, cromatice, îmbrăcămintea, sub orice unghi ar fi privită, constituie un element al culturii populare, al cărui studiu contribuie la descifrarea specificului etnic, la lămurirea unor aspecte ale problemelor de etnogenază, la o analiză a conținutului culturii noastre tradiționale în dezvoltarea sa istorică, ce constituie probleme de bază ale etnografiei românești³⁸.

Suntem datori să pătrundem în esența acestor rosturi, drept cinstire pentru acești locuitori, solidari cu ceea ce ne-au lăsat strămoșii: „În zilele de sărbătoare, cu ocazia Anului Nou, la hore, nunți, și înmormântări, troțușenii îmbracă portul păstrat de veacuri de la strămoșii lor. Până în mijlocul secolului nostru, minerii și lucrătorii de la pădure au continuat să se îmbrace în port tradițional, după cum rezultă și din fotografiile de epocă. Dar cele mai statornice în menținerea portului tradițional sunt cășinencele și troțușencele, care țes și astăzi pânza atât de căutată și de apreciată din care își fac îmbrăcămintea”³⁹. Aceste frumoase nestemate sunt realizate cu multă pricepere și dăruire de către femeile din zona noastră și la fiecare casă până nu de multă vreme se auzeau bătăile ritmate ale războaielor de țesut, semn că se mai pregătește zestre sau pentru sărbătorile următoare gospodina-și îmbracă familia în haine noi.

³² Nicolae Iorga, *Ce este vechea noastră artă?*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor istorice, 1943, p.130

³³ Nicolae Iorga, *Portul popular românesc*, Vălenii de Munte, p.14, op.cit., p.355

³⁴ Lucian Blaga, *Op.cit.*, p. 268.

³⁵ Ibidem, pp. 270-271.

³⁶ Pavel Emilia, *Portul popular moldovenesc*, Editura Junimea, Iași, 1976, p. 43

³⁷ Nicolescu Corina, *Date noi cu privire la istoricul costumului din Moldova*, Editura „Meridiane”, București, 1970, pp. 22-24.

³⁸ Ion Vlăduțiu, *Op. cit.*, p. 354.

³⁹ Dorinel Ichim, *Op. cit.*, p. 116

Istoria se reflectă până în zilele noastre sub toate aspectele vieții, dar rădăcinile din care ne tragem seva nu vor avea de suferit nicio clipă: „Costumul popular de lucru, de sărbătoare sau de ceremonial ne atrage atenția de la prima vedere că avem de-a face cu vechiul port românesc specific cu local întâlnit atât la catolici, cât și la ortodocși. Piese de port românesc ale populației de rit catolic și de rit ortodox au o vechime bimilenară. Pe metopele monumentului de la Adamclisi și în scenele de pe Columna lui Traian se întâlnesc forme arhaice ale cămășii de tip carpatic (ia creață la gât), fota care înfășoară partea de jos a corpului femeiesc, gluga ciobănească cu coif și ȋțarii strânși pe picior și opincile carpatice”⁴⁰.

Se distinge prin frumusețe, prin forme tradiționale și este alcătuit din următoarele piese: pe cap se poartă baticul din vechime numit și cărpă, care diferă și prin formă și coloratură de la o generație la alta. În „Descrierea Moldovei”, Dimitrie Cantemir face o subliniere asupra legăturii cu găteala și pieptănătura capului: „Ei nu socotesc nimic mai de seamă decât să vadă părul unei femei măritate sau al unei văduve; și se socotește fărădelege să descopere la vedere capul unei femei”⁴¹.

Dacă pentru femeile măritate se socotea a fi un lucru mult prea grav, pentru fetele de măritat era o ocară să-și acopere capul, așa cum menționează în lucrarea aceluiași autor: „Dimpotrivă fetele socotesc că e o rușine să-și acopere capul chiar și cu pânza cea mai subțire, căci ele bocotesc că a umbla cu capul gol este semnul curăției”⁴². Și astăzi, fetele din satele zonei etnografice Trotuș își fac pieptănătura tradițională, cu cărare pe mijloc sau într-o parte; cele două codițe din câte trei vițe fiecare se leagă la ceafă, în formă de cerc, sau sunt lăsate să cadă pe spate.

Cămașa una din piesele definitorii ale costumului tradițional, este confecționată din giulgiu alb de bumbac, țesut în două ȋțe și spata deasă. În partea superioară a mânecilor se găsește o broderie mai lată, cusută pe orizontală, fiind folosite două-trei culori, cu precădere roșu cu albastru și verde, sau chiar monoculare, pentru diferite ocazii speciale sau pentru femeile în vârstă. La cot cămășile sunt încrețite și au o broderie simplă, numai dintr-o culoare. Al treilea rând de broderie este cel din partea inferioară a mânecii care, de obicei, se aseamănă cu cea din partea superioară, respectând motivul floral și culorile folosite. Broderiile reprezintă flori cusute în negru sau culori diferite, cu precădere roșu, verde sau albastru. Mânecile se termină cu dantelă care pe la noi poartă și numele de „cipcă”. Această dantelă de dimensiuni variabile este de culoare albă, cu motive florale stilizate. Cămășile la gât se termină cu bențițe aplicate peste încrețitura realizată cu foarte mare precizie, iar pe bentiță sunt cusute multe motive florale, foarte mărunte, care scot în relief gulerul cămășii. Gama cusăturilor de motive de la cămăși se realizează prin metode specifice zonei.

Tipul cel mai vechi de cămașă care s-a purtat în zonă este cel încrețit la gât, numită și cămașă bătrânească sau „băbălancă”, cu ornamentul dispus de-a lungul pieptilor, spatelui și pe mâneci. Tipul de cămașă cel mai răspândit este cel cu „altită”, „încreț”, și „răuri”, cu mâneca largă sau cu „pumnaș” și „fodori”. Cusătura de pe creștii de la gât este cunoscută sub numele de „creț de colțuri”, „creț la gât” sau „chelea găinii”. Pe valea Cașinului se poartă și cămașa cu altită și „răuri prepuse”. Altite și răurile erau cusute cu lână, deasupra motivelor cusute cu lână se broda cu fir metalic și se presărau fluturi metalici.

Specifică numai satelor de pe valea Cașinului este „cămașa cu chiruști” sau „cămașa cu larg”. Aceasta se purta în exclusivitate la sărbători și la ceremonii. „Chiruștile” erau altite de formă triunghiulară, din catifea sau mătase înflorată, având marginile brodate cu fir metalic și cu dantelă.

Cămășile de sărbătoare se încheiau cu mâna, folosind „ghicul”, „iglița” sau „cărliagașul”, în modele foarte variate („cu puricelul”, „puricată”, „cheiță cu flori”).

Din categoria cămășilor cu ornamente din țesătură fac parte și cămășile din borangic, întâlnite în aval de Dărmănești și în satele de contact cu zona etnografică Bacău.

Catrința de formă dreptunghiulară înfășoară corpul de la brâu în jos. Țesută în patru ȋțe, catrința are ornamentele din dungi longitudinale, din vrăste și dungi transversale la capete, dosul rămânând neornamentat. Tipul de catrință predominant în satele zonei este cel cu vrăste grena și dungulițe din strâmătură sau lănică. O variantă care a evoluat din acest tip este catrința „mănăstireancă”, care are și dungi din fir metalic.

La Ghimeș-Palanca se poartă catrința denumită local „catrințo”, cu bată (bato) și dos (fanaca). Ceangăițele din satele comunei Părgărești poartă „pestimane”, iar românele din satele Buciumi, Păltinata și Dumbrava poartă costumul de sărbătoare „prigitoare”.

În satele de contact cu zona etnografică Neamț se poartă catrința roșie, cu „pod” negru, având dinaintea cu alesături în „furculiță” și „suveicuță”.

În primele decenii ale secolului nostru se extinde catrința aleasă cu fir metalic, cu ornamente geometrice realizate prin tehnica nevediturii și a țesutului în mai multe ȋțe; aceasta este asemănătoare celei din zona etnografică Muscel.

Catrința din zona noastră se poartă cu colțul ridicat din brâu, lăsând să se vadă dantela de la poalele cămășii. Această modalitate este specifică Moldovei și se numește „catrință prinsă-n brâu”.

⁴⁰ Florica Ichim, Dorinel, Ichim, *Op. cit.*, 114

⁴¹ Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, București, Editura Tineretului, 1965, p. 222

⁴² Ibidem

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

După cum rezultă și din informațiile lăsate de Nicolae Iorga, în zonă, s-a purtat și fusta de tipul androcului care se mai întâlnește și astăzi la Dărmănești și Dofteana, dar mai ales în satele de contact cu zona etnografică a Bacăului, unde este cunoscută sub numele de „fușta” cu alesături.

Portul femeilor de pe valea Trotușului este completat de bundițele cu prim negru, înflorate cu mult gust. În iernile geroase, cojoacele și sumanele, toate înflorate și ornamentate cu multă pricepere, dau o înfățișare specific moldovenească trotușencelor. În cadrul costumului femeiesc din zonă se remarcă o diferențiere socială. Femeile înstărite poartă în loc de suman o haină fără mâneci, căptușită cu blană de miel sau de vulpe, denumită „cațaveică”. Piesă de port de influență orășenească, provenită din costumele feudale de la curțile boierești, cațaveica nu a cunoscut o generalizare, nefiind asimilată decât sporadic.

Femeile din microzina Cașin poartă iarna sarică din lână țurcană, țesută la fel ca cerga și dată la dârstă.

Șiraguri de mărgelă din „coacăze” și din „cacadâr” sunt purtate drept podoabe de către fetele sărace. Mărgelă colorată cumpărată din târguri, alături de cercei și inele de argint împodobeau tinerele fete. Fetele înstărite de pe valea Cașinului mai poartă salbe din galbeni și irmilici.

În vremurile de demult, încălțăminte de comună pentru femei și bărbați o constituie opincile de tip carpatic, din piele de porc crudă sau din piele de vacă dubită.

Femeile mai poartă coricași din postav de casă, cunoscuți sub numele de „colțuni”. Diferențierile sociale din zonă și continua influență a orașului au dus la apariția încălțăminte moderne de tipul ghetelor și ciuboțelor.

Costumul de mireasă este bogat ornamentat cu materiale complementare (beteală, fluturi metalici, fir metalic, mărgelă și catifea). Piese componente ale costumului de mireasă sunt îmbrăcate numai la anumite ocazii, fiind păstrate pentru înmormântare.

Bibliografie:

Iorga, Nicolae, *Ce este vechea noastră artă?*, în Buletinul Comisiunii Monumentelor istorice, 1943;

Iorga, Nicolae, *Portul popular românesc*, Vălenii de Munte, p.14, op. cit., p. 355;

Blaga, Lucian, *Spațiul mioritic*, Ed. Humanitas, București, 1994;

Pavel, Emilia, *Portul popular moldovenesc*, Editura Junimea, Iași, 1976;

Nicolescu Corina, *Date noi cu privire la istoricul costumului din Moldova*, Editura „Meridiane”, București, 1970;

Ichim, Dorinel, *Zona etnografică Epopea lui Ghilgameș*, București, Editura pentru literatură universală, 1966;

Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, București, Editura Tineretului, 1965.

Datini și obiceiuri bereștene

*Profesor învățământ primar Dordea Camelia
Școala Gimnazială „Vasile Borcea” Berești-Bistrița
Profesor învățământ primar Safciuc Tatiana
Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Bacău*

Satul este leagănul neamului unde se păstrează manifestarea de viață românească, este esența poporului în adâncimea căruia luminează încă taine nepătrunse.

Situată în nordul județului Bacău, pe trepte de terase, în formă de triunghi, comuna Berești-Bistrița este așezată în nordul județului Bacău, pe dreapta văii Siretului și se întinde până la valea Bistriței. Ea se compune din satele Berești-Bistrița- reședința comunei, Climești înspre N, Brad înspre S, Pădureni la V. Șoseaua europeană E 85 străbate comuna prin terasa inferioară a Siretului.

Ca așezare geografică ea se învecinează la N cu comuna Filipești, la S cu comuna Itești, la V cu comuna Racova, iar la E cu comuna Săucești, limita administrativă fiind marcată pe o porțiune chiar de albia râului Siret.

Durerea moldovenilor a străbătut inimile țăranilor din timpurile robiei și a fost exprimată prin versuri cântate la noi, care pot reconstitui zbuciumul sufletesc al bereștenilor:

„Foaie verde trei căline
Când mi-aduc aminte bine
De anii mei cei de câine,
Se strânge inima-n mine.”

Doinele de haiducie se aud rar în comuna noastră. Haiducia nu a avut în frunte figuri emblematice de haiduci, care să se fi impus în atenția poporului, ca în alte părți ale țării. Iată un fragment dintr-o doină haiducească, care exprimă dorința de a lupta a bereștenilor, dorința de a se înfrăți cu natura:

„Hai, murguțule cu mine
În codru să trăim bine,
Biruri grele să nu dăm
De poteră să scăpăm,
Pe ciocoi să-i întâlnim
Și cu sete să-i lovim!”

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Lirica de dragoste și dor evidențiază existența unor sentimente frumoase, dar și barierele sociale ce stau în calea realizării lui:

„Firicel de scorțișoară,
Hai la sărbă, fetișoară,
Capul sus și pieptu-afară
Să-l faci pe badea să moară!
Cine iubește și lasă
Crescă-i măracini în casă,
Aibă casa racului
Și hrana gândacului!”

În doinele de dragoste întâlnim dorința celor doi de a se întâlni:

„Frunză verde de cireși
Colo-n vale la Berești
Să vii, mândro, să mă vezi,
Mi-a dat trei zile conced.
Să vin, mândro, să te văd!”

Cântecul de jale, al celor plecați în luptă, un fel de testament în genul celui pe care îl lasă ciobănașul din „Miorița”, este plin de emoție:

„Murgule, căluțule,
La părinți, tu, spune-le
Ca să nu le pară rău
c-am murit și sunt erou.
De-i vedea pe mândra mea,
Să-i spui și ei tot așa,
C-am murit gândind la ea,
Apărându-mi patria!”

Există în sufletul românului un fond de tristețe, de jale și dor, bine reprezentat de doină, cântecul de cătanie, de jale, de înstrăinare sau cântecul haiducesc. Dar, totodată, există și un fond optimist, vesel, plin de speranță, care surprinde clipe de bucurie și setea de viață. Bereștenii au creat de-a lungul timpului, un bogat repertoriu de strigături cu caracter liric și satiric în timpul jocului. Horele au reușit să pună în valoare acest gen de creație populară, ele nelipsind de la nicio petrecere cu strigăturile lor:

„C-așa joacă la Berești,
Până talpa-ți prăpădești,
Și-nainte și-napoi
C-așa joacă pe la noi!”

sau:

„Hai, mândră, să te sărut
Că de mâni mă duc la plug;
Ziua-i mare, locu-i tare,
Gura n-are stămpărare.”

Printre jocurile vechi, locale, avem pentru bărbați: bătuta, corăgheasca, rața, iar pentru perechi: hora, florica, busuiocul, polca. În cadrul acestor jocuri sunt predilecte strigăturile cu caracter satiric:

„Mărioară de pe coastă
Cu păr lung și mintea proastă,
De ți-ar fi mintea ca părul
N-ai iubi pe tot mișelul.”

sau:

„Cătu-i soarele de sus
Ca la Berești fete nu-s,
Că-s făcute pe măsură
Și-s a dracului de gură!”

Obiceiurile de iarnă sunt bine reprezentate și păstrate prin colinde, plugușor, jocuri cu măști, jocul caprei, jocul ursului. Mersul cu steaua și cu globul se practică de copii și adolescenți. Colindele, însă, prilejuiesc o participare în masă a sătenilor. Copiii încep să colinde în după-amiaza premergătoare zilelor de sărbătoare, iar flăcăii, fetele și unii din cei căsătoriți merg la colindat seara și noaptea, formând cete de colindători. Urările cu plugușorul au la bază un monolog spus de un urător însoțit de o ceta care mănuește la refren clopoțelul, fluierul, toba, buhaiul, harapnicul. Plugul este și un prilej de joc cu o formație numeroasă de flăcăi pentru horă, cu muzică și

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

lăutari. Bătrânii spun că la această formație se alătura un plug cu doi sau patru boi, care trăgea prima brazdă din anul respectiv:

„S-a sculat mai an, bădica Traian,
A încălecat,
La câmp a plecat
Și în scări s-a ridicat,
Peste câmpuri s-a uitat,
Ca s-aleagă loc curat
De arat , de semănat,
La arat în câmpul mare,
După răsărit de soare.
Măsurară și arară:
Lunile-movilele,
Marțile-coștilele,
Joile-văile,
Vinerile-poienele,
Sâmbetele-hârtoapele,
Că așa ni-s locurile.”

Cadrele didactice, alături de copii și părinți, duc în prezent o activitate susținută de păstrare și promovare a tradițiilor și obiceiurilor locale. Tradițiile și obiceiurile românești sunt parte a culturii naționale menite să organizeze viața țăranilor, să marcheze momentele importante ale trecerii lor prin viață, să le modeleze caracterul.

Bibliografie:

Luncanu Maria, Luncanu Al., „*Monografia comunei Berești-Bistrița*”, 1981, Editura Litera, București.

Copiii - păstrători ai obiceiurilor și tradițiilor locale

*Profesor învățământ primar Erdic Carmen-Gabriela
Școala Gimnazială „Emil Brăescu” Măgura*

Zestrea unei națiuni o constituie valorile sale culturale și tradiționale: graiul, portul, obiceiurile și religia. Când acestea sunt pe cale de dispariție putem vorbi de un proces ireversibil de degradare a națiunii și chiar de dispariție a acesteia.

În lumea contemporană, a vorbi despre tradiție ar părea că înseamnă a fi în urma societății, sau a promova lucruri perimate, ori a privi prea mult în trecut. Trecem însă prea ușor cu vederea faptul că tradiția înseamnă o sumă de valori, o experiență comunitară, în mijlocul căreia ne naștem și de la care plecăm, chiar atunci când inovăm. Pentru ca, așa cum remarcă, în estetică, G. Călinescu la noi și T. S. Eliot în America, raportul dintre tradiție și inovație înclina în favoarea celei dintâi.

Inovația fără tradiție nu are sens, iar ceva cu totul nou nu ar fi înțeles de nimeni și nici util. Dacă înțelegem tradiția ca pe o sumă de valori, dacă conștientizăm faptul că ne naștem, trăim și profităm de pe urma tradiției, în sensul larg al termenului, cel de totalitate a valorilor acumulate de societate la un moment dat, putem lega tradiția de educație, de credință, de cultură și tehnică, de toate domeniile vieții, de noi înșine, care, astfel, trebuie să devenim responsabili pentru valorile pe care le cream și le transmitem celor care ne vor urma.

Astăzi, când facem parte din familia unită a țărilor europene, când relațiile dintre aceste state, bazate pe încredere și înțelegere, sunt mult mai prietenoase, când granițele devin treptat doar imaginare, națiunile pot dăinui în timp prin ce au mai trainic și mai valoros.

Pentru că generațiile care ne urmează să cunoască rădăcinile poporului și evoluția sa pe treptele istoriei, este de datoria noastră, a celor cu misiunea de educatori, să le lăsăm cât mai puțin alterată zestrea de care vorbeam, pentru a ne recunoaște și a nu uita că am fost și că suntem români.

Oriunde, în Europa și în lume, oricâtă unitate în diversitate ar exista, ceea ce ne păstrează identitatea sunt graiul, portul și obiceiurile.

Această preocupare de transmitere spre viitor a tradițiilor și obiceiurilor locale s-a păstrat de-lungul timpului și în localitatea noastră prin activități de țesut, cusut, jocărit, cântece transmise prin viu grai, dansuri populare, obiceiuri, descântece etc.

Tradițiile românilor sunt comori ce nu ar trebui uitate sau părăsite și nici schimbate prin troc cu alte obiceiuri importate din alte țări. Ele sunt ale noastre, ne caracterizează, ne definesc și prin ele ne simțim mai bogați, mai aleși, mai altfel decât alții. Aceste tradiții ne fac mai “exotici” în ochii europenilor și altor nații, putem fi subiect de discuții și de laudă, de aprecieri cu semnul mirării.

Tradițiile românilor sunt diferite de la o zonă la alta, după cum spune vorba *câte bordeie, atâtea obiceiuri*, însă tocmai acest lucru ne face mai frumoși, mai atrăgători și mai originali. Poporul român a fost întotdeauna un

popor credincios, în majoritate ortodox, iar majoritatea tradițiilor și obiceiurilor relaționează cu sărbătorile religioase. Varietatea tradițiilor și obiceiurilor se datorează trecutului zbuciumat pe care l-a avut poporul nostru, cotropitorii ce au venit în țara noastră s-au îndrăgostit atât de mult de ea, încât s-au stabilit aici, și-au întemeiat familii, au adus cu ei datini și obiceiuri și au împrumutat de la noi, rezultând mozaicul de tradiții și obiceiuri.

Aplicând cele mai sus relateate, putem spune că și școala este pusă în situația de a răspunde provocărilor lumii moderne, prin promovarea sau nu a unor categorii de valori în rândul tinerilor. Prin calitatea sa educațională, școala poate reprezenta unul dintre locurile de păstrare și transmitere a valorilor identitare. De aceea educația școlară reflectă stadiul la care a ajuns o societate, valorile care primează dar și un anumit raport între tradiție și noutate. A vorbi despre păstrarea și transmiterea tradiției populare în școli ar însemna, practic, a vorbi de o foarte sumară preocupare, care figurează prea puțin în programele de învățământ, iar, de multe ori, nici între activitățile extrașcolare. Învățământul ignoră, uneori, relevarea valorilor identitare românești, preferând introducerea în studiul elevilor a unor valori în vogă, cum ar fi educația sexuală (de la vârste foarte mici) și promovând distracțiile sub orice formă, în locul aprofundării unor discipline folositoare vieții.

De aceea, în acest domeniu, studiul tradițiilor populare, cunoașterea și conservarea valorilor identitare, stimularea interesului tinerilor pentru aceste valori, cultivarea aptitudinilor lor artistice sau meșteșugărești ar putea contribui mult la dezvoltarea personalității umane, la spiritualizarea și socializarea tinerilor, la găsirea unui sens al vieții, a unei motivații existențiale, de care adeseori sunt lipsiți. Într-un cuvânt, putem spune că patrimoniul valorilor identitare românești poate constitui, pentru societatea actuală, o alternativă educațională, artistică, economică, cu un potențial deloc neglijabil, o alternativă și o soluție a unora dintre dilemele, căutările și neîmplinirile contemporane.

Cred că românii ar trebui să-și păstreze și să transmită mai departe tradițiile. Ele ne diferențiază ca popor, dar și ca regiuni. Și consider că ne putem crea propriile tradiții, în familie, de sărbători și nu numai. Tradițiile ne aduc împreună, să împărțăm clipe fericite.

Bibliografie:

„Valori și tradiții românești” - Editura Pim, Iași, 2006;

Ion Ghinoiu, Obiceiuri populare de peste an. Dicționar, București, Editura Fundației Culturale Române, 1997;

I. Ghinoiu, Sărbători și [obiceiuri românești](#), Editura Elion, București, 2003.

Obiceiuri băcăuane de mărțișor

*Profesor învățământ primar Guraliuc Lucica
Școala Gimnazială „Nicolae Iorga” Bacău*

Mărțișorul, pe care îl cunoaște toată lumea este vechi de mai bine de două milenii. Pentru prima dată el a fost folosit de geto-daci și se prezenta sub forma unui șnur gros, împletit din fire albe și roșii. Săpăturile arheologice au confirmat ideea că geto-dacii au fost primii care l-au folosit, utilizând mai ales aceste două culori.

Mărțișorul, sau „mărțișuș” sau „mart”, reprezenta inițial un ban de argint sau de aur, la care se adăuga șnurul amintit mai sus, și era purtat de copii la gât sau la mână. Superstițioși, aceștia credeau că le va purta noroc în viață, îi va lăsa curați ca argintul, iar bolile îi vor ocoli.

Conform unor tradiții locale, în satul Gura-Văii, mărțișorul se punea în zorii zilei de întâi martie, începând de la răsăritul soarelui. Conform credinței existente, copiii nu trebuiau să fie văzuți de femeile însărcinate, considerându-se că acest lucru ar duce la apariția unor pete pe fețele lor. Alții purtau mărțișorul la gât chiar 12 zile, după care acesta era așezat pe crengile unui pom.

În alte zone, cum ar fi Parincea, Ungureni sau Filipeni, oamenii păstrau șnurul până la cântatul cucului sau până la venirea berzelor. Treptat, banii de argint sau aur au fost înlocuiți cu carton sau până în special stofă luată de la pălării. Interesant este faptul că acum jumătate de secol, în Mărgineni, Constantin și Maria Albu creaseră o adevărată școală de confecționat mărțișoare, unde un accent deosebit se punea pe confecționarea șnurului, realizat în special din fir de mătase.

„Mărțișușul” nu era oferit oricui, ci doar persoanei iubite, el simbolizând dragostea pe care o purta pentru persoana respectivă cel care îl dăruia. Oferit la întâmplare, el demonstra disprețul pentru persoana căruia îi era adresat. Cel care primea mărțișorul, după ce-l purta la gât în văzul lumii, îl așeza la sfârșitul lui martie într-un copac, de preferință prun, măr sau păr, și urmarea ce roade va da copacul pe parcursul anului. Bogăția roadelor semnifică o dragoste profundă, adevărată, pe când, dacă fructele erau puține și mici, însemna că iubirea este falsă.

De scurt timp, mărțișorul este confecționat din ebonită, plastic, plexiglas sau tablă, fapt ce a „omorât” oarecum tradiția. Purceluși, pisicuțe, elefanți au transformat mărțișorul într-un simplu act de comerț. Dureros este faptul că chiar la țară, locul unde de obicei se păstrează tradițiile, se înregistrează invazia tablelor ștanțate.

Conform dicționarului, *cultura* este totalitatea valorilor materiale și spirituale create de omenire și a instituțiilor necesare pentru comunicarea acestor valori.⁴³ În timp ce *tradiția* este un ansamblu de concepții, de obiceiuri, de datini și de credințe, care se statornicesc istoricește în cadrul unor grupuri sociale sau naționale și care se transmit prin viu grai din generație în generație, constituind pentru fiecare grup social trăsătura lui specifică.⁴⁴

De-a lungul timpului au văzut lumina tiparului diferite surse de informații ce privesc cultura și tradițiile poporului nostru. Aceste informații despre obiceiuri și cultură păstrează în miezul lor adevărul istoric pe care l-a cunoscut ori l-a înfăptuit poporul nostru. Ele sunt dovada continuității națiunii noastre și trebuie să ne semnaleze prețuirea valorilor culturale proprii.

Privitor la obiceiurile din Moldova, Dimitrie Cantemir menționa că acestea „sunt tot atât de deosebite, cât este de deosebit aerul de la un ținut la altul al țării”⁴⁵. Obiceiurile de peste an, afirma Ioan Dănilă, „jalonează ciclul vieții” și „se combină cu calendarul sărbătorilor religioase creștine și cu secvențe din viețile sfinților”⁴⁶. Numai cunoscând fondul de experiență al poporului român putem exprima continuitatea neîntreruptă a noastră, a românilor moldoveni de pe aceste plaiuri carpatine.

Este de așteptat faptul că tradițiile și obiceiurile unui popor, ale unei regiuni sau ale unei arii mai strânse să sufere unele modificări, chiar și pe parcursul unei perioade mai scurte de timp. Acest aspect s-a remarcat și în cazul localității Zemeș, că o parte din obiceiuri și tradiții s-au păstrat nemodificate în decursul vremii, în timp ce altele au suferit schimbări sau ajustări.

Obiceiuri calendaristice și practici magice

Dintre toate obiceiurile de peste an, la Zemeș, cel mai atractiv este Crăciunul, ce se remarcă prin bogăția datinilor. Firește, și Paștele este un prilej de sărbătoare, dar care se respectă mai mult prin ritualuri strict bisericești. Alături de aceste sărbători principale ale iernii și primăverii, se mai amintesc foarte puține obiceiuri ale verii, cum ar fi „Sânzienele”. Oamenii au subînțeles și alte practici magice împletite cu sărbătorile din calendar, având diferite scopuri: ferirea de boli, măritișul sau însurătoarea, alungarea duhurilor rele etc.

Crăciunul este sărbătorit în comuna noastră prin pregătirea de mese tradiționale, cu preparate din porc și vițel (cârnați, tobă, sarmale, ciorbe, răcitură și fripturi), cozonaci și prăjituri sau colăcei pentru colindători. Tăierea porcului se face în preajma Ignatului și se obișnuiește a se urca deasupra animalului sacrificat, copiii gospodarului, pentru a „crește mari și sănătoși”. Cu prilejul Crăciunului se umblă cu „Colinda” și „Steaua”.

Conform dicționarului, *colinda* este cântecul tradițional cântat de cete de copii, de flăcăi sau de adulți, cu prilejul Crăciunului sau a Anului Nou.⁴⁷ Însă la Zemeș nu se merge cu colinda de Anul Nou, ci cu „Plugușorul”, „Capra”, „Ursul”, „Căluțul” (mai rar), iar în dimineața Anului Nou cu „Sorcova”. Cel mai îndrăgit obicei este *Colindatul*. Aproape toți interlocutorii mei l-au apreciat ca fiind preferatul lor cu ocazia Crăciunului. Se colindă în Ajunul Crăciunului începând de după amiază și până seara, aproape de miezul nopții. Cu „Steaua” se umblă numai în dimineața primei zile de Crăciun. Colindătorii adulți, de regulă, merg numai la familii cunoscute, pe când copiii umblă pe la toate casele. Se cântă colinde numai cu tentă religioasă, despre Maica Domnului, despre cei trei magi, despre cei trei păstori etc., slăvind-se Nașterea Mântuitorului. Desigur că grupurile de colindători pot fi formate și din fete și din băieți, după cum pot fi și grupuri numai din fete sau numai din băieți, depinzând de relațiile dintre colindători.

Sunt foarte multe colinde ce se învăță și la școală sau de pe cd-uri ori colinde ce nu s-au uitat din copilărie, învățate de la părinții interlocutorilor mei.

De Anul Nou obiceiurile sunt mai variate, dintre acestea detașându-se „Plugușorul”. În fiecare Ajun de An Nou, pe 31 decembrie, cu fastul impus de o sărbătoare pe care toți o țin, „Plugușorul”, „numit odinioară *Plugul*” este „datina care, la români, se menține uimitor de temeinic”.⁴⁸ Cu o recuzită sugestivă (clopote, tălângi, bice – mai rar – și buhaie) cetele de urători merg pe la casele gospodarilor recitând urături. Acestea diferă ca formă, ca versificație, dar ideea este aceeași, cu referire la muncile agrare necesare obținerii pâinii: arat, secerat, treierat, măcinat, făcutul colacilor. În încheiere se fac urări de belșug și sănătate gazdelor. Zgomotele făcute de clopote și tălângi semnifică bucuria apropierei unui an nou și alungarea anului cel vechi și bătrân. În trecut umblau cu uratul numai copiii sau oamenii necăjiți, iar gospodarii înstăriți erau gazdele. Astăzi nu se mai ține cont de acest lucru, cete de copii mergând

⁴³ Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Ed. „Univers enciclopedic”, 1998, p. 248.

⁴⁴ Ibidem, p. 1101.

⁴⁵ Ichim, Dorinel, *Zona etnografică Trotuș*, București, Editura „Sport-Turism”, 1983, p. 131.

⁴⁶ Eugen Șendrea, *Calendarul tradițiilor și datinilor*, Bacău, Editura „Egal”, 2006, p. 3.

⁴⁷ Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *op. cit.*, p. 196.

⁴⁸ Vasile Adăscăliței, *Istoria unui obicei, „Plugușorul”*, Iași, Editura „Junimea”, 1987, p. 5.

din casă în casă după bani, nemaiprimindu-se colăcei, mere sau nuci ca răsplată. Oamenilor care nu primeau colindători li se urau numai rele: „Vai de cei care nu lasă/Pe colindători în casă/C-acelora sunt găsite/Vremuri grele și-nădrăcite...”. Oamenii mari nu mai obișnuiesc să meargă cu „Plugușorul”, fiind oboșiți după o zi în care „au tras tare să termine toată treaba ca să nu le mai rămână și pe la anul”, am aflat de la sătenii cu care am stat de vorbă. Tineretul obișnuiește să plece cu uratul de dragul distracției și a întâlnirii cu prietenii.

„Ursul” este un obicei cu mare prețuire în rândul localnicilor. „Cântecul Ursului” numai în Moldova se păstrează, iar de la o zonă la alta diferă textul și modul de prezentare al spectacolului. Originile acestui joc nu se cunosc exact, spunându-se că ar fi un joc practicat de țigani ce umblau cu ursul legat de lanț prin sate, cu scopul de a-l pune să-i calce pe șale pe cei cu dureri de acest gen și punându-l apoi să joace pe jar, spre deliciul spectatorilor, urmând apoi să fie plătit. Jocul Ursului (cel îmbrăcat în piele de urs) este îndemnat de comandant și de alți toboșari, de diverse personaje cum ar fi: baba, moșneagul, bădănarul și alți mascați. La un moment dat ursul se preface că moare și apoi se trezește și joacă mai abilit decât înainte. Acest lucru s-a spus că ar însemna eternul ciclu al morții și al reînvierii naturii.

Cele mai cunoscute versuri ale jocului ursului sunt: „Frunzuliță foi mărunte/Vine ursul de la munte/Tot pe labe și-n genunchi/Și s-apropie de sat/La neveste cu bărbat./Ursii mei de la Moldova/I-am adus bătând cu toba/Ursii mei din Geamăna/I-am adus cu sania./Și-asta-i ursul cel mai mare/Care nu face parale/Și-asta-i ursul cel mai mic/Care nu-i bun de nimic./Și-aceasta-i ursoaica mică/Care nu joacă de frică./Hai ursule, hai cu mine/Să te-nvăț a trăi bine/Cu pâine și cu măsline”.

Alături de jocul „Ursului”, foarte *gustat* de localnici este și cel al „Căpriței”. Un bot de capră din lemn, mănuit de o sforăciță ce îl deschide și îl închide într-un ritm de trei bătăi, cu cornițe, de obicei, ale unui țap vânat, un băț în prelungirea capului, peste care se pune o mantie împodobită cu hârtie creponată sau făcută pur și simplu dintr-un covor țărănesc, reprezintă personajul principal al acestui joc. Ca și la jocul ursului, Căprița urmează un ritual. Ea este dusă la târg spre vânzare, deoarece nu mai vrea să dea lapte, iar acolo urmează negocieri pentru înțelegerea la preț. Capra se preface că moare, iar stăpânul îi promite zahăr, rachiu și altele cu scopul s-o trezească. Ea nu se ridică decât la auzul dăruirii unui țap. Jocul se încheie cu urări pentru casa gazdei și se așteaptă răsplata.

„Semănatul” sau „Sorocova” este obiceiul ce se practică în dimineața zilei de Anul Nou. Se seamănă cu boabe de orez sau grăunțe, dar se merge și cu câte o crenguță de brad împodobită cu beteață sau alte ornamente. Prin acest obicei se urează gazdelor belșug și sănătate. Se spune că nu trebuie să se măture boabele semănate în această zi, deoarece s-ar mătura norocul.

De Bobotează se practică o serie de practici magice cu diferite scopuri. Cel mai cunoscut este cel în care se află *ursitul*. Pentru aceasta se obișnuiește să se pună un fir roșu în fața pragului, ca la venirea preotului în casă, acesta să pășească peste el. Firul se leagă de busuiocul lăsat de preot în paharul cu aghiazmă și se pune sub pernă de către fata de măritat, în ajunul Bobotezei. Se spune că pe cine va visa fata în acea noapte cu acela se va mărita. Iar de nu va visa pe nimeni înseamnă că nu se va mărita în acel an. O altă practică este cea în care, la miezul nopții, în ajun de Bobotează, se pune în fața oglinzii o ceșcuță cu apă curată și cu ajutorul unei lumânări vei vedea în acea apă cu cine te vei căsători. „Eu am văzut o mustață, iar viitorul meu soț avea să-și lase mustață peste câțiva ani de la căsătorie și o poartă și acum”, îmi povestea cu plăcere una dintre interlocutoarele mele zemeșene.

Tot pentru a-și visa ursitul, fetele își mai puneau sânzienle sub pernă în ajunul sărbătorii Sânzienelor. De Duminică Tomii se pun frunze de tei pe la porțile gospodăriilor, după ce, în prealabil, au fost sfințite la biserică. Se spune că teiul este simbolul iubirii la români, dar și că se aseamănă cu limbile de foc sub chipul cărora s-a pogorât Duhul Sfânt peste cei doisprezece apostoli, dându-le darul de a vorbi toate limbile popoarelor, pentru a-L propovădui în toată lumea pe Hristos.

Toate aceste sărbători se serbează prin practicarea acestor frumoase obiceiuri, dar și prin primenirea gospodăriilor, prin pregătirea meselor cu diverse mâncăruri și băuturi, făcându-se vizite la părinți, la rude apropiate sau se dau petreceri. Desigur că niciodată credincioșii nu uită să-și îndeplinească datoria de buni creștini.

Acestea sunt cele mai cunoscute obiceiuri din zona noastră. De menționat este și faptul că obiceiurile pur autentice din comuna Zemeș sunt aproape inexistente. Cele precizate mai sus sunt un amestec de obiceiuri și practici aduse de pe alte meleaguri, odată cu venirea locuitorilor din satele lor de baștină; mulți s-au așezat la noi pe linie de serviciu, exploatarea petrolului fiind principala activitate din comuna noastră.

Grup de copii din Zemeș

Tradiția reprezintă ansamblul de datini, obiceiuri, credințe care se statornicesc în cadrul unor grupuri sociale și care se transmit din generație în generație.

Obiceiul este o deprindere consacrată comună unui popor sau unei comunități. Este o manifestare spirituală inedită și originală care nu este la fel pe întreg cuprinsul țării.

Așa cum orice prunc, prin fenomenul nașterii, capătă o identitate și dobândește o informație genetică de care nu se poate detașa niciodată, nici această cultură tradițională nu-și poate pierde identitatea și nici valoarea de document a informațiilor transmise de la o generație la alta.

Dezvoltarea și menținerea relațiilor cu bunicii, valorificând tradițiile populare românești, atitudini ca respectul, empatia pentru persoanele vârstnice, lipsa figurii bunicilor trebuie transmise generațiilor următoare.

Tradiții și obiceiuri românești sunt o poartă deschisă de transmitere și de perpetuare a tezaurului nostru folcloric în rândul elevilor. Ele sunt unele dintre cele mai frumoase din lume, iar șezătoarea este cea care îmbină aproape toate elementele folclorice: dansul, cântecul, snoavele, plăcintele coapte în cuptor, dar și nu în ultimul rând voia bună.

În tradiția românească, **șezătoarea** este o adunare de mici dimensiuni specifică mediului rural, care are loc în serile de seară. Cei care participă la șezătoare lucrează, cântă, povestesc și joacă anumite jocuri sociale. Ciclul anual al șezătorilor are loc după terminarea muncilor agricole. El începe înainte de postul Crăciunului și se încheie înainte de postul Paștelui. Băcăuanii și turiștii, unii veniți special pentru alaiul datinilor de iarnă, se vor delecta cu sunetele de zurgălăi, şuieratul bicelor ori ritmul tobelor, într-un spectacol sonor completat cu unul al culorilor și croielilor specifice costumelor tradiționale moldovenești, ținutele mascașilor sau „gâteala” Caprelor, Călușilor, a Urșilor, Irozilor ori „haiducilor” din Ceata lui Jianu.

În orașul Bacău poți vizita Casa Memorială a lui George Bacovia. Aici au locuit părinții poetului, dar și acesta timp de 22 ani. Muzeul de Științe ale Naturii „Ion Borcea”, situat în Parcul Cancicov ne oferă ocazia de a vizita parcul și frumusețea naturii. Un alt obiectiv turistic din orașul nostru este Complexul Muzeal Iulian Antonescu, unde putem cunoaște câte ceva din istoria locală. Biserica Precista, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, parte componentă a Complexului arhitectonic al Curților domnești din Bacău, a fost construită în vremea lui Ștefan cel Mare, de fiul său, Alexandru, fiind sfințită la 1 ianuarie 1491. Construită din piatră și cărămidă, în stilul specific epocii lui Ștefan cel Mare, biserica este foarte bine proporționată, sveltă, de plan treflat cu turlă, având o lungime de 25,68 m.

Observatorul Astronomic „Victor Anestin” – proaspăt restaurat și modernizat, ne oferă o incursiune în misterele Universului, cu spectacole de planetariu și expoziții. Casa Memorială „Nicu Enea” în care a trăit și a lucrat pictorul Nicu Enea. Colecția expusă cuprinde obiecte personale, fotografii, corespondență și lucrări de pictură și grafică semnate de pictorul băcăuan.

Identificarea valorilor istorice locale și conștientizarea copiilor privind rădăcinile neamului nostru și promovarea tradițiilor și obiceiurilor locale sunt importante în dezvoltarea copiilor de mâine. Vrem să învățăm elevii să aprecieze frumusețea portului popular, a dansului și cântecului românesc, a meșteșugurilor tradiționale atât de mult apreciate în țară cât și în afara ei.

Tradițiile noastre, moștenite din moși-strămoși, dorim să fie preluate și transmise următoarelor generații, pentru a sădi în inimile copiilor dragostea pentru frumos și autentic, armonie, grație, ritm.

Bacău va fi întotdeauna orașul meu. Aici este casa mea, aici este familia mea, aici sunt prietenii mei. Este locul unde mă voi întoarce întotdeauna cu drag și unde toată lumea mă așteaptă cu brațele deschise. Este un loc cu oameni gospodari, prietenoși și respectuoși. Aici am făcut primii pași, aici am învățat să vorbesc, aici am învățat să scriu. Am avut și am o viață fericită alături de prietenii și oamenii din jurul meu.

Orașul meu va reprezenta mereu pentru mine un colț de raî, plin de amintiri plăcute și locuri minunate de vizitat.

Bibliografie:

Zargidava, Revistă de istorie, Bacău, I (2002) și II (2003);

Simboluri istorice băcăuane, Știuca Sevastian, 2010.

Satul românesc păstrează și în mileniul al treilea obiceiuri și tradiții românești. Așezată pe cursul râului Tazlău, la nord de municipiul Onești, comuna Helegiu este o mărturie a încăpățănării vechilor răzeși. Locuitorii satelor sale, Brătîla, Deleni, Drăgulești și Helegiu, conservă frânturi din obiceiurile strămoșești.

Delanarii, așa cum le place să li se spună, pun în scenă în fiecare Ajun de An Nou obiceiul *Plugușorului*. Legat de motivul *primei brazde*, celebrat calendaristic în *Seara de Vasile Sfântu*, textul explică statutul excepțional al **începutului**. Versurile moldovenilor vorbesc despre un timp al Anului Nou, invocat să alunge vechiul an, un timp de trecere, al acțiunii depline a tuturor forțelor, atât benefice cât și a celor malefice. Îmbrăcați în straie populare, cu căciuli de miel pe cap, cu picioarele în opinci rămase de la străbunici, ascunși sub suman, flăcăii satului cântă în fiecare zi de 31 decembrie *Plugușorul*. Alaiul umblă din casă în casă, de la un capăt al satului la celălalt, purtând pe ulițele satului o pereche de boi și un plug. În curtea gospodarilor gazde, se trage simbolic *prima brazdă*. E un nou început: este începutul ciclului agricol, moment augural pentru rodnicia pământului și vitalitatea celor care îl lucrează, iar, pe de altă parte, e debutul unui ciclu cosmic, legat osmotic de viața satului. Ceremonialul se încheie cu urările de reușită, belșug, rodnicie și bună desfășurare a lucrărilor agricole în tot anul adresate gazdei. Bătrânii satului confirmă că în vremurile de demult oamenii își deschideau și mai larg porțile fiindu-le teamă de incantația pe care o rosteau plugarii celor care nu îi primeau *Drele pe podele/Și bureți pe pereți,/Câte pene pe cocoși,/Atâția copii burdăhnoși*.

Posdate *Plugușorului*, sunt colindele de Crăciun. Performate în timpul excepțional al sărbătorii Nașterii Domnului, colindele răsună încă în satul Deleni. Cântate acum doar de către copiii satului, în seara de ajun, cândva de **ceata de flăcăi**, ele spun an de an adevărul despre *început*. Un colind păstrat în mentalul colectiv al satului este *Domn, domn, să-nălțăm*. Copiii narează despre un timp al *colindatului*, în absența *boierilor* plecați la vânatoare. E evidentă paralela cu textele ceremoniale de nuntă, unde mireasa este aflată la o *vânatoare de câprioare*. Un obicei nealterat a rămas *versul cu Steaua*. Băieții satului, doar ei, colindă din casă în casă, în cele trei zile de Crăciun și rostesc cu putere versurile. Ei sunt primiți de către gazde în case, iar cu privirea spre răsărit, așezați în fața icoanei, cu capul descoperit, copii deapănă firul narativ al nașterii Fiului în ieslea din Betleem, urmată de călătoria fabuloasă a celor trei magi, călăuziți de stea.

Femeile satului păstrează încă viu obiceiul *bocetelor*. Mame, soții, fiice sau nurori bocesc mortul. Cu capul musai acoperit, în straie negre, femeile se tânguiesc, povestind despre faptele bune ale celui care se pregătește pentru *mare trecere*. („te duci dincolo”). Bocetul în satul de pe dealul Deleniului a păstrat ca mod de expunere monologul. E o confesiune a durerii, a regretului, iar ca laimotiv rămâne cererea bocitoarei adresată defunctului de a duce către cei de dincolo informații din viața celor vii și iertarea celor plecați neîmpăcați.

Bocetele se încadrează, din punct de vedere funcțional, ritualului de înmormântare, iar la nivel formal, genului liric datorită formei *personale* spunere a durerii. Conform credințelor tradiționale mortul nu poate fi dus la groapă *nefelit*. Încălcarea acestui ritual împiedică inserția *pribeagului* în *lumea de dincolo* și expune comunitatea influențelor spiritelor malefice.

Odată îngropat, grija pentru defunct nu încetează. În satul Deleni, femeile practică încă obiceiul tămâiatului. Timp de 40 de zile, o văduvă (*vădana* satului), având atributul curățeniei trupesti, în zorii zilei tămâiază mormântul decedatului, alungând forțele rele și înlesnind **drumul** spiritului.

Practica ritualurilor și păstrarea obiceiurilor fac satul românesc viu. Menținerea tiparelor, formelor matrice se datorează caracterului tradițional al culturii populare. Dacă noutatea agasează spațiul urban, mediul rural păstrează și perpetuează elementele tradiționale. Dovadă stau ulițele satului natal care forfotesc în preajma marilor sărbători când mamele caută celor mici sau mari cingătoare, chimir, bundă, ițari, ii, sumane, atât de necesare în ritualul ce urmează a se reînăpăta.

Bibliografie:

Ivăncescu, Ruxandra, *Folclor*, Reprografia Universității „Transilvania”, Brașov, 2008;

https://ro.wikipedia.org/wiki/Deleni,_Bacău.

Ritualul botezului în comuna Dofteana județul Bacău

Educatoare Husariu Monica

Grădinița Roza Venerini Bacău

Nașterea unui copil a reprezentat din totdeauna un eveniment deosebit în viața unei familii. Copilul schimbă viața unui cuplu, făcându-l mai responsabil, iar toată atenția se va concentra asupra modului de creștere și educație al celui ce va însemna cea mai de preț avere. Fiecare locuitor al satului, indiferent de starea materială așteaptă cu bucurie și nerăbdare apariția pe lume a „moștenitorilor”. Pe timpul sarcinii femeia trebuie să mănânce tot ce pofteste,

altfel se crede că poate pierde sarcina. Nu trebuie să fure sau să ia un lucru fără să spună deoarece pot apărea pe corpul copilului semnele lucrurilor furate. Se cumpără hăinuțele cu care se scoate copilul din maternitate spunându-se că cel care va oferi primele scutece va fi simpatizat mai mult de copil.

Fiecare lăuză trebuie să aibă o „moașă” care va veni timp de 40 de zile și va îmbăia copilul, va face masaj acesteia, va merge la preot în prima zi când s-a născut copilul pentru ca acesta să facă o rugăciune specială și „aghiasmă” cu care se va stropi copilul și mama, iar până la botez nu are voie să iasă din curte.

În cele 40 de zile mama primește rudele și prietenii care vin în „rodin” aducând daruri celui mic.

La 40 de zile se oficiază „BOTEZUL”. Moașa pregătește copilul îmbrăcându-l cu hăinuțe curate și îl duce până în pragul Sfintei Biserici unde este preluat de „nașă”. În pridvor intră lehuza căreia i se oficiază o slujbă specială (MOLIFTELE) atât pentru ea cât și pentru copil. Se intră apoi în Biserică unde este pregătită cristelnița pentru botez (înfășurată cu atlas alb, panglică roșie și flori). Aici are loc BOTEZUL, slujba aceasta având două părți.

Pe o masă, separat de cea pe care se află obiectele preotului, se așază copilul, se dezbracă și se miruiește de către preot, lumânarea fiind tot timpul aprinsă. Are loc așadar, prima parte a slujbei. În a doua parte a slujbei, copilul este introdus în cristelnița cu apă, iar când este scos din apa sfințită este așezat în hainele nașei, prima fiind, „CRĂȘMUȚA”, o bucată de pânză albă care trebuie lăsată lângă copil până a doua zi când are loc scoaterea din mir. Se spune că dacă cel mic va murdări crășmuța, când va fi mare va face rușine părinților, așa că trebuie avut grijă ca aceasta să se păstreze curată. Copilul este îmbrăcat cu hainele nașei, ținut de către aceasta în brațe până la sfârșitul celei de-a doua părți a slujbei, iar lumânarea aprinsă în permanență în SF Biserica, în drumul spre casă însoțind pruncul și stinsă la pragul casei în momentul în care nașa dă copilul mamei spunând „Ți-am luat un păgân și ți-am adus un creștin”. A doua zi are loc „SCOATEREA DIN MIR”.

Într-un vas special, curat (o balie) se pune apă caldă pentru a se îmbăia copilul, iar în apă nașa adaugă mai multe lucruri care au fiecare o anumită semnificație. Se pun flori, (să fie frumos ca florile) bani, (să aibă parte de bogăție) miere, (să-i fie viața dulce) busuioc, (să-i suradă norocul) un ou, (să-i fie viața ușoară) se aprinde lumânarea de la botez și se picură ceară, iar aceasta se va ține aprinsă în timpul cât nașa îl va îmbăia, pentru ca ceea ce îi va ura sau îi va prezice nașa, să se adevărească. Cu o bucată din betele sfințite la botez de preot, nașa spală copilul pe tot corpul, făcându-i diferite urări: „să aibă ochii sănătoși, frumoși, pentru a vedea ce este bine și ce este rău, să audă numai lucruri, iar de cele rele să se ferească, să aibă mâini sănătoase, harnice care să facă numai lucruri bune, să aibă minte sănătoasă, ageră, iscusită să poată pricepe lucrurile folositoare, să aibă picioare sănătoase cu care să meargă numai pe drumul cel drept și bun în viață etc. Aceste urări sunt asemenea „ursitoarelor” care preziceau viitorul copilului, așa că nașa cu multă răbdare și calm, prezice un viitor cât mai bun și frumos. Copilul este scos din apă și îmbrăcat cu haine noi, albe aduse de nașa apoi este dus în fața invitaților care au pe masă „bucate”, dar nu au voie să servească până ce nașa nu „închină” copilul astfel „Închin al meu fin și-al lui Dumnezeu creștin (se pronunță numele copilului și se ridică sub forma Sfintei Cruci) în numele Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh, amin (de trei ori). I se urează din nou: „Să crească sănătos, frumos, să facă cinste părinților, să fie iubit de toată lumea, să ajungă om învățat, să aibă parte de un prinț sau de o prințesă care să aprecieze toată viața... etc.

Urmează petrecerea, iar la sfârșitul acesteia este adus copilul de nașă care îl poartă pe la fiecare masă, pentru că cei prezenți să ofere un dar părinților, iar copilul va primi „SOMN”, adică un dar în bani, ce are ca semnificație „să doarmă bine”, pentru a crește mare. În urma nașei trebuie să vină moașa cu un cozonac scobit la mijloc în care se pun bani de către invitați ceea ce semnifică dorința de a avea copii, lucrul acesta are o influență în ceea ce privește fertilizarea femeii.

La un an nașii vin cu daruri la fin pentru „a-i lua din păr”. Se taie pentru prima dată după botez fire din părul copilului care se lipesc de doi bani de argint cu ceară curată în formă de cruce. Când copilul va ajunge la momentul căsătoriei, nașii de botez vor fi și nașii de cununie. Până se va ivi acel moment nașii sunt părinții spirituali, sunt modelul demn de urmat, iar finuțul îndrumat de părinți va purta respectul cuvenit și orice întâlnire cu nașii va fi așteptată cu mare nerăbdare și bucurie. Respectul pentru nași îl va însoți pe micuț toată viața, ca un model demn de urmat și transmis din generație în generație.

Bibliografie:

<http://www.dofteana.ro/ritualul-botezului.php>, accesat 10.10.2018.

Satul Horgești – obiceiuri românești strămoșești

*Profesor Hurjui Păunița
Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Bacău*

Satul Horgești care este și centrul comunei cu același nume, este așezat în partea estică a județului Bacău și a râului Siret. Deși beneficiar al unei civilizații străvechi și a unor tradiții românești bogate, astăzi satul se prezintă străinilor sărac în această privință. Poate de aceea nici nu s-a scris despre el, considerându-se ca neavând niște tradiții populare deosebite, satul este o așezare oarecare, fără importanță istorică aparte. Și, totuși, ele au existat. Vechimea lui, lucrarea modelatoare a vieții religioase ce l-a animat, învecinarea cu alte sate la fel de „bătrâne”, schiburile

culturale între oameni, au făcut ca și aici să existe anumite tradiții folclorice, despre care nu avem o consemnare scrisă decât în anul 1899.

Din chestionarul prezentat de învățătorul N. Nicolau revizoratului școlar de la Bacău, constatăm la acea dată existența în sat a unor obiceiuri structurate pe marile sărbători creștine ai civile: Crăciunul și Anul Nou. Astfel, la Crăciun se umbla cu colindul, obicei care astăzi, din păcate, s-a pierdut. La Anul Nou se dădeau ca și azi colăcei la urători, cu diferența ca în timpurile noastre tot mai puțini oameni fac colăcei, preferând să cumpere covrigi sau mere care implică mai puțină cheltuială și se găsesc mai ușor. Fetele făceau colăcei pe care-i dădeau feciorilor așteptați de ele. Tot fetele, în seara de Anul Nou, cu ochii închiși, căutau pari de lemn și dacă găseau vreunul cu suprafața plină de cioturi se spunea că soțul va fi bogat.

De asemenea, în acea noapte mergeau în ocolul vitelor și le sculau. Dacă se ridica repede se credea că fata respectivă se va mărita curând. Existau pe atunci și tradiții legate de viața agricolă, în seara de Anul Nou așezându-se 12 foi de ceapă, presărate cu sare, pe o suprafață plană, fiecare foaie reprezentând o lună a anului și care din ele secretau apă, în acea lună urmau să fie ploii mănoase.

Toate aceste obiceiuri cu parii, cu vitele, cu foile de ceapă, sunt ignorate sau se mai practică doar izolat, pierzându-se relevant. În schimb, astăzi, primăvara se acordă atenție plantei numite în popor „mana câmpului”. Este o plantă interesantă din prima generație spontanee, care crește foarte rar, la locuri ascunse. Pe frunzele, dar mai ales pe lujerul florii, în perioada ei de maturitate, se disting forme ca a unui știulete de porumb, butoi sau spic. În funcție de aspectul acestora se spune că anul va fi bogat sau sărac în respectivele produse. De la bătrâni știu că obiceiurile populare legate de Crăciun și Anul Nou erau mult mai bogate în prima jumătate a secolului XX, până la instaurarea deplină a comunismului. Astfel, în fiecare an, la aceste zile, umblau prin sate cete de câte 4 - 5 capre, 4 - 5 stele, cu copii care vesteau Nașterea lui Hristos, de asemenea formații populare ca Banda Jianului, care de obicei erau urmate de grupuri mari de flăcăi, cu veselia și glumele lor îmbogățind aspectul sărbătoresc al zilei. Se jucau iarăși prin sat călușeii, ursul, cerbul. Pentru osteneala lor și pentru cinstirea sărbătorilor, toți acești mesageri ai tradițiilor folclorice moștenite din trecut, erau ospătați de gospodari cu mâncărurile tradiționale moldovenești din produsele muncii lor.

Din toată această suită de obiceiuri românești strămoșești, astăzi nu se mai umblă decât cu capra, făcută de flăcăii din sat sau din satele vecine. Uneori la jocul caprei este asociat și un iedut, reprezentat de un copil mai inimos, care dau un farmec aparte momentului. Țin minte că încă fiind copil mai veneau, rar cei drept, cu căluțul sau cu cerbul, ceea ce era curiozitatea și plăcerea anului pentru toți copiii de pe uliță.

Dar timpurile se schimbă și oamenii împreună cu ele. În locul frumoaselor grupuri cu obiceiuri strămoșești diverse, la Anul Nou se pot vedea o mulțime de mascați în cele mai groțeste chipuri.

Desigur, privită dintr-o anumită perspectivă, și masca este o expresie culturală, fiind muzee profilate numai pe acest produs artistic; dar de la masca tradițională românească, cu semnificația ei ezoterică, cu seriozitatea cu care era purtată și până la măștile haotice cu nuanțe vulgare, demonice, care se văd astăzi în Horgești, este o mare distanță. După cum deosebire este și în comportamentul mascaților de azi, care profită uneori de chipul fals spre a face gesturi necontrolate, ce umbresc farmecul zilei, iar uneori ajung la manifestări infracționale.

Horile și bălciurile se țineau lanț mai înainte, ca semn al deschiderii omului spre aspectele plăcute ale vieții, înlesnite fiind formațiile de lăutari care veneau din satele vecine. Bălciurile sau iarmaroacele cu scrânciobe și adunare de oameni, cu schimburi comerciale, se țineau înainte în fața actualei mori a satului, pe vale. Astăzi se țin la 15 august, în centrul satului, la „Medean”, cu prilejul hramului bisericii catolice și în fața acesteia.

Horile și petrecerile de noapte se făceau regulat la sărbători mari, pe tot parcursul anului, afară de posturile îndătinute, care aveau menirea de a pune ordine în viața oamenilor pe plan spiritual-moral, dar și fizic. Petreceri tinerești se fac și azi, denaturate prin atmosfera și muzica din discotecă, tot mai rar și fără a se ține seama de imperativele religioase amintite mai înainte. Pare că se va pierde într-o progresie malefică acuratețea și frumusețea folclorului românesc prin cântece ale unor „artiști” de valoare îndoielnică. Prin muzica lor ce se orientează uneori spre cântecele de șatră, străine de ființa cântecului autentic românesc, ele introduc în folclorul local al satului influențe vulgare, neserioase și este dezagreabil să auzi astfel de cântece așezate alături de o „Coragheasca” sau o horă moldovenească străbună, discreditată de generațiile actuale.

La baluri, influența muzicii moderne pătrunde tot mai mult, având tendința să devină frecvent o formă de manifestare a unor tineri plecați puțin în lume, care revenind în sat, „uită” să mai danseze după o melodie populară, ce și-a pierdut pentru ei semnificația. În acest caz ei preferă să-și arate „calitățile” de dansatori distrându-se, nu așa cum făceau străbunii lor, ci în ritmul frenetic, dizgrațios, al unor mișcări mai mult sau mai puțin tumultuoase. E inevitabil modernismul, căci trăim într-o lume aflată în continuu progres, dar a uita trecutul frumos și sănătos ce ni l-au transmis înaintașii, a refuza darurile ce ni le-au lăsat moștenire și a ne îndepărta de ei prin noutăți, golite de consistent spiritualității bune, înseamnă a le jigni memoria. Nunțile se fac și azi, ca și mai înainte, precedate de cununia la biserică și de o seară pentru tineret sau „vedre”, cum se practică mai ales la catolici. După cununie se desfășoară petrecerea propriu-zisă la sfârșitul căreia nuntașii dăruiesc tinerilor ajutor material sau financiar pentru noul lor cămin.

La catolici se mai pastrează încă, în anumite cazuri, obiceiul de a fi angajat vornicel care rostește „conacasia”. El transmite către consăteni invitațiile printr-o adresare specifică și regizează ritualul ieșirii miresei din

casa părintească precum și derularea întregii petreceri. Cunoscut în sat pentru această frumoasă înclinație folclorică era locuitorul Pătrașcanu Anton, solicitat la astfel de ocazii. Botezul este însoțit de tradiții frumoase, ziua încreștinării copilului fiind prilej de bucurie și comuniune a rudelor și prietenilor, cu muzica și daruri pentru copil. După ce în prealabil a fost botezat, copilului i se va lua din păr de către nași la un timp oarecare după cumătrie, de obicei peste un an.

Înmormântarea, pe lângă durerea pricinuită, este însoțită de o serie de obiceiuri creștinești, mai bogate la ortodocși decât la catolici, în funcție de starea materială. Pentru sufletul celui răposat se dă milostenie pomul și tot felul de lucruri de care se folosește în mod curent un om în viața pământească. Pe drumul spre cimitir se dau de pomană punțile la oameni nevoiași. Apoi este obiceiul ca timp de 40 de zile să se tămâieze mormântul și cineva din familie să ducă o galeată de apă zilnic, unui om bătrân sau nepuncticos, în sensul invers al deplasării pe drumul ce merge spre cimitir. Mai există apoi în sat o serie de superstiții legate de intersectarea căii omului cu mersul unei pisici care-i taie accidental calea. De asemenea, părerea greșită că a te întoarce din drum când ai uitat ceva, sau a-ti ieși cineva cu găleata goală în cale, este semn că-ti va merge rău. Se practică în sat și descântecul care a avut o exponentă în vecina, matușa Anica Zodian, de mulți ani decedată.

Nu se remarcă în sat proverb sau zicători deosebite de cele obișnuite românești folosite în spațiul moldovean. Portul nu are nimic distinctiv în el, fiind utilizată vestimentația obișnuită a zilelor noastre. Doar la unele bătrâne catolice se mai poate vedea rar câte o catrință care amintește de vechiul veșmânt al strămoșilor lor ce s-au stabilit în sat. La 1899, după cum rezultă din chestionarul citat, se distingeau încă între portul catolicilor, care preferau culorile roșu, negru și alb, de cel al ortodocșilor, care preferau mai mult alternanța alb-negru. Limba este cea comună moldovenească, deși se mai observă totuși unele exprimări specifice la locuitorii catolici. Dar diferențele sunt mici, iar graiul moldovenesc asimilează în continuare și ultimele reminiscențe.

În ce privesc tradițiile se observă la nivelul satului Horgești o îmbinare între cele promovate de catolici, cu cele perpetuate de ortodocși, fără mari diferențe între ele, mai conservatori dovedindu-se a fi primii decât ultimii. Aceasta se explică între altele și prin numărul lor mai mare astăzi decât cel al ortodocșilor, fapt ce le permite să aibă mai mulți tineri care rămân în sat și nu pleacă, așa cum ar vrea să facă majoritatea, spre centrele urbane. În acest sens îmbinarea între tradițiile specific catolicilor cu cele pe care ei le-au găsit la ortodocși când au venit în sat, s-a realizat atât de strâns încât este foarte greu să se poată face distincție la o eventuală analiză. Există totuși unele deosebiri în ceea ce privesc momentele principale din viața omului: botezul, nunta, înmormântarea. Contribuie și apartenența confesională, în acest sens fiecare păstrându-și zestrea spirituală acumulată în timp, dar toți manifestându-și solidar bucuria ori compasiunea în deschiderea sufletească specific românească.

Identitatea ceangăilor din comuna Luizi-Călugăra

*Profesor învățământ primar Ichim Elena
Școala Gimnazială Luizi-Călugăra, Măgura*

Profesorul Melian Alexandru, spunea în cartea lui Ion Ilieș „Dulcea povară a identității”, despre localitatea unde îmi desfășor activitatea didactică Osebiți, Luizi Călugăra, că „este satul meu natal unde am trăit anii copilăriei în lumina frumuseții lui natale, în ambianța jovială și caldă a oamenilor lui, un univers patronat misterios de maestrea bisericii cu turnuri semețe și clopotele mereu purtătoare prin dangățul lor, a nu știu ce fior de sacralitate...”

De câteva veacuri, anumiți istorici au încercat să acrediteze ideea că ceangăii (locuitorii majoritari ai acestei localități), sunt maghiari. Ne întrebăm „ce sunt de fapt ceangăii? „Este o dramă pentru oricine care nu-și cunoaște originile. Până nu demult, aceasta a fost și situația ceangăilor din Moldova. „Că ungurii ne revendică pentru națiunea lor”, scria Dumitru Martinaș, el însuși ceangău, aceasta ne onorează, că alții ne repudiază, aceasta ne miră. Apartenența față de nația noastră ne obligă. Căci cu sângele părinților și strămoșilor te naști și nu-l poți lepăda.”

Cuvântul „ceangău”, delimitează românii secuizați de secuii propriu-ziși. Ar fi greu de crezut că ceangăii înșiși și-au spus așa (adică corcitură), de vreme ce ei, se consideră în marea lor majoritate, români de religie catolică.

Ca și grupare, ceangăii din această zonă a țării, adică cea din jurul Bacăului, sunt o grupare majoritară despre care cercetările au demonstrat că nu sunt secu. Ei sunt și se consideră români prin origine.

Din punct de vedere etnic, ceangăii nu se prezintă ca un grup omogen, unitar. Există pe de o parte o grupare majoritară, concentrată în jurul Romanului și Bacăului, despre care cercetările cele mai recente au demonstrat că nu sunt secu, și o alta mai puțin numeroasă, de origine secuiască, așezată pe văile Troțușului și Tazlăului și într-o mai mică măsură pe Valea Siretului. Între cele două grupări există numeroase deosebiri. Dacă cei dintâi vorbesc limba română și se consideră români prin origine, port, tradiții și obiceiuri, cei din urmă sunt bilingvi și provin fie din români secuizați, fie din secuii refugiați pe aceste meleaguri. Astfel, în vreme ce ceangăii din prima categorie folosesc în vorbirea siflantă cu „s” în loc de „ș” și „z” în loc de „j”, cea de-a doua grupare nu o cunoaște deloc. Rostirea „s:ș” și „z:j” nu este de origine secuiască și nici maghiară, ea pătrunzând în graiul secuiesc prin intermediul populației asimilate, adică a românilor.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Lexicul cultivă în continuare cuvinte folosite în meseriile tradiționale: boroană, fuior, hreapcă, rășchitor, urzit, ițe, meliță, mosor, urzitul cănepii. Multe din ele trec în vocabularul pasiv, așa cum costumul tradițional este folosit doar la ocaziile festive, a procesiunilor, a serbărilor.

Portul popular moștenit din bătrâni, se face remarcat prin culorile vii și apreciat de oamenii de bună credință. Portul popular a reținut într-adevăr atenție într-o mai mare măsură, dar nu prin particularitățile pe care le relevă, ci prin faptul că s-a păstrat mult mai bine decât în comunitățile ortodoxe. Costumul tradițional bărbătesc se compune din cămașă albă de bumbac, în sau cănepă. Gulerul cămășii este țesut sau cusut cu arnici, în culori diferite (roșu închis, negru, alb) formând zigzaguri ori figuri geometrice, încheiat cu nasturi sau cheotoare. Peste cămașă se poartă un pieptar închis, iar în timpul verii se îmbracă un cojocel. Mijlocul se încinge cu brâu colorat. În timpul verii se poartă izmene din aceeași pânză din care este lucrată și cămașa. Iarna se poartă ȋțari strânși pe picior. Se încălță cu ghețe, bocancii, cizme, chiar opinci. Pe cap, în timpul verii poartă pălărie de culoare neagră iar iarna căciulă de miel.

Putem spune că identitatea se confruntă acum cu problemele noului timp. Odinioară se putea vorbi despre portul popular ca de o categorie generică, stimulând cercetările multor etnografi. Acum, tot mai mult, vorbim de persoane care emigrează în arealul european.

Casa tradițională este încă prezentă în Luizi-Călugăra. O găsim descrisă în lucrarea preotului paroh Iosif Petru M. Pal, dedicată istoriei acestei comunități, dar și de numeroși etnografi „Cu excepția unora dintre „pe furci”, celelalte erau așezate „pe țâlpi” sau direct pe pământ. În Luizi-Călugăra, Bacău, construcțiile fără fundament sunt numite „case pe vatră”. Casa tradițională cedează tot mai mult în fața înnoirilor. Interioarele locuințelor sunt încă împodobite cu lăicere, cergi, ștergare.

Agricultura rămâne ocupația de bază a locuitorilor, cu creșterea animalelor și cultivarea pământului.

La nivel demografic se petrec mutații, în măsura în care sporul demografic este în dificultate (familiile tinere au doar unu sau doi copii).

În rândul obiceiurilor practicate cu prilejul marilor evenimente ale vieții întâlnim: obiceiurile la botez, cununie, naștere, cumetrie, nuntă, logodnă. Aceste obiceiuri nu pier, și după cum se manifestă e de prevăzut că vor mai dura o vreme.

Omagierea eroilor este un adevărat cult în viața comunității din Luizi-Călugăra. Nu numai jertfele celor ce au contribuit la dobândirea independenței sunt pomenite, dar și eroii care au luptat pentru împlinirea marelui vis de la 1 Decembrie 1918: „România Mare”. Jertfa de sânge dată pentru locul natal, pentru libertatea țării, trebuie amintită mereu prin prezența unui monument, de care orice comunitate conștientă de istoria ei nu se poate lipsi. Prin urmare, în anul 1927, pe dealul Gherțului este ridicată o capelă înaltă de șase metri. Monumentul se poate vadea de departe. Inscripționarea de pe el nu lasă nici o îndoială asupra etniei catolicilor din localitate. Dacă nu ra fi avut conștiința apartenenței la nația română, locuitorii de aici nu ar fi construit monumentul și cu atât mai mult nu ar fi ținut să se menționeze cauza ridicării lui: „Eroii din comuna Luizi-Călugăra în războiul pentru independență și întregirea României Mari”. În anul 1975 s-a ridicat în centrul civic al localității un monument din beton. Este compus dintr-o coloană înaltă de trei metri, dispusă în patru laturi, asemenea unui obelisc, terminată la vârf cu o urnă. Patru piloni încadrează coloana. Pe una din laturi s-a înscris dedicația solemnă: „Glorie eternă eroilor neamului căzuți pe câmpurile de luptă”. Pe celelalte trei laturi, placate cu marmură, se precizează cele trei confruntări în care și-au dat viața eroii comunității, întru permanența patriei:

-1877 – doi eroi;

-1916 - 1919 - 115 eroi;

-1941 – 1945 - 80 eroi.

O comunitate nu-și respectă doar eroii, ci răspunde acestei necesități amintindu-și de toți fiii ei, unii aflați în lumină, alții în fundalul memorialului, dar toți fiind, până la urmă, repere importante în istoria mai veche sau mai nouă a comunei.

Bibliografie:

Ilieș, Ion, *Dulcea povară a identității*, Editura PIM, Iași, 2005;

Lucaciu Cosmin, *Despre ceangăii din Moldova și originea lor*, București, 1998;

Coșa Anton, *Comunitățile catolice din județul Bacău*, Editura Magic Print, 2007.

Jocul Ursului de pe Valea Trotușului

*Prof. educație fizică și sport Ignat Aurelian-Vasile
Școala Gimnazială „Mihail Andrei” Buhuși*

Jocurile cu măști din Moldova sunt obiceiuri arhaice, agrare și pastorale de tradiție multimilenară, ce au loc cu prilejul Anului Nou. Referitor la aceste vechi obiceiuri, Mircea Eliade susținea: „Asemenea ceremonii sunt încă populare în Balcani, în România mai ales, în timpul celor 12 zile din Ajunul Crăciunului, până la Bobotează. La origine, acestea erau ceremonii în legătură cu întoarcerea periodică a morților și comportau tot felul de măști animale

– cal, capra, urs (...). Numărându-se între obiceiurile de iarnă în întreg spațiul românesc, dar mai ales în Bucovina, Jocul Ursului se mai practică și astăzi în foarte multe sate.

Puternic, violent, imprezibil și, uneori, chiar crud, ursul este un animal venerat din cele mai vechi timpuri, cercetătorii confirmând existența unui cult al acestuia, încă din paleolitic. Mai mult, cercetările antropologilor efectuate la Polul Nord, în Siberia, în Scandinavia și în nordul Americii, au dus la concluzia că în sânul tuturor culturilor existente aici, ursul reprezintă un animal sacru. Popoarele uralo-altaice ale Eurasiei septentrionale până în Alaska, îl considerau drept spirit al pădurii, suprem stăpân al energiilor cosmice, simbol al fecundității.

De asemenea, multe popoare indo-europene au, cu privire la urs, o serie de derivate folclorice și mitologice ce ni s-au păstrat până astăzi. În limbile indo-europene, pentru *urs* este utilizat în limba greacă cuvântul *arktos* (de unde numele Arctic pentru a desemna Polul Nord). În limba latină – „ursus”, în celta – „art”, iar în sanscrită: „rksa”. În alte limbi de proveniență indo-europeană sunt utilizate perifrize. În limba germană: „bjorn”, „bear”... pentru brun, de culoare brună. În slavă și în rusă: „medvedi”, „măncătorul de miere”.

În mitologia românească ursul este investit cu multiple virtuți apotropaice (protectoare), terapeutice și meteorologice. Mai demult, exista chiar credința că un nou-născut, dacă era dat cu grăsime de urs pe corp, la prima spălare, câștiga forța și norocul ursului. Cei bolnavi sau speriați erau afumați cu părul jumult din blana sălbăticiunii sau se mai obișnuia ca cei debili fizic sau bolnăvicioși să fie „botezați”, căpătând numele de *Urs* sau *Ursul*, pentru alungarea bolilor și morții, ritualul fiind unul diferit de cel creștin.

Încă din Evul Mediu există atestări că urșii erau folosiți pentru vindecarea durerilor lombare: este vorba de călcatul ursului (erau urși dresați special pentru a face masaj cu picioarele).

La români, calendarul popular i-a închinat ursului mai multe zile, una dintre acestea fiind cea din 1 august, zi cunoscută ca *Împuiatul urșilor*, moment din care aceste sălbăticiuni începeau să se împerecheze. O altă sărbătoare arhaică dedicată acestui animal este *Sâmbăta Ursului* (a 3-a sâmbătă din Postul Mare), când în popor se crede că toate ursoaicele nasc pui. Simpatizat în zonele folclorice de munte ale Romaniei, ursul e numit familiar Moș Martin.

Jocul cu măști de urs simbolizează moartea și reînvierea naturii. Mihai Coman, în *Bestiarul mitologic românesc*, afirmă: „În colindul cu Ursul, animalul moare și învie, într-o dramatizare simbolică a mitului renașterii naturii/cosmos (...). Astfel, rostogolirea urșilor în cerc, băutul și moartea ursului, apoi învierea miraculoasă ca și urcarea acestuia pe băta (toiag), redau în chip metaforic succesiunea anotimpurilor care, cândva, stăteau sub semnul acestui animal, capabil să învingă iarna și să vestească primăvara.

Pregătirea măștii-costum de urs pentru carnavalul de Anul Nou se bucura de o mare atenție. Cea mai arhaică forma de reprezentare a ursului este cea din paie, dar, cu timpul, această mască s-a realizat chiar din blana ursului veritabil. Pentru obținerea costumului din paie, se răsucesc frânghiile din paie de ovaz, lungi de aproximativ 40 m care, în dimineața ajunului de An Nou, sunt cusute pe hainele purtătorului, acesta rămânând astfel echipat pe toată durata purtării costumației. Maska inițială din paie era aruncată în foc pentru a arde, simbolizând astfel moartea și renașterea vegetației, odata cu trecerea anotimpurilor.

Locuitorii de pe Valea Trotușului trec de Anul Vechi sub semnul animalelor ce se credea cândva că au rol protector. Pentru ei, Anul Nou începe abia când cetele de urși colindă străzile orașelor în ritmul dobelor împreună cu ursarii, irozii și mascații. Atrăși de canafii roșii de la urechile blănurilor, de mârâituri și de vibrațiile pașilor apăsați, oamenii îndură frigul în picioare pentru a fi martorii tradiției ce se derulează în fața lor. Cel mai cunoscut este festivalul „Ursul de la Dărmănești”, însă cetele de urși își fac jocul și pe scenele din orașele alăturate, Comănești și Moinești.

Pielele pe care le îmbracă oamenii de la poalele munților Nemira sunt moștenite din tată în fiu, la fel și mișcărilor pe care trebuie să le facă în timpul spectacolului. „Joc ursul de la șase ani, iar blana o am de la bunicul meu. Vreau să o dau și eu mai departe. Nebunia asta cu ursul ne-a intrat în sînge și venim din plăcere”. Blana se întreține într-o cameră aerisită și se spală cu șampon. Însă sunt și alte rețete pentru a îngriji o piele: se unge cu ulei de in și cu cremă de ghetă. În defilările lor, mișcărilor executate de cei care poartă blănurile sunt energice și diferă pentru fiecare zonă în parte. Nu se știe exact originile acestui obicei, însă, după cum afirmă și prof. univ. dr. Ion H. Ciubotaru în volumul al treilea al cărții „*Catolicii din Moldova. Universul culturii populare*”. „Etnologii văd în aceste datini «rămășițe dintr-un vechi cult al ursului» care mai dăinuia încă în secolul al XIX-lea la unele popoare din Orientul Extrem”. Cert este că multora dintre cei care joacă ursul le place să recomande obiceiul ca fiind de pe vremea dacilor.

În trecut cetele se luptau între ele, iar cea care câștiga putea merge în celelalte sate fără ca cineva să li se opună și erau cele mai bine primite la case. „Înainte se urcau pe dealuri și apoi dădeau năvală în sat unde se băteau”, a spus mascalat Ion Mihai arătând împrejurimile albe ce limitează Trotușul.

Întâi mascații care rostesc plugușorul, apoi ceata de urși intră în șir indian, de la cel mai mic la cel mai mare. Ursarul zice strigătura care diferă de la o regiune la alta: „Na! Na! Na! Martine, na! Nu te da, nu te lăsa./Că pun mâna pe nuia (...) Joacă, joacă, Moș Martine,/Că-ți dai miere de albine”. Cei aproximativ 20 de urși se întorc, scutură capetele cu podoabe și, în unele cete, mai fac și tumbe. Mișcarea „clasică” reușește să uimească de fiecare dată. „Martinii” fac un cerc în mijlocului căruia doi țin orizontal un par pe care se urcă un al treilea și se zburlește energic din toate încheieturile.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Toți vin la Festival de dragul tradiției. Iar asta o dovedește rezistența pe care o demonstrează în fața frigului și a oboselii. Pieile pot cântări și 60 de kilograme, însă timp de aproape o săptămână în care joacă în fiecare zi, nu se plânge nimeni, nici tânăr, nici bătrân.

Tradiții și obiceiuri pascale în Dofteana

*Profesor învățământ primar Ignat Daniela
Școala Gimnazială „Scarlat Longhin” Dofteana*

Obiceiurile se nasc și mor. Unele ajung să străbată secolele și mileniile. Tradițiile sunt prin definiție vechi. Le adunăm, le părăsim, le regăsim și le inventăm din nevoia de autodefinire, de apartenență, de socializare.

Cea mai mare și cea mai însemnată, mai sfântă și mai îmbucurătoare sărbătoare de peste an, este sărbătoarea Paștelui. Importanța acestei sărbători este conferită atât de semnificația spirituală, cât și de numărul impresionant de obiceiuri și tradiții în care se îmbină simboluri, elemente ale naturii și superstiții.

În satele din comuna noastră, comuna Dofteana, oamenii respectă sărbătorile cu sfințenie, viața spirituală a satelor fiind legată de valorile culturii populare.

Postul Mare a fost rânduit de Biserică pentru pregătirea sufletească a credincioșilor în vederea întâmpinării cu vrednicie a prăznuirii anuale a Patimilor și Învierii Domnului. Acest Post este nu numai cel mai lung și mai important, ci și cel mai aspru dintre cele patru posturi de durată ale Bisericii Ortodoxe. În cele șase săptămâni toți credincioșii trebuie să se abțină de la orice petrecere urmată de masă îmbelșugată și muzică, nu se mănâncă carne de nici un fel, doar pește atunci când este dezlegare, nu se folosește sau ar trebui să nu se folosească deloc ulei.

Sărbătorile care preîntâmpină Paștele încep cu Buna Vestire și continuă cu pomenirea morților, Deniile, duminica lui Lazăr (personaj biblic mortul înviat din morți de către Iisus înainte de intrarea sa în Ierusalim), apoi Floriile - intrarea Domnului în Ierusalim, Joia Mare - plină de obiceiuri și tradiții respectate de credincioșii satelor băcăuane.

Floriile sunt sărbătorite cu mare bucurie în casele creștinilor, deși aceștia sunt încă în post. Casele și bisericile se împodobesc cu flori și frunze proaspete, femeile merg la cimitir, curăță și împodobesc mormintele, primenesc aleile cimitirului, spiritele celor morți sunt invocate (pomenite), iar în țărâna de pe morminte se înfig ramuri de salcie.

Ramuri de salcie cu motocei pe ele sunt duse la biserică în ziua de Florii, sunt sfințite de preot și apoi se aduc acasă, fiind așezate la icoană. Se crede în puterea miraculoasă a motoceilor, care pot alunga bolile, dar se interzice aducerea acestora în case înainte de a fi sfințiți sau în număr mic – bătrânele comunei Dofteana cred că în gospodărie vor fi pui la cloșcă după câți motocei aduci (la fel se spune și despre ghiociei pe care copiii îi strâng din pădurile din apropierea comunei). Toți cei care au nume de floare sunt sărbătoriți dar fără mare petrecere și muzică, deoarece suntem încă în Post și „Este păcat!” și se mănâncă pește.

Săptămâna de dinaintea Paștilor este „Săptămâna Mare”, care debutează cu trei zile de Denii și cu Joia Mare, când în biserică se citesc cele 12 Evanghelii. Credincioasele vin la biserică, iar în timpul citirii evangheliilor fac 12 noduri pe o ață pe care o aduc de acasă. Ața se poartă la persoana respectivă și când aceasta are o problemă, boală sau dorește să i se îndeplinească o dorință desface câte un nod. În Săptămâna mare nu se mai mănâncă urzici (Mântuitorul a fost bătut cu urzici) și nu se consumă oțet (Iisus a fost obligat să bea oțet în loc de apă).

Gospodinele încep pregătirile pentru masa de Paști.

În Joia Mare se înroșesc ouăle, ca semn al morții lui Iisus Hristos și le spargem ca semn al Învierii și victoriei asupra morții. Datina este pusă de Biserică pe seama răstignirii, a sângelui vărsat de Domnul Iisus în timpul chinurilor. Ouăle care urmau să fie vopsite trebuiau puse cu câteva zile înainte într-o lădiță cu fân, deoarece la naștere și Iisus a fost așezat într-un staul cu fân. În tradiția populară ouăle de Paște au puteri miraculoase, iar oul roșu te apără de rele. Se vopsesc ouă în culori diferite, fiecare cu semnificația lui, însă bătrânele satului spun că acestea trebuie să fie doar roșii- roșu este simbolul sângelui, soarelui, focului și dragostei; verdele reprezintă înnoirea naturii, prosperitatea, speranța; galbenul este lumina, fericirea, ospitalitatea; albastrul reprezintă cerul, sănătatea, vitalitatea, iar violetul semnifică răbdarea și stăpânirea de sine.

În Sâmbăta Mare se face pasca - pâinea Domnului și cozonacul. Vineri seara gospodinele își pregătesc cele necesare: făina, pe care o cern, laptele, uleiul, zahărul, dau nucile prin mașină, lemnele pentru foc, sâniile (tăvile). În dimineața zilei de sâmbătă încep frământarea aluatului pe negustate, iar la sfârșit, înainte de a-l lăsa la crescut fac deasupra semnul crucii; unele gospodine spun și „Tatăl nostru”, iar altele „Doamne, ajută să crească!”. După ce lasă aluatul la crescut se spală pe mâini de resturile de coacă într-un vas cu apă - amestecul „zoaie” se dă animalelor și există superstiția că acestea vor crește și se vor înmulți asemeni aluatului. Altele merg cu o bucată din aluat la rădăcina unui pom și spun „Dă, Doamne, ca aluatul să crească și acest pom să rodească!”. În camera unde se pregătesc pasca și cozonacul trebuie să fie cald și nimeni străin nu trebuie să intre, ca să nu le deoache.

Pasca are formă rotundă, pentru că se zice așa erau scutecele lui Iisus, dar poate fi și în patru colțuri și atunci se zice că este piatra Lui de mormânt. Aluatul de pască este mai puțin dulce, deoarece se mănâncă la masa de Paști în locul pâinii. Pâinea Domnului se face doar la Paști și la Înălțare.

Cuptorul, curat și văruit, ca și întreaga gospodărie, este dat cu aghiazmă de către gospodină, „potrivit de foc” pentru ca săniile (tăvile) cu aluatul să fie aduse, nu înainte ca aluatului să i se facă „fața” - acesta este uns cu gălbenuș de ou. În timpul transportului săniilor și al introducerii lor în cuptor nu se vorbește, deoarece pasca sau cozonacul „crapă”.

După ce s-a scos „coptura” se introduce în cuptor mielul; gospodinele fac din carnea acestui animal o mulțime de bucate tradiționale: ciorbă de miel, drob, friptură, cu care vor încânta musafirii invitați la masă. Se zice că în prima zi de Paști „se stă acasă” cu familia, iar în celelalte două zile se primesc finii, alte rude, musafiri. Nimeni nu uită însă și de biserică, mergând cu jertfă „la capul morților” - ouă, cozonac, pască, vin, pe care, după citirea pomelnicului pentru morți de către preot, le vor da de pomană „celor duși la cele veșnice”.

În seara de Înviere ieșeau din casă și fetele, care până atunci și-au ținut și cusut costumul pentru Paști. Se păstrează încă obiceiul de a duce în coș în noaptea de Înviere pască, cozonac, ouă roșii, pe care preotul le sfințește după slujbă. La sfârșitul slujbei credincioșii se salută între ei cu „Hristos a-nviat!”, răspunsul fiind „Adevărat c-a-nviat!”, care se va auzi până la Înălțare (Ispas) când va fi înlocuit cu „Hristos s-a-nălțat!” - „Adevărat că s-a-nălțat!”

Pentru dimineața primei zile de Paști, gospodinele pregăteau o cană mare plină cu apă, în care puneau un ou roșu și o monedă - rând pe rând toți membrii familiei mergeau și se spălau cu apa aceea pentru a fi frumoși, roșii în obraz ca oul, voioși și curați ca apa. Ultimul care se spăla lua și banul și oul, fiind considerat cel mai norocos.

Întoarcerea la obiceiurile și tradițiile noastre poate fi o condiție importantă pentru păstrarea identității noastre culturale. Limba, folclorul, istoria, obiceiurile și tradițiile ne definesc ca popor, ca entitate în spațiul cultural european. Lucian Blaga afirma că „veșnicia s-a născut la sat”, spațiul rural fiind păstrătorul acelei culturi arhaice, ancestrale, aproape mitice.

Toate aceste tradiții creionează în linii mari bogăția spirituală de care dădeau dovadă bunicii noștri. Ne place frumusețea lor și în acest univers ne simțim acasă.

Tradiții și obiceiuri de Sfintele Paști

*Profesor învățământ primar Ionașcu Cristina
Colegiul Național Pedagogic „Ștefan cel Mare” Bacău*

Probabil că nimic altceva nu poate defini mai bine spiritul unui popor decât străvechile sale tradiții și obiceiuri. Călătorul vestit va fi surprins să descopere în România un loc plin de legende, mituri și tradiții păstrate de-a lungul secolelor. Tradițiile românilor sunt comori ce nu ar trebui uitate sau părăsite și nici schimbate prin troc cu alte obiceiuri importate din alte țări. Ele sunt ale noastre, ne caracterizează, ne definesc și prin ele ne simțim mai bogați, mai aleși, mai altfel decât alții. Aceste tradiții ne fac mai „exotici” în ochii europenilor și altor nații, putem fi subiect de discuții și de laudă, de aprecieri cu semnul mirării. Tradițiile românilor sunt diferite de la o zonă la alta, după cum spune vorba „câte bordeie, atâtea obiceiuri”, însă tocmai acest lucru ne face mai frumoși, mai atrăgători și mai originali. Poporul român a fost întotdeauna un popor credincios, în majoritate ortodox, iar majoritatea tradițiilor și obiceiurilor relaționează cu sărbătorile religioase.

Trăim într-o lume modernă, în care prioritățile devin tot mai mult cele materiale, îndepărtându-se partea spirituală, sufletească, sau lăsând-o printre cele din urmă. Tradițiile și obiceiurile de Paști, comori atât de scumpe ale spiritualității poporului român, sunt parcă mai puțin scoase în evidență, iar atunci când sunt prezentate, totul devine parcă un spectacol preluat dintr-o lume cu „A fost odată” - încât ne e greu să le păstrăm și să le transmitem mai departe generațiilor următoare.

În postul Paștilor creștinii postesc, unii au o regulă de viață de a cinsti tot sfântul și marele post. Și o fac cu nădejdea că Hristos se va milostivi spre viața lor, că îi ajută în tot ce fac și jertfa lor nu este decât ceea ce sunt datori să facă, în comparație cu jertfa de pe cruce a Mântuitorului nostru. De asemenea, își fac curat nu numai în casele în care locuiesc, însă își curăț și sufletul - sălașul trupului prin spovedanie, apoi îl hrănesc cu Împărăția - cea mai scumpă mâncare și băutură pe care Hristos ne-a dat-o în dar spre mântuirea noastră. În școli este deja un obicei ca elevii să meargă la spovedanie în mod organizat, pe clase, cu profesorul de religie, în perioada Postului mare. Acești copii trăiesc obiceiul creștinesc de a se spovedi în postul Paștelui măcar, dacă nu chiar mai des. Iar noi, cei mari, avem de luat aminte să ne păstrăm și noi sufletul curat, dacă nu, să ni-l curățăm, ascultând de porunca Mântuitorului - să fim „ca pruncii”.

Dacă ouăle se vopsesc în Joia Mare, ziua în care a avut loc Cina cea de Taină - ziua celor 12 Denii la care credincioșii participă la biserică în număr foarte mare, Vinerea mare este zi de doliu pentru creștinătate. Este zi aliturgică, nici Liturgia nu se săvârșește, această slujbă presupune bucuria Învierii, iar în această zi medităm la jertfa Mântuitorului. După masă creștinii participă la Prohodul Domnului, o slujbă pe cât de încărcată de tragismul

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

evenimentelor care pomenesc și cinstesc moartea Domnului, pe atât de înălțătoare prin frumusețea versurilor celor trei stări care se cântă alternativ de către preoți alături de credincioși.

În noaptea de Înviere mergem la biserică cu coșul de Paști pentru sfințire, în care punem bucate tradiționale: pasca făcută în casă, vin, carne de miel și ouă roșii. Roșii pentru că roșie e culoarea sângelui lui Hristos care a curs pentru a ne aminti nouă de rănilor păcatelor și a le vindeca prin sfântă jertfă Sa. La Înviere ținem în mână lumânări aprinse. Lumina este simbolul vieții, simbolul lui Hristos - Învierea și Viața, iar noi ne înveșmântăm în lumina cea dătătoare de Viață - viața veșnică.

Este o sărbătoare împărătească de un mare fast, în care totul se îmbracă în sărbătoare și lumină: credincioșii îmbrăcați de sărbătoare-în costum popular pe la țară, lumânările ținute de preoți în mână sunt frumos împodobite, biserica este înveșmântată în alb, iar veșmintele în care slujesc preoții de Paști sunt strălucitoare. Într-o asemenea atmosferă, toți cântă într-un glas „Hristos a înviat din morți/Cu moartea pe moarte călcând”. Și noi rămânem în picioare. Vremea postului și a jertfei a trecut, Hristos ne-a ridicat, ne-a îndreptat. De Paști și în prima săptămână după Paști nimeni nu mai îngenuchează, ci putem sta drepti înaintea lui Dumnezeu când ne rugăm, dar nu pentru că am fi atât de drepti, ci prin harul și dreptatea Sa însoțită de iubirea Sa jertfelnică. Și acesta este adevărul creștinesc: Hristos a învins moartea, a desființat moartea sufletului și ne-a câștigat viața veșnică. E normal să ne bucurăm. Toți, pentru că Hristos pe toți ne-a mântuit: cei mici și cei mari, cei bogați și cei săraci, cei de azi și cei de mâine, până la sfârșitul veacurilor.

Activități propuse pentru a fi efectuate cu elevii:

- încondeierea ouălor, icoane pe sticlă;
- confecționarea de felicitări de Sfintele Paști;
- Spovedania elevilor înainte de Sfintele Paști;
- vizite la case de copii sau orfeline;
- concursuri religioase pe tema Sfintelor Paști, ghicitori religioase-concurs tematic;
- în vizită la cei bolnavi și singuri.

Tradiții și obiceiuri de Ignat

*Profesor învățământ primar Iosub Ștefania-Iuliana
Școala Gimnazială „Nicolae Bălcescu” Nicolae Bălcescu*

Pentru noi toți, iarna nu este numai anotimpul zăpezii și al frigului, ci și acela al bucuriilor prilejuite de atâtea datini și obiceiuri legate de sărbătorirea Nașterii Domnului.

Vechile datini românești ne ajută în fiecare an să simțim și să trăim atmosfera plină de căldură și veselie a Sărbătorilor de iarnă. La români, sărbătorile de iarnă, îndeosebi cele de Crăciun sunt adevărate sărbători de suflet.

Amintirile copilăriei ce ne revin puternic în minte și suflet, zăpezile bogate și prevestitoare de rod îmbelșugat, colindele și clinchetele de clopoței, mirosul proaspăt de brad, dar și de cozonaci, nerăbdarea așteptării darurilor, toate creează în sânul familiei o atmosferă de basm, liniște sufletească și iubire.

Obiceiurile legate de sărbători fac parte din cultura tradițională a neamului nostru. Este o mare bucurie că încă se mai păstrează în unele zone ale țării aceste datini care ne ajută să înțelegem sărbătoarea respectivă precum și să ne bucurăm împreună cu cei dragi. Păstrarea acestor datini este o mărturie vie a faptului că avem o conștiință a neamului din care facem parte. Obiceiurile țin de conștiința poporului român pentru că exprimă înțelepciunea populară a acestui neam, ele sunt esențe ale bogăției noastre spirituale.

Un obicei foarte cunoscut este „tăierea porcului”. În unele zone ale țării, porcul se taie de Ignat, adică în 20 decembrie. Se zice că porcul care n-a fost tăiat în această zi nu se mai îngrașă, căci și-a văzut cuțitul. Animalul sacrificat în această zi este substituit al zeului care moare și renaște, împreună cu timpul, la solstițiul de iarnă. În antichitate, porcul a fost simbol al vegetației, primăvara, apoi sacrificiul lui s-a transferat în iarnă.

La români, tăierea porcului în gospodăria proprie reprezintă un motiv de mândrie și de bucurie semnalând și apropierea Crăciunului. De-a lungul anilor, această activitate a creat la rândul ei o sumedenie de tradiții și obiceiuri.

La tăierea porcului nu trebuie să stea nimeni prin apropiere, dintre cei care sunt miloși din fire, căci se crede că porcul moare cu mare greutate, iar carnea unui asemenea porc nu va mai fi bună. Cel ce taie porcul, nu trebuie să strângă din dinți, ca să nu iasă carnea porcului tare și să fiarba cu greutate.

Bătrânii de la țară spun că după ce porcul este tăiat, pârliț și spălat, se recomandă punerea unei pături peste el și un copil să-l încalceze. Astfel, anul viitor va fi unul lipsit de boli și plin de bogății, sănătate și prosperitate.

Ion Creangă marturisește în „Amintiri din copilărie”: „La Crăciun, când tăia tata porcul, și-l pârlița, și-l opăria, și-l învălia iute cu paie, de-l înădușii, ca să se poată rade mai frumos, eu încălecam pe porc deasupra paielor și făceam un chef de mii de lei”.

Unul dintre momentele unice în cadrul ritualului anual al tăierii porcului este scosul splinei. Se obișnuiește ca toți participanții să amuțească preț de un minut pentru că e lucru mare.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Conform tradiției populare, splina porcului de tăiat reprezintă cel mai de încredere „oracol” de consultat când vine vorba de năprâsnicia iernii. Dacă la partea dinspre capăt splina este groasă, iarna va fi una grea, cu multă zăpadă, în timp ce vara va oferi o recoltă bogată.

Totuși, dacă splina este subțire iarna nu va aduce foarte mult omăt, ci va fi mai degrabă geroasă, iar primivăra își va face apariția mai repede. În schimb, anul nu va fi la fel de îmbelșugat.

Imediat după sacrificare, gospodarul face „pomana porcului”: oferă celor care l-au ajutat la tăiat (uneori și vecinilor) șorici, carne proaspăt prăjită și un pahar de vin (sau țuică fiartă în anumite zone).

Așa ceva nu poate și nu va fi omis niciodată de către cei care țin cu sfințenie la această sărbătoare. După ce porcul este tranșat, gospodarul va alege cele mai fragede bucați de carne și i le dă nevastei la bucătărie.

Denumirea de pomana porcului a fost dată de megieși și reprezintă prima masă din porcul tăiat atunci. De asemenea, este și cea mai gustoasă. Carnea poate fi gătită fie în bucătărie, fie afară într-un ceaun alături de puțin piper boabe, foi de dafin și apă. Cunoscutele „porcării” sunt servite de obicei cu mămăliguță aburindă, un bol de mujdei de usturoi și un pahar de țuică. În acea zi se pregătesc bucatele tradiționale pentru Crăciun: cârnați, caltaboși, jumări, sângerete, slănină sau șuncă, etc.

Uneori gospodarii nu mai pârlesc porcul dacă acesta are deja 2 - 3 ani deoarece șoricul este prea gros și nu mai poate fi mâncat. Mai mult, acesta nu va putea fi folosit nici la prepararea bucatelor. Astfel, porcul tăiat va fi jupuit, iar pielea sa va fi folosită pentru opinci.

În zilele noastre, aceste opinci mai sunt folosite doar de țăranii vârstnici din unele regiuni ale Moldovei și doar pe timp de iarnă.

Ignatul era un motiv în plus de bucurie și pentru copiii din România: aceștia făceau rost de cea mai frumoasă jucărie – beșica de la porc. Iar la câteva zile distanță, copilașii mergeau la colindat și nu se întorceau acasă până când nu aveau traista plină.

Astăzi, în puținele zile rămase până la Crăciun, gospodinele fac piftie (răcitură), sarmale, cozonaci cu nucă, mac și rahat (sau brânză și stafide), plăcintă și prăjituri diverse. În același timp, începe curățenia în casă și în curte, împodobirea locuinței și pregătirea hainelor pentru Sărbători.

Odată finalizate toate pregătirile, gospodinele pun din fiecare fel de mâncare câte ceva într-un coș de nuiele și o sticlă cu vin și duc acest coș la biserică, în seara de ajun, pentru sfințire.

Bibliografie:

T. Pamfile. 1977, Mitologie românească, Ed. All, București;

I. Nicolau, 1998, Ghidul sărbătorilor românești, Ed. Humanitas, București.

Tradiții și obiceiuri băcăune

*Profesor învățământ primar Leonte Adriana
Școala Gimnazială Sascut*

Neamul moldovenesc este bogat în tradiții și obiceiuri ce oferă unicitate zonei și contribuie la consolidarea și identitatea națională.

Tradițiile și obiceiurile din zona Moldovei sunt unele dintre cele mai frumoase și emoționante obiceiuri cu care se mândrește țara noastră. Datinile respectate cu ocazia diverselor sărbători, religioase sau nu (Crăciun, Paște, 1 Martie) sau evenimente importante din viața omului (naștere/botez, nuntă, înmormantare) reprezintă moștenirile lăsate de strămoși spre a fi transmise din generație în generație. Vom trece în revistă datinile legate de sărbătorile de peste an, iar cele de iarnă sunt încununate cu cea mai largă paletă de tradiții și obiceiuri populare.

Pe 6 Decembrie, Sărbătoarea Sfântului Nicolae dă startul sărbătorilor, tradițiilor și obiceiurilor de iarnă. Specific acestei zile, este faptul că este așteaptă cel mai mult de copii, căci în noaptea de Sf. Nicolae, cei care au fost cumini pe tot parcursul anului și care își curăță mereu încălțămintea găsesc în ea dulciuri și multe alte daruri.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

În Ajunul Crăciunului, adulții, dar în special copiii umblă cu colindatul de la casă la casă, vestind nașterea Domnului. După colind, copiii sunt răsplătiți de către gazde cu dulciuri sau bani. În Bacău se respectă datina împodobirii bradului, iar unele gospodine încă mai apelează la un obicei stravechi – ornatul casei cu plante purtătoare de noroc – busuioc, ochise, maghiran, bumbișor. Tot în această seară, copiii îl așteaptă pe Moș Crăciun pentru a le pune daruri sub brad. În ziua de Crăciun, pe mesele băcăuanilor întâlnim bunătăți tradiționale (tobă, caltaboși, cârnați, piftie, sărmăluțe, poale-n brâu, dar și plăcinte moldovenești sau cozonaci) pe care gospodinele le pregătesc cu mare sfințenie și hărnicie în ajun. Tradiția spune că în Ajunul Crăciunului nu se dă gunoiul afară din casă și nici nu se împrumută lucruri. Fetele nemăritate au șansa să își vadă ursiții în vis dacă pun noaptea la fereastră bucațele mici din toate bunătățile pregătite pentru sărbătoare.

În Ajunul Anului Nou, copiii umblă cu uratul sau plugușorul, dorindu-le stăpânilor caselor un an nou fericit, prosper și cu cât mai multe realizări frumoase; recompensele pentru urările copiilor pot fi de asemenea dulciuri sau bani. Tot în noaptea de ajun se joacă o serie de scenete și jocuri cu măști, precum Ursul și Capra, ce au menirea de a aduce voce bună în casele tuturor oamenilor. Urșii de Anul Nou și ursarii săi alungă demonii din casele și gospodăriile oamenilor, mesajul fiind simplu per ansamblu: dorința spre un an fericit și împlinit. Prin jocul caprei are loc o chemare a forței divine pentru a aduce belșug în Noul An, în special în agricultură.

În prima zi a anului, copiii merg cu Sorcova ce este considerată o baghetă magică, prin intermediul căreia se oferă celui sorcovit sănătate, vigoare și putere.

O altă sărbătoare importantă este Paștele, fiind marcată și în Bacău de tradiții și obiceiuri specifice. Săptămâna Mare sau ultima săptămână de post abundă în obiceiuri și tradiții – se merge în fiecare seară la biserică, joi se încondeiază ouăle, culoarea tradițională fiind roșu, vineri este zi de post negru, iar sâmbătă gospodinele coc cozonacii, pasca și pregătesc mâncăruri din miel, în special drob. În noaptea Învierii Domnului, membrii familiei merg la biserică pentru a fi martori ai Învierii, a cânta „Hristos a Înviat!” și a sfinți bucatele pregătite. În dimineața de Paști, fiecare se spală pe obraji cu un ou roșu și cu apa dintr-o cană în care se pun câțiva bănuți, iar pasca este mâncată prima dată, în loc de anafură.

Alt obicei din zona Bacăului este ca fetele nemăritate să se ducă în noaptea de Înviere la biserică și să spele clopotnița cu apă curată, iar în dimineața Paștelui să se spele cu ea pe față pentru a fi pe placul băieților neînsurați. Conform tradiției, feciorii care nutresc sentimente pentru fete nemăritate trebuie să meargă la casele lor și să le dăruiască câte un ou roșu.

Mărțișorul este o sărbătoare care poartă amprentă românească; 1 Martie este sărbătoarea venirii primăverii. În această zi, băcăuanii își pun pe haine, în regiunea inimii, mărțișoare. Ele prezintă simboluri unice în care este obligatorie prezența culorilor alb și roșu. Albul semnificând puritatea, iar roșul, viața.

O veche legendă moldovenească spune că de 1 Martie, *Primăvara* a ieșit dintr-o pădure și a văzut cum, de sub zăpadă, răsare primul ghiocel. Fiind frig, a dat zăpada la o parte. *Iarna*, însă, s-a enfuriat și a înghețat de îndată ghiocelul. *Primăvara* a acoperit mica floare cu mâinile ei, însă s-a rănit la un deget, iar din deget s-a prelins o picătură de sânge cald care, căzând peste ghiocel, l-a reînviat. Astfel, *Primăvara* a înfrânt *Iarna*, iar de-atunci culorile mărțișorului au rămas roșu ca sângele și alb ca zăpada.

Pentru a pastra vii aceste obiceiuri și tradiții, o serie de evenimente și festivaluri sunt organizate în Bacău. „Alaiul Datinilor și Obiceiurilor de Iarnă” are loc imediat după Crăciun, în Bacău, iar în Comănești se desfășoară „Festivalul de Datini și Obiceiuri Stramoșești”. Un alt eveniment important este „Zestrea”, Festivalul Național de Folclor și Tradiții populare care prezintă și obiceiuri legate de nuntă și are loc în luna august. În a doua jumătate a luni iulie, în stațiunea Slănic-Moldova se organizează Festivalul de Folclor „Serbările Oituzului”, ocazie cu care are loc și un târg al meșterilor populari. Un alt eveniment îndrăgit este „Festivalul Plăcintelor” unde se prezintă și se promovează arta gătitului tradițional.

Ocupații tradiționale

*Profesor învățământ primar Lupu Anca
Școala Gimnazială „George Enescu” Moinești*

Ocupațiile au fost dintotdeauna și sunt și în prezent condiționate de natura și bogăția resurselor și determinate de capacitatea locuitorilor de a le folosi și prelucra. De-a lungul timpului ocupațiile de bază au fost: creșterea animalelor (bovine, cabaline, ovine, caprine, porcine etc), păstoritul pe întinsele fânețe și pășuni, exploatarea și prelucrarea lemnului în pădurile înconjurătoare, agricultura, vânătoarea, exploatarea zăcăminelor de țiței și pentru o scurtă perioadă exploatarea sării de potasiu.

Învățarea meșteșugurilor în trecut a fost asigurată prin transmiterea directă din tată în fiu, ceea ce a determinat caracterul familial al acestora. Mica industrie era suficient dezvoltată cât să asigure o serie de servicii populației, existând diverși meșteri care aveau ateliere de tâmplărie, fierărie, cizmărie, cojocărie, olărie sau dogărie. În partea nordică, unde predomină suprafețele acoperite cu pădure, cele mai multe și mai importante meșteșuguri au fost orientate spre prelucrarea lemnului: debitatul, dulgheria, drănițitul, rotăria, tâmplăria, dogăria, lemnăria măruntă

și altele. Sunt încă meșteșugari de seamă, numărul lor fiind din păcate în continuă scădere. Printre cele mai spectaculoase realizări în „arta lemnului” la Tazlău, Balcani și Solonț sunt porțile, gardurile și troițele, care poartă amprenta istorică a locurilor.

Din Catagrafia pe anul 1820, rezultă că oamenii se ocupau și cu olăritul, satele Frumoasa și Băhnășeni fiind cunoscute pentru meșterii olari, din ale căror mâini rezulta o ceramică de diverse forme: strachini mari și mici, oale, ulcele, lăptare, butoiașe, cânițe etc. Date despre această îndeltnicire le găsim în studiul: *Olăritul, meșteșug de tradiție în Județul Bacău*, o lucrare amplă, rod a trei decenii de studii și cercetări întreprinse de autorii Teodosie Rotaru și Dorinel Ichim. Acesta cuprinde monografiile închinat localităților în care meșteșugul se mai practică: Oituz, Frumoasa (Balcani) și Lilieci - Hemeiuși, dar și celor în care olăritul a supraviețuit până în pragul mileniului trei: Schitul-Frumoasa (Balcani), Băhnășeni (Pârjol), Solonț, Cucuieți (Solonț) și Răchitoasa. De aici aflăm că exista și un **drum al olarilor**, care lărga aria de desfacere a ceramicii produse în cele două centre (Teodosia Rotaru, Dorinel Ichim, „*Olăritul, meșteșug de tradiție în județul Bacău*” Ed. Egal, 2006, p. 45). În prezent, această îndeltnicire a devenit doar o amintire, fapt indus de cererea pe piață a acestor produse care este tot mai mică, dar și din cauza lipsei de interes a celor tineri, care nu își pot imagina că mai pot supraviețui practicând o astfel de activitate.

În *Condica Liuzilor* pe anul 1803 se pomeneste că oamenii aveau loc puțin, ocupându-se și cu **cărașia**, o altă îndeltnicire străveche a locuitorilor, lucru impus de pământul sărăcăcios, slab productiv. Astfel, aceștia erau nevoiți să facă diverse transporturi de materiale pentru a-și rotunji veniturile, contra unor sume de bani sau alimente. În funcție de caracterul negustoriei și produselor comercializate, aceștia erau numiți în diverse feluri: cotiugari (material lemons și produse din lemn), păcurari sau găzari (păcură și gaz lampant), sărari (sare și slatină), vărari (piatră de var), olari (ceramică). Bineînțeles că această activitate, cărașia, era practică de cei care aveau care sau căruțe trase de boi sau cai. Astfel, sătenii cumpărau sare de la Târgu-Ocna (fiind destul de aproape de salină) și o transportau în scopul vânzării sau schimbului cu cereale în localitățile din valea Bistriței, ajungând până la est de Siret. (Gh. Popa și Gh. Marcu, *Băsești pe Tazlău, monografie nepublicată*, 1978, p. 122). Acest tip de cărașie era practicat de către sătenii din toate satele de pe raza localităților din regiune. În regiune există o altă resursă naturală importantă: petrolul. Folosită pentru ungerea osiilor la care, pentru iluminatul curților boierești sau pentru tratarea unor boli la oameni sau la animale, păcura este exploatată aici din vremuri îndepărtate, primele documente care atestă prezența fântânilor de păcură în regiune datând de pe vremea lui Alexandru cel Bun. Primele însemnări scrise menționează prezența păcurii la Cucuieți – Pădurăreni în anul 1560 (*Bilanț de mediu nivel I și Raport la Bilanț de mediu nivel I, Institutul Național de cercetare și dezvoltare pentru Ecologie industrial – INCD ECOIND București, Petrom S.A., Sucursala Moinești, Parc 395 Cucuieți*, p. 23.). Gropi de păcură sunt menționate și în satele Tescani, Solonț, Câmpeni, Tazlău etc. Locuitorii din aceste sate vindeau deasemenea păcură și gaz lampant (pe care îl procurau de la distileriiile de la Moinești și Buhuși) în satele de pe valea Bistriței, ajungând până în zona Maramureșului și Bucovinei. De aici se întorceau cu brânză, pe care mai apoi o vindeau (Constantin Matasă, *Prin Moldova de sub munte*, p. 32, 1965). Se realiza astfel un tip de comerț specific, pe bază de troc, rezultatul fiind întregirea veniturilor. La Solonț a fost înființată în anul 1858 „Fabrica de gaz”, care asigura necesarul de gaz lampant pentru iluminarea orașului Iași (Iulia Văcărașu, *Industria grele ale județului Bacău* în Carpica, Muzeul de Istorie Bacău, VIII, 1980, nr. 197, p. 157). Spre sfârșitul secolului XIX, alături de puțurile marilor arendași se mai găseau numeroase puțuri săpate de țărani și exploatate de aceștia cu dijmă. Alții, mai ales din satele Băhnășeni și Frumoasa ajungeau până la Bicaz, tot pe valea Bistriței, unde vindeau păcură și aduceau în schimb piatră de var nestins, pe care o comercializau în satele din bazinul hidrografic al Trotușului, fiind ușor de recunoscut datorită căruțelor cu coviltir dar și strigătului de îndemn tipic și cu puternic ecou în timp „hai la var!”. Sătenii din Cucuieți-Solonț, Băhnășeni și Frumoasa comercializau produse de olărie, pe un drum ce ajungea până la Târgu-Neamț. La Tazlău și Balcani se practica cărașia cu alt specific, influențată de profilul forestier al zonei. Astfel, *cotiugarii* (sătenii care aveau căruță și cai) transportau chereștea, draniță, grinzi pentru construcții sau lemn de foc în satele din valea Bistriței, de unde se întorceau fie cu cereale fie cu bani (C. N. Fedeleș, *Monografia Băncii Populare „Păstrarea” și a Societății cooperative de păduri „Toporul”, 1914*).

La Tazlău, Schitu-Frumoasa, Cucuieți, Solonț și Băsești există încă din perioada eneolitică izvoare de apă sărată, din care se scoate slatina sau sararmura, un produs alimentar de strict necesitate. Exploatarea arhaică sunt de mici dimensiuni și apar sub forma unor fântâni de slatină căptușite cu bârne de stejar, împletitură de nuiele sau de tip buduroi (ghizd/ghizdea ⁴⁹ de fântână confecționat dintr-un trunchi de copac). Încă din neolitic sarea cristalizată se obținea prin fierbere în vase cermice, prin așa numita metodă briquetaje iar mai târziu, în epoca bronzului, i se adaugă o altă metodă, care folosea vase de lemn/troace pentru obținerea sării din apa sărată. Este foarte probabil ca sarea să fi fost exploatată și la suprafață, în cunoscutele gropi de sare (numite și sărării). Slatina se transporta cu ajutorul carelor, folosindu-se butii de 15 - 20 de litri sau butoiașe de peste 100 de litri, fiind comercializată la răndu-i în satele și târgurile de pe valea Bistriței, ajungându-se până la est de Siret. În perioada medievală, prin vale trecea celebrul **Drum domnesc al sării**, ce pornea de la Târgu-Ocna și ajungea până la Suceava, convoaiele de care trase de boi întinzându-se de multe ori pe lungimi ce depășeau 800 de metri (Ion Lupu, *Sub semnul marelui Ștefan – Hemieni*

⁴⁹ Ghizdea = diminutiv al lui ghizd; au rolul de a căptuși un puț ca să nu se surpe (conform dexonline).

1470, 2003). La Tazlău se afla de altfel și vama de ținut, aici negustorii plătind diverse taxe pentru a putea transporta și vinde marfa mai departe. Morăritul a fost un alt meșteșug specific satelor situate pe văile râurilor, existând numeroase mori de apă. Cu timpul, acestea au fost înlocuite cu morile electrice, care nu mai erau condiționate de ger sau secetă. (în revista *La Tazlău*, anul II, Nr. 7/1997, p. 20).

Ocupație de tradiție și necesară a fost și albinăritul, în vechile documente fiind menționate numeroase prisăci în regiune. Pe lângă miere un rol important avea și ceara, care era folosită atât pentru plata unor taxe cât și ca articol comercial, datorită utilizării sale multiple.

Alte meșteșuguri importante erau țesutul în casă la război, cusutul, confecționarea costumului popular-tradițional bărbătesc și femeiesc, confecționarea măturoaielor din nuiile de mesteacăn și a coșurilor și scaunelor împletite din nuiile de răchită sau alun. Cu țesutul se ocupau femeile, folosind motive decorative moldovenești. Țesăturile erau de obicei sub formă de scoarță, covor, lăicer sau cergă. În trecut se cultiva și prelucra cânepa, din care se obțineau fire și fibre folosite la confecționarea articolelor de îmbrăcăminte.

La Cucuieți (Solonț) a existat o fabrică de sticlă care a funcționat aproximativ între anii 1900 - 1925, unde lucrau peste 130 de muncitori din satele Cucuieți, Solonț și Băhnășeni, pentru efectuarea muncilor necalificate. În 1925 fabrica a ajuns la faliment, datorită creșterii prețului lemnului, care era folosit drept combustibil. Fabrica a fost ulterior demolată, din materialele rezultate fiind construită biserica ortodoxă din centrul satului (Angelica Rotaru, Angela Rotaru – Dumitrescu, Mihai Rotaru, în *Monografia satului Cucuieți*, Ed. Partoș, Timișoara, 2016, p. 89).

Practica arhitecturii lemnului ca element al arhitecturii populare tradiționale a lăsat vizibile în spațiul sătesc o serie de elemente de o valoare patrimonială deosebită: porți, garduri, stâlpi ornamentați, console, panouri etc. Decorul arhitectural îmbrățișat de meșterii populari este bazat pe creștături și traforări, având ca motive elemente specifice vieții la țară. Se observă astfel un ansamblu de decorații geometrizeate realizate din linii drepte, puncte, cercuri, linii frânte, triunghiuri sau romburi. Se adaugă și elemente de vegetație: flori, plante, arbori, predominând broderia de tăieturi în relief, deseneuri scrijelate sau simple creștături. Aceste elemente tradiționale se mai păstrează mai cu seamă în vechile sate răzeșești (Băsești, Cucuieți), dar și în satele ascunse de civilizație, unde populația este îmbătrânită.

Elementele de originalitate sunt legate de *arhitectura caselor*, care s-a menținut mult timp în toate așezările din Valea Tazlăului. Astfel, fațadele caselor arătau măiestria dulgherilor, frontoanele fiind împodobite cu simboluri astrale (soarele și luna) ce încadrează pomul vieții (bradul), iar streșinile erau adevărate dantelării florale. Deși multe din interioarele caselor vechi aveau drept caracteristică principală sobrietatea, lucru datorat traiului modest al oamenilor, multe dintre acestea erau împodobite cu *textile* de interior, de o reală valoare estetică (lăicere, cergi, ștergare, țoluri, macaturi etc.), de diverse culori și cu motive decorative aparte (flori deschise cu boboci, frunză de stejar și viță de vie, cruce și stea).

Cum era și firesc într-o regiune acoperită cu pădure, cele mai multe și mai importante meșteșuguri au fost orientate spre prelucrarea lemnului: debitatul, dulgheria, drănițițul, tâmplăria, dogăria, rotăria, lemnăria măruntă și altele. Sunt încă meșteșugari de seamă în sate, numărul lor fiind din păcate în continuă scădere. Printre cele mai spectaculoase realizări în „arta lemnului” sunt porțile.

În lipsa unei strategii coerente de valorificare a patrimoniului cultural tradițional, peisajul sătesc suferă o transformare care denaturează autenticul, tradiționalul, scăzând din potențialul turistic general (porțile de lemn sunt înlocuite de porți metalice, se montează garduri de beton și metal, casele nou construite au implant de arhitectură occidentală, cu acoperișuri în două ape, terase supradimensionate, „împodobite” cu mici statuete, unele desfigurând complet stilul arhitectonic moldovenesc).

În acest fel arhitectura tradițională dispare, lăsând locul unei arhitecturi mutilate, ce nu aduce plus-valoare peisajului rural.

În consecință, se impun măsuri de protejare urbanistică a valorilor de patrimoniu în cadrul unei viziuni strategice asupra dezvoltării rurale și a tuturor subansamblurilor de referință. Astfel, în dezvoltarea fondului construit, a spațiilor verzi, a echipării edilitare și a calității mediului trebuie să se țină seama de patrimoniul cultural existent, fiecare zonă cu potențial fiind inclusă în cadrul unor programe specifice de dezvoltare turistică, culturală, de agrement sau de continuitate a activităților meșteșugărești specifice.

Ilustrarea culturii prin tradiții

Profesor învățământ primar Mareș Titiana
Școala Gimnazială Solonț

În cultura populară tradițională, obiceiurile formează un capitol important, deoarece întreaga viață a omului, munca lui din timpul anului și diferitele lui ocupații, relațiile cu semenii și întrupările mitologice erau întrețesute cu obiceiuri.

Obiceiurile au semnificații profunde asupra omului și relațiilor lui cu natura, cu mediul înconjurător. Astfel, acestea prezintă viața socială și diversele aspecte ale desfășurării ei. Unele obiceiuri au păstrat până astăzi forme

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

ample de desfășurare, în care riturile vechi se îmbină cu acte ceremoniale, cu manifestări spectaculoase, asigurând poporului român unicitatea prin cultura variată și atrăgătoare.

Sărbătorile populare au trei funcții esențiale:

- întrețin relația cu sacrul, abătându-i pe oameni de la cele lumești, ajutându-i să-și reînnoade legăturile cu cele de dincolo;
- refac grupul comunitar, înlesnind comunicarea directă, pe care se bazează cultura omului de la sat;
- pun societatea în acord cu Cosmosul.

Folcloristica a grupat obiceiurile calendaristice în patru cicluri care corespund celor patru anotimpuri: de primăvară, de vară, de toamnă și de iarnă. Acestea se impart la rândul lor în două mari categorii: sărbători cu dată fixă (6 ianuarie – Boboteaza, 1 Martie – Mărțișorul, Baba Dochia 9 Martie – Mucenicii, 25 Martie – Buna Vestire (Blagoveștenie); Ziua Cucului, 23 Aprilie – Anul Nou Pastoral (Sfântul Gheorghe), 24 Iunie – Sfântul Ion de Vară, Sânzienele (Drăgaica), 29 iunie – Sfinții Petru și Pavel, 25 Decembrie – Crăciunul, Colinde și obiceiuri de iarnă: steaua, capra, plugușorul, irozii, colindele cântate) și sărbători cu dată mobilă (raportat la data Sărbătorilor Pascale din anul calendaristic respectiv, cum ar fi: moșii de iarnă, lăsata secului de brânză, lăsata secului de carne, Bunavestire, Floriile, Paștele, Înălțarea, Rusaliile etc.).

Prin aceste tradiții și obiceiuri se conturează profilul unic și de neegalat al poporului român, care are rădăcini adânci în istoria neamului românesc și se remarcă identitatea acestui popor minunat cu oameni simpli, de poveste.

Bacăul este un oraș din zona Moldovei care păstrează la loc de cinste obiceiurile locale și le promovează de fiecare dată prin intermediul diverselor evenimente culturale: simpozioane, serbări școlare, zilele orașului, sărbătorile de iarnă, de primăvară, de vară de toamnă etc. Portul popular este de asemenea, unic și foarte valoros. Motivele naționale, țesute cu mîgală pe costume, evidențiază creativitatea, credința și originalitatea poporului român.

Astfel, funcționează Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Bacău, o instituție publică de cultură ce se află sub autoritatea Consiliului Județean Bacău. Acest centru de promovare a culturii:

- inițiază și desfășoară proiecte și programe culturale în domeniul educației permanente și al culturii tradiționale;
- cercetează stadiul actual al tradițiilor și al creației populare specifice fiecărei zone etnofolclorice a județului;
- coordonează metodologic activitatea așezămintelor culturale de nivel județean;
- asigură asistență de specialitate.

„Cultura înseamnă dezvoltarea perfectă și egală a omului în toate privințele.”
(John Burroughs)

Obiceiurile și tradițiile respectate în județul Bacău

*Învățătoare Mavriche Diana-Mirabela
Școala Gimnazială „Emil Brăescu” Măgura, Bacău*

Regiunea Moldovei este situată în partea de Est a Romaniei și cuprinde teritoriile a opt județe: printre care și Bacău. Obiceiurile și tradițiile din Moldova sunt unele dintre cele mai autentice, fiind puțin influențate de cultura altor popoare. În universul rural se pastrează valorile, datinile și meșteșugurile moștenite de la străbuni, astfel ca pe ulițele satelor vei descoperi o lume specific tradițională, plină de semnificații, povești și legende. Pitorescul peisajelor, arta populară, spectacolul sărbătorilor și modul de viață al moldovenilor bacăuani te îmbie fără doar și poate, dându-ți deseori impresia că este un mod de oprire a eternității.

Crăciunul este sărbătoarea cea mai așteptată din an; copiii sunt nerăbdători să primească daruri, iar adulții se bucură de tradițiile specifice, de reuniunile cu familia, de slujbele binecuvântate cu puterile duhovnicești și de colindele ce-ți aduc în prim plan nașterea Domnului Iisus Hristos. Foarte multe obiceiuri sunt respectate în această perioadă, căci băcăuanii nu au uitat de practicile bătrânilor și de vechile superstiții. Săbătorile de iarnă încep pe 6 decembrie, când se celebrează ziua Sfântului Nicolae. Cu o seară înainte, cei mici își lustruiesc ghetuțele și le așează la cotruță sau lângă ușă, sperând că Moșul să îi răsplătească pentru faptele bune. Bătrânul le aduce dulciuri copiilor cuminți, iar celor obraznici le lasă doar o nuielușă. După această dată încep pregătirile pentru Crăciun: femeile fac curățenie, gospodăria este aprovizionată cu alimente pentru prepararea bucatelor tradiționale, în special carnați, sarmale, colaci și nelipsitul cozonac, barbații caută cel mai frumos brad, iar tinerii învață colinde, ca mai apoi să cânte și să încante cu glasurile lor binecuvântate, lăsate ca dar de la Dumnezeu.

În Ajun, cetele de colindători pornesc prin sate sau prin orașele băcăuane ca să vestească nașterea Domnului. Grupuri de copii și tineri merg din casă în casă și le urează gazdelor sănătate, bucurie și prosperitate, fiind răsplătiți cu nuci, mere și colaci. Baietii mai mari se costumează și umblă cu Capra, obicei adânc înradacinat în viața satului. În tradiția românească, capra este considerată un animal malefic; se spune că atunci când Dumnezeu a creat oaia, diavolul a vrut să-l imite și a făcut o capră. Cu toate acestea, jocul caprei a fost inclus în ceremonialul sărbătorilor de iarnă, fiind asociat fertilității și bogăției recoltelor. Bărbatul care joacă acest rol îmbracă un costum

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

foarte colorat, format din țesături cusute de meșterii locali și împodobit cu panglici, clopoței, mărgelile și ciucuri. Urmată de un alai numeros de personaje, capra oferă un spectacol veritabil; saltă, smucește, se rotește și se apleacă într-un dans vesel care amintește de practicile păgâne. Jocul ilustrează moartea și renașterea animalului, simboluri ale ciclurilor naturii.

Tot în Ajun se mănâncă plăcintă cu julfă, cu bostan și prune uscate. Printre bucatele tradiționale cu care se delectează se numără toba, caltaboșii, carnații, sarmalele, piftia și cozonacul. Masa rămâne întinsă chiar și peste noapte pentru ca familia să aibă un an îmbelșugat.

Înainte de Anul nou, băieții merg cu Plugușorul, obicei menit să alunge iarna și să aducă fertilitate pământului. Însoțit de strigături și pocnete din bici, ritualul anunță într-o manieră optimistă un an roditor și bogat. Pe 1 ianuarie, copiii umblă cu Sorcova, urându-le gazdelor sănătate și putere de muncă. Tradițiile de iarnă din Moldova au origini care se pierd în negura timpului, însă rămân întotdeauna actuale și încântătoare.

Bacăuanii și turiștii, vin special pentru Alaiul Datinilor de iarnă, pentru a se delecta cu sunetele de zurgălăi, suieratul bicelor ori ritmul tobelor, într-un spectacol sonor completat cu unul al culorilor și croielilor specifice costumelor tradiționale moldovenești, ținutele mascaților sau „găteala” Caprelor, Călușilor, a Urșilor, Irozilor ori „haiducilor” din Ceata lui Jianu. Atmosfera este întreținută de formații cunoscute de jocuri cu măști din localitățile băcăuane Rachitoasa, Dărmănești, Dofteana, Bijghir, Scorței, Roșiori, Vultureni, Berești-Tazlău, Zemeș, Lipova, Balcani, Livezi, dar și colective artistice de obiceiuri populare din județele Suceava, Botoșani, Neamț și Vaslui.

Bacăul ține treaz obiceiurile și tradițiile străvechi, astfel orașul nepierdându-se în negura timpului. Băcăuanii se află într-o strânsă comuniune cu viața tradițională, ilustrând sacralitatea ei.

Bibliografie:

„Educația pentru gândirea creatoare” - Editura Alfa, Piatra Neamț, 2003;
Artur Gorovei „Literatură populară” - Editura Minerva, București, 1985;
Virginia Bârleanu - „Culegere de folclor” - Editura Gee, Botoșani, 2001;
„Valori și tradiții românești” - Editura Pim, Iași, 2006;

Obiective culturale din comuna Palanca

*Profesor învățământ preșcolar Merlușcă Claudia
Școala Gimnazială Palanca, Grădinița cu Program Normal Popoiu*

Palanca - o zonă situată în regiunea de deal-munte este o comună în județul Bacău, Moldova, România, formată din satele Cădărești, Ciugheș, Pajiștea, Palanca (reședința) și Popoiu.

Comuna Palanca are ca obiectiv cultural de mare valoare monumentul eroului martir sublocotenent Emil Rebreanu, ofițer român din Austro-Ungaria care a fost executat prin spânzurare pentru dezertare și spionaj în Primul Război Mondial după ce fusese prins în timp ce încerca să treacă la conaționalii români. Emil Rebreanu a fost fratele scriitorului Liviu Rebreanu, autorul romanului „Pădurea spânzuraților”.

În Primul Război Mondial a luptat pe mai multe fronturi ale Imperiului Austro-Ungar. În noaptea de 12 spre 13 mai a fost prins când vroia să treacă granița, ce era și linia frontului, care trecea între Palanca și Ghimeș

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

(Harghita). A fost condamnat la moarte pentru dezertare și spionaj și a fost spânzurat în mijlocul codrilor din Palanca, acolo unde fratele Liviu Rebreanu a dat naștere romanului „Pădurea Spânzuraților”.

Monumentul a fost realizat din piatra și bronz de către artistul plastic Marcel Acicoitei și se număra printre cele mai importante creații ale acestuia. În centrul ansamblului monumental de peste 4 metri se află efigia eroului Emil Rebreanu, iar pe latura opusă a obeliscului se află o compoziție reprezentându-l pe Sf Gheorghe.

În comuna noastră au avut loc diverse activități dedicate palanceanului nostru Emil Rebreanu, considerat de cetățeni *românul tuturor românilor*.

Deschiderea manifestărilor închinat lui Emil Rebreanu a avut loc pe 13 mai 2017, la monumentul eroului Emil Rebreanu unde a avut loc ceremonialul militar și religios, iar duminică, 14 mai 2017, la Primăria Palanca au avut loc un simpozion și lansări de carte. Cartea lansată se numește „Născut în zodia morții”, de Ilderim Rebreanu, fiul fratelui mic al scriitorului, Tiberiu.

Totodată, la monumentul ridicat în cinstea lui Emil Rebreanu, în apropierea locului unde a fost spânzurat, a fost depusă o coroană de flori din partea familiei și a unui grup de scriitori bistrițeni, membrii ai Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud, invitați la eveniment.

A urmat o întâlnire la Biblioteca din Palanca, unde s-a făcut o donație de carte din partea Bibliotecii Bistrița-Năsăud cu cele mai recente apariții editoriale, apoi, la Primăria Palanca au avut loc simpozionul dedicat centenarului

Evenimentul dedicat eroului s-a încheiat pe 28 mai, de Ziua Eroilor, cu un ceremonial militar-religios închinat memoriei eroilor neamului și depunerea de coroane la monumentul lui Emil Rebreanu

Obiceiuri și tradiții băcăuane

*Profesor învățământ primar Merlușcă Mioara-Irina
Școala Gimnazială „Costachi Ciocan” Comănești*

„Tradiția este de departe cea mai importantă sursă a cunoașterii noastre”. *Karl Popper „În căutarea unei lumi mai bune”*

Tradițiile romanilor sunt comori ce nu ar trebui uitate sau părăsite și nici schimbate prin troc cu alte obiceiuri importate din alte țări. Ele sunt ale noastre, ne caracterizează, ne definesc și prin ele ne simțim mai bogați, mai aleși, mai altfel decât alții. Aceste tradiții ne fac mai „exotici” în ochii europenilor și altor nații, putem fi subiect de discuții și de laudă, de aprecieri cu semnul mirării. Tradițiile romanilor sunt diferite de la o zonă la alta, după cum spune vorba câte bordeie, atâtea obiceiuri, însă tocmai acest lucru ne face mai frumoși, mai atrăgători și mai originali. Poporul român a fost întotdeauna un popor credincios, în majoritate ortodox, iar majoritatea tradițiilor și obiceiurilor relaționează cu sărbătorile religioase. Varietatea tradițiilor și obiceiurilor se datorează trecutului

zbuciumat pe care l-a avut poporul nostru, cotropitorii ce au venit în țara noastră s-au îndrăgostit atât de mult de ea, încât s-au stabilit aici, și-au întemeiat familii, au adus cu ei datini și obiceiuri și au împrumutat de la noi, rezultând mozaicul de tradiții și obiceiuri.

De numele județului Bacău se leagă frumoase povești cernute de timp și glorie: civilizația carpile, cei mai curajoși daci liberi din secolele I și al II-lea, monedele lui Petru Mușat sau primele monede ale statului Moldova (groși de argint și jumătăți de groși, cu cap de bour și flori de crin), în secolul al XIV-lea, nașterea lui Ștefan cel Mare, în secolul al XV-lea la Borzești, alături de strădaniile unor păstrători de tradiții și obiceiuri seculare.

Importanța păstrării valorilor naționale, a conservării și promovării tradițiilor în societatea contemporană este constituită din nevoia de a ne cunoaște istoria, datinile, folclorul și meșteșugurile pe care le-au păstrat și transmis străbunii noștri. În primul rând, trebuie să promovăm tradițiile pentru a ne cunoaște istoria, identitatea națională, să vedem care sunt valorile care ne leagă de patrie, să învățăm că suntem liberi datorită strămoșilor și eroilor patriei care și-au dat viața pentru țară. Să învățăm și să prețuim fondul nostru național este precum o emblemă pentru propria persoană. În al doilea rând, conservarea și promovarea tradițiilor sunt necesare deoarece acestea reprezintă o parte a patrimoniului imaterial pe care îl avem, ca națiune. Ca parte a patrimoniului, tradițiile constituie o marcă identitară, fără de care nu putem vorbi despre o națiune romană. Dispariția tradițiilor ar avea drept urmare dispariția națiunii înseși.

Zona Moldovei se înfățișează ca un areal unitar de manifestări tradiționale, unele dintre ele fiind caracteristice tuturor regiunilor locuite de români. Copiii trebuie educați pentru a deveni păstrători ai acestor nestemate, eventual chiar descoperitori de tradiții noi.

Baladele, cântecele, doinele, șezătorile, arta ceramică, țesăturile populare, împletiturile din nuiele, portul popular și nu în ultimul rând dansurile populare alcătuiesc un inestimabil patrimoniu spiritual al Moldovei. În folclorul nostru trebuie să ținem seama de fondul cultural-istoric pe care aceste obiceiuri s-au dezvoltat devenind obiceiuri românești.

Una dintre caracteristicile importante ale obiceiurilor populare este ambiguitatea lor, pendularea în ceea ce am putea numi serios și ceea ce am putea numi șagalic.

Ambiguității obiceiurilor i se adaugă un alt element important și anume pluralitatea de limbaje prin care se realizează. La realizarea unui scenariu contribuie limbajul verbal, muzical, coregrafic, gestic etc. Dar și sub aspect estetic, diferențele esențiale apar între posibilitățile de expresie a obiceiurilor și cele ale spectacolului.

Copiii trebuie îndrumați să-și îndrepte atenția spre fondul străbun de valori artistice și documentare pentru a-l iubi, a-l aprofunda și a-l răsplăti. Noi cadrele didactice trebuie să-i îndrumăm în acest sens, să trezim în sufletul copiilor sentimente de adâncă dragoste, de admirație și de mândrie față de zonă geografică în care s-a născut.

Dansurile populare, constituie un mijloc complex de educare a copiilor în spiritul dragostei față de comorile populare, de valorile artistice ale poporului.

HORA - este cunoscută pe tot teritoriul țării noastre, fiind un joc specific românesc. Are însă particularitățile ei în diferite zone ale țării.

În Bacău, hora este lentă, uneori apăsată și se desfășoară pe baza unui dialog ce se poartă printre strigături între flăcăii de pe marginea horei și cel ce este cu perechea sa la mijloc. Strigăturile sunt rostite în ritmul dansului și dau mai multă vioiciune, tinerețe și frumusețe horei. Din horă, se trece în jocul de doi. Dacă hora este domoală, jocul de doi, specific moldovenilor este vioi, apăsător, simbolizând freacărea codrilor. Zbuciumate și apăsate sunt și jocurile de mână în grupe: Brăul, Bătuta, dar și cei de doi: Coasa, Ciobanșul, etc.

Este momentul să specificăm faptul că sărbătorile de iarnă au constituit și vor constitui prilej de adâncă trăire sufletească pentru toată populația acestui ținut binecuvântat din totdeauna.

Emoțiile copiilor își spun cuvântul încă de la sărbătoarea Sfântului Nicolai-Moșul cerându-le copiilor cuminenție, ascultare, înțelepciune pentru a le pune în ghetuțe curate, îngrijite de ei, daruri.

Împodobirea pomului este un prilej de lucruri pentru micuții și părinții acestora. Podoabele sunt lucrate de către copii împreună cu educatoarea/învățătorul în cadrul activităților practice și a centrului de interes-artă. Împodobirea bradului dezvoltă la copii gustul estetic, astfel că fiecare dorește ca podoabele sale să fie cât mai frumos aranjate. Bradul simbolizează viață lungă, tânără, sănătoasă, iar podoabele lui dorința omului pentru bunăstare și frumusețe. Faza pregătitoare pentru serbarea pomului de iarnă și venirea lui Moș Crăciun cu daruri este la fel de emoționantă ca și desfășurarea în sine. Interesul copiilor pentru repertoriul, pentru vestimentația adecvată, pentru obiectele pe care le vor folosi este mare.

Obiceiurile folosite de copii și maturii din zona „sunt: „Colindatul”, „Plugușorul”, „Sorcova”, „Steaua”, „Jocul caprei”, „Jocul ursului”, „Jocul călușilor” și nelipsitele dansuri populare.

La colindă participă toți copiii, acestea sunt creații ale poporului, păstrate de secole și milenii, aduc din adâncul vremurilor - mărturia de credință a unui neam creștin.

La „Jocul caprei” este mascat un copil/adult în capră-îmbrăcat într-un cojoc întors pe dos, împodobit cu fel de fel panglici colorate și mărele, iar masca este din lemn sau hârtie. El execută diferite mișcări, pe cântec, iar ceilalți copii din grupă recită versuri specifice obiceiului. La fel ca „Jocul cu capra” se desfășoară și „Jocul ursului”, numai că aici pot participa mai mulți copii/adulți mascați.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

„Plugușorul” - obicei foarte iubit de cei mici, este însușit cu ușurință. Un copil spune textul vestind sosirea Anului Nou cu clopoțelul, iar la îndemnul: „Ia mai mânați, măi!”, toți strigă: „Hăi-hăi!”, se urează belșug, sănătate etc.

La jocul „călușilor” participă numai băieți, toți îmbrăcați în costume naționale, care dansează „pe cântec”, călușul confecționat și împodobit după specificul zonei (motocei, cordele, clopoței).

Sorcova și steaua este specifică atât băieților cât și fetelor, care recită textele specifice acestor obiceiuri, însoțiți de sorcovă (floare, crenguță de brad, o împletitură de flori din hârtie) și stea.

Aceste obiceiuri le desfășurăm la serbările pomului de iarnă în prezența lui Moș Crăciun, al părinților și invitaților, dar unele dintre ele sunt desfășurate și individual, deoarece sunt cunoscute și nu lipsesc din nici o familie din Moldova.

În concluzie, tradițiile nu trebuie uitate, cu toate că ele se schimbă mereu. Treptat, ele se mușamalizează într-o anumită formă, dar nu dispar din societate. Legătura cu trecutul nu trebuie să se rupă, deoarece, în caz contrar, trecutul național ar deveni ininteligibil pentru generațiile următoare.

Bibliografie:

„Educația pentru gândirea creatoare” - Editura Alfa, Piatra Neamț, 2003;

„Valori și tradiții românești” - Editura Pim, Iași, 2006.

Portul popular – zestrea locuitorilor din zona Răcăciuni

*Profesor învățământ primar Micăială Ana-Maria
Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău*

Mărturie a preocupării omului de a-și întregi și pune în valoare farmecul și însușirile pe care i le-a hărăzit natura, costumele tradiționale au ocupat întotdeauna un loc aparte în viața locuitorilor din Fundu-Răcăciuni. Sobru sau plin de culoare și strălucire, costumele populare au marcat bucuria sau tristețea, tinerețea și bătrânețea, nunta și înmormântarea, cu alte cuvinte fiecare etapă și aspect din viață. Aceste straie deosebite sunt păstrate cu sfințenie de bătrâni și de tineri în lăzile de zestre, iar în zilele de sărbătoare sunt purtate cu mândrie. Din cauza condițiilor grele

de trai, îmbrăcămintea din vechime n-a pierit, ci a supraviețuit până-n zilele de astăzi. Curios este faptul că s-au păstrat în lumea satului denumiri și forme de îmbrăcămintă datând din secolul al XVI-lea. „Costumul popular reprezintă un document al vieții, descifrarea și analiza elementelor din care se compune, fiind în măsură să elucideze importante probleme de etnogeneză”.⁵⁰

Valer Butură consideră că, odinioară, „grijile femeilor erau în principal hainele și țesăturile din interior. Hainele purtate în văzul tuturor atrag atenția prin măiestrie și diversitate”.⁵¹ „Femeile semănau și recoltau cânepa, pe care o topeau în pârau și după trei zile o scoteau și-o spălau și pe urmă o melițau cu melițoiul” (F3). După aceea, cânepa era „mectuită” (F3) cu cenușă și pe urmă era țesută. Firele de cânepă erau „trase cu rarița, care semăna cu un pieptene vechi de pieptănat cânepa” (F3) și pe urmă o torceau fetele la șezătoare. Șezătorea se făcea cu vreo nouă, zece fete, la care mai participau și băieții. Ele torceau până la miezul nopții. A doua zi ele coseau cămășile ce le erau necesare pentru zilele de sărbătoare. După cum este și cântecul: „Ca să porți ie cu flori,/Ce-am cusut la șezători” (F3)

Femeile se îmbrăcau pe timpuri cu haine făcute în gospodărie. Aveau oi, împleteau lâna, din care făceau flanele, ciorapi. Pe timpul acela nu erau bani. „Așa ne-am petrecut noi viața acum cincizeci de ani!” (F3). Costumele femeiești se compune din: cămașă, catrință, betă, bondă (vestă), cojoc, suman, opinci, iar pe cap, batic. „Femeile coseau catrința și cămașa. Baticurile le mai cumpărau. În picioare purtau opinci. Opinca cine-o mai vede acum?”

⁵⁰ Romulus Vuia, *Studii de etnografie și folclor*, vol. I, București, Editura „Minerva”, 1975, p. 72.

⁵¹ Valer Butură, *Etnografia poporului român*, Cluj-Napoca, Editura „Dacia”, 1978, pp. 183 - 184.

(F3). Chiar și miresele purtau opinci în acele vremuri, pentru că așa era nevoia. „Gumarii erau ținuți pe laiță, să nu se murdărească” (F3).

Timpurile s-au schimbat, tradiția satului străvechi făcând loc modernității. „Acum suntem mai luminați puțin. Dacă muncești mai mănânci, dacă nu muncești, degeaba mănânci!” (F3). Tot timpul anului fetele și femeile din Fundu-Răcăciuni poartă batic pe cap. Aceasta era simbolul fecioriei. Înainte era o rușine să nu-l porți. Și astăzi e purtat de tinerete necăsătorite. Demult, bătrânele își mai acopereau capul cu-un ștergar.

Astăzi, costumul tradițional, lucrat de mâinile lor, se poartă cu mândrie mai ales în zilele de sărbătoare. Doar pe femeile bătrâne le mai vezi astfel îmbrăcate pe ulițele satului în zilele obișnuite.

Piesecele cele mai răspândite ale costumului popular sunt: cămașa și catrința. Acestea erau confecționate din

pânză din cânepă, iar mai apoi din bumbac și sacârț. „Noi așa ne-am petrecut tinerețea! Eram cele mai frumoase fete!” (F3). Cămășile sunt încrețite în jurul gâtului, după tradiția dacică. Părțile componente sunt: față, spate și mâneci. Broderiile mâneicii sunt dispuse vertical pe trei rânduri sau orizontal reprezentând diferite motive. „Ne aflăm într-o lume colorată și pitorească, populată de flori, păsări, forme geometrice, ca într-o imensă grădină de basm în care ordinea este câteodată vizibilă, alteleori dispare în mulțimea motivelor”.⁵² Acestea alcătuiesc un decor somptuos, care poate fi totuși prins în formule matematice, dovadă a unei organizări interioare de mare rigoare.

Privind portul popular românesc în întregul lui, se constată cu ușurință că natura decorului său reprezintă un element esențial de unitate. Creatorul popular stabilește un admirabil echilibru între spațiile albe de pe cămăși și cele brodate. Cămășile de sărbătoare sunt diferite de cele de lucru. Cele de sărbătoare sunt cusute cu motive florale expresive, iar celelalte sunt mai simple. De

asemenea, cămășile tinerelor fete sunt brodate în culori vii, stridente, iar cele ale vârstnicelor, în culori sobre: negru, roșu. Broderiile și decorul iilor nu se aseamănă niciodată, deoarece fiecare creatoare adaugă un element propriu. Variatele modele sunt purtătoare de semne și simboluri, de-un limbaj ce transmite atitudinea gospodinei față de lumea în care trăiește. Motivele florale sunt reprezentate prin lălele, ce semnifică mândria, puterea, bucuria, și trandafiri, ce simbolizează pasiunea, dragostea. Cămășile populare mai au cusute pe mâneci, dar și pe partea din față, diferite încrengături. Acestea reprezintă arborele vieții. Dacă ele sunt dispuse vertical, sugerează aspirația către divinitate, dacă sunt cusute orizontal, reflectă pământul și realul, iar dacă sunt brodate sub formă de spirală, truda și perseverența. Aceste încrengături ne duc cu gândul la visul irealizabil al tinereții fără bătrânețe și al vieții fără de moarte. Dar nu numai florile înfrumusețează minunatele cămăși tradiționale, ci și crucea, simbolul credinței sătenilor din Fundu-Răcăciuni. Alături de ea, pe celelalte piese ale costumului popular mai sunt cusute păsările, ce simbolizează speranța, accederea spre infinit, dar și soarele, care în mitologia românească simbolizează „ochiul zilei”⁵³, imaginea adevărului, a înțelepciunii. În ceea ce privește croiala cămășilor, cea de zi (de lucru) nu era deosebită de cea a cămășilor de sărbătoare. Ele erau croite acasă. „Cui îi trebuia croială?” (F3). Pentru că femeile aveau mulți copii, dar mai ales grija întregii gospodării, tinerile fete învățau de mici să-și facă costumele tradiționale. De Paști, fiecare fată harnică trebuie să aibă un rând de haine noi. În iarna care tocmai trecea era necesar să-și croiască și să-și coase o cămașă nouă, pe lângă alte carpete ce-i constituiau zestrea. Cămășile tradiționale sunt lungi până la gleznă. „N-aveam din ce să cuasem. Stricam baticul negru și scoteam câte-un fir ca să avem cu ce să cuasem cămașa. Dacă spălam camașa, spălam numai unde era albă, că în rest se decolora” (F3).

Peste camașă se poartă bondă. Aceasta era făcută acasă din postav. „Acest material se obținea din lâna oilor, care se dădea apoi la puiă” (F3). Cei avuți aveau bondă din piele de oaie, căptușită cu blană naturală. Vesta sau bondă era brodată cu motive florale, zoomorfe sau geometrice. În timpurile îndepărtate doar prinții purtau astfel de piese de îmbrăcăminte. Astăzi bonda este purtată doar de bătrânii satului, în timp ce participă la sărbătorile importante.

De la brâu în jos femeile își pun catrința care e legată cu beta. Catrința este din lână. Cea a femeilor este modest împodobită cu culori sobre și modele cu diferite linii (dungi), iar cea a fetelor e viu colorată și înflorată. Catrința are formă dreptunghiulară și este înfășurată în jurul șoldurilor. E țesută la război. Astăzi e purtată permanent de toate femeile din sat, fie în zi de lucru, fie în zi de sărbătoare. Însă o țes numai bătrânele. Motivele liniare sunt

⁵² Lucian Blaga, *Trilogia culturii* (Studiul - Spațiul mioritic), vol. III, București, Editura pentru Literatură universală, 1969, p. 190.

⁵³ Tudor Pamfile, *Mitologie românească*, București,

dispușe orizontal, conferind exuberanță ornamentală piesei ce îmbracă partea superioară a corpului. „Se lucra înainte noaptea, la lampă, dacă nu se strica hogeagul” (F3). Betele sunt lucrate din lână la războiul de țesut. La înmormântare, costumele celor ce participă la ceremonie este marcat de renunțarea la culorile vii, de adoptarea unui decor redus, pentru a respecta nota de sobrietate cuvenită. Dacă participau la nunți sau cumetrii, femeile se-mbrăcau cu cămăși brodate în culori vii, pastelate, chiar stridente, semn al veseliei și al bune dispoziții. Ciorapii fetelor erau împlețiți din lână. Cele cu posibilități materiale își cumpărau ciorapi din bumbac. Când era frig, peste ciorapii din lână își puneau „obețe țesute sau făcute din cârpe” (F3). În alte zone din județ cuvântul „obețe” are alte denumiri: „ogală” (loc. Târgu-Troțuș) sau „coptele” (loc. Valea Seacă).⁵⁴ Vara femeile umblau desculțe, iar în zilele de sărbătoare purtau șoșoni sau pantofi făcuți la comandă de cizmarul satului. Iarna, dacă plecau la drum lung, purtau suman sau cojoc. Ambele erau făcute în gospodărie. Erau brodate cu flori sau erau simple. De asemenea, purtau pe mâini mănuși împletite din lână. Modelul era al celor cu un deget.

Traista era un alt obiect tradițional atașat costumului popular. E țesută la război din lână colorată și ornată cu linii și puncte decorative, repartizate orizontal sau vertical. În ea își puneau merindele când mergeau la câmp. Femeile o folosesc și astăzi cu mândrie.

„În cadrul costumului popular românesc, intenția sublinierii, a distincției apare destul de evidentă, mai ales cu prilejul ceremoniilor. Podoaba constituia o marcă socială, legată de starea economică”.⁵⁵ „Acestea erau aduse de prin țări străine. Fetele se-mpodobeau cu hurmuz și mărgelile. Aveau și cercei” (F3).

„Lumi depărtate și epoci diferite se găsesc astfel strânse pe modestele alcătuirii de cânepă, bumbac sau lână, pe care geniul creator al poporului le-a ridicat la rangul unor opere de artă”.⁵⁶

Costumul bărbătesc este alcătuit din: cămașă, pălărie sau căciulă, ȋțari, cizme sau opinci, vestă, suman sau cojoc: „Cămașa era de culoare albă; fiind lungă ajungea până la genunchi. Aceasta era făcută din cânepă sau din bumbac. Cele de sărbătoare erau numai din bumbac. Cămașa bărbătească era compusă din două părți: partea din spate și partea din față” (F2). Tinerii purtau cămăși mai deosebite față de cele ale vârstnicilor, pentru că erau mai înflorate, mai plăcute. Dar, față de cămășile femeiești, cele ale bărbaților nu erau atât de ornate. Prezintă doar o broderie simplă pe guler. Cămașa se încheie cu șiret cu ciucuri. Peste cămașă, atunci când vremea era neprielnică, bărbații din Fundu-Răcăciuni purtau *bondă*. Aceasta era piesa cea mai frumos brodată a costumului. Era ornată cu motive variate, reprezentând soarele - simbolul adevărului, dar și bradul - simbolul vieții veșnice. Cei fără posibilități materiale aveau bondă din postav de culoare neagră. Mijlocul și-l legau c-o cingătoare. „Aveam și o cingătoare numită *betă*, cu care ne-ncingeam peste cămașă și care era țesută din fire din lână colorată” (F2). Betele erau late. „Pe deasupra lor ne legam cu cureaua de piele” (F2). În zilele de sărbătoare, „de duminică”, cingătorile utilizate erau unele curate, iar în zilele „de lucru” erau folosite cele obișnuite. Bata este o piesă de îmbrăcăminte comună costumului femeiesc. Capetele acesteia se puteau înnodea sau se ascundeau sub straturile succesive, rezultate după înfășurare.

ȋțarii erau albi, lungi, iar pe picior se încrețeau. Astăzi bărbații din Fundu-Răcăciuni nu-i mai poartă. Capul și-l acopereau cu căciuli din lână de oaie pe timpul iernii, iar vara purtau pălării de fetru. Aceste piese de port străvechi sunt atestate din epoca neoliticului prin statuetele de la Butnir și Vinca, iar mai târziu, prin reprezentările de pe Columna lui Traian. Bărbații se încălțau diferit, în funcție de anotimp. „Iarna mai mult purtau cizme de cauciuc sau, care aveau posibilități, se-încălțau cu cizme de piele sau, dacă nu, cu opinci. Acestea erau din piele sau din cauciuc” (F2). Dacă se încălțau cu opinci, peste ciorapii din lână împlețiți de nevastă, aveau „obețe” (F2). „În vechime, duminica, aveam obețe bune din stofă albă pe care le legam cu o curea; vara ne legam obețele subțiri din pânză” (F2). Încălțăminte flăcăilor se deosebea de cea a vârstnicilor. „Flăcăii purtau încălțări mai bune, iar vârstnicii după posibilități, cum le-aveau” (F2).

Dacă nevoia îi împingea la drum lung, „se-încălțau cu opinci, cu cizme sau cu bocanci” (F2). Iarna purtau „costum gros sau suman, cum era pe timpuri” (F2). Sumanul era făcut din stofă din lână de oaie, crescută acasă. Oamenii din Fundu-Răcăciuni se ocupau cu creșterea animalelor, iar materia primă o utilizau în funcție de necesități. Cei care erau cu posibilități își confecționau cojoace din piele de oaie. Mai întâi, pielea „se pune la dobeală” (F2). Cojoacele erau lăsate albe sau cusute cu flori, „după placul omului” (F2). Broderiile, reprezentând motive florale, „erau distribuite de jur împrejur pe marginile de jos, dar și pe mâneci” (F2). La fel ca la costumele femeiesc, și cel bărbătesc avea cusăturile făcute cu diferite culori, în funcție de vârstă și de ocaziile cu care era purtat. Cămășile, betele, vestele tinerilor erau brodate în culori vii, stridente, semn al exuberanței, al bucuriei vieții. Care nu avea cojoc

⁵⁴ Ioan Dănilă, *op. cit.*, p. 134.

⁵⁵ Valer Butură, *op. cit.*, p. 161.

⁵⁶ Lucian Blaga, *op. cit.*, p. 195.

se-mbrăca cu suman din stofă de oaie. Dar sumanul nu avea blană. „Cel care era de purtat zilnic era simplu, iar cel de sărbătoare mai avea flori pe margini ca și cojoacele, după cum putea omul” (F2).

Mănușile purtate iarna erau împletite de către neveste din lână sau croite din cânepă. Alții le aveau confecționate din piele de miel.

Astăzi costumele tradiționale bărbătești nu se mai păstrează în totalitate în Fundu-Răcăciuni. „Cămășile lungi nu se mai poartă, nici opincile, nici obelele, nici căciulile din piele de oaie. Cei mai bătrâni mai poartă, dar tineretul nu prea. La sărbătorile de poruncă, adică cele mai mari, avem obligația să mergem la biserică în costumele tradiționale” (F2).

„Catolicii din Moldova sunt păstrătorii celor mai vechi tradiții de vestimentație românească din această parte a țării. Portul bărbătesc pe care îl îmbracă și astăzi, este inconfundabil și are o puternică personalitate, ce se manifestă prin aceea că păstrează, nealterate, elementele fundamentale ale substratului traco-daco-iliric”.⁵⁷

Albul rămâne culoarea de bază în toate peisajele vestimentare, ca o marcă a simplității vieții, a curățeniei sufletești, a purității, a prețuirii luminii și credinței. Unele componente ale vestimentației țărănești păstrează și astăzi urmele credințelor arhaice, fiind peste ani cartea de vizită a satului tradițional.

Bibliografie:

Blaga, Lucian, *Trilogia culturii (Studiul - Spațiul mioritic)*, vol. III, București, Editura pentru Literatură Universală, 1963;

Butură, Valer, *Etnografia poporului român*, Cluj-Napoca, Editura „Dacia”, 1978;

Pamfile, Tudor, *Mitologie Românească*, București, Editura All, 1997;

Vuia, Romulus, *Studii de etnografie și folclor*, vol. I., București, Editura „Minerva”, 1975;

Vulcănescu, Romulus, *Mitologie Română*, București, Editura Republicii Socialiste România, 1985.

Frumoasele obiceiuri de iarnă din Bacău

Mihai Cornelia

Școala Gimnazială Berești-Tazlău, localitatea Berești - Tazlău, județul Bacău

În toată lumea Sărbătorile de Iarnă sunt așteptate cu bucurie și nerăbdare. Românii știu să petreacă cel mai bine și transformă Crăciunul într-o amintire de neuitat. Nicăieri în lume nu este mai frumos de sărbători decât în Bacău. Dacă mergi la Bacău ai șansa de a lua parte la tot felul de tradiții populare care de mai de care mai frumoase din toate zonele acestui județ.

Ziua de 5 Decembrie a fiecărui an dă startul evenimentelor și tradițiilor organizate cu scopul întâmpinării Crăciunului. Ca în fiecare zonă din România, fiecare copil își lustruiește ghetuțele cum poate mai bine și le așază la gura sobei cu speranța că Moș Nicolae îi va aduce cadoul mult dorit. De la această dată și până pe 25 Decembrie, când se sărbătorește Nașterea Domnului, gospodinele nu mai conțin cu pregătirea bucatelor tradiționale de Crăciun. Fiecare gospodărie se transformă într-un furnicar, toți membrii familiei își concentrează energia pentru ca pregătirile de Crăciun să iasă perfect.

Cu aproximativ o săptămână înainte de Crăciun în fiecare regiune din România au loc tot felul de evenimente, o manieră tradițională de a întâmpina venirea Crăciunului. În centrul din marele oraș Bacău vin grupuri de colindători ce provin din satele din apropiere. Aceștia prezintă cu mândrie cele mai interesante obiceiuri de iarnă din zona din care provin, tradiții păstrate și transmise din moși-strămoși. Cete de colindători, mascați, grupuri de dansatori, toți încearcă să se evidențieze cât mai mult, conștienți fiind de faptul că aceste evenimente vor crește popularitatea zonei din care provin.

Colindătorii vestesc Ajunul Crăciunului

Seara de 24 Decembrie este magică. Grupuri mai mici sau mai mari de colindători pornesc pe ulițele încărcate de zăpadă ale satelor și vizitează toate casele vestind Nașterea Domnului. Gospodinele îi întâmpină cu

⁵⁷ Romulus Vuia, *op. cit.*, p. 74.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

colaci și diferite dulciuri, acest fapt semnifică bucuria gazdelor colindate. După ce poposesc câteva minute, colindătorii îmbrăcați în costume tradiționale se îndreaptă spre alte case ce așteaptă să primească vestea Nașterii Domnului.

Dansul Ursului, un obicei de iarnă foarte apreciat

În prima zi de Crăciun, locuitorii Bacăului obișnuiesc să participe la slujbele de la biserică, după care are loc masa în familie. În toate cele 3 zile de Crăciun, cetele de colindători umplu casele băcăuanilor cu glasurile lor. În seara de 31 Decembrie urătorii vizitează toate casele și intonează cu putere plugușorul tradițional. Acest obicei este de fapt maniera de a ura un bun venit Anului Nou și de a le dori gazdelor toate cele bune. Toată noaptea de 31 Decembrie spre 1 Ianuarie străzile orașelor și ulițele satelor din județul Bacău se umplu de mascați îmbrăcați în costume realizate cu minuțiozitate înainte de marea sărbătoare. Obiceiurile de iarnă din Bacău se încheie odată cu primele zile ale Anului Nou, când cetele de copii pornesc din nou pe străzile orașului și satelor „cu semănatul”. Semănătorii rostesc versuri tradiționale și în același timp aruncă cu boabe de orez, ca simbol al prosperității și bogăției.

Așadar, Bacăul este cea mai frumoasă regiune a țării când vine vorba de obiceiurile de iarnă. Aceste tradiții sunt transmise de la generație la generație și crează o atmosferă deosebită și un Crăciun de poveste.

Povestea noastră

*Profesor învățământ primar Moghior Maria-Vasilica
Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Berzunți*

Pentru a ne cunoaște pe noi înșine, mai întâi trebuie să ne cunoaștem trecutul, să știm unde ne aflăm.

Comuna Berzunți este așezată în partea central-vestică a județului Bacău, pe valea pârâului cu același nume Berzunți, afluent pe partea dreaptă a râului Tazlău.

Localitatea se află la o depărtare de 39 km. față de orașul reședință de județ, municipiul Bacău, la 28 km față de municipiul Onești, la 22 km față de orașul Moinești, localități care au legătură directă cu localitatea și care polarizează majoritatea forței de muncă active din comună. În prezent așezarea este formată din satele: Berzunți, Dragomir, Butucaru, Moreni și Buda.

Deși nu s-au făcut săpături sistematice, în localitate s-au descoperit o serie de urme: (resturi ceramice, un toporaș de mână, câteva răzuitoare etc.) care pot fi datate încă din paleoliticul superior începutul neoliticului. Denumirile folosite azi în vorbirea curentă (Mitoc, Podei) sunt și ele o dovadă a vechimii acestei așezări. Dar alte dovezi despre existența unei așezări aici nu se cunosc până în feudalism când apar primele documente scrise. Are în total o suprafață de 5673 ha și un număr de peste 5423 locuitori.

În perioada 1741 - 1803 Berzunțul era cuprins în ocolul Tazlăul Mare de Sus, ținutul Bacău. Apoi îl găsim aparținând plasei Tazlău ca și localitățile vecine Berești, Valea Rea. În 1803 făcea parte din ținutul Bacău, care la rândul-i era împărțit în șase ocoale: Bistrița de Jos, cu 20 de sate, Bistrița de Sus cu 5 sate, Tazlăul de Sus cu 15 sate, Tazlăul Sărat cu 13 sate, Tazlăul de Jos cu 20 sate și Troțușul cu 20 sate.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna Berzunți făcea parte din plasa Tazlăul de Jos a județului Bacău și era formată din satele Berzunțu, Ghilea, Martinu, Dragomiru, Scariga, Prăjoaia Butucari și Moreni având în total 2149 de locuitori ce trăiau în 590 de case. În comună existau o școală mixtă cu 28 de elevi (dintre care 5 fete), deschisă în 1865, două biserici ortodoxe (la Berzunți și Moreni) și una catolică la Butucari. Anuarul Socec din 1925 consemnează comuna în plasa Tazlău, având 3280 în satele Butucari, Dragomir, Ghilea, Martin-Berzunț, Moreni, Scăriga și Tazlău-Prăjoaia și cătunul Schitu-Sava. În 1931, satele componente erau: Buda, Butucaru, Dragomir, Ghilea, Martin-Berzunț, Moreni și Schitu-Savu.

Singurul obiectiv din comună inclus în lista monumentelor istorice din județul Bacău ca monument de interes local este ansamblul bisericii „Adormirea Maicii Domnului”, datând din secolele al XVIII-lea – al XIX-lea. Ansamblul, clasificat ca monument de arhitectură, cuprinde biserica propriu-zisă (1774) și casa parohială datând din

secolul al XIX-lea. Biserica este construită din piatră și cărămidă, fiind acoperită cu tablă de cupru. Este reconstruită în anul 1775, de familia Vârnav din Botoșani și starețul Macarie Lavriotis, pe locul fostei biserici construite de Domnitorul Alexandru Lăpușeanu împreună cu fiul acestuia Bogdan al IV-lea Lăpușeanu (1566 - 1572) și soția acestuia Ruxandra în anul 1565 și sfințită la 20 aprilie 1570. Dar și aceasta a fost construită pe locul unei vechi biserițe de lemn din 1393, cum rezultă din unele documente de la Academia Română. Localitatea Berzunți este atestată documentar încă din 1400 de către Alexandru cel Bun, care dă acestui sat mai multe loturi de pământ. Denumirea comunei Berzunți îi vine de la un anume boier Vasile Berzea care a primit moșie de la Alexandru cel Bun întreg ținutul de la Culmea Berzunți până la râul Tazlău. Unele legende susțin că numele ar veni de la un cioban - Berunțianu.

Locuitorii acestei așezări sunt locuitori iscusiți cioplitori în lemn, piatră, tâmplari, dulgheri. Porțile din lemn de stejar, încrustate cu barda și dalta au dus de mult faima așezării și oamenilor săi. Motivele ornamentale, deși se aseamănă cu cele maramureșene sau de prin părțile Gorjului, dovedind unitatea etnografică a acestui spațiu carpato-danubiano-pontic, au elemente aparte care țin de mâna și talentul meșterului.

În localitate practic nu au existat familii mai în vârstă care să nu posedă război de țesut. Motivele ornamentale corespund zonei etnografice Trotuș - Tazlău, descrise atât de complex și documentat de etnograful Dorel Ichim, Ion Vladutiu, geograful Iulia Vacarusu și alți etnografi, care s-au aplecat asupra folclorului și tradițiilor noastre. Pe lângă aceste motive multe sunt împrumutate din alte zone. Oricum din țesăturile ce se realizează în localitate nu lipsesc: bujorul, trandafirul, bradul, precum și motivele geometrice: romburi.

Meșterul Vranceanu Dumitru (moș Tache cum îl cunosc localnicii, folosind un război foarte original miniatural, realizat personal, reușește să țese tradiționalele brăuri (bete) din lână roșie, galbenă și albastră (culorile tradiționale ale tricolorului nostru național). Bărnețele populare pe care le folosesc bărbații, dar și femeile drept cingătoare frumoși arnăuți la anul nou pentru ornamentarea costumațiilor sunt cunoscute de acum și peste granițele țării, acest meșter participant la mai multe festivaluri de folclor atât în țară (Sibiu și București) cât și în Franța, Anglia, Turcia, la care pe loc a realizat aceste obiecte din port popular tradițional. În ultimii ani din păcate s-a renunțat la țesutul stofei de suman și în localitate sunt destui crescători de oi.

Tradiția berzunțeană cuprinde casa de locuit și anexele. Casa tradițională a fost la început bordeiul feudal, apoi casa din bârne cioplite și încheiate prin „cuie de lemn”, formată dintr-o singură încăpere și tindă. Interiorul era tencuit cu lut și văruiat. Într-un colț se afla soba cu hoarnă. Cu timpul locuințele se realizau din paiant pe fundație de piatră de râu cioplită sau zidită. Erau acoperite cu paie, stuf, șindrilă din lemn de rășinoase, bătută drept sau cu model (solz de pește, coadă de rândunică), pe coamă cu motive florare. Înspre zilele noastre șindrila era dată cu catran sau păcură pentru a rezista mai mult intemperiei. Coșul de fum nu era scos în exterior fumul fiind în pod și innegrind acoperișul. Mai târziu soba a fost realizată cu fumare (3 - 5 - 7) și ocnițe. În momentul de față majoritatea caselor au trei patru camere și cuprinde: hol, cămară, bucătărie chiar baie. Sunt zeci de case cu parter și etaje.

Portul bărbaților constă din ȋțari, cicareci strânși pe picior, din pânză de in sau cânepă. Bărbații poartă cămăși cu poale, cu ajur. Drept cingătoare se folosește chimirul din piele cu cătărămi, care se mai numesc și serpar. Se mai folosește și brăul din țesătură albă din lână, mai ales în timpul lucrului. Deasupra cămășii în zilele de sărbătoare se poartă vesta din stofă neagră sau pieptarul din piele înflorată. În anotimpul rece se folosește sumanul și cojocul.

Încălțăminte tradițională a fost opinca din piele de bovină sau porc și cea din cauciuc. Bătrânii satului mai poartă și azi opinci din cauciuc. Curelele sunt strânse peste obiele din stofă albă.

Obiective turistice

- Mănăstirea Sfântul Sava Berzunți din satul Buda din anul 1809;
- Biserica Adormirea Maicii Domnului atestată din anul 1565;
- Biserica Sfinților Voievozi din satul Moreni din anul 1836;
- Schitul Sfântul Ilie Tesviteanul din anul 1809.

Pornind de la unele legende care susțin că numele ar veni de la un cioban - Berunțianu, care era un porcar și a făcut o mare descoperire: într-o mlaștină în care se scăldau porcii, a descoperit două clopete din aramă, pline cu aur. Aceste clopete nu s-au potrivit nicăieri, decât clopotniței din Biserica Adormirea Maicii Domnului atestată din anul 1565. Am vizitat și noi clopotnița și am tras clopotele despre care se spune că au un efect miraculos atunci când sunt furtuni, în special de a împrăști grindina. Ghidul nostru a fost clopotarul, moș Vasile Vrîncianu, de la care am ascultat povești cu nesaț.

La începutul iernii, când din norii gri se cern fulgii de zăpadă, simțim cu toții apropierea sărbătorilor. Iarna este sobră, plină de privațiuni și primejdioasă, dar sărbătorile acestui anotimp, cele mai spectaculoase din tradiția românilor, prefigurează parcă clipele în care totul va reveni la viață.

Sărbătoarea Crăciunului instituită în creștinism la 25 decembrie, este o sărbătoare a Nașterii, așa cum reiese din numele sărbătorii la primele popoare creștinate. Exemplu: în latină – Natalis (naștere); în italiană -Natale (naștere, fare natale=a sărbători nașterea Domnului); în portugheză – Natal (naștere); în spaniolă – Navidad (naștere); în engleză - Nativity, Christmas etc.

Sărbătoarea Nașterii Domnului datează din secolul al II-lea, fiind instituită de Telephor, succesorul lui Sixte I-ul. Mai întâi a fost sărbătorită în luna mai, apoi pe 6 ianuarie, când Iisus a schimbat apa în vin, iar introducerea definitivă la 25 decembrie a zilei de naștere a lui Iisus, în biserica romană, a fost făcută de Papa Liberiu, în anul 354.

Această sărbătoare este denumită la români printr-un cuvânt specific numai poporului nostru: **Crăciun**. Cu privire la originea acestuia există o adevărată dispută filologică, însă, majoritatea lingviștilor afirmă că termenul este de origine latină. **Crăciunul** este sărbătoarea creștină ce se celebrează în data de 25 decembrie, este asociată și cu nașterea lui Iisus Hristos.

Originile Crăciunului sunt diverse și diferă în funcție de cultură, religie, istorie și societate; în tradiția românească Crăciunul are origini păgâne, combinate mai apoi cu credințele creștine. **Crăciunul** este sărbătorit la 25 decembrie deoarece este aproape de Solstițiul de Iarnă, una dintre cele mai importante zile ale dacilor. Tot la data de 25 decembrie erau sărbătorite Saturnaliile – moment în care oamenii bogați făceau daruri celor săraci.

Crăciunul a fost sărbătorit înainte de era pre-creștină ca fiind prima zi a Anului Nou; majoritatea țărilor din Europa au păstrat Crăciunul ca fiind prima zi din noul an până în secolele XV – XVIII; în Țările Române s-a păstrat tradiția până în secolul XIX. La românii din Banat și Transilvania, prima zi a anului se numește Crăciunul Mic, nu Anul Nou. Alți cercetători ne spun că de Crăciun, din munte, coborau bătrânii asceți, îmbrăcați în cojoace de oaie, și cărau în desăgile lor crengi de vâsc; vâscul este un leac universal, atât la oameni, cât și la animale.

Tradițiile românești de Crăciun sunt asociate cu focul și lumina; aceste elemente se regăsesc de fapt în majoritatea țărilor din Europa; ele reprezintă speranța că zeul soare va găsi puterea să reînvie și să aducă primăvara cea bogată.

În țara noastră, Crăciunul este precedat de un post ce durează 6 săptămâni; este primul post din anul bisericesc și ultimul din anul civil. Acest post se încheie pe 24 decembrie. Prin durata lui de 40 de zile, ne amintim de postul lui Moise de pe Muntele Sinai, când acesta aștepta să primească cuvintele lui Dumnezeu scrise pe lespezile de piatră ale Tabelor Legii. Astfel, creștinii postind 40 de zile, se învrednicesc să primească Cuvântul lui Dumnezeu întrupat și născut din Fecioara Maria.

Există numeroase credințe populare legate de acest eveniment cum ar fi: dacă prima persoană care intră în casă în acea zi e bărbat, acesta este un semn de bunăstare și sănătate pentru anul următor. Un alt obicei întâlnit în majoritatea regiunilor este acela de a ține masa întinsă toată noaptea pentru a atrage binele asupra caselor. Cel mai bine se păstrează însă colindatul, împodobirea bradului, venirea Moșului. Pe lângă mesajul mistic, multe obiceiuri păstrate în această zi sunt legate de cultul fertilității și de atragere a binelui.

Împodobirea pomului de Crăciun se numără printre obiceiurile comune ale europenilor. Acest obicei a apărut pentru prima oară la popoarele germanice, Martin Luther fiind primul care a ornat bradul cu ajutorul lumânărilor. Ideea i-a venit de la reflectarea luminii stelelor printre ramurile unui brad. Acesta există în tradițiile românești cu mult înainte de era creștină; bradul este cel mai important arbore din obiceiurile românești, pomul binecuvântat ce simbolizează eternitatea. Bradul este prezent la cele mai importante evenimente din viața unui om: botezul, căsătoria și înmormântarea; bradul se consideră că aduce noroc, viață lungă, prosperitate și fertilitate, motiv pentru care oamenii își împodobesc casa cu crengi de brad. În ziua de azi, **toată lumea abia așteaptă să împodobească bradul**; acest obicei are loc în ajunul Crăciunului sau în noaptea de Crăciun, când Moș Crăciun aduce pe lângă cadouri și bradul frumos împodobit cu globuri și beteală. „Moșul nu vine într-o casă fără brad!”

Un alt obicei cunoscut de toți este colindatul. **Colindatul** începe în data de 24 decembrie și poate să continue pentru 2 sau 3 zile; colindatul se face de obicei în grupuri, de copii, oameni maturi, bătrâni, doar fete, doar băieți, tineri căsătoriți etc., în funcție de zona străvechii spiritualități românești. El s-a păstrat asociindu-se cu celebrarea marelui eveniment creștin care este Nașterea Domnului Iisus Hristos. În ajunul Crăciunului, pe înserat, în toate satele, începe colindatul. Colindătorii vestesc Nașterea Domnului și sunt primiți cu bucurie de gazdele care îi răsplătesc cu mere, nuci și colaci. Colindele sunt reinterpretări ale unor ritualuri păgâne, dar care în timp au fost schimbate sau amestecate cu interpretări religioase. Un alt obicei care în timp și-a pierdut semnificația este mersul cu steaua; acest obicei are menirea de a informa oamenii de nașterea lui Hristos; copiii care merg cu steaua se deghizează în magi și vestesc marea minune.

Probabil că nimic altceva nu poate defini mai bine spiritul unui popor decât străvechile sale tradiții și obiceiuri. Din păcate multe din tradițiile noastre se pierd sau se amestecă cu tradițiile din alte țări și oricât de frumoase ar fi colindele englezești sau filmele americane cu happy end, din când în când e frumos să ne amintim și obiceiurile noastre străvechi, care ne reprezintă de fapt. Tradițiile românilor sunt comori ce nu ar trebui uitate sau părăsite și nici schimbate prin troc cu alte obiceiuri importate din alte țări. Ele sunt ale noastre, ne caracterizează, ne definesc și prin ele ne simțim mai bogați, mai aleși.

Bibliografie:

Caselli, D., „Crăciunul la diferite popoare”, București, Institutul de Arte grafice și editură Minerva, 1915;
Pamfile, T., „Sărbătorile la români. Crăciunul”, București, 1914;
Bitard, A., „Sărbătoarea Crăciunului la diferite popoare – traducere de A. I. Theodor”, Buzău, Librăria și Tipografia I. Călinescu, 1922;
Ghinoiu I., „Mică enciclopedie de tradiții românești”, Ed. Enciclopedică, 2001;
Brăiloiu C., „Sărbători și obiceiuri”, Ed. Enciclopedică, 2002;
Mitroi M., „Obiceiuri și tradiții de Crăciun”, Ed. Autorul, 2004.

Modalități de promovarea și păstrare a datinilor, obiceiurilor și tradițiilor locale prin activitățile școlare și extrașcolare

*Profesor învățământ primar Moisa Crăița-Adina
Școala Gimnazială Chetriș, Bacău*

Pornind de la citatul „**Nimic nu-i mai frumos, mai nobil, decât meseria de educator, de grădinar de suflete umane, de călăuză a celor mai curate și mai pline de energie mlădife**” (D. Almaș) să-i învățăm pe copii să prețuiască și să respecte obiceiurile și tradițiile în care s-au născut, să-i învățăm să iubească meșteșurile natale, portul românesc și pe români. Să le sădăm în suflet aceste elemente definitorii ale identității neamului românesc fără de care nu am mai putea ști de unde venim și cine suntem de fapt noi românii pe acest pământ. Să-i ajutăm pe copii să înțeleagă intensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă cu cea mai mare intensitate frumusețea României, istoria și mai ales sufletul neamului, a localității în care locuiesc.

Atunci când vine vorba de tradiții, obiceiuri și datini, activitatea desfășurată cu elevii implică o gamă variată de modalități de promovare și păstrare a acestora, timp îndelungat, precum și materiale didactice demonstrative sau explicative variate. Se impune, pentru început, o prezentare a localității în care locuiesc. La nivelul vârstei școlare informația este cât mai simplu expusă pentru a putea fi asimilată de tână generație care pornește pe acest drum, dificil de multe ori, și anume cunoașterea și pregătirea pentru viață.

În calitate de educatori suntem obligați să facem din creația noastră populară o carte de vizită cu care să batem la porțile cunoașterii și cu care vom fi primiți și apreciați fără îndoială oriunde în lume. În furtunile veacului, obiceiurile și tradițiile strămoșești au rămas neclintite păstrând valori autentice ale culturii populare tradiționale. Copiii se lasă îndrumați și pot fi modelați în așa fel încât pe fondul lor afectiv să se așeze elementele cunoașterii artistice care vor imprima gândirii lor anumite nuanțe, ce vor îmbogăți substanța viitoarei activități individuale și sociale. Începând cu obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viața poporului, continuând cu frumoasele costume pe care le îmbracă în aceste împrejurări și terminând cu cântecele, dansurile și strigăturile nelipsite de la aceste datini, izvorul lor este nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască și să le adune în mănunchi pentru a le dăruia din nou.

În activitățile cu elevii facem cunoscut copiilor tradițiile strămoșești prin intermediul orelor de istorie și limba română, convorbiri dar și prin serbările pe care le desfășurăm cu elevii cu prilejul diferitelor sărbători (Crăciun, Paști etc). Șezătorile constituie un mijloc complex de educație, deoarece îi familiarizează pe elevi cu unele elemente de folclor, contribuind astfel la dezvoltarea dragostei pentru tradițiile populare, le dezvoltă dragostea pentru frumos, pentru armonie, le cultivă răbdarea, stăpânirea de sine, spiritul de echipă. Datinile și obiceiurile populare ne reprezintă și constituie o adevărată „valută” a țării noastre, apreciată în lume, fapt care determină dorința de a cunoaște frumusețea și naturalețea obiceiurilor, a folclorului autentic, a portului popular și a graiului local. De asemenea, au rolul de cunoaștere de către copii a specificului zonei și a frumuseților din jur. Pentru a ști cine este, elevul trebuie să învețe cine a fost prin strămoșii săi, să-și cunoască rădăcinile adânc înfipte în satul românesc.

Un alt pas în promovarea tradițiilor locale a fost să delimităm în școală un „colț folcloric”, pe care l-am amenajat împreună cu elevii. Aceștia s-au alăturat efortului nostru și i-au rugat și pe părinți sau bunici să le procure obiecte. Astfel, am reușit să dotăm „colțul folcloric” cu o furcă de țesut și lână, cu un costum popular foarte vechi, cu costume populare în miniatură, cu vase din pământ specifice zonei – strachină, ulcior, cană, farfurie, cu linguri și furculițe din lemn.

Bineînțeles că și activitățile extracuriculare joacă la rândul lor un rol important în încercarea noastră de a le cultiva elevilor sentimente pozitive față de bogățiile și frumusețile locului în care se dezvoltă și mai ales se formează ca individ, păstrător de tradiții și obiceiuri. Pentru a face cunoscute copiilor creațiile de artă, pe care locuitorii zonei noastre le-au realizat în decursul istoriei am fost cu elevii la Muzeul de istorie. La început am admirat costumul popular specific zonei cuprinzând în alcătuirea sa informații despre trecutul istoric. Am atras atenția copiilor în ceea ce privește vechimea acestor costume, apoi am denumit fiecare piesă în parte. În continuare le-am spus că în urmă cu foarte mulți ani fiecare om avea mai multe costume populare, deoarece îmbrăcămintea era diferită de ce de azi. Erau costume de sărbătoare, pe care le îmbrăcau la biserică și la joc. Hainele de sărbătoare erau cu mai multe modele. Croiala, alcătuirea, cromatică pieselor de port ilustrează gustul, concepția despre frumos a comunității. Tot la muzeu am admirat diferite unelte și obiecte de uz casnic, uneltele și armele strămoșilor noștri.

Pornind de la curiozitatea specifică vârstei, am căutat prin diverse activități derulate împreună cu diverși parteneri, să stimulăm dorințele copiilor de a cunoaște tradițiile, datinile și obiceiurile populare din aceste locuri. Vizita la biserică efectuată în preajma sărbătorilor de Paști, i-a făcut pe elevi să înțeleagă semnificația sărbătorii, preotul explicându-le pe înțelesul lor semnificația obiceiului încondeierii ouălor și faptul că ouăle încondeiate în joia mare se duc la biserică pentru a fi sfințite iar după slujba Învierii mai întâi cei în vârstă, apoi cei tineri le ciocnesc folosind formulele: „Hristos a înviat!”, „Adevărat a înviat!”, formule pe care cu siguranță le vor utiliza corect.

Arta noastră populară, manifestată sub toate aspectele ei, prezintă o bogăție de comori, izvorul lor nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască și să le adune în mănunchi pentru a le dăruia din nou cum spunea Anton Pann:

„De la lume adunate

Și-napoi la lume date.”

Astăzi, mai mult ca oricând, avem posibilitatea să îndrumăm copiii să cunoască și să redea obiceiuri românești, să respecte tradiții ale românilor. În acest mod vom putea crește și educa copiii în spiritul virtuților strămoșești, pentru a deveni buni creștini și buni români.

Sărbătorile de iarnă au însemnat posibilitatea largirii orizontului spiritual al elevilor precum și cultivarea receptivității și sensibilității, a trăirilor afective și emoționale. Perioada premergătoare acestora, respectiv Postul Crăciunului a însemnat informarea și familiarizarea copiilor cu ceea ce înseamnă Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza. Perioada aceasta a fost propice pregătirii serbărilor de Crăciun. Un alt aspect al cunoașterii tradițiilor și obiceiurilor de iarnă a însemnat colindatul pe la diverse instituții din localitate, unde copiii au oferit colinde și au primit daruri.

Tradițiile, datinile, obiceiurile și folclorul din zonă sunt documente grăitoare privind istoria și cultura acestor locuri. Tezaurul folcloric al acestei zone, constituie o componentă valoroasă, o moștenire de preț pentru toți cei care trăiesc și viețuiesc în această parte de țară.

Moștenirea pe care o avem trebuie dusă mai departe de elevii pe care îi creștem și-i educăm pentru că un popor trăiește prin ceea ce lasă fiilor săi. Este bine să cunoaștem și să transmitem copiilor măcar un strop din ceea ce a creat omul simplu de la țară cu iscusința minții și cu căldura sufletului său, pentru a ști copiii de mici cine sunt și de unde se trag.

„Izvorul neamului meu e țărâna român.” N. Iorga

„În cultură nimic nu trebuie pierdut, totul trebuie transmis și reînviat.” Constantin Noica

Mărțișorul - obiceiuri băcăuane

*Profesor învățământ primar Morărașu Laura-Monica
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău*

Prima zi a primăverii păstrează și astăzi una dintre cele mai îndrăgite tradiții ale românilor, Mărțișorul. Astăzi acesta este confecționat din două fire colorate în alb și roșu, de care se prinde un obiect artizanal, pentru a fi dăruit în general fetelor și femeilor. În vechime însă mărțișorul avea alte valențe. Se spunea că ar fi zilele și nopțile anului împletite într-un fir, iarna împletită cu vara, întunericul împletit cu lumina, zăpada cu Soarele. Se credea că cei care îl poartă vor fi sănătoși și frumoși ca florile, plăcuți și dragăstoși, bogați și norocoși, feriți de boli și de deochi. Dar toate acestea se întâmplau doar dacă mărțișorul era purtat cu încredere în aceste puteri ale sale și cu demnitate.

Mărțișorul, pe care îl cunoaște toată lumea este vechi de mai bine de două milenii. Pentru prima dată el a fost folosit de geto-daci și se prezenta sub forma unui șnur gros, împletit din fire albe și roșii. Săpăturile arheologice au confirmat ideea că geto-dacii au fost primii care l-au folosit, utilizând mai ales aceste două culori. Mărțișorul, sau „mărțișuș” sau „mărț”, reprezenta inițial un ban de argint sau de aur, la care se adăuga șnurul amintit mai sus, și era purtat de copii la gât sau la mână.

Superșioși, aceștia credeau că le va purta noroc în viață, îi va lăsa curați ca argintul, iar bolile îi vor ocoli. Conform unor tradiții locale, în satul Gura-Văii, mărțișorul se punea în zorii zilei de întâi martie, începând de la răsăritul soarelui. Conform credinței existente, copiii nu trebuiau să fie văzuți de femeile însărcinate, considerându-se ca acest lucru ar duce la apariția unor pete pe fețele lor. Alții purtau mărțișorul la gât chiar 12 zile, după care acesta era așezat pe crengile unui pom.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

În alte zone, cum ar fi Parincea, Ungureni sau Filipeni, oamenii păstrau șnurul până la cântatul cucului sau până la venirea berzelor. Treptat, banii de argint sau aur au fost înlocuiți cu carton sau pânză, în special stofă luată de la pălării. Interesant este faptul că acum jumătate de secol, în Mărgineni, a fost creată o adevărată școală de confecționat măștișoare, unde un accent deosebit se punea pe confecționarea șnurului, realizat în special din fir de mătase.

„Măștișăgușul” nu era oferit oricui, ci doar persoanei iubite, el simbolizând dragostea pe care o purta pentru persoana respectivă cel care îl dăruia. Oferit la întâmplare, el demonstra disprețul pentru persoana căruia îi era adresat. Cel care primea măștișorul, după ce-l purta la gât în văzul lumii, îl așeza la sfârșitul lui martie într-un copac, de preferință prun, măr sau păr, și urmărea ce roade va da copacul pe parcursul anului. Bogăția roadelor semnifica o dragoste profundă, adevărată, pe când, dacă fructele erau puține și mici, însemna că iubirea este falsă.

Un mit din Moldova legat de măștișor spune că în prima zi a lunii martie, frumoasa Primăvară a ieșit la marginea pădurii și a observat că într-o poiană, sub o tufă de porumbări, de sub zăpadă, răsare un ghiocel. Ea s-a hotărât să îl ajute și a început să dea la o parte zăpada și să rupă ramurile spinose. *Iarna* s-a înfuriat și a chemat vântul și gerul să distrugă floarea. *Primăvara* a acoperit ghiocelul cu mâinile ei, dar s-a rănit la un deget din cauza măștișinilor. O picătură de sânge fierbinte a căzut peste floare și a făcut-o să reînvie. În acest fel, *Primăvara* a învins *Iarna*, iar culorile măștișorului simbolizează sângele ei roșu pe zăpada albă.

Bibliografie:

Ghinoiu, I. „Mica enciclopedie de tradiții românești” – Sărbători. Obiceiuri. Credințe. Mitologie, 2008.

Frumusețe și tradiție – *CEATA CETELOR* pe Valea Trotușului

*Profesor învățământ primar Nastasă Anca-Mihaela
Colegiul Național „Ferdinand I” Bacău*

Valea Trotușului este bogată în resurse și cu o natură generoasă. În chip firesc, oamenii acestor meleaguri, în lupta lor pentru util și frumos, sunt purtătorii unui autentic tezaur de artă și folclor.

Condiția de oameni liberi a răzeșilor și a plăieșilor din aceste regiuni, economia cu caracter închis a gospodăriilor, în sânul cărora se produceau aproape în totalitate cele necesare traiului, precum și angajarea mai redusă a femeilor în agricultură, datorită suprafețelor mici de teren arabil, au fost elemente care au dus la apariția și dezvoltarea unor meșteșuguri, ajunse mai târziu tradiționale și specifice acestei zone. În același timp, migrarea intensă și pe parcursul a mai multe secole a ardelenilor spre această regiune a dus la îmbogățirea artei populare și chiar a folclorului, care se constituie într-o adevărată sinteză a genului pentru Carpații moldo-transilvani.

Obiceiurile legate de sărbătorile de iarnă au aici cea mai autentică valoare artistică. Cât de mult coboară aceste obiceiuri în trecut este greu de spus, faptul petrecându-se din timpuri imemorabile.

Mii de spectatori vin în fiecare an să urmărească uimitoarea manifestare: *CEATA CETELOR*.

În timp ce pentru munteni acest joc al urșilor simbolizează libertatea dezlănțuită, pentru cei din sud-estul bazinului, ursul în lanțuri face tot felul de acrobații, imitând și sugerând lipsa totală a acesteia.

Organizatorii și participanții respectă unele reguli dintotdeauna cunoscute. Din ceată fac parte 3 - 4 urși, ursari, toboșari, irozii și măștișuri. Pieile naturale sunt foarte frumos prelucrate, cu o montură perfectă a capului și labelor, adevărate trofee cinegetice de o rară frumusețe. Ele sunt îmbrăcate atât de copii, cât și de adolescenți sau bărbați foarte voinici. Toboșarii sunt îmbrăcați în pantaloni negri cu tricolor, bluze roșii, iar pe cap poartă chipie frumos ornamentate. Ei folosesc tobe mari, din piei de animale, pe care le lovesc cu două ciocănele, în ritmuri vioaie, specifice fiecărei comune. Irozii au poale roșii cu motive populare, cămăși și fuste albe, fuste ce sunt împodobite și cu batiste cusute în casă, iar pe umeri și la cingători benzi brodate. Cu ajutorul săbiilor din lemn, ei execută dansuri în ritmul tobelor și al fluierelor. Parada măștișilor impresionează prin numărul mare de tineri care, într-o adevărată dezlănțuire de energie și pitoresc, satirizează anumite obiceiuri sau persoane publice. Ei folosesc atât costume populare, cât și diverse ținute comice.

Surprinzător este interesul copiilor (în această eră a informaticii) pentru aceste obiceiuri ce devin adevărate evenimente, fiind așteptate cu mare bucurie. Încă de la începutul lunii decembrie se fac repetiții, astfel că, în seriile lungi de iarnă se aud bătăile tobelor, pregătindu-se astfel, atmosfera de sărbătoare de la sfârșitul anului.

Cadrele didactice cultivă păstrarea tradițiilor organizând la finele anului serbări, concursuri între școlile din comună având ca temă TRADIȚIILE.

Bucuria și entuziasmul celor mici fac ca aceste manifestări să fie încărcate de farmec și poveste. Dorim ca ei să fie păstrători și purtători de nestemate ale acestui tezaur național.

Nu mică ne-a fost mirarea când am surprins pe obrazul bunicilor ce au venit la spectacole lacrimile amintirilor vremurilor tinereții lor. I-am adus pe acești bătrâni în mijlocul elevilor și am aflat lucruri uimitoare de la ei, lucruri ce nu le găsim în cărți. Ne-au povestit despre vitejia strămoșilor, despre cum se bucurau și cum își plângeau necazurile cei de mult apuși. Am învățat să-i respectăm și le-am mulțumit pentru bogăția sfaturilor și frumusețea sufletului.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

S-a confirmat vorba aceea CINE NU ARE UN BĂTRÂN SĂ ȘI-L CUMPERE... și poate vom deveni și noi mai buni văzându-i pe ei și ascultându-le vorba...

Bibliografie:

<https://staticlb.didactic.ro/uploads/assets/101/31/31/joculcapreidinsascut.doc>, accesat 10.10.2018.

Șezătoarele la vârsta preșcolară

Profesor Năsturaș Noemi

Școala Gimnazială „Ion Creangă” Bacău, Grădinița „Lizuca” Bacău

În tradiția românească, **șezătoarea** reprezintă o adunare de mici dimensiuni, care are loc în special în serile de iarnă și la care participă oamenii din sat. Cei care participă la șezătoare lucrează, cântă, povestesc, joacă anumite jocuri sociale sau se prind în hore sau alte dansuri tradițional românești. De obicei organizarea șezătorilor are loc după terminarea muncilor agricole, începând înainte de postul Crăciunului și se încheie înainte de postul Paștelui. Este o datină veche, fiind numită în unele regiuni și furcărie, habă, habără, sau sideancă. În limba maghiară era denumită *fonó* (furcărie). Ea avea loc în nopțile de iarnă, când se petrecea lucrând și spunând povești, ghicitori și glume. Șezătoarea era organizată de obicei în perioada iernii (în numeroase sate, frecvența acestora depășea 3 seri pe săptămână), când munca de la câmp înceta. Seara după cină, un grup de fete se adunau la un loc, „la gura sobei și la lumina unei lămpi, într-o casă apropiată (de regulă în casa unei văduve singure cu care fetele se tocmeau), își torceau fuiorul de cânepă și caierul de lână”. Aici se vorbea despre evenimentele petrecute în viața satului sau se puneau la cale viitoarele căsătorii.

Datinile și obiceiurile populare românești ne reprezintă, ele fiind adevărata noastră comoară apreciată în lume, fapt care determina nevoia păstrării și promovării frumuseții și naturaleții obiceiurilor, a folclorului autentic, a portului popular și a graiului local, încă de la cele mai fragede vârste. Astfel, prin intermediul șezătorilor se poate realiza transmiterea elementelor de folclor către preșcolari, dezvoltând copiilor, dragostea pentru tradițiile populare, pentru frumos, pentru armonie. Răbdarea, stăpânirea de sine, spiritul de echipă sunt cultivate de asemenea prin organizarea șezătorilor serbări. Rolul șezătorilor este și acela de cunoaștere de către copii a specificului zonei și a frumuseților din spațiul românesc în care trăiește. Pentru a ști cine este, copilul trebuie să învețe cine a fost prin strămosii săi, să-și cunoască rădăcinile adanc înfipite în satul românesc. Intitulându-le sugestiv („Dulce grai românesc”, „Cântecul fusului”, „Ziua recoltei”), șezătoarele îmbină, în mod original, cântecul, jocul, poezia și elementele de muncă. Fiind îmbrăcați în costume populare din zonă, copiii participă cu mare interes la acest tip de activitate cu deosebite valențe educative.

Șezătoarele dau posibilitatea verificării întregului material artistic însușit de copii într-o anumită etapă sau în legătură cu o anumită temă, îi ajută pe copii să se obișnuiască cu expunerea unor obiecte create chiar de ei, să-și învingă emoțiile artistice. Satisfacțiile obținute de copii în realizarea diferitelor obiecte artizanale, și nu numai, din programul șezătorii, ca și bucuria și celelalte emoții comune au un efect puternic asupra vieții de colectiv, îmbunătățind relațiile, întărind sentimente de prietenie și ajutorul reciproc între copii. Creativitatea copiilor este rodnică, improvizațiile de moment sunt deosebit de reușite.

Șezătoarea este, de asemenea, și o modalitate eficientă de cultivare a capacităților de vorbire și a înclinațiilor artistice ale copiilor, care contribuie la stimularea și educarea:

- atenției (prin respectarea indicațiilor regizorale și în special a atenției distributive – prin raportarea copilului la ceilalți membrii ai echipei de lucru);
- memoriei (prin repetițiile organizate pentru consolidarea replicilor, mișcărilor etc.);
- voinței (prin implicarea copilului în mod benevol);
- afectivității (prin filtrarea mesajelor culturale, artistice, pe plan afectiv);
- imaginației și creativității (prin implicarea directă a copiilor propunând puncte în serbare și soluții pentru o anumită frecvență);
- atitudinilor pozitive (prin crearea de situații concrete și inteligibile, pentru care copilul va aproba/aborda) o anumită conduită;
- gândirii (prin momentele de criză, de luare a deciziilor, când apar situații neprevăzute în derularea spectacolului).

La pregătirea și realizarea șezătorilor - serbări, copiii participă cu însuflețire și dăruire, din dorința de a oferi spectatorilor momente de ținută estetică, distracție, satisfacție, făcându-le viața mai frumoasă, mai plină de sens.

Pentru ca aceste țezători-spectacole artistice să se transforme în succese depline, atât pentru interpreți cât și pentru spectatori, este necesar să se respecte următoarele etape:

- motivul pentru care se organizează șezătoarea, de regulă o grădiniță organizează șezători pentru a celebra bogăția toamnei, de Crăciun sau de Ziua Mamei;
- selecționarea propunerilor venite din partea copiilor;

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

- stabilirea cântecelor, ghicitorilor, glumelor și snoavelor versificate, dansurilor populare împreună cu copiii;

- pregătirea costumelor populare și selectarea cu atenție a materialului tematic;

- pregătirea cadrului corespunzător – amenajarea locului de desfășurare a șezătorii propriu-zise, utilizând elemente de decor tradiționale, specifice locuințelor de la sat. Încheierea fiecărei șezători reprezintă un moment căruia este necesar să i se acorde o deosebită atenție, copiii fiind apreciați în termeni laudători, atât pentru comportare cât și pentru contribuție.

Valoarea deosebită a șezătorilor este determinată, pe de o parte de conținutul educativ al materialului utilizat ca și calitatea artistică a acestuia, iar, pe de altă parte, de modul de organizare și de antrenare a copiilor.

Șezători - spectacol sunt și vor fi atât un mijloc minunat de păstrare a tradițiilor și datinilor românești, cât și un bun prilej de îmbogățire a vieții sufletești a copiilor.

În concluzie, tradițiile nu trebuie uitate, cu toate că ele se schimbă mereu. Treptat, ele se asimilează într-o anumită formă, dar nu dispar din societate. Legătura cu trecutul nu trebuie să se rupă, deoarece, în caz contrar, trecutul național ar deveni necunoscut pentru generațiile viitoare.

Bibliografie:

Dinescu, Nicolae, „Cartea regizorului amator”, Ed. Casa Centrală a Creației populare, București, 1968;

Dumitrana, Magdalena, „Educarea limbajului în învățământul preșcolar”, Ed. Compania, București, 1999.

Tradiții și obiceiuri din Moldova

*Profesor învățământ primar Nistoreanu-Niculaua Mioara
Școala Gimnazială „General Nicolae Șova” Poduri*

MOLDOVA este bogată în tradițiile pe care le posedă. Cu ajutorul lor devenim deosebiți și unici. Unul din cel mai important obicei este cel de a întâmpina oaspeții cu pâine coaptă în sobă, sare și un pahar de vin. În acest mod ne arătăm tot respectul și căldura cu care îi primim în casele noastre pe oaspeți. Avem o varietate de tradiții asemănătoare și celorlalte zone ale țării.

Pe 6 decembrie sărbătorim Sfântul Nicolae, această sărbătoare deschizând ușile sărbătorilor de iarnă. Specific acestei zi, este faptul că o așteaptă cel mai mult copiii, deoarece în noaptea de Sfântul Nicolae, cei care au fost cuminți pe tot parcursul anului, și care își curăță mereu încălțămintea, găsesc în ea dulciuri sau multe alte daruri.

De Crăciun, adulții, dar în special copiii umblă cu colindatul din casă în casă, astfel vestind Nașterea Domnului. Copiii, fiind mascați corespunzător, după colind, sunt răsplătiți de către gazdă cu dulciuri sau bani.

De Revelion însă, copiii umblă cu uratul, dorindu-le stăpânilor caselor un an nou fericit, prosper și cu cât mai multe realizări frumoase; recompensele pentru urările copiilor pot fi de asemenea dulciuri.

De Paști tradițiile sunt mai numeroase. În ajun de Paști, în Joia mare, gospodinele „boiesc” ouăle, culoarea tradițională fiind roșie, mai apoi coc cozonacul, după care în noaptea Învierii Domnului, membrii familiei merg la sfințirea acestor bucate specifice. Iar în dimineața după sfințire, fiecare se spală pe obraji cu un ou roșu și altul alb, ceea ce simbolizează puterea și puritatea, acest „ritual” fiind urmat de o masă la care toată familia sărbătorește împreună.

O altă sărbătoare semnificativă este Sfântul Andrei, o zi în care fetele se distrează făcând mici vrăjitorii. Cu ajutorul lor ele își afla sortitul. Iar băieții, în această noapte, fură porțile de la casele fetelor, pentru ca acestea, trezindu-se dimineața fără ele, să pornească în căutarea lor.

În noaptea Sfântului Andrei erau practicate diverse ritualuri menite să protejeze oamenii, animalele și gospodăriile. Tot de Sfântul Andrei se zice, era timpul benefic să se comunice cu spiritele de dincolo. În noaptea Sfântului Andrei fetele mari (nemăritate) puteau să-și afle ursitul. Sunt cunoscute numeroase magii, practicate de fete. Ele se adunau la o casă în seara de 29 noiembrie și încercau să-și afle ursitul. Cum se însera bine, fetele de altădată fie practicau metodele știute de la mame, mătuși, fie se concentrău asupra uneia, ca să li se contureze chipul ursitului. Se spune, ca un fir de busuioc așezat sub pernă face că în vis să apară imaginea ursitului. Alte fete noaptea mergeau spre gard cu ochii închiși și trebuiau să numere nouă pari și să-l lege cu ață. A doua zi se uitau și dacă Sfântul Andrei avea neted părul, apoi și ursitul urma să le fie tânăr, dacă era cioturos – mirele urma să fie bătrân. În afară de practici magice în seara Sfântului Andrei flăcăii și fetele mari petreceau împreună, se veseleau, făceau o turtă, numită „turtă de Andrei”, care se atârna la coardă și toți trebuiau să sară să o apuce cu gura. De Sfântul Andrei femeile întorc oalele și câmile cu gura în jos sau scot din soba cenușa caldă pentru că strigoi să nu se adăpostescă la căldura sau împrăstie prin curte bucăți de pâine pe care strigoi să le mănânce și să nu mai intre în casă. Ca să se apere de vârcolaci atârna șiruri de usturoi la intrare și lasă candela aprinsă (în unele zone exista obiceiul de a se unge cu usturoi tocurile ușilor și ferestrelor. Animalelor li se amestecă în hrană câte un fir de busuioc sau li se pune o picătură de aghiasma în apă. În trecut exista „descântecul sării”: un drob de sare descântat era îngropat în fața grajdului. El era dezgropat la primăvară de Sfântul Gheorghe când sarea era amestecată în hrana animalelor ca să le

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

ferască de farmece. În tradiția populară se spune că dacă faci cruci la uși și la ferestre cu usturoi în seara care precede ziua Sfântului Andrei, te protejează împotriva „făcăturilor”. Fetele mai fac un colac din pâine dospită, punând în mijlocul lui câte un cățel de usturoi. Dus acasă, colacul este așezat într-un loc călduros, unde este lăsat vreme de o săptămână. Dacă răsare usturoiul din mijlocul colacului, fata cunoaște că va fi cu noroc. Dacă nu răsare, fata se întristează și spune că va fi lipsită de noroc. De Sfântul Andrei se poate afla prognoza pentru anul următor. Tradiția spune că se iau 12 cepe care se duc în podul casei și se lasă acolo până în seara de Crăciun. Fiecărei luni a anului îi corespunde o ceapă. Cepele care s-au stricat semnifică luni ploioase cu grindină, iar cele care au încolțit, luni favorabile pentru recolta. La fel se face și cu grâul care este pus la încolțit pentru fiecare membru al familiei. Cel al cărui grâu este frumos și înalt se spune că va avea un an bun cu bani și sănătate. Dacă în noaptea Sfântului Andrei este senin și cald, atunci vom avea o iarnă blândă, dacă este ger, vom avea o iarnă grea.

1 Martie este sărbătoarea venirii primăverii. Începând cu această dată toți locuitorii Moldovei își pun pe haine, în regiunea inimii, mărțisoare. Ele prezintă simboluri unice, în care este obligatorie prezența culorilor alb și roșu. Albul semnificând puritatea, iar roșul – viața.

Tradiții strămoșești pe Valea Trotușului

*Profesor învățământ primar Olteanu Mariana
Colegiul Tehnic „Dimitrie Ghika” Comănești*

Arta noastră populară manifestată sub toate aspectele ei reprezintă o bogăție de comori pentru toți aceia care își iubesc patria și neamul. Începând cu obiceiurile laice, continuând cu frumoasele costume pe care le îmbracă în aceste împrejurări, și terminând cu cântecele, dansurile și strigăturile nelipsite la aceste datini, izvorul lor e nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască și să le adune în mănunchi pentru a le dăruia din nou, așa cum spunea Anton Pann: „De la lume adunate/Și iarăși la lume date.”

Județul Bacău este renumit pentru dănuirea obiceiurilor de iarnă, conservate admirabil mai ales pe Valea Trotușului, de la izvoarele din M-ții Ciucului până la Comănești, Dărmănești, Dofteana și Onești.

Valea Trotușului este o zonă bogată în tradiții.

„Pe-al românilor pământ,	Valea Trotușului este,
Obiceiu-i lucru sfânt,	Zona plină de poveste,
Fiindcă definește-ndată	Unde oamenii cu drag,
O cultură însemnată.	Țin tradiția în prag,
Din străbuni și până-acum	Și o poartă cu onoare
Păstrat-am al culturii drum,	Tot mai mult în continuare.
Și am valorificat	Să ne amintim cu foc,
Datina neîncetat.	De tradiția din loc.”

Pentru locuitorii din Comănești și din comunele învecinate, sărbătorile de iarnă au un farmec aparte. Ei nu și-au uitat tradițiile și în fiecare an au participat la Festivalul de Datini și Obiceiuri Strămoșești de la Comănești. Festivalul începe cu parada Călăreților, a grupurilor de Colindători, a cetelor de Urși, Capra, Jianul, Irozii, Căluții, Mascății – costumele și programul artistic fiind pregătite de fiecare grup și formație.

Dintre toate aceste datini, cel mai spectaculos, interesant și inedit este „Jocul Ursului”. La originea acestui obicei stă lupta ancestrală dintre om și fiarele naturii, îndeosebi ursul care coboară în gospodăria cauzând pagube și, uneori, atacând omul. De aici se trag unele strigături ale jocului. Un alt filon al „Jocului Ursului” este reprezentat de ursarii care colindau satele cu urșii „tămăduitori” care îi călcau pe cei ce sufereau de dureri de spate și astfel îi vindecau.

În timp, Jocul Urșilor din Comănești, Asău, Dărmănești, Dofteana, a evoluat de la un simplu obicei la un spectacol de mari proporții, reprezentând o mândrie pe plan local. Jocul Ursului rămâne cel mai atractiv obicei străvechi și unic în țara noastră, care a stârnit și interesul presei internaționale. Imaginea cu tânărul în blană de urs, a cărui privire pătrunzătoare, extrem de sugestivă, a făcut înconjurul lumii. Această fotografie realizată de un artist român, Alecsandra Raluca Drăgoi a fost premiată de „Național Geographic Travelle”, fiind finalista categoriei „People”, și a apărut într-o expoziție la o galerie londoneză.

Umblatul cu Ursul este întâlnit doar în Moldova.

Cultul ursului are origini vechi, el provenind din vremea geto-dacilor, însă variantă actuală datează de peste 70 de ani.

„Tot un obicei la noi
Practicat în stil viori,
E tradiționalul Urs
Din pădure-abia adus.
Care-i pus de dobe-n sat
Încontin pe jucat.
Doboșarii la un loc
Bat în doba lor cu foc,
Iar mascații într-o gloată,
Se prostesc cu toți-odată.

Comandantul tuturor,
Spune versuri de cu zor,
Iar țigălu-i nelipsit
În ceata ce s-a-ntocmit.
Urșii joacă roată- roată
Și încântă lumea- toată !
Totul e o veselie
Pentru anul ce-o să vie.”

Ursul de la Leorda (Comănești) are un joc diferit de celelalte cete de urși din zonă, atât prin bătutul dobelor (cu ani în urmă, bătutul dobelor se făcea cu un singur ciocan de lemn, acum se face cu două ciocănele), cât și prin comenzile și strigăturile ursarilor.

Ceata Urșilor este condusă de un căpitan, fiind formată din 15 - 20 urși (mici și mari), ursari, mascați și doboșari. Blana de urs este îmbrăcată de diferite persoane (copii, tineri, adulți și chiar fete), aceasta este naturală, împodobită cu ținte, curele, iar capul poartă o pereche de canafi mari, din lână roșie.

Ursarii, costumați adecvat, conduc urșii printr-un lanț legat de capătul ciomegilor (bâtelor) ce se prinde apoi de capul urșilor. Doboșarii dau ritmul jocului prin tobele gigantice prinse de trunchi, pe care le bat cu bețe de lemn. Ei sunt îmbrăcați în costum popular, poartă pe cap căciuli de oaie, împodobite cu bucăți de oglindă și panglică tricolor. Jocul Ursului este anunțat de un fluierar, care cântă o melodie specială, iar „Bădănarii” sunt personaje mascate care au rolul de a anunța venirea cetei de urși de la o gospodărie la alta. Ceata de urși intră în curtea omului sub comanda ursarilor:

„Vine ursul de la munte,
Tot în coate și-n genunchi.
Și s-apropie de sat
La fete de măritat. ,”

Tradiția spune că oamenii care primesc o ceată de urși sunt feriți de necazuri și blesteme tot anul care vine.

„Rămâi gazdă sănătoasă
Noi mergem la altă casă.
Și la anul care vine,
Să vă găsim și mai bine!

LA ANUL ȘI LA MULȚI ANI! ”

Izvorâte din experiență și înțelepciune de viață, din bucurie sau durere, din năzuințele și dorurile românilor, din setea de liniște sau din dragoste pentru frumos, elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații. Tradițiile, obiceiurile, portul popular și folclorul sunt comori inestimabile, care definește un popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor.

Valea Trotușului este o zonă bogată în tradiții, iar turiștii care aleg să petreacă Revelionul în această zonă sunt încântați de aceste obiceiuri populare, datând din cele mai vechi timpuri.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Sunt mândră că m-am născut și trăiesc în acest loc minunat, Comănești, cu oameni frumoși, buni, talentați, unde sărbătorile de iarnă aduc tradițiile și obiceiurile strămoșești.

Bibliografie:

Tudor, Pamfile- Sărbătorile la români, Editura Saeculum, 2005;
Constantin, Eretescu - Folclorul literar al românilor, Editura Compania 2017;
Pop, Mihai- Obiceiuri tradiționale românești, București, 1976;
Bârlea, Ovidiu – Folclor românesc, București, 1984;
Secoșan, Elena; – Portul popular de sărbătoare din România, București, 1984.

Ipostaze din activitățile extracuriculare desfășurate în Grădinița *Lizuca* Bacău

*Profesor învățământ preșcolar Păduraru Lenuța
Școala Gimnazială „Ion Creangă” Bacău*

Nevoile și cerințele elevilor *actori* pe scena educațională pretind dascălilor o schimbare radicală a modului de abordare a activității didactice. Regândirea educației formale se impune deci, și ne obligă să schimbăm relația cu elevii și între elevi, promovând sprijinul reciproc și dialogul constructiv prin crearea unor contexte noi, de derurare a activităților instructiv educative, pe care fiecare dascăl este obligat să le conceapă. Activitățile cu copiii trebuie astfel să aibă aparența unei activități spontane, să contribuie la dezvoltarea independenței în gândire și acțiune. În virtutea primatului finalității umaniste a educației, esențial rămâne așadar pentru învățământul preprimar dezvoltarea armonioasă a personalității fiecărui copil, în totalitatea potențialităților fizice și psihice, a aspectelor etice și estetice și potrivit particularităților sale personale și culturale. De aici am considerat oportun necesitatea și sarcina de a oferi copiilor o educație referitoare la mediul natural, cultural și social ce-i înconjoară *atât din interiorul, cât și din afara grădiniței*. Și cum altfel, dacă nu prin educația estetică care face apel la legile frumosului pentru a sensibiliza și forma caractere. Educația estetică începe încă de la grădiniță, când se creionează bazele gustului estetic prin formarea unui patern emoțional în ceea ce privește perceperea frumosului din artă, manifestat prin sensibilitate și vibrație interioară în prezența unei opere de artă, dar și prin capacitatea de alegere și orientare în raport cu principiile frumosului.

Educarea tinerei generații în spiritul valorilor estetice mijlocește realizarea unor obiective generale de ordin etic și axiologic, prin arta autentică ce conduce la iubirea frumosului, a binelui, a adevărului, și implicit la formarea caracterului. Sarcinile educației estetice pot fi realizate atât în mediul formal, și cu atât mai mult în mediul nonformal, mediu favorizant formării și dezvoltării atitudinilor estetice cu toate componentele sale (gustul estetic, judecata estetică, idealul estetic, sentimentele și convingerile estetice), formarea și dezvoltarea aptitudinilor creatoare în diferite domenii ale artei.

Proiectul educațional *Lizuca în aventura cunoașterii*, derulat în grădinița Lizuca Bacău, a oferit diverse oportunități de manifestare și dezvoltare a aptitudinilor preșcolarilor. Activitatea din cadrul proiectului a adus o mare contribuție la descoperirea și stimularea talentelor, aptitudinilor preșcolarilor, la cultivarea intereselor și stimularea curiozității lor, conducând la dezvoltarea unor abilități de participare și exercitare a unor responsabilități care să conducă la formare și dezvoltarea sentimentului de apartenență la comunitate.

„Sarcinile de învățare au vizat creativitatea, atitudinea și dezvoltarea socio-emoțională a elevilor. Scopul proiectului a urmărit îmbunătățirea competențelor sociale, nivelul cooperării, nivelul comunicării verbale și nonverbale, nivelul creativității prin:

- *organizarea ambientului educativ în mod adecvat;*
- *metodele și tehnicile didactice utilizate;*
- *formele de organizare;*
- *activități desfășurate în cadrul proiectului.*

Carnavalul Toamnei Ediția a III-a - octombrie 2017. Întreaga activitatea fost concepută sub forma unei serbări dedicată anotimpului toamna, care a constat în organizarea unui scurt moment artistic, dar și organizarea unor concursuri - Legume și fructe vesele, parada costumelor etc. Lucrările artistico-plastice realizate de preșcolari au fost valorizate prin organizarea unei expoziții cu titlul: *Toamna prin ochii copiilor*.

Români mici cu inimi mari Ediția a III-a - decembrie 2017. Activitatea a avut drept scop prezentarea semnificației zilei de 1 Decembrie, precum și efectuarea unor lucrări practice (românași și româncuțe – păpuși din linguri de lemn), sub îndrumarea unui muzeograf din cadrul Secției Etnografie, al Complexului Muzeal Iulian Antonescu Bacău, realizarea unor lucrări artistico – plastice prin care să fie prezentate simboluri naționale (tricolor, drapel, stema) dar și de artă populară, costumele populare, tradiții românești. În încheiere copiii au susținut un mic program artistic *România – Țara mea*.

În proiectul educativ **Părinți și copii**, dat fiind rolul educativ al serbărilor școlare, am considerat necesar utilizarea acestei forme de activitate extracurriculară. Serbarea școlară reprezintă o modalitate eficientă de cultivare a capacităților de vorbire și înclinațiilor artistice ale elevilor. Prin conținutul vehiculat în cadrul serbării, elevii culeg o bogăție de idei, impresii, trăiesc autentic, spontan și sincer situațiile redată. Stimularea și educarea creativității și exersarea memoriei constituie obiective importante care se realizează prin intermediul serbării. Serbarea presupune lectura și interpretarea artistică iar dansul, cântecul devin puternice stimulări ale sensibilității estetice. Valoarea estetică este sporită și de cadrul organizatoric: sala de festivități, un colț din natură (parcul sau grădina școlii) amenajate în chip sărbătoresc. Contribuția copilului la pregătirea și realizarea unui spectacol artistic nu trebuie privită ca un scop în sine, ci prin prisma dorinței de a oferi ceva spectatorilor: distracție, înălțare sufletească, plăcerea estetică, satisfacție-toate acestea îmbogățindu-le viața, făcând-o mai frumoasă, mai plină de sens. Este un succes extraordinar, o trăire minunată, când reușește să trezească o emoție în sufletul spectatorilor. Reușita spectacolului produce ecou în public, iar reacția promptă a spectatorilor îi stimulează pe copii să dea tot ce sunt în stare.

Întâlnire colindători - Serbarea de Crăciun - decembrie 2017

Cu primăvara vine și ziua mamei - Serbarea de 8 Martie

Bibliografie:

Cucoș, C., 2006, *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași;
Cojocariu, V., M., 2000, *Filosofia educației pentru schimbare*, Editura Corgal Press, Bacău;
Ștefan, M. 2001, *Educația extracurriculară*, Editura Pro Humanitate, București.

Multe am câștigat în epoca modernă, dar și mai multe am pierdut! Impresia că „socializăm” pe facebook sau pe telefonul mobil este o iluzie primejdioasă. Cei de dinaintea noastră, întradevăr socializau, nu doar la sărbători ci și la muncile agricole, unde se ajutau unul pe altul.

O fericită îmbinare între muncă și petrecere o constituiau sezătorile de odinioară, unde tinerii și bătrânii se adunau la lucru, trecând în revistă și ultimele evenimente din sat. Aceste sezători începeau, de regulă, toamna, când ziua se micșora, muncile câmpului se răreau, iar treburile acasă, în gospodărie, se intensificau. Femeile aveau mai mult de lucru, cu torsul, cu țesutul și altele de acest fel.

Șezătorile se țineau în case unde nu erau copii mici sau oameni bătrâni, cărora să le fie stingherit somnul. Gazdele erau foarte bucuroase de oaspeți, doritoare să-i învețe pe cei tineri rânduielile unei gospodării și, la rândul lor, să fie ajutate de ceata de musafiri. Se mai țineau sezători la casele cu fete mari, unde, venind feciorii, se puteau alege cu căsătorie. Tot atunci, femeile și babele le puteau da sfaturi fetelor și chiar încercau să le urzească viitorul.

În cele mai multe sate, sezătorile se țineau pe vecinătăți, pe grupuri de gospodării de neamuri și prieteni, la care luau parte aproape toți, cu mic, cu mare, fiind atrași de repertoriul lor. La șezătoare, bătrânii începeau să povestească din vremurile trecute, din armată, din războaie sau răzmerițe, spuneau basme, proverbe și zicători, astfel fiind asigurată și transmiterea zestrei spirituale către noile generații. Babele pomeneau de strigoii, vârcolaci și alte duhuri necurate, ba chiar de isprăvile necuratului, sau prin ce mijloace să eviți întâmplările rele.

Se provocau unii pe alții cu ghicitori, cu glume, se cântau balade și doine. Când se apropia somnul, începeau jocurile sociale, se încerca aflarea ursitei, iar flăcăii, mascându-se, încercau să le sperie pe fete. De altfel, fetele făceau farmece, ca să le vină flăcăii iubiți la șezătoare.

Alteori, sezătorile se țineau pe grupe de vârste, tinerii preferând să petreacă între ei, nesupravegheați de părinți. Femeile se adunau la șezătoare în altă casă, unde veneau uneori și bărbații, ca să joace cărți, să mai dea peste cap câte un păhărel, până ce îi răzbea somnul. Flăcăii se duceau în cete mici la sezători, spre a petrece cu fetele. Spre sfârșitul sezătorii, începeau dansurile. Când un fecior vroia să-și arate dragostea pentru o fată, îi lua fusul și ieșea din casă, deodată cu prietenii, care se duceau la alte sezători. Cel cu fusul aștepta să iasă fata după el și, dacă ieșea, se sărutau, îi înapoia fusul, apoi ea se întorcea în casă, iar flăcăul se ducea acasă fericit. Dacă fata nu ieșea după fus, feciorul îi înșira tortul de pe el pe parii unui gard. Dacă drăguțul nu venea la șezătoare, fata îl chema cu farmece de dragoste. În acest sens, ea ieșea din casă și se ducea la un soc, aflat deseori pe lângă garduri, îl scutura și spunea:

Soc, soc,
Solomoc,
Adă-l pe N.
Pe loc!

Apoi se întorcea în casă, nădăjduind că acela pe care-l iubea va veni la șezătoare. Fetele celelalte se distrau la ieșirea ei, ca și la aceea a fetelor după fusul luat. Șezătorile se țineau în case mai spațioase, unde părinții tinerilor puneau la dispoziție, pe timp de iarnă, o cameră mare, cu multe lavițe, pe care se înșirau fetele, iar lângă ele, dacă mai era loc, se așezau și drăguții lor. Sosite la șezătoare, fetele dădeau zor cu torsul sau cu țesutul, ca să termine mai repede și să înceapă petrecerea. Când vedea că iubitul nu vine nici după scuturatul socului, fata lua puține fire din fiecare caier și le torcea la spate, descântând:

Nu torc,
Că-ntorc
Tăți feciorii
Din tăte șezătorile.
De n-or veni,
Or pocni;
De n-or pleca,
Or crepa.

Pe tortul de pe acest fus făcea, fiecare fată, un nod, reprezentând feciorul dorit, apoi legau cu el toate fusele goale și le aruncau din pod pe vatră. Fetele luau apoi tortul și se duceau cu el la casa unde se ținea altă șezătoare și legau cu el poarta, ca să nu poată intra în ea. Pe alocuri, farmecul era întregit cu chemări din vrăji. În Hordou, satul natal al poetului George Coșbuc, pe firul tors la spate, fiecare fată făcea un nod pentru cel așteptat. Fetele mergeau apoi cu el, călare pe lopată și pe cociorvă, la un pom în grădină, pe care îl scuturau, descântând:

Eu nu scutur pomu,
Că scutur pă Romu,
Romu pă Nacu,
Și Nacu pă dracu:
Să-l aducă pă N.,

Iute și tare,
Pă dracu călare,
Să n-aibă stare,
Nici așezare,
Până la noi în șezătoare!

De aici mergeau la un soc, tăiau o bucată dintr-o creangă, pe care o legau de ață, dădeau socului un băț de chibrit și câțiva bănuți, zicând:

Soc,
Solomoc,
Io Ț-aduc pipă și foc
Și bani de cheltuială,
Să-mi aduci pe N.!

Se duceau apoi în casă și legau fusele cu tortul înnodat, le aruncau pe horn, iar după aceea puneau tortul pe foc. Din locul unde ardea, luau cărbuni, îi așezau pe muchea securii, iar o fată se urca pe un scaun și dădea cu ei în grindă. Celelalte fete se învâteau prin scânteile care umpleau casa. Și în alte sate se cerea socului să aducă feciorii la șezători. Acest arbust era lăsat să crească pe lângă garduri, deoarece florile lui se întrebuițau, peste tot, în medicina arhaică, iar din ramuri se făceau țevile pentru războiul de țesut. Prin tăierea succesivă a lăstarilor pentru țevi, rădăcinile se îngroșau, se extindeau și primeau diferite forme, care, cred unii cercetători, au generat credința că ar oferi ascunziș necuratului, ale cărui puteri erau invocate, indirect, în farmece, ori direct în vrăji. În unele sate din Ardeal, cinci, șase ori nouă fete mergeau la un soc, îl scuturau și una zicea:

Soc,
Soroc,
Să ne-aduci feciori de joc,
Că feciori de nu ni-aduce,
Vârfu-ți l-om râteza,
Rădăcina ți s-a usca,
Floare albă nu-i mai face,
Boabă neagră nu-i mai coace.
În alte sate, tot din Ardeal, fetele jărăgheau jarul din vatra focului, descântând:
Cum arde socu,
Așa să ardă ca focu;
Să ardă-n foc,
Până nu și-a găsi loc;
Să ardă în pară,
Până nu-i vini-n ias' sară;
Și-n loc să nu poți sta,
Până nu mi-i înșerca,
Să nu-ț fie bine,
Până nu-i vini la mine,
D'e nemnic să nu te uit,
Până nu-i vini descult,
Că io te fierb în oală,
Până nu-i vini și-n pielea goală.

Am preluat informațiile cu privire la socul magic din volumul „Cultura spirituală românească” de Valer Butură, Editura Minerva, 1992. Însă ipoteza avansată de autor, cum că se credea că socul ar fi ascunzișul necuratului și că de aceea i se solicita ajutorul în farmece de dragoste, nu rezistă. Mai degrabă este vorba aici de o potrivire cu mult mai veche, de pe vremea geto-dacilor, în al căror grai socului i se mai spunea și SAC sau SEBA, cu sensurile principale de „a țese; a urzi”, căci, cum am văzut, crengile lui se folosesc la țevile de țesut. La figurat, ca și în română, a țese și a urzi înseamnă și „a pune la cale; a ticlui; a croi; a stabili; a ruga cu stăruință; a implora; a descânta”, de unde și ajutorul cerut socului în farmece de dragoste, inclusiv acelea de a aduce flăcăii la șezători. Tot pentru aducerea flăcăilor la șezătoare, în unele sate, fetele se duceau la o apă curgătoare, în care făceau un produs, dacă era înghețată, luau apă în gură și o duceau în casă. O vărsau într-un vas, în care fiecare puneă o pietricea, și când clocotea, se aplecau asupra vasului, pe rând, și strigau pe cei pe care-i așteptau. Se mai întrebuițau, tot pentru aducerea feciorilor, apă de pe roata morii și stavila acesteia pentru a-i opri să meargă la altă șezătoare. Astăzi, pare de mirare că multe din aceste farmece aveau efect. Se împlineau, fiindcă se credea în ele. Am pierdut sau n-am pierdut, renunțând la vechile obiceiuri?

Bibliografie:

Valer Butură, „Cultura spirituală românească”, Editura Minerva, 1992.

Arta noastră populară manifestată sub toate aspectele ei reprezintă o bogăție neprețuită de comori pentru toți aceia care își iubesc patria și neamul. Începând cu obiceiurile laice, continuând cu frumoasele costume pe care le îmbracă în aceste împrejurări, și terminând cu cântecele, dansurile și strigăturile nelipsite la aceste datini, izvorul lor e nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască și să le adune în mănunchi pentru a le dăruia din nou, așa cum spunea Anton Pann: „De la lume adunate/Și iarăși la lume date.”

Obiceiurile și datinile străbune românești, rod al unui îndelungat efort de cunoaștere, reprezintă un tezaur inestimabil de înțelepciune ale cărui valori și sensuri nu se sting niciodată. Asemenea lui Vasile Alecsandri care spunea: „Poți să cutreieri lumea toată și să te minunezi de rezultatele civilizației, dar nimic nu-i mai fermecător decât colțul de pământ pe care te-ai născut”, și noi trebuie să ne mândrim că suntem români, să ne bucurăm de comorile pe care ni le-au lasat strămoșii noștri și să le transmitem mai departe urmașilor noștri.

Obiceiurile calendaristice și cele legate de viața de familie sunt o componentă perenă a culturii noastre tradiționale. Cele mai răspândite și mai fastuoase s-au dovedit a fi cele legate de marele Praznic al Crăciunului și de sărbătorirea Anului Nou. Repertoriul tradițional al obiceiurilor și tradițiilor românești cuprinde pe lângă colindele propriu-zise, cântece de stea, plugușorul, sorcova, jocuri cu măși (Ursul, Capra), și o seamă de datini, practici, superstiții, ziceri și mituri străvechi sau creștine. În Moldova, tradițiile sunt și acum vii. Aici, copiii sunt învățați încă din pruncie ce înseamnă postul, colindul, Crăciunul, Anul Nou, într-un cuvânt, Sărbătorile de iarnă. Izul sărbătorilor se simte încă din noiembrie, în ziua de Lăsatul Secului, atunci când gospodarii își reunesc familia, organizează ultima „masă de dulce”, urmând ca de a doua zi să intre în Postul Nașterii Domnului.

Bucate tradiționale de Crăciun

Se spune că aceasta este sărbătoarea familiei, momentul în care toți trebuie să încercăm să fim mai buni. Gospodinele au un rol foarte important, ele trebuie să se pregătească astfel încât din fiecare casă să nu lipsească bucatele tradiționale. Toba, caltaboșii, cârnații afumați, sărmăluțele, piftia sunt doar câteva dintre bucatele caracteristice ce se regăsesc pe mesele de Crăciun din satele din zona Moldovei. De pe masa tradițională nu lipsesc celebrele „poale-n brâu”, plăcinte specific moldovenești, cozonacul sau vinul roșu. În unele sate se desface, în prima zi de Crăciun, puțină cu brânză păstrată încă din toamnă.

Împodobirea caselor

Casele sunt și ele pregătite de sărbătoare. Cu ani în urmă, gospodinele își împodobeau locuința cu plante ornamentale (busuioc, mentă crească, ochișele). Acest aspect reiese și din colindele specifice zonei: „Streășina de busuioc./Să vă fie cu noroc./Streășina de măghiran./Să vă fie peste an./Streășina de mintă crească./Să vă fie pentru viață./Streășina de bumbișor./Să vă fie de-ajutor./La fete și la feciori/Și nouă de sărbători.” Astăzi casele sunt împodobite cu fel și fel de luminițe, coronițe, care mai de care mai frumoase, toate pentru a-i întâmpina pe colindători.

Colindatul - moment emoționant

În Moldova, colindatul este mai mult decât o simplă tradiție. În preajma Crăciunului, fiecare localitate freacă de pregătiri. Respectând obiceiurile străbune, tinerii și nu numai își organizează programul pe care îl au de prezentat în fața sătenilor. Începând cu câteva săptămâni înaintea Ajunului, copiii formează cete, fac repetiții și se hotărăsc care vor fi colindele pe care le vor rosti, dar și ordinea lor. Ei se îmbracă în costume populare și pornesc încă de cu ziuă prin sat, nu cumva să rămână o casă necolindată. Tinerii au răspundere mai multă, ei se organizează în grupuri mai mari. Mândrii de hainele pe care le poartă, încep colindatul de la casa preotului, apoi merg la primărie, acolo unde este cazul, la profesori, după care se abat la fiecare dintre ei acasă și în special la fete. Colindele mai vechi sunt rostite de ei cu drag, ele au rolul de a împropăta parcursul Nașterii Domnului, a magilor. Altele fac urări de bine gazdelor. Pentru acest moment de bucurie, tinerii sunt răsplătiți cu mere, nuci, cozonac sau colăcei. Pentru că toate cele prezentate mai sus să fie conforme cu tradiția, tinerii organizează repetiții în diferite locuri, la Căminul Cultural, la școala și chiar la casele unora dintre ei.

Jocurile cu măști este un obicei răspândit pe întreg teritoriul României, dar în regiunea Moldovei a căpătat o rezonanță aparte. La originea sa se află mentalitatea arhaică, precreștină, de sorginte geto-dacă, care presupune existența unor cumpene în viața oamenilor ori în curgerea timpului, determinată de lupta dintre bine și rău din univers. Pentru a te proteja de spiritele malefice, singura soluție ar reprezenta-o folosirea măștilor. Cum punctul culminant al acestui maniheism dogmatic îl reprezintă trecerea de la un an la altul, dăci foloseau măștile numai pe durata a douăsprezece zile sacre, atunci când se credea că o lume moare și o altă se naște. Creștinismul a asociat acest interval cu perioada dintre Crăciun și Bobotează, conservând riturile de protecție. De secole întregi „Capra”, „Ursul”, ori „Călușii” se bucură de o mare popularitate în rândurile românilor de pretutindeni. Există, însă, alături de aceste personaje principale, adevărate alaiuri formate din „țigani”, „moși”, „babe”, „uncheși”, „urci”, „jidani” și alții, creați în funcție de imaginație și posibilități. La cumpăna dintre ani, vatra satului se redimensionează proiectându-se

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

în sacralitate. În această noapte moldovenii nu au voie să doarmă pentru că se celebrează sărbătoarea „tuturor nebuniilor”, când se instaurează „legea armoniei universale”.

Denumită „Brezaie”, în Muntenia, „Cerb” în Bucovina și „Turca” în Transilvania, sărbătoarea „Caprei” poartă în ea simbolurile arhaice ale fertilității și fecundității. Originile sale sunt încă necunoscute fiind plasate de unii specialiști fie în lumea dacică, fie în cea greacă sau orientală. La moldoveni, Capra este o mască al cărei cap este cioplit din lemn, cu maxilarul inferior mobil, pentru a „clămpăni”, și acoperit cu blană de ied sau iepure. Coarnele sunt fie din lemn, fie de capră sau cerb, și susțin mărgele, panglici și ciucuri, beteală etc. Corpul animalului este făcut din pânză sau covoare de care se cos cordele din pânză sau hârtie colorată. Băta pe care o folosește jucătorul este și ea împodobită cu panglici și zurgălăi. Costumația bogată, agilitatea cu care se mișcă jucătorul și clămpăniturile măresc nota de umor și veselie a jocului. Masca este însoțită de o ceată zgomotoasă, cu nelipsiții lăutari ce acompaniază dansul caprei. Capra saltă și se smucește, se rotește și se apleacă, clămpănind ritmic din fălcile de lemn. Un spectacol autentic trezește în asistență fiori de spaimă. Mult atenuat în forma sa citadină actuală, spectacolul se remarcă și prin originalitatea coregrafiei. Cercetătorii presupun că dansul caprei precum și alte manifestări ale măștilor (caluții-feciori travestiți în crai...), întâlnite în satele românești la vremea Crăciunului provin din ceremoniile sacre arhaice închinare morții și renașterii divinității.

Dimitrie Cantemir afirma în „Descrierea Moldovei” că „Turca” este o joacă iscodită încă din vremurile bătrâne, din pricina ciudei și scârbei ce o aveau moldovenii împotriva turcilor”. Cu capra, turca sau brezaia umblă tinerii începând de la Ignat și sfârșind cu zilele Crăciunului.

Umblatul cu Ursul, spre deosebire de Capra, e întâlnită doar în Moldova, de Anul Nou. S-a avansat chiar ipoteza că la originea ei s-ar afla un cult traco-getic. Acest cult era răspândit în comunitățile geto-dace, numele zeului suprem, Zalmolxis, fiind legat de blana acestui animal. Legende românești investesc ursul cu virtuți de protector, terapeutice și meteorologice. Sensul acestui joc cu măști simbolizează moartea și reînvierea naturii.

Ursul este întruchipat de un flăcău purtând pe cap și umeri blana animalului împodobită în dreptul urechilor cu ciucuri roșii. Alteori, masca este mai simplă: capul ursului se confecționează dintr-un schelet de lemn, acoperit cu o bucată de blană, iar trupul dintr-o pânză solidă, astfel ornată încâ să sugereze perii maronii caracteristici. Masca este condusă de un „Ursar”, însoțită de muzicanți și urmată, adesea, de un întreg alai de personaje (printre care se poate afla un copil în rolul „puului de urs”). Ațâțată de ursar „Joacă bine, măi Martine/Că-ți dau pâine cu măsline”, în răpăitul tobelor sau pe melodia fluierului, ținându-și echilibrul cu ajutorul unui ciomag, masca mormăie și imită pașii legănați și sacadați ai ursului, izbînd puternic pămîntul cu tălpile. Jocul său trebuie să fi avut, la origine, rolul de a purifica și fertiliza solul în noul an. Reprezentația se încheie cu obișnuitele urări adresate asistenței.

În ajunul Anului Nou cete de flăcăi și de bărbați curând însurați pleacă cu Plugul - străvechi obicei agrar derivat dintr-o practică primitivă. Trecut printr-un rit de fertilitate a ajuns o urare obișnuită de recolte bogate în anul care abia începe. Urarea de plugușor este de fapt un adevărat poem care deschide cu har, recurgând la elemente fabuloase, toate muncile agricole. Obiceiul contribuie la veselia generală a sărbătorilor de Anul Nou, colorând desfășurarea acestei sărbători cu acele elemente care ilustrează una dintre principalele ocupații ale poporului nostru – agricultura.

El e întotdeauna însoțit de strigături, pocnete de bici și sunete de clopoței, dar plugul adevărat, tras de boi, a fost înlocuit cu timpul de un plug miniatural, mai ușor de purtat, sau de Buhaiul care imită mugetul boilor. Textul Plugușorului și-a pierdut astăzi caracterul de incantație magică. Recitată într-un ritm vioi, urarea devine tot mai veselă, mai optimistă, pe măsură ce se apropie de sfârșit.

În seara de Anul Nou, după lăsarea întinericului, pornesc să colinde adulții, formând așa-numitele cete ale Plugului mare. Ceata Plugului mare este însoțită adesea de muzicanți care merg pe lângă plugul tras de boi sau cai. Fascinante sunt, alături de mersul legănat al cortegiului, portul popular bogat ornamentat de mare sărbătoare. Se poartă cămăși brodate, ițari albi, brăie roșii și chimire, cizme, pieptare, sumane sau cojoace. Căciulile negre sau brumării de astrahan au „zgărduțe de mărgele și stelbe de iederă cu busuioc”, însemne ale rangului deținut pe durata ceremonialului. Bătrânii povestesc că fetele care fură aceste fire de busuioc vor avea noroc tot anul. Elementul care separă Plugușorul de Plugul Flăcăilor este însuși plugul. Pus pe roți și împodobit cu brazi decorați cu panglici colorate, ciucuri, covrigi, mere având în vârf un ștergar brodat, acesta confera ritualului un statut special. Odată intrați în curțile gospodariilor vătaful începe să recite Plugușorul, acompaniat de sunetele buhaiului și ale fluierului. La final, flăcăii trag brazda cu plugul în mijlocul curții, în semn de belșug. Acest obicei își are rădăcinile în stravechea credință dacică a perpetuării vieții, a noului început.

De Sf. Vasile, copiii merg cu Sorcova și Semănatul pe la rude și vecini, pentru a le ura sănătate și belșug în noul an.

Apartinând obiceiurilor de Anul Nou, umblatul cu Sorcova e mai cu seamă bucuria copiilor. Aceștia poartă o crenguță înmugurită de copac sau o sorcovă confecționată dintr-un băț în jurul căruia s-au împlătit flori de hârtie colorată. Numele de sorcovă provine de la cuvântul bulgar „surov” (verde, fraged), aluzie la ramura abia îmbobocită, ruptă odinioară dintr-un arbore. Înclinată de mai multe ori în direcția unei anumite persoane, sorcova joacă întrucâtva rolul unei baghete magice înzestrate cu capacitatea de a transmite vigoare și tinerețe celui vizat. Textul urării, care amintește de o vrajă, nu face decât să întărească efectul mișcării sorcovei. Obiceiul se practică de către băieți, iar

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

gazdelor li se adresează urări de bun augur, invocându-se sănătatea, belșugul și prosperitatea. După ce și-au terminat prestația, sorcovitorii sunt înlocuiți de semănători, băieți și fetițe cu trăistuțe cu grâu, porumb, fasole, etc. Atunci încep să arunce boabele prin casă pentru a aduce belșug.

Toate aceste obiceiuri și tradiții de iarnă specifice zonei Moldovei sunt un prilej de bucurie și mândrie, de distracție pentru copii dar și pentru oamenii mai în vârstă.

Bibliografie:

Constantin Eretescu, Folclorul literar al românilor, Editura Compania 2007;

Ion Ghinoiu, Mica Enciclopedie de tradiții românești - Sărbători, Obiceiuri, Credințe, Editura Agora, 2008;

Narcisa Alexandra Știucă, Sărbătoarea noastră cea de toate zilele - sărbători în cinstea iernii, Editura Cartea de buzunar, 2005;

Tudor Pamfile, Sărbătorile la români, Editura Saeculum, 2005.

RAȚA - dans popular bărbătesc specific comunei Dofteana

*Educatoare Petruț Tereza
Grădinița Roza Venerini Bacău*

Dansul RAȚA, datează de peste 150 de ani. Este un dans foarte vechi, dansat doar de bărbați deoarece sunt prezente în strigături doar muncile efectuate de bărbați: ascuțitul coasei și cositul fânului. Cositul fânului se efectuează în special vara. Țăranii având suprafețe întinse cu fânețe nu reușeau să-și lucreze singuri pământul, ci se întovărășeau. Astfel, un grup de 6, 7, 10 cosași se trezeau de dimineață și plecau la fânețele celui care era planificat, urmând ca fiecare dintre ei să-și cosească ogorul după cum îi venea rândul. Seara se întorceau de la cosit veseli, parcă le dispărea oboseala atunci când gazda le făcea cinste cu un pahar de vin. Râsetele și glumele lor bine-dispuneau pe cei din jur. Dacă se întâmpla ca un lăutar să fie prin apropierea încingeanu o sârbă de toată frumusețea, cu strigături asemenea celor scrise mai jos. Dansul conține mișcări ce imită ascuțitul coase cu un obiect numit CUTE, cositul fânului, aranjarea părului care de fapt înseamnă pregătire fiecăruia pentru întoarcerea în sat unde se servește paharul cu vin în urma căruia se încinge jocul.

Dansul se desfășoară în prima parte sub formă de semicerc, iar când se prind din nou de brațe se formează cercul, ultima strofă fiind finalul jocului.

Cositul fânului este o îndeletnicire ce se păstrează și se va păstra în comuna Dofteana deoarece creșterea animalelor este una dintre ocupațiile sătenilor. Încă nu beneficiem de utilaj mecanizat suficient, așa că oamenii încă se mai întovărășesc pentru a-și cosi terenurile, dar nu se mai bucură de joc. Din păcate grijile din ce în ce mai mari au șters parcă din memorie amintirile înaintașilor oamenilor nu mai au chef de joc, de distracții (sau poate CALCULATORUL și TELEVIZORUL au intervenit în gusturile oamenilor). Acest joc a dispărut de tot, așa cum au dispărut și lăutarii. Au rămas doar sătenii cu grijile și muncile lor grele care nu se plâng oricât de greu le-ar fi.

I-auzi una rață măi,
I-auzi două rațe măi,
I-auzi trei și fă înapoi
Și cu dreptul trei băți!
Și cu stângul alte trei
Și cu dreptul pe-amăgele, bate talpa la podele
Un genunchi și-uncălcăi
Să-i dăm drumul Raței, măi!

Vine RAȚA de la baltă,
C-o aripă degerată,
Și-un boboc i-o mai rămas,
Eu cu dreptul trei am ars,
Și cu stângul alte trei,
Și cu dreptul pe-amăgele, bate talpa la podele,
Un genunchi și-un călcăi
Să-i dăm drumul Raței, măi!

Foaie verde lobodă,
Lasă mâna slobodă,
Pune dreapta pe căciulă
Și cu stânga fă-i frezură!

Foaie verde busuioc,

Puneți căciula la loc!

Foaie verde trei scaieți,
Scoateți cutea măi băieți!

Foaie verde trei scaieți,
Ascuțiți coasa băieți!
Și-nc-odată măi băieți!

Foaie verde busuic,
Să punem cutea la loc!

Foaie verde foaie lată,
Hai acum la brazdă-odată!
Și-nc-odată iar așa,
Și-nc-odată n-o lăsa!

Foaie verde busuioc,
Să punem coasa la loc!

Foaie verde vin pelin,
Să mai tragem câte-un vin!

Foaie verde foaie lată,
Hai acum la brațe-odată!

Foaie ferde foi de mac,
Asta-i Rața din Hăghiac!
I-auzi una rață măi ,
I-auzi două rațe măi,
I-auzi trei și fă înapoi
Și cu dreptul trei băți!
Și cu stângul alte trei,
Și cu dreptul pe-amăgele, bate talpa la podele
Un genunche și-un călcâi, HEI!

Bibliografie:

http://www.dofteana.ro/dansul_rata.php, accesat 10.10.2018.

Tradiții și obiceiuri de Paște

*Învățătoare Pop Elena
Școala Gimnazială „George Călinescu” Onești*

Paștele este o sărbătoare creștină importantă a anului. Aceasta poate fi asociată cu primăvara. Trezirea naturii simbolizează viața pe care creștinii au câștigat-o prin crucificarea și Învierea lui Iisus. Aceste tradiții pregătesc creștinul pentru sărbătoarea Învierii Domnului, printr-o curățenie trupească și sufletească. Se poate spune venirea primăverii, o reînviere a naturii, a vegetației.

Sărbătoarea Paștelui își are obiceiurile specifice în funcție de zonele țării în care tradiția este respectată conform datinilor. Multe din obiceiurile trăite de mine se mai păstrează și astăzi. De mic copil, am învățat în casa bunicii să mă spăl pe față, dimineața, în prima zi a Paștelui, cu apa dintr-o cană în care au fost puse: un ou roșu, un ban și o crenguță cu busuioac. Copilul care se spăla ultimul, lua oul și banii, iar fericirea acestuia era imensă.

Vopsirea ouălor de Paște este o tradiție răspândită la toate popoarele, oul roșu fiind o adevărată emblemă a sărbătorii, legându-l de răstignirea lui Iisus Hristos. Ouăle se vopsesc în Joia Mare, considerându-se un păcat mare orice lucru făcut în casă vineri, când la Biserică are loc Prohodul. Mironosițele, cele trei Marii care l-au jelit pe Iisus, au adus ouă, ca prinos, la picioarele Lui, iar acestea, s-au înroșit de la sângele jertfirii.

Gestul simbolic de celebrare a Paștelui este ciocnitul ouălor roșii. Bucuria Pascală este cunoscută pe parcursul celor 40 de zile de la Înviere până la Înălțare, timp în care creștinii se salută cu „Hristos a înviat!” și „Adevărat a înviat!”. Mărturisind de fiecare dată prin aceste cuvinte adevărul nostru de credință. Ouăle roșii se ciocnesc la masa de Paște după un anumit ritual. Se spune „Hristos a Înviat”, la care se răspunde cu „Adevărat a Înviat!”

Masa din prima zi este un prilej de reunire a familiei, decurgând după un adevărat ritual. Nu lipsesc oule roșii, cozonacul, drobul și friptura de miel.

Un alt obicei este acela de a purta haine noi în semn de respect pentru această aleasă sărbătoare, dar și pentru că ea semnifică primenirea trupului și a sufletului, așa cum se primește întreaga natură odată cu primăvara.

Orice gospodină trebuie să se achite în timp util și să aibă casă lună pentru primirea musafirilor pe parcursul a trei zile de sărbătoare.

În săptămâna premergătoare Sfintei Învieri, un membru din fiecare familie care are pe cineva decedat, merge la cimitir pentru „făcutul mormântului”. Astfel, majoritatea mormintelor din cimitir sunt curățate de buruieni, se plantează flori, se aprind lumânări pentru sufletul celor dragi. Postul, care trebuia ținut neapărat măcar în această săptămâna numită și săptămâna mare, se termină cu mersul la biserică la spovedit și la împărțit.

Pentru copii, ziua de spovedanie este o zi de bucurie, deși sunt câteva reguli pe care trebuie să le respecte. În ziua împărțășaniei nu au voie să scuipe, să vorbească urât sau să se supărăm din orice motive. Deniile sau slujbele care se făceau joi seară și vineri seară înainte de Paști erau cele mai frumoase zile din săptămâna pentru că aproape toți copiii din sat mergeam la biserică.

Săptămâna postului care precede sărbătoarea Paștelui este numită săptămâna mare, care începe cu Duminica Floriilor și se termină cu Duminica Pascală. Sărbătoarea începe de fapt cu Duminica Floriilor, când se sărbătorește intrarea lui Hristos în Ierusalim. Săptămâna mare are menirea împărțășirii chinurilor lui Iisus. În această săptămâna se termină postul de 40 de zile, și natura renaște. În ziua de joi a săptămânii mari clopotele încetează să mai bată, vor mai bate doar în Sâmbătă Mare. Această zi este totodată și începutul chinurilor Mântuitorului. În duminică Floriilor preotul dăruiește creștinilor participanți la sfânta liturghie crenguțe de salcie, sfînțite, care se vor păstra mai multe săptămâni la icoane. Acest obicei amintește de intrarea lui Isus în Ierusalim când a fost întâmpinat de credincioși cu

ramuri de măsline. Florile deschid pentru toți românii ciclul sărbătorilor pascale, care se încheie o dată cu Înălțarea lui Iisus (la 40 de zile de la Sărbătoarea Paștelui). Evocând intrarea Mântuitorului în Ierusalim călare pe asin, întâmpinat de mulțimea credincioșilor cu flori și ovații. Florile reprezintă în același timp o sărbătoare în care elementele creștine și cele precrescine se îmbină rezultând tradiții și obiceiuri extrem de pitorești. Intrarea Domnului Iisus Hristos în Ierusalim este singurul moment din viața Sa pământească în care a acceptat să fie aclamat ca Împărat.

În Săptămâna Mare, în toate gospodăriile de la sate se face curățenie generală: se mătură curțile, se adăncesc și se curăță șanțurile, se repară gardurile, se văruiesc casele, se spală perdelele și mobilierul, se șterg geamurile, se aerisesc toate hainele, așternuturile și covoarele, se îngrijesc mormintele celor decedați. Femeile se îngrijesc în aceeași măsură atât de primenirea generală a caselor cât și de pregătirea bucatelor specifice.

În noaptea Învierii gospodinele din sat merg cu coșul sau panerul cu cozonac, pască și ouă roșii pentru a fi sfințite. Fiecare coș este acoperit cu cel mai frumos ștergar țesut în casă. După terminarea slujbei, toate femeile cu coșurile în față formează două rânduri, stând față în față la distanță de un metru, iar preotul trece de la un capăt la celălalt stropind bunătațile cu aghiasmă.

Din copilărie, am știut că ouăle de Paște se vopsesc cu roșu. Potrivit legendei, atunci când Hristos era răstignit pe cruce, mama Sa, Maria, purtând un coș cu ouă în mână, s-a apropiat de cruce și lăsând coșul jos, sângele care îi curgea din răni a colorat ouăle, acestea devenind roșii. Așadar, culoarea roșie cu care se vopsesc ouăle reprezintă sângele lui Hristos și nici acum nu știu din ce motive ouăle se colorează și în alte culori și care este semnificația lor.

Copil fiind, îmi amintesc că mă preocupam în mod deosebit acest obicei, al vopsitului ouălor. După ce erau scoase din vasul cu vopsea, pentru a le da strălucire, le ungeam cu un șervețel îmbibat în untură sau ulei. Coșulețul în care le așezam cu grijă, îl împodobeam apoi cu crenguțe verzi, flori, fire de iarbă după propria imaginație. Tot atunci auzisem de folosirea culorilor naturale pentru vopsit și am experimentat, alături de mama, vopsind ouăle în apă rezultată după fiertul foilor de ceapă, ouăle fiind introduse într-un ciorap și lipind pe ele frunze de pătrunjel. Când consideram că sunt vopsite, le scoteam cu grijă și le desfăceam, urmând apoi procedura cu datul luciului și așezatul în coșuleț.

Tot în copilărie, de la bunica mea, am auzit și „Povestea Iepurașului”.

„Se povestește că în timpuri foarte vechi, cadourile de Paști pentru copii erau aduse, ca și în ultima lună a anului, de un bătrânel cumsecade. El umbla cu sacul în spinare și ducea copiilor cuminți ouă colorate, jucării, ciocolată și bomboane. Dar de la o vreme, moșneagul simți că nu mai are putere să colinde fiecare casă, de la cele din orașe, de la câmpie, până la cele așezate în înălțimea munților. Astfel, el ceru lui Dumnezeu un ajutor pentru împărțitul darurilor. Căsuța bătrânului se afla la marginea unei păduri nesfârșite. Acolo l-a trimis Dumnezeu să-și aleagă ajutorul pe care îl credea cel mai potrivit.

A plecat bătrânul, sprijinit într-un toiag, cu desaga în spinare. A întâlnit un urs. „Ursul, se gândea el, ar putea să fie destul de bun pentru o astfel de treabă. Are spinarea destul de puternică pentru a duce miile de daruri prin toate colțurile lumii.” Dar apoi și-a dat seama că mulți copii s-ar speria de el.

S-a oprit pe malul unui pârâiaș. Aici, în apa limpede, se zbenguiau peștișorii. „Poate că un peștișor s-ar putea strecura mai ușor, să ajungă pe nesimțite lângă pătuțurile copiilor adormiți. Dar cum ar putea el să răzbată prin pustiurile Africii, unde nu e strop de apă?”

Bătrânul plecă mai departe. Se opri într-o poieniță cu iarbă fragedă și se întinse pe pajiștea verde. Când era aproape să adoarmă, țâșni pe lângă el o arătare ciudată, cu niște urechi lungi. Omul se ridică, dar animalul dispăru în tușuri. Se întinse pe iarbă și când era gata să adoarmă, din nou se rostogoli pe lângă el un ghem de blăniță cenușie. A treia oară, bătrânul se prefăcu doar adormit, și când trecu pe lângă el, îl prinse pe făptaș de urechile lui lungi. „Acesta este ajutorul de care am nevoie, zise moșneagul bucuros. Iute ca fulgerul, jucăuș ca un copilaș și frumos ca o jucărie.”

De atunci, iepurașul aduce copiilor cuminți cadourile de Paști, iar ei îl așteaptă cu un cuibușor de iarbă împodobit cu flori de primăvară.

Cu siguranță că tradițiile legate de această sărbătoare și în general legate de toate sărbătorile sunt mult mai numeroase și diferite în funcție de zona geografică dar toate au un punct comun în cea ce privește raportarea lor la religie și legătura lor specială acestora cu credința.

Bibliografie:

www.crestinortodox.ro/paște/obiceiuri.

Cu puțin timp în urmă se știa că prima atestare este de pe timpul lui Alexandru cel Bun, 6 octombrie 1408, însă, pe baza unor îndelungate cercetări arheologice, Bacăul a mai îmbătrânit. Cercetătorul Ștefan S. Gorovei demonstrează că Bacăul are actul de naștere între anii 1391 - 1432, pe timpul domniei lui Petru I Mușat.

În 1399, orașul este menționat în Documentul lui Iuga Vodă prin care se dă carte de judecată între spătarul Răducanu cu răzeșii satului Brătila, din ținutul Bacăului. Ceva mai târziu, în 5 martie 1431, localitatea este numită *in civitate Bako*.

Referitor la „nașterea” orașului, circulau mai multe legend care oferă diverse explicații pentru origine. Spre exemplu, academicianul Iorgu Iordan susținea ipoteza potrivit căreia toponimul Bacău provine din termenul maghiar „bako”, care însemna „nătăng”, „neghiob”. În schimb, Nicolae Iorga a mers pe varianta influențelor slave, susținând că „Bacău” provine dintr-un cuvânt slav arhaic „bac”, cu sensul de „zimbru”, „taur”, „bour”.

Bacăul este un oraș al tradițiilor și al culturii, în care vechiul și noul conviețuiesc împreună. Pe străzile cu iz bacovian, modernismul se retrage cu stimă în fața vechilor valori. Mici străduțe prăfuite în care timpul parcă s-a oprit în loc și case pierdute în negura timpului ce amintesc de târgul de altădată.

Din „file de poveste” se desprinde parcă figura lui Grigore Tabacaru, ilustru pedagog de la începutul secolului al XX-lea, care a întrezărit rolul experimentului în activitatea pedagogică. Colaborator al lui C. Rădulescu-Motru, în 1909, creează „Societatea pentru studiul psihologic și pedagogic al copilului”, care edita un Buletin pedagogic menit să stimuleze întemeierea pedagogiei pe cercetarea experimentală. În 1905 tipărește revista Școala, iar din 1924, sub conducerea sa, a aparut „Ateneul cultural”.

O altă figură ilustră a Bacăului, a fost marele poet George Bacovia care s-a născut în 1881, într-o familie de comercianți din oraș. Atmosfera rece din timpul anilor de liceu îl inspiră pentru celebrul poem „Liceu”.

Tot în domeniul literaturii, Bacăul se mândrește cu Vasile Alecsandri, chiar dacă acesta nu a petrecut foarte mult timp în orașul în care s-a născut.

Printre personalitățile contemporane care s-au născut în județul Bacău, se numără și actorii Radu Beligan și Ernest Maftei.

Bacăul are o identitate distinctă între județele țării, dar și o unicitate aparte, date fiind istoria și personalitățile plecate de aici, care au influențat, uneori decisiv, viața politică și culturală a țării.

„Sunt multe elemente de unicitate a acestui minunat județ al țării. Avem cel mai mare megalit din Carpați, care se găsește la Mănăstirea Cașin și care seamănă cu Masa Tăcerii a lui Brâncuși. Tot în Bacău, în localitatea Câmpeni, de lângă Moinești, se găsește păcura roșie, folosită ca medicament. De altfel, nicăieri în lume nu mai găsim păcura roșie” - afirma istoricul Eugen Șendrea, care până în prezent a publicat peste 20 de cărți referitoare la istoria județului Bacău.

Cu toată istoria și încărcătura lui de semnificații, Bacăul are aeroport cu nume de compozitor, teatru cu nume de poet, iar la Moinești, biblioteca cu nume de pictor.

Bacăul este plin de legende. Trebuie doar un Homer care să le pună cap la cap și să spargă „piatra” cu un „best seller”.

Bibliografie:

Costache Radu, „Bacăul de la 1850 -1900”, Ed. Grafit, 2005.

Tradițiile – punte între generații

Profesor învățământ primar Pruteanu Maria,
Școala Gimnazială „Tristan Tzara” Moinești, județul Bacău
Învățător Pruteanu Constantin,
Școala Gimnazială „George Enescu” Moinești, județul Bacău

Cunoașterea patriei începe cu investigarea locurilor natale, orizontului geografic, istoric și cultural, de care ne simțim legați prin nenumărate și trainice rădăcini. Ne trec prin fața ochilor multe ctitorii, dar de puține ori ne întrebăm cine le-a înălțat, altfel spus, trecem pe lângă istorie, fără să o cunoaștem.

Școlarul din clasele primare este receptiv la nou și vibrează în fața frumuseților naturii, a lumii, în continuă schimbare. Nouă, dascălilor, ne revine datoria morală să facem cunoscute copiilor, elemente de istorie locală, de creații populare și folclorice ale căror mărturii îi înconjoară și îi individualizează ca cetățeni ai unui anumit ținut românesc.

Elevii au nevoie de acțiuni care să lărgescă lumea lor spirituală, să le îndeplinească setea de cunoaștere, să le ofere prilejul de a se emoționa puternic, de a fi în stare să iscodească singuri, pentru a-și forma convingeri durabile.

Printre activitățile extrașcolare care răspund obiectivelor educației nonformale și contribuie la formarea personalității, la recreere, la destindere, la menținerea capacității de efort prin asigurarea odihnei active, la inițierea unei noi forme de organizare extrașcolară, se numără și *serbările școlare*. Acestea au ca obiectiv primar ocuparea eficientă a timpului liber, cultivarea intereselor, aptitudinilor, înclinațiilor elevilor și reprezintă forme de activitate la care elevul participă din proprie dorință.

Serbarea școlară este o artă complexă care reunește într-o armonie perfectă munca intelectuală, munca artistică și tehnică. Prin astfel de activități se oglindesc situațiile sociale dintr-un anumit timp, evenimente istorice, religioase, tradițiile și obiceiurile poporului român, cultura, personalitățile literare, istorice, etc. Ele au rolul de a introduce copiii într-o lume frumoasă, o lume a poveștilor, a cântecului, a poeziei și a dansului, de a crea momente de bună dispoziție.

Aceste aspecte au fost surprinse în cadrul diferitelor activități, la care elevii noștri au participat: șezători populare, parteneriate între școli (rural - urban), activități metodice, concursuri de dansuri populare la nivel local și județean.

De asemenea, *excursiile și vizitele* oferă elevilor prilejul de a efectua observații asupra obiectelor și fenomenelor așa cum se prezintă ele în stare naturală, asupra operelor de artă din muzee, asupra unor momente legate de trecutul istoric, asupra relațiilor dintre oameni. Ele sunt cele mai agreate de elevi, deoarece le trezește în suflet emoții puternice care se păstrează uneori toată viața.

Deosebit de plăcute și instructive au fost vizitele la „Palatul Dimitrie Ghica - Comănești”, „Casa Memorială George Enescu - Tescani”, Muzeul de Istorie Bacău, „Casa Memorială Ion Creangă - Humulești”, unde elevii au avut posibilitatea să admire colecțiile reprezentative ale muzeelor. Astfel, cuvinte precum: suman, ițari, pive, cotigă, lăicer, ștergar, șiștar, foale, război de țesut etc., din vorbirea populară, întâlnite în lecțiile de la clasă, și-au găsit corespondent în exponatele din muzee.

În ciclul obiceiurilor tradiționale românești, care conțin o varietate de datini și manifestări cu o amplă desfășurare în viața comunității, un loc deosebit îl ocupă obiceiurile de iarnă.

Formele de manifestare sunt moștenite din cultura folclorică românească și au fost transmise din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre. Modalitățile de sărbătorire sunt numeroase, de o deosebită bogăție, implicând participarea întregii colectivități de elevi. Grija dascălilor a fost dintotdeauna să-i facă pe copii să cunoască, să-i inițieze și să practice aceste frumoase obiceiuri tradiționale.

De menționat aici, ar fi unul dintre obiceiurile care nu lipsește în niciun an și care are o mare rezonanță – dansul urșilor din Moinești, Dărmănești, Comănești, Asău. Este punctul culminant al oricărei activități ce se desfășoară în preajma sărbătorilor de iarnă.

„Jocul Ursului” se întâlnește doar în zona Moldovei. Unii spun că e un vechi obicei roman, alții spun că e un vechi cult geto-dac, important e simplul fapt că e un ritual unic în lume și că ar trebui tratat cu mai mult interes și respect. O ceată este alcătuită din mascați, urși conduși de ursari, toboșari și irozi cu săbii de lemn, care impresionează prin frumusețea costumelor, mișcările urșilor și sunetele tobelor.

Acest spectacol nu rămâne fără ecou în sufletele celor mici. Este emoționant, fascinant și de neuitat. Astfel se explică entuziasmul cu care se pregătesc cu mult timp înainte de Anul Nou.

Sărbătorile trezesc în oameni sentimente deosebite, favorizează întâlniri cu persoane dragi, cu cei pe care îi numim „familie și prieteni”, cu persoane pe care dorim să le revedem și cu care împărtășim sentimente, emoții, reacții, impresii și multe alte energii. De multe ori sărbătorile reprezintă momente de bilanț, ne fac să ne evaluăm momentul din viață în care am ajuns și să înțelegem unde ne situăm pe drumul pe care ni l-am propus. De aici și reacțiile emoționale variate care pot să apară și bineînțeles, reacțiile fizice de somatizare care apar întotdeauna.

Întorcându-ne la vremea copilărie, la acele momente cărora nu prea le acordăm atenție, dar care ne copleșesc mai târziu existența, fragmentând rând pe rând felul nostru de a fi. Copilul nu cunoaște și nu abordează lumea prin intermediul conceptelor, ci prin intermediul emoțiilor și al sentimentelor.

Delicatețea emoțională, pe care ne place s-o recunoaștem la cei din jurul nostru, și mai ales la elevii mici, nu apare spontan, ci se învață la fel cum se învață alfabetul pentru a putea citi. Sănătatea emoțională este foarte importantă pentru că astfel putem să știm cum să ne controlăm ceea ce simțim. Persoanele sănătoase emoțional se adaptează ușor fiecărei schimbări din viață, construiesc relații puternice, bazate pe încredere și sinceritate.

Pregătirea unei sărbători este o perioadă de îmbogățire a sufletului, de perfecționare a gândului, de control al gestului. Nu ne naștem cu anumite abilități și de aceea ele trebuie învățate, iar cei care trebuie să îi susțină pe copii cu multă răbdare sunt adulții.

Copiii care au trăit la vârste fragede experiența tainică a Crăciunului o va uita cu greu. Ei își vor aminti cu plăcere și se vor „hrăni” din tot ceea ce au „conservat” în suflet și în minte. Prezența la Biserică, colindatul, pregătirea unei felicitări, realizarea unui desen, decorarea clasei, casei, mirosul bucatelor, veselia rudelor, toate aduc câte un mesaj care va dăinui în timp. Popoarele care își pierd sărbătorile, riturile, simbolurile, își pierd caracteristicile, dispar din punct de vedere cultural, supraviețuiesc sub formă de grupuri individuale izolate, fără tradiții și fără identitate. Suntem, așadar, datori să-i facem pe copii să înțeleagă ce se întâmplă cu ei. De noi depinde să provocăm copiilor emoții pozitive, să-i facem să simtă bucuria momentului, să-i îndemnăm să participe la

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

semnificațiile culturale, simbolice, afective ale evenimentelor care ne înconjoară și ale acțiunilor zilnice. Numai așa copiii noștri, purtători ai tradițiilor, în devenire, vor da un sens acțiunilor lor, vor atribui semnificații unui obiect sau unui eveniment, își vor dezvolta capacitatea de a se exprima verbal sau de a-și identifica propriile emoții.

Toate experiențele dezvoltă copiii noștri capacitatea de a abstractiza, iar la un moment dat imaginația lor va juca un rol fundamental. Ei vor putea să dea o altă semnificație lumii, vor reuși să recompună realitatea altfel decât le-a fost prezentată.

Bucuria sărbătorilor trebuie trăită mereu, deoarece numai rutina aparentă a evenimentelor conduce la crearea sentimentelor de siguranță. Amintirea depinde de buna funcționare a memoriei, alimentată la rândul ei de toate simțurile noastre. Dacă experiențele trăite de copii angajează ochii, gustul, mirosul, auzul, acestea vor fi ținute minte o perioadă îndelungată de timp. Totul va fi perceput foarte ușor și, de fiecare dată, când se vor repeta, vor trezi emoții noi.

Sănătatea emoțională a copiilor este foarte importantă pentru dezvoltarea lor ulterioară. Sărbătorile, în general, sunt momente din viață care îi copleșesc și le trezesc sentimente, reacții care vor dăinui în timp. Rolul nostru este de a-i face pe copii să simtă emoțiile pozitive și bucuriile reale, astfel încât să poată da un sens înalt acțiunilor viitoare, o altă semnificație lumii.

Structura psihică, inteligența emoțională, capacitatea de sublimare, controlul instinctelor, capacitatea de a iubi, depinde în mare măsură de felul cum se derulează această primă etapă, determinantă din istoria copilăriei a individului.

Bibliografie:

Popa Steluța – *Obiceiuri de iarnă*, București, Editura „Muzicală”, 1981;
Revista „*Interferențe Didactice*”, Nr. 2, Bacău, Editura „Corgal Press”, 2010;
Cosmovici Andrei, Iacob Luminița - *Psihologie școlară*, Iași, Editura „Polirom”, 1998.

O scurtă privire prin oglinda timpului

*Profesor învățământ primar Purice Liliana
Școala Gimnazială „Emil Racoviță” Onești*

Dezvoltarea sentimentului față de țară, de poporul român este posibilă doar prin formarea unor puternice trăiri față de ținutul natal, în primul rând. Aceasta impune crearea în toate activitățile didactice sau în afara acestora a situațiilor psihologice care să provoace în sufletele elevilor emoții adânci prin cunoașterea trecutului de luptă al poporului nostru pe plaiurile natale, a obiceiurilor, a portului și a limbii.

Elementele locale de spiritualitate românească au o deosebită valoare instructiv-educativă; ele constituie un mijloc eficace pentru educația patriotică a elevilor: îndrăgind plaiurile natale, elevii îndrăgesc patria.

Elementele locale de siritualitate au un rol important în cunoașterea și înțelegerea evenimentelor, contribuind nemijlocit la formarea convingerilor, care se concretizează în atitudini și comportamente, ca un sentiment al răspunderii față de moștenirea înaintașilor, a hotărârii de a duce mai departe achizițiile strămoșilor.

În funcție de valoarea lor, aceste elemente, judicios integrate în activitățile cu elevii, le stimulează interesul pentru oamenii și faptele din trecut, pentru tot ceea ce a creat poporul nostru de-a lungul vremii și ne-a lăsat nouă moștenire. Ele amplifică valențele educative ale lecțiilor și prin orice metodă folosită înfrumusețază viața spirituală a elevilor, îi sensibilizează, le dezvoltă curiozitatea, setea de cunoaștere, gustul estetic.

Comuna Helegiu aparține județului Bacău și se învecinează la N și NV cu comuna Livezi și Bârsănești, la N-E cu comuna Cleja, la E cu comunele Cleja, Răcăciuni, Gura Văii, la S cu municipiul Onești. Teritoriul comunei este un ținut subcarpatin al depresiunii Tazlău - Troțuș, subunitate a Subcarpaților Moldovei. Comuna Helegiu este situată la sudul depresiunii Tazlău, pe cursul inferior al râului Tazlău, la 14 km distanță de confluența Tazlăului cu Troțușul. Vatra satului este situată pe terasele inferioare ale Tazlăului.

Așezările omenești de aici au avut de suportat consecințele deselor invazii și confruntări militare. Prin pasul Oituz, prin trecătoarea Ghimeș - Palanca sau pe la Poiana Uzului au trecut deseori oștile române din Transilvania, pentru a veni în ajutorul fraților moldoveni, spre a-i alunga pe tătari, pe turci sau alți dușmani comuni.

Trecătorile și văile de pe Troțuș, Oituz și Tazlău au adăpostit din vechime localități. Astfel, cele dintâi sate atestate documentar în zona Troțuș datează de la sfârșitul secolului al XIV-lea, existența lor fiind mult mai veche decât data atestării. Astfel, Poiana și Gâtlanul, ambele pe Tazlău, datorite la 29 iunie 1400 de către Alexandru cel Bun lui Stroie și Ioan, existau anterior datei când s-a consemnat dania.

De-a lungul veacurilor, locuitorii acestor ținuturi au participat la marile evenimente istorice, cum ar fi povestirea devenită legendară despre copilăria marelui voievod al Moldovei, Ștefan, pe plaiurile Borzeștiilor.

Oștile lui Matei Corvin au trecut prin pasul Oituz, pe la Târgu-Troțuș, luând drumul Bacăului, spre a duce lupta de la Baia în anul 1467.

Tot prin pasul Oituz a trecut și Mihai Viteazul cu munteni și transilvăneni, pentru a ajunge mai repede în Moldova, pentru a realiza pentru prima dată unirea românilor din cele trei țări.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

Marele istoric și revoluționar Nicolae Bălcescu, în lucrarea sa de căpetenie „Românii sub Mihai Vodă Viteazul” avea să ne instruiască: „Sigismund Batori și Ieremia Movilă, care se aflau atunci la o nuntă în orașul Troțuș, luând veste că Mihai a trecut munții cei mari și că acum rânduie de bătălie, se apropie de dâșii, rămaseră încremeniți. În groaza ce îi cuprinsese, ei gândiră că aceea ce e mai sigur pentru dâșii este de a se trage înăuntrul țării și, fără zăbavă, sculându-se cu toată armia, se îndreptară spre Suceava. Mihai Vodă, nemaiîntâmpinând nici un dușman- după cum se aștepta se luă după dâșii cu aceeași iuteală cu care trecuse munții. Armia lui avea și aici de suferit mult de sărăcia locului, mai ales că dușmanul pustia totul în cale, spre a întârzia goana ce-i da a noștri. Dar oștile lui Mihai, biruind aceste suferințe, se îmbărbătară și mai mult, siliră la drum și în sfârșit ajunseră la oștile vrăjmașe la un loc, anume Isaccea (identificat cu Iazul, comuna Srungari) și le nevoiră a sta la războiu”.

„După cum rezultă din Letopisețul lui Miron Costin, o bună parte dintre ciocnirile lui Vasile Lupu cu Gheorghe Ștefan - ajutat de oastea trimisă de Gheorghe Rakoczi din Transilvania - au avut loc în anul 1648 în ținutul Bacăului, pe valea Trătușului”.

Desele incursiuni ale tătarilor, precum și jafurile săvârșite de aceștia, războaiele ruso-turce din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea au avut ca urmare dislocări de sate, deseori schimbarea vetrelor spre zone mai greu accesibile. Așa explică și bătrânii denumirea de Bejanie a unei zone din satul Brătula. „O asemenea pustietate incursiune a tătarilor a avut loc în anul 1716. Atunci, Vasile Ceaur - nepotul lui Gheorghe Ștefan - pretendent la tronul Moldovei, ajutat de armatele austriece, încearcă să ocupe tronul, având și sprijinul boierilor. Mihai Racoviță, voievod, a chemat în ajutor tătarii care, alungând pe austrieci peste munți au distrus și au ars multe sate, luând în robie mulți oameni. La războiul pentru cucerirea independenței de stat, troțușenii au participat înrolându-se în regimentele de la Bacău. Alături de sutele de soldați care și-au dat viața pentru patrie, au căzut eroic căpitanul Dumitru Bușilă din Târgu-Ocna și caporalul Gheorghe Donici din comuna Ștefan cel Mare unde i-au fost înălțate un obelisc și un bust spre a-i cinsti memoria”.

Bibliografie:

Petrea, Ion; Petrea, Anișoara, „Comuna Helegiu în oglinda timpului”, 2008, Editura Casei Corpului Didactic, Bacău.

Sărbătorile de iarnă - obiceiuri și tradiții românești

*Profesor învățământ primar Radu Elena
Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Buhuși*

Iarna, satul românesc devine un colț de rai. Este singurul anotimp din an în care domnește principiul repaosului și al odihnei. În decembrie, casele țăranilor, calde și primitoare, se pregătesc de sărbătoare.

Începe cu sărbătorirea Zilei Naționale a țării - după care încep sărbătorile de iarnă.

Venite din adâncul istoriei, obiceiurile de iarnă alcătuiesc o lume miraculoasă în care românii cu mic cu mare, se regăsesc în zilele de Crăciun, la puține zile după cea mai scurtă zi din Anul Vechi, întâmpinându-l pe cel Nou.

Păstrate cu grijă de oameni minunați, obiceiurile de iarnă colorează într-un chip aparte și trăirea comunităților și nobila lor spiritualitate având o semnificație pentru cultura noastră populară. De Anul Nou, românii fac urări pentru a avea noroc, bani și a fi sănătoși în următorul an, mergând din casă în casă, respectând datinile străbune. Sorcova, Plugușorul, Capra sau umblatul cu Ursul sunt doar câteva dintre cele mai frumoase obiceiuri de Anul Nou, păstrate din moși-strămoși.

Tradițiile și obiceiurile românilor diferă de la o zonă la alta, dar frumusețea lor, unicitatea și ineditul sunt cuvinte care nu lipsesc din nicio descriere.

Oriunde în lume Sărbătorile de iarnă sunt celebrate cu bucurie și sunt așteptate cu nerăbdare, dar parcă românii știu să petreacă cel mai bine și transformă Crăciunul într-o amintire de neuitat. Parcă nicăieri în lume nu este mai frumos de sărbători decât în Moldova. Dacă mergi de la Bacău la Botoșani și ajungi spre Iași sau Vaslui ai șansa de a lua parte la tot felul de tradiții populare care de mai de care mai frumoase.

Toate casele din Moldova sunt frumos decorate de Crăciun

Ziua de 5 decembrie a fiecărui an dă startul evenimentelor și tradițiilor organizate cu scopul întâmpinării Crăciuniului. Ca în fiecare zonă din România, fiecare copil își lustruiește ghetuțele cum poate mai bine și le așează la gura sobei cu speranța că Moș Nicolae îi va aduce cadoul mult visat. De la această dată și până pe 25 decembrie, când se sărbătorește Nașterea Domnului, gospodinele nu mai conțin decât pregătirea bucatelor tradiționale de Crăciun. Fiecare gospodărie se transformă într-un furnicar, toți membrii familiei își concentrează energia pentru ca pregătirile de Crăciun să iasă perfect.

Cete de mascați, Moldova

Cu aproximativ o săptămână înainte de Crăciun în fiecare regiune din România au loc tot felul de evenimente, o manieră tradițională de a întâmpina venirea Crăciunului. În centrele din marele orașe ale Moldovei vin grupuri de colindători ce provin din satele din apropiere. Aceștia prezintă cu mândrie cele mai interesante obiceiuri de iarnă din zona din care provin, tradiții păstrate și transmise din moși strămoși. Cete de colindători, mascați, grupuri de dansatori, toți încearcă să se evidențieze cât mai mult, conștienți fiind de faptul că aceste evenimente vor crește popularitatea zonei din care provin.

Seara de 24 decembrie este magică. Grupuri mai mici sau mai mari de colindători pornesc pe ulițele încărcate de zăpadă ale satelor și vizitează toate casele vestind Nașterea Domnului. Gospodinele îi întâmpină cu pâine și sare, acest fapt semnifică bucuria gazdelor colindate. După ce poposesc câteva minute, colindătorii îmbrăcați în costume tradiționale se îndreaptă spre alte case ce așteaptă să primească vestea Nașterii Domnului.

În prima zi de Crăciun, locuitorii Moldovei obișnuiesc să participe la slujbele de la biserică, după care are loc masa în familie. În toate cele 3 zile de Crăciun, cetele de colindători umplu casele moldovenilor cu glasurile lor. În seara de 31 decembrie urătorii vizitează toate casele și intonează cu putere plugușorul tradițional. Acest obicei este de fapt maniera de a ura un bun venit Anului Nou și de a le dori gazdelor toate cele bune. Toată noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie străzile orașelor și ulițele satelor din Moldova se umplu de mascați îmbrăcați în costume realizate cu minuțiozitate înainte de marea sărbătoare.

Obiceiurile de Iarnă din Moldova se încheie odată cu primele zile ale Anului Nou, când cetele de copii pornesc din nou pe străzile orașelor „cu semănatul” așa cum spun moldovenii. Semănătorii rostesc versuri tradiționale și același timp aruncă cu boabe de orez, ca simbol al prosperității și bogăției.

Așadar, Moldova este poate cea mai frumoasă regiune a țării când vine vorba de obiceiurile de iarnă. Aceste tradiții sunt transmise de la generație la generație și crează o atmosferă deosebită și un Crăciun de poveste.

Tradiții și obiceiuri de iarnă

*Profesor învățământ primar Romanschi Laura-Claudia
Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Bacău*

Oriunde în lume sărbătorile de iarnă sunt celebrate cu bucurie și sunt așteptate cu nerăbdare, dar parcă românii știu să petreacă cel mai bine și transformă Crăciunul într-o amintire de neuitat. Parcă nicăieri în lume nu este mai frumos de sărbători decât în Moldova. Dacă mergi de la Bacău la Botoșani și ajungi spre Iași sau Vaslui ai șansa de a lua parte la tradiții populare care mai de care mai frumoase. La români sărbătorile de iarnă în special

Crăciunul sunt sărbătorile de suflet. Amintirea copilăriei ce ne revine puternic în suflet și în minte, zăpezile bogate și prevestitoare de rod îmbelșugat, colindele și clinchetele de clopoței, mirosul proaspăt de brad dar și de cozonaci, nerăbdarea așteptării darurilor sub pomul de iarnă, toate crează în sânul familiei o atmosferă de liniște și iubire.

Crăciunul mai este numit și sărbătoarea familiei, este sărbătoarea când toți se reunesc, părinții, copiii și nepoții, își fac daruri, se bucură de momentele și atmosfera din jurul mesei. La sate sunt păstrate mai bine tradițiile și obiceiurile specifice acestei sărbători. Repertoriul tradițional al obiceiurilor și tradițiilor românești cuprinde pe lângă colindele propriu-zise - cântece de stea, vicleimul, plugușorul, sorcova, vasilica, jocuri cu măști (țurca, cerbul, brezaia), teatrul popular, dansuri (căluții, călușerii) și o seamă de datini, practici, superstiții, ziceri, sfaturi cu originea în credințe și mituri străvechi sau creștine. Dintre acestea, care exprimă înțelepciunea populară, realul sau fantasticul, esențe ale bogăției noastre spirituale, redăm câteva specifice zonei Moldovei.

Începând cu întâia zi de Crăciun și în următoarele zile ale acestei sărbători, copiii umblă cu Steaua, cântând colinde de stea prin care vestesc nașterea lui Iisus Hristos.

„Vicleimul” sau „Irozii” este datina prin care tinerii reprezintă la Crăciun nașterea lui Iisus Hristos, siretenia lui Irod, care a poruncit uciderea pruncilor, de a afla Pruncul și adesea înfruntarea necredinței, personificate printr-un copil sau printr-un cioban. Capra, Turca, Brezaia fac parte dintre datinile de Crăciun și Anul Nou. Dimitrie Cantemir spune în „Descrierea Moldovei” că „Țurca este o joacă iscodită încă din vremurile bătrâne, din pricina ciudei și scârbei ce o aveau moldovenii împotriva turcilor”. Cu țurca, capra sau brezaia umblă tinerii începând de la Ignat și sfârșind cu zilele Crăciunului și prin unele părți în ziua de Sf. Vasile până seara. Numele de Țurca, Capra sau Brezaia îl poartă unul dintre tinerii mascați.

Despre Moș Ajun se spune că a fost baciul aflat în slujba lui Moș Crăciun, stăpânul staulului unde Maica Domnului l-a născut pe Iisus Hristos.

Colinda a dobândit o destinație precisă ca formă de magie benefică, ea marcând rodnicia câmpurilor, sporul animalelor domestice, creșterea copiilor, împlinirea prin căsătorie a tinerilor, pacea și tihna bătrânilor, influențarea, în sens pozitiv, a vieții oamenilor și a naturii.

Vinul era în unele regiuni ale țării și simbol al comuniunii, al unirii a doi tineri. În momentul solemn al căsătoriei li se toarnă vin peste mâinile lor împreunate, simbolizând puterea vieții, trăinicia și fericirea noii familii. „Paharul de aur” este paharul ritual cu care se bea la zile mari, cum este sărbătoarea Crăciunului, din care s-a băut cândva în momente solemne, la botez, la cununie, și care reprezenta un bun al familiei, transmitându-se din generație în generație. La origine are un înțeles magic, proprietăți curative, unele dintre astfel de pahare poartă inscripții cu caracter misterios.

La miezul nopții, de Anul Nou, fetele iau de pe masă colacul ornamentat care se ține pe masă de sărbători, îl țin pe vârful capului, se așează pe tăietor și așteaptă să audă un sunet dintr-o direcție oarecare și din ce parte vine sunetul, în acea parte își va găsi ursitul.

În Bucovina, în vatra focului de la stână se introduc patru potcoave pe care, după ce se înroșesc, se mulg oile peste ele, crezându-se că oile „stricate”, care nu dau lapte, se vindecă datorită funcției magice a fierului.

În tinda casei se pune un vas de grâu ca să treacă colindătorii peste el, apoi grâul se dă la animale, „să fie cu spor ca și colindătorii”.

În Ajunul Crăciunului, în unele părți se umblă de către dascăli tineri bisericești cu icoana pe care este zugrăvită nașterea lui Iisus Hristos. Intrând în casă, icoana este ținută la piept de către dascăli cântând troparul Nașterii Mântuitorului.

În Ajunul Anului Nou, feciorii care merg la colindat schimbă porțile unor săteni care s-au certat în cursul anului, determinându-i astfel să vorbească și să se împace.

În ziua de Crăciun nu se scoate gunoiul afară, doar a doua zi, deoarece dacă-l arunci „îți arunci norocul”.

Se crede că primele patru zile, începând cu 24 decembrie, corespund în ordine celor patru anotimpuri: prima zi e de primăvară, a doua de vară, a treia de toamnă și a patra de iarnă, și cum va fi vremea în aceste zile așa vor fi și anotimpurile. În seara de Crăciun, în satele moldovenești, se ung cu usturoi vitele pe la coame și șolduri, și ușile de la grajduri pentru a alunga spiritele rele să nu ia laptele vacilor. Cu usturoi se ung și oamenii pe frunte, pe spate, la coate și la genunchi, precum și ușile și ferestrele casei pentru a îndepărta demonii nopții.

În dimineața de Crăciun e bine să ne spălăm cu apa curată, luată dintr-un izvor sau fântână în care punem o monedă de argint, pentru ca tot anul să fim curați ca argintul și feriți de boli.

În prima zi de Crăciun, locuitorii Moldovei obișnuiesc să participe la slujbele de la biserică, după care are loc masa în familie. În toate cele 3 zile de Crăciun, cetele de colindători umplu casele moldovenilor cu glasurile lor. În seara de 31 decembrie urătorii vizitează toate casele și intonează cu putere plugușorul tradițional. Acest obicei este de fapt maniera de a ura un bun venit Anului Nou și de a le dori gazdelor toate cele bune. Toată noaptea de 31 decembrie spre 1 ianuarie străzile orașelor și ulițele satelor din Moldova se umplu de mascați îmbrăcați în costume realizate cu minuțiozitate înainte de marea sărbătoare.

Dansul Ursului, un obicei de iarnă foarte apreciat de moldoveni

Capra, Turca, Brezaia fac parte din datinile de Crăciun și Anul Nou. Dimitrie Cantemir spunea în „Descrierea Moldovei” că „Țurca este o joacă iscodită încă din vremurile bătrâne, din pricina ciudei și scârbei ce o

aveau moldovenii împotriva turcilor.” În Moldova se spune că în ajunul Crăciunului se pun din toate mâncărurile într-o strachină, pe prispă, sub fereastră, fără a gusta din ele, căci noaptea vine ursitorul, degustă și atunci îl vezi prin fereastră. Iar în ziua de Anul Nou se zice că e bine ca fetele să deschidă poarta dis-de-dimineață, că se marită. O altă sărbătoare reprezentativă este Sfântul Andrei, o zi în care fetele devin mici vrăjitoare. Cu ajutorul unor trucuri, ele își află ursitorul. Băieții în acea seară fură porțile de la casele fetelor, pentru ca acestea, văzându-se fără ele, să pornească în căutarea lor.

Colindul în zona Moldovei este una din cele mai vechi tradiții și se respectă până și în ziua de azi, atât la sate cât și la oraș. La sate, băieții și fetele se adună din timp pentru a pune la cale ritualul străbun. Nu este atât de simplu pe cât pare. Există o pregătire în prealabil a numărului de colinde și a colindătorilor, a alegerii lor, dar și o pregătire temeinică a costumelor populare (pentru căiuți, capră sau urs). Se stabilește dinainte traseul pentru ca nicio casă să nu rămână necolindată. Sunt răsplătiți de săteni cu mere, nuci, colaci sau bomboane. Nici cei de la oraș nu se lasă mai prejos. Băieții se adună și pornesc în grupuri să colinde din casă în casă pentru a vesti Nașterea Domnului. În Botoșani, în zilele de Crăciun, vin tineri din diferite sate cu jocuri precum cel al caprei, ursului sau al căiuțului. Oamenii au șansa să vadă în fiecare an un spectacol deosebit și să se lase surprinși de frumusețea și entuziasmul celor care îl prezintă. Așadar, Moldova este poate cea mai frumoasă regiune a țării când vine vorba de obiceiurile de iarnă. Aceste tradiții sunt transmise de la generație la generație și crează o atmosferă deosebită și un Crăciun de poveste.

Bibliografie:

Constantin Eretescu – „Folclorul literar al românilor”, editura Compania 2007;

Narcisa Alexandru-Știuca – „Sărbătoarea noastră de toate zilele – sărbători în cinstea iernii”, Editura Cartea de buzunar, 2005.

Tradiții și obiceiuri locale

*Profesor învățământ primar Roșu Nicoleta-Denisa
Școala Gimnazială „Grigore Tabacaru” Hemeiș*

Idealul perfecțiunii nu ar trebui căutat în viitor, ci în trecut prin revenirea la inocența copilăriei. Copilul din noi, ne învață nevinovăția și ne aduce la acel stadiu de uimire. Cei mai frumoși ani din viața omului sunt anii copilăriei, iar cel mai frumos loc din lume este cel al nașterii. De aceea, de fiecare dată, când ne întoarcem la ulița copilăriei ne năpădesc emoțiile și simțim cum ne încărcăm cu energii benefice. Cu drag, ne retragem în satul natal, acolo unde sufletul nostru respiră aer curat, unde retrăim momente de o mare încălcare emoțională, unde omul are o înțelepciune aparte. Toți avem în memorie iernile copilăriei cu jocuri pline de veselie, săniușul, derdelușul, iar cei care au trăit, au copilărit la țară, la bunici, știu cât de norocoși sunt având parte de astfel de obiceiuri. Țăranul este cel mai bun păstrător al zestrei rituale, care sunt prilejuri de mare bucurie din viața unui om. Poporul român a știut ca nimeni altul să-și „împodobească” iarna cu datini și sărbători speciale, aceasta fiind o mărturie vie a faptului că avem o conștiință a neamului din care facem parte.

Un loc aparte în bogatele tradiții și obiceiuri românești îl ocupă sărbătorile ciclului de iarnă cum sunt: cu o zi înainte de Crăciun, preotul umblă cu Ajunul pe la casa fiecărui gospodar. Gospodina pregătește din timp și pun pe masă turte - julfе cu seminte de cânepă și o sticlă cu vin. Începând cu întâia zi de Crăciun și în următoarele zile, copiii umblă cu „Steaua”, cântând colinde de stea prin care vestesc nașterea lui Iisus Hristos. Pe lângă colindatul propriu-zis, se joacă și piese inspirate de evenimentul Nașterii Domnului. De un pitoresc aparte este piesa „Irozii” sau „Vicleimul” care reproduce întâlnirea Magilor cu regele Irod și conflictul pe tema aflării Noului Împărat, vestit de steaua care li s-a arătat la răsărit. Un alt obicei care ține de la Crăciun până la Anul Nou pe care flăcăii îl practică este jocul caprei. Jocul caprei prezintă un scenariu al morții și învierii. Capra este însoțită de un grup zgomotos, cu lăutari. Spectacolul se remarcă prin originalitatea costumului și a coregrafiei.

Colindele sunt de două feluri: colinde religioase și colinde laice. Cele religioase au o origine literară și se referă la Iisus. Colindele lumești au caracter liric și sunt adaptate de colindători la situația celor care le cântă. Colindele se caracterizează prin crearea unei atmosfere pline de optimism în care se formulează dorințe și năzuințe ale oamenilor. Colinda a dobândit o destinație precisă ca formă de magie benefică, ea marcând rodnicia câmpurilor,

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

sporul animalelor domestice, creșterea copiilor, împlinirea prin căsătorie a tinerilor, pacea și tihna bătrânilor, influențarea în sens pozitiv a vieții oamenilor și a naturii.

Obiceiul cel mai iubit de copii este împodobirea bradului de Crăciun. Cei care îi atribuie o semnificație creștină spun că bradul simbolizează „pomul vieții”. Întotdeauna Anul Nou este asociat cu un nou drum, cu o nouă etapă în viața noastră și a comunității. În ziua de Anul Nou copiii umblă cu Sorcova din casă în casă. Prin aceasta aduce oamenilor viață lungă, sănătate și prosperitate. Aceștea poartă o crenguță inmugurită de copac în jurul căruia s-au împletit flori de hârtie colorată. Aceasta joacă rolul unei baghete magice. Plugușorul e cea mai veche datină care contribuie la veselie generală a Sărbătorilor de Anul Nou. El este însoțit de strigături, pocnete de bici și sunete de clopoței, iar plugul adevărat, tras de boi, a fost înlocuit cu buhaiul care imită mugetul boilor.

În orice colț al lumii ne-am afla, în noaptea care face trecerea dintre ani, trebuie să fim conștienți că fiecare țară are parte de sursele și tradițiile legate de Anul Nou. La noi se spune că prima persoană care va trece pragul casei va fi bărbat, anul va fi plin de noroc, iar dacă femeile vor intra primele, acesta va fi plin de ghinion. Conform tradiției populare, fetele nemăritate pun în Ajunul Anului Nou un fir de busuioc într-un vas cu apă, o ramură de măr și un ban. Dimineața fetele își vor visa alesul.

Boboteaza marchează sfârșitul ciclului așa-numitelor 12 zile ale sărbătorilor de iarnă. Când preotul umblă cu botezul în ajunul Bobotezei, gospodinele îi dau un fuior de cânepă, pe lângă plata. În ziua de Bobotează se face slujba pe malul apei și cel mai curajos tânăr se aruncă în apă să prindă crucea aruncată de preot. A doua zi după Bobotează, creștinii ortodocși îl sărbătoresc pe Sfântul Ioan.

Dătinile și tradițiile reprezintă legătura strânsă dintre generații prin intermediul cărora trăsăturile unei popor nu se pierd niciodată.

Bibliografie

I.Nicolae, 1998, Ghidul sărbătorilor românești. Ed. Humanitas, București;

M.Rădulescu, 1909, Sărbătorile poporului. Codin.

Bacău - repere în timp și spațiu

*Profesor învățământ primar Rotaru Daniela
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău*

Asezat aproape de confluența Bistriței cu Siretul, într-o zonă cu excelente condiții climatice, teritoriul municipiului Bacău a fost locuit de oameni încă din vremea orânduirii comunei primitive.

Apariția și dezvoltarea orașului concordă cu varietatea împrejurimilor de natură istorică, geografică, socială și economică specific fiecărei epoci. Poziția și așezarea geografică au avut o semnificație deosebită în îndelungata evoluție a Bacăului, de la a cărui primă atestare documentară internă au trecut 583 de ani. Orașul s-a născut și s-a dezvoltat pe un loc favorabil exercitării funcțiilor sale, iar modul de producție specific fiecărei orânduirii a lăsat amprente vizibile în structura și în funcțiile urbane, în aspectele fizionomice și în raporturile orașului cu zona înconjurătoare.

Zona în care se află municipiul Bacău se caracterizează prin trăsături naturale deosebit de avantajoase pentru organizarea activităților umane și a întrunit permanent condiții de largă accesibilitate. Poziția sa și cadrul natural au favorizat organizarea căilor de comunicație din vremuri străvechi.

Regimul termic al municipiului Bacău prezintă pe de o parte caracteristicile zonei situate la est de Carpați, precum și particularitățile culoarelor largi de vale și ale mediului urban, pe de altă parte.

În împrejurimile municipiului, vegetația naturală de luncă cuprinde asociații de graminee, care alcătuiesc pajiștile. Versanții din jurul Bacăului sunt relative bine împăduriți. După compoziția floristică, pe versanții de pa stânga Siretului, pădurile sunt alcătuite din specii de stejar în amestec cu alte foioase. Cu toate că prezintă o mare mobilitate, fauna zonei periurbane se corelează cu vegetația care constituie suportul de viață și adăpost. După repartitia ei în teritoriu și după compoziție distingem: fauna de apă, fauna de luncă, fauna de terase și versanți.

Pentru cei care n-au văzut Bacăul în ultimii ani, pentru călătorii aflați în trecere prin această parte a Moldovei, orașul constituie o adevărată surpriză. Vizitatorul va fi încântat să descopere o orbe modernă, cu un centru armonios, funcțional, cu volumetria construcțiilor echilibrată. Impunătoarea zonă centrală cuprinde edificii unice, spații de agrement, așezăminte de cultură, unități comerciale etc., toate acestea fiind expresia unei vii preocupări pentru asigurarea confortului și funcționalității urbane.

În cele mai vechi scrieri, este menționat că satul Dofteana există încă de dinaintea formării STATULUI FEUDAL INDEPENDENT AL MOLDOVEI. Arhivele statului de la Iași și București, atestă că prima așezare pe valea Dofteanei este datată din anul 1436. Pitorescul zonei este deosebit, dat de zona subcarpatică a Carpaților Orientali, la confluența râului Trotuș cu pâraul Dofteanei, având o altitudine ce variază în jurul a 300 de m - Lunca Trotușului și 1436 - Vf. Nemirei, în partea de vest a județului Bacău.

Numele localității este legat de ocupațiile locuitorilor acelor vremuri. Ei preparau un amestec din plante (coață de salcâm) și grăsimi de animale pe care îl foloseau la ungerea osiilor căruțelor. *Dohotul*, așa cum era numit, a fost ulterior de cismari la întreținerea încălțăminte. Bătrânii își amintesc că puțurile de petrol existente în zonă *dohoteau* (aveau un miros greu, specific).

În lupta lor cu vremurile, în mijlocul unui peisaj generos, locuitorii acestor meleaguri au fost creatori de frumos, purtătorii unui autentic tezaur folcloric, artistic.

Obiceiurile de iarnă sunt cele mai valoroase. Ce vechime au, e greu de spus. Anual, curioși din toată țara, vin să vadă CEATA CETELOR. În timp ce la munteni, dansul urșilor reprezintă libertatea dezlănțuită, în zona noastră, acrobațiile urșilor în lanțuri sugerează opusul, adică lipsa totală a acesteia.

Formată din peste zece oameni îmbrăcați în piei de urs, meșteșugite ales, ursari, toboșari, irozi și măscăture, CEATA CETELOR trece pe ulițele satului cu mare mândrie. Pieile sunt îmbrăcate de copii, adolescenți sau bărbați puternici care pot duce greutatea ei. În ultima perioadă, cu entuziasm, o îmbracă și fetele. Toboșarii au pantaloni negrii, cu vipușcă roșie sau tricolor, bluze roșii și chipiuri ornamentate cu oglinzi și mărgel. Ei bat în tobe mari, din piei de animale, într-un ritm vioi specific zonei. Irozii au cămăși și fuste albe, cu poale roșii, benzi brodate și batiste cusute în casă. Cu săbii de lemn în mâini, dansează în ritmul tobelor și al fluierelor. Oamenii cu măști, satirizează anumite situații sau persoane, folosindu-se de costume populare sau comice.

Este de apreciat interesul copiilor pentru aceste evenimente, fiind așteptate cu mare bucurie. Încă de la începutul lunii decembrie, ei fac repetiții, obișnuindu-se cu ritmul tobelor, atmosfera fiind, specifică sărbătorilor de iarnă.

Cadrele didactice încurajează asemenea manifestări în cadrul serbărilor, concursurilor dintre școlile din comună având ca temă *TRADIȚIILE*.

Bucuria și entuziasmul celor mici fac ca aceste evenimente să fie încărcate de farmec și poveste. Dorim ca ei să fie păstrători și purtători ai acestui tezaur național.

Am fost plăcut surprinși când am văzut pe obrazul bătrânilor veniți la spectacole, lacrimile amintirilor tinereții lor. I-am adus pe acești bătrâni în mijlocul elevilor ca aceștia să afle lucruri uimitoare despre aceste tradiții, pe care nu le găsesc în cărți.

Oiginalitatea acestui popor, puterea de ridiculiza răul și urâtul, de a alunga tot ce este negativ, i-a oferit forța de a înfrunta vremurile.

Obiceiuri și tradiții strămoșești în comuna Sascut, județul Bacău

Profesor învățământ primar Sirbu Bianca-Lăcrămioara
Școala Gimnazială Buciumi, județul Bacău

„Tradiția adevărată e singura merinde sufletească.” Liviu Rebreanu

Tradițiile românilor sunt averi ce nu ar trebui uitate sau părăsite și nici schimbate prin troc cu alte obiceiuri importate din alte țări. Ele sunt ale noastre, ne definesc, ne caracterizează și prin ele ne simțim mai bogați, mai aleși, mai prosperi decât alte naționalități. Aceste tradiții ne fac speciali în ochii europenilor și a întregii lumi, fiind subiect de discuții și de laudă, de aprecieri și considerație.

Obiceiurile și tradițiile românilor sunt diferite de la o zonă la alta, avantajul constând în diversitatea regiunilor și a oamenilor care le populează, după cum spune vorba „câte bordeie, atâtea obiceiuri”, însă tocmai acest lucru ne face frumoși, atrăgători, originali. Poporul român a fost întotdeauna un popor credincios, în majoritate

ortodox, iar multitudinea tradițiilor și obiceiurilor relaționează cu sărbătorile religioase, varietatea acestora datorându-se trecutului zbuciumat pe care l-a avut neamul românesc, cotropitorii ce au venit în țara noastră s-au îndrăgostit atât de mult de ea, încât s-au stabilit aici, și-au întemeiat familii, au adus cu ei datini și au împrumutat de la noi comportamente, conduite, cuvinte, rânduieli. Zone vestite din țara noastră păstrează tradițiile din moși strămoși, care nu și-au pierdut practica nici în zilele noastre atât de agitate, fremătătoare, moderne, dar mereu în schimbare.

Moldova reprezintă o zonă în care sărbătorile și obiceiurile poartă însemne valorice moștenite cu drag, prin care se încearcă, încă, să se consolideze națiunea și contribuie la identificarea noastră. Marcate o singură zi sau câteva, cu dată fixă sau mobilă, dedicate divinităților calendaristice, dar și oamenilor, animalelor, păsărilor, plantelor, fenomenelor terestre și cosmice, sărbătorile și obiceiurile sunt cunoscute și respectate până astăzi, în acest context putem menționa faptul că moldovenii au reușit pe parcursul istoriei să-și înobileze viața prin evenimente frumoase și semnificative. Datinile respectate cu sfințenie la Crăciun, Paște, Anul Nou, Mărțișor, nuntă ori la oricare eveniment important de peste an, reprezintă o certitudine a faptului că tradiția merge mai departe, Moldova fiind una dintre puținele regiuni din România care se mai poate lăuda în secolul XXI cu păstrarea și perpetuarea valorilor tradiționale.

Comuna Sascut este o regiune dragă sufletului meu, deoarece este legată de copilăria mea, trăită frumos, curat, cu emoție și sinceritate, iar ca majoritatea comunelor județului Bacău, rămâne păstrătoarea unor bogate mărturii de cultură și civilizație populară.

Dintre amintirile legate de sărbătorile de iarnă petrecute în casa bunicilor, Jocul Caprei reprezintă un obicei specific acestei zone, fiind un dans frenetic care se execută în fiecare casă colindată, acesta cuprinzând, alături de personajul principal, „capra”, și o serie de personaje secundare: unul sau doi căpitani, fata și muzicantul. Căpitaniii își pregătesc din timp recuzita. Căciulile rotate sunt împodobite cu pamblici de diferite culori, la gât își pun câte o batistă mare peste care se trec, în cruciș, nenumărate rânduri de bete, pe care le întâlnim și ca cingătoare, așezate peste un brâu lat. La pantaloni găsim o vipușcă, de obicei de culoare roșie, iar în picioare căpitantul poartă cizme. Nelipsite din dotarea acestuia sunt sabia și țișnalul. Fata este de fapt un băiat îmbrăcat în mireasă și cel ce joacă „capra” are la picioare rânduri de zurgălăii și clopoței.

Capul caprei este cioplit din lemn, maxilarul inferior mobil, pentru a „clămpăni”, botul este acoperit cu blană (de obicei de iepure), coarnele pot fi realizate artizanal sau pot fi naturale. Între coarne se realizează compoziții decorative din măgelele fetelor, panglici și bete, oglinzi, beteală, busuioc, flori artificiale și naturale etc. Trupul caprei este și el destul de spectaculos, confecționat dintr-o bucată de pânză peste care se cos cordele din hârtie colorată așezate în rânduri de jos în sus. După ce toate acestea sunt gata și după lungi repetiții, în Ajunul Anului Nou pornesc spre gospodăriile sătenilor. Capra este jucată de un tânăr în ritmul muzicii imitând salturile animalului. Interesante sunt versurile cântecului, nemaintâlnite în nicio zonă a României: Și mi's foaie sălcioară/Și mi-o începe căprioară./Și mi-o joacă apăsât/Ca frunza de matostat./Și mi-o joacă mărunțel/Ca frunza de pătrunjel./Din călcăie ca flăcăii/Ca să-i sune zurgălăii/Foaie verde bob mărunț/Și-o bătaie la pământ/La pământ și la podele/C-așa-i place caprei mele./Foaie verde siminoc/Ia-ți acum fata la joc/Și mi-o jucați amândoi/Ca doi tineri voinici./Foaie verde lămâiță/Te apleacă la fetiță/Și-o sărută pe guriță/Gurița-i de sărutat/Bărbioara de mușcat./Foaie verde solz de pește/Ia vezi fata ce gândește/Nu gândește cu gând rău/Să fugă cu un flăcău./Foaie verde și-o lealea/Ia mai lasă dama ta/Și mai joacă singurel/Că ești tânăr voinicel./Și mi-o joacă mai frumos/Că ți-e corpul sănătos/Și cornițele de os./Foaie verde baraboi/Dă-te un pas mai înapoi/Și păzește betili/Că le fură fetili/Uită-te din colț în colț/Să vezi unde-i mai frumos./Complimente mai băiete/Complimente și scrisori/Pe la anii viitori.

Un alt obicei întâlnit în comuna Sascut este umblatul cu Ursul, costumația fiind o mască-costum din stof sau din blană de oaie. De remarcat, că desfășurarea tuturor datinilor de iarnă este susținută de numeroase instrumente și pseudoinstrumente muzicale. Zuruiul zurgălăilor și tălăncilor, clinchetul clopoțelilor, duruiul aspru al tobelor, mugetul de buhai, chemările de bucium și de corn, sunetele instrumentelor muzicale de tot felul alcătuiesc atmosfera exuberantă cu care este întâmpinat Anul Nou.

Ursul este întruchipat de un flăcău purtând pe cap și umeri blana unui animal, împodobită în dreptul urechilor cu ciucuri roșii. Alteori, capul ursului se confecționează dintr-un schelet de lemn acoperit cu o bucată de blană, iar trupul dintr-o pânză solidă, astfel decorată încât să sugereze culoarea maro caracteristică. Maska este condusă de un Ursar, însoțită de muzicanți și urmată, de un întreg alai de personaje (printre care se poate afla un copil în rolul puiului de urs). Adaptată de ursar în bătaia tobelor sau pe melodia fluierului, ținându-și echilibrul cu ajutorul unui ciomag, masca mormăie și imită pașii legănați ai ursului, izbind puternic pământul cu tălpile. Rostogolirea urșilor în cerc, bătuțul și moartea ursului, apoi învierea miraculoasă ca și urcarea acestuia pe bătă, redau în chip metaforic succesiunea anotimpurilor care, cândva, stăteau sub semnul acestui animal, capabil să învingă iarna și să vestească primăvara.

Legătura cu pământul nostru natal, cu identitatea noastră ca popor o menținem doar păstrând vii tradițiile populare, portul specific fiecărei zone, cântecul și dansul popular, ale căror origini se pierd în negura timpului și pe care suntem datori să le lăsăm moștenire copiilor noștri. Astăzi, toți se unesc pentru a promova aceste tradiții, și pentru a cultiva talentul copiilor pe care școala îi educă, iar familia îi îndrumă zi de zi.

Când iarna își revarsă podoabele ei argintii pe poalele muntelui Nemira, în orașul Dărmănești, județul Bacău zumzetul de tobe, fluierăturile și comanda ursului se aud ca un ecou din toate cartierele. Semn că au început pregătirile pentru ziua de 31 decembrie, când fiecare dărmăneștean participă la defilarea urșilor, fie ca spectator sau ca actor.

În viața de zi cu zi, actorii sunt oameni obișnuiți, cu slujbe sau fără, cu studii sau fără, cu familie, cu bucurii și necazuri dar strânși în ceata ursului și costumați ca urși, irozi, toboșari, mascați sunt ca o mare familie. Această tradiție este transmisă din moși strămoși prin viu grai din generație în generație.

Fiecare cartier are o ceată bine instruită de „capul de ceată”, conducătorul, el este cel care trebuie să verifice dacă fiecare participant respectă costumația, cântecul ursului dar și punctualitatea. În ziua întrecerii fiecare ceată defilează în centrul orașului, în fața unui juriu și sunt premiați, mai ales pentru păstrarea originalității tradiției, nu au voie să schimbe cântecul ursului.

„Hăi, vine ursul de la munte,
Tot în coate și-n genunchi,
Hăi, și s-apropie de sat
La fete de măritat
Hăi moș Gavrilă javră mare
Scoală-te în două picioare
Hăi, să te vadă lumea bine
Căci tu mă ascuți pe mine
Hăi, nu m-ai asculta tu zău
Dar ție teamă de ciarlău
Hăi, că ciarlăul –i pironit
Pentru capul tău gătit”

Jocul Ursului din Dărmănești este cel mai popular obicei de iarnă de pe Valea Trotușului. Jocul Ursului este punctul central de atracție al sărbătorilor din Dărmănești. Semnificația veche a „Jocului Ursului”, este de a celebra forța animalului care învinge iarna, regenerarea naturii (ursul este „bătut” și „moare”, după care „reînvie”), curgerea anotimpurilor.

Toate cetele au fost și sunt însoțite de mulțimea măștilor frumoase (moșnegi, babe, anul nou, anul vechi, medici, preoți, vânători, miri, mirese, negustori, turci, ciobani, etc) simbolizând profesii, vârste, origine etnică, etc. Unii cetățeni își confecționau o mască și o tinută secretă necunoscută, își modificau vocea, făcându-și un punct foarte din a nu fi recunoscuți. Masca lor improvizează un dialog cu gazda, cu conținut hazliu, satiric, spontan, creativ pe tema gospodăriei, agriculturii, creșterii vitelor, geloziei, critica unor meserii de profesori, doctori, preoți, silvicultori, ciobani, ironizând și criticând relele din societate. După demascare urmează urările de bine, belșug și sănătate, gazdele oferind vin, gustări și dulciuri măștilor.

În gospodăriile oamenilor din Dărmănești sunt camere speciale în care sunt aranjate ca la expoziție, blănurile, costumele de toboșar, irod și ursar, lanturile și parii încrustați cu care ursarul se apăra de „fiara”, măștile care reprezintă personaje, de la cele clasice, de baba și moș, la cele inspirate din politica zilelor noastre.

ANUARUL ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL BACĂU, NR. 5/2018

„Prima dată când am intrat într-o blană de urs aveam doar câțiva anișori. Atât de tare m-am speriat încât a trebuit să fiu descântat cu păr de urs. După aceea nu am mai simțit frica. Doar când am dat față în față cu un urs adevărat m-au trecut căldurile când am văzut cum i se ridică părul pe coamă. An de an am fost în ceață. Fugeam de acasă, copil fiind și participam la repetiții pe malul Trotușului. Ardeam cauciucuri și jucam în jurul focului. Ajungeam acasă plin de funingine și noroi. Acum fac repetiții cu ceata mea, pentru care eu asigur toate costumele, în căminul cultural. Acolo este «Școala de urși».” Mărturisește unul din conducătorii unei cete de urs.

În fiecare an, cetele se adună în centrul orașului și fac o demonstrație, iar un juriu le premiază pe cele mai bune. Este o treabă foarte serioasă. Luăm în calcul totul, de la acuratețea costumului, la punctualitate. Cine întârzie este depunctat. Cine face rabat de la costum sau text, la fel. Acum sunt în Dărmănești 6 cete mari, pe cartiere. Fiecare se prezintă cu cel puțin 20 de urși, 30 de ursari, peste 50 de irozi, 40 de toboșari, 200 - 300 de măști. Rivalitatea dintre cete este aprinsă. După ce dau tot ce pot în fața a mii de oameni strânși în centrul orașului, cetele se divizează și încep să meargă din casă în casă unde toată lumea primește ursul.

Bibliografie: „Monografii Dărmăneștene” - prof. Alexa Vasile.

Jocul Caprei din Sascut

*Profesor învățământ preșcolar Tamaș Maria
Grădinița Roza Venerini Bacău*

Jocul Caprei este un dans frenetic care se execută în fiecare casă colindată. Acesta cuprinde, alături de personajul principal, „capra”, și o serie de personaje secundare: unul sau doi căpitani, fata și muzicantul.

Căpitani își pregătesc din timp recuzita. Caciulile rotate sunt împodobite cu pamblici de diferite culori. La gât își pun câte o batistă mare peste care se trec, în cruciș, nenumărate rânduri de bete. Rânduri de bete întâlnim și ca cingătoare, așezate peste un brâu lat. La pantaloni găsim o vipușcă, de obicei de culoare roșie. În picioare căpitanul poartă cizmă. Nelipsite din dotarea acestuia sunt sabia și țișnalul. Fata este de fapt un băiat îmbrăcat în mireasă. Cel ce joacă „capra” are la picioare rânduri de zurgălăi și clopoței.

Capul caprei este cioplit din lemn, maxilarul inferior mobil, pentru a „clămpăni”. Botul este acoperit cu blană (de obicei de iepure). Coarnele pot fi realizate artizanal sau pot fi naturale. Între coarne se realizează compoziții decorative din mărgelile fetelor, panglici și bete, oglinzi, beteală, busuioc, flori artificiale și naturale etc. Trupul caprei este și el destul de spectaculos, confecționat dintr-o bucată de pânză peste care se cos cordele din hârtie colorată așezate în rânduri de jos în sus.

După ce toate acestea sunt gata și după lungi repetiții, în Ajunul Anului Nou pornesc spre gospodăriile sătenilor. Capra este jucată de un tânăr în ritmul muzicii imitând salturile animalului.

*Și mi 's foaie sălcioară
Și mi-o începe căprioară.
Și mi-o joacă apăsât
Ca frunza de matostat.
Și mi-o joacă mărunțel
Ca frunza de pătrunjel.
Din călcăie ca flăcăii
Ca să-i sune zurgalaii.
Foaie verde bob mărunț
Și-o bătaie la pământ
La pământ și la podele
C-așa-i place caprei mele.
Foaie verde siminoc
Ia-ți acum fata la joc
Și mi-o jucați amândoi
Ca doi tineri voinicei.
Foaie verde lămâiță
Te apleacă la fetiță
Și-o sărută pe guriță
Gurița-i de sărutat
Bărbioara de mușcat.*

*Foaie verde solz de pește
Ia vezi fata ce gândește
Nu gândește cu gând rău
Să fugă cu un flăcău.
Foaie verde și-o lalea
Ia mai lasă dama ta
Și mai joacă singurel
Că ești tanăr voinicel.
Și mi-o joacă mai frumos
Că ți-e corpul sănătos
Și cornițele de os.
Foaie verde baraboi
Dă-te un pas mai înapoi
Și păzește betili
Că le fură fetili
Uită-te din colț în colț
Să vezi unde-i mai frumos.
Complimente mai băiete
Complimente și scrisori
Pe la anii viitori.*

Bibliografie:

<https://staticlb.didactic.ro/uploads/assets/101/31/31/joculcapreidinsascut.doc>, accesat 10.10.2018.

Povestea ieii românești: cămașa populară de la origini și până în prezent

*Profesor învățământ primar Timaru Anca-Ioana
Școala Gimnazială „Alexandru Piru” Mărgineni*

IA: obiect de patrimoniu imaterial

La românească sau cămașa cu altiță, cum este cunoscută bluza cusută pe pânză de borangic, de către bunicile noastre, și care încă se mai găsește în cuferele bătrânești.

IA românească a făcut parte din portul poporului român din cele mai vechi timpuri. Ea a fost purtată cu mândrie de către strămoșii noștri din toate regiunile țării. Fiecare zonă etnografică are specificul, cromatica și motivele ei florale, care de care mai frumoase. Aceste elemente ajută la recunoașterea apartenenței etnografice a IEI ROMÂNEȘTI. Cert este că indiferent de zona etnografică din care făceau parte, femeile și-au demonstrat măiestria în arta designului popular prin talent pur românesc și dăruire.

În ultimii ani, IA românească a fost remarcată și de către mari designeri de modă și purtată cu succes de diverse personalități, cu ocazia unor evenimente importante.

La inițiativa unor iubitori ai acestei moșteniri valoroase a poporului român, s-a propus includerea IEI ROMÂNEȘTI în patrimoniul UNESCO.

Tot pentru susținerea și promovarea IEI ROMÂNEȘTI, deținătoarea brandului „Flori de ie,, Cristina Chiriac, a lansat, conform site-ului ziarulevenimentul.ro, un proiect intitulat **România Autentică**, prin care își propune ca pe data de 24 iunie 2017, să adune în jur de 10 mii de purtători de ie românească, prin felul acesta contribuind la documentația necesară introducerii IEI ROMÂNEȘTI în patrimoniul UNESCO.

În propunerile UNESCO se insistă pentru a selecta manifestări tradiționale care sunt unice și care sunt vii, deci care încă există în conștiința actuală. Ia românească este o emblemă identitară, are o istorie de mii de ani, a dăinuit peste ani și este văzută ca un brand de generația de acum și merită să fie localizată ca fiind originară din această parte a Europei de Est.

Ia românească este un bun istoric ce aparține patrimoniului imaterial. Are povestea ei special deoarece sunt zone și zone cu diferite tipuri de cusătură. Ea face parte din costumele populare românești din cele mai vechi timpuri, iar rădăcinile sale își au originea în portul tracilor, geților și dacilor. Din basoreliefurile de demult, care îi înfățișează pe daci, poți observa în portul acestora cămăși cu mâneci lungi, cu o croială de tip tunică, albă și lungă, dintr-o singură bucată și pantaloni strâmți și lungi (cioareci, ițari). Portul este completat cu brâu sau chimir, iar în picioare purtau opinci. Femeile se îmbrăcau cu o cămașă de pânză (ie), poale și piese care acopereau picioarele, care ulterior au primit diferite denumiri: catrință, valnic, fotă sau opreg. Pe cap femeile purtau diferite țesături și podoabe: maramă, batice iar bărbații căciuli. De-a lungul timpului, costumele bărbaților și ale femeilor s-au diferențiat tot mai mult, iar tunica pe care o purtau la începuturi ambele sexe a început să capete caractere distincte. Veșmântul femeiesc s-a transformat astfel în [ia românească tradițională](#) din zilele noastre.

Portul românesc este cel care ne subliniază autenticitatea, și prezintă două mari caracteristici: continuitate și unitate. Prin continuitate înțelegem drumul parcurs de portul popular născut pe străvechea vatră a civilizației dace, până în zilele noastre. Prin unitate trebuie să înțelegem acele trăsături, acele aspecte esențiale care se văd în portul românesc din întreaga țară.

Ia era realizată la început din in, cânepă, lână, iar mai târziu și din bumbac tors la fuior. Era împodobită preponderent cu broderii la mâneci, piept și gât. Dacă în cazul bărbaților vorbim de cămăși populare, în cazul femeilor folosim termenul de ie populară. Acestea aveau semnificații multiple: acopereau goliciunea trupească, transmiteau un mesaj pentru comunitatea din care făcea parte persoana (unele îi se poartă la nunți, botezuri, altele arată statutul social, meseria, vârsta) și au semnificații magico-religioase (prin motivele, cromatica și lucrătura folosite).

Caracteristicile ieii sunt date de **cusături** (umărul, care unește părțile din față și spate de mânecă), **încrețelul**, **altiță** (bandă lată, elementul definitoriu și unic al modelului, irepetabil), **răurile** (benzi drepte sau oblice pe piept și mâneci) și **bibilurile sau cheițele** (cusături prin care se îmbină bucățile textile). O altă caracteristică a costumului femeilor este folosirea culorii, fondul țesăturilor din in, cânepă sau lână fiind alb. Cămașa era confecționată din pânză de in sau de cânepă, din borangic sau mătase. Simbolul cel mai des întâlnit era crucea, simbol solar stilizat poziționat central. Încă din epocile precreștine, vestimentația avea și un rol de protecție, de aceea vom întâlni multe simboluri cu semnificații magice sau benefice. Iile se confecționau de femeile din sat în timpul șezătorilor, unde femeile cântau și confecționau haine. Cămășile erau diferite de la o regiune la alta nu numai prin textura materialelor, ci și prin modelele și broderiile aplicate. Cele trei elemente prin care se deosebește ia sunt: **tipul de deschidere a gulerului, modul de tăiere și structură a tiparului și metoda de inserție a mâneșilor**. Putem deosebi cămașa dreaptă sau încrețită la gât, care se strânge cu nasturi sau șnururi, iar cămășile și iile cu croială simplă (din patru foi drepte, fără răscoială) sunt pentru întrebuințarea zilnică.

Fiecare ie spune o poveste. Tehnica și tradiția decorării ieii s-au transmis de la mamă la fiică, de la o generație la alta. În conceperea ei, româncele investeau o parte din aspirațiile lor, dar și din frumusețea și bunătatea

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

poporului român. Însemnele magice cusute cu grijă aveau o anumită importanță pentru cea care urma să o poarte. Bunicile și mamele le transmiteau tinerelor nu doar arta meșteșugului popular, ci și rugăciunile care se spuneau înainte de începerea torsului lânii, a țesutului sau a împletitului. Fiecare împunsătură de ac avea menirea de a proteja purtătoarea de farmede și de spirite rele.

Femeia care creează ia trebuie să cunoască punctele de cusătură și arta ornamentării. În Ardeal, Moldova, Muscel și Vlașca se folosește pânza cu firul mai gros, deoarece costumele populare au motive mai bogate, mai robuste, cu punctul buclat, iar la costumele din Oltenia, Muntenia și Dobrogea se folosește o pânză mai rară, cu firul bine răsucit.

Simbolistica și semnificația spirituală a iei

Ia sau „cămașa cu altiță” face parte din portul popular românesc al femeii și leagă istoria de odinioară de istoria actuală a noastră, a tuturor. Ea reușește prin motivele și simbolurile brodate să exprime apartenența la o comunitate, la o regiune, să exprime stări sufletești și evenimente importante sau uzuale din viața omului (nunți, botezuri, sărbători religioase, statutul marital, zona de apartenență), precum și modificări care apar odată cu influențele venite dinspre lumea orașului.

Tipuri de ii

De-a lungul timpului, oamenii au îmbrăcat ia atât în zilele de sărbătoare, cât și uzual, la muncile câmpului. O mare importanță o are cromatica, astfel fetele și fetele tinere poartă pe fondul alb broderii cusute cu galben auriu și portocaliu, femeile care au copii albastru, femeile recent căsătorite roșu, iar albastru închis și negru sunt culorile pe care le poartă femeile văduve sau în vârstă. Recent, broderiile negre sunt folosite și de tinere în momente de sărbătoare, iar firului negru i se adaugă combinații de galben-auriu, brun-roșcat, violet, verde, albastru.

Ia în Moldova

Costumul popular din zona Moldovei păstrează în structura sa elemente străvechi, tradiționale. În zona Vrancea, costumele femeilor se disting prin sobrietate. Ia capătă frumusețe prin bogăția firului metalic alb sau galben, a betelei și a fluturilor presărați ici-colo.

Croită din patru lățimi de pânză țesută în două ite, cămașa folosește croiul fără irosirea vreunei bucăți de pânză. Sub braț se introduc clinul și bucata pătrată de pânză, pavă. La gât, cămașa se strânge printr-un creț simplu și gulerul cusut în motive specifice. Jos, la mânecă, se termină prin manșeta răsfrântă, numită „brără”, cu aspect de volan. Se folosesc motive geometrice și florale stilizate. Distribuite în rânduri și altiță, sub care se află încrețul, motivele păstrează echilibrul între câmpul floral și albul pânzei. Se ornamează jos, la mână, cu trei rânduri pe mânecă, dar și cu un singur rând (la ia fără altiță) de o parte și de alta, iar în locul celorlalte rânduri apar cheițe lucrate în fir auriu și subliniate de mici șabace. Încrețul se lucrează în culorile alb sau galben, cu punctul „crucea” sau „înaintea acului”. Deasupra încrețului stă altița mărginită de fâșii lucrate în lănișor cu fir alb sau galben. Altița, destul de lată, numără până la patru-cinci rânduri de motive, așezate orizontal și despărțite între ele prin aceleași fâșii înguste de fir metalic. Pe piept sunt distribuite două-patru rânduri de motive, care se pun lângă gura cămășii. Spatele se ornează simplu de o parte și de alta a umerilor.

Atât femeile cât și bărbații purtau bondițe și pieptare, purtate în toate anotimpurile, cusute cu găitane, din lână colorată, ornate cu boboci și râurele; meșterii cococari erau foarte apreciați fiind piese de podobă prețioase. Trăsăturile costumului popular din zona Bacăului se regăsesc în toate colțurile țării, formând o unitate structurală. El este unitar, deoarece se găsește un singur tip de costum femeiesc – cu catrință și cel bărbătesc – cu ițari și cămașă cu fustă. Există și două categorii de costume populare – de „purtaț” și „de cruța”, de sărbătoare. Multe costume populare se păstrează cu sfințenie din neam în neam, mai ales pe linie maternă.

În concluzie, consider că ia românească este o piesă vestimentară sintetizează foarte mult din identitatea culturală românească, manifestată și în portul tradițional. Este un bun artistic cultural, un element identitar puternic pentru România tradițională.

Bibliografie:

Ioan, Opreș, Ocrotirea patrimoniului cultural: tradiții, destin, valoare, Ed. Meridiane, București, 1986;
Comisia Națională pentru Salvaguardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, Patrimoniu cultural imaterial din România. Repertoriu I, CIMEC - Institutul de Memorie Culturală.

Obiceiuri de Anul Nou

*Profesor învățământ preșcolar Timaru Mihaela
Școala Gimnazială „Alexandru Piru” Mărgineni*

Transmise pe cale orală din generație în generație, într-o permanentă schimbare și înnoire, atât ca funcție cât și ca mod de realizare artistică, obiceiurile tradiționale legate de Anul Nou au ajuns până în zilele noastre ca niște spectacole grandioase care concentrează, ca și în trecut, atenția întregii colectivități.

În acest mirific colț de țară, Anul Nou este sărbătorit pe mai multe planuri, datinile și obiceiurile specifice momentului derulându-se atât în intimitatea casei cât și în spații deschise, în centrul satelor.

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Anul Nou este socotit a fi unul dintre cele mai favorabile momente pentru prognozarea vremii sau a recoltelor viitoare. În această perioadă se apreciau lunile ploioase sau perioadele de seceta pe baza unui așa - numit calendar din foi de ceapă. La întocmirea acestuia se proceda astfel: în noaptea de ajun se tăiau părți egale dintr-o ceapă, cojile astfel obținute fiind botezate cu numele lunilor din an. Urma punerea sării pisate în cantități egale în fiecare coajă și așezarea acestora în rând, ca în succesiunea lunilor din an, pe masă sau pe vatra sobei. Aprecierea lunilor ploioase se făcea în dimineața de 1 ianuarie după cantitatea de apă acumulată în cupele foilor de ceapă. Tot în noaptea din ajunul Anului Nou se făcea și calendarul din cărbuni pentru aprecierea rodului la culturile din anul viitor. Pentru această se alegeau cărbuni aprinși, egali ca mărime, proveniți din aceeași esență lemnoasă, câte unul pentru fiecare cultură ce urmă a fi semănată în anul care începea (grâu, porumb, sfeclă, mazăre, cartofi etc). Cărbunii, botezați cu numele plantelor, erau puși pe marginea vetrei sau pe o tavă și erau lăsați până a două zi (1 ianuarie). Prognozarea culturii se baza pe principiul echivalenței, cantitatea de cenușă rezultată în urmă arderii complete și a stingerii cărbunilor indicând rodul recoltei. În funcție de această, se decidea care dintre culturi vor fi semănate în cantități mai mari în primăvară următoare.

O notă distinctivă a acestei zone față de alte ținuturi românești reprezintă momentul de trecere dintre ani când sosește vremea urăturilor și jocurilor cu măști. Băcăuanii, ca de altfel ca toți românii, și-au dorit din totdeauna holde bogate. Această dorință se întâlnește în cunoscutul Plugușor, datină prin excelență agrară, care este evidențiată de recuzita plugusorului (plug, bici, clopote, buhăi), de elementele din scenariu (marcarea în mod simbolic a unei brazde) dar mai ales de textul literar, care nu este altceva decât o descriere hiperbolizată, cu ecouri mitice, a unei agriculturi ideale. Plugușorul este pornit de către copii care, în preajma amiezii, în ziua de 31 decembrie, încep a umbla pe la case, rostind urături de bun augur și primind în schimb daruri, unele cu caracter simbolic, colaci, fructe sau bani.

Între jocurile cu măști, un loc aparte îl ocupă jocurile caprei, și ursului.

Jocul caprei se integrează în mod armonios în cortegiul amplu al obiceiurilor legate de sărbătorile de peste an. În unele sate, jocul acestui animal apare sub formă unor cete de mai multe capre, iar în altele animalul este singur, însoțit doar de cioban, moș și baba.

Jocul ursului, o prezență la fel de agreată în obiceiurile de Anul Nou, se practică și astăzi în majoritatea satelor. Pregătirea măștii-costum de urs pentru carnavalul de Anul Nou se bucură de o mare atenție. În unele părți, forma capului de urs se obține întinzând o piele de vițel sau de miel peste o găleată metalică, în timp ce în alte sate pielea se întinde pe un suport metalic, în așa fel încât redă fizionomia animalului. De la gât în jos, corpul celui care se maschează este acoperit cu o blană de oaie sau cu un cojoc lung, întors pe dos.

Dacă moșii și babele sunt o reflectare a cultului înaintașilor, celelalte măști de urăți apar ca reprezentări din alte timpuri istorice, văzute în diverse ipostaze.

Colindatul este nu numai o datină ci, prin modul de organizare, a devenit o adevărată instituție, cu legi și reguli specifice. Copiii și tinerii se întrunesc din timp, în grupuri de câte 6 persoane, pentru alcătuirea viitoarelor cete, selecția făcându-se în funcție de categoria socială, afinitățile personale, calitățile morale sau gradele de rudenie.

Pregătirea mesei de ajun începea în primele ore ale dimineții, când gospodinele coceau colacii. Familia se așează și se ridică în același timp de la masă, în semn de deplină înțelegere și unitate. Obiceiul mesei de Ajun, ce are înțelesuri profunde și definitorii pentru lumea rurală tradițională, formată din plugari și păstori, se mai păstrează, izolat, în unele sate. Colindatul, însă, moment culminant al Crăciunului, s-a păstrat cu multă acuratețe în majoritatea comunităților. Datina este deschisă de către copii, care, în jurul prânzului, în grupuri mici, încep colindul, trecând, pe rând, pe la toate casele. În trecut, micii colindători, înainte de a pleca să vestească Nașterea lui Iisus, se strâneau în cete pentru a-și cere iertare unii de la alții.

Odată cu lăsarea întunericii, satele sunt animate de colindele cetelor de flăcăi care străbat ulițele, de la un capăt la altul al satului, pe întreg parcursul nopții. Tinerii se îmbracă și astăzi în costume de iarnă tradiționale, cu sumane sau cojoace, și au căciulile împodobite cu mirt și muscate. Șeful cetei are căciula împodobită cu panglici multicolore, ca semn distinctiv.

Până către mijlocul secolului al XX-lea, acompaniamentul colindătorilor se realiza doar cu fluierul și ciurul pentru că mai târziu s-a generalizat acompaniamentul cu fanfara sau cu instrumente muzicale moderne.

În unele localități, concomitent cu cetele de colindători se deplasează cetele de mascați – „babe și moșnegi” – care prin joc, gesturi și dialog transmit, în viziune proprie, principiul fertilității, ca un preambul al Anului Nou.

Tradiții și obiceiuri de iarnă

*Profesor învățământ primar Toma Mimi-Lenuța
Școala Gimnazială „Emil Brăescu” Măgura*

„Fără obiceiurile și tradițiile noastre, fără portul și limba noastră, nu am putea să ne numim români.”

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Obiceiurile de iarnă sunt o componentă perenă a culturii noastre tradiționale. Ele sunt în viziunea celor care le privesc, manifestări folclorice, mari spectacole. Însă, dincolo de acestea, ele însumează înțelesuri profunde asupra relațiilor omului cu mediul înconjurător, cu natura, cu semenii săi.

Vechile datini românești ne ajută în fiecare an să simțim și să trăim atmosfera plină de căldură și veselie a sărbătorilor de iarnă.

Repertoriul tradițional al obiceiurilor și tradițiilor românești cuprinde pe lângă colindele propriu-zise - cântece de stea, plugușorul, sorcova, jocuri cu măști (capra, ursul), teatrul popular, dansuri (căluții) - și o seamă de datini, practici, superstiții, ziceri, sfaturi cu originea în credințe și mituri străvechi sau creștine.

De la Crăciun și până după Anul Nou, sărbătorile și obiceiurile se țin lanț. Colindatul deschide de obicei ciclul celor 12 zile ale Sărbătorilor de Anul Nou. Colindele creează o atmosferă plină de optimism în care se formulează dorințe ale oamenilor, uneori acestea atingând limitele fabulosului. Darul oferit de gazde colindătorilor (în forma tradițională a obiceiului) este colacul, el însuși semn de belșug și roade bogate.

Colindele care sunt cântate de Anul Nou se adresează gospodăriei, familiei întregi. Au un conținut laic, datează din cele mai vechi timpuri și au o poezie cu totul originală și deosebit de frumoasă. Nucleul central al acestor colinde îl ocupă omul și muncile sale, astfel încât putem afirma faptul că autorii anonimi ai acestor colinde dezvoltă o temă alegorică.

Începutul colindatului a fost lăsat în seama copiilor mici, de obicei de vârstă preșcolară. Inocența vârstei oferă condiția prealabilă de puritate sacrală, garanție sigură a eficienței urărilor. Textul colindei e miniatural, redus la câteva versuri ușor memorabile, vestesc nașterea Domnului și urează belșug casei colindate.

Începând cu zorii zilei de 24 Decembrie, glasul micilor colindători răsună peste tot. Ei merg din casă în casă și strigă la ferestrele luminate: „Bună dimineața la Moș Ajun!/Ne dați, ne dați, ori nu ne dați?” și dacă cei din casă le deschid ușa, colindătorii încep să cânte mai departe: „Am venit și noi odată/La un an cu sănătate,/Domnul sfânt să ne ajute/La covrigi și la nuci multe/Și la anul vom veni/Sănătoși să vă găsim./Ne dați, ne dați, ori nu ne dați?”.

La finalul colindelor, colindătorii cer gazdei în versuri pline de haz, darurile cuvenite: mere, nuci, covrigi, colaci etc. Urarea este întotdeauna directă și rămâne neschimbată indiferent de casa colindată.

Colindătorii de Crăciun sunt la fel ca și îngerii - mesagerii lui Dumnezeu, iar colindele pe care le cântă, trebuie să fie la fel ca și colindele îngerești purtătoare de adevăr, de dragoste și de credință sfântă.

Colindatul cu măști este o formă de colind regăsită și în zona noastră.

Cortegiul cu mască animalieră reprezintă forma arhaică a omului primitiv în întâmpinarea Anului Nou. Animalul reprezentat prin mască este o ființă cu însușiri sacre și mai ales cu o eficiență deosebită în promovarea vegetației, a sănătății și a bunei stări.

Masca, substitutul divinității care se desfată în anturajul său divin (ceata feciorilor) moare violent, lovită cu ciomagul, împușcată sau înecată, la încheierea colindului pentru a renaște imediat, împreună cu timpul, la Noul An. Numele măștii este preluat, de obicei și de ceata de colindători: Capra, Ursul. Ei săvârșesc gesturi prin care „răul” este evacuat simbolic din viața comunității rurale, instaurându-se o nouă ordine, un nou timp sacru în cel profan. Colindele devin astfel instrumente prin care însuși sărbătoarea se înfăptuiește.

Ursul întruchipează jocul animalului menit să aducă noroc și sănătate în acea casă. Cel ce îmbracă masca se sprijină pe un ciomag și imită pașii sălțați ai animalului viu. Ursul e însoțit de un „ursar” care îl poartă și îl îndeamnă la joc, precum și de instrumentistul necesar, de obicei un fluieraș. Cortegiul e mărit de „puil de urs” reprezentat printr-un copil, menit să sporească atracția scenică prin numeroasele dări peste cap și alte pozne înveselitoare, apoi printr-o „ursăriță” care angajează dialoguri hazlii cu partenerul masculin și alte personaje de aceeași tonalitate comică: căldărar, arnăut, vânător, doctor etc.

Actorul, individul care imită jocul ursului, are libertatea de a face tot ceea ce îi trece prin cap pentru a stârni veselia spectatorilor, a localnicilor prezenți la reprezentare. Jocul ursului imită pe cel al urșilor purtați de ursari, adăugându-se gemetele înfundate care tind să reproducă mormăiturile animalului. Strigăturile ursarului sunt simple îndemnuri la joc, de tipul: „*Joacă bine, măi Martine/Că-ți dau pâine cu măsline,Și-o bucată de slănină/Să-ți fină o săptămână Joacă tot mereu așa/Că mâine te-oi însura/Și cu banii căpâtați/Ne-om face oameni bogați*Na, na, na, ursule, na/Na la tata zahara!/Ursul meu e mititel,/Dar vrea carne de vițel...”

Obiceiul de Anul Nou, denumit „Capra”, joc popular românesc constă în executarea unor figuri comice de către un personaj mascat cu cap de capră, ce bate ritmic din fălci în ritmul muzicii.

Capra ocupă un loc central în tradiția sărbătorilor de iarnă. Tehnica cu ajutorul căreia a fost înfățișat jocul caprei rămâne în general același ca și în cazul celorlalte jocuri mimice sau animaliere, tehnica construirii măștii și executarea jocului nefiind schimbat.

Masca de capră se constituie din cap, care este confecționat din lemn de mesteacăn cioplit în forma cea mai apropiată de reprezentarea naturală a animalului. Partea de jos a botului este mobilă, așa că trăgându-se sfoara cu care este prinsă ea lovește partea de sus a capului. Se fixează coarnele, de obicei cornițe simple făcute din lemn, capul fiind completat apoi cu urechi și ochi de mărgelă. Coarnele sunt împodobite cu canafi de lână colorată și clopoței. Capul astfel construit se fixează într-un suport de lemn care are lungimea în funcție de înălțimea

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

interpretului. Corpul caprei este format dintr-un lăicer, covor sau pânză fixat pe partea posterioară a capului caprei, lăsându-se loc liber pentru ca interpretul să poată privi. Împodobirea propriu - zisă a caprei nu cunoaște deosebiri, ea făcându-se în funcție de fantezia și personalitatea fiecărui interpret, cu fâșii de hârtie creponată de diferite culori. Dansul caprei este unicat, deoarece joacă și clămpănește plecându-și grumajii la dreapta și la stânga, face plecăciuni, sare într-o parte și în alta în ritmul muzicii și al recitalului. Versurile sunt pline de haz: „Ța-ța-ța pe deal în sus!!/ Că de-acolo te-am adus./Cu cercei și cu mărgelă/C-așa-i place caprei mele./Capra mea-i din Măgura/Și-a venit cu sania./Capra mea-i de la Bacău./Joacă bine cum vreau eu./Ța-ța-ța Zănuță capră./Toată vara mi-ai fost steapă./Nu știu, lapte n-ai avut./Sau n-ai mai păscut de mult./Ța-ța-ța pe deal în sus./Că de-acolo te-am adus./Te-am adus cu satelitul./Te-am crescut cu biscuițul./Te-am adus cu avionul/Te-am crescut cu biberonul/Hopuri, hopuri, hopurate, La mulți ani cu sănătate!”

Plugușorul reprezintă forma cea mai veche și mai frumoasă a datinei românești din seara Anului Nou.

Anul Nou este întâmpinat cu mult fast, cu multă bucurie. Plugușorul reprezintă de fapt principală îndelencire a poporului român. Caracterul agrar al obiceiului este marcat prin recuzită (plug, buhai, bice, tălângi), gesturi (prima brazdă ca act magic, pocnetul bicelor) etc. În seara Anului Nou, băieții pornesc din casă-n casă, recită colinda aratului, stând aproape de fereastra casei, însoțind-o cu sunetul unui clopoțel sau al unei talance. Refrenele caracteristice sunt: „mânați măi!”, „mânați flăcăi!”, sau „pocniți din bice măi!”, iar ceilalți membrii ai cetei plesnesc cu bicele, pentru a face zarvă cât mai mare.

Urarea cuprinde următoarele versuri: „Aho, aho români plugari./Cu ȋtari, opinci, sumani./Cu căciula pe-o ureche, Pusă după moda veche./De când zorii s-au lăsat./Noi cu plugul am plecat./Ia mai mânați, măi./Și sunați din zurgălăi./Hăi, hăi!/În seara de Vasile Sfântul./Mi-a luat căciula vântul./Și mi-a dus-o roată, roată./Pân` la dumneavoastră-n poartă/Și-am venit după căciulă./Să vă trag și-o urătură./Câte pietre la fântână./Atâtea oale cu smântână./Câte paie pe casă./Atâtea galbeni pe masă./Mânați măi!/(...) De urat am mai ura/Dar ne temem c-om însera /La fereastra dumneavoastră./Departa de casa noastră./Sara Sfântului Vasile/Să vă aducă numai bine/La mulți ani cu sănătate./Și mese îmbelșugate!/Să trăiți, să înfloriți./La anul să ne primiți./Tot cu inima voioasă/Și cu daruri multe-n casă./Opriți plugul măi flăcăi./Și urați cu toții măi./Hăiii, hăiii!/Aho! Aho!/Opriți flăcăi!”

Sorcova

Ceata e alcătuită de obicei din doi sau trei copii, preșcolari sau până la 12 ani. Recuzita indispensabilă cetei este ramura denumită *sorcovă* împodobită cu lână colorată. Cu trecerea timpului, ea a fost înlocuită, cu o sorcovă artificială, alcătuită dintr-un bețișor împodobit cu flori de hârtie colorată. Eficiența urării era dublată de atingerea cu această nuia încărcată de virtuți germinative, împrumutând prin această magie de contact puterea ei de înverzire, prosperitate și vigoare deplină.

Desfășurarea colindatului cu sorcova se încadrează într-un scenariu extrem de simplu. Cel mai adesea copiii intră în casă și ating pe rând persoanele existente, fie aruncând grâu sau orez în timp ce recită formula de urare: „Sorcova, vesela./Să trăiți, să-mbătrâniți/Ca un măr, ca un păr, ca un fir de trandafir./Ca merii, ca perii./În mijlocul verii./Tare ca piatra/lute ca săgeata./Tare ca fierul./lute ca oțelul./Câte cuie sunt pe casă./Atâtea galbeni pe masă./La anul și la mulți ani!”

Aceste obiceiuri și tradiții trebuie să le cultivăm cu toții, de la cei mici și până la cei mai în vârstă, pentru a ne păstra identitatea culturală și ce este mai frumos. Avem o zestre bogată și valoroasă și ar fi nedemn să o lăsăm să se piardă.

Suntem datori să facem din creația noastră populară o carte de vizită cu care să batem la porțile cunoașterii și cu care vom fi primiți și apreciați, fără îndoială, oriunde în lume.

Bibliografie:

Pamfilie, Tudor, 2007, Sărbătorile la români, Editura Saeculum, București;
Pop, Mihai, 1999, Obiceiuri tradiționale românești, Editura Univers, București.

Tradiție și folclor

*Profesor învățământ primar Trandafir Florentina
Școala Gimnazială „Ioniță Sandu Sturdza” Săucești*

George Enescu spunea: „Folclorul nostru... nu numai că este sublim, dar te face să înțelegi totul. E mai savant decât toată muzica așa-zis savantă. Și asta într-un fel cu totul inconștient. E mai melodic decât orice melodie, dar asta fără să vrea. E duios, ironic, trist, vesel, și grav.”

Ce poate fi mai mândru ca portul nostru popular pe care sunt adunate toate trăsăturile țării și neamului românesc? Realizarea lor înseamnă pricepere, hărnicie, gust pentru frumos și util, iar motivele ornamentale folosite nu reprezintă decât frumusețea florilor multicolore de pe pajiști, bogăția câmpiilor întinse pe care se unduiesc lanuri de grâu, îmbujorate cu macii roșii, asemenea obrazului românului obosit de muncă sau în zi de sărbătoare.

Astăzi, când satul românesc este european, nostalgia după tradiție și obiceiurile de odinioară se simte tot mai mult. De aceea este de datoria noastră morală să conservăm aceste “resturi” de o valoare inestimabilă, de a

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

transmite tinerei generații credința strămoșească, specificul nostru de viață, cultură, păstrată cu sfințenie de moșii și strămoșii noștri.

Fără tradiție nu există cultură: nici omul simplu, nici geniul nu pot crea nimic fără tradiție. Omul fără tradiție este ca pomul fără rădăcini. Numai pentru aceste motive copiii trebuie să-și cunoască, să păstreze și să transmită următoarelor generații obiceiurile și tradițiile locale și naționale.

Promovarea valorilor strămoșești, a tradițiilor și obiceiurilor populare, dezvoltarea de abilități estetice, sociale, comunicative în rândul elevilor, precum și implicarea acestora și a cadrelor didactice în organizarea și derularea de activități extracurriculare, constituie un obiectiv imperios necesar în aceste vremuri în care societatea contemporană este tot mai expusă diverselor influențe externe și, ca urmare, cultura populară tradițională este tot mai expusă riscului degradării și dispariției.

Timpul și evenimentele lumii moderne nu trebuie să determine uitarea tradițiilor românești, care constituie valori inegalabile și incontestabile ale poporului nostru.

Folclorul trebuie cultivat în mințile și inimile copiilor încă de la cea mai fragedă vârstă. Cunoașterea obiceiurilor, a tradițiilor populare și etnografice locale are o importanță deosebită în cadrul procesului complex și îndelungat de formare a personalității copilului.

Cunoașterea de către copii a frumuseții portului popular, a obiceiurilor, are ca finalitate sădirea în sufletele lor a mândriei că sunt români. Școala are menirea de a transmite copiilor informații despre folclorul zonei natale și de a le stimula interesul, atât lor cât și părinților lor, pentru arta populară, pentru obiceiurile și tradițiile populare românești și, nu în ultimul rând, pentru cultivarea respectului față de comunitatea natală.

Dispariția obiceiurilor și datinilor populare prin nepracticarea lor de către copii, elevi și tineri, dispariția formațiilor de dansuri populare în școli, lipsa motivației copiilor și elevilor pentru purtarea portului popular, înlocuirea folclorului local cu "distracția" de la club, au fost pierderi imense privind reprezentarea școlii cu ceea ce este mai frumos și mai emoțional: portul popular specific zonei folclorice, frumoasele tradiții și datini practicate la zi de sărbătoare și inegalabilele dansuri și melodii populare.

Cadrele didactice sunt preocupate permanent de valorificarea elementelor de istorie și geografie locală, tradiție și folclor în lecții și prin activități extrașcolare. Astfel, adunând materiale diverse au luat naștere diferite panouri pe holurile școlii. Acestea reprezintă un amplu material didactic utilizat în studierea unor texte literare, elevii luând contact direct cu frumusețea portului românesc, obiceiurile și meșteșugurile ținutului natal.

În ceea ce privește activitățile extrașcolare pot spune că s-au derulat proiecte educaționale, manifestări culturale artistice, concursuri care au scop redescoperirea, promovarea și valorificarea elementelor de tradiție locală și folclor cum ar fi:

- șezători literare;
- obiceiuri, tradiții și credințe;
- Sărbătorile Pascale;
- festivalul de cântece și dansuri populare „Muguraș săuceștean”, Zilele comunei Săucești, etc.

La fiecare generație de școlari ne vom propune activități de cunoaștere a unui „strop” din ceea ce este actual, din ceea ce a creat omul cu iscusința și căldura sufletului său și a minții sale, pentru ca fiecare copil să poată ști de unde se trage, cine este, cum trebuie să fie ca membru al colectivității sociale și cum poate contribui la păstrarea valorilor materiale și spirituale ale țării sale.

Dorim să învățăm elevii să aprecieze frumusețea portului popular, a dansului și cântecului, a meșteșugurilor tradiționale atât de mult apreciate în țară cât și în afara ei.

Tradițiile, obiceiurile, portul și folclorul sunt comori inestimabile ce definesc un popor făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului.

Bibliografie:

„Monografia comunei Săucești”, Tofan Vasile, 1975;

„Comună Săucești la cei 550 de ani de atestare documentară” - monografie 2012.

100 de ani de stat unitar

*Profesor învățământ primar Trofin-Radovici Lenuța
Școala Gimnazială „Grigore Tabacaru” Hemeiș*

Marea Unire din 1918 a fost procesul istoric în urma căruia toate provinciile istorice locuite de români s-au unit în anul 1918 în cuprinsul aceluiași stat național, România. Etape preliminare au fost Mica Unire din 1859 a Țării Moldovei cu Țara Românească și dobândirea independenței în urma războiului din 1877 - 1878, pe fondul renașterii naționale a românilor în parcursul secolului al XIX-lea. Pentru România, Marea Unire de la 1918 a însemnat o re poziționare în Europa, prin noua suprafață (locul 10) și prin numărul de locuitori (locul 8). O sporire considerabilă a cunoscut și capacitatea industrială (235%), economia, dar și resursele naturale.

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Marea Unire a fost recunoscută pe plan internațional prin tratatele semnate la Trianon (4 iunie 1920) și Saint-Germain-en-Laye (10 septembrie 1919). Marea Unire din 1 Decembrie 1918 a fost și rămâne pagina cea mai sublimă a istoriei românești.

Pentru România, anul 2018, an al Centenarului Marii Uniri, are o semnificație cu totul specială, evenimentul de la 1918 va rămâne una dintre cele mai memorabile pagini ale istoriei românești. O sută de ani mai târziu, suntem cu toții conectați la înfăptuirea Marii Uniri, fie prin propria istorie a familiei, prin moștenirea comunităților locale, dar și datorită impactului sau pe termen lung asupra societății și asupra lumii în care trăim. La nivelul județului nostru s-au organizat numeroase evenimente dedicate Centenarului.

Simpozionul „Centenarul Unirii Basarabiei cu România” organizat la Complexul Muzeal Iulian Antonescu, sâmbătă, 24 martie 2018, ora 11:00 este unul din evenimentele dedicate în acest an Centenarului Unirii Basarabiei cu România. Muzeul de Artă Contemporană „George Apostu” din Bacău a găzduit duminică, 26 noiembrie 2017, lansarea programului național „Centenarul Marii Uniri”. Prezent la eveniment, Corul „Laudamus” al Liceului Teologic „Episcop Melchisedec” din Roman a impresionat prin prestația sa și a adus un omagiu înaintașilor care au realizat Marea Unire și celor care au ținut vii idealurile naționale. Totodată, în cadrul acestei manifestări, reprezentanți ai instituțiilor centrale, oameni de cultură și profesori băcăuani au evocat personalități, locuri și momente care au marcat perioada războiului de întregire a țării. Alocuțiunile au fost susținute de Geo Popa, secretar de stat în cadrul Ministerului Culturii și Identității Culturale, Alin Popa, Mihai Ceucă, Adrian Jicu și Nicoleta Popa Blanariu. Programul „Centenar” a fost organizat de Centrul de Cultură „George Apostu”, Biblioteca Județeană „Costache Sturdza” și Liceul Teologic „Episcop Melchisedec” Roman.

Ziua Pământului – eveniment simbol al responsabilității civice în protecția mediului, 20 aprilie 2018 este ziua când voluntarii APM Bacău marchează Centenarul Marii Uniri și Ziua Pământului prin plantare de copaci. În spiritul acestor evenimente, APM Bacău prin voluntari, a participat în 20 aprilie 2018, la o acțiune de plantare de puieți de gorun în Parcul Gherăiești Bacău. Puieții, împreună cu uneltele, au fost asigurate de către Direcția Silvică Bacău. Acțiunea se înscrie în Programul Național pentru aniversarea Centenarului, propus de Ministerul Apelor și Pădurilor și care prevede o serie de plantări simbolice pe raza localităților în care există monumente închinat eroilor căzuți în primul război mondial. Pe o vreme parcă potrivită pentru viitorii copaci seculari, efortul comun al voluntarilor se alătură efortului tuturor celorlalți voluntari din întreaga țară, de a crea o viitoare „pădure centenară” care va asigura aerul și resursele nu pentru noi ci pentru generațiile viitoare.

Casa Corpului Didactic „Grigore Tabacaru”, Bacău, a organizat, chiar în ziua de 27 martie 2018, conferința Centenarul Marii Uniri. Basarabia 1918 - 2018. Moderată de directorul instituției, prof. univ. dr. Gabriel Leahu, manifestarea a fost onorată cu intervenții de înaltă ținută științifică și profund spirit analitic. Conferința organizată de Casa Corpului Didactic „Grigore Tabacaru”, Bacău în colaborare cu Societatea de Științe Istorice – filiala Bacău, Inspectoratul Școlar Județean Bacău și Universitatea „Vasile Alecsandri”, Bacău, se înscrie în seria manifestărilor devenite deja obișnuință în urbea noastră intitulată „Conferințele Casei Corpului Didactic”.

Grupul de Inițiativă a Tinerilor Basarabeni din Bacău a celebrat 100 de ani de la Unirea Basarabiei cu România. În perioada 24 - 27 martie, la Bacău, s-a desfășurat o festivitate dedicată împlinirii a 100 de ani de la Unirea Basarabiei cu România, intitulată „Festivalul Basarabia”. Acest eveniment, care s-a derulat în decursul a patru zile, sărbătorește aniversarea Centenarului Unirii Basarabiei cu patria mamă România. Programul festivalului include, pe lângă deschiderea oficială, o proiecție de film (filmul basarabean Nunta Mută), expoziție de poze 100 de ani de istorie, o conferință 100 de ani de la Unirea Basarabiei cu România, organizată împreună cu Asociația Refugiaților din Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herța, încununate cu un concert inedit al ansamblului folcloric Busuioc, care a avut loc în incinta Atenelului din orașul Bacău. De asemenea, în cadrul acestui festival, organizatorii plănuiesc să desfășoare cea mai mare horă a Unirii din orașul Bacău, reprezentând unitatea românilor de pretutindeni. Cu ocazia acestui eveniment, în orașul Bacău vor fi plantați 100 de pomi, care vor semnifica legătura puternică și inseparabilă dintre Basarabia și România. Acest festival este organizat în întregime de către Grupul de Inițiativă a Tinerilor Basarabeni din Bacău (GITB) în parteneriat cu primăria orașului Bacău, cu sprijinul Consiliului Județean, implicate fiind instituții precum Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, Direcția Silvică Bacău și asociațiile Capitală Tineretului din Bacău, Federația Tinerilor din Bacău și Liga Studenților din Bacău. Alte propuneri de manifestări sunt: „Expoziție Marea Unire”, „Simpozion Marea Unire”, „Expoziție Centenarul Zborului Marii Uniri”, „Reeditare de carte Zborul Marii Uniri”, „Album Fotografic”, „Medalii”, „Diplome”, „Lansare de carte”, „Reeditarea Zborului Bacău – Blaj”, „23 noiembrie – Manifestare desfășurată la Monumentul Eroilor Aerului, din comuna Mărgineni – reprezentanți de la Blaj”, „Activități educaționale desfășurate la Muzeul de Istorie”, etc. Rolul organizării agendei de evenimente este de a maximiza impactul acestora astfel încât efectele lor să ajungă la un număr cât mai mare de cetățeni, instituții și în mod obligatoriu în toate școlile, liceele și colegiile din județ, datele și documentele istorice urmând astfel să fie cunoscute de către toți elevii, prin expoziții de fotografii și copii ale documentelor și prin intermediul orelor de istorie.

Acest calendar va fi completat de către persoane fizice (cercetători, istorici, profesori, deținători de arhive personale, pasionați de istorie, etc.) și de alte instituții și autorități care doresc să contribuie la marcarea corespunzătoare a centenarului celui mai important moment din istoria modernă a României, Marea Unire din 1918.

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

La inițiativa doamnei director, prof. Popescu Delia Nicoleta de a participa la proiectul intitulat „STEJARII UNIRII” au răspuns cu mult entuziasm elevii de la Școala Gimnazială „Grigore Tabacaru”, cadrele didactice și domnul primar al localității Hemeiș, Constantin Sava.

La nivel județean proiectul cu semnificații deosebite, inițiat de Adrian Jicu, director al Bibliotecii Județene „Costache Sturdza” Bacău și Mihai Ceucă, filatelist, cercetător împătimit al istoriei locale, a debutat în data de 27 martie, la Colegiul Național „Ferdinand I”. Denumit sugestiv „100 de ani, 100 de școli, 100 de stejari, o singură țară”, proiectul este sprijinit de Consiliul Județean, Primăria Bacău și Direcția Silvică, parteneri fiind Inspectoratul Școlar, Asociația Patrimonium Bacoviensis, Protoieria Bacău și Colegiul Național „Ferdinand I”.

În atmosfera de mare sărbătoare, invitații au fost primiți în mod tradițional cu pâine și sare. Doamna director prof. Delia-Nicoleta Popescu a subliniat importanța actului istoric și a acestui proiect precum și a dezvoltării sentimentului patriotic în sufletul fiecărui român încă de la vârste fragede, iar domnul primar a menționat importanța alegerii acestui copac ca simbol al înfrățirii dintre om și natură respectând și conotațiile istorice legate de unire. Despre importanța istorică a zilei de 27 martie, Unirea Basarabiei cu Bucovina a vorbit profesorul de istorie al școlii, domnul Mihailă Neculai și a prezentat o frumoasă poveste a stejarilor plantați cu ocazia Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 în toată țara, dar și în județul Bacău, ca simbol al trăinicie și durabilității acelui act care a adus în granițele firești toate provinciile românești. Elevi ai încă 99 de școli din județul Bacău vor planta câte un stejar, ducând mai departe mesajul încrederii în destinul neamului românesc.

La nivelul unității activitatea a fost coordonată de bibliotecar - documentarist, Anita Karlsen și a fost realizată cu implicarea activă a tuturor cadrelor didactice. Entuziasmul se citea clar pe chipul fiecărui elev participant, ceea ce ne-a adus satisfacția de a transmite peste generații sentimentul unic de patriotism, pe chipul fiecăruia citindu-se mândria de a fi romani, urmași demni ai celor ce au înfăptuit Unirea.

Tradiții și obiceiuri podurene - Șezătoarea

*Profesor învățământ primar Trofor Mihaela
Școala Gimnazială „General Nicolae Șova” Poduri*

Șezătorile par rupte din poveștile bătrânilor. Nu sunt însă doar amintiri, ci obiceiuri reînviolate după decenii întregi. Șezătorile sunt tradiții rurale pe care tinerii de acum nu au apucat să le cunoască, iar bătrânii satelor și le amintesc cu nostalgie. La Poduri, în costume populare, sunt personajele principale ale șezătorii. Îmbrăcați cu straie

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

populare, cusute manual și scoase din lada de zestre, obiceiul întâlnirilor în care oamenii povestesc, cântă, lucrează și petrec împreună câteva ore a fost readus la viață. Zeci de tineri și bătrâni depotrivă, îmbrăcați în a bunicilor straie așteaptă cu nerăbdare ziua șezătorii. Sunt fericiți cu toții, știu că îi așteaptă ore întregi în care vor putea povesti, vor spune glume, vor cânta și vor degusta din bunătățile pregătite acasă de femeile din sat. Prin șezători transmitem tradițiile, de fapt scopul acestor șezători exact așa este, de a transmite mai departe generațiilor faptul că tot ce e românesc nu piere. Bătrânii din sat le împărtășesc celor mai tineri din experiența și din trecutul lor. Femeile aduc la șezătoare fuioare de lână și se mândresc cu obiectele străvechi, descoperite în pod, dar încă funcționale. Bucuria întâlnirii se manifestă și la cei mai mici participanți. Și după o zi întreagă de muncă, recompensa e pe măsură: bucate tradiționale, făcute acasă de gospodinele din sat. Lumea din care facem parte a fost întotdeauna plină de obiceiuri și tradiții inedite, prin care oamenii au încercat să dea însemnătate anumitor momente sau întâmplări din viața lor. În sufletul satului găsim tradiții unice, printre care și inedita șezătoare. Șezătorile, rareori numite și clacă, se organizează în serile lungi de iarnă, cu excepția zilelor de marți și vineri, când nu se torcea, a duminicilor și a zilelor de sărbătoare. Acestea au reprezentat întâlniri ale femeilor din sat pentru a toarce lâna, cânepa, inul, a struji pene, a curăța porumbul, a croșeta, a coase. Însă atmosfera șezătorilor nu se limita doar la munca în sine. În cadrul acestora, fetele erau integrate în colectivitatea femeilor, se cânta, se rosteau ghicitori sau zicale, se împrăștiau știrile, precum și jocuri colective. Șezătorile aveau atât rolul de a implica tineretul în activități tradiționale și a le transmite mai departe dar totodată de a favoriza întâlnirea acestora. Pe lângă poveștile despre viața satului, despre oamenii și întâmplările din localitate, femeile ajungeau până în punctul de a hotărâ cine cu cine se căsătorește sau care cupluri se vor despărți.

Gazda șezătorii era aleasă din timp pentru a preîntâmpina anumite aspecte care ar determina participanții să se sfiască de la anumite aspecte ce țin de această tradiție. Camera trebuia să fie încăpătoare, iar musafirii erau serviți cu mâncăruri tradiționale (sarmale, plăcinte, gogoși, floricele de porumb sau dulceturi.) precum și vin sau țuică fiartă, fiind răsplătită de musafiri prin muncă.

Șezătoarea – o frumoasă tradiție păstrată de-a lungul anilor cu sfințenie de bătrânii satului, azi a început să-și piardă definiția pentru tineri. Din sursele actuale descoperim că în puține zone rurale acestea încă mai sunt practicate.

„Tradiția adevărată e singura merinde sufletească” spunea Liviu Rebreanu. Lumea din care face parte țărânul român a fost întotdeauna plină de obiceiuri și tradiții inedite, prin care oamenii au încercat să dea însemnătate anumitor momente sau întâmplări din viața lor. Sărbătorile de iarnă, implicit nașterea Domnului, au reprezentat dintotdeauna o perioadă importantă pentru creștinii ortodocși, o perioadă de liniște, propice pentru însuflețirea dragostei pentru tradiții copiii.

„Veșnicia s-a născut la sat” afirma Lucian Blaga. Unul dintre obiceiurile străvechi în preajma sărbătorilor de iarnă era și unica șezătoare. În cadrul desfășurării unei șezători descoperim urători specifice pentru fiecare moment al acesteia. Mai întâi musafirii cereau permisiunea gazdei pentru a desfășura șezătoarea:

„Bună vreme, gazdă aleasă!

Noi ne-am strâns cu mic, cu mare

Și-am venit la șezătoare.

Bucuroși de oaspeți?”

„Bucuroși, bucuroși!”

Muzicanții buni cunoscători ai obiceiurilor locale își ocupau locurile prestabilite și interpretau melodii de joc. Atmosfera creștea în veselie și bună dispoziție. Toată lumea ieșea la joc, până își rupeau opincile.

„Când aud de șezătoare

Joc țărâna sub picioare

Când aud de zi de lucru

Mi se-ngreunează trupul!

Sau „Mărita-m-aș mărita,

Cu suveica nu știu da,

Pâinea n-o știu frământa,

Dar de pită n-ar fi bai,

Că nu știu face mălai.

Nici de mălai n-ar fi hibă,

Nu știu face mămligă!

La sfârșitul șezătorii pe lângă strigăturile specifice, participanții spuneau urători pentru gazde:

„Foaie verde, bob năut,

Timpul iute a trecut,

Am jucat și am cântat,

Tare ne-am mai bucurat! ”

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Dansul popular românesc, manifestare a spiritului și identității naționale

*Profesor învățământ primar Ursu Elena
Școala Gimnazială „George Călinescu” Onești*

*„Dansul este cea mai elevată, cea mai emoționantă și cea mai frumoasă dintre arte”.
(Havelok Ellis)*

Încă din cele mai vechi timpuri, oamenii au încercat să exprime, prin mișcări coordonate cu un ritm, sentimente dintre cele mai variate, de la tristețe la veselie, dar și mânie sau extaz. În esență, dansul a fost și este tot ceea ce vrem noi să fie: mijloc de exprimare a tristeții/fericirii, stil de viață, modalitate de cucerire, de venerare, de supunere.

Cercetările asupra originii dansului susțin că, inițial, acesta a avut pregnante funcții rituale, sacre, pentru ca mult mai târziu să fie practicat cu scopuri profane, de petrecere. În prezent jocurile populare românești mai păstrează o seamă de semne și simboluri pentru a ne aminti despre rosturile lor cultice originare(a se vedea jocul cu măști din perioada sărbătorilor de iarnă). Dansul trebuie să fie natural, să vină de la sine, ca orice mijloc de exprimare pe care îl folosim în mod frecvent. Jocul și cântatul este una din activitățile cele mai agreate de copii. După ce copilul ajunge să își coordoneze mișcările în ritmul unui joc cu cânt organizat, se poate trece la o formă puțin mai pretențioasă și anume aceea a dansului popular.

Dansurile populare îi familiarizează pe copii cu un nou element al folclorului, contribuind și prin acesta la dezvoltarea dragostei pentru arta poporului nostru , la dezvoltarea simțului ritmic, a capacității de coordonare a mișcărilor, le educă gustul pentru frumos și armonie.

Copiii trebuie să simtă și să înțeleagă frumusețea dansurilor populare românești, ajungând să le joace cât mai autentic, mai artistic.

Dansurile populare duc la evidențierea posibilităților creative ale copiilor și a modalităților de exprimare prin diferite figuri de dans (dezvoltă capacitatea de manifestare a sentimentelor și trăirilor personale). Ele duc la dezvoltarea dragostei pentru arta poporului nostru îi familiarizează pe copii cu unele elemente de folclor, contribuind astfel la dezvoltarea dragostei pentru frumos, pentru armonie, le cultivă răbdarea, stăpânirea de sine, perseverența, încrederea în sine, spiritul de echipă, memoria, precum și capacitatea de a-și coordona mișcările și simțul ritmic.

Ca învățătoare am considerat că orice copil trebuie educat pentru a fi un continuator al valorilor culturii populare. Tradițiile populare au constituit subiecte îndrăgite și interesante pentru copii. Sentimentele lor au fost îndreptate spre arta populară, muzica și dansul popular, arta aplicată în costumele populare și amenajarea interiorului, obiecte decorative specifice zonei din care fac parte.

Dansul popular, împreună cu cântecul și cu strigăturile ce îl însoțesc, formează un tot armonios ce nu poate fi despartit. Jocurile populare românești, prin frumusețea costumelor și a melodiei, prin suplețea și expresivitatea mișcărilor, prin vociunea pe care o imprimă copiilor contribuie în mare măsură la realizarea educației estetice a copiilor.

Copiii de azi, tinerii de mâine, care învață primele noțiuni legate de dansul popular vor avea un mare avantaj: peste ani se vor integra cu ușurință în atmosfera petrecerilor oamenilor de vârste diferite. Insistăm pentru învățarea dansului popular începând cu copiii școlari, deoarece el constituie o comoară din tezaurul folclorului nostru românesc.

Exemple de dansuri populare băcăuane: Bătuta delenilor (Deleni, Helegiu, Brătla, Drăgulești). Breaza (Urechești, Coțofănești, Cornățel), Brașoveanca (Oituz, Gura Văii), De doi (Ghimeș - Făget, Răchitiș), Hora, Sârba (în toate localitățile băcăuane), Trilișești (Balcani, Blăgești, Racova)

Moldova nu este numai ținutul mănăstirilor seculare, al ctitoriilor domnești, a locurilor cu puternică rezonanță istorică, ea nu este numai meleagul licorilor aurii și rubinii de Cotnari, ea este și vatra unui luxuriant folclor coregrafic. Moldova noastră dragă este vatra unei viguroase creații de o rară frumusețe, de o inegalabilă profunzime și de o surprinzătoare varietate.

Beneficiile dansului:

•Le creează o condiție fizică excelentă!

Dansul este una dintre cele mai distractive forme de activitate fizică pe care le poate face copilul. El folosește constant și echilibrat toate grupele de mușchi și ajută la tonifiere musculară și la o creștere și modelare armonioasă a corpului copilului. Unele forme de dans oferă și o grațiozitate în mișcările copilului. În plus, în timpul dansului se formează și se stimulează funcții importante implicate în dezvoltarea fizică a copilului: coordonarea, forța, echilibrul, flexibilitatea.

•Ajută la concentrare!

Copiii au probleme cu concentrarea, iar dansurile, prin antrenamente și repetiții îi ajută să asculte de instrucțiunile oferite și să realizeze mișcările pe rând și cu răbdare, îmbunătățindu-și concentrarea.

•Este o forma de relaxare și distracție!

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Pe lângă beneficiile fizice și psihologice pe care le are dansul asupra copilului, nu este de neglijat nici factorul destindere și bunădispoziție. Copiii se distrează foarte mult alături de alți copii și se amuză foarte tare, iar relaxarea vine la pachet. Are rolul de a scădea nivelul de anxietate a copiilor, pentru că dansul este până la urmă și un mod de descărcare psihologică și de comunicare a trăirilor, prin limbaj nonverbal.

•Îi ajută să își dezvolte abilitățile sociale!

Înscrierea copilului la o clasă de dans înseamnă din start integrarea lui într-o nouă comunitate. Copilul poate lega prietenii și învăța cum să socializeze în grupuri. Interacțiunile cu ceilalți copii sunt esențiale în dezvoltarea socială a copilului.

•Le dezvoltă încrederea în forțele proprii și stima de sine!

Dansul are un impact pozitiv din punct de vedere emoțional asupra copiilor. Ei învață să facă față expunerii publice și a interacțiunilor sociale și cu fiecare reușită sau progres își consolidează încrederea în sine.

•Îi ajută să devină responsabili!

Dansul înseamnă implicare și spirit de competiție.. Ei învață să se adapteze în grupuri, sentimentul de apartenență la grup și să respecte regulile lui. Învață să asculte, să își ajute echipa la nevoie, să îi încurajeze să devină responsabili.

•Le îmbunătățește memoria!

Dansul în grupuri organizate presupune o rutină, pași de dans prestabiliți și multe alte reguli care pun la lucru memoria copilului. Cei mici trebuie să rețină un ansamblu de mișcări în realizarea unui dans, iar prin repetiții continue, memoria le este stimulată.

Dansul popular românesc, atât de variat ca stil, tempo și ritm, este o manifestare plină de forță și vitalitate ce exprimă specificul, obiceiurile și tradițiile fiecărei regiuni în parte, reflectând trăirile, sufletul și istoria noastră ca popor. Bogăția mișcărilor din dansul popular izvorăște din miile de jocuri existente în stilul propriu fiecărei regiuni, orice joc aducând cu sine veselie, temperamentul și energia ce ne caracterizează. Jocurile populare românești ne oferă un bagaj artistic bogat și variat, care cuprinde atât dansuri simple și line, dar și dansuri vii, energice și îndrăznețe, având ca punct comun un pronunțat caracter social.

Dansul popular românesc este o comoară cultivată din generație în generație, pe care avem datoria să o ocrotim și să o lășăm moștenire copiilor noștri, ca mărturie a istoriei și a identității noastre naționale. Faptul că dansul popular este atât de bine înrădăcinat în tradițiile noastre, ar trebui să ne bucure, deoarece în acest fel reușim să preservăm tradițiile și obiceiurile noastre ca popor. Orice eveniment important din viața romanilor, precum nunta, botezul, trecerea dintre ani și petrecerile cu prietenii, este marcat cu o horă, o sărbătoare, o învârtită sau o bătută. Toate aceste dansuri populare sunt sărbătoarea vieții și a spiritului nostru ca popor, exprimând bucuria, pofta de viață, veselie și viața noastră.

Bibliografie:

Petre, Vlase, *Contribuții la cunoașterea și valorificarea jocurilor populare băcăuane*, Editura Corgal Press, Bacău, 2015;

Ancuța, L., Ancuța, P., *Jocuri de creativitate*, Editura Excelsior, Timișoara, 1997;

Cârstea, Gh., *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, Editura AH-DA, București, 2000.

Interacțiunea dintre tradiție, obicei, sărbătoare și ritual

*Profesor învățământ primar Vasile Doinița
Școala Gimnazială „Emil Braescu” Măgura*

Pentru început, mă voi referi la determinarea sferei și conținutului tradiției, la totalitatea mecanismelor ce contribuie la perceperea ei, la rolul și locul acesteia în existența socială și la mecanismele ce asigură transmiterea și răspândirea ei. Concomitent, voi analiza legăturile funcționale reciproce dintre părțile componente ale tradiției. În special, mă voi referi la stabilirea criteriilor ce ne vor oferi posibilitatea de a concepe deosebirile dintre obicei, ritual, sărbătoare și tradiție.

În literatura de specialitate deosebirea dintre obicei și tradiție se reduce la faptul că aria tradiției este mai vastă decât cea a obiceiului, deoarece tradiția include în sine și obiceiul, apelul direct la conștiința omului, iar în tradiție este exprimată în mod accentuat latura conceptuală. Se consideră că tradițiile cultivă ideile, orientează activitatea oamenilor în conformitate cu necesitățile lor vitale din diferite domenii, iar obiceiurile reglementează în detaliu anumite acțiuni și relații ce cuprind, în primul rând, sfera timpului liber, a traiului, modul de viață. Totodată, obiceiurile sunt cele mai vechi mijloace de păstrare și de transmitere a experienței sociale de la o generație la alta. Ele sunt niște legi nescrise ale existenței comunității umane care nu fundamentează și nu justifică scopul comportării umane. De aceea, obiceiurile sunt respectate de oameni fără a fi puse la îndoială, chiar și fără a fi deosebiți înțelese, transmițându-se ca ceva firesc și obligatoriu pentru membrii comunității în cauză. În opinia noastră, obiceiurile elaborează nu numai modul stereotipic al acțiunilor și comportamentului oamenilor, ci au și o anumită

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

influență asupra calităților spirituale ale personalității. Spre deosebire de caracterul universal al tradițiilor, domeniul obiceiurilor se limitează la unele grupuri de oameni și la anumite sfere ale vieții sociale. Ele își păstrează vitalitatea în sfera cotidiană a vieții sociale, în morală și în ritualurile civile, iar tradițiile reprezintă normele generale care au o anumită bază conceptuală și presupun o varietate în acțiunile oamenilor la soluționarea unor probleme de ordin practic. Tradițiile, spre deosebire de obiceiuri, indică direcțiile cruciale ale acțiunilor sociale și ale concepției despre lume în toate sferile vieții sociale.

În același timp, tradițiile și obiceiurile epocilor anterioare reprezintă o expresie concentrată a experienței umane și din această cauză devin un material inițial pentru constituirea noilor generații. În virtutea acestui fapt, ele se asimilează ușor, eliberând oamenii de necesitatea de a-și croi de fiecare dată din nou drumul, de a cheltui pentru materializarea acestui scop timp, energie, forțe intelectuale și spirituale.

Trăsătura comună atât a tradițiilor, cât și a obiceiurilor constă și în faptul că ele se sprijină pe forța opiniei publice și reprezintă un mijloc eficient de reglementare a activității vitale umane. În același timp, după structura lor, tradițiile sunt mai mobile decât obiceiurile. Ele sunt în stare să se transforme mai repede și să se îmbogățească cu elemente noi, iar obiceiurilor le este caracteristic conservatismul, stabilitatea elementelor și a părților constituente. În limitele unei anumite comunități umane, obiceiurile poartă un caracter lipsit de individualitate, reprezentând niște stereotipuri ce au o influență psihologică asupra personalității. Obiceiurile, de cele mai dese ori, sunt percepute inconștient de noile generații în virtutea faptului că ele reglementează în mod strict acțiunile și comportarea oamenilor, lăsând asupra conștiinței umane o amprentă mai riguroasă decât tradițiile.

Consider că tradițiile, fiind un sistem de anumite idei, legi nescrise, norme de comportament, o totalitate de concepții ce s-au cristalizat în mod istoric, nu pot să se constituie într-o formă completă în mod spontan. De aceea, în structura tradiției pot fi delimitate trei straturi: Ideea (reprezentarea); obiceiul (o anumită normă a conduitei); ritualul (întruchiparea simbolică a obiceiului).

De fapt, există tradiții ce includ toate straturile menționate și tradiții incomplete, cu două sau un singur strat. În aceste cazuri, ritualurile reprezintă niște forme de manifestare a tradițiilor ce corespund mai mult sau mai puțin conținutului tradițiilor. De multe ori tradițiile includ în sine toate obiceiurile, dar nu și toate ritualurile, fiindcă, o parte din ele sunt fixate în anumite procese verbale și se reproduc în cazuri speciale. În aceasta ordine de idei, este necesar să luăm în considerație și de faptul că ritualurile sunt legate de momentele cruciale din viața omului și a grupului social sau a societății în general, momente ce se produc odată cu stabilirea, schimbarea sau întreruperea anumitor relații sociale (nașterea copilului, înregistrarea căsătoriei, înmormântarea etc). Deseori unii specialiști în domeniu atribuie tradițiilor și obiceiurilor anumite proprietăți specifice ritualurilor. Bineînțeles, influența psihologică a ritualurilor asupra personalității este destul de mare, fiindcă provoacă, retrairi emoționale care reflectă atitudinea subiectivă a personalității față de noile relații sociale și personale, însă aceste trăsături sunt proprii ritualurilor și nu obiceiurilor sau tradițiilor.

O altă deosebire substanțială dintre tradiții, obiceiuri și ritualuri consta în faptul, că tradițiile și obiceiurile funcționează permanent, pe când ritualurile se repetă în mod ocazional.

Referindu-ne la noțiunea sărbătoare, putem menționa că în conținutul ei pot fi evidențiate o serie de elemente: ideea, evenimentul, aspectul moral, memoria socială, dispoziția etc. Sărbătoarea este un element al culturii și creației populare, cel mai democratic mod de autoexprimare a oamenilor. Ea este în stare să satisfacă diverse necesități ale personalității. Prin sărbători se marchează în mod solemn anumite evenimente, date istorice din viața poporului. Sărbătoarea are destinația de a păstra și reproduce, de a dezvolta cele mai prețioase valori ale activității umane. Sărbătoarea este cel mai eficient și cel mai răspândit mod de funcționare a tradițiilor. Fără sărbătoare tradiția poate să moară și poate să renaște numai și numai prin sărbători. Tradițiile sunt destul de rezistente la vitregiile sorții, dar ele pot deveni neputincioase în spațiu și timp. Dacă nimicim sărbătoarea, cu timpul nimicim și tradiția.

Făcând o totalizare a celor afirmate anterior cu privire la distincțiile dintre noțiunile tradiție, obicei, ritual, sărbătoare, putem conchide că tradiția funcționează în societate permanent prin intermediul reproducerii anumitor norme ale activității și comportamentului uman, însă aceste norme, la rândul lor, nu sunt identice tradiției. În același timp, am menționat că categoria tradiție, în comparație cu noțiunile obicei, ritual, sărbătoare, poartă un caracter mai universal și poate fi valabilă pentru cazurile când nu pot fi utilizate toate celelalte noțiuni.

În concluzie, putem vorbi de o tratare amplă a tradiției, din care fac parte mai multe fenomene sociale: obiceiurile, ritualurile, sărbătorile, ceremoniile, prin intermediul cărora tradițiile funcționează în diverse sfere ale vieții sociale.

Bibliografie:

Capcelea, V., *Etica: manual pentru instit. de învăț. superior*. Chișinău: Ed. ARC, 2003;
Capcelea, V., *Tradițiile naționale – mecanism de translație a culturii tehnice*. În: *Cultura tehnică – component important al culturii generale*. Conferința Științifică Republicană consacrată jubileului de 50 de ani ai Facultății Tehnică, Fizică și Matematică. Bălți, 1997.

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Istoria dintr-un muzeu băcăuan – Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău

*Profesor învățământ primar Vătămănescu Margareta
Colegiul Național „Ferdinand I” Bacău*

Primul muzeu de științele naturii din Bacău a fost înființat în 1961, inițial ca secție a Muzeului Județean Bacău, iar după 1990 devine muzeu județean. La începutul anilor 1990, a apărut ideea construirii în Bacău, a două clădiri special pentru a fi muzee. Una dintre acestea este clădirea sediului administrativ al Complexului Muzeal de Științele Naturii “Ion Borcea”, clădire devenită utilizabilă în toamna anului 2003, an în care s-a dat în primire corpul A. Ulterior s-au finalizat celelalte două corpuri de clădire B și C. Din vara anului 2007, la al doilea nivel al spațiului expozițional s-a amenajat o sală pentru expoziții temporare. Există aici și o seră a cărei arhitectură este helicoidală, seră deschisă publicului. Colecția cuprinde circa 195500 de piese din domeniile: ornitologie, geobotanică, paleontologie, geologie, herpetologie, entomologie, acvariu. Complexul muzeal are în componență următoarele secții: Muzeul de Științele Naturii, Vivariul Bacău, Observatorul Astronomic „Victor Anestin” și Casa Memorială „Ion Borcea”, situată în comuna Racova, județul Bacău.

Pentru cei care îi trec pragul, Complexul Muzeal „Iulian Antonescu”, cel care este situat pe strada 9 Mai la nr. 7 din municipiul Bacău (denumire „moștenită” de la „băcăuca”, sau „ba – căuc” – „ba – năuc”, ca refuz al acceptării perioadei de sfârșit al timpului și începutul celui nou (locul Nodului lui Isis), timp al bulversărilor, al beției lui Dionysos, al venirii zeilor-mascașilor) are surprizele sale. În primul rând acest muzeu beneficiază de o clădire nou construită, inaugurată în anul 1996.

Clădirea muzeului este structurată pe patru nivele. Primul nivel situat la parter găzduiește o expoziție de aparatură foto veche intitulată „Tehnica fotografică de-a lungul timpului”, aceasta aparținând Colecției Marandici. Cel de al doilea și al treilea nivel este reprezentat de secția de istorie-arheologie, iar ultimul nivel este dedicat secției de etnografie. În continuare voi prezenta secția de istorie-arheologie care este structurată în 3 secțiuni mai importante și anume: epoca neolitică, reprezentată prin cultura Precucuteni și Cucuteni, epoca antică reprezentată prin obiecte descoperite în cetățile, așezările și necropolele dacice din județ, iar ultima, epoca medievală reprezentată în acest muzeu de un număr foarte mare de tezaure monetare, în special tezaure cu monede turcești. Revenind în timp, perioada neolitică este foarte bine reprezentată de ceramica Culturii Cucuteni și Precucuteni, frumos ornamentată și pictată cu alb și roșu.

Statuetele antropomorfe feminine (unele incizate, altele pictate) sunt nelipsite în cadrul acestei culturi, de ele fiind strâns legate Cultul Zeiței Mamă, cea care de multe ori tronează pe „scaunul de domnie”. Printre artefactele ce intrigă și își caută semnificația și semnificantul se află și altarul antropomorf descoperit la Trebeș. Chipul uman poate reprezenta zeul care susține lumea (zeul care doarme; cel crezut mort). Materialul litic este reprezentat prin topoare perforate și neperforate, dălți, așchii de silex (răzuitoare, etc.), vârfuri de săgeată și lance, etc. Despre casele oamenilor neolitici (reconstituire existentă și în muzeu, în spațiul expozițional) putem aminti aici procedeul de construcție. De obicei aceasta este de formă rectangulară, cu una sau două camere, în cazuri mai deosebite și cu etaj. Casele erau ridicate pe pari înfiți în pământ, aceștia având o împletitură de nuiele pe care se lipea lutul. Nu de puține ori pe chirpicii caselor s-au descoperit urme de pictură identică cu cea de pe vase. Podeaua era realizată din straturi de pietriș peste care se adăuga lutul sau chiar butuci întregi de lemn. În epoca bronzului s-au practicat atât mormintele de înhumatie, cât și cele de incineratie. În muzeu se află reprezentat un mormânt în care persoana a fost așezată în poziția „chircit”, ca o tradiție a vremurilor de mult apuse. Inventarul funerar al unor asemenea morminte este compus în special din podoabe de bronz, precum brățări, cercei, ace de păr etc.

O mare parte a obiectelor din epoca de înflorire a dacilor au fost descoperite în marile așezări de tip „dava” de pe malurile Siretului, respectiv Zargidava și Tamasidava, așezări care au fost menționate și de Ptolemeu în ale sale istorii. Remarcăm aici ceramica dacică lucrată foarte frumos cu roata. Obiectele de bronz descoperite în marile așezări dacice și-au găsit și ele locul în vitrinele acestui muzeu. Astfel putem admira fibule de bronz și de argint, brățări, piese de harnașament, vase de ritual, etc. Poate o caracteristică a acestui muzeu este cea legată de numărul mare de tezaure monetare expuse, tezaure aparținând epocii antice, cât și epocii medievale. Dintre acestea putem menționa Tezaurul de la Măgura, care este compus din sute de monede romane imperiale, multe dintre ele păstrate în stare foarte bună.

Spațiul expozițional al Complexului Muzeal „Iulian Antonescu”, cel care este situat pe strada 9 Mai la nr. 7 din municipiul Bacău, care se întinde pe toate cele trei etaje, în vitrine bine organizate și valorizate, va satisface gusturile turiștilor și al iubitorilor de istorie.

Jocul ursului, obicei străvechi

*educatoare Vespan Alexandra-Maria
Grădinița Roza Venerini Bacău*

Numărul locuitorilor din comuna Dofteana este de peste 12000, dintre aceștia un număr considerabil

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

reprezintă pe cei plecați la muncă în Italia sau Spania, dar totdeauna de sărbătorile Crăciunului se întorc „acasă”. Aici, „acasă” de Crăciun și Anul Nou sunt cele mai frumoase obiceiuri de pe Pământ. De la copil la om în vârstă, se știu, se păstrează, se practică, iar învățătorii le transmit din generație în generație, le scot în evidență farmecul și importanța lor, și-i determină pe copii să nu le uite și să le ducă mai departe. De Crăciun se practică: „Colindul”, „Jianul”, „Steaua”. De Anul Nou se practică: Jocul caprei, Jocul ursului, Jocul mascaților, Uratul. Fiecare obicei are farmecul și frumusețea sa, dar din toate, „JOCUL URSULUI” se bucură de cea mai largă răspândire, fauna locurilor explicând amploarea acestuia. Se știe că ursul trăiește în zona de munte, zona noastră se bucură din belșug de prezența acestuia. În trecut ursul cobora până aproape de gospodăriile localnicilor producând pagube, lucrul acesta reieșind din strigăturile specifice jocului.

Jocul ursului reprezintă piesa de bază a fondului cinegetic, o mândrie pe plan local, iar locuitorii au dat libertate imaginației și au creat această tradiție înfrumusețând-o permanent. Acest joc presupune existența unui grup mare de persoane alcătuind „ceata” condusă de un căpitan. Ceata este compusă din urși, ursari, irozii, mascați și toboșarii. Toboșarii încep repetițiile de la Sfântul Andrei, au tobele legate de trunchi cu cingători numite bete la care bat cu două ciocănele diferite ritmuri. Ei au o mare importanță deoarece dau tonul jocului. Sunt îmbrăcați în bluze roșii, au pe cap o șapcă specială prevăzută de jur împrejur cu oglinzi și mărgelile, obrații sunt vopsiți cu roșu, pantalonii sunt negri, iar pe partea laterală de sus în jos au pamblici tricolore.

Ursarii sunt persoane care conduc urșii impunând acestora mișcările ce trebuie să le facă prin comenzile care le dau. Sunt îmbrăcați cu cămăși albe având la mijloc brăie late numite cingători, pe cap pălării negre prevăzute de jur împrejur cu pene, iar în mâini au ciomege sau cearlăie la capătul cărora pornesc lanțuri ce se prind de capul fiecărui urs. Se spune că ursul execută mișcările impuse de ursari numai dacă acesta este legat cu lanțul de cearlăul ursarului.

Urșii sunt persoane îmbrăcate în piei de urs, la cap au doi canafi mari din lână roșie.

Irozii, îmbrăcați în haine femeiești (cămăși albe, cingători sau bete așezate în diagonală pe piept și spate, catrințe roșii prevăzute cu batiste cusute și coifuri pe cap din hârtie de diferite culori, fluiere și săbii în mâini). Jocul lor oferă un spectacol inegalabil de lumină și culoare ce se desfășoară în sunetul țicnalelor care dialoghează pe două tonuri diferite pe fondul răpăitului de tobe. Tinerii se duelează în mod simbolic.

Mascații au măști confecționate ce reprezintă chipuri ale oamenilor în diferite etape ale vieții, dar mai cu seamă bătrânețea. În multe cazuri personajele nu se desprind încă de măștile care le poartă și le acoperă fața. Ele sunt confecționate în așa fel încât stârnesc hazul, iar persoanele care le poartă răspândesc voia bună.

În ajunul Anului Nou în centrul comunei are loc un spectacol de o frumusețe rară. Aici se întâlnesc cetele de urși din cele șapte sate ale comunei având loc o întrecere în felul în care joacă și sunt alcătuite și costumate. Toată suflarea satelor se adună la acest spectacol care îți umple inima de bucurie și mândrie că ești locuitor al acestei zone. Toate privirile sunt îndreptate spre scena unde urcă fiecare ceată în următoarea ordine: urșii, ursarii, toboșarii, irozii, mascații. Aici suntem prezenți și noi cadrele didactice deoarece noi prezentăm cu elevii cu o săptămână înainte în cadrul Festivalului de datini și obiceiuri aceste obiceiuri unde obținem premii după cum ni se cuvin.

Sunt sigură că obiceiurile comunei Dofteana nu vor muri niciodată, ele vor exista atâta timp cât nemul românesc va exista pe acest pământ, pentru că aproape toate cadrele didactice sunt localnice, sunt mari iubitori ai acestor locuri și a păstra tradițiile înseamnă a ne iubi țara, neamul și graiul dulce românesc. Trebuie să găsim calea de a redefini cuvântul „patriotism” într-o formă în care mai ales elevii să înțeleagă că a fi patriot înseamnă dragoste pentru seamănul tău. Tradiția trebuie să existe în construcția unui om, ea nu trebuie să moară. Ea ne ajută să ne autodefinim, numai cunoscând-o, știm cine suntem, de unde venim, ce e cu noi, ne cunoaștem adevăratele valori.

Bibliografie: <http://www.dofteana.ro/>, accesat la data de 15.10.2018.

Prin cusături populare, copiii vor învăța despre tradițiile noastre

*Învățătoare Virlean Ileana
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău*

Folclorul este pentru cultura băcăuană depozitarul a tot ceea ce înseamnă tradiție, obicei și artă, izvorâte din rădăcinile istoriei, cu specificul acestor meleaguri.

Educația unei generații începe în familie, de la o vârstă fragedă și continuă până la maturitate, în societatea în care adultul s-a integrat. Dar de la familie până la societate copilul, tânărul trece prin acea instituție, care se numește „școală”. Aici se asimilează în mod creator tot ceea ce este valoros în cadrul moștenirii culturale.

Tradițiile populare constituie subiecte îndrăgite și interesante pentru copii. Pentru cunoașterea și păstrarea tradițiilor și obiceiurilor populare, învățătorul trebuie mai întâi să-și perfecționeze cunoștințele în domeniul folclorului, și apoi, să caute cele mai variate și adecvate metode și procedee de transmitere a acestora, copiilor.

Cunoașterea artei populare se poate realiza prin activități desfășurate la orele de artă vizuală, activități practice și diverse activități extrașcolare. Activitățile sunt orientate spre lucrul independent, individual și pe grupuri,

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

încurajând inițiativa, stimulând creativitatea și educând gustul pentru frumos. Doresc, ca în cadrul acestor ore, să se folosească adevăratele comori ce stau ascunse în lăzile de zestre ale bunicilor noastre. Acolo, printre fire de busuioc și levănțică, putem găsi batiste, fețe de pernă, șervete, piese ale costumului popular (cămăși, poale, catrințe, marama) frumos împodobite și păstrate cu sfințenie peste ani și ani.

Aceste obiecte au fost împodobite de bunicile și străbunicile noastre care, neștiind a scrie ori a citi, au scris totuși pe pânză cu acul, drept condei, și cu firul de lână ori bumbăcel, drept cerneală, minunate opere de aleasă și neîntrecută artă românească. Pot spune că secretul cusăturilor noastre populare este respectarea tradiției și naivitatea inspirației din natura înconjurătoare, unde găsim nespuse de multe modele pentru flori, pomi cu crengile răsfirate, frunze verzi, frunze de toamnă, vița-de-vie cu boabe și cărcei, fructe de pădure, etc.

În cadrul acestor activități practice, pe lângă faptul că vin în contact cu bogăția de forme și culori ale modelelor, elevii sunt puși în situația de a le reproduce; analizează după posibilitățile lor frumosul și-și formează în același timp și o serie de priceperi și deprinderi artistice. Astfel, i-am învățat pe elevii mei tehnica de lucru, prin executarea de modele simple, cusute în punct românesc (cruciulița), element de bază în executarea lucrărilor. Evident că nu s-au realizat piese din costumul popular, dar un anumit element, un model simplu de pe acesta, le-au putut reda pe un șervețel, pe o batistă.

Fantezia și interesul copiilor îi ajută să combine modele pentru obținerea unor produse deosebite. Din multitudinea de motive inspirate din natură, copiii le-au ales pe cele mărunte, cum ar fi: punctul de rămurică, punctul de margaretă, punctul de lăntișor simplu, realizând semne de carte, bentițe, seturi de șervețele.

Cu elevii mai mari se pot confecționa costume populare pentru păpuși și mai târziu, poate chiar unele adevărate pentru ei. Știm că un costum popular este un document viu, ce transmite generațiilor mesajul unei creații artistice autentice. Tot în acest context, atunci când am organizat serbări cu diferite ocazii, le-am cerut copiilor să îmbrace costumul popular. Le-am explicat că frumusețea acestuia vine tocmai din unicitatea și autenticitatea sa și i-am învățat mereu, să-l poarte cu mândrie.

Am convingerea că aceste semințe sădite la o vârstă fragedă în sufletele elevilor, vor încolți mai târziu și se vor oglindi în atitudinile oamenilor de mâine față de tot acest tezaur, pe care l-am moștenit de la străbuni.

Tradiții și obiceiuri strămoșești - Jocul Caprei

*Profesor învățământ primar Vrânceanu Roxana-Alina
Școala Gimnazială Sascut*

Jocul caprei este un obicei străvechi, păstrat cu sfințenie, devenind exponent peste veacuri al spiritualității populare și care face parte din cele mai frumoase tradiții și anume tradițiile românești de iarnă. El este păstrat și în zilele noastre în majoritatea zonelor țării dar cunoaște cea mai spectaculoasă și complexă formă în satele din Moldova.

Este un obicei ce ține, de regula, de la Crăciun până la Anul Nou. Ca și desfășurare el cunoaște diferite particularități de la o zonă la alta, în Moldova jucându-se în ceață care este formată din cel puțin zece persoane ce au diferite roluri: capra, ciobanul, cumpărătorul, doctorul, vânătorul, fluierarul, alaiul (format din oameni îmbrăcați obișnuit ce merg după capră). Obiceiul este definit de costumul de „Capră” dar și de alte obiecte de recuzită.

Umblatul cu capra este un obicei ancestral, păstrat până astăzi sub o multitudine de variante și face parte din categoria obiceiurilor cu un pronunțat caracter laic. Capra era socotită de romani ca animalul care vesteste dacă vremea va fi bună sau rea. În cadrul sărbătorilor agrare jocul a fost un ritual menit să aducă rodnicie anului care urmează, spor și sănătate la animale în turmele ciobanilor, roade bogate recoltelor. În zilele noastre umblatul cu „Capra” a rămas o manifestare tradițională artistică, prilej de a înveseli gospodari satului și pentru urări bune cu prilejul Anului Nou.

Colindătorii umblă din casă în casă și strigă: „Primiți cu capra?”. După ce gazda îi primește, jocul se desfășoară sub formă de scenetă și reprezintă actul târguiei dintre cioban și cumpărător. Atmosfera este una veselă, buna dispoziție fiind creată de jocul în sine, de costumația colindătorilor, dar și de mișcărilor lor. Jocul are ca protagonist un flacău care știe să joace și să imite salturile animalului fiind îmbrăcat într-o ținută specifică alcătuită din: o pânză groasă țesută pe care sunt prinse fâșii de hârtie de toate culorile sau doar albe ce imită blana caprei, capul care este sculptat din lemn, având maxilarul inferior mobil pentru a fi tras cu o sfoară și pentru a clămpăni în timpul dansului, are două coarne mari împodobite cu oglinzi, mărgelă, flori, canafi, beteală etc. în funcție de creativitatea celui ce a lucrat la ea. Celelalte personaje sunt îmbrăcate adecvat rolurilor pe care le joacă. Jocul se desfășoară pe un fundal muzical, interpretat de un fluieraș, iar ciobanul rostește strigături pline de haz. În timpul jocului sunt surprinse etape succesive: capra simulează urcarea într-un copac, apoi se îmbolnăvește și moare, ciobanul intrând în panica poartă un dialog cu animalul. În cele din urmă capra reînvie spre bucuria tuturor, ghidușile animalului reluându-și cursul. După ce își termină prestația, grupul pornește spre altă casă, dar nu înainte de a fi răsplătit de gazdă cu bani, cozonac, mere, covrigi, țuică fiartă sau vin fiert.

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Acest obicei minunat și- a pierdut pe parcursul timpului încărcătura sa mitică, având în zilele noastre doar aspect de divertisment în spectacole dar și la casele oamenilor. Un astfel de spectacol autentic trezește în asistență fiori de spaimă dar acum este mult atenuat de la forma sa inițială. În forma citadină actuală, spectacolul se remarcă prin originalitatea costumului și a coregrafiei.

Cercetătorii presupun că dansul caprei, precum și alte manifestări întâlnite în tradițiile românești la vremea Crăciunului provin din ceremoniile sacre arhaice închinat morții și renașterii divinității.

Textele cunosc diferite variante în funcție de zona țării unde este jucată capra. Una dintre variantele cântate și jucate în județul Bacău este:

Bibliografie:

Horia Barbu Oprisan, Teatrul popular românesc, București, Ed. Meridian, 1987;

Dorinel Ichim, Zona etnografică Bacău, Ed. Sport - Turism, 1987;

www.mamicamea.ro.

Secțiunea 3

„Arta plastică și arta fotografică băcăuană”

Tristan Tzara - inițiatorul dadaismului

Profesor învățământ primar Andrei Narcisa-Magelona

Școala Gimnazială „Mihai Drăgan” Bacău

Tristan Tzara (n. 16 aprilie 1896, Moinești - d. 25 decembrie 1963, Paris) este pseudonimul lui **Samuel Rosenstock**, poet și eseist român evreu, născut în localitatea Moinești din România și stabilit mai târziu în Franța, cofondator al mișcării culturale dadaiste, care a condus la o revoluție majoră în artele plastice și literatură.

S. Samyro, o anagramă parțială de la Samy Rosenstock, a fost folosită de Tzara de la debutul său și la începutul anilor 1910. Un număr de scrieri nedatate, pe care probabil le-a scris în 1913, poartă semnătura Tristan Ruia și, în vara lui 1915, își semnează piesele cu numele Tristan.

În anii 1960, colaboratorul lui Rosenstock și mai târziu rivalul Ion Vinea a susținut că el a fost responsabil pentru inventarea părții Tzara din pseudonimului său, în 1915 Vinea a mai spus că Tzara a vrut să păstreze pe Tristan ca primul său nume adoptat și că această alegere a atras mai târziu calamburul Triste Âne Tzara (în franceză “Tristul Măgar Tzara”). Această versiune a evenimentelor este incertă, deoarece manuscrisele arată că scriitorul ar fi folosit deja numele complet, precum și variațiile Tristan Țara și Tr. Tzara, în 1913-1914 (deși există posibilitatea ca el să fi semnat textele sale mult timp după ce le-a scris pe hârtie).

În 1972, istoricul de artă, Serge Fauchereau, pe baza informațiilor primite de la Colomba, soția poetului avangardist Ilarie Voronca, a povestit că Tzara însuși explicase că pseudonimul său era un joc de cuvinte în română, trist în țară; Colomba Voronca a respins zvonurile potrivit cărora Tzara selectase Tristan ca un omagiu adus poetului Tristan Corbière sau pentru opera Tristan und Isolde a lui Richard Wagner. Oficial, Samy Rosenstock și-a adoptat noul nume în 1925, după ce a depus o cerere la Ministerul de Interne al României.

Viața și cariera

În 1912, pe când era încă în liceu, publică Revista „Simbolul” împreună cu Marcel Iancu și Ion Vinea, cu binecuvântarea lui Alexandru Macedonski și ajutorul lui Iosif Iser. În această perioadă semnează cu pseudonimul S. Samyro, pe care îl va schimba mai târziu în Tristan Ruia și în final Tristan Tzara. În realitate numele de „Tristan” nu e ales pentru rezonanța particulară pe care o are numele în română sau ca omagiu către opera lui Wagner - o referință importantă pentru simbolisții care l-au influențat puternic pe tânărul poet, ci, după cum spunea Colomba Voronca (soția lui Ilarie Voronca și sora lui Claude Sernet) datorită faptului că exprima starea de spirit a tânărului poet „trist în țară” (sursa: Heinrich Stiehler în „Tristan Tzara zwischen Peripherie und Zentrum”).

Mișcarea dadaistă își are originea în orașul elvețian Zürich în timpul Primului Război Mondial. Tzara ajunge acolo în toamna lui 1915 și curând se alătură unui grup de tineri intelectuali care pun la cale „happening-urile” de la Cabaret Voltaire. Astfel s-a născut celebra mișcare Dada, care nu e o invenție exclusivă a lui Tzara, dar „nu ar fi devenit niciodată ceea ce a devenit fără eforturile de popularizare și diplomația lui” (parafrază după R. Huelsenbeck).

Tristan Tzara, portret de Lajos Tihanyi (1927)

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

În 1919 se mută la Paris într-o încercare de a lansa Dada pe o scenă cu adevărat universală. Mulți critici consideră totuși că perioada cu adevărat inovativă a mișcării încetează odată cu acest „transfer”. Fiind la Paris s-a angajat în activități tumultuoase cu André Breton, Philippe Soupault și Louis Aragon pentru a șoca publicul și a dezintegra structurile limbii.

Cele mai cunoscute texte dadaiste ale lui Tzara sunt: *La Première Aventure céleste de Monsieur Antipyrine* (1916; *Prima aventură cerească a domnului Antipyrine*) și *Vingt-cinq poèmes* (1918; *Douăzeci și cinci de poeme*), respectiv manifestele mișcării: *Sept manifestes Dada* (1924; *Șapte manifeste Dada*).

În 1924 o întâlnește pe artista modernistă suedează Greta Knutson (1899-1983). Se vor căsători în anul următor, în 8 august 1925, și vor avea un fiu, Christophe, născut în 15 martie 1927. Vor locui într-o casă construită din banii familiei Gretei, pe Montmartre, până în 1937 când cei doi se vor despărți. Separarea se va oficializa însă abia în 25 octombrie 1942.

În a doua parte a anului 1929, sătul de nihilism și distrugere, intră în activitățile mai constructive ale Suprarealismului. Și-a consumat mult timp pentru reconcilierea Suprarealismului cu Marxismul și a intrat în Rezistența Franceză în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial și în Partidul Comunist Francez în 1947, când a devenit cetățean francez. Va demisiona din partid în 1956, ca protest împotriva reprimării revoltelor din Ungaria de către Uniunea Sovietică.

Aventurile lui politice îl vor apropia de ființele umane și gradat se va transforma într-un poet liric. Poemele lui Tristan Tzara revelează durerile sufletului prins între revoltă și uimirea datorată tragediilor zilnice ale condiției umane.

Lucrările sale de maturitate încep cu *L'Homme approximatif* (1931; *Omul aproximativ*) și continuă cu *Parler seul* (1950; *Vorbind singur*) și *La Face intérieure* (1953; *Fața interioară*). În acestea, cuvintele aleatoare ale lui Dada sunt înlocuite cu un dificil, dar umanizat limbaj.

A murit la Paris și a fost înhumat acolo în Cimetière de Montparnasse. La Moinești există o statuie dedicată lui Tristan Tzara, a cărei inaugurare a fost făcută de Alexandru Piru.

Opere

- *La Première aventure céleste de Monsieur Antipyrine*, Collection Dada, Zürich, 1916 (cu ilustrații de Marcel Iancu)
- *Vingt-cinq poèmes*, Collection Dada, Zürich, 1918 (cu ilustrații de Hans Arp; tirajul include și 10 exemplare pe hârtie Hollande și un număr neprecizat de exemplare pe hârtie Alfa)
- *Cinéma calendrier du coeur abstrait. maisons*, Collection Dada, Zürich, 1920 (cu ilustrații de Hans Arp)
- *Sept manifestes Dada*, Éditions du Diorama, Paris, 1924 (cu desene de Francis Picabia; tirajul include și 50 de exemplare pe hârtie Madagascar)
- *Mouchoir de nuages, tragédie en 15 actes*, Éditions de la galerie Simon, 1925 (ornată cu desene acvaforte de Juan Gris; tiraj de 112 exemplare numerotate, dintre care 10 pe hârtie Japon)
- *Indicateur des chemins de coeur*, Éditions Jeanne Bucher, Paris, 1928 (cu desene acva-forte de Louis Marcoussis; tiraj de 106 exemplare, dintre care un număr neprecizat de exemplare pe hârtie Japon)
- *De nos oiseaux*, Editura Kra, Paris, 1929? (cu ilustrații de Hans Arp; tirajul include și 10 exemplare hors-commerce pe hârtie Japon)
- *L'arbre des voyageurs*, Éditions de la Montagne, Paris, 1930 (cu 4 litografii de Joán Miró; tiraj de 400 de exemplare numerotate pe hârtie Alfa și 65 de exemplare numerotate pe hârtie velină d'Arches)
- *L'Homme approximatif*, Imprimerie Union par les Éditions Fourcade, Paris, 1931 (cu un frontispiciu de Paul Klee; tirajul include 500 de exemplare pe hârtie velină bibliofilă și 10 exemplare numerotate pe hârtie Hollande)
- *Où boivent les loups*, Éditions des Cahiers Libres, Paris, 1932 (tiraj de 1010 de exemplare numerotate, dintre care 1000 de exemplare pe hârtie Alfa și 10 exemplare numerotate pe hârtie Japon)
- *L'antitête*, Éditions des Cahiers Libres, Paris, 1933 (cu un frontispiciu de Pablo Picasso)
- *Insurecția de la Zürich de Șașa Pană precedată de Primele poeme ale lui Tristan Tzara*, editura unu, București, 1934 (tiraj de 230 de exemplare numerotate dintre care 10 exemplare hors-commerce cu un desen aquaforte de Yves Tanguy și 13 exemplare „du tete”)
- *Grains et issues*, Les Éditions Denoël et Steele, Paris, 1935 (cu gravură de Salvador Dalí; tirajul include 40 de exemplare numerotate pe hârtie Verge d'Arches și 15 exemplare pe hârtie Japon)

Lucrări muzicale pe texte de Tristan Tzara

Adrian D. Pop, *Sept fragments de Tristan Tzara: pour voix haute et piano*, Cluj, 1995
Ionică Pop, *La Deuxième Aventure (céleste) de Monsieur Antipyrine* (2010). Pe un libret al literatului Ion Pachia Tatomirescu, după piesa omonimă a lui Tristan Tzara

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

*** *Muzici pentru Tristan Tzara*, Editura Priftis, 2006, partitură și cd cu piese camerale de Myriam Marbé, Aurel Stroe, Octavian Nemescu, Adrian Rațiu, Cornel Țăranu, Vasile Spătărelu, Cristian Misievici, Ede Terényi, Mihai Damian, Tiberiu Olah, Dan Voiculescu (compozitor), Anatol Vieru.

Pictorul „GHIȚĂ MOCANU”

*Profesor Bârgăoanu Otilia-Anuca
Școala Gimnazială „Ghiță Mocanu” Onești*

Prezentat și în „Descrierea Moldovei” a lui Dimitrie Cantemir, ținutul Bacăului, cunoscut într-un document papal și drept „Civitas Bacoviae”, a avut o istorie bogată datorită, în parte, drumului comercial care trecea pe la Bacău, înlesnind legăturile economice dintre locuitorii acestuia și marile centre ale Europei și chiar cu cele din Orientul apropiat, prin Constantinopol. Cunoașterea pe plan european a localității Bacău e dovedită printre altele și de o scrisoare papală din 15 aprilie 1400, sau de un document emanat din cancelaria domnului Moldovei, Alexandru cel Bun în 6 octombrie 1408, care îl arată ca un centru vamal pentru negustori. În secolul al XV-lea în Bacău s-a stabilit și fiul lui Ștefan cel Mare, Alexandrel, care a ridicat Curtea domnească și Biserica Precista.

Bacăul a avut de-a lungul timpului atribuții militare și comerciale importante, fapt ce a înlesnit dezvoltarea sa atât ca centru economic important al țării, cât și pe plan cultural, personalități de prestigiu fiind originare sau legându-și numele de această zonă.

Teritoriul ce se întinde în bazinul mijlociu al râului Siret, pe cursul inferior al Bistriței și bazinul hidrografic al râului Trotuș este binecunoscut prin frumusețea locurilor, hărnicia oamenilor, dar și prin numărul mare de oameni de cultură care și-au pus amprenta pe destinul cultural al țării, prin numărul de personalități pe care le-a dat de-a lungul timpului. Fie că este vorba de științe exacte, sport sau domeniul artistic, nume de prestigiu au făcut înconjurul țării sau chiar al lumii. Marea familie Ghika, Vasile Alecsandri, George Bacovia, Tristan Tzara, Alexandru Piru, George Apostu sunt doar câteva dintre personalitățile mari a căror prezentare nu mai este necesară. Numele matematicianului Solomon Marcus, al dirijorului George Bălan, al actorilor Radu Beligan și Olga Tudorache, al sportivilor Nadia Comăneci, Doina Melinte și Monica Roșu, al jurnalistei și scriitoarei Gabriela Adameșteanu, al istoricului și criticului Ion Frunzetti, al compozitorului Sile Dinicu, al cântăreței Loredana Groza și multe altele, vor rămâne în memoria timpului și în inimile celor care i-au cunoscut și apreciat. Artiști precum Nicu Enea, Ilie Boca, Gheorghe Velea, Ion Burdujuc, Ion Diaconescu, Salomeea Velea, Didina Solomon, Petru Pinca, Cristian Bandi, Mihai Ciuaru, Dany Zărnescu, Magda Cârneci, ca să amintim doar pe câțiva într-o ordine aleatoare, ne îndreptătesc să considerăm acest colț de țară ca fiind unul de excepție, în care talentul și pasiunea au dat naștere unor valori care au marcat fundamental domeniul artistic. În acest mediu cultural și artistic efervescent tânărul Ghiță Mocanu avea să pornească pe drumul anevoios al afirmării artistice.

Personalitatea lui Ghiță Mocanu s-a manifestat pe diverse planuri, el fiind nu numai dascăl, pictor, eseist, dar și creator de talente, formator de destine din rândul micilor discipoli pe care i-a îndrumat și propulsat în cadrul Cercului de desen „Ion Diaconescu”.

În urma sa a lăsat pe lângă lucrări personale de o mare sensibilitate, în peniță, tuș, cărbune, acuarelă sau ulei și picturi murale lucrate în diverse locuri din țară, executată de elevii săi sub o atență îndrumare. Expozițiile sale personale deschise în Onești, Bacău, Iași, Suceava, Reșița, Slănic-Moldova, Piatra Neamț, Satu Mare sau București, cele din Germania sau Italia, numeroasele premii obținute personal sau împreună cu elevii săi, dovedesc o personalitate complexă care nu a făcut rabat la calitate și s-a implicat cu pasiune și profesionalism în viața culturală locală și națională.

Prezența vie în cadrul vieții artistice oneștene, Ghiță Mocanu a depășit cu mult granițele județului, devenind un reper în rândul artiștilor plastici prin personalitatea sa puternică și prin forța lucrărilor sale.

Drumul său, curmat prea de timpuriu de un destin tragic, este drumul uneori anevoios, dar plin de pasiune și dăruire al unui OM care a reușit prin forțe proprii să atingă performanța și să marcheze iremediabil viața celor care l-au cunoscut.

Destinul unui om e scris în stele, în nume, în locul unde s-a născut, în părinții care l-au zămislit. Stelele l-au înzeștriat pe Ghiță Mocanu cu talent, cu pasiune și dăruire, cu toate acele calități care au făcut din el un OM deosebit. Numele de Gheorghe l-a ajutat să învingă balaurii și demonii de care fiecare are parte, însă el a făcut-o zâmbind și îmbrățișând viața cu bune și rele. Locul în care s-a născut, satul Vâlcele din județul Bacău, și-a pus amprenta prin cunoașterea tradițiilor românești și prin apropierea de natură, predominantă în picturile sale. Părinții, Elena și Grigore Mocanu, l-au învățat ce-i omenia, l-au iubit și l-au crescut în spiritul dragostei de oameni. Spirit mereu neliniștit, în perpetuă căutare a frumosului în toți și în toate, Ghiță Mocanu a avut șansa de a avea ca mentori profesori precum A. Secoșanu, V. Melica, N. Hilohi, care au marcat viața tânărului student la facultatea de Arte Plastice din cadrul Institutului Pedagogic București.

Dar cine a fost cu adevărat Ghiță Mocanu putem cunoaște dacă urmărim firul vieții ca om, dascăl, pictor și membru al unei comunități pe care și-a pus amprenta pentru mult timp.

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Fostul sat Vâlcele, apoi încorporat în Târgu-Ocna, cea mai însemnată localitate de pe Valea Troțușului timp de secole, dominând economic și cultural întreaga zonă, -se bucură de o locație prielnică economiei, dar și turismului. Orașul Târgu-Ocna este adăpostit într-o adevărată potcoavă a dealurilor, străjuit din trei părți de prelungirile Munților Troțușului (masivul Nemirei în S și SV, Culmea Berzunțului în V) și dealurile subcarpatice în N (Prislopu, La Fundătură, La Stupină, Fetele Târgului, Butnaru). Aici a văzut lumina zilei Ghiță Mocanu, la data de 31 martie 1938 „într-o primăvară în murmur de flori și-n zumzet de muncă și-a deschis ochii pe copacii care-și înfingeau crengile în lumină ca să sprijine pe brațele lor cerul”.

Familia sa numeroasă, compusă din patru frați și trei surori, el fiind mezinul, deținea o gospodărie mare, în care se creșteau vite, viței, porci, găște și găini, cu zece hectare de teren, grădină și viță de vie. Mama era cea care coordona întreaga activitate a familiei, repartizând fiecăruia ce avea de făcut.

Bucuria cea mai mare a lui Gicu (așa cum era alintat), era să colinde dealurile, să mediteze ore în șir, să admire bogăția de culori, culori pe care le vedea meșteșugit combinate și de mama sa, care țesea, de surorile mai mari, care tricotau, având un atelier cu trei mașini de tricotat.

Au venit apoi vremuri grele, iar părinții săi, împotrivindu-se colectivizării, au fost amenințați cu deportarea în Siberia. Tatăl a fost purtat o noapte întreagă pe câmpuri de echipele care „convingeau” țăranii să accepte colectivizarea, fiind nevoit, în cele din urmă, să cedeze. Au continuat lupta de supraviețuire umblând din curte în curte cu o batoză, reușind astfel să-și asigure existența.

În perioada secetei din 1946, Gicu avea 8 ani. Fratele lui Gicu își amintește cum plecau toți din sat cu trenul „Foamea”, să vândă lucruri din casă pentru a cumpăra un sac de grâu. Erau vremuri grele pentru toți, iar țăranii din satele Moldovei plecau în țară în căutare de lucru pentru a-și putea întreține familiile.

Educația și-a început-o la școala din sat, apoi părinții l-au trimis la Piatra Neamț pentru a urma Școala medie tehnică, la specializarea hidrotehnică. În timpul reformei din '51, s-a desființat școala, Gicu fiind în anul trei, așa încât s-a transferat la Sibiu, la Liceul „Gheorghe Lazăr”. Fire sensibilă, Gicu Mocanu a refuzat să urmeze o carieră tehnică de care nu se simțea atras, deși frații lui au absolvit facultăți cu profil de inginerie și părinții săi și-ar fi dorit să-l vadă și pe mezin cu o meserie „adevărată”.

După absolvirea studiilor liceale și satisfacerea stagiului militar, între anii 1959 și 1961, a funcționat ca instructor artistic la Casa de Cultură din Târgu-Ocna. Atmosfera ce l-a însoțit din copilărie a fost una plină de culoare, îndemnându-l să încerce să își transmită emoțiile cu ajutorul penelului.

S-a înscris la Facultatea de Arte Plastice din cadrul Institutului Pedagogic București, unde a studiat cu A. Secoșanu, V. Melica, N. Hilohi, facultate pe care a absolvit-o în 1965. Cu o energie dată doar de marea sa dragoste pentru penel și copii, s-a împărțit între activitățile de la catedră, de la Cercul de desen, de acasă, s-a implicat în zeci de proiecte, colaborând cu instituții de cultură din Bacău, scriind în publicațiile de specialitate, dânduindu-se trup și suflet visurilor sale.

Destinul va curma această activitate laborioasă la 28 august 1993, când Ghiță Mocanu a trecut la cele veșnice în urma unui presupus accident de tren.

În 1966 a primit numirea ca profesor la catedra de desen a Școlii Generale Nr. 5 din Onești, școală care azi îi poartă numele și unde, în același an, a înființat Cercul de desen „Ion Diaconescu”. Cercul de desen a primit o notorietate internațională prin numeroasele premii obținute de elevii săi. Acest succes se datorează modului în care știa să își apropie elevii, să îi implice în actul artistic. A pornit de la atmosfera „de lucru”, a pictat cu elevii săi pereții atelierului de desen al școlii cu imagini menite să le stimuleze imaginația, a elaborat un ciclu de 15 lecții-povești versificate în care limbajul plastic este transmis elevilor cu ușurință, ora de desen desfășurându-se pe fundal muzical, facilitând pătrunderea în lumea culorii și asimilarea noțiunilor abstracte. La orele lui veneau și preșcolari, avându-și locul bine stabilit, pentru ca bucuria de a desena să fie percepută ca o joacă în țara lui Cromo-Împărat. Orele neconvenționale au fost dublate de activități extrașcolare menite să completeze dezvoltarea intelectuală a copiilor prin cunoștințe diverse.

Experiența începută la școala din Onești a continuat în 1979 în Iași unde, împreună cu alte cercuri de desen din țară, a inițiat și condus primul șantier național de artă plastică a copiilor, care au realizat pictură murală de pe pereții Clinicii de Stomatologie Infantilă. Succesul acestor inițiative a condus la continuarea unor astfel de acțiuni în Europa unde, în colaborare cu UNESCO și UNICEF, a organizat șantiere de artă plastică pentru copii. Astfel în 1991 organizează șantierul de artă plastică din Fontanelatto, Parma-Italia, iar în 1992 - 1993 pe cele din Bedonia, formând o tradiție în care Cercul „Ion Diaconescu” se face cunoscut și remarcat.

Activitatea de la catedră e completată de articolele de specialitate publicate în „Tribuna Școlii” și în „Revista de pedagogie” în care experiența sa este împărtășită colegilor de breaslă. Numele lui este legat și de capitolul de artă plastică din „Enciclopedia practică a copiilor”, unde a colaborat, dornic de a stimula pe toate căile creativitatea copiilor.

Școala Generală Nr. 5 din Onești care și-a deschis porțile la 15 septembrie 1962, poartă azi numele lui GHIȚĂ MOCANU, cel care a făcut-o cunoscută dincolo de granițele țării. Sala cercului de desen decorată cu picturi murale realizate de elevii școlii, este completată de scara principală de acces în școală care conține scene murale din

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

cunoscuta legendă a Stejarului din Borzești. De-a lungul timpului membrii cercului Ion Diaconescu au câștigat numeroase premii naționale și internaționale la concursurile organizate de UNICEF.

Chiar dacă nu au urmat o carieră artistică, foștii elevi s-au format ca oameni sensibili la frumos și au păstrat în suflet chipul dascălului care le-a îndrumat pașii în copilărie și le-a dăruit o parte din sufletul lui.

Despre Ghiță Mocanu s-au exprimat numeroși comentatori ai fenomenului artistic, printre ei numărându-se și Simona Vârzaru, care, în martie 1989, comenta într-un articol din Suplimentul Literar Artistic al Scânteii Tineretului: „*Suntem în fața lucrărilor unui artist sensibil, de o sensibilitate vibratilă, atent la toate schimbările imperceptibile ale luminii, umbrei, trecerii norilor pe cer, Ghiță Mocanu pare să se afle de o viață la pândă, ca un vânător asupra elementelor, astfel că el vede ceea ce un ochi „normal” nu ar înregistra. Desenator intuitiv, sugestiv, conotativ, Mocanu are vocație însă, pentru acuarele.*”

Formula plastic adoptată de el se apropie de acuarela primilor impresionisti care dizolvau forma și contopeau zonele de culoare acolo unde, până la ei, clasicistii trasau un contur precis: exerciții în vederea marilor compoziții în ulei.

Mocanu are capacitatea de a construi peisaje naturale sau citadine, de a evoca o zi, o oră, o clipă anume și de a ne transpune în atmosfera acelei clipe cu sentimentul că asistăm la un spectacol unic, al cărui cronicar-fericit cronicar! este el, pictorul.

Ghiță Mocanu a apelat nu numai la ulei, guașă, acuarelă sau peniță, ci și la cărbune, schițele lui din călătorii găsindu-și la întoarcerea acasă transpunerea în culoare. Catedrale sau simple case, un pâlcc de copaci, un turn în ruină, un pod arcuit zvelt peste ape, i s-au întipărit în minte, pentru ca apoi să poată să le transpună în vibrația clipei. Culoarea este aceea care l-a fascinat dintotdeauna pentru că limbajul culorii ajunge mai repede la sufletul omului decât cuvântul. Motivul? Poate pentru că: „*fiecare culoare este autosemantică, cu alte cuvinte, ea transmite mesajul propriu. În domeniul optic, aceasta se traduce prin faptul că ea emană coloritul său independent de celelalte, plecând de la un plan bine delimitat. Mai mult, în imagine nu rațiunile estetice determină alegerea unei culori și nici locul ei în compoziție, ci semnificația sa simbolică*”.

Mesajul culorilor lui Ghiță Mocanu este receptat cu ușurință, pentru că are darul de a pătrunde în sufletul privitorului fără intermediari, așa cum și-a dorit pictorul.

Amintirile unor prieteni, ca și ale admiratorilor picturii sale, stau mărturie pentru faptul că nu numai lucrările sale au rămas în mintea și sufletul lor, ci și imaginea omului de omenie și a dascălului pasionat de frumos. Câțiva prieteni și admiratori au avut amabilitatea să relateze despre dumnealui:

„*Consider că o mare moștenire dăruită este reprezentată de dragostea sa pentru oameni, pentru frumosul pe care l-a sădit în sufletele tuturor mlădițelor ce i-au trecut prin mâini de-a lungul celor 30 de ani de apostolat, dar și în ale oneștenilor în general și care își cresc la rândul lor copiii în același spirit al respectului și admirației față de frumos, miile de tablouri cu flori și peisaje în tușe pastelate sau viguroase, ori acuarelele pline de rafinament și delicatețe – acele „clipe suspendate” de inspirație pictate cu toată pasiunea de pictorul Mocanu, aduc și astăzi bucurie în căminele iubitorilor de frumos.*”

Din moștenirea lăsată nu putem omite Cercul de desen ce și astăzi își primește micuții în aceeași atmosferă de creație, fiind înconjurați cu multă căldură și cărora noi, discipoli ai maestrului, încercăm să le oferim aceeași certitudine că visurile lor nu se irosesc, că ele pot deveni aici realitate. Păstrăm nealterată dragostea de culoare, de frumos și de copii. Spiritul domnului profesor e mereu cu noi, cei care ne-am bucurat de privilegiul de a-l cunoaște și de a ne forma în preajma sa”.

(Învățător Geta Constandiș)

„*Școala noastră poartă acum numele profesorului: Școala „Ghiță Mocanu”. Cercul de desen funcționează și azi, încercând să păstreze viu spiritual dragostei de culori și de copii. Periodic, atunci când sunt organizate expoziții cu lucrările sale, Dom' Profesor e din nou alături de noi. Oamenii își aduc aminte cu afecțiune de personalitatea sa. Îi privesc pânzele și, pentru o vreme, un acord nostalgic străbate spațiul expozițional al orașului. E mult, e puțin? Pentru o personalitate care i-a adus atâta notorietate și atâtea beneficii morale și spirituale, o comunitate nu face, probabil, niciodată îndeajuns.*”

Dar ucenicii săi, toți cei care l-am cunoscut, îl purtăm mereu cu noi, ca pe un reper”

(Inginer Doina Brumă)

Picturile lui Ghiță Mocanu ne arată o lume fără niciun chip omenesc și totuși mai umană ca oricare altă lume! O lume a sincerității neostentative, un spațiu în care spiritul e prezent la fiecare pas, înnobilând mai multe decenii și un meșteșug purtat pe cele mai înalte culmi.

Bibliografie:

Enciclopedia Județului Bacău, Editura Agora, Bacău, 2007, p. 67;

Vârzaru, Simona, *Fericit cronicar!*, în Scânteia Tineretului, 18 martie 1989;

Sendler, Egon, *Icoana chipul nevăzutului; elemente de teologie, estetică, tehnică!*, Editura Sofia, București, 2005, p. 171;

Cornel, Galben, *Steagul Roșu*, 4 iunie 1987;

Sultana, Avram, *Restituiri-Pictorul Gh. Mocanu*, Editura Techno Media, Sibiu, 2013, pp. 9 – 30.

Tristan Tzara. Un nume exotic și un purtător pe măsură. Încă de dinainte de a-și cuceri faima, la mii de kilometri de România, Samuel Rosenstock dădea semne clare că va deveni... cineva. Numărându-se printre marii nonconformiști ai secolului XX, este cel fără de care mișcarea dadaistă n-ar fi ajuns, probabil, să fie consemnată în istoria artei universale. Numele lui Tzara, opera sa, recunoașterea de care se bucură, consider că nu sunt suficient de cunoscute în România. De aceea, le propun cititorilor un succint scenariu, pentru a vedea de unde a plecat și unde a ajuns.

În târgușorul Moineștilor avea să vadă lumina zilei, la 16 aprilie 1896, cel care va tulbura apele artei mondiale, influențându-i multiplele ramificații, Tristan Tzara, cel născut în Ziua Sfântului Dada, conform calendarului Iulian Ortodox, pe adevăratu-i nume – Samuel Rosenstock. A fost cunoscut ca poet, eseist, dramaturg, critic literar, artist performer, regizor, compozitor, dar mai ales ca fondatorul dadaismului.

În 1912, pe când era încă în liceu, publică Revista „Simbolul” împreună cu Marcel Iancu și Ion Vineanu, cu binecuvântarea lui Alexandru Macedonski și ajutorul lui Iosif Iser. În această perioadă, semnează cu pseudonimul S. Samyro, pe care îl va schimba mai târziu în Tristan Ruia și, în final, Tristan Tzara. În realitate, numele de „Tristan” nu e ales pentru rezonanța particulară pe care o are numele în română sau ca omagiu către opera lui Wagner - o referință importantă pentru simbolisții care l-au influențat puternic pe tânărul poet, ci, după cum spunea Colomba Voronca (soția lui Ilarie Voronca și sora lui Claude Sernet) datorită faptului că exprima starea de spirit a tânărului poet „trist în țară”.

La sfârșit de an 1915, pe când România se pregătea să intre în război, Tristan Tzara și prietenul său, arhitectul Marcel Iancu, se pregăteau să facă valuri departe de casă. Prima „ciocnire a civilizațiilor” a fost memorabilă. La Cabaret Voltaire, unde fuseseră acceptați de deja celebrul Hugo Ball, românii au făcut senzație. Rwin Kessler, istoric de artă, spunea: *„Tzara scoate, în seara aceea, poezii din nenumăratele sale buzunare, scrise pe fiuici, în românește. Nimeni nu înțelege nimic, nimeni nu știe de ce face asta, dar este extrem de transfigurat. Dincolo de patetism, către grotesc, reușește să mobilizeze, într-un fel sau altul, sala. Să electrizeze. La fel face Marcel Iancu cu măștile sale, cu tablourile sale, agățate pe pereți alături de Picasso, de futuriști italieni, are un succes monstru. Și-așa pornește tăvălugul.”* Tăvălugul a pornit pe 5 februarie 1916, la Cabaret Voltaire și n-a mai putut fi oprit. Acesta era locul în care o mână de intelectuali europeni exilați, oripilați de grozăvia războiului, organizau happeninguri. Se răsfățau aproape copilărește, cultivând antiliteratura, antimuzica, antipictura. Negau teribilist și disprețuiau arta tradițională. Inventau tehnici năstrușnice de creație. Totul bazat pe absurd, incoerență, pe lipsa logicii. Se pronunțau, în deplină libertate, împotriva rutinei sociale, a canoanelor artistice, a moralei burgheze. Tânjeau cu toții după o viață lipsită de convenții, absurde după părerea lor. Voiau, vorba Miței lui Caragiale, scandal cu orice preț, iar din frustrările lor s-a născut, în februarie 1916, Dada, dadaismul. După toate probabilitățile, însăși alegerea denumirii Dada îi aparține lui Tzara, din dorința ca dadaismul să nu poată fi atașat vreunei școli sau vreunui partid. Criticul literar Paul Cernat consemnează că, la 5 februarie 1916, a fost organizat primul spectacol dadaist, inițiat de „un tânăr de 19 ani, mărunțel și vioi, cu monoclu, nimeni altul decât Tzara”.

Datorită lui Tzara, devenit poet de limbă franceză, scriitorii moderniști precum Louis Aragon, Andre Breton, Paul Eluard s-au afiliat grupului. Lui i se datorează și periodicul Dada, care începuse să apară în iunie 1916. În acest loc a luat naștere curentul care a influențat definitiv arta secolului XX: DADAISMUL. O mișcare născută din revolta artiștilor europeni față de rutina în artă, dar, mai ales, față de absurditatea războiului. Dadaistii au agitat spiritele străinilor, au coagulat în jurul lor nume importante ale artei internaționale. În România, mișcarea n-a avut același ecou. În 1917, împreună cu Hugo Ball, Tzara a deschis expoziția permanentă Galerie Dada. În 1919, se mută la Paris într-o încercare de a lansa Dada pe o scenă cu adevărat universală. Mulți critici consideră totuși că perioada cu adevărat inovativă a mișcării încetează odată cu acest „transfer”. Fiind la Paris, s-a angajat în activități tumultuoase cu André Breton, Philippe Soupault și Louis Aragon pentru a șoca publicul și a dezintegra structurile limbii.

A devenit o figură centrală a scenei dadaiste cu experimente teribiliste, totul culminând cu un spectacol de varietăți, în martie 1920. Cele mai cunoscute texte dadaiste ale lui Tzara sunt „Prima aventură cerească a domnului Antipyrine” și „Douăzeci și cinci de poeme”, respectiv manifestele mișcării, publicate în 1924.

Serge Fauchereau, profesor de literatură americană la universitățile din New York și curator al expozițiilor internaționale la Centrul Georges Pompidou, din Paris, arată că nu este suficient să-l definim pe Tristan Tzara drept întemeietorul dadaismului. „Cred că Dada este important și interesant, dar nu este decât un moment, o clipă din viața lui Tzara. Acesta a trăit o viață înainte de dadaism, o altă și mai lungă după dispariția mișcării. Tzara nu este omul unui singur moment, este omul unei vieți întregi, a unei traiectorii, a unei întregi cariere, a unei întregi reflexii care începe foarte devreme, încă din tinerețea poetului.”

Aventurile lui politice îl vor apropia de ființele umane și gradat se va transforma într-un poet liric. Poemele lui Tristan Tzara revelează durerile sufletului prins între revoltă și uimirea datorată tragediilor zilnice ale condiției

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

umane. Lucrările sale de maturitate încep cu „Omul aproximativ” și continuă cu „Vorbind singur” și „Fața interioară”. În acestea, cuvintele aleatoare ale lui Dada sunt înlocuite cu un dificil, dar umanizat limbaj. Tristan Tzara subordonează totul poeziei. Pieseile lui Tzara sunt, în mod esențial, experimentale și poetice. Ele pun în scenă cuvintele și noua lor libertate de a ignora ordinea, logica, sintaxa. Poetică rămâne și proza din *Grains et Issues* în care Tzara dă frâu liber „gîndirii nedirijate” (așa o numește el, pe urmele lui Jung), căreia i s-a mai spus „onirică” sau „magică” și care se exprimă prin imagini. Această scriere din 1935, redactată la timpul viitor, este proiecția utopică a unei societăți din care a dispărut orice formă de constrângere; fără timp, fără cuvinte și fără alfabet, comunicarea este aici instantanee și totală, căci ea se află în stăpînirea visului care a căpătat existență obiectivă diurnă.

Către sfârșitul vieții, Tzara a consacrat mai mulți ani unei ocupații surprinzătoare: cercetarea presupuselor anagrame din textele lui Villon. Tzara s-a axat pe marile texte *Le Testament* și *Le Lais*, în care a putut „reconstitui” o mie șase sute de anagrame constituind ceea ce el a numit *le romant de Villon*, viața secretă a poetului medieval disimulată în subteranele operei sale poetice. Ca și cum orice operă ar conține un cod ascuns, capabil să arunce o nouă lumină asupra lumii, asupra istoriei. Tristan Tzara, omul aflat la originea celei mai mari dezordini din istoria literelor și a artelor, se dedică, asemenea unui ascet erudit, unei întreprinderi hazardate: găsirea unui discurs latent, a unui mesaj secret în corpul și articulațiile unei opere cunoscute. Iluzionare voluntară? Persistență în utopie? Oricât de enigmatic și contradictoriu, gestul arată perseverența unui visător, încrederea nelimitată în poezie. Avangardismul european, de neconceput fără dadaism, îi datorează, la rîndu-i, enorm românului Tzara. S-a spus despre el că a creat o cale spre generația Beat și chiar spre unele curente ale muzicii rock. De-nțeles, așadar, de ce joaca amuzantă de-a făcutul poeziilor din cuvinte decupate din ziare, descrisă cu toată seriozitatea de Tristan Tzara într-un poem-manifest celebru, s-a dovedit, până la urmă, una suficient de serioasă încât să lase urme adânci în arta contemporană.

S-a stins din viață în 25 decembrie 1963, la Paris și a fost înhumat acolo, în Cimetière de Montparnasse. Moineștiul natal îi păstrează memoria vie sub forma unei statui a cărei inaugurare a fost făcută de Alexandru Piru. „Trebuie să aratăm că Tzara era mult mai complex și mai bogat decât curentul Dada. Tzara s-a interesat de enorm de multe lucruri, era un soi de cetățean al lumii și nu doar al lumii occidentale, era peste tot Tzara”, spune Serge Fauchereau.

Bibliografie:

*** www.momenteistorice.ro;

*** https://ro.wikipedia.org/wiki/Tristan_Tzara.

Elisabeta Bostan - zâna filmelor pentru copii

*Profesor învățământ primar Coman Irina-Ancuța
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău*

Într-o lume dominată de bărbați, și-a făcut loc cu grație regizoarea și scenarista Elisabeta Bostan, fiind cunoscută drept regizor de filme pentru copii, deoarece lor le-a dedicat cea mai mare parte din creațiile sale cinematografice. A scris și regizat peste 30 de filme de lung și scurt metraj, pentru care i s-au decernat zeci de premii naționale și internaționale. A folosit adesea ca sursă de inspirație operele marilor scriitori români Ion Creangă, Cezar Petrescu sau Petre Ispirescu.

Generații de copii au trăit cu emoție aventurile Veronicăi, personaj ce avea să facă istorie în România, o fetiță jucăușă care crește la un cămin de copii și primește cadou de la Zâna cea Bună o traistă fermecată ce-i îndeplinește orice dorință. Mulți copii au urmărit încantați bogăția de forme și culori din „Tinerețe fără Bătrânețe”, un film ce reprezintă chintesența poveștii populare românești.

Născută pe 1 martie 1931, la Buhuși, în județul Bacău, pe aceeași data cu marele nostru povestitor Ion Creangă, a fost una dintre cele mai respectate personalități ale cinematografiei românești. Este una dintre emblemele filmului pentru copii și mentorul câtorva zeci de generații de regizori români.

A absolvit Colegiul Național „Calistrat Hogaș” din Piatra Neamț, iar în anul 1954, Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale” din București, secția regie. A debutat în anul 1958, cu două scurtmetraje, „Trei jocuri românești” și „Cloșca cu puii de aur”. Din 1962 a regizat filme pentru copii ecranizând numeroase scenarii și povești. Ultimul film al Elisabetei Bostan a fost „Izabela”, realizat în 2007.

Profesoară de regie, a fost decan al Facultății de Film din cadrul Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografie, membră a Uniunii Cineaștilor din România.

În 1996, Elisabeta Bostan a fondat Festivalul de film studentesc CineMAiubit.

A devenit o autoritate recunoscută și în afara țării, în domeniul filmului cu și despre copii (scurt și lungmetraj), primind numeroase premii, distincții la festivaluri internaționale, Festivalul internațional al filmului pentru copii de la Moscova (1967 – „Năică și barza”); Premiul special al juriului la Festivalul internațional al filmului de la Moscova, Medalia de aur la Festivalul internațional al filmului de la Mar de Plata și Placheta de aur la

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Festivalul internațional al filmului de la Teheran (1969 – „Tinerețe fără bătrânețe”); Medalia de bronz pentru cel mai bun musical la Festivalul internațional al filmului de la Moscova, (1973 – „Veronica”); Premiul special al juriului la Festivalul internațional al filmului de la Moscova și Cupa de argint la Festivalul filmului pentru copii de la Giffoni Valle Pianna (1977 – „Mama”).

În iunie 2015, Elisabeta Bostan a participat la Festivalul Internațional de Film Etnografic (FIFE) Zlatna, din județul Alba, unde trei dintre filmele sale – „Amintiri din copilărie”, „Saltimbancii” și „Mama” - au fost difuzate gratuit pentru copiii prezenți la eveniment.

Elisabeta Bostan este regizorul care rămâne în istoria cinematografeiei românești prin secvențele în care chipurile copiilor descoperă lumea, o lume plină de iubire, de speranță și de candoare.

Bibliografie:

www.agerpres.ro

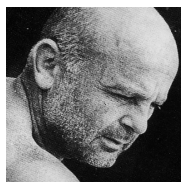
www.wikipedia.ro

www.cinemagia.ro

George Apostu

*Profesor învățământ primar Crețu Mărioara
Școala Gimnazială Solont*

George Apostu s-a născut la 20 decembrie 1934 la Stănișești, județul Bacău și a decedat pe 13 octombrie 1986 la Paris și a fost un renumit sculptor român. A absolvit în 1959 Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, unde a studiat sculptura cu Ion Lucian Murnu și Constantin Baraschi.

Începând cu 1964 și până când s-a stins din viață, George Apostu a avut numeroase expoziții personale în România și în străinătate (Franța, Belgia, Italia, Spania, Brazilia, India etc.). În 1983 i se atribuie un atelier de creație de către primăria orașului Paris.

Încă din primii ani ai producției sale artistice, George Apostu a găsit în creația populară - în deosebi în sculptura în lemn sau piatră și în piesele de etnografie - temeiurile inovației stilistice, drumul spre modalități de expresie eliberate de clișeele și convențiile unui realism îngust, academizant. Apelul la izvoarele artei populare a fost făcut de pe pozițiile unei concepții originale, rezultat al culturii plastice și al temperamentului său, care are forța să individualizeze forme de largă circulație, să supună întregul material imaginativ al operei la o matrice stilistică personală. Prin acest mod creator de raportare la valorile patrimoniale, Apostu a dovedit că și-a însușit esența lecției lui Constantin Brâncuși. Realizează sculpturi în aer liber la Grenoble, 1967; Măgura, 1970, 1975; Costinești, 1972; Voreneț, 1972; Balta-Albă - București, 1972.

Unul din cele mai cunoscute cicluri ale sale, „*Tatăl și Fiul*”, constituie o prelucrare sculpturală a vechiului motiv al „arboarelui vieții”, starea de comunicare dintre elementul uman și cel vegetal făcând posibilă reactualizarea mitului regenerării organice. Alte cicluri - „*Laponele*”, „*Fluturi*” - dezvoltă sugestii formale ale artefactului țărănesc, ale căror morfologii preiau în mod firesc datele naturii vii. În ultimii ani ai vieții, George Apostu trece de la păgânismul declarat al primelor sale lucrări, angajate în dialogul cu acel fond ecumenic neolitic la care se referea Mircea Eliade și care îl inspirase și pe Constantin Brâncuși, aducând tema tatălui și fiului în aria de semnificație creștină. George Apostu a fost distins în 1966 cu premiul *Ioan Andreescu* al Academiei Române, în 1970 cu marele premiu pentru sculptură al Uniunii Artiștilor Plastici din România. Este înmormântat în zona de sud a cimitirului Pere-Lachaise din Paris.

În anul 2001, în Parcul Kiseleff din București a fost organizată „Zona Apostu”, care reprezintă un ansamblu sculptural de opt lucrări, unele dintre ele transpuse în bronz după originalele în lemn și piatră artificială.

Expoziții personale: 1964 - Grădina Casei Ziariștilor, București; 1966 - Galeria de Artă a Uniunii Artiștilor Plastici, filiala Cluj-Napoca; 1967, 1973 - Galeria Raymonde Cazenave, Paris, Franța; 1968 - Castelul Charlottenburg, Copenhaga, Danemarca; 1969 - Vrö, Danemarca; 1970 - Fine Arts Palace, Bruxelles, Belgia; 1970 - Galeria Vysokie Myasto, Praga, Cehia; 1970 - Galeria Apollo, București; 1971 - Galeria Taidehalli, Helsinki, Finlanda și Galeria Apollo, București; 1973 - Galeria Raymonde Cazenave, Paris, Franța; 1974 - Galeria Apollo, București; 1976 - Muzeul de Artă Vizuală, Galați; 1978 - Galeria Sipca, Sofia; 1979 - Muzeul de Artă, Bacău; 1982 - Fundația Pagani, Milano, Italia; 1985 - Galeria Anne et J.C. Lahumière, l'espace ACNAV, Paris, Franța; 1986 -

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Galeria Le Portail à roulettes, Paris, Franța; 1988 - Carcassonne, Franța (retrospectivă postumă); 2000 - MIAMB, București; 2001 - Galeria 3/4, Teatrul Național București.

Expoziții de grup: 1957 - Festivalul Mondial al Tineretului, Moscova, Rusia; 1962 - Sala Dalles, București; 1963 - Expoziția tinerilor artiști - Paris, Franța și Galați; 1965, 1970 - Bienala La Jeune sculpture, Paris, Franța; 1966 - Expoziția artiștilor plastici, Londra, Marea Britanie; 1966 - Expoziția Națională, București; 1967 - Expoziția Internațională în aer liber, Middelheim Anvers, Belgia; 1967 - Expoziția cu ocazia Colocviului Brâncuși, București; 1968 - Fundația Pagani, Legnano-Castellanza, Italia; 1968 - Expoziția Internațională de sculptură în aer liber, Legnano, Italia; 1969 - Bienala Internațională de la Sao Paulo, Brazilia; 1969 - Sala Galeriilor de Artă, București; 1969 - Expoziția Opt artiști români, Haga, Olanda; 1970, 1976, 1980 - Bienala de la Veneția, Italia; 1970 - Bronzuri unice, Madrid, Barcelona, Spania; 1971 - Bienala de Sculptură Mică, Műcsarnok, Budapesta, Ungaria; 1971 - La Jeune Sculpture, Paris, Franța; 1972 - Lemn și tehnologie, Sala Dalles, București; 1972 - Expoziția Artă plastică românească din secolul al XX-lea, Varșovia, Polonia; 1972 - Galeria Pulchri studio, Haga, Olanda; 1972 - Expoziția de artă decorativă românească, Budapesta, Ungaria; 1972 - Congresul Internațional de Estetică, București; 1972 - Sala Ateneu și Sala Dalles, Bienala de Pictură și Sculptură, București; 1973 - Expoziția de artă decorativă, Belgrad, Serbia; 1974 - Quadrienala de la Erfurt, Germania; 1974 - Expoziția de artă decorativă românească, Moscova, Rusia; 1974 - Expoziția de sculptură românească contemporană, Ernst Muzeum, Budapesta, Ungaria; 1974 - Muzeul de Arheologie, Varșovi, Polonia; 1974 - Galeria Nouă, București; 1974 - Congresul al XI-lea al P.C.R., Craiova; 1975 - Plastik und Blumen, Berlin, Germania; 1975 - Expoziția românească de forme sculpturale mici, Varșovia, Polonia; 1975 - Muzeul Galliéra Hommage de la sculpture roumaine contemporaine à Brancusi, Paris, Franța; 1975 - Bienala de la Veneția, Italia; 1976 - Expoziția Magistralele socialismului, București; 1976 - Artă și natură, Galeria Nouă, București; 1977 - Bienala de Sculptură Mică, Padova, Italia; 1977 - Țărâșimea - puternică forță socială și revoluționară, Galeria Simeza, București; 1977 - Sculptura românească din secolul al XX-lea, Galeria Tretiakov, Moscova, Rusia; 1979 - Trienala de pictură și sculptură, New Delhi, India; 1979 - Bienala Internațională de sculptură în aer liber Muzeul Skironio, Atena, Grecia; 1979 - Expoziția de grup de sculptură și artă decorativă, Plovdiv, Bulgaria; 1979 - A 35-a aniversare a Eliberării, București; 1979, 1981, 1985 - Bienala de Sculptură, Muzeul Skironio, Atena, Grecia; 1980 - 2050 de ani de la crearea statului dac, București; 1980 - Expoziție de sculptură românească contemporană, Moscova; Praga; Bratislava; Rostock; 1981 - Bienala Internațională, Muzeul Skironio, Atena, Grecia; 1981 - Expoziție de artă contemporană românească, Montréal, Canada; 1982 - Quadrienala de artă decorativă a țărilor socialiste, Erfurt, Germania; 1983, 1984, 1985 - Salon des grands et jeunes artistes d'aujourd'hui, Salon de Mai, Paris, Franța; 1983, 1985 Salon de Mai, Paris, Franța; 1985 - Femina, organizată de UNESCO în memoria Alice Penalba, Paris, Franța; 1985 - Les Mille et Une Nuits, Centrul Cultural, Boulogne, Franța; 1985 - Les Têtes de l'Art, Galeria Gérard Laubie, Paris, Franța; 1985 - Salon d'Art Sacré, Paris, Franța; 1985 - Cent sculpteurs face au public, Centrul Cultural din Boulogne, St. Cloud; 1986 - Salon de mai; Salon d'Art Sacré; Salon réalités nouvelles, Paris și Association pour le développement des arts à Colliure, Château royal de Colliure, Franța. George Apostu continuă în arta modernă, românească și universală, tradiția începută prin Constantin Brâncuși a sculptorilor de obârșie țărănească, pentru care tradiția lemnului și cultura populară rămân filonul principal al creației lor, mai explicit sau mai subtil formulat. George Apostu a marcat o întreagă generație de artiști români prin personalitatea sa aparte, dar și printr-o creație care rămâne un fel de etalon al sculpturii postbrâncușiene.

„George Apostu apare ca unul dintre cei mai înzestrați urmași ai lui Brâncuși în sculptura românească.” (Ionel Jianu)

Importanța operei lui Apostu în contextul sculpturii românești a fost semnalată pentru prima oară de Ionel Jianu, care, în monografia dedicată lui Constantin Brâncuși, în capitolul intitulat „Influența lui Brâncuși asupra sculpturii secolului XX”, îl menționa pe Apostu, alături de o scurtă caracterizare a creației sale, plasată în succesiunea celei brâncușiene: „influența lui Brâncuși se manifestă atât în limbajul plastic, cât și în spiritul în care este concepută sculptura.” Fără să-și fi afirmat deschis ascendența în opera lui Brâncuși și fără să fi fost printre discipolii acestuia, George Apostu este unul dintre sculptorii generației sale care lasă să se recunoască în creația lor izvorul de inspirație brâncușian. Inițiativele culturale recuperatorii în România zilelor noastre sunt tot mai rare, dar, în compensație pentru puținătatea lor, cât se poate de serioase și de asumate. În urmă cu câțiva ani, chiar la el acasă, adică la Stănișești, județul Bacău, locul nașterii sale și cel unde a fost inaugurată casa memorială ce-i poartă numele, a început să se organizeze o tabără de vară de sculptură. Inițiativa unui astfel de gest cultural cu bătaie lungă, adică purtător de efecte și de roade artistice și culturale destinate viitorului, îi aparține lui Dinu Apostu, nepotul sculptorului, care, tocmai pentru a putea concretiza o idee generoasă, a înființat Asociația de Prietenie Româno-Franceză și i-a convins și pe edilii locali de importanța recuperării și a păstrării memoriei unuia dintre cei mai importanți sculptori ai secolului XX.

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Pictorul Nicu Enea - repere ale unui destin uman

*Profesor învățământ primar Dumitru Maria
Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău*

Nicu Enea a văzut lumina zilei la 29 mai 1897 în satul Valea Arinilor, din comuna Măgirești județul Bacău. A fost elev al Școlii Normale de învățători din Piatra Neamț. Funcționează ca învățător la Goioasa și Ciugheș-Palanca (Bacău). Pasiunea pentru desen se manifestă din copilărie.

Din 1921 devine student la Școala de Arte Frumoase din București, unde studiază pictura cu G.D. Mirea și Camil Ressu. Facultatea a urmat-o cu mari întreruperi deoarece părinții săi nu aveau suficiente resurse materiale. Între anii 1923 - 1925, întrerupe studiile și funcționează ca profesor suplinitor la catedra de desen a Școlii Normale din Bacău. Aici îi cunoaște pe profesorul pedagog Grigore Tăbăcaru și pe dramaturgul Ion Luca, ambii profesori la acea școală.

În toamna lui 1925 Nicu Enea își reia studiile universitare. Frecventează cursurile Academiei libere de pictură din București. Anul 1926 a fost un an plin de împliniri profesionale, dar și de bucurii în plan personal. A deschis trei expoziții personale „cu subiecte rustice” și s-a căsătorit cu Elvira Paloșanu Gârleanu, nepoata scriitorului Emil Gârleanu.

La Salonul Oficial expune două lucrări: *Elvira* și *Cap de Studio* (1927), iar în 1928 lucrarea *La depănare* este premiată. Vacanța din vara anului 1932 o petrece la Balcic, la invitația reginei Maria. Enea avea să aducă o schimbare de optică în creația sa, în special în privința coloritului. Acest fapt va fi lesne observat la expoziția deschisă în anul următor. Aceasta cuprindea un număr de 80 de tablouri, dintre care 20 erau pictate la Balcic. N. Tonitza spune acum că se vede că pictorul „s-a scăldat în soarele torid și în baia lunară de neon a Balcicului”.

Timp de un an și jumătate cât a vizitat Macedonia, Muntenegru, pictează peste 200 de peisaje dar după cum avea să mărturisească deschis într-o scrisoare „Eu știu că în lucrările mele de aici nu e prins și sufletul meu. O țară străină, oricât ar fi de frumoasă rămâne plăcută ochiului, dar străină sufletului”. O serie din picturile lucrate acolo se află în colecția Muzeului de Artă din Bacău, iar șase sunt expuse la Casa memorială a pictorului (*Corăbii și Bărți la Dubrovnik, Stradă din Péck, Baia veche din cartierul turcesc din Skoplje, În piața din Péck Schiță din portul Kotor*).

În anul 1935 participă cu două lucrări la Salonul Oficial: *Peisaj* și *Macedonia*. Tot atunci participă la Expoziția Internațională de la Paris cu portretul soției pentru care primește medalia de argint. Medalia de aur nu s-a acordat. Acum obține și o importantă comandă pentru decorarea aripilor drepte a Palatului regal. Lucrările au fost lucrate în atelierul de la Bacău și se pare că au cerut un efort de imaginație mare, subiectele fiind impuse. Lucrarea aceasta a însemnat definitivă consacrare a artistului Enea. Vernisajul din 1936 s-a desfășurat în prezența membrilor Casei Regale precum și a numeroase personalități politice și culturale ale vremii. Din păcate, în timpul bombardamentului asupra Bucureștiului din anul 1944, aripa dreaptă a Palatului a fost distrusă. Printre lucrările distruse se numără și cele semnate de Enea. Peste ani, lucrările au fost restaurate, iar în prezent o parte din ele sunt expuse în Noua Galerie de Artă Modernă a Muzeului Național.

În anul 1938 începe să picteze o biserică, nou construită, în orașul Bacău. Este vorba de Biserica *Sfinții Voevozi Mihail și Gavril* din Cartierul C.F.R. Construcția bisericii fusese posibilă cu sprijinul ministrului de finanțe Mircea Cancicov. O parte din desenele care le-a făcut pentru acest lăcaș de cult se află în colecțiile Muzeului de Artă din Bacău. Pictura a fost realizată în tehnica numită *encaustică*, tonurile folosite fiind pastelate. Din păcate în prezent nu se mai păstrează pictura originală, tonurile calde, pastelate, care diferențiau altă dată această biserică de altele din oraș au fost înlocuite cu tonuri puternice și reci la renovarea care s-a făcut în anul 1978.

Un monstru sacru al ecranului românesc - Ernest Maftei

*Profesor Iosub Maricica
Colegiul Național Pedagogic „Ștefan cel Mare” Bacău*

Actor de teatru și film; poet, dramaturg, epigramist; fost deținut politic.

„Eu vin de departe, de demult,

Desculț, pe drumuri de jar

Abia cât mai pot să ascult

Cum sfârâie zgura

Ce-o duc în desagă.

Povara întreagă

Își cată altar.”

(Ernest Maftei, „Am venit”, vol. *Autografe*)

Povestea fiicăruia dintre noi începe într-un loc. Povestea lui Ernest Maftei, *Bădia* – cum îi plăceau prietenilor să-l cheme, a început în prima lună de primăvară a anului 1920 pe malul Siretului. *Bădia* s-a născut în satul Prăjești, comuna Prăjești (din

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

2005), într-o familie de oieri venită din Ardeal. Copilăria și tinerețea și le-a petrecut în satul natal, unde frecventează cursurile școlii primare. Urmează apoi, la insistențele tatălui, Școala Normală de la Bacău, ajungând învățător, fără a profesa însă.

În timpul liceului, la 17 ani, devine lider al organizației anticomuniste a tineretului național – creștin „Frăția de Cruce” (F.D.C.). În anul 1938, este închis în lagărul de la Vaslui pentru o perioadă de cinci luni.

După diferența de bacalaureat se înscrie la Iași la medicină, la care renunță după trei luni, și se înscrie la vioară și teatru. Între anii 1941 și 1945 studiază la Conservatorul de muzică și Artă Dramatică din Iași al cărui absolvent devine. Tot în această perioadă este arestat și condamnat de autoritățile antonesciene pentru activitate în F.D.C. Astfel, trece, ca deținut politic, prin închisorile de la Galați, Jilava și Văcărești. A fost judecat de patru ori pentru apartenență la Mișcarea Legionară, dar este achitat de fiecare dată.

În anul 1942, Victor Ion Popa îl scoate de pe front, angajându-l la echipele artistice pentru armată ce țineau de Teatrul „Muncă și lumină” din Iași.

În anul 1945, îl găsim la Teatrul Poporului, unde joacă sub numele de Erman Valahu.

Este o perioadă grea, de efervescență artistică: scrie teatru, joacă la deschiderea teatrelor din Bacău (1948), Pitești și a Teatrului de Comedie din București, debutează în cinematografie.

În anul 1952, se angajează la Teatrul Odeon (fost CFR Giulești) de unde iese la pensie în anul 1970, la vârsta de 50 de ani. Ernest Maftei a jucat mult cu Colea Răutu, inclusiv în seriile cu haiduci, cei doi fiind colegi și la teatrul.

Din acest an se dedică în totalitate filmului, stabilind un record de roluri, peste 200. Urmează o carieră de excepție în cinematografie în care rolul predilect este cel secundar, cu apariții de „culoare”, pitorești. *„Într-un film în care rolul principal era un locotenent, eu eram precis ordonanța. Am reprezentat poporul român.”*

Devine unul dintre cei mai populari actori, întemeind, în anii 1980, alături de Colea Răutu și de alți actori, Uniunea Cineaștilor din România. „Regizorii învățau de la mine și de la Colea. Aveam o vorbă: «Dacă vrei ca filmul să aibă succes: Distribuieți - ne!».

În noaptea de 21 decembrie 1989 participă, alături de tineretul român, la manifestația anticomunistă din Piața Universității. Prima perioadă a regimului neocomunist va însemna pentru Bădia persecuții mai mari decât în regimul ceaușist, după cum avea să declare personal, în diverse interviuri.

Ernest Maftei este, începând cu ianuarie 1990, unul din reperele Pieței Universității, îndemnând tineretul să lupte împotriva comuniștilor care își consolidau puterea.

După 1989 activează pentru Libertate, Dreptate și Credința Strămoșească, precum și pentru instaurarea Statului de Drept în societatea românească, în diferite organizații civile și politice.

Din 1997 devine membru al Partidului „Pentru Patrie”, alăturându-se luptei vechilor săi camarazi de credință și suferință.

Cochetează și cu televiziunea, moderând emisiunea cu caracter agricol „Ferma” difuzată pe TVR 2, dar apare și în diverse reclame publicitare.

Dar „visul meu a fost să scriu”, mărturisește Ernest Maftei în anul 1999. Debutul său ca scriitor se produce pe vremea când era elev al Școlii Normale din Bacău. „Eu când m-am dus și m-am înscris la Iași, nu m-am dus ca să mă fac actor, m-am dus să învăț cum să scriu *piese de teatru*”: - „*Umbre din trecut*” (1943), „*Răzeșii lui Bogdan*” (1953), „*Îndoiala*” (1957). În anul 1960 ia premiu pe țară la un concurs de epigrame, fiind inclus în „*Enciclopedia epigramiștilor români*”. Poeziile scrise de-a lungul anilor au fost adunate în placheta „*Autografe*”, volum apărut în anul 1997.

Bădia Ernest Maftei rămâne în memoria societății românești ca un actor cu o popularitate uriașă, bucurându-se de premii și distincții naționale (Meritul Cultural clasa I, la care a renunțat pentru a nu se deconspira, Premiul Uniunii Cineaștilor, Premiul UCIN), ca și de simpatia publicului românesc.

*„Un punct ... încă nedefinit,
cu ifose de Univers
pe-acest rotund m-am rătăcit
Într-un vârtej greu de-nțeles
Abia am poposit
Lăsând o urmă de nimic
În praful învechit
C-am și plecat de unde am venit.”*

(Ernest Maftei, *Am plecat*, vol. *Autografe*)

Marele actor se stinge din viață în dat de 19 octombrie 2006, la vârsta de 86 de ani. Bătrânelul sfătos, mic de statură, dar cu inimă cât roata carului a încălzit sufletele spectatorilor cu talentul său și vorba-i șugubeață. Pofta de viață, limbajul savuros și alura de Bădie te făceau să-l privești pe Ernest Maftei ca pe un personaj fugit parcă din poveștile lui Ion Creangă. Peste 200 de roluri în film, peste 50 de roluri principale, a fost judecat și achitat de patru ori pentru apartenența la mișcarea legionară, o carieră încununată de succes îl fac pe Ernest Maftei să rămână în galeria marilor actori români.

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Bibliografie:

Eugen Budău, *Bacăul literar*, Editura Universitas XXI, 2004, pp. 322 – 323;

Diana Popescu, *Adevărul literar și artistic*, 472/1999 (interviu);

ro.wikipedia.org – Ernest Maftei;

www.cinemagia.ro;

www.videofil.ro;

www.port.ro – Ernest Maftei.

Dimitrie Berea - pictor băcăuan

Profesor învățământ primar Mocondoi Daniela-Cristina

Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Bacău

Pictorul post-impresionist, Dimitrie Berea, s-a născut la Bacău în data de 2 noiembrie 1908, într-o familie înstărită, tatăl avocat-politician cunoscut al urbei, iar mama pictoriță. A urmat cursurile primare la Liceul „Ferdinand I” având profesor de desen pe George Bacovia. La vârsta de 19 ani ajunge student la Academia de Arhitectură și Arte din București, unde este remarcat de pictorul Nicolae Tonitza. Talentul său îi aduce în 1937 o bursă din partea statului italian și astfel pleacă la Roma, la Academia Regală de Arte Frumoase unde studiază pictura, arta decorativă, sculptura, scenografia și grafica. S-a stabilit la Paris și și-a expus lucrările în cele mai mari galerii ale lumii, alături de Matisse, Picasso, Bonnard, Van Dongen, devenind „noul apostol” al „școlii de la Paris”, arta lui fiind considerată ca o sinteză a Impresionismului cu Fauvismul. A devenit în anii '30 cel mai promițător tânăr artist plastic al României ce s-a remarcat ulterior ca portretist. A devenit pictor oficial al marilor familii nobile europene, case regale, șefi de state și al vedetelor de la Hollywood, precum Sir Winston Churchill, Ducesa de Windsor, Sir Lawrence Olivier, Bette Davis, Henry Ford II, Katherine Hepburn, Regele Carl al Danemarcei, Regina Elizabeta a II-a a Angliei.

În anul 1943 revine în România și este numit director și curator al Muzeului Th. Aman. În anul 1944, uimește lumea artelor din București cu nouă expoziție personală, la Căminul Artei-Kretzulescu cu un volum de prezentare scris de Giuseppe Galasi, Antonio Petrucci și S. A. Luciani. Simpatizant al mișcării de dreapta este obligat să părăsească România în 1946, devenind în scurt timp „noul apostol” al Școlii din Paris. Odată cu căpătarea cetățeniei franceze, în 1950, lumea nu mai are margini. Locuiește periodic la Paris, New York, San Francisco și Beverly Hills. În anul 1961 primește premiul „Grand Prix Hors Concours”, la „Salonul Internațional al Artei Moderne” de la Paris.

După ce divorțează de prima soție, Berea se căsătorește în 1972 cu Alice Guerielli, nepoata ultimului rege al Georgiei, căsătorie ce a durat aproape trei ani. În 14 ianuarie 1975, sfârșit de cancer, se stinge la Paris, în plină faimă și cunoscut mai mult în lume decât în țara sa de baștină. Soția sa a vândut o bună parte din tablouri iar o parte le-a donat orașului Berea din statul Kentucky fondând cea mai mare colecție din lume a pictorului în muzeul modern Dimitrie Berea Gallery- Berea College- Berea.

Muzeu de Artă din Bacău deține două lucrări ale pictorului și o fotografie a sa, donată de acesta Liceului „Ferdinand I”, în 1967.

„Le Beau-Sejour au balcon” – Dimitrie Berea

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Fotografiile și actele familiei – surse de informare

Profesor învățământ primar Leonte Rodica
Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Bacău

Patriot este cel care își iubește locurile țării natale, obiceiurile și tradițiile strămoșești, trecutul glorios al neamului, eroii care au slujit patria cu credință, care au luptat pentru a o păstra liberă. Mănată de aceste aceste cuvinte, motivată și de citatul Mareșalului Ion Antonescu „Un popor care nu-și respectă trecutul și datina creștină, un popor care își pierde credința, un popor care nu cultivă iubirea pentru moșii și strămoșii săi este un popor condamnat.”, dar și de dorința de a fi un exemplu pentru elevii mei, am răscolit prin documentele și amintirile familiei (fotografii, acte – dovezi ale existenței) și vă prezint o părticică din contribuția înaintașilor la existența noastră ca țară și popor.

Copil fiind, seara, înainte de culcare, în pat la lumina focului care ardea în sobă, când bunicii materni îmi prezentau aspecte din viața lor și a rudelor (care erau preocupările lor în copilărie, cum au învățat și cine i-a învățat, despre cât de greu i-a fost bunicii acasă cu un copil mic când bunicul a fost în război, despre foamete etc) nu realizam cât de norocoasă sunt să-i am pe amândoi lângă mine. Crescând mi-am dat seama de acest lucru, iar acum, în an Centenar, cred că este cel mai potrivit să vă împărtășesc faptul că sunt mândră de bunicii și străbunicii mei.

Bunicul matern, *Leonte T. Dumitrache*, născut pe 18.10.1907, a participat la cel de-al II-lea Război Mondial, fapt confirmat de documente. La plecarea pe front și-a lăsat acasă soția care trebuia să aibă grijă de gospodărie (animale, pământ), dar și pe prima fiică a lor care avea abia un an. A fost înrolat în Regimentul 16 Artilerie, în perioada 22.06.1941 – 01.11.1941, conform certificatului nr. L 1220 din 08.11.1995. Îmi amintesc cum îmi povestea cât de greu i-a fost pe front (lipsa hranei, condițiilor, teama de a nu fi următoarea victimă, despărțirea de camarazi, prieteni etc), faptul că s-a întors acasă cu păduchi, dar s-a întors la familie, spre deosebire de alți consăteni, prieteni care au fost luați prizonieri sau nu au fost la fel de norocoși.

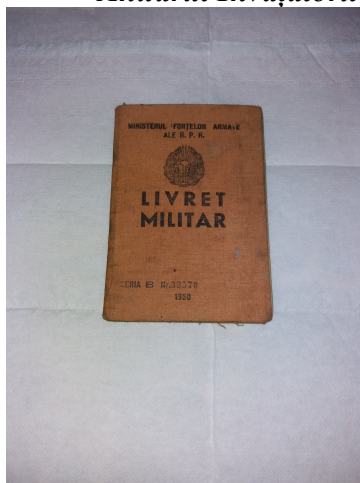
Bunica, *Leonte Frăsina*, îmi povestea cu mândrie, dar și amărăciune în același timp despre cum fratele cel mai mare, *Lungociu Mircea*, nu a avut același noroc ca soțul ei sau ca tatăl ei (străbunicul *Lungociu Neculai* care a participat la Primul Război Mondial, iar în luptele de la Mărășești a căzut în apă de pe pod în urma împușcăturii în picior, fiind salvat de către camarazi, dar rămânând cu urmări până la moarte) – a murit pe front, la datorie.

Viața este o lecție de istorie, iar documentele familiei constituie o sursă importantă de informare pentru reconstituirea unor evenimente din viața înaintașilor, parte a istoriei noastre ca popor.

Pot afirma că bunicii și străbunicii materni s-au implicat pentru păstrarea unității neamului și pentru libertatea noastră!

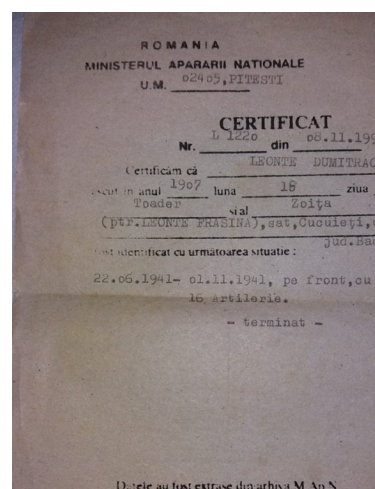
Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Leonte Frăsîna, Dumitrache

Lungoci Mircea

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Nadia Comăneeci – zeița de la Montreal

*Profesor învățământ primar Pintilie Alina-Cecilia
Școala Gimnazială „Ștefan Luchian” Moinești*

Numele predestinat, *Nadia*, înseamnă „speranță”. Impresionați de o eroină dint-un film sovietic, părinții o botează astfel.

S-a născut în data de 12 noiembrie 1961, la Onești, într-o familie modestă, devenind cunoscută în gimnastica europeană la vârsta de 13 ani, cu ocazia Campionatelor Europene de la Skien, Norvegia (1975), când a câștigat trei medalii de aur și una de argint. În același an, agenția de știri *Associated Press* a numit-o „*Atleta Anului*”.

A devenit o stea a gimnasticii mondiale la Jocurile Olimpice de Vară de la Montreal, Canada, în anul 1976, când a reușit două recorduri absolute: *prima gimnastă din lume care a obținut nota maximă (10)*, la olimpiadă (de șapte ori) și *câștigarea a cinci medalii*, astfel: trei de aur (la individual compus, bârnă și paralele), una de argint (pe echipe – compus) și una de bronz (sol). A fost supranumită: „steaua de la Montreal”, „steaua gimnasticii mondiale”, „zeița de la Montreal”.

În toamna anului 1976, Nadia și echipa de gimnastică a României au fost invitate de președintele Mexicului pentru un turneu demonstrativ. Ea a primit din partea oficialului mexican o mașină electrică de două persoane, ca urmare a succesului de la Montreal.

În anul 1977, marele comentator sportiv Ioan Chirilă i-a dedicat o carte, intitulând-o simplu: „*Nadia*”.

Tot în 1977, Nadia a fost primită la ONU de președintele acestui for, care dorea să o cunoască. A primit „*Medalia ONU pentru pace*”.

În 1977, o televiziune americană i-a propus Nadiei rolul principal într-un film în care ea urma să interpreteze rolul unei eroină din poveștile pentru copii. Partidul nu a aprobat acest lucru.

La începutul anului 1977, Ion Țiriac și un grup de la televiziunea NBC au venit la București, oferind un milion de dolari pentru 10 demonstrații susținute de Nadia în SUA. Propunerea a fost respinsă de PCR. În schimb, în toamna aceluiași an, echipa de gimnastică a României a făcut, totuși, un circuit „demonstrativ” în SUA, primind numai 100000 de dolari. Data de 18 octombrie 1977, când a ajuns la Chicago (Illinois) a fost decretată de primarul orașului drept „*Ziua Nadia Comăneeci*”.

În anul 1977, regele Baudouin al Belgiei și regina au venit special într-o vizită privată la Onești, pentru a o întâlni pe Nadia. Ea a făcut și o demonstrație pentru ei.

Nadia a mai câștigat două titluri de campioană europeană (Praga, 1977 și Copenhaga, 1979).

A fost primul sportiv din istoria gimnasticii care a reușit performanța de a deveni de trei ori campioană mondială.

Înainte Campionatelor Mondiale de la Fort Worth (Texas), din 1979, organizatorii au cerut protecție sporită în jurul delegației României și, în special, în jurul Nadiei, deoarece existau informații privind o posibilă răpire a româncei.

După ce România a cucerit titlul mondial la Fort Worth, magazinul „Pheny” din oraș, a fost deschis special duminica pentru ca membrii delegației României să poată face cumpărături pentru ei și pentru Nadia, care tocmai fusese operată la mână.

La Jocurile Olimpice de la Moscova (1980), deși câștigase două medalii de aur (la bârnă și sol) și una de argint (echipă compus), a fost defavorizată de arbitri după evoluția reprezentantei țării-gazdă, Davidova, Nadia obținând medalia de argint. Atunci s-a retras din activitatea competițională.

După Jocurile Olimpice din 1980, Nadia a primit o ofertă de 250.000 de dolari pe an din partea unei televiziuni japoneze, pentru a fi prezentă săptămânal la o emisiune. Totul s-a oprit la Cabinetul numărul 1.

În 1980, la finalul anului, la Novara (Italia) s-a organizat un concurs al cărui premiu era un Fiat 850. Nadia a concurat și l-a câștigat.

În anii 1980, Regele Hussein al Iordaniei a venit cu întreaga suită pentru a vedea un antrenament al Nadiei.

Între 1984 și 1989 a fost membră a Federației Române de Gimnastică și a ajutat la antrenarea gimnaștilor juniori români.

În 1981, Nadia a participat, împreună cu echipa, la o serie de demonstrații în SUA. După aceea, s-a dus în vizită la apartamentul iubitei de atunci a lui Ilie Năstase, interpreta Diana Ross, ale cărei fete erau fani ai Nadiei.

A fost pregătită la lotul național de soții Márta și Béla Károly, care au emigrat în SUA, așa cum a făcut-o și Nadia, în noaptea de 27/28 noiembrie 1989.

În 1994, s-a căsătorit cu gimnastul american Bart Conner și au împreună un fiu.

După retragerea din gimnastică a desfășurat diverse activități în gimnastică, în presă, afaceri, funcții în Comitetul Internațional Olimpic, UNICEF etc, acte de caritate.

Nadia Comăneeci a îndeplinit funcțiile: vicepreședinte al Consiliului Director al Special Olympics, Președinte Onorific al Federației Române de Gimnastică, Președinte Onorific al Comitetului Olimpic Român,

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Ambasadorul Sporturilor Românești, Vicepreședinte în Consiliul Director al Asociației Distrofiei Musculare, și membră a Fundației Federației Internaționale de Gimnastică.

A fost distinsă cu numeroase medalii, ordine și titluri. A primit de două ori cu Ordinul Olimpic, acordat de Comitetul Internațional Olimpic.

Prima carte publicată (2003) s-a intitulat: „*Letters to a young gymnast/Scrisoare către o tânără gimnastă*”.

Bibliografie:

Neacșu, Marius-Cristian, Neguț, Siviu, *Mică enciclopedie a României pentru copii*, București, Art, 2016;

Vieru, Nicolae, *Călătorie în lumea gimnasticii*, București, 2015;

[https://www.click.ro/sport/alte-sporturi/13-lucruri-pe-care-nu-le-stiai-despre-nadia-](https://www.click.ro/sport/alte-sporturi/13-lucruri-pe-care-nu-le-stiai-despre-nadia-comaneci)

[comanecihttps://ro.wikipedia.org/wiki/Nadia_Com%C4%83neci.](https://www.click.ro/sport/alte-sporturi/13-lucruri-pe-care-nu-le-stiai-despre-nadia-comaneci)

Un băcăuan recunoscut la nivel mondial – Tristan Tzara

profesor dr. Pistol Alina-Ramona

Școala Gimnazială „George Enescu” Moinești

Statuia lui Tristan Tzara, Parcul central, Moinești

Destinul unui oraș aderă la figura emblematică a unei personalități culturale, or anvergura europeană și internațională a personalității lui Tristan Tzara trebuie să se bucure de toată atenția și de aprecierea succesorilor săi – cu atât mai mult, a băcăuanilor. Samuel Rosenstock, mult mai cunoscut sub pseudonimul literar Tristan Tzara, s-a născut în 1896, pe 16 aprilie, la Moinești, într-o familie relativ înstărită, tatăl său fiind implicat în exploatarea petrolului. De numele lui Tristan Tzara avea să se lege, câțiva ani mai târziu – și pentru totdeauna, manifestarea insurecțională a avangardismului, cunoscută sub numele de *dadaism*.

Dadaismul, definibil drept un curent literar nihilist, ia naștere pe fundalul unei Europe aflate în plin război mondial, ca simptom și contrareacție la o societate marcată de abominabil și de masacru, dar care dorește să mențină cu orice preț iluzia existenței de tip burghez. În circumscrierea acestuia în zodia lui „Nu”, ca spațiu al debusolantului, al jocului deconcertant de factură lingvistică, al polarizărilor ideologice, prin raportarea la literatura anterioară, meritul îi revine lui Tzara. Denumirea sa fost o opțiune hazardată, obținută prin alegerea aleatorie a termenului *Dada*, din Dicționarul *Larousse*, gest care se dorea o farsă la adresa unei generații întregi de cititori, formată în spiritul unei poetici bombastice, prețioase și redundante⁵⁸.

Din toată această definiție, membrii Cabaretului „Voltaire” își însușesc, ca deviză, expresia „Fiecare are Dada-ul său!” Meritul major al lui Tzara, în contextul debutului dadaismului, la Zürich, este acela de a fi fost cel mai activ promotor al său, deschizând o *Galerie Dada*, în care își ține conferințele asupra *noii arte*, cu precădere, asupra celei abstracte și publicând cele patru numere ale revistei „Dada 1” (1917), care își câștigă în scurt timp un renume internațional. Este și perioada publicării primelor texte dadaiste ale lui Tzara, în volumul *Prima aventură cerească a domnului Antipyrine* (1916), *Douăzeci și cinci de poeme* (1918) și șapte manifeste Dada, din care se demarcă o „(...) credință indiscutabilă în fiecare zeu produs imediat al spontaneității: dada”.

Mutarea scriitorului de origine română la Paris, după 1919, coincide și cu transferul dadaismului într-un spațiu cultural având oportunitatea accederii la un public internațional. Dadaismul lui Tzara duce mai departe, în spațiul francez, jocul hazardului, noua poetică a asocierii arbitrar de cuvinte, căutarea unei sintaxe debusolante, prin asocieri inedite de cuvinte, inconformismul, atât în formă, cât și în conținut, eliberarea semnificantului și

⁵⁸ «*Dada*. Lingv. Termen copilăresc, care este folosit pentru a desemna un cal. Fig. Idee obsesivă, înclinație».

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

relativizarea maximală a sensului: „Luați un ziar/Luați niște foarfeci./(...) Decupați articolul/(...) Scoateți cuvintele, unul câte unul, dispunându-le în ordinea în care le veți extrage./Copiați-le conștiincios./Poezia vă va semăna”⁵⁹.

Poeemele publicate de Tzara în revistele „Sic”, „Nord-Sud” și „Dada” constituie reflexii ale seriei articolelor-manifest, apărute în revista „Littérature” și în buletinul „Cannibale” (1920), marcate de puneri în scenă șocante, precum și de vehicularea unor concepte precum: „spontaneitate”, „dezgust”, „întâlnire a contrariilor”, „dezordine”, „distrugere”, „carambol”⁶⁰.

În miezul concepției dadaiste stă convingerea într-o „(...) credință indiscutabilă în fiecare zeu, produs imediat al spontaneității: dada”⁶¹, privilegiind principii precum: jocul hazardului; o poetică a asocierii arbitrare de cuvinte; căutarea unei sintaxe debusolante, prin asocieri inedite de cuvinte; inconformismul, atât în formă, cât și în conținut; eliberarea semnificantului; relativizarea sensului – elemente pe care le-am considerat adaptabile unui atelier de creație și bază a experimentului propus.

O altă dimensiune a dadaismului a fost cea plastică, prin vehicularea tehnicii colajului de către pictorii dadaști – Francis Picabia, Pablo Picasso, Marcel Duchamp, Max Ernst ori K. Schwitters. De menționat este și estetica originală a lui Hannah Höch ori Raoul Hausmann, în domeniul fotomontajului, care combină colajul cu fragmente de text ori cuvinte: o „pictopoezie”, despre care teoretiza Victor Brauner, în revista „75 HP”, octombrie 1924 – un spațiu al interferențelor dintre imagine și cuvânt, în care verbul devine parte integrantă a alchimiei imaginii.

Specifice mișcării dadaiste au fost și acele *happening*-uri – jocuri de-a poezia și de-a imaginea, puse în scenă, prin recitaluri în care și-au aflat loc improvizatia, muzica, dansul, prin gesturi transfigurând realitatea, sintetizând natura umană și efectele alienante ale spațiului contemporan. Finalitatea artistică obținută astfel afirmă convingerile formulate de către Huelsenbeck, în primul *Manifest Dadaist* de la Berlin (atât de actuale, am adăuga noi): „Cea mai mare artă va fi cea care va reprezenta, printr-un conținut conștient, multiplele probleme ale epocii, cea care-i va face pe oameni să resimtă că, zguduită de exploziile de săptămâna trecută, își regrupează membrii sub loviturile din ajun. Cei mai buni artiști, cei mai uluitori, vor fi cei care, la orice oră, își ridică buclăile trupului lor în tăvănoșii caracterelor vieții și, înverșunându-se împotriva intelectului timpului, sângerează din mâini și din inimă. (...) Pentru Dadaism în cuvinte și-n imagini, pentru evenimente dadaiste în lume.”⁶²

Cu aceeași febrilitate cu care crease dadaismul se desparte Tritan Tzara de acesta, în 1929, orientându-se către suprarealism. Ulterior acestei opțiuni, existența sa se desfășoară în spațiul francez, fiind marcată de aderarea la Rezistența Franceză, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, de căpătarea cetățeniei franceze, în 1947, de publicarea unor lucrări, într-un limbaj poetic dedicat condiției umane (*L'Homme approximatif*, 1931; *Parler seul*, 1950 și *La Face intérieure*, 1953), precum și de decesul său din 1963 și de înhumarea în Cimetière de Montparnasse, Paris.

Tristan Tzara este celebrat de către moineșteni, în fiecare an, începând cu anul 2012, în jurul datei de 16 aprilie, în cadrul Simpozionului Național „Tristan Tzara și Cultura Dada”, eveniment ce prilejuiește expoziții, lansări de carte, concerte, spectacole de teatru, vizionări de filme, recitaluri, colocvii, experimente artistice, recitaluri – toate acestea punând în formă un basm despre prințul-artist care a devenit un contestatar recunoscut pe toate meridianele.

Costumul popular – identitatea unui popor

*Profesor învățământ primar Maxim Mirela
Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Bacău*

Portul popular reprezintă una dintre cele mai importante forme de cultură ale unui popor, pe baza lui realizându-se numeroase cercetări: geneza istorică și etapele principale de evoluție, formele contemporane și aria de răspândire, originalitatea sa în raport cu portul altor popoare, contribuția lui în procesul de geneză al unui popor.

În îndelungatul proces de evoluție al costumului popular s-au înregistrat progrese mai mult în înfrumusețarea pieselor de bază, decât în perfecționarea sau îmbunătățirea croielii. Piesa de bază a fost cămașa, purtată atât de bărbați, cât și de femei. Costumul bărbătesc avea o piesă specifică, și anume ȋtarii, iar cel femeiesc fota sau catrința. Dintre hainele pentru sezonul rece este sarica, dar și pieptarul, confecționat din piele de animal sau căciula, moștenită de la daci.

În evoluția portului popular se evidențiază trei etape. În prima etapă portul românesc s-a individualizat în raport cu cel al popoarelor vecine și s-a diferențiat în funcție de zonă. Cromatica s-a diferențiat local pe categorii de vârstă și zonal prin preferințele pentru anumite tehnici, motive, etc.

⁵⁹ Tristan Tzara, *Manifestul despre iubirea slabă și iubirea amară*, 1920.

⁶⁰ Tristan Tzara, Louis Aragon, André Breton, „Pour Dada”, 1920.

⁶¹ Tristan Tzara, buletinul „Dada”, I, 1917.

⁶² Marc Dachy, *Dada. Revolta artei*, București, Ed. Univers, s.a., p. 35.

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Cea de a doua etapă a fost influențată de zona orășenească. Materialele industriale au înlocuit textilele casnice. Piese de influență orășenească au apărut ca protectoare ale celor tradiționale (bluza peste cămașă, năframa în locul maramei albe, etc). Curând, piesele tradiționale au fost înlocuite în portul zilnic, și mai apoi în portul de sărbătoare. Declinul portului tradițional s-a accentuat în mai multe zone odată cu dezvoltarea economiei de schimb și a legăturilor cu orașele. La părăsirea portului tradițional românesc a contribuit și țărănimea înstărită, care în lupta pentru avere și din dorința de evidențiere a adoptat costumele orășenești. În cea de a treia etapă, contemporană, costumele populare nu se mai folosește în mod regulat sau la treburile agricole. Portul se mai folosește local pentru valorificarea tradițiilor artistice sau la evenimente și sărbători, în regiuni ale țării unde se mai păstrează datinile și obiceiurile străvechi.

Grija omului pentru înfățișare și atenția acordată aparențelor a constituit dintotdeauna un element definitoriu pentru umanitate. Cu toate că moda se schimbă de la an la an și omul cade pradă adesea tentației de a i se plăia, vestimentația este transformată pentru a purta mesaje sociale, morale, estetice, de ierarhie socială.

Veșmântul apare menționat încă din mitul originii, secvența expulzării Evei și a lui Adam din grădina Edenului. Haina are aici două înțelesuri: poate fi considerată un dar divin, dar de asemenea simbolizează decăderea ființei umane. Frunza de smochin reprezintă în același timp conștientizarea goliciunii, dar și recunoașterea păcatului.

De-a lungul timpului, veșmântul primește semnificație socială, devenind o modalitate de a cunoaște rangul și ierarhia. Podoabele, materialele, culorile, croiala, devin elemente ale costumului prin care societatea interpretează apartenența purtătorului. De asemenea, haina transmite emoții și sentimente. De exemplu, albe sau negre, hainele de doliu transmit durerea rudelor, iar în anumite comunități reprezintă un mod de a-i proteja pe cei vii de spiritele morților.

Deslușirea mesajului social al costumului popular implică o atentă citire a tuturor semnelor existente (forme, culori, accesorii, etc). Costumele populare comunică și date de ordin național, fiecare popor arborându-și portul tradițional ca și drapelul, ambele având aceeași valoare simbolică.

Ca element utilitar, costumele se raportează la condițiile geografice și de climă, la ocupații și meșteșuguri. Ca element de podoabă, el este legat de cele mai importante ceremonii din viața purtătorului. Costumele populare are ca piesă de bază cămașa lungă, de culoare albă. Cu o evidentă influență bizantină, costumele populare nu poate fi imaginat cu cămașă cu mâneci scurte. Pentru mult timp, lungimea cămășii a fost impusă de moravuri și s-a menținut ca simbol al dependenței sexului feminin. De la naștere și până la moarte, cămașa îl însoțește pe țăran la muncile câmpului și la sărbători. Ea îndeplinește, de asemenea, rolul de marcă socială, în cadrul societății rurale. Există o cămașă a duminicilor, a sărbătorilor de peste an, a Paștelui și Crăciunului, cămașa fecioarei și a văduvei, a nunților, a nașterii și a botezului, a datinilor și obiceiurilor, cămașa morții. Pentru țăranul român, nașterea, nunta și înmormântarea erau evenimentele cele mai importante, fiind tratate în conformitate cu indicațiile și interdicțiile moștenite prin tradiție. În cazul unei logodne, dacă fata accepta, era obligată să țeară și să brodeze cămașa de mire și năframa. Cămașa de mire urma ca mai târziu să fie folosită ca prima cămașă a pruncului sau cămașa de înmormântare a soțului. Năframa era legătura celor doi tineri în fața lui Dumnezeu, prin participarea ei la ceremonia nunții, ca semn al fertilității (fiind purtată de mire la învingătoare), dar și al unirii celor doi pe lumea cealaltă, aceasta pe parcursul vieții stând la icoana din casa, iar la moartea soților împărțindu-se în jumătate pentru fiecare. Trebuie menționată și cămașa de soacră, lucrată de mireasă, ca dovadă a îndemânării și talentului acesteia.

În unele zone etnografice, îmbrăcarea anumitor piese de port de către mireasă, în ziua nunții, era obligatorie. În Teleorman, miresele purtau ca piesă obligatorie cojocul cu creț sau cu clin, cu sau fără mâneci, lung până sub genunchi, decorat cu motive vegetale, realizate cu ihră albă și verde. În sudul țării, miresele înstărite purtau pe cap un fes de păslă cu ciucure negre. În Mehedinți, era obligatoriu ca mireasa și nașa să poarte vâlnicul roșu, cu care se și înmormântau. Cămașa mamei era brodată cu semnul crucii, iar în timpul nașterii, în tivul cămășii erau cusute talismane- usturoi sau busuioc. Cămașa lăuzei trebuia brodată cu cruci roșii în dreptul sânilor pentru a proteja simbolic laptele. Scutecele și cămașa pruncului erau croite din cămașa de mire a tatălui, pentru a-l proteja de durerile rele cu forța tatălui.

Înmormântarea a fost însoțită dintotdeauna de o serie de practici și credințe. În acest context apare și piesa vestimentară, cămașa mortului. Croită ca un sac, cămașa era prevăzută cu patru orificii sub formă de cruce, cu care era îmbrăcat defunctul pentru a nu se transforma în strigoi.

Sărbătorile de peste an impun o serie de semne și simboluri, care implică vestimentația. De exemplu, cămașa de Drăgaică, purtată în cadrul unui rit agrar numit „Sânzienele”, era cea mai frumoasă dintre cămășile de zestre, ale celei mai mândre și mai harnice fete, aleasă Drăgaica. „Junii Brașovului”, obicei specific zonei, readuce în prim plan costumele unei vechi organizații militare-populare. La cămașa de june, purtată de vătaf, lucrau 4 femei timp de 4 luni pentru ca produsul finit să fie acoperit cu 40.000 de paiete și mărgelă, cămașa cântărind în final aproape 10kg.

Costumele populare marchează însă și caracterile biologice ale individului. Diferența de sex este marcată mai ales de piesa de bază a costumului- cămașa, încrețită la gât pentru femei și dreaptă pentru bărbați. Dar, în funcție de anotimp, atât femeile, cât și bărbații, poartă peste cămași pieptare, cojoace și haine mari de blană.

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Fiecare grup social sau nivel de vârstă își are codul său de simboluri. Aceste atribute vestimentare se subliniază prin găteala capului, decorul și cromatica pieselor de port. Diferențele de vârstă și stare civică erau marcate în primul rând prin pieptănătura și acoperământul capului. Fata care ieșea la horă pentru prima dată își împodobește părul cu ciucuri multicolori, cununițe din flori artificiale sau naturale, mărgelile, agrafe din os cu pietre colorate. În zona Țării Zarandului, fetele ajunse la vârsta căsătoriei își puneau brâu. Bogăția ornamentală și cromatica se amplifică odată cu vârsta, culminând cu portul mirilor și ajungând la un colorit sobru la bătrâni.

Un alt aspect care făcea diferența este cel legat de ocupația purtătorului. Plugarul la câmp se îmbrăca cu haine comode și sumare, iar ciobanul cu șubele mițoase, ferindu-l de intemperii. Cămașa bărbătească cu barburi sau cămașa mocânească este un element de port păstoresc. Există cămășile păcurărești ale păstorilor din nordul Transilvaniei, înmuiate în zer, pentru ca țesătura să devină impermeabilă.

În timp, vestimentația a devenit un simbol al superiorității economice. Din dorința de a se individualiza de categoria oamenilor săraci, locuitorii avuți ai satelor au modificat morfologia câmpurilor decorative și vor introduce piese de la oraș, făcând din haine un mod de afirmare a poziției lor sociale și economice.

În Gorj se găsește o variantă specială a costumului bărbătesc schileresc. Lansat în sec. XIX, acest tip de costum s-a dezvoltat pe vechiul port tradițional, căruia i s-au adăugat înflorituri cu găitane și aplicații de stofă colorată. În zona minieră a Abrudului, femeile înstărite purtau în zilele de sărbătoare câte 2 pieptare: unul scurt, strâns pe talie, altul lung, cu clini laterali, realizați cu fir de aur. Remarcabile sunt cămășoalele oltenești, purtate numai de femeile bătrâne sau cămășile brodate cu mărgelile și paiete, lucrate de femeile din sat pentru învățătoare, preoteasă sau nevasta primarului, devenind astfel mărci sociale.

Costumele din Argeș, costume de la curte se remarcă prin abundența firului metalic și paietelor, prezente pe toate componentele sale. Costumul de femeie din Muscel, care între anii 1890 - 1910 pătrunde și la oraș, în cercurile de intelectuali și chiar la Curtea Regală. Regina Elisabeta, în 1885, sugera ca la balul curții toate doamnele să se îmbrace în port popular. În acest fel, Casa Regală lansa o adevărată modă, prin intermediul căreia erau îmbinate elemente de port popular cu piese occidentale. Moda purtării costumelor populare ia amploare mai ales în contextul unirii Principatelor, fiind o formă de manifestare a sentimentelor naționale.

În spațiul mioritic costumul popular românesc își găsește rădăcinile în portul strămoșilor noștri traci, geți și daci fiind supus unei continue evoluții, dar și-a păstrat nealterate caracteristicile esențiale: unitatea și continuitatea sa. Portul popular reprezintă o recapitulare simbolică a întregii mitologii și cosmogonii de început. Tainele meșteșugului de a confecționa îmbrăcămintea – nu se învățau din cărți – ci de la femeile satului. Se transmiteau din generație în generație – de la mamă la fiică. Fetele nu se măritau până nu știau să toarcă și să țasă.

În timpul lucrului, femeile spuneau o rugăciune ortodoxă pentru comunicare cu divinitatea: „Cămara Ta Mântuitorule, o văd împodobită. Și îmbrăcămintea nu am ca să intru într-însa. Luminează-mi haina – taina sufletului meu! Si mă mântuiește, Mântuitorul meu”. Așadar – costumul popular era taina sufletului femeii – slavă a întregii familii.

Costumul popular a fost reprezentat și în picturile murale ce decorează mănăstirile din nordul Bucovinei. În compoziția „Judecata de Apoi” reprezentată pe pereții exteriori la bisericile mănăstirilor Humor, Moldovița și Voroneț se regăsesc elementele decorative ale portului popular în diverse zone ale compoziției. La Humor un ștergar decorat cu elemente populare este așezat în centrul compoziției, pe tronul Hetimasiei ca o legătură între identitatea națională și credința populară.

Tradiții și obiceiuri în Moldova de 100 de ani

*Profesor învățământ primar Fuiogă Oana-Maria
Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Bacău*

În anul 2018, comemorăm 100 de ani de la evenimentul politic major al anului 1918, desăvârșirea statului național român, realizată prin unirea provinciilor românești cu România. La început a fost unirea Basarabiei cu România, pe 27 martie 1918, apoi unirea Bucovinei cu România, pe 28 noiembrie 1918, iar în final unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu Țara Mamă, România, pe 1 decembrie 1918. Cele trei uniri formează împreună Marea Unire de la 1918, iar în 2018, la 100 de ani de la acele evenimente, sărbătorim Centenarul Marii Uniri de la 1918.

Astfel, toți cei care simt românește sărbătorească efortul susținut al românilor, de-a lungul timpului și nu uită eroismul și jertfa celor fără de care visul românilor de veacuri, Marea Unire, nu ar fi fost posibil.

România Marii Uniri s-a făcut în jurul unor instituții care întrupau principii istorice, principii care protejau binele, dar și prin conservarea tradițiilor strămoșești. Neamul românesc este unul care se remarcă prin datinile și obiceiurile din fiecare zonă în parte. Pentru cei care le cunosc însemnătatea, știu că acestea ascund înțelesuri profunde, despre relațiile interumane și despre relațiile oamenilor cu natura și cu divinitatea. Fiecare regiune a țării păstrează tradițiile ei mai mult sau mai puțin. Dar ținutul Moldovei este unul în care tradițiile nu s-au pierdut cu

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

timpul, iar acesta se mândrește cu cele mai frumoase și interesante. Încă există oameni, mai ales la sate, care păstrează cu sfințenie vechile obiceiuri strămoșești și le transmit tinerei generații.

Fiecare zi a săptămânii avea anumite tradiții care se respectau cu sfințenie la începutul anilor 1900 în satele din nordul Moldovei. Obiceiurile deveniseră chiar subiect de ironie, femeile harnice dedicându-le celor leneșe versuri prin care le luau peste picior.

În fiecare zi a săptămânii, sătenii din Moldova respectau anumite tradiții legate de ținutul postului, sau de ocupațiile curente. În articolul „Datine săptămânale” publicat în anul 1905 în revista „Șezătoarea”, învățătorul M. Lupescu făcea o prezentare a acestor tradiții rurale. „Pe lângă multele sărbători ce ține țaranul român, el și femeile mai ales nu lucră nici în unele zile ale săptămânei. Desigur că aceste datine nu-s decât niște urme de-ale păgânismului”, preciza autorul chiar la începutul articolului. Astfel, luna cea mai mulți oameni o postesc, nota M. Lupescu, „cu toate că canoanele bisericești n-o prevăd în zilele de post, și o postesc, crezând că e bună pentru boale”. „Marțea, dacă te tai, ori faci leșie, îți moare bărbatul și rămâi văduvă; marțea nu se croiesc haine, și nu trebuie să pornești la drum”, era obiceiul zilei. Miercurea era interzis în schimb să se facă leșie, nu se fierbeau cămeși, nu se mănâncă de fruct, „căci e rău de boale, de primejdii și de năpaste”.

Singura zi în care se puteau face „de toate” era cea de joi, dar erau și excepții, cu efectele negative de rigoare. „Numai joiile de după Paști până la Înălțare se țin, că-i rău de piatră, bate piatra lanurile”. Vinerea era cunoscută drept „cea mai sfântă zi de peste săptămână”. Celor care puteau să țină post negru în această zi, să nu mănânce deloc, le mergea bine. „Vinerea nu se coasă, nu se croește, nu se spală cămeși, se ține în sfârșit ca o zi sfântă. Vinerea o postesc mai ales fetele, ca să le crească părul și să fie frumoase, și nevestele care s-au prins din tinerețe – din fete – a o ținea”.

Doar în Vinerea Mare (Vinerea sacă) „cine se scoală înainte de-a răsări soarele și se scaldă într-o apă nu se bolnăvește tot anul”, mai notează învățătorul.

Sâmbăta era considerată ziua morților, și de aceea „marțea și sâmbăta nu se croesc haine, că nu-i bine, că numai la morți se croește în acele zile, și nu se pornește la drum, căci numai morții se pornesc din casă Marțea și Sâmbăta. De pomană se dă numai Sâmbăta, căci ea e ziua morților. Sâmbăta se dezgropă morții și se fac praznicele după ei”.

Astăzi, unul din cel mai important obicei este cel de a întâlni oaspeții cu pâine coaptă în sobă, sare și un pahar de vin sau țuică. În acest mod ne arătăm tot respectul și căldura cu care îi primim.

Avem o varietate de tradiții la capitolul sărbători de iarnă. Pe 6 decembrie sărbătorim Sfântul Nicolae, această sărbătoare deschizând ușile celor de iarnă. Specific acestei zi, este faptul că o asteaptă cel mai mult copiii, deoarece în noaptea de Sf. Nicolae, cei care au fost cuminți pe tot parcursul anului, și care își curăță mereu încălțăminte, găsesc în ea dulciuri sau multe alte daruri, iar cei care nu au fost cuminți, găsesc o nuielușă. De Crăciun, copiii umblă cu colindatul de la casă la casă, astfel vestind nașterea Domnului. Copiii fiind mascați corespunzător, după colind, sunt răsplătiți de către gazdă cu colaci, nuci și mere. Băieții mari se costumează și umblă cu Capra, obicei adânc înrădăcinat în viața satului. În tradiția românească, capra este considerată un animal malefic. Se spune că atunci când Dumnezeu a creat oaia, diavolul a vrut să-l imite și a făcut o capră. Cu toate acestea, jocul caprei a fost inclus în ceremonialul sărbătorilor de iarnă, fiind asociat fertilității și bogăției recoltelor.

De Revelion, copiii umblă cu Plugușorul obicei menit să alunge iarna și să aducă fertilitate pământului, dorindu-le stăpânilor caselor un an nou fericit, prosper și cu cât mai multe realizări frumoase. El este însoțit de strigături și pocnete din bici, anunțând într-o manieră optimistă un an roditor și bogat.

De Paști, tradițiile sunt mai numeroase. În ajun de Paști gospodinele încondeiază ouăle, culoarea tradițională fiind roșie, mai apoi coc cozonacul, după care în noaptea învierii Domnului, membrii familiei merg la sfințirea acestor bucate specifice la biserică. În dimineața după sfințire, fiecare se spală pe obraji cu apă cu busuioc și un ou roșu și altul alb, ceea ce simbolizează puterea și puritatea, acest „ritual” fiind urmat de o masă la care toată familia sărbătorește împreună.

O altă sărbătoare semnificativă este Sfântul Andrei, o zi în care fetele se distrează făcând mici vrăjitorii. Cu ajutorul lor ele își afla sortitul. Iar băieții, în această noapte, fură porțile de la casele fetelor, pentru ca acestea, trezindu-se dimineața fără ele, să pornească în căutarea lor.

1 Martie este sărbătoarea venirii primăverii. Începând cu această dată toți locuitorii Moldovei își pun pe haine, în regiunea inimii, măștișoare. Ele prezintă simboluri unice, în care este obligatorie prezența culorilor alb și roșu. Albul semnificând puritatea, iar roșul – viața.

Prin urmare, neamul românesc este bogat în tradițiile pe care le posedă. Cu ajutorul lor devenim deosebiți și unici. Sistemul de sărbători și obiceiuri este unul destul de complex, în cadrul căruia s-au intercalat ritualuri și credințe ce au constituit structuri de rezistență ale României Mici care a devenit Mare. Fără acestea și fără a înțelege rolul și rostul lor, România nu poate exista. Credința românilor a făcut posibilă Unirea, ca toată suflarea românească să trăiască împreună într-un singur stat, România. Iar astăzi, ne bucurăm că datorită ambiției românilor din acea vreme, suntem încă împreună după 100 de ani.

Bibliografie:

www.romania-travel-guide.com

George Bălăiță – scriitor băcăuan

*Profesor învățământ primar Perju Mihaela-Loredana
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău*

Fiul lui Gheorghe Bălăiță, funcționar comercial, și al Constanței (n. Popa), casnică. Școala începută la Bacău în 1942. Liceul absolvit în 1953. Urmează Institutul de Cultură Fizică din București (1953 - 1955), de unde se retrage. Absolvent al Facultății de Filologie, secția limba și literatura română, a Universității din Iași (1967). Desenator tehnic, profesor suplinitor, instructor metodist. Debutează în presă, cu un reportaj, în ziarul „Steagul roșu”, Bacău (1958), cu proză „Luceafarul” (1960). Debutează editorial cu volumul „Călătoria” (1964), proze scurte tradiționale, tributare unui moment literar tezist. Se reține schița *Tatăl*, „*Băiatul și o zână de lut*”. Din 1964, redactor, apoi redactor-șef adjunct al revistei băcăuane „Ateneu”. În 1979, se mută la București, ca secretar al Uniunii Scriitorilor. Din 1980 director al Editurii Cartea Românească. Bursier al Universității din Iowa-City (S.U.A., 1980). *Conversând despre Ionescu* (1966) și *Întâmplări din noaptea soarelui de lapte* (1968), volume de proze scurte, sunt texte care prefigurează, prin exploatarea percepției infantile sau prin tehnicile de banalizare a absurdului, hiperstezia specifică romanelor. *Lumea în două zile* (1975) descrie două fețe ale realului în unitatea lor contradictorie, domesticul și demonicul, din punctul de observație privilegiat al cumpenei, observare nu de dincolo de existență, ci în numele ei. Cu *Ucenicul neascultător* (1977), se încearcă ridicarea personajelor în zona mitului sau măcar a legendei, prin frecvente referiri la literatură, tradiții, basme, prin parafraze și citate încorporate, livresc, uneori ostentativ. Primește Premiul Uniunii Scriitorilor (1975) și Premiul „Ion Creangă” al Academiei (1977).

George Bălăiță a fost o personalitate unanim respectată a lumii culturale românești. Opera sa a jucat un rol esențial în trecerea de la neo-modernismul anilor '60 la postmodernismul anilor '80, constituind un model pentru prozatorii generației optzeci. „Adevăratul mesaj al lui George Bălăiță se află nu în ce spune, ci în cum spune și constă poate într-o nesfârșită bucurie că lumea există”, scria criticul literar Alex. Ștefănescu.

Bălăiță înalță un „colos de cuvinte” de o certă complexitate stilistică și totuși de o evidentă coerență. Simbolismul, alegorismul și livrescul ca supra-text sunt folosite uneori excesiv. Dar farmecul prozei lui BALAITA este dat de invazia concretului senzitiv, de puțința aproape diabolică a scriitorului de a transcrie acuitatea simțurilor, în tradiția enormului și monstruosului cara-gialesc, de a înscrie, cu ajutorul unor formațiuni frazeologice gerundivale, sentimentul ambiguu al unui prezent textual narativ care încorporează, în invadatoare perifraze, mirosuri, gesturi, gusturi, lecturi, teze, polemici, viziuni reactualizate cu intensitate.

Scriitorii importanți nu sunt numaidecât și realizați social, cum s-ar putea deduce din rândurile precedente. O anumită categorie a scriitorilor importanți este a celor care deschid un drum nou și lasă o urmă persistentă în literatură. Importanța lor este însă una pentru inițiați, clandestină și se vedește cu întârziere. Gândiți-vă, de exemplu, la Virgil Mazilescu. Fără să fie un mare poet, în sensul în care Nichita Stănescu este un mare poet, și fără să fi fost foarte cunoscut în timpul vieții, Virgil Mazilescu e un poet foarte important în literatura română prin consecințele în timp ale operei sale.

Există, în fine, foarte puțini scriitori într-adevăr mari, care pot sta oricând alături de marii scriitori ai literaturii universale. În principiu, e foarte simplu să fii un mare scriitor: scrii cel puțin o capodoperă. Nu putem spune că marii scriitori sunt scriitori buni sau importanți, în sensul de mai sus al termenilor – deși, de regulă, ei îndeplinesc și aceste condiții – din motivul că, în acest caz, termenii cu pricina nu ar acoperi suficient nici valoarea, nici complexitatea și nici importanța operei lor. Ei își marchează decisiv epoca și o devansează, pentru cititorii obișnuiți rămânând adesea inaccesibili și multă vreme neștiuți. Literatura română, așa mică cum o cred unii, a avut în ultimii cincizeci de ani câțiva mari scriitori, iar unul dintre aceștia a fost George Bălăiță.

Lucidul George Bălăiță, evident, nu intră în categoria prozatorilor „instinctuali”, stihinici. Prozatorul este dublat, cum se vede, de o conștiință critică și artistică, de un cap teoretic bine mobilat și care preferă gândirea „la rece”. Structură de prozator constructor și artist, de altminteri, asemănătoare cu cea a lui Marin Sorescu, în poezie. (Nu e, prin urmare, întâmplător că Sorescu și Bălăiță sunt printre puținii maeștri români recunoscuți ai optzeciștilor, care adaugă formulelor precursorilor o oarecare frenezie nihilist-avangardistă și renunță la Operă, în favoarea fragmentarului, considerat ca fiind mai autentic.)

E cazul, așadar, să îl recitim pe Bălăiță, căutând nu unicitatea Capodoperei – oricât de important este romanul *Lumea în două zile* în evoluția prozei românești, ci unitatea atât de originalului său univers ficțional. George Bălăiță nu este un Mateiu Caragiale, ci un arhitect lucid, ușor mizantrop, fericit dublat de un povestitor meșter, din stirpea lui Creangă.

Bibliografie:

www.autorii.com/scriitori/george-balaita/

<https://www.observatorcultural.ro/tag/george-balaita-1935-2017>

Transmiterea obiceiurilor și tradițiilor în serbările școlare

*Profesor învățământ primar Matasă Elena
Școala Gimnazială „Miron Costin” Bacău*

Încordarea gradată din momentul pregătirii serbărilor culminează în ziua desfășurării ei, când tensiunea afectivă a grupei ajunge la maxim. Astfel, pregătirea și participarea la serbări este acțiunea în care copilul se obișnuiește să trăiască în colectiv, să se debaraseze de timiditate.

Serbările aduc lumina în sufletul copiilor, dau aripi imaginației, crează o atmosferă plină de plăcere, bucurie. În transmiterea obiceiurilor și tradițiilor în serbările preșcolare am pornit de la ideea că nu există un alt element artistic care să poată fi aplicat multilateral în ansamblul procesului educațional ca serbările școlare. Pentru copii ele reprezintă o distracție veselă, plăcută, iar pentru educator constituie prilejul de a oferi manunchiul bucuriei de-a lungul unui șir întreg de repetiții. Învățând copiii să desfășoare „Sarbarea pomului de iarnă”, îi implicam în interpretarea unor roluri pe care le joacă cu plăcere: capra, ursul, sorcova, uratul, colindatul.

Prin interpretarea rolurilor și pregătirea decorurilor pentru diversele "spectacole" urmărim atât un efect artistic cât și pedagogic, cautând un imbold pentru a trezi la copii dorința de a cunoaște și păstra tradițiile și obiceiurile strămoșești.

Pentru a avea o influență pozitivă asupra copilului, serbările trebuie să fie înțelese de acesta și să-l afecteze psihologic. Sensul unui spectacol va depinde de: calitatea lui, de folosirea adecvată a costumațiilor și decorurilor, de participare afectivă a copilului.

Când bat la porțile sufletului Sfintele Sărbători, ne bucurăm împreună cu copiii de neasemuita frumusețe a datinilor strămoșești și scoatem din comoara inimii și din lada de zestre a neamului, tezaurul folcloric românesc: cântecul, jocul și costumul popular specific sărbătorilor.

Pentru a realiza o serbare reușită, care să respecte tradițiile și obiceiurile de Crăciun, este necesară o adaptare și prelucrare a repertoriului specific vârstei preșcolare ce cuprinde în forme tradiționale poezii și cântece specifice Crăciunului.

Costumele populare, ia și catrința, brăcirile și opincile, cămașa și țăarii sunt primenite și pregătite pentru spectacolul mult așteptat. Atmosfera de sărbătoare din sala de festivități prin ornarea și decorarea cu elemente specifice sărbătorilor constituie un alt prilej de bucurie pentru copii, ei descoperind tradițiile și obiceiurile practicate în timpul sărbătorilor de iarnă, simt și pretuiesc frumusețea obiceiurilor și tradițiilor de Crăciun.

În atmosfera spirituală a Crăciunului, interpretarea unor dansuri populare (Hațegana, Sârba) dă posibilitatea de a cunoaște sufletul țaranului român, raritatea portului și cântecului popular.

Dansurile populare prin frumusețea costumelor, a melodiilor sunt îndragite de copii și interpretate cu multă pasiune aproape la toate serbările.

Astfel, pentru sărbătoarea „Învierea Domnului” alături de dansuri populare, copiii au mai pregătit colinde specifice Floriilor, rugăciuni, au încondeiat ouă pe care le-au oferit invitaților la serbare.

Cântecele populare întâlnite la toate serbările antrenează, tonifică și energizează gândirea, memoria, atenția, imaginația, creativitatea, spiritul de disciplină, prietenia. Dacă jocul și cântecul nu este trăit, nu poate pune în rezonanță corzile sufletești ale ființei umane.

Când priviți o serbare cu obiceiuri străvechi ale românilor, cu cântece și dansuri populare, gândiți-vă că priviți un moment oglinda și sufletul acestui popor ce a considerat păstrarea tradiției o datorie și o onoare.

Valorificând frumusețea tradițiilor și obiceiurilor populare în cadrul serbărilor cu elevii, reușim să înfrumusețăm viața copiilor, îi ajutăm să cunoască tradițiile românești și rolul important pe care-l au în viața oamenilor din cele mai vechi timpuri, modul cum aceste tradiții au dăinuit peste timp. Prin conținutul serbărilor îi ajutăm pe copii să înțeleagă mesajul și conținutul acestor obiceiuri populare, adaptându-le particularităților de vârstă și aptitudinilor artistice individuale. Cu acest prilej introducem copiii într-o lume frumoasă a cântecului, dansului, poeziei, povestilor, glumelor, proverbelor, zicătorilor și strigăturilor a unor evenimente tradiționale - Crăciunul, Paștele, Moș Nicolae, etc - copiii având posibilitatea să cunoască frumusețea și bogăția folclorului, diversitatea tradițiilor și obiceiurilor românești, armonia limbii române. Textele cântecelor și poeziilor, ale colindelor, plugușorului, sorcovii, transmit urările de bine în legătură cu unele îndeletniciri străvechi ale românilor: uratul, semanatul, păstoritul. Cu aceste ocazii, copiii își îmbogățesc vocabularul cu expresii populare, proverbe, zicători, strigături, pătrund în tainele limbii materne și în comorile înțelepciunii populare.

Serbările au o importanță deosebită în educarea copiilor. În primul rând prin conținutul lor, transmit un anumit mesaj, apoi copiii se pregătesc împreună și depun eforturi susținute pentru realizarea unui scop comun, reușita serbării. Ele sunt un izvor de bucurii și satisfacții care creează copiilor o stare de bună dispoziție favorabilă atât dezvoltării psihice, fizice cât și estetice. Copiii trebuie să interpreteze diferite roluri; cântăret, dansator, povestitor, creator de obiecte artizanale, formându-și sau perfecționându-și o serie de abilități artistice.

Anuarul Învățătorilor din județul Bacău, nr. 5/2018

Obiceiuri strămoșești - Jocul caprei

*Profesor învățământ primar Balcan Dana
Școala Gimnazială Nr 1 Bîrsănești,
Structură Școala Albele, jud. Bacău*

„Satul înseamnă un spațiu bogat în tradiții, în cântece și datini, în hărnicie și omenie, loc înzestrat, plin de comori spirituale.”

„Veșnicia s-a născut la sat”...spunea Lucian Blaga. Eu cred că nu doar veșnicia s-a născut acolo, ci și însuși timpul, libertatea, umanitatea. Acolo, timpul trece greu, încet, nimeni nu se grăbește, viața se scurge lin, profitând din plin de fiecare clipă. Oamenii sunt altfel: mai prietenoși, mai buni la suflet. Ei judecă altfel lucrurile, respectând obiceiuri străvechi și tradiții,

În ansamblul culturii populare tradiționale, *obiceiurile* formează un capitol important, fiindcă întreaga viață a omului, munca lui din timpul anului și diferitele lui ocupații, relațiile cu semenii lui și cu întrușipările mitologice erau, în trecut, întreținute de obiceiuri.

În folclorul nostru, unele obiceiuri au păstrat până astăzi forme ample de desfășurare, în care vechile rituri se îmbină cu acte ceremoniale, cu manifestări spectaculoase. Ele sunt adevărate sărbători populare bogate în cântece, dansuri, poezie și acte mimice și dramatice. La aceste sărbători contribuie toate domeniile folclorului și chiar unele domenii ale artelor populare plastice, de pildă costumele și diferitele obiecte de recuzită.

În satul Albele, ca în multe alte sate, s-au păstrat numeroase tradiții și obiceiuri. Alături de tradițiile specifice momentelor importante din viața omului, cum ar fi nunta, botezul sau înmormântarea, sunt de remarcat obiceiurile specifice marilor sărbători de peste an. Și mă voi referi în special la cele legate de sărbătorile de iarnă. Cetele de flăcăi, de oameni însurați și de copii își pregătesc din vreme costumele, învață colindele, plugușorul și textele jocurilor cu măști. Până târziu se aud ropotele tobelor, fluierăturile stridente ale țicnalelor și cântecul sprinten al fluierului, se fac repetiții, se probează costumele și măștile, se repetă jocurile.

Cel mai mare spectacol popular, la care iau parte toate generațiile satului, începe în ajunul Anului Nou. De dimineață copiii pornesc cu *plugușorul*, mai târziu pleacă cei mai mari cu buhaiul și gârbacele. Textul plugușorului conține o descriere a tuturor muncilor agricole practicate la cultivarea grâului: alegerea locului de arat, semănatul, seceratul, treieratul și făcutul colacilor. În dimineața Anului Nou copiii merg cu semănatul, străvechi obicei agrar care la români se leagă de începutul unei noi perioade de vegetație.

Dar cel mai spectaculos obicei de Anul Nou a rămas jocul cu măști, specific satului Albele. Jocul caprei, un ritual complex, desfășurat cu mișcări specifice, sugerează stări afective diferite. Începe cu câteva mișcări sprintene, vioaie, apoi lente după care, dintr-o dată capra cade la pământ și moare. Alaiul, compus din mai multe personaje, dintre care atrag atenția în mod deosebit *badanarii*, vine și o bocește, *doctorul* se străduiește să o reanime, dar fără succes.

Dupa „jalea caprei, reprezentat printr-un întreg zbucium, capra reînvie, ceea ce simbolizează renașterea, ciclul vieții fiind reluat. Capra își reia dansul într-o manieră vioaie, și, alături de ea, întreg alaiul sărbătorește triumful vieții.

Deasemenea, Jocul caprei constituie o piesă de teatru popular, actorii fiind atât barbati cât și femei. Ceata este formată din cioban, doi arnăuți, un negustor și un pădurar. Aceștia sunt însoțiți de un alai de *badanari*, printre care regăsim și doi *turci*, cu scopul de a fura capra. Această piesă de teatru popular se pregătește cu multă grijă de feciorii satului în perioada Postului Crăciunului, lucrându-se atât la confecționarea costumelor cât și la învățarea rolurilor. Măștile vor fi cât mai firoase, folosind coarne și piei de animale. Îmbrăcămintea se constituie din cojoace întoarse pe dos, peste care își atarnă tălângi, ce scot acel sunet zgomotos, cu scopul de aalunga forțele răului.

Costumul capreidîn satul Albele este diferit de cele din alte zone prin faptul că, în loc de scoarțe sau covoare acesta este constituit dintr-o cămașă pe care sunt prinse rânduri de hârtie creponată multicoloră, franjurată în zig-zag. Capul caprei este confecționat din lemn, cu botul prelung, uneori învelit în piele de capră. Coarnele caprei sunt naturale, cel mai frecvent, de ele fiind atașate panglici de hârtie.

În sat nu s-a mai păstrat textul. În prezent se rostesc doar primele două versuri urmate de melodie interpretată la acordeon, clarinet și tobă.

Jocul caprei este foarte iubit de toți locuitorii și așteptat cu mult interes și emoție. Ceata constituită începe ritualul încă de pe data de 30 decembrie, colindând satele vecine, urmând ca în prima zi a Anului Nou să prezinte spectacolul în satul Albele.

Bibliografie:

1. Dorinel Ichim, „Zona etnografică Trotuș”, Editura Sport-Turism, București, 1983;
2. Mihai Pop, „Obiceiuri tradiționale românești”, Editura Univers, București, 1999.
3. Maria Pascu, „Satul Albele- Itoric și datini datini străbune”, Editura Rovimed Publishers, Bacău, 2015

